Nemaipomenitele peripeții ale neînfricatului cavaler

Amadis de Gaula

Vol. I

Editura Univers

CW

Coperta colecţiei de : *Vasile Socoliuc*

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate
Editurii UNIVERS.

NEMAIPOMENITELE PERIPEŢII ALE NEÎNFRICATULUI CAVALER AMADIS DE GAULA

I

Povestite în limba română,
cu un cuvînt înainte de
DAN MUNTEANU

Bucureşti, 1988

Editura Univers

Cîteva repere privind romanul cavaleresc şi AMADIS DE GAULA

ÎN VIAŢA SOCIETĂŢII europene din prima jumătate a mileniului al doilea, perioada cuprinsă aproximativ între veacurile al XII-lea — al XIV-lea se caracterizează printr-o evoluţie spectaculoasă pe plan politic, economico-social şi cultural. Nobilimea din zorii Evului Mediu, războinică şi primitivă, a cărei viaţă se desfăşoară practic pe cîmpul de luptă sau în castele fortificate, adesea inexpugnabile, acea nobilime din *Cîntecul lui Roland,* ori *Poemul Cidului,* se transformă în aristocraţia de curte ; cetăţile devin oraşe, castelele, palate, cu elemente de lux, confort, eleganţă, unde viaţa este foarte deosebită de cea aspră şi rudimentară din Evul Mediu timpuriu. Într-una din cele mai cunoscute opere ale lui Chrétien de Troyes, *Yvain,* este zugrăvită o scenă care se petrece în jurul anului 1170, deci în timpul vieţii scriitorului : o domniţă le citeşte nobililor săi părinţi un roman, în grădina casei lor. Detaliul este semnificativ : castelanii nu mai sînt nevoiţi să aştepte vizitele trubadurilor ori saltimbancilor din gura cărora să asculte istorii vitejeşti, pentru că a apărut cartea, care poate fi citită în tihna unei încăperi sau a unei grădini. Pe de altă parte, se ridică noua clasă socială, burghezia, cu gusturi şi preocupări proprii, pe care şi le afirmă şi impune cu tot mai multă îndrăzneală.

Aceasta este ambianţa, schiţată foarte sumar, în care în Franţa veacului al XII-lea apare un nou gen literar, aşa numitul *roman courtois,* de fapt, ceea ce ulterior se va numi romanul cavaleresc, deşi noţiunile nu se suprapun total, cum vom vedea mai departe, reprezentat, în primul rînd, de opera lui Chrétien de Troyes (cca. 1135 — cca. 1183), considerat de specialişti întemeietorul romanului cavaleresc. Romanul *courtois* este scris, în general, în versuri şi narează fapte mai mult sau mai puţin reale ale unor personaje care, de cele mai multe ori, au existat cu adevărat, dar deformate de imaginaţia autorilor, a succesivilor reelaboratori ori interpola-

tori ai textelor, sau chiar a numeroşilor copişti. Deşi subiectele acestor romane sînt dictate de setea de cunoaştere a istoriei, caracteristică epocii, trebuie să reţinem că autorii lor nu sînt cărturarii umanişti de mai tîrziu şi, ca atare, evenimentele reale sînt vădit deformate, de asemenea, de lipsa rigorii ştiinţifice şi de minima exigenţă a autorilor faţă de ei înşişi, chiar dacă o dată cu romanul cavaleresc apare şi o conştiinţă de autor, care nu se remarcă la poemele eroice medievale. Destinat nobilimii de curte, mai rafinată, acest roman continuă, la fel ca poemele eroice recitate de artiştii ambulanţi, să descrie cu minuţie eroii şi aventurile lor, plăcerea luptei şi a istorisirii faptelor lor vitejeşti, dar zugrăveşte şi scene de la curţile principilor, obiceiuri, tradiţii, moda şi îmbrăcămintea, acordînd un loc însemnat în naraţiune femeii, chiar dacă personajul masculin continuă să fie eroul principal.

În funcţie de tema tratată, romanele cavalereşti care s-au păstrat pînă în zilele noastre au fost clasificate de specialişti în trei cicluri : ciclul Cruciadelor, numit şi „de influenţă meridională", care se axează pe istoriile, deseori neverosimile, petrecute în timpul campaniilor întreprinse pentru cucerirea Sfîntului Mormînt ; ciclul antichităţii greco-romane, care narează episoade din istoria antică adaptate la obiceiurile şi tradiţiile epocii, constituindu-se, astfel, în opere de un acuzat anacronism, scrise, în general, de clerici care îi cunoşteau pe autorii clasici. Din acest ciclu, mai cunoscute sînt *Roman de Thèbes,* inspirat din *Tebaida* lui Estatius, *Roman de Enéas, Estoire de Troie* de Benoit de Saint Maure, inspirat din opera lui Vergiliu, precum şi diferite romane avîndu-l ca protagonist pe Alexandru Macedon ; ciclul breton, care include, pe lîngă romane şi acele *lais* (poeme inspirate din legendele bretone) scrise de Marie de France, poetesă din secolul al XII-lea. Protagonistul întregului ciclu este legendarul rege Arthur sau Artus al Britaniei. Acest personaj, despre a cărui existenţă se fac referiri încă din secolul al VI-lea în numeroase legende menţionate în scrieri cu caracter istoric, a inspirat numeroase romane în epocă, începînd cu *Historia Regum Britanniae* scrisă de Geoffroi de Monmouth în 1136 şi terminînd cu romanele lui Chrétien de Troyes : *Erec, Yvain* sau *Cavalerul cu leul, Cligès, Cavalerul cu căruţa* sau *Lancelot, Povestea Graalului* sau *Parsifal,* a căror acţiune se petrece în Marea Britanie, Ţara Galilor, Cornwall, Bretania. Tot din ciclul breton fac parte şi romanele inspirate de

legenda celtică a iubirii dintre Tristan și Isolda, ale cărei prime atestări le datorăm unor poeme anglo-normande scrise de Thomas și respectiv Béroul, în a doua jumătate a veacului al XII-lea. Ciclul breton este cel mai important din punctul de vedere care ne interesează aici pentru că, deși romanul *courtois*, în totalitatea sa, cu caracteristicile sale bine definite stă, fără îndoială, la originea romanului cavaleresc, adevărații părinți ai acestuia trebuie socotite romanele din ciclul breton. Cavalerii Mesei Rotunde, Erec, Yvain, Lancelot și alții, în frunte cu însuși regele Arthur, pe de o parte, precum și Tristan, pe de altă parte, reprezintă, fiecare, prototipul cavalerului medieval : iscusit în mînuirea armelor, pasionat de vînătoare, model de virtute, după cum cer regulile ordinului cavaleresc, viteaz, credincios, milos, gata oricînd să îndrepte nedreptățile și fărădelegile săvîrșite de cei răi împotriva celor buni și neajutorați, întotdeauna dispus să le apere pe doamne și domnițe, fidel suzeranului său, slujitor al dreptății, curtean desăvîrșit, cu purtări alese, care știe să cînte, să danseze, să recite sau chiar să compună versuri. Acest cavaler trece prin cele mai grele și fantastice încercări de la înfruntările cu alți cavaleri asemeni lui, porniți în căutarea aventurii pentru a se acoperi de glorie și nemurire, pînă la lupte cu balauri, monștri, uriași ori vrăjitori. Dar pe lîngă elementul fantastic, în romanul cavaleresc mai apare un alt element nou inexistent în epopei dragostea concepută ca ceva absolut, care nu se supune altor canoane ori legi morale în afară de cele ale iubirii. Cavalerul este capabil de cele mai eroice fapte, după cum acceptă cele mai cumplite încercări și umiliri în numele femeii iubite, așa cum se întîmplă cu Lancelot. Potrivit părerii specialiștilor, acest element component al romanului cavaleresc este străin ciclului breton și își are originea în lirica provensală, care concepe iubirea ca pe un soi de vasalitate feudală. În sprijinul acestei afirmații este adus faptul că iubirea ca forță absolută, căreia i se supune și cel mai viteaz și neînfricat cavaler apare, pentru prima oară, în romanul lui Chrétien de Troyes, *Lancelot,* scris de acesta la cererea expresă a contesei Marie de Champagne, la curtea căreia poezia trubadurilor provensali era deosebit de apreciată.

În linii generale, aceasta este materia epică a romanelor cavalerești care, pornind de la personaje ca cele amintite, de fapt, luîndu-i ca model pe cavalerii medievali așa cum apăreau aceștia în ochii contemporanilor lor începînd din secolul al XII-lea, vor înflori în întreaga Europă a veacurilor al XIII-lea — al XIV-lea

şi îşi vor prelungi existenţa pînă mult mai tîrziu. Romanele cavalereşti „devin literatura la modă în Europa pentru mulţi ani şi vor influenţa în mod notabil societatea din vremea lor, moda şi obiceiurile de la curţile senioriale şi regale, fiind totodată o reflectare, mai mult sau mai puţin fidelă, a societăţii în care au apărut“ [1]. Se cuvine, aici, să facem o precizare, prin intermediul criticului şi istoricului literar M. de Riquer care arată că „Romanul cavaleresc din secolul al XV-lea, în special *Curial e Güelfa, Tirant lo Blanch, Petit Jehan de Saintré* şi, în mai mică măsură, *Amadis de Gaula* sînt, la rîndul lor, reflectarea societăţii cavalereşti, reale şi vii, şi în primele trei opere citate există o infinitate de episoade şi personaje preluate din realitatea înconjurătoare. Este un cerc vicios, deoarece aceste episoade şi personaje au luat naştere, la rîndul lor, ca o reflectare a literaturii, ceea ce ne conduce spre un soi de proces de osmoză care, de altminteri, nu are nimic deosebit. Chiar şi în zilele noastre există atitudini şi mode pe care societatea le-a preluat din filme, care, în acelaşi timp, reflectă atitudini şi mode ale societăţii.“ [2]

În legătură cu termenul „roman cavaleresc“, acelaşi M. de Riquer insistă în mai multe studii consacrate acestei probleme asupra necesităţii unor nuanţări. El face distincţia între „cărţi cavalereşti“ şi „romane cavalereşti“, considerînd că primele se caracterizează prin fantastic şi exotic, iar cele din urmă printr-o absolută verosimilitudine. După părerea sa, *Lancelot* sau *Amadis de Gaula,* datorită abundenţei elementelor fantastice, a desprinderii de realitatea înconjurătoare şi a plasării acţiunii într-un trecut îndepărtat şi pe meleaguri mai mult sau mai puţin exotice, sînt un exemplu tipic de cărţi cavalereşti. Spre deosebire de alte scrieri avînd ca temă tot aventurile cavalereşti, dar care zugrăvesc cu mare fidelitate societatea şi obiceiurile epocii în care au fost scrise, sînt verosimile şi îşi situează acţiunea într-un trecut apropiat şi pe meleaguri cunoscute. Acestea sînt romanele cavalereşti, dintre care cel mai reprezentativ, după opinia lui M. de Riquer, este romanul *Tirant lo Blanch,* scris de catalanul Joanot Martorell în jurul anului 1460. Fără să-şi piardă caracteristicile esenţiale ale genului — eroism şi iubire —, acest roman se diferenţiază de cărţile cavalereşti prin verosimilitudine şi eliminarea

[1] Angeles Cardona de Gibert, Joaguín Rafel Fontanals, în studiul introductiv la Garci Rodríguez de Montatvo, *Amadis de Gaula,* Editorial Bruguera, S.A., Barcelona, 1969.

[2] M. de Riquer, *Caballeros andantes españoles,* Madrid, 1967.

oricărui element miraculos, cu toate că faptele cavalereşti îşi păstrează seriozitatea, vitalitatea şi validitatea lor, conchide autorul menţionat. În consideraţiile de faţă vom folosi termenul „roman cavaleresc" în accepţia sa generală, fără să ţinem seama de distincţia propusă de M. de Riquer.

O dată cu referirile la *Amadis de Gaula* şi *Tirant lo Blanch* pătrundem în literatura cavalerească din Spania. Romanul cavaleresc apare şi se dezvoltă în Peninsulă tîrziu, o dată cu Renaşterea[1], după două secole de la apogeul său european, cînd în Franţa şi în restul Europei se afla în plină decădere. Explicaţia se află în condiţiile istorice specifice pămîntului iberic. Să nu uităm că nobilimea spaniolă a luptat cot la cot cu poporul timp de şapte secole pentru eliberarea ţării de sub stăpînirea arabă. Procesul de transformare a războinicului feudal în curtean, de rafinare a gustului artistic, se va produce mai tîrziu, spre sfîrşitul Reconquistei. În veacul al XV-lea nobilii, ca şi oamenii de rînd mai ascultau încă plini de încîntare poemele epice recitate de *juglares*, care prozificate vor fi înserate în cronici, sau, fragmentate, vor circula multă vreme încă sub forma acelor cunoscute *romances*. Este, deci, firesc ca scriitorii castilieni să nu facă eforturi deosebite de a afla subiecte şi eroi din alte lumi, de vreme ce creaţia literară inspirată de realitatea autohtonă se bucura încă de aprecieri entuziaste. Pe de altă parte, ambianţa spirituală din Peninsulă, tendinţa spre ascetism, sentimentul religios, preocuparea pentru problemele etice nu concordau cu dragostea pămîn-

[1] Nu considerăm că este locul aici să facem o analiză a complexităţii factorilor care aveau să conducă la fenomenul cunoscut sub numele de Renaştere. Reţinem doar că în înţelesul actual de perioadă istorică, noţiunea de Renaştere datează de circa un secol şi se datorează istoricului francez Jules Michelet, care în lucrarea sa *Istoria Franţei* (1855), îi defineşte conţinutul prin formula devenită celebră : „descoperirea lumii, descoperirea omului". Jacob Burckhardt, în *Cultura Renaşterii în Italia* (1860), explică geneza Renaşterii prin îmbinarea geniului poporului italian cu spiritul antic şi consideră că trăsătura fundamentală a epocii este triumful individualismului în toate domeniile vieţii. Numeroşi savanţi şi istorici din sec. al XIV-lea — al XV-lea stabilesc corelaţia Renaştere — Ev. Mediu ca o manifestare a veşnicului antagonism civilizaţie-barbarie. În ultimă instanţă însă, Renaşterea nu poate fi explicată decît prin înlăturarea piedicilor aflate în calea liberei dezvoltări a personalităţii, adică printr-o evoluţie a factorului economic decisiv, cu implicaţiile sale pe plan politic, social, cultural, care antrenează afirmarea unei noi mentalităţi, în diferite perioade de la o ţară la alta, în general între sec. al XIV-lea — al XVI-lea.

teasca şi plăcerile vieţii de curtean ale protagoniştilor romanelor cavalereşti. Pentru europeanul sec. al XVI-lea, instituţia cavalerilor în armură ce străbat meleaguri îndepărtate în căutarea aventurii pentru a dobîndi glorie şi faimă, precum şi genul romanului cavaleresc deveniseră istorie. Dar Spania Regilor Catolici şi apoi Spania imperială, „unde soarele nu apune niciodată" trăia îmbibată de spiritul aventurii, în atmosfera eroică a luptelor de eliberare a propriului teritoriu de sub dominaţia străină şi mai ales a descoperirii şi cuceririi unui nou continent. Spania trăia una dintre cele mai fabuloase aventuri ale omenirii : universul terestru le dezvăluia conchistadorilor spanioli faţete nebănuite, inimaginabile şi incredibile, o lume halucinantă, părînd mai degrabă decorul unor poveşti, total diferită de realitatea palpabilă a celor ce poposiseră acolo. „Deschide marea cronică a lui Bernal Díaz de Castillo — spune Alejo Carpentier, referindu-se la una dintre cele mai interesante relatări despre descoperirea şi cucerirea lumii noi — şi vei afla acolo unicul roman cavaleresc, real şi demn de încredere ce s-a scris vreodată, în care geniile răului erau *teuli* vizibili şi palpabili, animalele necunoscute erau autentice, oraşe neştiute puteau fi admirate cu adevărat şi balaurii puteau fi văzuţi în rîurile şi munţii nemaiîntîlniţi, scufundaţi în zăpezi şi pîcle." Este firesc ca în această ambianţă, romanul cavaleresc, care exaltă curajul, lupta, aventura neprevăzută, cariera fulgerătoare şi glorioasă pe calea armelor să devină lectura favorită a tuturor claselor sociale şi să se bucure de un deosebit succes. Pe de altă parte, la acest răsunător succes şi la răspîndirea şi proliferarea rapidă a romanului cavaleresc contribuie şi caracterul specific al Renaşterii în Spania. În structura economică şi socială se menţin puternice elemente feudale care, în mare măsură, vor fi transferate şi în America. Pe plan artistic, cultural, Renaşterea nu reprezintă o ruptură atît de tranşantă cu mentalitatea medievală ca în alte ţări, ba dimpotrivă chiar, se poate spune că se manifestă o dorinţă de continuare a ceea ce a reprezentat esenţa Evului Mediu. Într-un interesant eseu asupra caracterelor fundamentale ale literaturii spaniole[1], Menéndez Pidal arată că pe lîngă genuri literare ca epopeea şi cronica, tipice Evului Mediu, în aceeaşi epocă medievală au existat în literatura spaniolă şi alte genuri literare cu o viaţă incipientă, care înfloresc de-abia

[1] Ramón Menéndez Pidal, „Caracteres primordiales de la literatura española", în *España y su historia*, vol. II, Madrid, 1957.

în Renaştere, atunci cînd în alte ţări, datorită rupturii provocate de acest fenomen cu mentalitatea perioadei anterioare, producţia lor încetase. Aceste genuri pătrund în fermentul vital renascentist, întineresc, se adaptează şi se identifică cu tot ce aduce nou Renaşterea. Este cazul romanului cavaleresc care se îmbogăţeşte şi se rafinează prin încorporarea unor elemente tipic renascentiste : platonism, iubire idealistă şi absolută. Toate aceste motive fac ca în momentul cînd apare în Spania, romanul cavaleresc să nu fie o calchiere a celui european, ci un gen cu personalitate proprie.

În ciuda condiţiilor speciale ale Evului Mediu impuse de Reconquista, romanul *courtois* îşi face totuşi simţită influenţa în Spania. În Galicia găsim referinţe la personaje din ciclul breton al romanelor cavalereşti încă din sec. al XIII-lea. Isprăvile extraordinare, neverosimile, fantastice ale acelor cavaleri „sans tache et sans reproche" ca Tristan sau Lancelot sînt cunoscute şi în Castilia, încă din vremea poeţilor incluşi în *Cancionerul din Baena* şi a lui Pedro López de Ayala (1332—1407), autorul celebrului *Rimado de palacio.* Către 1270 (potrivit aprecierilor lui Ramón Menéndez Pidal), apare o operă anonimă, în versuri şi proză, intitulată *Historia Troyana,* care narează căderea Troiei, cu interpolări de caracter sentimental şi aventuri imaginare ; scrierea se apropie destul de mult de romanele *courtois* din ciclul antichităţii greco-romane; de altfel, partea în proză este o traducere destul de fidelă a amintitei *Estoire de Troie* de Benoit de Saint Maure. Sub domnia lui Sancho al IV-lea (1284—1295) apare o altă operă anonimă, compilaţie din mai multe izvoare traduse în spaniolă, intitulată *La Gran Conquista de Ultramar.* În cele 1 100 de capitole ale celor patru cărţi se istorisesc isprăvile lui Geoffroi de Bouillon, cucerirea Ierusalimului, înfiinţarea Ordinului Cavalerilor Templieri şi nenumărate aventuri ale cruciaţilor. Pe lîngă subiectul propriu zis, în operă sînt intercalate foarte multe legende cavalereşti, printre care o menţiune aparte se cuvine unei foarte izbutite versiuni a poveştii *Cavalerului cu lebăda,* ce se întinde pe mai bine de o sută de capitole şi poate fi socotită un adevărat roman cavaleresc. O altă naraţiune cu elemente cavalereşti, care anticipează, într-un anumit sens, romanul cavaleresc spaniol, este *Historia del caballero de Dios que había por nombre Cifar, el cual por sus virtuosas obras y hazañossas cosas fue rey de Menton,* terminată în 1321, şi creată, probabil, de Ferrán Martínez, originar din Madrid, arhidiacon de Toledo. Deşi considerat de unii istorici

literari primul roman cavaleresc al literaturii spaniole, nu trebuie să uităm că ne aflăm în sec. al XIV-lea, în plin Ev Mediu spaniol şi că, deci, nu putem vorbi de un roman cavaleresc în adevăratul înţeles al cuvîntului. Opera este inspirată, în principal, de o poveste din *O mie şi una de nopţi*, împănată cu numeroase alte povestiri. Este interesant de reţinut faptul că în perioada de deplină înflorire a romanului cavaleresc, vom întîlni alături de istorisirea aventurilor şi iubirii protagonistului, o serie de reflecţii şi consideraţii morale intercalate cu măiestrie în paginile romanelor, aşa cum se întîmplă chiar în *Amadis de Gaula*. Şi aceasta este una dintre trăsăturile cele mai caracteristice ale romanului cavaleresc spaniol. Pe lîngă aceste creaţii literare, ce păstrează în forma cea mai nealterată legătura cu romanul *courtois*, elemente cavalereşti aparţinînd celor trei cicluri apar în diferite producţii literare, de la *Cronici* pînă la *Libro de Aleixandre*. S-au păstrat, astfel, *Flores y Blancaflor* (o istorie a dragostei dintre cei doi tineri, bunicii legendari ai lui Carol cel Mare), *El baladro del sabio Merlín* şi fragmente din *Demanda del Santo Grial* (un fel de continuare a lui *Parsifal* de Chrétien de Troyes, în care cavalerii Mesei Rotunde pornesc în căutarea Graalului, devenit aici simbol euharistic). În sec. al XV-lea continuă să apară o serie de naraţiuni care, sub anumite aspecte, pot fi asimilate cu categoria romanelor cavalereşti, printre care amintim : *Crónica de don Pero Niño* sau *El Victorial* de Gutierre Díez de Gámez, *Libro del Passo Honroso, defendido por el excelente cavallero Suero de Quiñones* de Pero Rodríguez de Lena şi *Crónica del Rey don Rodrigo* de Pedro del Corral. Un loc aparte în cadrul literaturii ce poate fi inclusă în categoria romanelor cavalereşti spaniole îl ocupă *Tirant lo Blanch*, amintit mai înainte, deosebit de restul producţiilor cavalereşti prin amestecul de aventură şi viaţă cotidiană şi printr-o prezentare realistă a personajelor. De remarcat că în ciuda interesului şi al valorii pe care îl reprezintă aceste opere, începînd din a doua jumătate a sec. al XVI-lea, după apariţia romanului *Amadis de Gaula*, cînd proliferau deja continuările şi imitaţiile lui *Amadis*, aproape nici una din aceste opere nu s-a mai retipărit pînă în zilele noastre.

Genul romanului cavaleresc în adevăratul sens dat termenului de critica literară apare în Spania abia la începutul sec. al XVI-lea, cînd îşi fixează definitiv profilul prin romanul *Amadis de Gaula*, tipărit la Zaragoza, în tipografia lui George Coci, în anul 1508,

text „revăzut şi adăugat de Garci Rodríguez de Montalvo", sau, după cum va apărea în ediţii ulterioare celei din 1508, Garci Ordóñez de Montalvo sau Garci Gutiérrez.[1] Însemnarea lui Garci Rodríguez de Montalvo, de la începutul romanului, lasă să se înţeleagă că ar fi existat versiuni anterioare ale lui *Amadis*. De altfel, tot el ne dezvăluie că a cunoscut atît o primă versiune a romanului, cît şi o alta, modificată, din ordinul infantelui don Alfonso al Portugaliei, care devine rege în 1325, ceea ce i-a determinat pe specialişti să situeze apariţia primei versiuni a operei aproximativ spre sfîrşitul sec. al XIII-lea. Este posibil, deci, ca alături de producţiile literare cu elemente cavalereşti, de care ne-am ocupat mai înainte, să fi apărut în plin Ev Mediu (poate pe la mijlocul sec. al XIII-lea) „o primă versiune a unui roman ca *Amadis*, inspirată din temele ciclului breton, dar cu caractere peninsulare atît de pregnante şi o fuziune a elementelor atît de particulară, încît nimeni nu a pus în discuţie originalitatea şi puterea creatoare a autorului ei"[2]. Această presupunere este susţinută şi de mărturia unor personalităţi ca Pero Ferrús, poet inclus în *Cancionerul din Baena*, Pedro López de Ayala, poet şi umanist, Castrojeriz şi Fernán Pérez de Guzmán, umanist ca şi López de Ayala, care au trăit în veacul al XIV-lea şi mărturisesc că citiseră acest roman. De altfel, existenţa unei versiuni primitive a romanului nu mai e o simplă presupunere în zilele noastre, pentru că, în 1957, Real Academia Española a publicat patru fragmente dintr-un manuscris pierdut al romanului, care datează din primul sfert al veacului al XV-lea. Cercetătorilor le rămîne doar să stabilească data apariţiei primei versiuni şi cine este autorul ei.

În strînsă legătură cu această chestiune s-a ridicat şi o altă întrebare: în ce limbă a fost scris pentru prima dată romanul neînfricatului cavaler Amadis. Francezii, portughezii şi spaniolii îşi dispută paternitatea operei. Teoria posibilei origini franceze

[1] Este vorba de aceeaşi persoană; prin consens s-a optat pentru numele de Garci Rodríguez de Montalvo. Despre acest personaj se cunosc doar puţine date şi acelea oferite de el însuşi. Ştim că a fost consilier comunal la Medina del Campo şi, ţinînd seama de amănuntele pe care le dă cu privire la regii şi reginele cunoscute de el, e de presupus că s-a născut în timpul domniei lui Juan al II-lea şi că în jurul anului 1492 — anul cuceririi Granadei şi a sfîrşitului Reconquistei — avea în jur de cincizeci de ani. Este deci un om matur cînd începe munca de reelaborare (corectare şi adăugire) a romanului *Amadis de Gaula* şi cînd scrie în întregime Cartea a patra, după părerea marii majorităţi a criticilor.

[2] Angeles Cardona de Gibert, Joaquín Rafel Fontanals, *loc. cit.*

a fost lansată de Nicolas de Herberay des Essarts, traducătorul romanului din spaniolă în franceză, din ordinul regelui Francisc I al Franței în 1540. El a susținut existența unui text picard care ar fi slujit drept model versiunii spaniole. Deși relansată mai tîrziu de arhiepiscopul Huet, potrivit căruia un martor ar fi văzut exemplarul picard din *Amadis* la curtea reginei Christina a Suediei, un secol mai tîrziu, teoria originii franceze este nefondată și infirmată de faptul că, pînă în prezent, nu s-a descoperit nici un fragment din presupusul text picard.

• În privința unei posibile origini portugheze, argumentele sînt ceva mai numeroase. Astfel în *Crónica del Conde D. Pedro Meneses* se menționează că *Amadis* a fost scris întru desfătarea unui anume Vasco de Lobeira, în timpul domniei regelui Fernando. La rîndul său, Miguel Leite Ferreira afirmă, în 1589, că originalul romanului se afla în casa Aveiro. (După cît se pare, Leite Ferreira se referea la originalul manuscrisului.) Aceste informații, coroborate cu faptul că infantele Portugaliei ceruse să se modifice episodul care narează dragostea Briolanjei pentru Amadis, i-au determinat pe unii comentatori să conchidă că versiunea originală ar putea aparține unui autor portughez, presupunînd că acesta ar putea fi însuși Vasco de Lobeira. Ipoteza aceasta este exclusă, însă, din rațiuni pur cronologice în perioada cînd López de Ayala mărturisește că *Amadis* îi încîntase anii tinereții, Vasco de Lobeira încă nu se putea fi născut. S-a avansat și ideea că episodul Briolanja-Amadis a fost modificat de poetul Juan de Lobeira care a scris în perioada 1258—1286, cam pe vremea cînd Alfonso al IV-lea al Portugaliei era încă infante, mai ales că în Cancionerul Colocci Brancuti se păstrează o poezie incompletă a lui Juan de Lobeira, al cărei refren este aproape identic cu cel al Cîntecului Leonoretei din *Amadis*. Prezența în roman a delicatelor versuri poate fi însă o simplă interpolare și chiar dacă aceasta ar dovedi că modificarea amintitului episod s-ar datora lui Juan de Lobeira, din ordinul infantelui, nu poate reprezenta un argument convingător în favoarea originii portugheze.

Pe de altă parte, studierea textului romanului din punct de vedere lingvistic, de către prestigioși specialiști ca Samuel Gili Gaya sau Edwin B. Place au demonstrat că teza originii portugheze a versiunii primitive nu este fundamentată științific. Din cele arătate pînă aici, putem însă trage concluzia, împreună cu Gili Gaya, că ne aflăm în fața unei „narațiuni ciclice, care s-a dezvoltat de-a lungul a două secole, în procesul transmiterii sale

în formă manuscrisă, în mod asemănător cu dezvoltarea concentrică şi ciclică a epocii tradiţionale". Mergînd însă mai departe cu analiza, avînd în vedere caracterul unitar al operei, perfecta adaptare a formei la conţinut, nu putem să nu remarcăm marele merit al lui Montalvo. El nu este un editor de rînd, un reelaborator vulgar, ci un adevărat autor, conştient de misiunea lui.

Studiile efectuate de Rafael Lapesa şi A. Millares Castro asupra fragmentelor manuscrisului din primul sfert al veacului al XV-lea, au pus în evidenţă cîteva aspecte interesante în legătură cu rolul lui Montalvo în reelaborarea romanului, şi anume : Montalvo a scurtat textul primitiv, reducîndu-l cu mai bine de o treime, deşi pînă la descoperirea fragmentelor menţionate părerea unanimă a specialiştilor, în frunte cu Menéndez y Pelayo, era că autorul-reelaborator adusese adăugiri textului primitiv ; unele personaje ca Nasciano şi Esplandian apar în Cartea a treia a textului primitiv, deşi majoritatea criticilor opinau că acestea fuseseră create de Montalvo, mai ales Esplandian, pentru a asigura succesul propriului său roman, *Isprăvile lui Esplandian*, o continuare a aventurilor lui Amadis, al cărei protagonist este fiul acestuia, Esplandian ; limba textului primitiv nu conţine lusitanisme. În privinţa limbii şi stilului este evident că Montalvo modernizează textul primitiv, dacă ţinem seama de faptul că alături de simplitatea şi asprimea redactării medievale întîlnim elegantul stil înflorit al Renaşterii. Intervenţia lui Montalvo în scopul modernizării limbii şi stilului se vădeşte tot mai mult pe măsură ce înaintăm în materia epică, de la Cartea întîi pînă la Cartea a treia, unde, după majoritatea criticilor, autorul-reelaborator se pare că modifică chiar subiectul, mai ales spre sfîrşit, pentru a putea continua firul narativ al Cărţii a patra, scrisă în întregime de el. În legătură cu aportul lui Montalvo la materia epică a textului primitiv, s-a stabilit cu certitudine că lui i se datorează, în primul rînd, interpolările cu conţinut etico-filozofic, aproape inexistente în Cartea întîi, dar frecvente în următoarele, cînd, aşa cum am arătat, intervenţia autorului-reelaborator asupra textului este tot mai decisivă şi personală. Inserarea în discursul narativ a unor consideraţii moral-filozofice este o trăsătură particulară a romanului cavaleresc spaniol, răspunzînd întru totul gustului epocii. Tot Montalvo este cel care complică trama romanului, dînd frîu liber fanteziei şi adăugînd aventuri extravagante şi insolite, de la bătăliile nesfîrşite şi înfruntările temerare, la catastrofe, farmece, deznodăminte miraculoase, rod al imaginaţiei sale sau re-

flectări ale unor lecturi favorite. În acest proces de reelaborare Montalvo își dovedește pe deplin calitățile de povestitor. Alături de formulele consacrate ale stilului oral preluate de la recitatorii ambulanți, menite să stabilească un continuu dialog cu cititorul, întîlnim pasaje încărcate de un rafinat lirism, cînd descrie dragostea dintre Amadis și Oriana, sau scene de luptă zugrăvite cu tușe bărbătești, reușind să creeze o atmosferă eroică.

Succesul romanului *Amadis de Gaula* a fost excepțional. În scurtă vreme cartea a ajuns să fie citită în toată Spania, de la nobili la oamenii de rînd, în numeroase țări europene și în recent descoperita Americă. Este semnificativ faptul că între 1508, anul apariției primei ediții, și 1587 s-au tipărit treizeci de ediții. *Amadis de Gaula* a devenit lectura predilectă a întregii curți imperiale a lui Carol al V-lea, în frunte cu însuși împăratul, care se delecta cu aventurile neînfricatului cavaler, ca de altfel și rivalul său, regele Francisc I al Franței. Dar și alte personalități ale epocii ca Ignațiu de Loyola, umanistul Juan de Valdés, pentru a nu menționa decît nume ilustre, mărturisesc în scrierile lor că au citit cu încîntare romanul cavalerului Amadis. Succesul este atît de mare, încît, la doi ani de la publicarea sa, apare *Isprăvile lui Esplandian*; apoi se retipăresc cele patru cărți ale lui Amadis împreună cu aventurile fiului său, Esplandian, și aproape imediat țîșnește și se revarsă ca un puhoi o adevărată producție de romane cavalerești avîndu-i ca protagoniști pe diverși cavaleri, neamuri ori urmași ai lui Amadis, romane care, din ce în ce mai mediocre, în cele din urmă vor duce la degenerarea definitivă a genului și la condamnarea sa fără drept de apel de către Cervantes cu al său *Don Quijote*. Apar, printre altele, istoria lui *Don Florisando*, fiul lui don Florestan și nepotul lui Amadis, și mai multe romane datorate lui Feliciano de Silva (cca. 1492—1558): *Lisuarte de Grecia* (fiul lui Esplandian), *Amadis de Grecia* (strănepotul lui Amadis), *Rogel de Grecia*. Se publică, de asemenea, o serie de romane avînd ca protagoniști o altă familie de cavaleri rătăcitori, cea a Palmerinilor, începînd cu *Palmerin de Oliva* (1511), roman în care eroul imită aventurile lui Amadis, trecînd prin încercări din ce în ce mai extravagante și mai fantastice. În cadrul acestei serii o mențiune deosebită merită romanul portughezului Francisco de Moraes, *Palmerin de Inglaterra*, datorită calităților sale literare. Ca detaliu anecdotic revelator pentru succesul, răspîndirea și influența exercitată în epocă de *Ama-*

dis de Gaula şi romanele cavalereşti, amintim că peninsula California a fost botezată astfel, după numele insulei California care în *Isprăvile lui Esplandian* este patria amazoanelor cîrmuite de regina Calafia şi că, probabil, şi denumirea fluviului Amazon se datorează mai degrabă acestui roman decît mitologiei.

Romanul cavaleresc spaniol şi, în primul rînd, opera cea mai reprezentativă a genului, *Amadis de Gaula* este, aşa cum arătam mai sus, o creaţie literară cu personalitate şi individualitate proprie, care reprezintă o etapă fundamentală pentru întreaga dezvoltare a literaturii universale, prin modernitatea sa, perfect sesizată de un prozator contemporan de geniu ca Mario Vargas Llosa. Vargas Llosa care îşi manifesta intenţia de a scrie „un roman imposibil — romanul total ; un roman de ficţiune şi psihologic, realist şi mitic, în acelaşi timp, care să cuprindă toate manifestările realităţii", în care senzorialul, miticul, oniricul, metafizicul şi misticul — ca nivele ale realităţii — să se contopească într-un singur roman totalizator, reprezentare a unei viziuni totalizatoare asupra realităţii, considera că singurul roman care se apropie de acest deziderat în întreaga literatură universală este romanul cavaleresc spaniol, pentru că îmbină în mod armonios obiectivul şi subiectivul, verosimilul şi miticul, transformînd prin ficţiune realitatea în materie poetică.

DAN MUNTEANU

Notă asupra ediției

Traducerea de față este prima versiune românească integrală a romanului *Amadis de Gaula.* A fost realizată pe baza ediției Garci Rodríguez de Montalvo, *Amadis de Gaula,* Con un estudio preliminar, bibliografía seleccionada e índice de nombres propios por D-a. Angeles Cardona de Gibert, catedrático, y D. Joaquín Rafel Fontanals, lincenciado en Filosofía y Letras, Editorial Bruguera S. A., Barcelona, 1969 și *Amadis de Gaula,* I—II, Consejo Nacional de Cultura, La Habana, 1965.

Ediția apărută la Barcelona, 1969, are la bază prima ediție cunoscută pînă în prezent, publicată în 1508 la Zaragoza, text revizuit și reelaborat de Garci Rodríguez de Montalvo, din care se păstrează un singur exemplar, aflat la British Museum din Londra. Ediția Havana, 1965, reproduce o reeditare publicată la Louvain, în 1551, de către Servacio Sasseno. Între textele celor două ediții nu există deosebiri. Dintre numeroasele ediții care s-au mai publicat după 1508, se cuvine menționată cea de la Veneția, 1533, sub îngrijirea lui Francisco Delicado, dar majoritatea edițiilor moderne au preluat textul primei ediții din 1508, folosit și de noi pentru versiunea romanului în limba română.

Nu am dat aproape deloc note de subsol, considerînd că referirile din text la personaje sau episoade mitologice ori biblice nu îngreunează lectura romanului nici chiar pentru cititorul mai puțin familiarizat cu aceste domenii.

D. M.

AMADIS DE GAULA

Cele patru cărţi ale neînfricatului cavaler Amadis de Gaula, în care se istorisesc măreţele sale fapte de arme şi minunatele-i isprăvi cavalereşti.

PRECUVÎNTARE

SOCOTIND ÎNVĂŢAŢII din vechime ce ne-au lăsat zugrăvite marile fapte de arme cît de scurte sînt puse pe hîrtie cele ce s-aú întîmplat în adevăr, aşa cum ne-au fost spre limpede învăţătură şi povaţă bătăliile din vremurile noastre, de noi văzute, au vrut să născocească pe o temelie de adevăr astfel de nemaipomenite isprăvi, cu gîndul nu numai de a păstra veşnică amintirea celor iubiţi, ci şi pentru a-i umple de mare uimire pe cei ce le citesc, precum sînt vechile istorii cu greci şi troieni şi alţii ce s-au luptat, după cum se pare, pe hîrtie. Aşa ne spune Salustiu, cum că faptele celor din Atena au fost atît de mari pe cît au vrut scriitorii lor să le înalţe şi să le preamărească. Şi astfel, dacă pe vremea acelor oratori ce îşi ocupau minţile şi îşi osteneau spiritul mai mult întru ale faimei decît întru ale cîştigului s-ar fi petrecut acea sfîntă cucerire a regatului Granadei săvîrşită de prea viteazul şi catolicul nostru rege don Fernando [1], cîte flori, cîte roze

[1] Ferdinand (Fernando) al V-lea Catolicul sau Ferdinand al II-lea de Aragón, rege al Siciliei (1468—1516) şi al Aragonului (1479—1516). După căsătoria sa cu Isabela de Castilia (1469) şi unirea Castiliei cu Aragonul (1479), a cucerit Granada (1492), ultimul bastion al ocupaţiei maure în Spania.

n-ar fi risipit aceia despre asemenea faptă, ca şi despre curajul cavalerilor în timpul luptelor, înfruntărilor şi primejdioaselor bătălii, şi despre toate cîte s-au pregătit cu grijă pentru acest război, întreceri şi munci, curajoasele îndemnuri ale marelui rege adresate înalţilor săi curteni adunaţi în regalele corturi şi supusele răspunsuri date de aceştia, şi, mai ales, despre măritele laude şi sporitele elogii pe care le merită pentru a fi întreprins şi dus la bun sfîrşit o atît de catolică bătălie. Cred cu nestrămutare că atît cele adevărate cît şi cele plăsmuite întîmplări pe care le-ar fi povestit întru faima unui asemenea mărit domn, clădite pe drept pe o atît de întinsă şi adevărată temelie, ar putea alcătui o zidire pînă la nori, după cum e de crezut că ar fi făcut-o şi înţelepţii săi cronicari, de-ar fi fost să le lase scrise întru memoria urmaşilor în acel stil al anticilor, preamărind mai mult, pe bună dreptate, faima şi adevărata glorie a măreţelor sale fapte decît pe cele ale altor împăraţi, preaslăviţi mai degrabă din iubire şi nu din respect pentru adevăr, mai tare decît au fost lăudaţi regele şi regina noastră, ce o merită cu atît mai vîrtos cu cît e mai mare osebirea dintre legile care i-au călăuzit, căci primii au slujit lumea care i-a răsplătit, pe cînd ai noştri l-au slujit pe Domnul, ce a vrut cu binecunoscută dragoste şi voinţă să îi sprijine şi să îi ajute, găsindu-i demni să făptuiască cu multă muncă şi cheltuială o asemenea faptă întru slujirea sa. Şi dacă din întîmplare ar rămîne ceva uitat pe lumea asta, nimic nu va fi uitat în faţa regeştii sale maiestăţi, acolo unde le-a pregătit răsplata pe care o merită.

Alt mijloc, mai demn de crezare, a folosit în istoria sa acel mare istoric Titus Livius, pentru a preamări cinstea şi faima romanilor săi, căci, îndepărtîndu-se de puterea trupească a ajuns la vitejia şi curajul inimii, şi dacă există vreo îndoială cu privire la prima, nu se află despre ultimele, căci el, cu deosebită sîrguinţă a lăsat mărturie despre îndrăzneala celui ce şi-a ars mîna şi despre acela ce, nesilit de nimeni, s-a aruncat în lacul plin de primejdii, şi, dat fiind că noi am văzut alte fapte asemănătoare ale

celor care, fără să pună preț pe viață și-au dorit moartea ca să îi salveze pe ceilalți, îl putem crede cînd îl citim, chiar dacă acele lucruri ne par foarte ciudate. Dar nu încape tăgadă că în toată măreața sa istorie nu vom găsi nici una din acele lovituri înspăimîntătoare, nici întîlniri miraculoase pe care le aflăm în alte istorii, cum se povestesc despre puternicul Hector, vestitul Ahile, curajosul Troilus, viteazul Aiax fiul lui Telamon și mulți alții despre care mult se pomenește, pe măsura aplecării spre ele a acelora ce ni le-au lăsat scrise, atît în acestea cît și în cele mai apropiate de noi, ca isprăvile vestitului duce Geoffroi de Bouillon, și lovitura sa de spadă ce i-a dat-o pe podul lui Antioh turcului înarmat, spintecîndu-l aproape în două, pe cînd era rege la Ierusalim. Prea bine putem și trebuie să credem că Troia a existat și a fost asediată și distrusă de greci, și tot astfel că Ierusalimul și multe alte locuri au fost cucerite de acest duce și de tovarășii săi, dar lovituri ca aceasta e bine să le atribuim de cele mai multe ori scriitorilor, cum am mai spus, decît să socotim că s-au petrecut în realitate.

Au existat și alții care au scris, mai puțin norocoși, ce nu numai că nu și-au clădit operele pe vreo temelie de adevăr, ci n-au făcut-o nici măcar pe rămășițele acestuia. Ei sînt cei ce au izvodit istoriile născocite în care se află întîmplări minunate, în afara firii lucrurilor, ce, cu multă îndreptățire trebuie să fie socotite și numite mai degrabă brașoave decît cronici. Căci, ia să vedem acum : dacă înfruntările cu arma în mînă zugrăvite în cărți sînt asemănătoare cu cele pe care le vedem aproape în fiecare zi și le săvîrșim, pe cele mai multe chiar îndepărtîndu-ne de calea virtuții și a judecății drepte, iar celelalte, ce ni se par peste poate de ciudate și de primejdioase, știm că sînt plăsmuite și născocite, ce rod ar fi să culegem de pe urma unora și altora ? După mintea mea, firește, nimic altceva decît pildele bune și învățăturile ce vor contribui și mai mult la mîntuirea noastră, căci îngăduit fiind să fie întipărit în inimile noastre duhul preamăritului Domn pentru a ne apropia de El, să ne fie acestea aripi cu care sufletele noastre să urce spre înălțimea slavei întru care au fost zămislite.

Socotind eu toate acestea și dorind ca în urma mea să las o umbră de amintire, dar neîndrăznind să-mi folosesc mintea mea slabă între cele de care s-au ocupat cei mai înțelepți învățați, am vrut să o așez alături de cei mai de pe urmă, ce au scris lucruri mai ușurele și mai lipsite de miez, căci acestea sînt mai pe potriva neputinței ei, îndreptînd primele aceste trei cărți din *Amadis* care, din vina copiștilor ori a zețarilor nepricepuți, se citesc cu multe stricăciuni și greșeli, copiind și adăugînd la cea de-a patra carte *Isprăvile lui Esplandian,* fiul său, ce, pînă în ziua de azi, nu se știe să fi fost cunoscute de cineva, descoperite, din fericire, într-un mormînt de piatră aflat sub pămînt într-un schit aproape de Constantinopol, de unde le-a adus un neguțător ungur prin părțile acestea ale Spaniei, pe un pergament cu scriere atît de veche, încît cu multă trudă l-au putut citi cei ce știau limba, și astfel, cele cinci cărți, cu toate că pînă acum erau socotite mai degrabă brașoave decît cronici, sînt însoțite de atîtea îndreptări pline de pilde și învățăminte, încît, pe bună dreptate, s-ar putea compara cu acele ușoare și gingașe solnițe din plută ferecate și împodobite cu fire de aur și argint, căci atît cavalerii cei tineri cît și cei mai vîrstnici vor găsi în aceste cărți ceea ce fiecăruia i se potrivește.

Și dacă, din întîmplare, în această prost rînduită operă se vor fi aflînd cususuri neîncuviințate de cele dumnezeiești și cele pămîntești, cer cu umilință iertare, dat fiind că mă bucur și cred cu neclintire în tot ceea ce sfînta Biserică are și poruncește, mai mult decît în mintea simplă din care s-a născut această operă.

Cele patru cărți ale neînfricatului cavaler Amadis de Gaula

în care se istorisesc măreţele sale fapte de arme şi minunatele-i isprăvi cavalereşti

AICI ÎNCEPE PRIMA CARTE A NEÎNFRICATULUI CAVALER AMADIS, FIUL REGELUI PERION DE GAULA ŞI AL REGINEI ELISENA

carte ce a fost îndreptată şi adăugită de cinstitul şi marele de virtute cavaler Garci Rodríguez de Montalvo, *consilier comunal al oraşului Medina del Campo, ce a îndreptat vechiul original aflat cu stricăciuni şi greşeli, într-un stil învechit datorită feluriţilor şi nepricepuţilor copişti, dînd deoparte multe vorbe de prisos şi adăugînd altele, mai şlefuite şi mai domneşti, potrivite cu isprăvile şi faptele cavalereşti*

Nu trecuseră mulţi ani după patimile mîntuitorului şi izbăvitorului nostru Iisus Hristos, pe cînd, în Mica Bretanie, trăia un rege prea creştin, pe numele său Garinter, ce era, adevăr-adevărat, plin de credinţă şi cu purtări alese. Şi a avut acest rege două fete, cu nobila sa doamnă şi soţie, şi cea mai mare s-a căsătorit cu Languines, regele Scoţiei, şi i s-a spus Doamna cu Ghirlanda, fiindcă regele,

soţul ei, niciodată n-a îngăduit să-şi acopere frumoasele-i plete cu nimic altceva decît cu o bogată ghirlandă, atît de mult îi plăcea să le privească ; ei i-au adus pe lume pe Agrajes şi Mabilia şi despre aceştia, el fiind cavaler şi ea domniţă, mult se pomeneşte în această lungă poveste. Cealaltă fată, căreia i-au spus Elisena, era cu mult, mult mai frumoasă decît prima ; şi cu toate că fusese cerută de soţie de crai de vază, n-a vrut niciodată să se mărite cu vreunul dintre ei ; şi văzînd-o aşa retrasă, ducînd o viaţă de călugăriţă, toţi o numeau sfînta sfintelor, socotind că unei persoane de neam atît de ales, înzestrată cu atîta frumuseţe, a cărei mînă fusese cerută de atîţia domni de vază, nu-i şade bine să ducă un asemenea fel de viaţă. Regele Garinter de care am pomenit, fiind destul de înaintat în vîrstă, ca să-şi dea odihnă sufletului, uneori pornea prin codri să vîneze. Şi, într-o bună zi, pe cînd plecase dintr-o cetate a sa, căreia îi spune Alima, cum se pierduse de oştenii şi de vînătorii săi umblînd prin codru şi îngînîndu-şi rugăciunile, privind în stînga sa, văzu un cavaler încins într-o straşnică luptă cu alţi doi, şi pe aceştia doi i-a recunoscut, fiindcă îi erau vasali şi ştia că sînt mîndri peste poate, cu purtări urîte şi tare uniţi între ei prin legături de rudenie, căci multe necazuri avusese de pe urma lor. Dar pe cel ce lupta cu ei nu l-a recunoscut şi cum nu se încredea nici în vitejia unuia, nici în frica celorlalţi doi, s-a tras deoparte să privească lupta, la capătul căreia cei doi au fost învinşi şi ucişi de mîna celuilalt. O dată săvîrşită această faptă, cavalerul s-a îndreptat spre rege şi, văzîndu-l singur, i-a spus „Om bun, ce ţară e asta, unde cavalerii rătăcitori sînt astfel atacaţi ?“ Regele i-a zis „Nu vă minunaţi de asemenea lucru, căci aşa cum şi pe alte meleaguri există cavaleri buni şi răi, tot astfel există şi pe-aici ; şi aceştia doi de care pomeniţi n-au făptuit doar fărădelegi şi nedreptăţi faţă de mulţi alţii, ci chiar faţă de regele şi stăpînul lor, fără să poată fi pedepsiţi ; şi cum erau tare legaţi unul de altul, nenumărate nelegiuiri au săvîrşit împreună în aceşti codri deşi unde se aciuau“. Cavalerul a spus : „Tocmai pe acest rege de care aţi pomenit am venit să-l caut de pe meleaguri îndepărtate şi să-i aduc veşti de la un bun prieten al său, şi, de ştiţi cumva unde aş putea să-l găsesc, rogu-vă să-mi spu-

neţi". Regele a răspuns „Orice o fi să se întîmple, nu pot să nu vă spun adevărul ; aflaţi, dară, că eu sînt regele pe care îl căutaţi". Atunci cavalerul, lepădîndu-şi scutul şi coiful şi dîndu-le scutierului său, l-a îmbrăţişat şi i-a spus că el este regele Perion de Gaula şi că mult dorise să îl cunoască. Şi tare s-au bucurat cei doi regi de această întîlnire şi, tăifăsuind despre una şi alta, s-au îndreptat spre ceilalţi vînători, ca să intre împreună în cetate ; dar, înainte de a-i ajunge pe aceştia, le-a ieşit în cale un cerb, care se furişase printre cetele de vînători, ostenit peste măsură ; cei doi regi porniră în urma lui în goana cailor, dar întîmplarea a făcut ca, sub ochii lor, un leu să ţîşnească din spatele unor tufişuri dese şi, ajungînd cerbul din urmă, să-l ucidă şi să-l sfîşie cu ghearele lui puternice ; iar acum, fioros şi nestăpînit se îndrepta spre regi. Văzînd aceasta regele Perion a zis „Că doar nu vei fi fiind atît de înverşunat încît să nu ne laşi o parte din vînat". Şi, luîndu-şi armele, a descălecat de pe calul său care, speriat de leul vînjos, nu vroia să mai înainteze şi s-a îndreptat spre leu, ţinînd scutul în faţa sa şi spada în mînă, fără să ia seama la strigătele regelui Garinter. Leul, lăsîndu-şi prada, a pornit şi el spre acesta şi s-au încleştat în luptă ; leul l-a trîntit la pămînt, cît pe ce să-l omoare, dar regele, fără să-şi piardă curajul nemăsurat, l-a rănit cu spada în pîntece, lăsîndu-l fără viaţă la picioarele sale, încît regele Garinter, foarte speriat, şi-a spus în sinea sa : „Nu degeaba i s-a dus vestea că este cel mai viteaz cavaler din lume". După aceasta, adunîndu-se toată suita, au pus să se încarce pe doi cai leul şi cerbul şi au pornit bucuroşi spre cetate, unde, cum regina fusese înştiinţată despre sosirea unui asemenea oaspete de vază, găsiră încăperile gătite cu multe şi bogate podoabe, iar mesele întinse pentru ospăţ ; la una dintre ele, mai înaltă, s-au aşezat regii şi la o alta, alături, Elisena, fiica regelui Garinter ; şi s-au ospătat aşa cum se cuvine într-o asemenea casă de oameni de omenie. Şi, în timpul ospăţului, cum domniţa era atît de frumoasă şi regele Perion la fel de chipeş şi vestit pentru măreţele sale fapte de arme, ce se aflaseră în toată lumea, atîta s-au privit cei doi, încît domniţa, cu toată cuminţenia şi viaţa ei de sfîntă nu s-a putut împotrivi şi s-a lăsat pradă iubirii pătimaşe şi fără

leac ; iar regele, a cărui inimă, pînă atunci, nu se dăruise nici unei alte femei şi era liberă, s-a îndrăgostit şi el de ea, aşa încît, tot timpul mesei, şi el şi ea parcă îşi pierduseră simţirile. După ce s-a strîns masa, regina a vrut să se retragă în iatacul ei şi, cum Elisena se ridica de la masă, i-a căzut din poală un frumos inel pe care şi-l scosese din deget ca să-şi spele mîinile şi datorită tulburării nu şi-l mai pusese la loc ; ea s-a aplecat să-l ridice, dar regele Perion, ce se afla lîngă ea, a vrut să i-l dea el, aşa că mîinile lor au ajuns deodată la inel şi regele a apucat mîna domniţei şi i-a strîns-o uşor. Elisena s-a îmbujorat toată şi, privindu-l pe rege cu ochi de îndrăgostită, i-a spus încetişor că îi mulţumeşte pentru gestul făcut. „Oh, doamnă — a spus el —, nu va fi ultimul, căci toată viaţa mea o voi folosi ca să vă slujesc." Ea a plecat, apoi, împreună cu mama sa, dar atît de tulburată că aproape nu mai vedea înaintea ochilor ; urmarea a fost că infanta, neputînd răbda această nouă durere, ce învinsese cu asemenea forţă vechile ei gînduri, şi-a destăinuit secretul uneia dintre domnişoarele de onoare în care avea încredere deplină, pe nume Darioleta, cerîndu-i să o sfătuiască în ce fel ar putea afla dacă regele Perion îndrăgea o altă femeie şi dacă o iubea într-adevăr atît de tare pe cît o arătase chipul lui de îndrăgostit şi pe cît simţise inima ei. Domnişoara, speriată de această schimbare bruscă la o persoană atît de străină de asemenea lucruri, înduioşată de lacrimile ei atît de sincere, i-a spus „Doamnă, după cîte văd, patima nemăsurată pe care tiranul amor a sădit-o în domnia ta nu ţi-a lăsat nici un loc în minte unde să-şi poată afla odihnă vreun sfat ori o judecată, aşa încît, ascultînd de voia ta şi, mai degrabă din supunere decît din datorie, voi face ce mi-ai poruncit pe calea cea mai cinstită pe care o vor putea afla puţina mea înţelepciune şi marea dorinţă de a te sluji". Şi, despărţindu-se de ea, s-a îndreptat spre încăperile locuite de regele Perion, unde, în uşă, a dat peste scutierul acestuia purtînd vestmintele cu care trebuia să îl îmbrace şi i-a spus : „Prietene, du-te şi găseşte-ţi alte treburi, căci o să rămîn eu cu stăpînul tău să îi port de grijă". Scutierul, socotind aceasta ca o cinstire în plus adusă stăpînului său, i-a dat vestmintele şi a plecat. Domnişoara a intrat în odaia unde

regele era întins pe pat ; acesta, de cum a văzut-o, a recunoscut-o ca fiind cea cu care Elisena stătuse cel mai mult de vorbă, semn că în ea se încrede mai mult decît în celelalte, şi gîndind că venise să îi aducă leacul contra ucigătoarelor lui dorinţi, cu inima cuprinsă de fiori i-a spus „Blîndă domnişoară, ce doriţi de la mine ?“ „V-am adus straiele“, a răspuns ea. „Straie pentru inimă mi-ar fi de trebuinţă — a spus el —, căci tare goală şi lipsită de plăceri şi bucurii se află.“ „Cum oare ?“ a întrebat ea. „Da, căci sosind pe aceste meleaguri — a spus regele —, slobod ca paserile cerului, temîndu-mă numai de aventurile în care m-ar fi putut tîrî doar armele, nu ştiu cum s-a făcut, dar, intrînd în această casă a stăpînilor voştri, am fost rănit de moarte şi dacă domnia ta, blîndă domnişoară, îmi vei aduce vreun leac pentru rana mea, te voi răsplăti cu dărnicie.“ „De bună seamă, domnule — a spus ea —, că aş fi foarte mulţumită să-i fiu de folos unui bărbat atît de ales şi unui vestit cavaler ca domnia ta, dacă aş şti cum.“ „Dacă îmi promiţi — a spus regele —, ca prietenă credincioasă, că nu vei da la iveală taina mea decît în faţa cui se cuvinte, atunci ţi-o voi destăinui.“ „Destăinuiţi-vă fără teamă — a zis ea —, căci voi păstra întru totul secretul.“ „Află, atunci, doamnă şi prietenă — a spus el —, că într-un moment binecuvîntat am văzut frumuseţea Elisenei, stăpîna domniei tale, şi, chinuit de durere şi tristeţe, am ajuns în pragul morţii, iar dacă nu îmi vei afla un leac, nu voi mai găsi scăpare.“ Domnişoara, ce ştia întru totul ce se petrece în inima stăpînei sale, aşa cum v-am povestit mai înainte, cînd a auzit asemenea vorbe, bucuroasă foarte, i-a spus : „Stăpîne, dacă îmi făgăduiţi, întîi ca rege ce sînteţi, că veţi păstra pentru domnia voastră tot adevărul şi apoi că vă obligaţi mai mult decît aţi fost obligat vreodată cuiva în calitatea de cavaler ce, după cum vi s-a dus vestea, prin multe încercări şi primejdii aţi trecut tocmai ca să vă apăraţi onoarea, să o luaţi de soţie la timpul cuvenit, eu voi face astfel încît nu numai inima domniei voastre va fi bucuroasă, ci şi a ei care, tot la fel, dacă nu cumva chiar mai tare, pătimeşte dureri şi tristeţi, rănită de aceeaşi lovitură ; iar de nu vă veţi ţine făgăduinţa, ea nu va fi a domniei voastre şi eu nu voi crede că tot ce mi-aţi spus porneşte dintr-o iubire curată şi

cinstită". Regele, a cărui voinţă primise îngăduinţa Celui de Sus să săvîrşească faptele ce le veţi auzi mai departe, a apucat spada aflată lîngă el şi, punînd mîna dreaptă pe mînerul în cruce, a spus : „Jur pe această cruce şi pe această spadă cu care am fost investit cavaler, să fac ceea ce îmi ceri, domnişoară, şi tot ceea ce îmi va porunci stăpîna domniei tale, Elisena". „Atunci, bucuraţi-vă — a spus ea —, căci eu voi face ceea ce am spus". Şi a plecat spre stăpîna sa să-i povestească tot ceea ce vorbise cu regele ; acesteia i s-a umplut sufletul de bucurie şi, îmbrăţişînd-o, i-a spus „Prietenă credincioasă, care va fi clipa cînd îl voi strînge în braţe pe cel ce mi l-ai dat de stăpîn ?" „Iată cum vom face — a spus ea. Ştii, doamnă, că odaia unde locuieşte regele Perion are o uşă ce dă spre parc, pe unde iese, uneori, tatăl domniei tale să ia aer ; uşa e acoperită, acum, cu o draperie, şi cheia de la ea o am eu ; cînd regele va ieşi din încăpere, o să mă duc s-o deschid şi cînd se va înnopta bine şi toţi cei din palat se vor culca, vom putea intra pe acolo fără să ne simtă nimeni ; şi cînd va fi momentul să pleci, eu o să vă anunţ şi o să ne întoarcem în iatacul domniei tale." Auzind acestea, Elisena a rămas atît de copleşită de bucurie încît n-a mai putut scoate o vorbă ; apoi, revenindu-şi, i-a spus : „Prietenă dragă, în mîinile tale se află toată fericirea mea ; dar cum vom face ce mi-ai spus, de vreme ce tatăl meu locuieşte în aceeaşi încăpere cu regele Perion ? Şi dacă simte ceva, toţi vom fi în mare primejdie." „Asta — a răspuns domnişoara de onoare — lăsaţi-o în grija mea." Cu aceste vorbe au încheiat sfatul ; cei doi regi împreună cu regina şi domniţa Elisena şi-au petrecut ziua prînzind şi cinînd ca mai înainte, iar cînd s-a înnoptat, Darioleta l-a tras deoparte pe scutierul regelui Perion şi i-a spus : „Ah, prietene, spuneţi-mi dacă sînteţi nobil". „De bună seamă — a răspuns el —, sînt chiar fiu de cavaler, dar de ce mă întrebaţi ?" „Vă voi spune — a zis ea —, pentru că vreau să aflu ceva, şi vă rog pe Dumnezeu şi pe regele, stăpînul vostru, cărora le datoraţi credinţă, să îmi răspundeţi la întrebări." „Pe Fecioara Maria — a spus el — vă voi spune tot ce ştiu, dacă asta nu-i dăunează stăpînului meu." „Aveţi toată înţelegerea mea — a spus domnişoara —, căci nici eu nu vă voi întreba ceva ce i-ar putea

dăuna, nici domnia voastră n-aţi avea motive să-mi răspundeţi ; eu vreau doar să-mi spuneţi care este domniţa pe care o iubeşte cel mai mult stăpînul vostru.“ „Stăpînul meu — a răspuns el — iubeşte toate femeile, dar zău că nu ştiu de vreuna de care să fie îndrăgostit aşa cum spuneţi.“ Pe cînd vorbeau ei aşa, regele Garinter a intrat pe unde se aflau ei şi, văzînd-o pe Darioleta stînd de vorbă cu scutierul, a chemat-o la el şi i-a spus „Ce-ai tu de vorbit cu scutierul regelui ?“ „O să aflaţi îndată, domnule, aşa să-mi ajute Dumnezeu ; chiar el m-a chemat să-mi spună că stăpînul lui obişnuieşte să doarmă singur şi se simte foarte stingherit de prezenţa voastră.“ Regele a părăsit-o şi s-a îndreptat spre regele Perion, căruia i-a spus : „Domnul meu, eu am o mulţime de treburi de-ale regatului de împlinit şi trebuie să mă trezesc în zori, aşa încît, ca să nu vă stingheresc, am socotit că e mai bine să vă las singur în încăperea voastră“. Regele Perion i-a răspuns „Domnule, faceţi totul precum vă e plăcul“. „Aşa voi face“, a spus celălalt. Şi astfel, dîndu-şi seama că domnişoara îi spusese adevărul, i-a poruncit cămăraşului să scoată de îndată patul său din odaia regelui Perion. Cînd Darioleta a văzut că dorinţele ei se împliniseră, s-a dus la Elisena, stăpîna ei, şi i-a povestit tot ce se întîmplase. „Stăpînă şi prietenă — a spus ea —, acum am credinţa, şi fie ca Domnul să ne călăuzească faptele, că ceea ce în clipa de faţă pare o greşeală din parte-mi, pe viitor îţi va fi de folos.“ „Spune-mi ce trebuie să facem, căci eu, de prea multă bucurie, mi-am pierdut judecata.“ „Stăpînă — a spus domnişoara —, în noaptea asta vom săvîrşi ceea ce am plănuit, căci am şi deschis uşa încăperii de care ţi-am vorbit.“ „Las în grija ta să mă conduci cînd va fi vremea.“ Şi au rămas împreună pînă ce toţi ceilalţi s-au dus să se culce.

CAPITOLUL I

Cum domnița Elisena și domnișoara Darioleta au venit în odaia unde locuia regele Perion

Cînd toată lumea s-a liniștit, Darioleta s-a sculat și, luînd-o cu ea pe Elisena, așa dezbrăcată cum era în pat, doar în cămașă și înfășurată într-o pelerină, au ieșit amîndouă în parc, pe cînd luna strălucea pe cer. Domnișoara a privit-o o clipă pe stăpîna sa, iar apoi, dîndu-i deoparte pelerina și privindu-i trupul, i-a spus cu glas tare „Stăpînă, în ceas norocos s-a născut cavalerul căruia i te dărui în noaptea asta". Și adevăr grăia, căci era cea mai frumoasă fecioară ce se văzuse pe atunci, și la chip și la trup. Elisena a zîmbit și a spus „La fel poți spune și despre mine că m-am născut norocoasă de vreme ce am întîlnit un asemenea cavaler". Și astfel, ajunseră la ușa încăperii. Și cu toate că Elisena se îndrepta spre ceea ce iubea mai mult pe lume, tremura din tot corpul și nu putea scoate o vorbă. Pe cînd bătea la ușă să li se deschidă, regele Perion care, pe de o parte chinuit de tristețea ce i se cuibărise în inimă, pe de alta de speranța ce i-o dăduse domnișoara de onoare, nu putuse adormi multă vreme, obosit deja la ceasul acela, învins de somn, tocmai atipise și visa că cineva, nu știa cine, intră în odaie printr-o ușă secretă, se îndreaptă spre el și, punîndu-i mîinile pe piept, îi smulge inima și i-o aruncă într-un rîu ; iar el îi spunea „De ce ați săvîrșit această faptă crudă ?" „Asta nu-i nimic — răspundea celălalt —, căci vă mai rămîne o inimă pe care o să v-o iau, chiar de o fac fără voia mea." Regele, copleșit de durerea lui cea mare, s-a trezit înspăimîntat și a pornit să se închine. Tocmai atunci tinerele deschiseseră ușa și dădeau să intre, iar regele, auzind zgomot și temîndu-se de prevestirea din vis, a ridicat capul și a văzut draperia trasă și ușa de care habar n-avea, iar în lumina lunii ce pătrundea prin ușă, umbrele fetelor.

Sărind din pat, şi-a luat spada şi scutul şi s-a îndreptat spre locul unde le văzuse. Darioleta, văzîndu-l astfel, i-a spus îndată „Ce-nseamnă asta, domnule ? Aruncaţi-vă armele, căci nu aveţi nevoie să vă apăraţi împotriva noastră". Regele, care o recunoscuse, a privit mai bine spre ele şi a văzut-o pe prea iubita lui Elisena şi, aruncîndu-şi spada şi scutul pe jos, s-a înfăşurat într-o mantie aflată lîngă pat, cu care se îmbrăca uneori cînd se scula, şi a îmbrăţişat-o pe doamna şi stăpîna sa ; iar ea l-a strîns în braţe pe cel ce îl iubea mai mult decît pe sine. Darioleta i-a spus „Stăpînă, te las împreună cu acest cavaler, căci deşi domnia ta, fecioară fiind, de mulţi te-ai apărat pînă acum, iar el, la rîndul său, de multe doamne s-a apărat, n-aţi avut putere îndeajuns ca să vă apăraţi unul de altul". Şi Darioleta, căutînd spada aruncată de rege, a luat-o de jos în chip de gaj pentru jurămîntul şi făgăduiala făcute cu privire la căsătoria stăpînei sale şi a ieşit în parc. Regele a rămas singur cu iubita lui ; o privea la lumina celor trei făclii ce ardeau în odaie şi, părîndu-i-se că în ea se adună întreaga frumuseţe a lumii, se socotea mai mult decît norocos că Dumnezeu îi dăruise această fericire ; şi, îmbrăţişaţi, s-au îndreptat spre pat ; şi astfel, cea care atîta vreme, fiind atît de frumoasă şi de tînără, cerută de atîţia prinţi şi oameni de vază, îşi apărase libertatea de fecioară, în mai puţin de o zi, cînd nici cu gîndul nu gîndea la asta şi era atît de departe de aşa ceva, cum dragostea rupsese puternicele legături ale vieţii ei cinstite şi sfinte, şi-a pierdut fecioria, devenind de-acum femeie. De unde se vede că femeile care, după ce, depărtîndu-se cu gîndul de lucrurile pămînteşti, dispreţuind marea frumuseţe cu care le-a înzestrat natura, tinereţea proaspătă ce le face cu mult mai frumoase încă, petrecerile şi desfătările ce le aşteaptă datorită nemăsuratelor bogăţii ale părinţilor lor, vor, întru mîntuirea sufletului, să se închidă într-o casă sărăcăcioasă, oferindu-şi cu totală supunere voinţa altor voinţe străine, văzînd cum trec anii fără să se bucure de faimă şi glorie în lume, aşa cum fac surorile şi neamurile lor, trebuie cu multă grijă să-şi astupe urechile, să închidă ochii, să nu se vadă cu rudele şi vecinii, cufundîndu-se în cucernice meditaţii, în rugăciuni sfinte, socotindu-le pe acestea adevărate desfătări, după

cum şi sînt, de fapt, pentru că altminteri, datorită celor auzite şi celor văzute, se vatămă cuvioasa lor intenţie şi li se poate întîmpla ce i s-a întîmplat frumoasei domniţe Elisena care, după ce a vrut să se păzească atîta vreme, într-o singură clipă, văzînd marea frumuseţe a acelui rege Perion, şi-a schimbat într-o asemenea măsură gîndul, că fără înţelepciunea acelei domnişoare de onoare a sa, ce a vrut să îi salveze cinstea prin căsătorie, cu adevărat ar fi fost hotărîtă să cadă în cea mai groaznică şi mai de jos ruşine, ca multe alte femei din lumea asta care, nepăzindu-se de cîte am spus mai înainte, au făcut şi vor face aşa, fără să gîndească. Şi pe cînd cei doi îndrăgostiţi se desfătau împreună, Elisena l-a întrebat pe regele Perion dacă va pleca în curînd ; iar el i-a spus „De ce întrebaţi, buna mea doamnă ?“ „Pentru că soarta cea bună — a răspuns ea — care mi-a adus atîta bucurie şi mi-a potolit dorinţele lumeşti, mă ameninţă deja cu marea tristeţe şi amărăciune datorate absenţei voastre, ce mă face să mă aflu mai aproape de moarte decît de viaţă.“ Auzind aceste vorbe, el i-a spus : „Nu vă fie teamă, deoarece chiar dacă trupul meu va fi departe, inima-mi va rămîne alături de a voastră şi ne va ajuta pe amîndoi ; pe voi să suferiţi şi pe mine să mă întorc aici, căci nu există altă putere mai mare să mă oprească locului“. Darioleta, văzînd că e vremea ca Elisena să plece de acolo, a intrat în iatac şi a zis : „Stăpînă, prea bine ştiu că alteori m-aţi însoţit cu mult mai multă plăcere decît acum, dar bine ar fi să vă sculaţi şi să plecăm, căci a sosit timpul“. Elisena s-a sculat şi regele i-a spus „Voi rămîne aici mai mult decît gîndiţi şi asta o fac pentru domnia voastră ; rogu-vă nu uitaţi această încăpere“. Cele două tinere s-au dus la culcare, iar el a rămas în patul lui, răsplătit cu dărnicie de iubita lui, dar înspăimîntat de visul de care v-am vorbit ; şi din pricina asta îl chinuia gîndul să se întoarcă pe meleagurile lui, unde, pe atunci, trăiau mulţi înţelepţi ce ştiau să dezlege şi să citească asemenea semne ; ba chiar şi el se pricepea întrucîtva, căci învăţase asemenea lucruri pe cînd era mai tinerel. Şi astfel a petrecut acolo regele Perion zece zile, în plăceri şi desfătări, iubindu-se în fiecare noapte cu prea draga lui prietenă, la capătul cărora s-a hotărît să plece, trecînd peste voinţa lui şi lacrimile doam-

nei sale, care nu puţine au fost. După ce şi-a luat rămas bun de la regele Garinter şi de la regină, punîndu-şi armura, a vrut să-şi încingă spada, dar n-a găsit-o ; însă n-a îndrăznit să întrebe unde e, cu toate că îi părea rău după ea, căci era bună şi frumoasă, pentru ca astfel să nu se descopere iubirea dintre el şi Elisena şi să nu îl supere pe regele Garinter ; aşa că i-a poruncit scutierului său să îi aducă altă spadă şi, îmbrăcat în armură, doar cu mîinile şi capul descoperite, călare pe cal, fără alt însoţitor decît scutierul său, a pornit la drum drept spre regatul său. Dar mai înainte a stat de vorbă cu Darioleta, care i-a spus cît de tristă şi singură rămîne prietena sa ; iar el i-a spus „Vai, prietenă, ţi-o las în grijă cum aş lăsa-o în grija propriei mele inimi". Şi, scoţîndu-şi din deget un prea frumos inel, căci avea două la fel, i l-a dat să i-l ducă iubitei sale. Şi aşa Elisena rămase cufundată în singurătate şi dor cumplit de iubitul ei, şi de n-ar fi fost domnişoara aceea care o încuraja mereu, mult ar mai fi suferit ; dar cînd stătea de vorbă cu ea, îşi mai afla alean. Şi astfel le trecea timpul, pînă cînd Elisena a simţit că poartă un prunc în pîntece şi i-au pierit pofta de mîncare, somnul şi frumoasa culoare din obraji. Şi-acum începură chinurile şi suferinţele cele mai groaznice, pentru că, în vremea aceea, legea glăsuia că orice femeie, oricît de nobilă şi de rang ar fi fost, dacă păcătuieşte în afara căsniciei, nu e chip să scape de moarte. Şi această datină atît de crudă şi cumplită a dăinuit pînă la venirea prea virtuosului rege Arthur, cel mai viteaz rege dintre cîţi au domnit în ţara aceea şi care a abolit-o pe vremea cînd l-a ucis în luptă pe Floyan, în faţa porţilor Parisului. Dar mulţi regi au domnit între el şi regele Lisuarte şi toţi au apărat această lege. Să-i dea de ştire iubitului ei nici vorbă nu putea fi, căci el era atît de tînăr, cu inima atît de mîndră, negăsindu-şi odihnă niciunde, mereu căutînd să cîştige onoare şi faimă, neavînd vreme pentru nimic altceva decît să pribegească dintr-un loc într-altul în chip de cavaler rătăcitor. Aşa încît Elisena nu găsea nici un chip de a-şi salva viaţa, dar nu suferea atîta că o dată cu moartea nu va mai vedea lumea, cît că nu-l va mai vedea pe prea iubitul ei stăpîn şi adevărat prieten. Dar atotputernicul Dumnezeu, cu îngăduinţa căruia se petreceau toate acestea întru sfînta sa

slujire, i-a dat Darioletei atîta înţelepciune şi putere, încît doar cu ajutorul ei toate s-au îndreptat, după cum veţi afla de îndată : în palatul acela al regelui Garinter se afla o cămară îndepărtată, boltită, deasupra unui rîu ce curgea pe-acolo, cu o uşă mică de fier pe unde, din cînd în cînd, domnişoarele ieşeau la rîu să se joace ; odaia era goală, nu locuia nimeni în ea şi de aceea, la sfatul Darioletei, Elisena le-a cerut-o tatălui şi mamei sale, ca, acolo, în singurătate, cum obişnuia să trăiască mereu, să se lecuiască de starea ei proastă şi să se roage în voie, fără să fie tulburată de nimeni, în afară de Darioleta care să o slujească şi să îi ţină de urît, pentru că îi cunoaşte dorinţele ; cerinţă împlinită uşor de părinţii care credeau că intenţia ei este doar să îşi vindece trupul printr-o viaţă mai sănătoasă, şi sufletul printr-un trai mai aspru ; şi i-au dat cheia de la uşa cea mică domnişoarei de onoare, să o păstreze şi să deschidă cu ea cînd fiica lor va fi vrut să iasă să vadă lumea. O dată instalată în odăiţa de care v-am vorbit, Elisena, mai liniştită văzîndu-se în acel loc ce i se părea mai potrivit decît oricare altul pentru a scăpa de primejdie, s-a sfătuit cu slujitoarea ei despre soarta celui ce se va naşte. „Ce întrebare ?, a spus aceasta. Să dispară, pentru ca domnia ta să fii liberă". „Vai, Maică Precistă — a zis Elisena —, cum să mă învoiesc să omor ceea ce a fost zămislit de fiinţa pe care o iubesc cel mai mult pe lume ?" „Nu vă îngrijiţi de asta — a spus domnişoara —, căci de veţi fi ucisă, nici pruncul nu va scăpa." „Chiar de o să mor învinuită de păcat — a răspuns ea —, lumea nu va condamna la suferinţă o făptură nevinovată." „O să vorbim despre asta mai tîrziu — a spus domnişoara —, căci ar fi o nebunie fără seamăn ca, salvînd ceva nefolositor, să vă pierdeţi domnia voastră şi bărbatul iubit, ce n-ar mai putea trăi fără voi, în vreme ce, fiind în viaţă şi domnia voastră şi el, o să aveţi alţi fii şi fiice pe care i-aţi pierde, dorindu-l pe acesta."

Cum acea domnişoară era tare mintoasă şi călăuzită de voinţa Domnului, s-a gîndit să găsească din vreme o cale de ieşire. Şi a făcut astfel a găsit patru scînduri mari, pentru o lădiţă unde să încapă un prunc înfăşat în scutece, de lungimea unei spade ; a adus cele trebuincioase ca să pregătească un catran cu care să le încleiască

în așa fel încît să nu intre strop de apă înăuntru și toate acestea le-a ascuns sub patul ei fără să știe Elisena, pînă ce, cu mîna ei, a încleiat scîndurile cu acel catran gros, și a făcut o lădiță, atît de bună și de bine construită, de parcă ar fi ieșit din mîna unui meșter. Atunci, i-a arătat-o Elisenei și i-a spus „Pentru ce credeți că a fost făcută ?" „Nu știu", a răspuns ea. „Veți afla — a spus domnișoara — cînd va fi nevoie". Iar ea a răspuns „Nu pun nici un preț pe ce se face și ce se spune cînd e atît de aproape clipa cînd îmi voi pierde comoara și bucuria". Domnișoara de onoare s-a întristat atît de tare văzînd-o astfel, încît, simțind că i se umplu ochii de lacrimi, s-a retras pentru ca Elisena să nu o vadă plîngînd.

Și nu trecu multă vreme, că Elisenei îi sosi sorocul să nască ; datorită durerilor, lucru atît de nou și de ciudat pentru ea, își simțea inima plină de mîhnire, mai ales că nu putea nici să geamă nici să se plîngă ; și din pricina asta neliniștea ei era de două ori mai mare. Dar soarta a vrut ca, după o vreme și fără primejdie pentru ea, să nască un fecior ; luîndu-l în brațe, domnișoara de onoare a văzut că o să crească frumos dacă o fi să aibă noroc, dar a pregetat să ducă la îndeplinire ceea ce se cuvenea, așa cum socotise dinainte și, înfășurîndu-l în scutece bogate, l-a așezat lîngă mama sa și a adus lădița de care ați auzit ; atunci Elisena i-a spus „Ce vrei să faci ?" „Să-l pun înăuntru și să-i dau drumul pe rîu — a zis ea —, și poate o avea noroc să scape." Mama îl strîngea în brațe, plîngînd amarnic și spunînd „Copilașul meu, cît de mult mă apasă durerea ta". Slujitoarea a adus cerneală și pergament și a scris un bilețel ce glăsuia așa „Acesta este Amadis cel fără de zile, fecior de rege". Scrisese „cel fără de zile" pentru că socotea că va pieri curînd. Iar numele ce i-l dăduse era la mare preț pe meleagurile acelea, căci așa se numea un sfînt și acestuia i-l încredințase domnișoara. Apoi a turnat ceară topită peste bilețel și l-a legat cu un șnur de gîtul copilului. Elisena, care păstrase inelul dat de regele Perion cînd se despărțiseră, l-a agățat de același șnur cu biletul și apoi, după ce au așezat copilul în lădiță, au pus alături și spada regelui Perion pe care, în prima noapte cînd se culcase cu Elisena, acesta o aruncase pe jos, așa cum ați mai auzit, iar domnișoara de

onoare o luase şi o păstrase ; iar regele, deşi nu o mai găsise, nu îndrăznise nici o clipă să întrebe de spadă, pentru ca regele Garinter să nu se mînie pe cei ce intrau în cămara aceea. O dată făcute toate acestea, Darioleta a acoperit lădiţa cu o scîndură, atît de bine lipită şi călăfătuită încît să nu poată intra apa ori altceva şi, luînd-o în braţe, a deschis uşa şi i-a dat drumul pe rîu, lăsînd-o să plutească ; şi cum apele veneau mari şi repezi, în curînd lădiţa a ajuns la mare, aflată la ceva mai mult de jumătate de leghe distanţă. La ceasul acela tocmai se lumina de ziuă şi s-a întîmplat una dintre acele frumoase minuni pe care Domnul cel glorios le săvîrşeşte cînd îi e pe plac şi anume, pe mare plutea o corabie pe care călătorea un cavaler din Scoţia cu doamna sa, ce născuse în Mica Bretanie un fiu cu numele de Gandalin, iar cavalerul se numea Gandales ; şi cum se îndreptau ei spre Scoţia şi dimineaţa era foarte limpede, au văzut lădiţa ce se legăna pe valuri ; cavalerul a chemat patru marinari şi le-a poruncit să coboare repede o barcă şi să-i aducă obiectul acela, ceea ce au şi făcut pe dată, cu toate că lădiţa se depărtase mult de corabie. Cavalerul a apucat lădiţa, i-a dat capacul la o parte şi văzînd pruncul, l-a luat în braţe şi a spus „Copilul acesta e de neam mare“ ; şi asta o spunea fiindcă văzuse scutecele bogate, inelul şi spada, ce i se păruse foarte frumoasă ; şi a pornit să o ponegrească pe femeia care, de frică, părăsise cu atîta cruzime un prunc, lăsîndu-l în voia sorţii. Punînd deoparte lucrurile copilului, a rugat-o pe soţia lui să aibă grijă de prunc, iar aceasta i l-a dat doicii lui Gandalin, cea care îl alăpta pe fiul ei, şi pruncul a supt cu mare poftă, ceea ce i-a bucurat tare pe cavaler şi pe doamnă. Şi astfel au călătorit pe mare, cu vreme frumoasă, pînă ce au ajuns în portul unui oraş din Scoţia, avînd numele de Antalia ; de-aici, au pornit mai departe pînă la un castel al cavalerului, unul dintre cele mai frumoase de pe meleagul acela, unde coconul a fost crescut ca propriul său fiu ; şi aşa şi credeau toţi a fi, căci marinarii plecaseră spre alte zări cu corabia lor şi nu istorisiseră nimănui întîmplarea.

CAPITOLUL II

Cum regele Perion îşi urma drumul împreună cu scutierul său, cu inima mai mult plină de tristeţe decît de veselie

De la plecarea sa din Mica Bretanie, aşa cum v-am povestit, regele Perion îşi simţea sufletul tare chinuit de tristeţe, atît datorită singurătăţii cumplite, căci o iubea din toată inima pe prietena sa, cît şi datorită visului pe care îl avusese pe atunci, aşa cum aţi mai auzit. Aşa că, o dată ajuns în regatul său, a poruncit să fie chemaţi toţi nobilii şi episcopii, iar aceştia să vină împreună cu cei mai învăţaţi clerici ce trăiau pe pămînturile sale, ca să-i tălmăcească visul. De cum au aflat de sosirea sa, vasalii, atît cei chemaţi, cît şi mulţi alţii, au sosit la curte mînaţi de marea dorinţă de a-l vedea, căci de toţi era iubit foarte şi deseori inimile lor se frămîntau la auzul luptelor nemaipomenite pe care le purta, de teamă să nu-l piardă ; şi de aceea doreau cu toţii să îl ştie lîngă ei, dar nu-l puteau convinge, căci sufletul lui viteaz nu era mulţumit decît atunci cînd trupul i se afla în mare primejdie. Regele a ţinut sfat cu toţi despre treburile din ţară şi celelalte lucruri de care trebuia să se ocupe, dar tot timpul chipul i-a fost trist şi, astfel, toţi au înţeles că e tare necăjit ; şi după ce şi-a sfîrşit toate treburile, le-a poruncit tuturor să se înapoieze la moşiile lor, păstrînd lîngă sine doar trei preoţi de care aflase că sînt cei mai pricepuţi întru cele ce îl interesau şi, cerîndu-le să îl însoţească, au intrat cu toţii în capelă, unde i-a pus să jure pe sfintele taine că la tot ce îi va întreba vor spune numai adevărul, fără să se teamă de lucrurile grave pe care le vor afla. După asta, i-a poruncit capelanului să iasă şi a rămas singur cu ei. Atunci le-a povestit visul aşa cum îl ştiţi şi le-a cerut să îi dezlege ce prevestiri ascunde. Unul dintre ei, pe numele său Ungan Picardul, cel mai priceput, a spus : „Stăpîne, visurile sînt lucruri deşarte şi trebuie socotite ca atare, dar de vă e pe plac să aflăm semne în visul vostru, lăsaţi-ne o vreme să cugetăm". „Aşa să fie — a spus regele.

Aveţi douăsprezece zile de gîndire." Şi a poruncit să fie ţinuţi într-un loc unde să nu poată vorbi cu nimeni şi nici să nu se vadă cu suflet de om. Cei trei s-au gîndit şi s-au răzgîndit care cum s-a priceput mai bine şi, cînd s-a împlinit sorocul, s-au înfăţişat regelui ; acesta l-a luat deoparte pe Alberto Campania şi i-a spus „Ştiţi ce aţi jurat; acum vorbiţi". „Să vină şi ceilalţi — a spus preotul — şi voi vorbi în faţa lor." „Să vină", a spus regele şi a poruncit să-i cheme. Şi cînd s-au adunat cu toţii, acela a zis „Stăpîne, îţi voi spune ce am tălmăcit eu. Socotesc că acea cămară bine încuiată şi ceea ce ai văzut intrînd înăuntru pe o uşiţă înseamnă că regatul nu-ţi este bine apărat şi păzit şi că pe la vreun hotar va pătrunde cineva care îţi va lua ceva ; şi aşa cum îţi punea mîna pe piept şi îţi scotea inima ca s-o arunce în rîu, tot astfel îţi va lua o cetate ori vreun castel şi îl va da în stăpînire cuiva de la care nu le vei mai putea redobîndi". „Şi cealaltă inimă — a întrebat regele — despre care spunea că îmi rămîne, dar că mi-o va lua împotriva voinţei lui ?" „Asta — a spus învăţatul — pare a însemna că un altul va pătrunde pe pămînturile tale şi îţi va lua ceva asemănător, dar nu din propria-i voinţă, ci silit de puterea altcuiva care îi porunceşte, şi despre asta, stăpîne, nu ştiu ce să mai spun." Regele i-a poruncit celuilalt, pe numele său Antales, să spună ce aflase. Acesta a spus totul la fel ca cel dinainte. „Dar, după cîte îmi spun semnele — a zis —, fapta s-a şi săvîrşit şi încă de către fiinţa care te iubeşte cel mai mult, şi asta mă face să mă mir, pentru că pînă acum n-ai pierdut nimic din regat şi, dacă s-ar întîmpla asemenea faptă, n-ar săvîrşi-o cineva care te iubeşte atît de mult." Regele a zîmbit puţin auzind toate acestea, căci i s-a părut că nu înseamnă nimic. Dar Ungan Picardul, care era mult mai învăţat decît ceilalţi, şi-a lăsat capul în jos şi a rîs din toată inima, deşi o făcea rareori, căci din fire era posac şi sfios. Regele l-a privit şi i-a spus „Şi-acum, maestre, spune-mi şi tu ce-ai aflat". „Seniore — a zis el —, întîmplarea face să fi aflat lucruri pe care nu trebuie să le dezvălui decît domniei voastre." „Să iasă toţi, atunci", a spus celălalt şi, după ce s-au închis uşile, au rămas singuri. Înţeleptul a grăit aşa „Află, măria ta, că am rîs tocmai de vorbele acelea pe care le-ai socotit fără rost,

cum că fapta a fost deja săvîrşită de fiinţa ce te iubeşte cel mai mult. Şi-acum o să-ţi spun ceea ce păstrezi în mare taină şi gîndeşti că nimeni nu ştie despre ce e vorba. Domnia ta iubeşti o femeie de pe alte meleaguri, minune de frumuseţe, şi dorinţa ţi s-a împlinit". Şi i-a zugrăvit-o pe Elisena de parcă ar fi avut-o în faţa ochilor. „Iar odaia în care te vedeai încuiat, ştii prea bine ce înseamnă ; ea, vrînd să înlăture acele dureri şi tristeţi din inima ta şi a ei, a intrat fără ştiinţa ta pe o uşă pe care nu o observaseşi şi ţi-a pus mîinile pe piept, ceea ce înseamnă împreunarea voastră, iar inima ce ţi-o smulgea, înseamnă că va avea un copil ori o copilă cu tine". „Dar atunci — a spus regele —, ce înseamnă faptul că o arunca într-un rîu?" „Stăpîne, lucrul ăsta mai bine să nu-l ştii, căci nu îţi este de nici un folos." „Spune-mi totuşi — a răspuns el — fără teamă." „Dacă asta ţi-e voia — a zis Ungan —, vreau să-mi făgăduieşti că pentru ceea ce voi spune aici nu-i vei purta duşmănie niciodată celei ce te iubeşte atît de mult." „Promit", a spus regele. „Atunci află — a spus el — că ceea ce se făcea că aruncă în rîu înseamnă că aşa va fi aruncat copilul zămislit cu tine." „Şi cealaltă inimă — a spus regele —, cea care îmi rămîne, ce să însemne ?" „Trebuie să înţelegi — a spus maestrul — că una se explică prin alta şi anume că veţi mai avea un copil pe care, într-o anumită împrejurare, îl veţi pierde fără voia celei ce acum va face să îl pierdeţi pe primul." „Însemnate lucruri mi-ai spus — a zis regele — şi facă Domnul, în marea lui bunătate, ca în privinţa întîiului copil să nu se petreacă lucrurile atît de exact cum mi-ai zugrăvit întîmplările legate de doamna pe care o iubesc." „Lucrurile orînduite şi îngăduite de Dumnezeu — a zis maestrul — nimeni nu le poate împiedica şi nimeni nu poate şti cum se vor petrece ; de aceea oamenii nu trebuie nici să se întristeze nici să se bucure de ele, pentru că, adesea, atît răul cît şi binele ce socotesc că de pe urma lor le vine, sînt altfel decît nădăjduiesc. Iar domnia ta, nobile rege, şterge-ţi din amintire tot ceea ce ai dorit cu atîta ardoare să afli şi păstrează doar gîndul că trebuie să te rogi mereu Domnului, căci în felul acesta şi prin tot ceea ce faci îl slujeşti cu credinţă, şi acesta este, neîndoielnic, cel mai bun lucru ce se poate face." Regele Perion a rămas mul-

ţumit de ceea ce dorise să afle şi încă mai mulţumit de acest sfat al lui Ungan Picardul, păstrîndu-l tot timpul în preajma sa şi dăruindu-l cu multe bogăţii şi favoruri. Şi, într-o zi, pe cînd ieşea din palat, s-a întîlnit cu o tînără, mai degrabă înveşmîntată în straie bogate decît frumoasă, care i-a spus : „Să ştii, rege Perion, că în clipa cînd vei redobîndi ce-ai pierdut, va pieri floarea nobilimii din Irlanda" ; şi a plecat, fără ca el să o poată opri. Iar regele a rămas pe gînduri, cugetînd la aceste vorbe şi la alte lucruri.

Autorul se opreşte cu povestea aici şi se întoarce la feciorașul pe care îl creştea Gandales, ce se numea Feciorul Mării, căci aşa îi puseseră numele ; acesta creştea îngrijit cu multă dragoste de acel cavaler, Gandales, şi de soţia lui, şi se făcea atît de frumos, că toţi cei ce îl vedeau se minunau. Într-o zi, Gandales călărea îmbrăcat în armură, căci era unul dintre cavalerii cei mai viteji şi foarte curajos, şi întotdeauna îl însoţea pe regele Languines cînd acesta pornea la luptă. Şi cu toate că regele încetase să mai poarte armură, el nu renunţase, ba dimpotrivă, o purta foarte des ; şi pe cînd mergea aşa, cu armura pe el, cum vă spun, a întîlnit o tînără care i-a spus „Vai, Gandales, dacă mulţi nobili de vază ar şti ce ştiu eu, ţi-ar tăia capul !" „De ce ?", a întrebat el. „Pentru că în casa ta se adăposteşte moartea lor", a spus ea. Şi aflaţi că aceasta era fata care îi spusese regelui Perion că atunci cînd va regăsi ceea ce a pierdut, va pieri floarea nobilimii din Irlanda. Gandales, care nu înţelegea, a zis : „Domnişoară, pentru numele lui Dumnezeu, vă rog să-mi spuneţi ce înseamnă vorbele astea". „N-am să-ţi spun — a zis ea —, dar cu toate acestea, aşa se va întîmpla." Şi, despărţindu-se de el, şi-a văzut de drum. Gandales a rămas cu gîndul la cele auzite, dar după o vreme numai ce o vede întorcîndu-se în goană pe armăsarul ei, strigînd în gura mare : „Ah, Gandales, ajută-mă, că mă omoară!" Gandales, privind mai bine, a văzut că în urma ei vine un cavaler în armură, cu spada în mînă şi, atunci, a dat pinteni calului şi s-a aşezat între ei doi, spunînd : „Domnule cavaler, deie-vă Domnul numai nenorociri, ce aveţi cu această domnişoară ?" „Cum — a răspuns el —, vreţi s-o apăraţi pe această fiinţă care, prin vicleşug, m-a făcut

să-mi pierd trupul şi sufletul ?“ „Despre asta nu ştiu nimic — a spus Gandales —, dar o voi apăra, pentru că femeile nu pot fi pedepsite în felul acesta, chiar dacă o merită.“ „Atunci veţi vedea“, a zis cavalerul şi, vîrîndu-şi spada în teacă s-a îndreptat spre un pîlc de copaci, unde se oprise o prea frumoasă tînără care i-a dat un scut şi o lance ; cavalerul a pornit în goană spre Gandales şi Gandales spre el şi s-au lovit cu lăncile în scuturi şi lăncile s-au făcut ţăndări ; atunci şi-au apropiat caii şi şi-au izbit trupurile cu atîta vitejie, încît au căzut fiecare pe jos cu cai cu tot ; fiecare s-a ridicat cît mai repede cu putinţă şi au continuat lupta pe jos, dar nu multă vreme, căci tînăra urmărită s-a aşezat între ei şi a zis „Domnilor cavaleri, liniştiţi-vă“. Cavalerul care o urmărise s-a dat îndată deoparte şi ea i-a spus „Daţi-mi ascultare şi urmaţi-mă“. „O voi face din inimă — a răspuns el —, aşa cum urmez ceea ce iubesc cel mai mult pe lume.“ Şi petrecîndu-şi scutul pe după gît, aruncînd spada din mînă, a îngenuncheat în faţa ei ; iar Gandales a rămas foarte mirat, în vreme ce ea îi spunea cavalerului aflat în faţa sa : „Spuneţi-i acelei domnişoare de sub copaci să plece de îndată, căci altminteri îi veţi tăia capul“. Cavalerul s-a întors atunci spre acea domnişoară şi ea a spus : „Ah, viperă, mă mir că nu-ţi sparg capul“. Tînăra şi-a dat seama că prietenului ei i se făcuseră farmece şi, plîngînd, şi-a încălecat calul şi s-a îndepărtat imediat. Cealaltă domnişoară a spus „Gandales, vă mulţumesc pentru ceea ce aţi făcut ; iar acum mergeţi cu bine, căci îl iert pe acest cavaler, chiar dacă mi-a greşit“. „Despre iertarea voastră nu ştiu ce să zic — a spus Gandales —, dar de luptă nu scapă, dacă nu se declară învins.“ „O să scape — a spus domnişoara — căci chiar de-aţi fi cel mai viteaz cavaler din lume, aş face în aşa fel încît să vă învingă.“ „Veţi face ce veţi putea — a răspuns el —, dar nu scapă de luptă decît dacă-mi spuneţi ce înseamnă vorbele acelea, cum că adăpostesc moartea multor nobili de vază.“ „Atunci vă voi spune — a zis ea —, pentru că pe acest cavaler îl iubesc ca pe un iubit, iar pe domnia voastră ca pe ocrotitorul meu.“ Şi l-a tras deoparte şi i-a spus : „Juraţi-mi pe onoarea voastră de cavaler cinstit că nimeni nu va afla de la voi ceea ce vă spun acum, pînă ce nu o să v-o

cer eu". După ce s-a jurat, ea i-a spus „Vă vorbesc despre copilul pe care l-ați aflat pe mare, ce va fi floarea cavalerilor din vremea sa. El îi va face să se cutremure pe cei puternici, tot ce va porni să împlinească va sfîrși întru cinstea sa, acolo unde alții au dat greș, și va săvîrși fapte nepereche pe care nimeni nu s-ar gîndi că le-ar putea porni și împlini un muritor. El îi va face pe cei trufași buni, se va arăta nemilos la suflet cu cei ce o merită și, mai aflați că va fi cavalerul cel mai credincios în dragoste de pe lumea asta și se va îndrăgosti de cea ce i se potrivește înaltului său rang ; și să știți că e din stirpe regească după mamă și după tată. Acum, plecați — a spus domnișoara —, și credeți nesmintit că toate se vor întîmpla așa cum v-am spus, iar de veți dezvălui această taină, veți avea parte mai mult de rău decît de bine". „Ah, doamnă — a răspuns Gandales —, rogu-vă, pentru Dumnezeu, spuneți-mi unde vă pot găsi ca să putem sta de vorbă în tihnă despre toate acestea ?" „Asta n-o veți afla de la mine și nici de la altcineva", a spus ea. „Atunci, spuneți-mi în numele a ceea ce iubiți cel mai mult în lumea asta, cum vă numiți." „Mi-o cereți cu atîta stăruință, încît vă voi spune, dar cel pe care îl iubesc eu cel mai mult pe lumea asta știu că tot pe atîta nu mă iubește, și acesta este prea chipeșul cavaler cu care v-ați luptat ; și cu toate acestea, nu încetez să-l fac să se supună voinței mele, fără ca el să se poată împotrivi. El știe că numele meu este Urganda Necunoscuta ; și acum priviți-mă bine și încercați să mă recunoașteți, de puteți." Iar el, care la început o văzuse ca pe o tînără ce, după mintea lui, nu trecea de optsprezece ani, a văzut-o acum atît de bătrînă și prăpădită, încît s-a mirat că se mai poate ține în șa și a început să-și facă cruce în fața acelei minuni. Văzînd aceasta, ea a atins un mic șip pe care îl purta în sîn și, cînd și-a luat mîna de pe el, dobîndise chipul de la început ; și i-a spus : „Credeți că dacă mă veți căuta, mă veți găsi ? Eu vă sfătuiesc să renunțați la dorința aceasta, pentru că și de m-ar căuta toți oamenii din lume, nu m-ar găsi fără voia mea". „Așa socotesc și eu — a spus Gandales —, așa să m-ajute Dumnezeu. Dar, pe tot cerul, rogu-vă, amintiți-vă de acel copil pe care nu-l ocrotește nimeni în afară de mine."

„Nu vă gîndiţi la asta — a spus Urganda —, căci acest tînăr lipsit de apărare va fi apărătorul şi binefăcătorul multora ; eu ţin la el mai mult decît vă închipuiţi, ca cineva care are grijă de soarta lui şi binevoiesc a-i da ajutor de două ori şi nimeni nu se va putea împotrivi, şi va fi răsplătit de două ori şi va fi foarte bucuros ; şi acum, mergeţi cu Dumnezeu, căci vreau să plec ; şi să ştiţi că mă veţi revedea mai curînd decît gîndiţi". Apoi a ridicat coiful şi scutul prietenului ei şi a plecat. Iar Gandales, văzîndu-l cu capul descoperit pe acesta a socotit că niciodată nu mai văzuse asemenea mîndreţe de cavaler. Şi astfel s-au despărţit. Şi-acum, o vom lăsa pe Urganda să plece cu prietenul său şi vom istorisi cum seniorul Gandales, după ce s-a despărţit de Urganda, a pornit spre castelul său ; şi pe drum a întîlnit-o pe tînăra ce îl însoţise pe iubitul Urgandei, plîngînd lîngă o fîntînă ; de cum l-a văzut pe Gandales, ea l-a recunoscut şi i-a spus „Ce s-a întîmplat, cavalere, cum de ne-a învins vicleana aceea pe care aţi ajutat-o ?" „Nu e deloc vicleană — a răspuns Gandales —, ci bună şi înţeleaptă ; şi dacă aţi fi cavaler v-aş face să plătiţi din greu nebunia pe care aţi rostit-o." „Ah, ticăloasa — a spus ea —, cum mai ştie să-i păcălească pe toţi." „Dar ce v-a făcut ?", a întrebat el. „Mi l-a răpit pe frumosul cavaler pe care l-aţi văzut, ce doreşte să-şi unească viaţa mai degrabă cu mine decît cu ea." „Asta a făcut-o — a răspuns el — pentru că, după cum mi se pare, şi domnia voastră şi ea l-aţi făcut să-şi piardă minţile şi firea." „Cu toate acestea — a zis ea —, dacă voi putea, mă voi răzbuna." „Nechibzuit gînd — a spus Gandales — de-a o supăra pe această femeie care mai înainte nu de-a duce la împlinire, ci chiar şi de-a gîndi ceva împotriva ei, va afla." „Plecaţi acum — a spus ea —, că deseori cei ce ştiu prea mult cad în încurcăturile cele mai primejdioase." Gandales a părăsit-o şi şi-a văzut mai departe de drum, cu gîndul la coconul său ; ajuns la castel, fără să-şi lepede armura, l-a luat în braţe şi a început să-l sărute, cu ochii plini de lacrimi, spunîndu-şi în sinea lui : „Băiatul meu cel chipeş, deie Domnul să ajung să te văd în plină glorie". La vremea aceea, coconul avea trei ani şi frumuseţea lui era socotită o minune ; văzîndu-l plîngînd pe părin-

tele său, acesta i-a pus mîinile pe ochi, ca şi cum ar fi vrut să i-i şteargă, iar Gandales s-a bucurat, socotind că atunci cînd va fi mai mare se va înduioşa şi mai mult de necazurile sale ; lăsîndu-l jos, s-a dus să-şi lepede armele şi, din clipa aceea, cu mai mare stăruinţă s-a îngrijit de copil, pînă ce acesta a ajuns la cinci ani. Atunci i-a făcut un arc pe măsură şi un altul fiului său, Gandalin, şi l-a pus să tragă cu arcul înaintea sa. Şi astfel a crescut feciorul pînă la vîrsta de şapte ani. Cam la acest timp, regele Languines, care îşi vizita regatul împreună cu soţia sa şi toată curtea, poposind din oraş în oraş, a sosit la castelul lui Gandales ce se afla în drumul său, unde a fost primit cu toată cinstea cuvenită ; castelanul poruncise ca Feciorul Mării, fiul său, Gandalin, şi alţi copii să fie duşi într-o curte a castelului ca să nu-i stea regelui în cale ; regina, care se odihnea într-o încăpere din partea cea mai de sus a castelului, uitîndu-se pe fereastră, i-a văzut pe copii jucîndu-se cu arcul şi printre ei pe Feciorul Mării, atît de mîndru şi de chipeş, încît tare s-a mai minunat ; şi cum era mai frumos îmbrăcat decît toţi ceilalţi, părea stăpînul ; regina, nevăzînd pe nimeni din casa seniorului Gandales căruia să îi pună vreo întrebare, şi-a chemat doamnele şi domnişoarele şi le-a spus „Veniţi să vedeţi cel mai frumos copil ce s-a văzut vreodată". Pe cînd toată lumea îl privea ca pe ceva deosebit şi de o frumuseţe nepereche, Feciorului Mării i s-a făcut sete şi, lăsîndu-şi jos arcul şi săgeţile, s-a îndreptat spre o fîntînă. Un flăcăuaş mai mare decît ceilalţi i-a luat arcul şi a vrut să tragă cu el, dar Gandalin nu l-a lăsat şi, atunci, celălalt i-a dat un brînci zdravăn. Gandalin a strigat : „Ajutor, Feciorul Mării" ; acesta, de cum l-a auzit, s-a oprit din băut şi a pornit spre băiatul mai mare ; acela i-a lăsat arcul şi el l-a luat în mînă şi l-a lovit cu el în cap cu toată forţa, aşa că s-au luat amîndoi la încăierare ; pînă la urmă, flăcăuaşul, înfrînt, a rupt-o la fugă şi a dat peste preceptorul ce îi însoţea şi care l-a întrebat: „Ce s-a întîmplat ?" „M-a bătut Feciorul Mării", a zis băiatul. Atunci preceptorul, ţinînd cureaua în mînă, s-a îndreptat spre cocon şi i-a spus : „Cum, Feciorul Mării, sînteţi atît de viteaz încît să-i bateţi pe băieţii mai mari? Ia să vedeţi ce pedeapsă veţi primi pentru asta". Coco-

nul a îngenuncheat în faţa preceptorului şi a spus : „Domnule, mai bine să mă bateţi decît să îndrăznească cineva să-i facă un rău fratelui meu sub ochii mei“ ; şi ochii i s-au umplut de lacrimi, iar preceptorul, simţindu-se vinovat, a spus : „Dacă se mai întîmplă o dată, vă voi face să plîngeţi amarnic“. Regina, care privise totul, se întreba mirată de ce i se spune acelui cocon Feciorul Mării.

CAPITOLUL III

Cum regele Languines i-a luat cu el pe Feciorul Mării şi pe Gandalin, fiul seniorului Gandales

În acest timp, în încăpere a intrat regele şi Gandales, iar regina a spus : „Senior Gandales, spuneţi-mi, acel frumos cocon e fiul vostru ?“ „Da, doamnă“, a răspuns el. „Şi de ce îl numiţi Feciorul Mării ?“, a întrebat ea. „Pentru că s-a născut pe mare — a spus Gandales —, pe cînd mă întorceam din Mica Bretanie.“ „Pe tot cerul, nu vă seamănă deloc“, a zis regina. Spusese asta pentru că băiatul era frumos de n-avea pereche, iar seniorul Gandales era mai mult cumsecade decît chipeş. Regele, care se uita la copil, părîndu-i-se foarte frumos, a spus „Porunceşte să vină aici, Gandales, căci vreau să-l cresc pe lîngă mine“. „Stăpîne — a zis acesta —, aşa voi face, dar încă nu i-a venit vremea să plece de lîngă mama sa.“ Apoi a plecat după el, l-a adus şi i-a spus : „Feciorul Mării, vrei să pleci cu regele, stăpînul meu ?“ „Voi merge unde poruncîţi — a răspuns el —, dar să vină şi fratele meu cu mine.“ „Nici eu nu vreau să mă despart de el“, a spus Gandalin. „Cred, stăpîne — a zis Gandales —, că va trebui să-i luaţi pe amîndoi, căci nu vor să se despartă.“ „Mă bucur mult să aud asta“, a spus regele. După care, luîndu-i lîngă el, a poruncit să fie chemat feciorul său, Agrajes, şi i-a spus : „Fiule, să-i iubeşti mult pe aceşti coconi, pe cît de mult îl iubesc eu pe tatăl lor“. Gandales, văzînd că Feciorul Mării era dat pe mîna altuia ce nu preţuia cît el, şi-a simţit ochii înotînd în lacrimi şi şi-a

spus în sine : „Frumosul meu fiu, ce de mic ai parte de peripeţii şi primejdii, iar acum te văd slujind celor ce ţi-ar putea fi ţie slujitori, Dumnezeu să te păzească şi să te călăuzească spre fapte întru slujba sa şi întru marea ta cinstire ; şi să se adeverească vorbele pe care mi le-a spus despre tine înţeleapta Urganda, iar mie să-mi îngăduie să am zile ca să văd măreţele isprăvi de arme ce îţi sînt ursite". Suveranul, văzîndu-l cu ochii în lacrimi, i-a spus „Niciodată n-am crezut că eşti atît de lipsit de judecată". „Nu sînt atîta pe cît vă este grija — a răspuns el —, dar binevoiţi a mă asculta cîteva clipe împreună cu regina." Atunci, regele a poruncit să plece toţi ceilalţi şi Gandales le-a spus : „Stăpînă, aş dori să aflaţi adevărul despre acest copil, şi anume, că l-am găsit pe mare" ; şi le-a povestit cum s-au petrecut lucrurile, precum şi cele spuse de Urganda, dar nu şi despre lupta pe care o dăduse el. „Şi-acum faceţi cu el ce credeţi de cuviinţă căci, aşa să mă ajute Dumnezeu, după lucrurile pe care le avea cu el, cred că e de neam mare." Regelui i-au fost pe plac cele auzite şi, lăudîndu-l pe cavaler pentru că îl îngrijise pe copil atît de bine, i-a spus seniorului Gandales : „De vreme ce Domnul a avut atîta grijă să-i salveze viaţa, drept ni se pare să avem grijă să-l creştem şi să-l răsplătim cînd va sosi vremea". Regina a zis : „Eu doresc să stea pe lîngă mine, dacă vă e pe plac, atîta timp cît vîrsta fragedă îi îngăduie să le slujească pe doamne, iar apoi să fie al vostru". Regele s-a învoit. Şi, a doua zi dimineaţa, au plecat de la castel împreună cu cei doi coconi şi şi-au urmat drumul. Dar acum, trebuie să vă spun că regina poruncise ca Feciorul Mării să fie crescut şi înconjurat cu atîta grijă şi cinstire ca şi cum ar fi fost propriul ei fiu. Şi osteneala ei nu era în van, căci el avea o asemenea minte şi sînge atît de nobil, încît toate lucrurile le învăţa mult mai bine şi mai repede decît oricare altul. Lui îi plăceau atît de mult vînătoarea şi pădurea, că dacă l-ar fi lăsat în voie, numai asta ar fi făcut: să tragă cu arcul şi să-şi hrănească ogarii ; dar regina era atît de mulţumită de felul cum o slujea, că nu îl lăsa să se îndepărteze de ea.

Acum autorul se întoarce la povestea regelui Perion şi a iubitei sale Elisena. Aşa cum aţi auzit, Perion se afla

în regatul său, după ce se sfătuise cu înțelepții asupra visului pe care i-l tălmăciseră, și adesea se gîndea la vorbele ce i le spusese acea domnișoară, fără să le poată înțelege. Trecuseră de atunci cîteva zile și, pe cînd se afla în palat, iată că pe ușă intră o tînără și îi înmînează o carte din partea iubitei lui, Elisena, prin care îl înștiința că regele Garinter, tatăl ei, murise, și, cum ea rămăsese lipsită de apărare, regina Scoției, sora ei și regele, soțul acesteia, vroiau să-i ia regatul, și îl ruga să aibă milă de ea. Regele Perion, cu toate că se întristase foarte la vestea morții regelui Garinter, s-a bucurat la gîndul că va pleca să-și vadă iubita, pe care nici o clipă nu încetase să o dorească, și i-a spus domnișoarei : „Plecați chiar acum și spuneți-i stăpînei voastre că fără să mai zăbovesc nici o zi în plus, voi fi, în curînd, lîngă ea". Tînăra a plecat foarte bucuroasă. Regele, pregătindu-și oamenii de care avea nevoie, a pornit și el de îndată la drum, drept spre castelul Elisenei ; și după multe zile de mers a ajuns în Mica Bretanie, unde a aflat că Languines stăpînea întreg regatul, fără acele cetăți pe care i le lăsase Elisenei tatăl ei ; mai aflînd că ea se găsește într-una din aceste cetăți, pe numele său Arcate, s-a îndreptat într-acolo și nu mai trebuie să vă povestesc cît de bine a fost primit și nici cum s-a bucurat el de ea, căci amîndoi se iubeau tare mult. Regele i-a cerut să-și cheme toți prietenii și toate neamurile pentru că dorește să o ia de soție. Elisena a făcut întocmai, cu sufletul plin de bucurie, fiindcă aceasta însemna împlinirea tuturor dorințelor ei. Regele Languines, aflînd de sosirea regelui Perion și de dorința acestuia de a se căsători cu Elisena, a poruncit să fie chemați toți nobilii din regat și împreună s-au dus să-l salute pe acesta ; după ce s-au întîlnit și s-au salutat cu prietenie, și după ce s-au încheiat nunta și petrecerile, cei doi regi au hotărît să se întoarcă în țările lor. Regele Perion și soția lui, Elisena, au pornit la drum și ajunși pe malul unui rîu au hotărît să poposească aici ; regele s-a îndepărtat de unul singur pe malul rîului, cugetînd cum să afle de la Elisena ceea ce îi spuseseră înțelepții despre fiul lui cînd i-au tălmăcit visul ; și tot umblînd așa pe gînduri, a ajuns la un schit unde, după ce și-a priponit calul de un copac, a intrat să se roage ; și înăuntru a

văzut un bătrîn îmbrăcat cu rasă de călugăr, care l-a întrebat pe rege : „Cavalere, e adevărat că regele Perion s-a căsătorit cu fiica stăpînului nostru, regele ?“ „E-adevărat“, a spus el. „Tare mă bucur — a spus bunul om — pentru că știu bine că ea îl iubește din toată inima.“ „De unde știți ?“, a întrebat celălalt. „Din gura ei“, a răspuns bunul om. Regele, gîndind că acesta știe ceea ce el dorea să afle, i-a arătat cine este și a spus „Rogu-vă, spuneți-mi tot ce știți despre ea“. „Mare greșeală aș săvîrși făcînd asta — a răspuns bunul om —, iar domnia voastră m-ați socoti un eretic dacă aș dezvălui ce mi s-a spus la spovedanie ; mulțumiți-vă cu ce vă spun, că vă iubește cu dragoste adevărată și credincioasă, dar vreau să știți și ce mi-a spus o tînără domnișoară cînd ați ajuns pe meleagul acesta, vorbe pe care nu le-am înțeles, deși mi s-a părut foarte înțeleaptă : și anume că, din Mica Bretanie, vor veni doi balauri ce vor stăpîni în Gaula, dar inimile le vor fi în Marea Britanie, și de acolo vor porni să înghită animalele din celelalte ținuturi, fiind cruzi și fioroși cu unele, blînzi și supuși cu altele, de parcă n-ar avea gheare sau n-ar fi lipsiți de inimă ; și toate acestea tare m-au mirat cînd le-am auzit, dar fără să știu ce înseamnă.“ Regele s-a minunat și el și cu toate că acum nu înțelegea rostul acestor vorbe, după un timp i-a fost limpede înțelesul lor adevărat. Regele Perion și-a luat rămas bun de la schimnic și s-a întors la corturi, unde își lăsase soția și suita și unde a mas peste noapte cu mare plăcere. Pe cînd erau în pat, lăsîndu-se în voia plăcerilor, regele i-a spus reginei ceea ce îi tălmăciseră înțelepții din visul lui și a rugat-o să-i mărturisească de a născut un copil. Regina, auzind acestea, s-a rușinat într-atîta, încît ar fi vrut s-o înghită pămîntul, și i-a spus că nu născuse nici un copil. A doua zi, au pornit mai departe la drum și după mai multe popasuri au ajuns în regatul Gaula ; toți locuitorii acelor meleaguri au plăcut-o pe regină, căci era o prea nobilă doamnă și aici regele s-a odihnit și a petrecut ceva mai mult decît îi era obiceiul și regina i-a născut un băiat și o fetiță ; băiatului i-au spus Galaor, iar fetiței Melicia. Pe cînd băiatul împlinise doi ani și jumătate, aflîndu-se într-o cetate aproape de mare, căreia i se spunea Bangil, într-o bună zi, în vreme ce regele stătea la o fereastră

ce dădea spre parc, unde regina se plimba cu doamnele şi domnişoarele ei de onoare şi cu copilul alături, căci începuse să meargă, cu toţii au văzut că pe poarta ce dă spre mare a intrat un uriaş cu o ghioagă grea în mînă, mare cît un munte şi atît de fără pereche, că nu era om să-l vadă şi să nu se înspăimînte ; şi tot astfel s-a întîmplat cu regina şi cu doamnele sale, unele luînd-o la fugă printre copaci, altele aruncîndu-se la pămînt şi acoperindu-şi ochii ca să nu-l vadă ; uriaşul însă s-a îndreptat spre copilul lipsit de apărare şi, văzîndu-l singur, s-a apropiat de el, a întins mîinile şi l-a luat în braţe, rîzînd şi spunînd: „Tînăra domnişoară a spus adevărul" ; apoi s-a întors pe drumul pe care venise şi, suindu-se într-o corabie, a pornit pe mare.

Regina, cînd a văzut că a plecat şi a luat cu el copilul, a început să ţipe ca din gură de şarpe, dar fără nici un folos ; durerea ei şi a tuturora era atît de mare, încît regele, deşi suferea amarnic că nu putuse să-i vină în ajutor fiului său, văzînd că nu mai e nimic de făcut, a coborît în parc să o aline pe regină, care se dădea de ceasul morţii, căci îşi amintise de celălalt copil, lăsat în voia valurilor, şi sperase că acesta o va face să-şi uite durerea ; dar, acum, văzîndu-l pierdut, fără speranţa de a-l mai regăsi vreodată, era nebună de durere. Regele însă a luat-o cu el, a condus-o în iatacul ei şi, cînd a văzut-o mai liniştită, i-a spus : „Doamnă, acum ştiu că e adevărat ce mi-au spus înţelepţii şi că aceasta e a doua inimă, aşa că spuneţi-mi ce s-a întîmplat cu-adevărat, căci nu veţi fi socotită vinovată". Regina, cu toate că murea de ruşine, i-a povestit tot ce s-a întîmplat cu primul lor fiu şi cum l-a aruncat în mare. „Nu fiţi mîhnită — a spus regele —, căci dacă Dumnezeu a vrut să ne bucurăm prea puţin de aceşti doi fii, eu cred în El şi nădăjduiesc că va veni timpul cînd, printr-o întîmplare fericită, vom afla ce s-a întîmplat cu copiii."

Uriaşul acela care îl răpise pe cocon era de fel din Leonis, unde avea două castele pe o insulă, şi se numea Gandalac ; şi nu era la fel de rău la suflet ca ceilalţi uriaşi, ci mai degrabă era bun din fire ; dar cînd se înfuria, să-

vîrşea mari nelegiuiri. Uriaşul a dus copilul pînă la capătul insulei, unde locuia un pustnic, om bun la suflet, ce ducea o viaţă sfîntă şi trăia din pomenile pe care i le dădeau, din porunca uriaşului, creştinii locuitori ai insulei. Uriaşul i-a spus „Prietene, îţi încredinţez copilul acesta să îl creşti şi să îl înveţi tot ce se cuvine să ştie un cavaler ; şi află că e fecior de rege şi regină şi îţi poruncesc să nu-i stai niciodată împotrivă". Bunul om i-a zis „Spune-mi, de ce ai săvîrşit o faptă atît de crudă ?" „Îţi voi spune — a răspuns el. Află că, pe cînd vroiam să mă îmbarc pe o corabie ca să mă lupt cu Albadan, uriaşul cel rău care l-a ucis pe tatăl meu şi a pus stăpînire cu forţa pe stînca Galtares, care e a mea, am întîlnit o tînără care mi-a spus «Ceea ce vrei tu va fi săvîrşit de fiul regelui Perion din Gaula, care va fi mult mai puternic şi mai iscusit decît tine». Eu am întrebat-o dacă grăieşte adevărat. «Asta vei vedea tu însuţi — mi-a răspuns ea —, cînd două ramuri ale unui copac, acum despărţite, se vor uni»." Şi astfel, coconul, pe numele său Galaor, a rămas în grija schimnicului, iar ce s-a mai întîmplat cu el, vom povesti mai departe.

În vremea aceasta, pe cînd lucrurile se petreceau aşa cum aţi auzit, în Marea Britanie domnea un rege numit Falangriz, care s-a stins fără alţi moştenitori decît un frate iscusit în meseria armelor şi foarte înţelept, pe numele lui Lisuarte, ce se căsătorise, de curînd, cu fiica regelui Danemarcei, care se numea Brisena şi era cea mai frumoasă domniţă din cîte se aflau în toate insulele de pe mare. Şi cu toate că mulţi prinţi de neam o ceruseră de soţie, tatăl ei, temîndu-se de unii dintre ei, nu îndrăznise să o dea după nici unul. Cînd Brisena l-a cunoscut pe Lisuarte şi i-a văzut purtarea aleasă, aflînd şi cît e de viteaz, s-a căsătorit cu el, refuzîndu-i pe toţi ceilalţi, căci el o iubea cu adevărat. Murind regele Falangriz, nobilii cei mari din Marea Britanie, cunoscînd faptele de vitejie săvîrşite de acest Lisuarte şi aflînd că datorită isprăvilor sale de arme fără egal încheiase o asemenea căsătorie însemnată, au trimis după el să ia tronul în stăpînire.

CAPITOLUL IV

Cum regele Lisuarte a călătorit pe mare și a ajuns în regatul Scoției, unde a fost primit cu multă cinste

După ce regele Lisuarte a ascultat solia nobililor, ajutat de socrul lui, a pornit pe mare cu mai multe corăbii și a ajuns în regatul Scoției, unde a fost primit cu mare cinste de regele Languines. Lisuarte le adusese cu el pe Brisena, soția sa, și pe fiica lui, ce se născuse pe cînd trăia în Danemarca, pe numele ei Oriana, în vîrstă de vreo zece ani, cea mai frumoasă ființă ce s-a văzut vreodată, atît de frumoasă încît i s-a spus Cea-Fără-Pereche, pentru că în vremea sa n-a mai existat o alta care să-i fie pe potrivă ; și cum Oriana nu se simțea bine datorită călătoriei pe mare, regele a hotărît să o lase acolo, rugîndu-i pe regele Languines și pe regină să aibă grijă de ea. Dînșii s-au bucurat foarte de această hotărîre, și regina a spus: „Fiți încredințați că voi avea grijă de ea ca propria-i mamă". Lisuarte s-a îmbarcat degrabă pe corăbiile sale și a ajuns în Marea Britanie. Aici a avut de înfruntat cîțiva oameni ce-i stăteau în cale, așa cum se întîmplă în asemenea împrejurări, și, din această pricină, o vreme nu și-a amintit de fiica lui ; s-a ostenit mult cu domnia și a fost cel mai bun rege pe care l-a avut țara aceea și cel care a apărat cel mai bine faima cavalerilor pînă la domnia regelui Arthur, ce i-a întrecut în vitejie pe toți regii ce au domnit înaintea lui, deși mulți s-au perindat între acela și acesta.

Autorul îl lasă pe Lisuarte domnind în tihnă și pace în Marea Britanie și se întoarce la Feciorul Mării care, la vremea aceea, avea doisprezece ani, dar la înălțime și trup părea ca de cincisprezece împliniți. El o slujea pe regină și era foarte iubit atît de ea cît și de toate doamnele și domnișoarele de onoare. Dar cînd a rămas acolo Oriana, fiica regelui Lisuarte, regina i l-a dat pe Feciorul Mării să-i fie paj, spunîndu-i : „Prietenă, iată acest cocon, vă va fi slujitor". Ea a răspuns că îi e pe plac. Atît de puternic i s-au întipărit în inimă aceste vorbe coconului,

încît niciodată după această întîmplare nu i s-au șters din minte și nesmintit, așa cum ne spune și această istorie, cîte zile a avut, niciodată nu a fost mîhnit că o slujește, și ei și-a dăruit inima pentru vecie ; iar iubirea lor a ținut cît au trăit, căci așa cum o iubea el pe ea, tot astfel îl iubea ea pe el. Astfel că n-a fost ceas în care să înceteze a se iubi, dar Feciorul Mării, care nu aflase și nu știa deloc cît îl iubea ea, socotea că e o mare îndrăzneală din parte-i să se gîndească astfel la dînsa, datorită stirpei și frumuseții ei, avînd grijă să nu-i spună vreo vorbă despre această îndrăzneală. Iar ea, la rîndul ei, iubindu-l din toată inima, se ferea să vorbească cu el mai mult decît cu alții, ca să nu trezească vreo bănuială, dar ce bucurie pentru ochi să-i arate inimii ființa pe care o iubea cel mai mult pe lume. Așa își duceau zilele, în taină, fără să-și spună nimic unul altuia despre frămîntările lor. Trecînd timpul, cum vă spuneam, Feciorul Mării a simțit că i-a venit vremea să încingă spada, dacă ar găsi pe cineva să-i acorde titlul de cavaler, căci asta își dorea, socotind că el cavaler trebuie să fie și că va săvîrși fapte vitejești de pe urma cărora fie va muri, fie va trăi și va fi prețuit de doamna și stăpîna sa ; cu această dorință i s-a înfățișat regelui, ce se afla în grădină, și îngenunchind, i-a spus : „Stăpîne, dacă nu aveți nimic împotrivă, socotesc că a venit vremea să devin cavaler". Regele a spus : „Feciorul Mării, te simți de-acum în stare să fii cavaler ? E ușor să dobîndești, dar e mai greu să păzești ceva. Și cine vrea să cîștige titlul de cavaler și să-l păstreze fără pată trebuie să treacă prin atît de multe și primejdioase încercări, încît adesea sufletul i se amărăște ; și dacă un asemenea cavaler, datorită fricii ori lașității, nu-și mai face datoria cum se cuvine, mai degrabă ar trebui să moară decît să trăiască în rușine ; de aceea, cuget că ar fi bine să mai aștepți o vreme". Feciorul Mării i-a răspuns „În pofida celor ce mi-ați spus, eu tot voi fi cavaler, căci dacă m-aș gîndi să nu împlinesc toate cîte mi le-ați spus, inima mea nu m-ar îmboldi să fiu cavaler. Și cum sînt slujitorul Înălțimii Voastre, faceți cele de trebuință pentru aceasta, iar de nu, voi găsi pe altcineva să o facă". Regele, temîndu-se că așa va face, a spus : „Feciorul Mării, eu știu mai bine și întru mai marea ta cinste

cînd va fi vremea să devii cavaler şi îţi făgăduiesc că vei deveni ; pînă atunci, îţi vom pregăti armele şi toate cele de trebuinţă. Dar, spune-mi, la cine gîndeai să te duci ?“ „La regele Perion — a răspuns el —, căci se spune că e un brav cavaler.“ „Acum — a spus regele — stai liniştit, că la vremea potrivită vei deveni cavaler cu toată cinstea cuvenită.“ Şi imediat a poruncit să i se pregătească cele trebuincioase pentru intrarea în ordinul cavalerilor şi i-a dat de ştire lui Gandales despre toate cîte se petrecuseră cu slujitorul său ; Gandales s-a bucurat foarte tare şi i-a trimis printr-o tînără domnişoară spada, inelul şi scrisoarea acoperită cu ceară, aşa cum le aflase în lădiţa în care găsise pruncul. Într-o zi, frumoasa Oriana împreună cu alte doamne şi domnişoare îşi petrecea vremea în palat în timp ce regina dormea ; împreună cu ele se afla şi Feciorul Mării, care nu îndrăznea nici măcar să-şi privească stăpîna şi-şi spunea în sine : „Oh, Doamne, de ce i-ai dat, în bunăvoinţa ta, atîta frumuseţe acestei femei, iar mie atîta frămîntare şi durere din pricina ei ; ochii mei au privit-o ţintă şi pierzîndu-şi lumina vor plăti cu moartea nebunia cea mare în care mi-au tîrît inima !“ Şi pe cînd stătea aşa pierdut, a intrat un paj şi i-a spus : „Feciorul Mării, afară se află o domnişoară străină care vă aduce daruri şi vrea să vă vadă“. El a dat să iasă, dar cea care îl iubea, auzind acele vorbe, a simţit un fior în inimă şi dacă cineva ar fi privit-o, ar fi putut vedea cît e de tulburată, dar nimeni nu se gîndea la aşa ceva. Şi i-a spus : „Feciorul Mării, rămîneţi, şi să poftească aici domnişoara, să vedem şi noi darurile“. El a rămas pe loc şi domnişoara a intrat în încăpere. Era tînăra trimisă de Gandales, care i-a spus „Seniore, Feciorul Mării, tutorele vostru, Gandales, vă transmite multe salutări, asigurîndu-vă de dragostea lui, şi vă trimite această spadă, acest inel şi această bucată de ceară, rugîndu-vă să purtaţi această spadă, de dragul lui, cît timp veţi trăi“. El a luat darurile, a pus în poala Orianei inelul şi scrisoarea şi a început să desfacă pînza de in în care era învelită spada, mirîndu-se că nu are teacă ; în acest timp, Oriana a luat bucata de ceară, fără să-şi închipuie că ar putea fi altceva în ea şi a spus : „Dintre daruri, pe acesta îl vreau eu“. Lui i-ar fi plăcut mai mult să ia inelul, căci era dintre cele mai frumoase

ce se aflau pe lume. În acest timp, a intrat regele care, privind spada, a spus : „Feciorul Mării, cum ţi se pare această spadă ?“ „Stăpîne, mi se pare foarte frumoasă, dar nu ştiu de ce nu are teacă.“ „De mai bine de cincisprezece ani — a spus regele — nu are teacă.“ Şi, luîndu-l de braţ, s-a îndepărtat cu el şi i-a spus : „Vrei să devii cavaler şi nu ştii dacă ai acest drept, aşa că doresc să afli povestea ta, aşa cum o ştiu eu“. Şi i-a povestit cum a fost găsit pe mare într-un cufăraş cu spada şi inelul lîngă el, aşa cum aţi auzit mai înainte. Iar el i-a răspuns „Cred tot ce îmi spuneţi, pentru că domnişoara aceea mi-a spus că tutorele meu, Gandales, îmi trimite această spadă, şi eu am crezut că greşeşte şi că e vorba de tatăl meu ; cu toate acestea, nu sînt mîhnit de ceea ce mi-aţi spus, ci doar de faptul că nu-mi cunosc neamul şi că nici părinţii mei nu mă cunosc pe mine, dar eu mă socotesc nobil, căci inima mea spre asta năzuieşte, şi acum, stăpîne, mai mult decît înainte, trebuie să intru în cinul cavalerilor şi să dobîndesc cinste şi faimă, ca orice om care nu ştie de unde se trage şi ca şi cum toţi ai mei ar fi morţi, căci eu aşa îi socotesc de vreme ce nu îi cunosc şi nici ei nu mă cunosc pe mine“. Regele şi-a dat seama că are de-a face cu un om de nădejde, hotărît să facă numai bine. Pe cînd vorbeau ei aşa, a apărut un cavaler care i-a spus regelui : „Stăpîne, regele Perion din Gaula se află în casa voastră“. „Cum adică, în casa mea ?“, a întrebat regele. „E în încăperea domniei voastre“, a spus cavalerul. Regele a pornit îndată într-acolo, ca unul ce ştia să-i cinstească pe toţi oaspeţii, şi, de cum s-au văzut cei doi regi, după ce s-au salutat, Languines a spus : „Seniore, aţi venit pe aceste meleaguri fără nici un gînd anume“ ? „Am venit să caut prieteni — a răspuns regele Perion —, căci acum am nevoie de prieteni mai mult ca niciodată, fiindcă regele Abies al Irlandei a pornit război împotrivă-mi şi a sosit cu toată armata în ţara mea, şi-a ridicat corturile în cîmp şi l-a adus cu el şi pe Daganel, fratele său ; amîndoi au strîns atît de multă oştire contra mea, că am mare nevoie de rude şi prieteni, nu numai pentru că mulţi dintre ai mei au pierit în luptă, ci şi pentru că mulţi dintre cei în care îmi pusesem nădejdea au murit.“ Languines i-a spus „Frate, mult mă mîhneşte nenorocirea voastră şi vă voi ajuta cu tot ce-mi va sta în

putință". Agrajes, care fusese făcut cavaler, a îngenuncheat în fața tatălui său și a spus „Domnule, vă cer o favoare" Iar acesta, care îl iubea ca pe lumina ochilor, a spus : „Fiule, cere-mi ce dorești". „Domnule, vă rog să-mi îngăduiți să pornesc în apărarea mătușii mele, regina". „Așa să fie — a zis regele ; vei pleca în cea mai mare cinste și cît mai bine pregătit îmi va sta în putință." Regele Perion s-a bucurat foarte. Feciorul Mării, care era de față, se uita tot timpul la regele Perion, nu ca la un tată, căci nu știa că e tatăl lui, ci pentru că auzise vorbindu-se de marea lui vitejie în luptă și cel mai tare ar fi dorit să fie făcut cavaler de acesta și de nimeni altcineva pe lume. Și cred că rugăminţile reginei l-ar fi ajutat în dorința lui. Dar găsind-o foarte mîhnită, datorită necazurilor sorei sale, n-a vrut să-i vorbească și s-a dus să o vadă pe Oriana, doamna sa ; îngenunchind în fața ei, i-a spus : „Doamnă Oriana, aș putea afla de la domnia voastră care e cauza tristeței reginei noastre ?" Oriana, văzîndu-l în genunchi în fața ei pe cel ce îl iubea mai mult ca pe sine, fără ca el sau altcineva să fi știut aceasta, și-a simțit inima tresărind și i-a spus : „Vai, Feciorul Mării, este prima oară că îmi ceri ceva și-ți voi răspunde din toată inima". „Vai, doamnă — a spus el atunci —, eu nu sînt nici atît de îndrăzneț, nici demn să cer ceva de la o doamnă ca domnia voastră, ci doar să îndeplinesc ceea ce îmi porunciți." „Cum — a zis ea —, inima îți este atît de neajutorată încît nu poate nici să roage ?" „Atît de neajutorată — a răspuns el —, încît ar pieri în fața domniei voastre, de n-ar fi să vă slujească ca o inimă care fără să fie a voastră, vă aparține pe de-a-ntregul." „Mie ? — a întrebat ea ; de cînd îmi aparține ?" „De cînd v-a fost pe plac", a spus el. „Cum, mi-a fost pe plac ?", a întrebat Oriana. „Amintiți-vă, doamnă — a spus Feciorul Mării —, că în ziua plecării tatălui vostru de aici, regina m-a luat de mînă și, conducîndu-mă în fața domniei voastre, v-a spus : «Iată, acest cocon vă va fi slujitor» ; iar domnia voastră ați răspuns că vă e pe plac. De atunci am socotit și socotesc că sînt slujitorul vostru fără ca altcineva, și nici chiar eu însumi să aibă putere asupra mea cît timp voi trăi." „Ai înțeles mai bine tîlcul acelor vorbe spuse cu alt scop, dar mă bucur că s-a întîmplat astfel." El a rămas atît de uluit de

aceste vorbe, că n-a mai fost în stare să spună nimic, iar ea, dîndu-şi seama că se află cu totul în stăpînirea ei, s-a despărţit de el şi s-a dus la regină ; aici a aflat că aceasta e tristă datorită necazurilor sorei sale, aşa că s-a înapoiat să-i dea răspunsul Feciorului Mării. Feciorul Mării i-a spus : „Dacă domniei voastre, doamnă, v-ar fi pe plac să devin cavaler şi mi-aţi îngădui să plec, aş porni în ajutorul acestei surori a reginei". „Şi dacă nu v-aş îngădui — a spus ea —, n-aţi pleca ?" „Nu — a răspuns el ; pentru că inima mea înfrîntă, fără bunăvoinţa celei căreia îi aparţine, n-ar putea să reziste în vreo bătălie, şi nici altminteri." Ea a rîs, veselă la chip, şi a spus „Dacă v-am cucerit astfel, atunci vă îngădui să fiţi cavalerul meu şi să o ajutaţi pe această soră a reginei". Feciorul Mării i-a sărutat mîinile şi i-a spus : „De vreme ce regele, stăpînul meu, nu a vrut să mă facă el cavaler, ar fi mai pe voia mea să fiu făcut de regele Perion, la rugămintea voastră". „Voi face tot ce voi putea — a zis ea —, dar va trebui să-i spunem şi domniţei Mabilia, căci rugămintea ei va conta mult în faţa unchiului său, regele." Aşa că Oriana s-a dus la ea şi i-a spus că Feciorul Mării doreşte să fie făcut cavaler de către regele Perion şi că ele trebuie să-l roage asta pe rege. Mabilia, care era plină de suflet şi îl iubea pe Feciorul Mării cu o dragoste curată, a spus : „Să facem asta pentru el, că merită ; să vină la capela mamei, cu toate armele şi noi, împreună cu alte domnişoare, o să-i ţinem de urît. Iar cînd regele Perion va încăleca să plece, din cîte am aflat asta va fi înainte de ivirea zorilor, îi voi trimite vorbă că îl rog să treacă să mă vadă şi acolo, la capelă, ne va îndeplini rugămintea, căci este un adevărat cavaler cu purtări alese". „Bine grăit", a spus Oriana. Şi, chemîndu-l amîndouă pe Feciorul Mării, i-au spus ce hotărîseră, iar el a socotit că totul e cît se poate de bine. După acest sfat, în care toţi trei au căzut de acord, s-au despărţit, şi Feciorul Mării a trimis după Gandalin şi i-a spus : „Frate, du toate armele mele la capela reginei, dar pe ascuns ; căci în noaptea asta cred că voi deveni cavaler ; şi cum doresc să plec imediat după aceea, vreau să ştiu dacă doreşti să vii cu mine". „Domnule — a răspuns acesta —, de bunăvoie nu mă voi despărţi de tine." Feciorului Mării i s-au umplut ochii de lacrimi şi, sărutîndu-l

pe obraji, i-a spus „Prietene, acum fă ce ţi-am spus". Gandalin a dus armele în capelă, în vreme ce regina era la cină ; cînd s-a terminat masa, Feciorul Mării s-a dus în capelă şi şi-a pus armura şi toate armele, fără coif şi mănuşi ; apoi a spus o rugăciune în faţa altarului, rugîndu-se să iasă victorios atît în bătălii, cît şi în pămînteştile dorinţi pe care le nutrea pentru doamna sa. După ce regina s-a dus la culcare, Oriana şi Mabilia, împreună cu cîteva domnişoare, s-au dus la el să-i ţină companie. Şi de cum a aflat Mabilia că regele Perion vrea să plece, i-a trimis vorbă să treacă mai înainte s-o vadă. Acesta a venit de îndată şi Mabilia i-a spus : „Seniore, faceţi ceea ce vă va ruga Oriana, fiica regelui Lisuarte". Regele a răspuns că va face cu plăcere tot ce îi va cere, în numele prea vrednicului ei tată. Oriana s-a înfăţişat regelui, iar acesta, văzînd-o atît de frumoasă, a fost convins că nu i se putea găsi pereche în lume ; ea a spus : „Vreau să vă cer o favoare". „Vă va fi acordată — a răspuns regele — cu plăcere." „Atunci, făceţi-l cavaler pe acest tînăr, slujitorul meu", a spus ea şi i l-a arătat stînd în genunchi în faţa altarului. Regele, văzîndu-l atît de frumos pe Feciorul Mării, tare s-a minunat şi, apropiindu-se de el, l-a întrebat : „Vreţi să intraţi în ordinul cavalerilor ?", „Vreau", a răspuns el. „În numele Domnului Dumnezeu aşa să fie, şi El porunceşte ca ordinul cavalerilor să fie la fel de bine slujit de voi şi să faceţi să-i sporească faima aşa cum El v-a dat frumuseţea deosebită — a spus regele legîndu-i pintenul drept — ; acum sînteţi cavaler şi puteţi încinge spada". Regele a luat spada şi i-a înmînat-o, iar tînărul şi-a încins-o cu eleganţă ; regele a spus : „Desigur, după chipul şi purtările voastre, aş fi dorit ca intrarea voastră în ordinul cavalerilor să se fi făcut cu mai multă cinstire şi onoruri, dar trăiesc cu speranţa că faima vă va fi atît de mare, încît va sta mărturie pentru ceea ce ar fi trebuit făcut cu mai multă cinstire". Mabilia şi Oriana, foarte vesele, i-au sărutat mîinile regelui, iar acesta, binecuvîntîndu-l pe Feciorul Mării, a pornit pe drumul său. Acesta a fost începutul iubirii dintre acest cavaler şi această domniţă şi dacă cititorului i s-au părut simple toate cele spuse, să nu se mire, că nu numai lor, la o vîrstă atît de fragedă, ci şi altora, care au trecut cu înţelepciune prin multe pe

lumea asta, li s-a întîmplat la fel ; marea, prea mare iubire a fost atît de puternică, încît, în împrejurări asemănătoare, le-a tulburat simţurile şi limba. Aşa că sînt întru totul îndreptăţiţi şi nu trebuie să li se găsească vină, lor că şi-au vorbit astfel şi autorului că nu a scris totul cu vorbe mai alese, pentru că fiecăruia trebuie să i se dea ce i se cuvine. O dată cavaler, Feciorul Mării, aşa cum am mai spus, pe cînd voia să-şi ia rămas bun de la Oriana, doamna şi stăpîna sa, de la Mabilia şi de la celelalte domnişoare, care îl vegheaseră în capelă, Oriana, căreia parcă i se frîngea inima, fără să lase să se vadă ceva, l-a tras deoparte şi i-a spus „Feciorul Mării, socotesc că eşti prea deosebit ca să fii fiul lui Gandales ; şi dacă ştii ceva despre asta, spune-mi".

Feciorul Mării i-a istorisit povestea sa, aflată de la regele Languines, iar ea, foarte bucuroasă aflînd-o, i-a dat binecuvîntarea ; la poarta palatului, Feciorul Mării l-a găsit pe Gandalin, care îi adusese lancea, scutul şi calul şi, încălecînd, au pornit la drum, fără să-i vadă nimeni, căci era încă noapte. După ce au mers o bucată de vreme, au ajuns într-o pădure unde, cum trecuse de amiază, Feciorul Mării a mîncat din merindele aduse de Gandalin ; pe cînd se însera, a auzit din dreapta lui strigăte de durere, ca ale unui om în mare suferinţă, şi s-a îndreptat de îndată într-acolo ; în drum a dat peste un cavaler mort şi, trecînd de el, a văzut altul, grav rănit, şi, aplecată deasupra lui, o femeie care îl făcea să ţipe căci îi scormonea rănile cu mîna ; cavalerul, văzîndu-l pe Feciorul Mării, a spus „Oh, domnule cavaler ! Ajutaţi-mă şi nu lăsaţi să fiu omorît de vicleana aceasta". Feciorul Mării a spus : „Îndepărtaţi-vă, doamnă, căci săvîrşiţi o faptă urîtă". Ea s-a dat deoparte şi cavalerul a leşinat ; Feciorul Mării a descălecat, căci dorea foarte tare să afle cine e cavalerul, l-a luat în braţe şi acesta, venindu-şi în simţiri, a spus : „Oh, domnule, sînt mort ; duceţi-mă undeva unde sufletul meu să-şi găsească odihna". Feciorul Mării i-a spus : „Domnule cavaler, faceţi o strădanie şi spuneţi-mi, dacă doriţi, ce vi s-a întîmplat" „Mi-am ales singur soarta — a răspuns cavalerul ; bogat şi de neam mare, m-am însurat cu femeia pe care aţi văzut-o din mare dragoste pentru ea, fără ca ea să mă iubească deloc ; azi noapte a plecat cu ca-

valerul acela ce zace mort, pe care nu l-am văzut niciodată pînă în noaptea asta, cînd a mas în casa mea. După ce l-am ucis în luptă, i-am spus femeii că o iert dacă se jură că nu-mi va mai face rău şi nu-mi va mai păta onoarea. Ea a făgăduit că aşa va face, dar, văzînd că pierd mult sînge de pe urma rănilor şi că nu mai am vlagă, a vrut să mă ucidă, scormonindu-mi rănile cu mîinile, aşa că acum mor şi vă rog să mă duceţi la un pustnic care sălăşuieşte aici, drept înainte, în pădure, ca să-mi îngrijească sufletul." Feciorul Mării i-a spus lui Gandalin să o ia înainte, şi, încălecînd la rîndul lui, au pornit spre schit ; femeia cea vicleană însă, fără ştirea soţului care pornise pe urmele ei, trimisese vorbă celor trei fraţi ai săi să îi iasă în cale ; aceştia, întîlnind-o pe drum, au întrebat-o ce e cu dînsa. Ea a răspuns „Vai, domnilor, ajutaţi-mă, pentru Dumnezeu ! Cavalerul acela netrebnic, pe care îl vedeţi călărind, l-a ucis pe acesta ce zace aici, iar pe domnul meu îl duce cu el, ca mort ; porniţi după el şi ucideţi-l pe el şi pe celălalt bărbat ce îl însoţeşte. Căci şi acela a săvîrşit tot atîtea nemernicii". Gîndea că, murind cei doi, nu se va afla mîrşăvia ei, căci soţul său n-ar fi fost crezut. Şi, încălecîndu-şi armăsarul, a pornit cu fraţii ei ca să li-i arate pe cei doi. Feciorul Mării îl lăsase pe cavaler la schit şi se întorcea pe drumul său, cînd a văzut-o pe femeie sosind cu trei cavaleri care strigau : „Opreşte-te, trădătorule, opreşte-te !" „Minciună — a răspuns el ; eu nu sînt trădător, dar mă voi apăra cum se cuvine de trădare, aşa că veniţi să luptăm ca nişte cavaleri." „Trădătorule — i-a strigat cel din frunte —, toţi sîntem datori să te pedepsim şi aşa vom face" ! Feciorul Mării, care avea scutul în mînă şi coiful pe cap, s-a avîntat asupra primului şi acela asupra lui şi l-a lovit atît de tare în scut, încît l-a spart şi l-a rănit la braţ, doborîndu-l cu cal cu tot, cu asemenea putere, încît calului i s-au frînt coastele pe partea dreaptă, iar cavalerul, în căderea zdravănă, şi-a rupt un picior, aşa că nici calul nici călăreţul nu s-au mai putut ridica ; Feciorului Mării i se rupsese lancea, aşa că a pus mîna pe spada dăruită de Gandales şi a pornit contra celorlalţi doi, iar ei împotriva lui ; aceştia l-au lovit în scut şi i l-au străpuns, dar armura, care era solidă, a rezistat. Feciorul Mării l-a izbit pe unul din ei în scut şi i l-a spintecat pînă la mîner

şi l-a atins cu spada, încît vîrful i-a pătruns în carne pînă la os, fără să-i fie de vreun folos armura, aşa încît cavalerul, azvîrlind spada, a căzut la pămînt ; apoi, Feciorul Mării s-a îndreptat spre celălalt, care îl lovea cu spada, şi l-a pălit în coif cu atîta forţă, încît l-a făcut să îmbrăţişeze gîtul calului şi apoi să se lase să cadă jos ca să nu îl atingă altă lovitură ; femeia cea vicleană a vrut atunci să fugă, dar Feciorul Mării i-a strigat lui Gandalin să o prindă. Cavalerul care se ţinea pe picioare a zis : „Seniore, nu ştim dacă ne-am luptat pe drept sau pe nedrept". „Nu putea fi pe dreptate, pentru că această femeie netrebnică şi-a ucis bărbatul." „Am fost înşelaţi — a spus celălalt —, credeţi-ne şi aflaţi motivul pentru care v-am atacat." „De crezut, vă cred — a răspuns Feciorul Mării —, dar nu vă voi cruţa în luptă." Cavalerul i-a povestit de ce veniseră după el, iar Feciorul Mării s-a închinat de cîteva ori auzind ce spune şi, la rîndul lui, le-a spus ce ştia : „Bărbatul ei se află aici, în schitul acesta, şi vă va spune ce v-am spus şi eu". „Dacă aşa stau lucrurile — a spus cavalerul —, nu ne putem bucura de iertarea domniei voastre." „Ba vă voi ierta, dacă juraţi ca nişte cavaleri cinstiţi că îl veţi duce pe cavalerul rănit şi pe soţia lui la curtea regelui Languines, căruia să-i povestiţi toată istoria ei şi să-i spuneţi că v-a trimis un tînăr, de curînd intrat în ordinul cavalerilor, care a plecat astăzi din cetatea regelui. Şi regele să hotărască ce socoteşte că e mai bine." Cei doi cavaleri şi apoi cel de-al treilea, pe care l-au scos tare zdrobit de sub cal, s-au învoit să facă întocmai.

CAPITOLUL V

Cum Urganda Necunoscuta i-a adus o lance Feciorului Mării

Feciorul Mării şi-a lăsat scutul şi coiful în grija lui Gandalin şi a pornit mai departe la drum cînd, după scurtă vreme, a văzut o domnişoară călare pe un cal, care ţinea în mînă o lance cu o năframă legată de ea, şi apoi o altă tînără, venind de pe alt drum, care s-a întîlnit cu

prima ; amîndouă, tăifăsuind, s-au îndreptat spre el ; cînd au ajuns în faţa lui, tînăra cu lancea a spus : „Domnule, primiţi această lance şi vă asigur că, mai înainte de a trece trei zile, veţi lupta cu ea atît de straşnic încît veţi salva viaţa casei de unde aţi plecat prima oară". El, minunat de cele auzite, a spus : „Domniţă, o casă cum poate muri ori trăi ?" „Aşa se vor petrece lucrurile — a răspuns ea ; iar lancea aceasta v-o dăruiesc pentru că aştept să-mi împliniţi mai multe dorinţe. Şi prima mi-o veţi împlini arătîndu-vă preţuirea pentru un prieten al vostru care, din această pricină, se va afla în cea mai mare primejdie şi va trebui să poarte cea mai crîncenă luptă din cîte a purtat vreun cavaler în ultimii zece ani." „Domniţă — a răspuns el —, cu voia lui Dumnezeu, nu-i voi face asemenea rău unui prieten de-al meu." „Eu — a spus ea — ştiu prea bine că lucrurile se vor petrece întocmai cum am spus." Şi dînd pinteni calului şi-a văzut de drum. Aflaţi, acum, că aceasta era chiar Urganda Necunoscuta. Cealaltă tînără a rămas cu el şi i-a spus „Domnule cavaler, eu sînt dintr-o ţară străină şi, de v-ar fi pe plac, v-aş însoţi trei zile, înainte de a mă duce să-mi găsesc stăpîna". „Şi de unde sînteţi ?", a întrebat-o el. „Din Danemarca", a spus domnişoara. Iar el şi-a dat seama că spune adevărul după cum vorbea, căci o auzise deseori vorbind pe stăpîna sa, Oriana, cînd era mai mică, aşa că i-a spus : „Mult mi-ar plăcea să mă însoţiţi, dacă osteneala nu vi se pare prea mare". Apoi a întrebat-o dacă o cunoaşte pe tînăra ce îi dăruise lancea. Ea i-a răspuns că n-o mai văzuse niciodată pînă atunci, dar că acea domnişoară îi spusese că îl socoteşte cel mai viteaz cavaler din lume. „Şi mi-a spus că după ce mă voi despărţi de domnia voastră, să vă explic că se numeşte Urganda Necunoscuta şi că vă iubeşte mult." „Vai, Doamne — a spus el —, cît de nefericit sînt că nu o cunosc ! Şi dacă nu pornesc să o caut este pentru că nimeni nu o poate găsi fără voia ei." Şi aşa şi-a urmat drumul Feciorul Mării împreună cu tînăra fată pînă la lăsatul serii, cînd a întîlnit pe drum un scutier care i-a spus : „Domnule, încotro vă îndreptaţi ?" „Tot înainte, pe drumul acesta", a răspuns el. „Bine grăit — a spus scutierul —, dar de vreţi să rămîneţi peste noapte într-o aşezare omenească,

schimbați-vă drumul, că de-aici pe-o bună întindere nu veți găsi altceva decît castelul tatălui meu, unde veți fi primiți cum se cuvine." Tînăra a spus că ar fi bine să facă așa, iar el a încuviințat. Scutierul i-a întors din drum ca să-i călăuzească ; dar făcuse asta pentru că într-un alt castel de prin partea locului, pe unde trebuiau să treacă dacă își urmau drumul, exista un anume obicei, și scutierul vroia să vadă cum se va purta tînărul cavaler, căci nu văzuse niciodată luptînd un cavaler rătăcitor. Ajunși la castelul scutierului în seara aceea, au fost omeniți cum se cuvine, dar Feciorul Mării n-a prea dormit, căci cea mai mare parte a nopții s-a gîndit la doamna lui, de care se despărțise ; a doua zi dimineața, și-a îmbrăcat armura și a pornit mai departe cu fata și scutierul său. Gazda sa i-a spus că îl va întovărăși pînă la un castel ce se află mai înainte. După ce-au mers ei trei leghe, au zărit castelul ce părea tare frumos, așezat pe malul unui rîu, cu o punte mobilă la capătul căreia se ridica un turn foarte înalt și mîndru. Feciorul Mării l-a întrebat pe scutier dacă rîul mai are un alt loc de trecere în afară de punte ; el i-a răspuns că nu, că toată lumea trece pe acolo și că și ei vor face la fel. „Atunci, luați-o înainte", a spus el. Domnișoara a trecut prima, urmată de scutier, iar Feciorul Mării ultimul, atît de dus cu gîndul la doamna lui, încît nu vedea nimic în jur. De cum a ajuns tînăra pe pod, s-au ivit șase soldați cu chivăre și platoșe, care i-au luat hățurile din mînă și i-au spus : „Domniță, dacă nu faceți un jurămînt, veți muri". „Ce jurămînt ?" „Jurați că nu veți face dragoste niciodată cu iubitul vostru, dacă nu vă făgăduiește că îl va ajuta pe regele Abies împotriva regelui Perion." Tînăra a început să strige că vor s-o omoare. Feciorul Mării s-a repezit într-acolo și a spus „Ticăloși netrebnici, cine v-a poruncit să ridicați mîna asupra unei doamne ori domnișoare, și mai ales asupra acesteia, ce se află sub scutul meu ?" Și, apropiindu-se de mai marele lor, l-a lovit cu coada baltagului, rănindu-l atît de tare că l-a trîntit la pămînt ; ceilalți au început să-l atace, dar el i-a dat unuia o asemenea lovitură că i-a despicat capul pînă la sprîncene, iar pe altul l-a lovit în umăr, spintecîndu-l pînă la coaste. Ceilalți, văzîndu-i pe cei doi morți în urma unor astfel de lovituri, și-au pierdut stă-

pinirea și au rupt-o la fugă ; Feciorul Mării și-a azvîrlit securea după ei și i-a retezat unuia o jumătate de picior ; după aceea i-a spus tinerei : „Mergeți mai departe, că pe toți cîți își închipuie că orice netrebnic poate să ridice mîna asupra unei doamne ori domnișoare, îi va lovi năpasta". Și pornind înainte pe pod, au auzit la capătul celălalt, dinspre castel, mare larmă. Domnișoara a spus : „Se aude zgomot mare de glasuri și eu socotesc că ar fi bine să vă pregătiți armele". „Nu vă fie teamă — a răspuns el —, că acolo unde femeile sînt vătămate cînd ar trebui să se afle în siguranță, nu pot exista bărbați curajoși." „Seniore — a spus ea —, dacă nu vă pregătiți de luptă, nu am curaj să merg mai departe." El și-a luat armele și a trecut înainte, dar, pe cînd intra pe poarta castelului, a văzut un scutier care venea plîngînd și spunea „Vai, Doamne, îl ucid pe cel mai viteaz cavaler de pe lume pentru că nu face un jurămînt pe care nu îl poate împlini !" Trecînd mai departe, Feciorul Mării l-a aflat pe regele Perion la mare strîmtoare, căci îi murise calul și doi cavaleri împreună cu zece oșteni înarmați tăbărîseră asupra lui și îl loveau din toate părțile, strigînd „Jură, căci altfel ești mort !" Feciorul Mării le-a strigat : „Dați-vă în lături, nemernici fuduli ; nu ridicați mîna asupra celui mai viteaz cavaler din lume, căci vă va ucide pe toți". Atunci, din ceată s-au desprins un cavaler și cinci oșteni și, îndreptîndu-se spre el, i-au spus : „Și tu trebuie să juri, căci altfel te omorîm". „Cum — a spus el —, să jur împotriva voinței mele ? Niciodată, cu voia bunului Dumnezeu." Atunci i-au strigat unui străjer să închidă porțile, dar Feciorul Mării a pornit în goana calului și l-a lovit pe cavaler cu lancea în scut, trîntindu-l la pămînt peste crupa calului, încît cavalerul a căzut cu capul în jos și și-a frînt gîtul, rămînînd acolo ca mort ; fără să ia seama la oștenii care îl atacau, Feciorul Mării s-a îndreptat spre celălalt cavaler și, străpungîndu-i scutul și armura, i-a înfipt lancea în piept de nu i-a mai fost de folos vreun duhovnic. Văzînd regele Perion ce ajutor primește, s-a străduit, la rîndu-i, să se apere mai bine, împărțind lovituri zdravene de spadă oștenilor pedestrași ; dar Feciorul Mării s-a năpustit între ei, călare, atît de năprasnic, dînd lovituri de spadă ucigașe și

sălbatice, încît cei mai mulţi dintre ei au căzut la pămînt. Astfel că, împreună cu regele, nu după multă vreme, îi zdrobiseră pe toţi ; cîţiva, care reuşiseră să scape, s-au căţărat pe ziduri, dar Feciorul Mării, descălecînd, a pornit după ei ; aceştia erau atît de înspăimîntaţi, încît n-au îndrăznit să-l aştepte şi şi-au dat drumul jos de la înălţimea crenelurilor ; doar doi dintre ei s-au refugiat într-o încăpere ; Feciorul Mării, care îi urmărea, a intrat după ei în odaie, unde, într-un pat, a văzut un moşneag atît de bătrîn, că nu se mai putea ţine pe picioare, care striga din răsputeri : „De cine fugiţi, ticăloşilor ?“ „De un cavaler — au răspuns ei — care e dracul gol ; i-a ucis pe amîndoi nepoţii voştri şi pe toţi tovarăşii noştri.“ Feciorul Mării i-a spus unuia dintre ei : „Arată-mi-l pe stăpînul tău, că altfel moartea te paşte“. Acesta i l-a arătat pe bătrînul ce zăcea în pat şi atunci el, văzîndu-l, s-a crucit şi i-a spus : „Bătrîne mîrşav, te afli în pragul morţii şi te mai ţii de fărădelegi ? Dacă ai putea pune mîna pe spadă, aş dovedi că eşti trădător în faţa lui Dumnezeu şi a propriului tău suflet“. Şi, cum se prefăcea că vrea să-l străpungă cu spada, bătrînul a grăit : „Ah, domnule ! Fie-vă milă, nu mă omorîţi“. „Vei muri pe loc — a spus Feciorul Mării —, dacă nu juri că te vei lepăda cîte zile vei avea de asemenea năravˮ. Bătrînul a jurat. „Şi-acum, să-mi spuneţi, de ce dăinuie acest obicei în castelul vostru ?“ „Datorită regelui Abies al Irlandei, care mi-e nepot ; cum nu-l pot ajuta cu puterile mele, am vrut să-l ajut trimiţîndu-i cavaleri rătăcitori.“ „Moşneag fătarnic — a spus Feciorul Mării —, de ce să te ajute cavalerii rătăcitori şi ce rău ţi-au făcut ?“ Şi a dat un picior în pat, răsturnîndu-l peste bătrîn şi trimiţîndu-l la toţi dracii ; apoi a ieşit în curte, a luat unul din caii cavalerilor ucişi şi, aducîndu-l regelui, i-a spus : „Încălecaţi, seniore, şi să plecăm, căci tare nu-mi sînt pe plac nici locul acesta, nici oamenii ce sălăşluiesc aici“. Aşa că au încălecat şi au ieşit din castel ; Feciorul Mării nu-şi ridicase viziera, ca regele să nu-l recunoască, astfel că, ajunşi afară din castel, regele i-a spus : „Domnule şi prietene, cine sînteţi de m-aţi ajutat cînd eram în pragul morţii şi m-aţi scăpat de mulţi cavaleri rătăcitori, precum şi de prietenii multor domniţe ce trec pe aici, căci

eu sînt cel împotriva căruia li se cere să jure ?“ „Domnule — a răspuns Feciorul Mării —, sînt un cavaler care a vrut să vă slujească.“ „Cavalere — a spus regele —, prea bine văd că greu ar fi pentru cineva să găsească ajutor mai de nădejde, dar nu mă voi despărți de domnia voastră fără să vă cunosc.“ „Asta nu ne-ar fi de folos nici domniei voastre, nici mie“, a spus Feciorul Mării. „Și totuși, vă rog, aveți bunătatea și scoateți-vă coiful.“ El a lăsat capul în jos și n-a răspuns, dar regele a rugat-o pe tînăra domnișoară să i-l scoată și aceasta i-a spus : „Domnule, împliniți rugămintea regelui, de vreme ce dorința lui e atît de mare“. El, însă, n-a vrut, și-atunci tînăra i-a scos coiful fără voia lui ; regele, de cum i-a văzut chipul, și-a dat seama că este tînărul pe care îl făcuse cavaler la rugămintea domnițelor și, îmbrățișîndu-l, i-a spus : „Dumnezeule, prietene, acum vă cunosc mult mai bine ca înainte!“ „Seniore — a spus el —, eu am știut de la început că domnia voastră mi-a făcut cinstea de a mă numi cavaler și, cu voia Domnului, aș vrea să lupt în războiul vostru din Gaula atît cît mi se va îngădui, dar, pînă atunci, aș dori să rămîn neștiut.“ „Vă rămîn adînc recunoscător — a spus regele — pentru tot ce faceți pentru mine și mai mult nici nu se poate, și aduc mulțumiri fierbinți Atotputernicului că am putut săvîrși asemenea faptă.“ Adică, pentru că îl făcuse cavaler pe Feciorul Mării, vroia să spună, căci nici prin minte nu-i trecea legătura lor de sînge.

Pe cînd vorbeau toate acestea, au ajuns la o răscruce și Feciorul Mării a întrebat : „Stăpîne, pe care dintre drumuri doriți s-o apucați ?“ „Acesta din stînga — a răspuns el —, căci mă duc direct în țara mea.“ „Mergeți cu Dumnezeu — a zis el —, căci eu o voi lua pe celălalt“. „Domnul să vă călăuzească — a spus regele — și nu uitați ce mi-ați făgăduit, căci ajutorul vostru mi-a spulberat în mare parte spaima și mi-a dat speranțe că voi recîștiga tot ce-am pierdut.“ Și a apucat-o pe drumul său, în vreme ce Feciorul Mării a rămas pe loc cu domnișoara, care i-a spus: „Domnule cavaler, eu am rămas cu domnia voastră datorită vorbelor spuse de tînăra ce v-a dat lancea, cum că i-o dăruiește celui mai viteaz cavaler din lume ; și după cele cîte am văzut, mi-am dat seama că acesta e adevărul. Așa că, acum, aș dori să-mi văd de drumul meu ca s-o întîl-

nesc pe stăpîna de care v-am vorbit". „Dar cine este ?", a întrebat Feciorul Mării. „Oriana, fiica regelui Lisuarte", a răspuns ea. El, cînd a auzit pomenindu-se numele doamnei sale, a simţit un asemenea junghi în inimă, încît aproape că s-a prăbuşit de pe cal ; Gandalin, văzîndu-l atît de pierit, l-a luat în braţe şi Feciorul Mării i-a spus : „Un pumnal mi-a străpuns inima". Tînăra, temîndu-se că e vorba de altă suferinţă, i-a spus: „Domnule cavaler, scoateţi-vă armura, căci vă e foarte rău". „Nu e nevoie — a răspuns el —, că deseori mă încearcă această suferinţă." Scutierul de care am mai pomenit i-a spus tinerei domnişoare: „Atunci, vă voi ţine eu tovărăşie, căci trebuie să ajung înapoi într-o zi anume". Şi, luîndu-şi rămas bun de la Feciorul Mării, au pornit înapoi pe drumul pe care veniseră, iar el a apucat-o pe drumul său, încotro îl călăuzea soarta.

Autorul se opreşte aici cu povestea Feciorului Mării şi se întoarce la istoria coconului Galaor, care creştea în grija pustnicului, aşa cum v-am povestit ; şi ajungînd el la vîrsta de zece ani, se făcuse vînjos la trup şi viguros în braţe şi citea multe cărţi de la bunul schimnic, despre isprăvi de arme săvîrşite de cavaleri pe timpuri ; astfel că, datorită celor citite, precum şi sîngelui din care se trăgea, îl cuprinsese o dorinţă de nestăvilit de a ajunge şi el cavaler, dar, neştiind dacă poate fi cavaler de drept, l-a rugat stăruitor pe bunul om ce îl creştea să i-o spună. Acesta însă, ştiind prea bine că de se va face cavaler se va lupta cu uriaşul Albadan, i-a spus cu lacrimi în ochi : „Fătul meu, mai bine ar fi să alegi altă cale, mai sigură pentru sufletul tău, căci calea armelor şi a ordinului cavaleresc tare anevoioasă este". „Domnul meu — a răspuns el —, tare greu aş putea porni pe un drum împotriva voinţei mele, şi dacă Dumnezeu mă va ajuta în această dorinţă a mea, eu mă voi afla în slujba lui ; altminteri, nici nu mi-aş mai dori să trăiesc." Bunul om, văzînd că asta îi e voia, i-a spus : „Dacă aşa stau lucrurile, o să-ţi mărturisesc adevărul adevărat, că nici tu, nici stirpea ta nu vă veţi stinge ; şi află că eşti fecior de rege şi de regină, dar uriaşul nu trebuie să afle cele ce ţi-am dezvăluit eu acum". Cînd a auzit acestea, mare bucurie îl cuprinse pe Galaor, care cuvîntă astfel ; „Gîndul pe care pînă în clipa aceasta îl socoteam măreţ, şi anume să devin cavaler, mi se pare

neînsemnat acum, după cele ce mi-ați spus". Bunul om, temîndu-se ca nu cumva Galaor să plece, îi trimise vorbă uriașului cum că flăcăuașul se făcuse mărișor și dorește să devină cavaler, așa că să cugete la ce e de făcut. Auzind acestea, uriașul porni călare într-acolo și, găsindu-l pe Galaor mai chipeș și mai voinic decît cei de vîrsta lui, i-a spus : „Fiule, știu că vrei să devii cavaler, așa că voiesc să vii cu mine și voi face totul ca să-ți împlinesc cu cinste dorința". „Tată — a răspuns el —, înseamnă că, într-adevăr, dorința mea va fi împlinită." Și-i dădu un cal să-l încalece ca să plece. Dar, mai înainte, Galaor își luă rămas bun de la pustnicul cel cumsecade, îngenunchind dinainte-i și rugîndu-l să nu-l uite. Bunul om plîngea și îl tot săruta; și după ce a primit binecuvîntarea acestuia, Galaor a pornit la drum cu uriașul. Ajunși la castelul său, acesta i-a poruncit arme pe măsură, l-a pus să călărească și să mînuiască lancea în cîmp deschis, i-a tocmit doi maeștri de scrimă să-l învețe să folosească scutul și spada cu pricepere, învățîndu-l întreg meșteșugul armelor pe care trebuie să-l cunoască un cavaler ; așa s-a scurs un an, la capătul căruia uriașul și-a dat seama că acesta i-a fost de ajuns lui Galaor ca să intre fără teamă în rîndul cavalerilor.

Autorul se oprește aici cu această istorie, căci vom spune la locul potrivit ce s-a mai întîmplat cu Galaor, și povestește iarăși ce s-a întîmplat cu Feciorul Mării după ce a plecat de la castelul moșneagului și s-a despărțit de regele Perion și de domnița din Danemarca. A umblat Feciorul Mării două zile fără să aibă nici o aventură, cînd, în a treia zi, pe la nămiezi, a ajuns în fața unui foarte mîndru castel stăpînit de un cavaler ce avea numele Galpano și era cel mai viteaz și mai curajos în luptă de prin acele locuri ; de aceea era tare temut de toți ; curajul lui, precum și strășnicia castelului îl făcuseră să aibă un obicei, după cum veți auzi de îndată, cum numai un om prea trufaș poate să aibă, slujind mai mult răul potrivnic decît pe Atotputernicul ce-l făcuse să fie atît de însemnat printre ceilalți. Și anume, pe toate doamnele și fecioarele ce treceau prin preajmă le aducea la castel și, după ce-și făcea poftele cu ele împotriva vrerii lor, le punea să jure că atîta vreme cît va trăi el nu vor mai iubi pe nimeni altul, altminteri, unde le stăteau picioarele avea să le stea

şi capul ; pe cavaleri îi aducea la castel şi le cerea să se lupte cu doi fraţi ai săi, iar dacă aceştia erau învinşi, să se înfrunte cu dînsul. Cum însă el era atît de priceput în meşteşugul armelor, nimeni nu îndrăznea să-i stea împotrivă pe cîmpul de luptă. Şi atunci îi punea să jure că îşi vor spune „învinsul lui Galpano", iar de nu, fie îi descăpăţîna, fie le lua tot ce aveau asupra lor, lăsîndu-i să plece pe jos. Dumnezeu însă, supărat că de-atîta timp săvîrşea fapte atît de crude, a îngăduit ca soarta să întoarcă împotriva lui toate cele ce, multă vreme, cu mare trufie şi multe desfătări le făptuise întru plăcerea lui şi suferinţa celorlalţi, şi, în scurt răgaz, i-a făcut pe ticăloşi şi pe alţii ca ei să-şi plătească ticăloşia, dîndu-i o pildă de temut întru îndreptarea sa, aşa cum vă voi istorisi mai departe.

CAPITOLUL VI

Cum s-a luptat Feciorul Mării cu oştenii cavalerului ce avea numele de Galpano, apoi cu fraţii stăpînului castelului şi cu acesta însuşi

Sosind, deci, Feciorul Mării în preajma castelului, iată că a văzut venind spre el o domniţă jeluindu-se de mama focului, însoţită de un scutier şi de un paj. Domniţa era tare chipeşă, cu plete frumoase, pe care şi le smulgea din cap. Feciorul Mării i-a spus : „Prietenă, care este pricina unei asemenea dureri ?" „Vai, cavalere — a răspuns ea —, nenorocirea mea e-atît de mare, încît nici nu vă pot povesti !" „Povestiţi-mi, totuşi — a spus el —, şi de pot îndrepta răul cu dreptate, o voi face." „Cavalere, — a spus ea —, am venit trimisă de stăpîna mea cu o solie pentru un tînăr cavaler, dintre cei nobili şi viteji, dar m-au atacat patru soldaţi şi m-au dus la castel, unde un ticălos m-a pîngărit şi, mai ales, m-a pus să jur că nu voi mai avea nici un iubit atîta timp cît va trăi el." Feciorul Mării i-a apucat calul de hăţuri şi i-a spus „Veniţi cu mine şi,

de-mi stă în putere, vă voi face dreptate" ; şi ducîndu-i calul de dîrlogi, au pornit mai departe, tăifăsuind cu ea şi întrebînd-o cine este cavalerul căruia îi aduce solia. „Veţi afla — a răspuns ea —, dacă mă veţi răzbuna ; să ştiţi doar că va fi foarte mîhnit dacă va afla de ruşinea mea." „Aşa e drept", a spus Feciorul Mării.

Şi astfel au sosit în locul unde se aflau cei patru oşteni ; Feciorul Mării le-a spus „Ticăloşi nemernici, de ce i-aţi făcut rău acestei domnişoare ?" „Nu ne temem — au răspuns ei — şi nu dăm socoteală nimănui". „O să vedeţi îndată", a spus el şi, apucînd spada, s-a repezit asupra lor şi l-a izbit pe unul dintre ei, care ridicase baltagul să-l lovească, cu atîta putere, încît i-a retezat braţul drept, doborîndu-l la pămînt. Oşteanul a căzut urlînd, iar Feciorul Mării s-a năpustit asupra altuia, crestîndu-i o rană adîncă de-a curmezişul nasului pînă la urechi. Cînd ceilalţi doi văzură toate acestea, o rupseră la fugă spre un rîu, printr-un desiş greu de străbătut. Feciorul Mării şi-a băgat spada în teacă şi, ducînd de dîrlogi calul fetei, i-a spus „Să mergem mai departe". „Pe-aici prin apropiere e o poartă şi acolo am văzut doi cavaleri înarmaţi." „Să mergem, atunci — a spus el —, că vreau să-i văd şi eu. Veniţi în urma mea, domniţă, şi nu vă fie teamă" — a adăugat. Intrînd pe poarta castelului, a văzut în faţa lui un cavaler în armură, călare, şi, de cum a trecut pragul, în urma lui s-a lăsat de sus o poartă. Cavalerul i-a spus plin de îngîmfare „Veniţi să vă primiţi umilirea". „Să lăsăm asta pentru cine va fi în stare să o facă — i-a răspuns Feciorul Mării — şi răspundeţi-mi dacă sînteţi cel ce a necinstit-o cu sila pe această domnişoară." „Nu — a răspuns cavalerul —, dar de-aş fi fost eu, ce s-ar întîmpla ?" „Aş răzbuna-o — a zis el — de-mi va sta în putere." „Aş vrea să văd cum vă luptaţi." Şi s-a năpustit asupra lui în goana calului, dar n-a reuşit să-l lovească, iar Feciorul Mării l-a lovit cu lancea în scut atît de puternic, încît nu i-a mai fost de folos nici o armă din cîte avea ; vîrful lăncii i-a ieşit prin spate şi cavalerul a căzut fără suflare la pămînt ; scoţîndu-şi lancea din trupul celui ucis, Feciorul Mării s-a îndreptat spre un alt cavaler ce venea împotrivă-i spunînd „Ceasul rău te-a făcut să intri aici" ; cavalerul l-a lovit în scut şi i l-a spart, dar vîrful

lăncii s-a oprit în platoşă, care era solidă ; Feciorul Mării l-a lovit însă cu lancea în coif şi i l-a dat jos de pe cap ; cavalerul a descălecat fără zăbavă şi, cum s-a văzut jos, a început să strige şi dintr-o încăpere au ieşit trei străjeri înarmaţi, cărora le-a spus „Ucideţi-l pe acest mişel". Aceştia i-au lovit calul, care s-a prăbuşit împreună cu Feciorul Mării ; el însă, ridicîndu-se de sub cal mînios foarte că i-l omorîseră, l-a lovit pe cavaler cu lancea în faţă ; fierul i-a trecut între gîtlej şi ureche şi cavalerul s-a prăbuşit pe loc ; apoi, s-a întors tot pe jos spre cei ce îl atacau şi îi făcuseră o rană la spate din care pierdea mult sînge, dar de furios ce era nici n-o simţea, şi l-a lovit cu spada în cap atît de tare pe cel ce îl rănise, încît i-a retezat urechea şi obrazul şi l-a despicat cu spada pînă la piept. Cînd văzură acestea, ceilalţi doi au pornit spre curtea castelului strigînd : „Stăpîne, veniţi, stăpîne, că ne ucide pe toţi". Feciorul Mării a încălecat calul cavalerului pe care îl omorîse şi a pornit în urma lor, dar la una din porţi a văzut un cavaler fără armură care l-a întrebat : „Ce înseamnă asta, cavalere, aţi venit aici să-mi omorîţi oamenii ?" „Am venit — a răspuns el — s-o răzbun pe această fecioară pentru batjocura pe care a suferit-o aici, dacă îl voi găsi pe cel ce a făptuit-o." Tînăra a spus : „Domnule, acesta este cel ce m-a pîngărit". Feciorul Mării a spus : „Ah, cavalere trufaş cu suflet mişel, acum vei plăti pentru fărădelegea ta ! Ia-ţi armele de îndată, că, de nu, te voi ucide aşa cum eşti acum, fără arme, căci de nemernici nu trebuie să ai milă". „Ah, domnule — a spus domnişoara —, omorîţi-l pe acest netrebnic şi nu-l lăsaţi să mai facă rău, căci altminteri păcatul vostru va fi." „Ah, ticăloaso — a spus cavalerul —, în rău ceas te-a crezut şi te-a urmat acest cavaler" ; şi intrînd într-o sală mare, a spus : „Cavalere, aşteptaţi-mă aici şi nu fugiţi, căci nu vă veţi putea ascunde niciunde de mine". „Iar eu vă spun — a răspuns Feciorul Mării — că de voi fugi de aici să nu mă cruţaţi în nici un colţişor de lume, oricît de păzit şi de apărat m-aş afla." Nu după mult timp, cavalerul s-a întors călare pe un armăsar alb, cu armură şi toate armele, fără să-i lipsească nimic, şi i-a spus : „Ah, cavalere rătăcitor fără noroc, blestemat a fost ceasul cînd ai întîlnit-o pe această domnişoară, căci acum îţi vei pierde

capul". Cînd Feciorul Mării auzi amenințarea, se înfurie foarte și spuse „Acum, fiecare să-și păzească propriul cap și cine nu și-l va apăra bine, să-l piardă". Și de îndată se năpustiră unul asupra altuia, în cea mai mare goană a cailor, și se izbiră cu lăncile în scuturi ; și scuturile li s-au îndoit și platoșele asemenea și fierul lăncilor le-a străpuns trupurile și, într-o crîncenă încleștare de trupuri, scuturi și coifuri, amîndoi se prăbușiră la pămînt. Dar Feciorul Mării a căzut mai bine căci rămăsese cu mîna stîngă pe frîu. Galpano s-a ridicat zdrobit și amîndoi și-au scos spadele și au început să se lupte din nou, apărîndu-se cu scuturile, cu atîta înverșunare, încît cei ce îi priveau se înspăimîntară. Din scuturi săreau nenumărate aschii, din armuri li se desprindeau felurite piese, coifurile li se turtiseră și li se spărseseră și cîmpul unde se luptau se înroșise de sînge. Galpano, care suferea din pricina unei răni la cap, de unde sîngele i se prelingea în ochi, s-a tras deoparte ca să se curețe, dar Feciorul Mării, care era plin de vlagă și înfierbîntat de luptă, i-a spus : „Ce-nseamnă asta, Galpano ? Lașitatea nu e bună de nimic ; ai uitat că te lupți pentru propriu-ți cap și că dacă nu ți-l păzești bine o să-l pierzi ?" Galpano i-a răspuns : „Mai ai răbdare un pic și să ne odihnim, că e vreme destulă pentru luptă". „Nu e nevoie — a spus Feciorul Mării —, pentru că eu nu mă lupt cu tine de plăcere, ci ca să-i fac dreptate acelei fecioare pe care ai dezonorat-o". Și, în aceeași clipă, l-a lovit atît de năprasnic în coif, încît celălalt a căzut cu amîndoi genunchii la pămînt, dar s-a ridicat de-ndată și a început să se apere, dar nu într-atît încît Feciorul Mării să nu-și facă voia cu el, căci era atît de obosit încît de-abia mai putea ține spada în mînă și nu mai izbutea decît să se acopere cu scutul, din care îi tot cădea cîte o bucată, pînă n-a mai rămas cu nimic pe braț. Atunci, nemaiavînd altă scăpare, a început să alerge de colo-colo pe cîmpul de luptă, în fața spadei Feciorului Mării, care nu îl lăsa să-și tragă sufletul ; Galpano, văzînd asta, a dat să fugă în turn, unde își avea oamenii lui, dar Feciorul Mării l-a ajuns din urmă pe trepte și, apucîndu-l de coif, l-a smucit cu atîta forță că i-a rămas coiful în mînă, iar celălalt a căzut lat la pămînt ; atunci l-a lovit atît de tare cu spada, că

i-a desprins capul de trunchi. Apoi i-a spus tinerei : „De azi înainte puteţi avea un prieten, dacă doriţi, căci acesta, căruia i-aţi jurat credinţă, nu mai e printre vii". „Mulţumesc lui Dumnezeu şi domniei voastre — a spus ea — că i-aţi luat viaţa." El ar fi vrut să urce în turn, dar văzînd că se ridică scara, a încălecat calul lui Galpano, ce era tare frumos, şi a spus : „Să plecăm de-aici". Domniţa i-a spus : „Cavalere, aş vrea să iau capul celui ce m-a pîngărit şi să-l duc din partea voastră celui către care port solia". „Nu luaţi capul — a spus el — ci duceţi coiful în locul lui". Ea s-a învoit, i-a poruncit scutierului său să ia coiful şi apoi au părăsit castelul prin poarta deschisă de cei ce fugiseră pe-acolo. Pe cînd umblau ei aşa, Feciorul Mării a întrebat : „Spuneţi-mi, cine este cavalerul căruia îi duceţi solia ?" „Aflaţi — a răspuns ea — că se numeşte Agrajes şi e fiul regelui Scoţiei". „Lăudat fie Domnul — a spus el — că mi-a dat puterea să-l feresc de un necaz ; şi să ştiţi, domniţă, că este cel mai viteaz cavaler tînăr din cîţi cunosc pînă acum şi dacă din pricina lui v-aţi pierdut cinstea, datorită lui vă veţi întoarce plină de cinste. Şi spuneţi-i că veniţi din partea unui cavaler pe care îl va afla în războiul din Gaula, de va veni şi el acolo". „Ah, seniore — a spus ea —, dacă îl iubiţi atît de mult, rogu-vă faceţi-mi o favoare". El a răspuns „Cu cea mai mare bucurie". „Atunci — a zis domnişoara —, spuneţi-mi care vă e numele". „Domnişoară — a zis el —, nu trebuie să ştiţi, acum, numele meu ; cereţi-mi altceva, ce să pot îndeplini". „Altceva — a spus ea — nu doresc". „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a zis el —, dacă e frumos să cereţi cuiva un lucru împotriva voinţei sale". „Şi totuşi — a răspuns ea —, dacă vreţi să vă ţineţi făgăduiala, spuneţi-vă numele". Văzînd că nu are altă scăpare, a spus : „Mi se spune Feciorul Mării" ; şi, despărţindu-se de ea cît mai repede cu putinţă, a pornit pe drumul său. Domniţa s-a bucurat foarte că a aflat numele cavalerului.

Feciorul Mării era plin de răni şi pierdea atîta sînge, că drumul se înroşise, iar calul, care era bălan, părea rotat ; şi, umblînd el pînă către amurg, i-a apărut dinainte un castel foarte mîndru, iar în calea lui un cavaler fără armură care, de cum a ajuns în dreptul lui, l-a întrebat : „Domnule, unde aţi fost rănit astfel ?" „La un castel, nu

departe de-aici", a răspuns Feciorul Mării. „Şi calul de unde îl aveţi ?" „L-am luat în locul calului meu, care mi-a fost omorît", a spus Feciorul Mării. „Dar ce s-a întîmplat cu cavalerul, stăpînul calului ?" „Ah, şi-a pierdut capul !", a spus Feciorul Mării. Atunci, cavalerul a descălecat ca să-i sărute picioarele, dar Feciorul Mării l-a îndepărtat de scara şeii şi celălalt i-a sărutat poala zalelor şi i-a spus : „Ah, domnule, fiţi bine venit, căci datorită domniei voastre mi-am redobîndit onoarea". „Domnule cavaler — a spus Feciorul Mării —, ştiţi cumva unde aş putea să-mi îngrijesc rănile ?" „Sigur că ştiu — a răspuns el —, acasă la mine, unde o tînără domnişoară, nepoata mea, vă va îngriji mai bine decît oricine altcineva pe aceste meleaguri." Aşa că au descălecat şi au păşit spre intrarea în turn ; şi cavalerul a spus : „Ah, domnule, ticălosul acela pe care l-aţi ucis m-a făcut timp de un an şi jumătate să mă simt batjocorit, ca şi mort, fără să-mi mai încing spada, pentru că m-a ruşinat şi m-a pus să jur că nu voi mai avea alt nume decît învinsul lui ; iar acum, mulţumită domniei voastre, mi-am redobîndit onoarea". În castel, Feciorul Mării a fost aşezat într-un pat frumos, unde o tînără i-a îngrijit rănile ; aceasta i-a spus că îl va face sănătos dacă nu va porni la drum cîteva zile, iar el a răspuns că îi va urma întru totul sfaturile.

CAPITOLUL VII

Cum, în a treia zi de cînd Feciorul Mării a plecat de la curtea regelui Languines, au sosit cei trei cavaleri cu altul rănit pe o targă şi cu femeia lui trădătoare

În a treia zi de cînd Feciorul Mării plecase de la curtea regelui Languines, unde primise însemnele de cavaler, au sosit aici cei trei cavaleri ce o aduceau cu ei pe doamna necinstită şi pe soţul ei, cavalerul greu rănit, pe o targă ; cei trei i-au predat-o pe femeie regelui, din partea unui

cavaler neofit, şi i-au povestit cum se petrecuseră faptele. Regele şi-a făcut cruce de mai multe ori auzind despre asemenea trădare muierească şi i-a adus mulţumiri cavalerului ce i-o trimisese la curte, căci nimeni nu ştia că Feciorul Mării devenise cavaler ; iar doamna sa, Oriana, şi celelalte de care v-am vorbit avuseseră grijă să spună că se dusese să-l vadă pe tutorele său, Gandales. Regele i-a spus cavalerului rănit : „O femeie atît de perfidă ca a voastră nu merită să trăiască". „Stăpîne — a răspuns el —, domnia voastră faceţi ce trebuie să faceţi, dar eu nu mă voi învoi niciodată să ucid ceea ce iubesc cel mai mult pe lume" ; şi luîndu-şi rămas bun de la rege, s-a lăsat dus pe targă. Regele i-a spus femeii : „Pe Dumnezeul meu, cavalerul acesta vă este mai credincios decît îi sînteţi şi vă voi face să vă plătiţi necredinţa" ; şi a poruncit să fie arsă pe rug. Regele era tare curios să ştie cine este cavalerul care îi trimisese pe aceşti oameni la curtea lui ; scutierul în castelul căruia fusese găzduit Feciorul Mării a zis : „Nu cumva o fi cavalerul neofit pe care l-am întîlnit eu şi o domniţă din Danemarca ce a sosit azi ?" „Cum e acest cavaler ?", a întrebat regele. „Stăpîne — a răspuns scutierul —, e foarte tînăr şi atît de frumos la chip că rămîi uimit cînd îl vezi ; şi în puţine ceasuri l-am văzut săvîrşind atîtea vitejii, că de-o avea norocul să trăiască, va ajunge cel mai iscusit cavaler din lume". Şi i-a istorisit toate cîte le văzuse şi cum îl salvase de la moarte pe regele Perion. „Ştii cumva — a întrebat regele — care îi e numele ?" Nu, stăpîne — a spus el —, căci se fereşte foarte să fie cunoscut." Regele şi toţi ceilalţi, auzind acestea, se arătară şi mai curioşi decît înainte, şi atunci scutierul a spus „Tînăra domnişoară a stat cu el mai multă vreme decît mine". „E aici această domnişoară ?", a întrebat regele. „Da — a răspuns scutierul —, căci a venit la fiica regelui Lisuarte". Regele a poruncit de îndată să i se înfăţişeze şi ea i-a povestit tot ce ştia despre Feciorul Mării şi cum l-a însoţit datorită faptului că domniţa ce îi dăruise lancea spusese că el este cel mai viteaz cavaler din vremea sa ce merită să o ţină în mînă. „Asta este tot ce ştiu despre el — a spus ea —, dar numele nu i-l cunosc defel". „Ah, Doamne ! Cine-o fi ?", a exclamat regele. Oriana, însă, nu se îndoia că el trebuie

să fie ; cum domnişoara din Danemarca îi spusese Orianei că fusese trimisă să o ia cu ea, aceasta s-a simţit cuprinsă de o mare tulburare, căci, închipuindu-şi că regele va porunci să fie trimisă la tatăl ei, se temea că, o dată plecată, nu va mai avea atît de des veşti despre cel pe care îl iubea mai mult ca pe sine însăşi. Şi au trecut şase zile în care n-au mai auzit nimic de el. Pînă cînd, într-o zi, pe cînd regele stătea de vorbă cu fiul său, Agrajes, care voia să plece în Gaula cu oştenii săi, în odaie a intrat o tînără care a îngenuncheat în faţa lor şi a spus : „Domnule, ascultaţi-mă cîteva clipe de faţă cu tatăl vostru". Şi luînd în mîini un coif cu atîtea lovituri de spadă pe el că nu mai rămăsese loc nevătămat, i l-a dat lui Agrajes şi a spus : „Seniore, primiţi acest coif în locul capului lui Galpano ; vi-l aduc din partea unui cavaler neofit căruia i se cuvine să poarte armura mai mult decît oricărui alt cavaler pe lumea asta ; vă trimite acest coif, pentru că Galpano a dezonorat o fecioară ce vă aducea o solie". „Cum ? — a întrebat el. Galpano a fost ucis de mîna unui cavaler ? Pentru Dumnezeu, domnişoară, e minunat ce spuneţi." „Da, aşa este — a spus ea ; cavalerul i-a învins şi i-a ucis pe cîţi se aflau în castelul lui Galpano şi, în cele din urmă, s-a luptat cu el şi i-a tăiat capul ; şi cum era neplăcut să port cu mine capul retezat, mi-a spus că e de ajuns dacă vă aduc coiful". „Cu siguranţă — a spus regele — că este cavalerul neofit ce a trecut pe-aici, căci faptele lui de arme n-au pereche" ; şi a întrebat-o pe tînără dacă îi ştie numele. „Da, domnule — a răspuns ea —, dar l-am aflat cu multă iscusinţă". „Spuneţi-l, pentru Dumnezeu — a zis regele —, că mare bucurie îmi veţi face." „Aflaţi, seniore — a zis ea —, că numele îi este Feciorul Mării." La auzul acestora, regele şi toţi ceilalţi au rămas foarte uimiţi ; iar regele a spus : „Dacă a cerut cuiva să fie făcut cavaler, nu i se poate aduce vreo vină, căci mult m-a rugat s-o fac şi eu l-am amînat ; şi rău am făcut că am întîrziat să-l fac cavaler pe cel ce săvîrşeşte asemenea fapte cavalereşti". „Ah! — a spus Agrajes. Unde l-aş putea găsi?" „Mi-a spus că vă trimite multe salutări — a adăugat domnişoara — şi că îl veţi afla în războiul din Gaula, de veţi ajunge acolo". „Ah, Doamne, ce veşti bune mi-aţi adus ! — a spus Agrajes. Acum doresc şi mai mult să plec şi, dacă îl găsesc, niciodată nu mă voi mai despărţi de el de bună-

voie". „Așa e drept — a spus tînăra —, căci el vă iubește foarte mult". Mare a fost bucuria tuturor auzind veștile bune despre Feciorul Mării. Dar cel mai tare s-a bucurat doamna sa, Oriana, deși se ascundea mai mult ca oricine. Regele le-a întrebat pe domnițe cum a fost făcut cavaler Feciorul Mării și ele i-au povestit totul de-a fir a păr. Și regele a spus : „A aflat mai multă bunăvoință la domniile voastre decît la mine ; dar eu l-am amînat spre binele lui căci mi se părea prea tînăr". Domnița proaspăt sosită i-a transmis lui Agrajes solia adusă din partea celei despre care vom povesti mai departe. Și el a plecat spre Gaula cu o numeroasă suită.

CAPITOLUL VIII

Cum regele Lisuarte a pornit solie după fiica sa la curtea regelui Languines și acesta i-a trimis-o împreună cu fiica lui Mabilia, însoțite de cavaleri, doamne și domnișoare de onoare

La zece zile după plecarea lui Agrajes, au sosit în țară trei corăbii, care îl aduceau pe Galdar de Rascuil cu o sută de cavaleri de-ai regelui Lisuarte, împreună cu doamne și domnișoare de onoare, ca să o aducă acasă pe Oriana. Regele Languines l-a primit cu cinste, căci îl socotea un cavaler de ispravă și un bărbat foarte înțelept. Acesta i-a transmis solia regelui, stăpînul său, cum că îl trimite să îi aducă fiica acasă ; în afară de asta, Galdar i-a mai spus din partea regelui Lisuarte că îl roagă ca, o dată cu Oriana, să o trimită și pe fiica lui, Mabilia, care va fi slujită și cinstită asemeni propriei sale fiice, după cum îi va fi voia. Regele a fost foarte bucuros și i-a pregătit găteli frumoase ; iar pe cavaler, pe doamne și pe domnișoare le-a poftit să rămînă cîteva zile la curtea sa, unde serbările în cinstea lor s-au ținut lanț, și le-a făcut multe daruri ; apoi a poruncit să se pregătească alte corăbii, să fie înzestrate cu toate cele tre-

buincioase şi să fie gata de călătorie mai mulţi cavaleri, doamne şi domnişoare de onoare, pe care îi socotise cei mai potriviţi pentru acest drum. Oriana, văzînd că nu e chip să nu plece, s-a hotărît să-şi strîngă giuvaierurile şi, pe cînd umbla cu ele, a văzut bucata aceea de ceară pe care i-o ceruse Feciorul Mării şi, amintindu-şi de el, a podidit-o plînsul şi a strîns-o în mînă, cu durerea iubirii ce o chinuia ; ceara s-a sfărîmat şi a zărit scrisoarea dinăuntru ; citind-o, a văzut că glăsuieşte astfel : „Acesta este Amadis cel fără de zile, fecior de rege". După ce a citit scrisoarea, s-a gîndit puţin şi a înţeles că Feciorul Mării se numeşte Amadis şi că e fiu de rege. Niciodată vreo inimă omenească n-a simţit atîta bucurie ca a ei. Şi, chemînd-o pe domnişoara din Danemarca, i-a spus : „Prietenă, vreau să-ţi încredinţez o taină pe care n-ar trebui să o spun nici inimii mele ; aşa că păstreaz-o cu sfinţenie, ca semn de încredere din partea unei domniţe de neam atît de înalt ca mine şi a celui mai viteaz cavaler din lume". „Aşa voi face, stăpînă — a răspuns ea —, şi nu şovăiţi să-mi spuneţi ce trebuie să fac". „Prietenă — i-a spus Oriana —, pleacă să-l găseşti pe cavalerul neofit de care mi-ai vorbit şi să ştii că se numeşte Feciorul Mării şi îl vei afla în Gaula, pe cîmpul de luptă ; dacă ajungi înaintea lui, aşteaptă-l şi, de cum îl vei vedea, dă-i această scrisoare şi spune-i că din ea îşi va afla numele ce i s-a dat cînd a fost aruncat în mare ; şi să mai ştie că am aflat că e fiu de rege şi, de vreme ce era atît de viteaz pe cînd nu ştia asta, acum să se străduiască să fie şi mai viteaz ; şi mai spune-i că tatăl meu a trimis după mine să mă întorc la el şi că îi trimit solie să plece din Gaula şi să vină de îndată în Marea Britanie şi să încerce să cîştige bunăvoinţa tatălui meu, cînd îi voi porunci să facă toate acestea". Domnişoara de onoare şi-a luat rămas bun de la ea şi cu solia pe care aţi auzit-o a pornit pe drumul spre Gaula ; dar despre peripeţiile ei vom vorbi la timpul potrivit. Oriana şi Mabilia, însoţite de doamne şi domnişoare de onoare, după ce regele şi regina le-au încredinţat grijii Celui de Sus, s-au urcat pe corăbii, iar marinarii au ridicat ancorele, au înălţat pînzele şi, cum vremea era frumoasă, au ajuns repede în Marea Britanie, unde au fost primiţi cum nu se poate mai bine.

Feciorul Mării a zăcut rănit cincisprezece zile în casa cavalerului și a tinerei lui nepoate, care îl îngrijea ; la capătul acestui răstimp, cu toate că rănile încă nu i se vindecaseră de tot, n-a mai vrut să stea și, într-o dimineață de duminică, a pornit la drum împreună cu Gandalin, care nu se despărțise nici o clipă de el. Asta se întîmpla în luna lui prier și, cum intrau într-o pădure, a auzit păsărelele cîntînd și de jur împrejur erau numai flori ; și cum amorul pusese asemenea stăpînire pe el, și-a amintit de iubita lui și a prins să spună : „Ah, Feciorul Mării, nefericitule, fără rang și avuții, cum ai fost atît de îndrăzneț să-ți dai prinse inima și iubirea celei ce e mai presus decît toate celelalte în bunătate, frumusețe și stirpe ! Oh, nefericit pentru fiecare din aceste trei lucruri ; nici cel mai iscusit cavaler din lume n-ar trebui să îndrăznească a o iubi, căci ea e mai frumoasă decît cel mai viteaz cavaler în armură și bunătatea ei e mai de preț decît bogăția celui mai avut om din lume, iar eu, un nefericit care nu știe nici măcar cine e, voi trăi chinuit de această nebunie și voi muri fără să îndrăznesc să i-o spun". Și cum mergea el așa dus de pe lume, plîngîndu-și amarul, cu privirea țintă doar în coama calului, ridicîndu-și ochii, a văzut într-un desiș un cavaler pregătit de luptă, așteptîndu-și rivalul, care auzise toată jelania Feciorului Mării ; și văzînd că acesta a tăcut, s-a oprit în fața lui și i-a spus : „Cavalere, îmi pare că vă iubiți mai mult prietena decît pe voi înșivă, punîndu-vă cenușă în cap și ridicînd-o în slăvi pe ea ; vreau să-mi spuneți cine este, ca să o iubesc eu, de vreme ce, după cum am auzit, domnia voastră nu sînteți potrivit să slujiți o doamnă atît de nobilă și atît de frumoasă". Feciorul Mării a răspuns : „Domnule cavaler, judecata vă obligă să spuneți ceea ce ați spus, dar restul nu-l veți afla cu nici un chip. Și vă mai spun că iubind-o pe această doamnă, nu veți cîștiga nimic bun". „Dacă un bărbat are de înfruntat munci și primejdii — a spus cavalerul — din pricina unei doamne fermecătoare, trebuie să se socotească fericit, căci în cele din urmă va primi răsplata pe care o așteaptă. Și un bărbat care iubește, ca domnia voastră, o femeie atît de deosebită nu trebuie să se plîngă, indiferent ce i s-ar întîmpla". Feciorul Mării s-a simțit încurajat de cele auzite,

zicîndu-şi că i-au prins bine aceste vorbe înţelepte, şi a vrut să plece mai departe, dar celălalt i-a spus : „Staţi pe loc, cavalere, căci trebuie să-mi răspundeţi la întrebarea ce v-am pus-o, de voie ori de nevoie". „Să n-am parte de bunul Dumnezeu — a răspuns Feciorul Mării —, dacă de bunăvoie vă voi spune eu ori altcineva cu voia mea, ce vreţi să ştiţi". „Atunci, pregătiţi-vă pe loc de luptă", a spus cavalerul. „Mai mult îmi place să ne luptăm — a spus Feciorul Mării —, decît să vă răspund la întrebare".

Aşa că şi-au pus coifurile pe cap, şi-au luat scuturile şi lăncile şi, pe cînd voiau să se îndepărteze unul de altul pentru înfruntare, a apărut o domniţă care le-a spus : „Aşteptaţi, domnilor, staţi puţin şi răspundeţi-mi la o întrebare, dacă ştiţi, căci sînt tare grăbită şi nu pot aştepta sfîrşitul luptei voastre". Ei au întrebat-o ce doreşte să ştie. „Dacă vreunul din domniile voastre — a răspuns ea — a întîlnit un cavaler neofit căruia i se spune Feciorul Mării". „Şi ce vreţi de la el ?", a întrebat Feciorul Mării. „Îi aduc veşti de la Agrajes, prietenul lui şi feciorul regelui Scoţiei". „Aşteptaţi puţin — a spus Feciorul Mării — şi vă voi spune ce e cu el" ; şi s-a năpustit asupra cavalerului care îi striga să se apere ; cavalerul l-a izbit în scut atît de puternic, încît lancea i s-a făcut ţăndări în aer, dar Feciorul Mării, care l-a nimerit în plin, l-a doborît la pămînt cu cal cu tot ; calul s-a ridicat şi a dat să fugă. Dar Feciorul Mării l-a prins şi i l-a dat cavalerului, spunînd : „Domnule cavaler, luaţi-vă calul şi nu mai încercaţi să aflaţi de la nimeni ceva împotriva voinţei sale". Acesta şi-a luat calul, dar n-a putut încăleca pe dată, căci era zdrobit de căzătură. Feciorul Mării s-a întors spre domnişoară şi a întrebat-o : „Prietenă, îl cunoaşteţi pe cel de care întrebaţi ?" „Nu — a răspuns ea —, căci nu l-am văzut niciodată, dar Agrajes mi-a spus că se va arăta la chip de îndată ce îi voi spune că vin din partea lui". „Aşa este — a spus el — şi aflaţi că eu sînt cel pe care îl căutaţi". Şi, cum şi-a scos coiful, fata i-a văzut chipul şi a spus „Da, da, cred că spuneţi adevărul, căci am auzit că frumuseţea vă e lăudată ca o minune". „Ei bine — a spus el —, unde l-aţi lăsat pe Agrajes ?" „Pe malul unui rîu — a răspuns tînăra, —, aproape de-aici, unde se află cu oştenii săi, aşteptînd să pornească pe mare spre Gaula ; dar mai înainte a vrut să afle ce e cu domnia

voastră şi să faceţi drumul împreună". „Dumnezeu să-l răsplătească — a spus el ; şi acum, conduceţi-ne spre el să-l vedem". Tînăra a pornit la drum şi, nu după mult timp, au văzut corturile ridicate pe malul rîului şi cavalerii lîngă ele ; dar pe cînd ajunseseră aproape, au auzit în spatele lor un glas strigînd : „Întorceţi-vă cavalere, căci trebuie, totuşi, să-mi răspundeţi la întrebare". El a întors capul şi l-a văzut pe cavalerul cu care se luptase mai înainte, însoţit de alt cavaler ; punînd mîna pe arme, s-a năpustit asupra lor, căci aceştia îşi aplecaseră lăncile pentru atac şi veneau spre el în goana cailor. Cei din corturi, văzîndu-l pe Feciorul Mării cît de frumos se ţine în şa, tare s-au minunat ; şi, într-adevăr, puteţi să mă credeţi că n-a fost cavaler, în vremurile acelea, să se ţină mai drept în şa şi să lupte mai frumos, că tocmai după asta era recunoscut în unele locuri unde el nu voia să se ştie cine este ; cei doi cavaleri l-au lovit cu lăncile în scut şi i l-au turtit, dar nu şi platoşa, care era solidă ; lăncile lor s-au frînt, iar el l-a lovit pe primul, doborît mai înainte, şi l-a izbit atît de puternic, încît l-a trîntit la pămînt, i-a rupt un braţ, lăsîndu-l ca mort ; pierzîndu-şi lancea în luptă, Feciorul Mării a pus mîna pe spadă şi s-a avîntat asupra celuilalt, care îl ataca, şi l-a lovit în coif, atingîndu-l cu spada în cap ; cum vroia să-şi tragă spada, celuilalt i s-au rupt curelele coifului şi coiful i-a căzut pe jos ; Feciorul Mării a ridicat spada să-l lovească, dar celălalt s-a apărat cu scutul şi atunci el şi-a trecut spada în mîna stîngă, i-a apucat scutul şi i l-a smuls de după gît izbindu-l cu el, astfel încît cavalerul a căzut pe jos ameţit. După care i-a dat armele în grijă lui Gandalin şi a plecat cu tînăra spre corturi.

Agrajes, care tare se mai minuna întrebîndu-se cine o fi cavalerul ce îi învinsese atît de iute pe ceilalţi doi, s-a îndreptat spre el şi, recunoscîndu-l, i-a spus : „Domnule, fiţi binevenit". Feciorul Mării a descălecat de pe cal şi amîndoi s-au îmbrăţişat ; iar cînd ceilalţi au văzut că este chiar Feciorul Mării, tare bucuroşi au fost ; şi Agrajes a spus : „Oh, Doamne ! Că tare mult mai doream să vă văd !" Şi, de îndată, l-a condus la cortul său, a poruncit să i se scoată armura şi să fie aduşi în faţa lui cavalerii învinşi, ce rămăseseră pe cîmpul de luptă. Iar cînd aceştia s-au aflat în faţa lui, le-a spus : „Pe Cel de Sus ! Mare nechibzuinţă

să vă luptați ca un asemenea cavaler". „E adevărat — a spus cel cu brațul rupt —, dar astăzi ceasul rău m-a făcut să cred că nu e nimic de capul lui și că nu va fi în stare să se apere defel" ; și a povestit, apoi, tot ce se petrecuse în pădure, dar n-a îndrăznit să spună nimic despre tînguirile Feciorului Mării. Tare au mai rîs toți de răbdarea unuia și de trufia nemăsurată a celuilalt. În ziua aceea s-au odihnit cu toții cu mare plăcere și, a doua zi, au tot călărit, pînă au ajuns la Palingues, o cetate frumoasă, port la mare la hotarul cu Gaula ; aici s-au îmbarcat pe corăbiile lui Agrajes și, cum vîntul era prielnic, au călătorit repede și au ajuns în altă cetate din Gaula, al cărei nume era Galfan, iar de-aici au plecat mai departe pe uscat spre Baladin, o cetate unde se afla regele Perion ; aici regele continua războiul, dar pierduse mulți oameni, așa că sosirea lor a fost întîmpinată cu multă bucurie și au fost găzduiți cum se cuvine, iar regina Elisena i-a trimis vorbă nepotului ei, Agrajes, să vină să o vadă. Agrajes i-a chemat pe Feciorul Mării și pe alți doi cavaleri să-l însoțească. Regele Perion l-a cercetat pe Feciorul Mării și l-a recunoscut, întîi pentru că îl făcuse cavaler și apoi fiindcă acesta îi venise în ajutor la castelul bătrînului, așa că s-a îndreptat spre el și i-a spus: „Prietene, fiți binevenit și să știți că îmi pun mari nădejdi în domnia voastră : și nici nu mă mai îndoiesc de sfîrșitul războiului de vreme ce vă am alături". „Domnule — a spus Feciorul Mării —, vă voi fi de ajutor cîte zile voi avea și cît va dura acest război". Pe cînd vorbeau așa, au ajuns în încăperile reginei ; Agrajes s-a dus să-i sărute mîna, iar ea s-a arătat foarte binevoitoare cu el. Regele i-a spus : „Doamnă, iată-l aici pe viteazul cavaler de care v-am vorbit ; cel ce m-a salvat din cea mai mare primejdie a vieții mele, așa că să-l iubiți și să-l prețuiți mai mult decît pe oricare alt cavaler". Ea a venit spre el și l-a îmbrățișat, iar el a îngenuncheat în fața ei și a spus : „Doamnă, sînt slujitorul sorei voastre și de aceea am venit să vă slujesc, așa că îmi puteți porunci ca domnia sa". Regina i-a mulțumit cu multă dragoste în glas și, privindu-l cît e de frumos, și-a amintit de feciorii ei pe care îi pierduse, și a podidit-o plînsul ; astfel că plîngea pentru cel ce se afla în fața ei, fără să știe ; Feciorul Mării i-a spus : „Doamnă, nu mai plîngeți, căci în curînd, cu ajutorul lui Dumnezeu, al regelui,

al acestui cavaler, ce vă e nepot, şi al meu, care vă voi sluji din toată inima, veţi fi din nou veselă". Ea a răspuns : „Bunule prieten, doresc ca domnia voastră, care sînteţi cavaler al sorei mele, să fiţi găzduit aici la curtea noastră, unde veţi avea tot ceea ce vă face trebuinţă". Agrajes ar fi vrut să-l ia cu el, dar regele şi regina l-au rugat atît de mult să-l lase acolo, încît a trebuit să se învoiască ; aşa că Feciorul Mării a rămas în grija mamei sale, bucurîndu-se de toată cinstirea.

Regele Abies şi Daganel, vărul său, aflaseră despre sosirea cavalerilor în ajutorul regelui Perion, şi Abies, care la vremea aceea era socotit cel mai iscusit cavaler din cîţi se cunoşteau, a spus : „Dacă regele Perion doreşte să se lupte şi e viteaz, acum se va război cu noi". „Eu n-aş face asta — a spus Daganel ; se teme prea tare de domnia voastră". Galain, ducele de Normandia, a spus : „Iată cum îl vom convinge s-o facă : în noaptea asta, eu şi Daganel vom porni la drum, astfel ca, în zori, să ajungem aproape de cetatea lui cu un număr potrivit de oameni ; regele Abies să rămînă ascuns cu restul oamenilor în codrul lui Galpano ; în felul acesta le vom da curaj să iasă, şi noi, arătîndu-ne niţel speriaţi, vom face în aşa fel încît să-i atragem în pădure, unde se va afla regele şi astfel îi vom nimici pe toţi". „Bine grăit — a spus regele Abies ; aşa vom face". Şi, de îndată, pregătiţi de luptă, împreună cu toţi oştenii, au intrat în codru ; Daganel şi Galain, cel ce îi sfătuise cum să facă, au pornit mai departe spre cetatea regelui şi au călătorit toată noaptea. Cînd s-a făcut dimineaţă, regele Perion şi doamna sa s-au dus să vadă ce face Feciorul Mării ; acesta tocmai se sculase şi se spăla pe mîini, dar avea ochii roşii şi obrajii scăldaţi în lacrimi şi părea că nu prea dormise peste noapte ; şi fără îndoială că aşa era, căci amintindu-şi de iubita lui, gîndindu-se la marea suferinţă pe care i-o pricinuia aceasta, fără nici o speranţă, nu mai aştepta altceva decît moartea. Regina l-a chemat pe Gandalin şi l-a întrebat : „Prietene, ce s-a întîmplat cu stăpînul tău, căci mi se pare că citesc pe chipul lui o mare tristeţe ; a avut cumva vreo nemulţumire "? „Stăpînă — a răspuns el —, aici e cinstit şi răsplătit din belşug, dar are obiceiul să plîngă în somn, după cum se vede şi acum pe chipul lui". Şi pe cînd vorbeau ei aşa, locuitorii cetăţii au

observat în apropierea zidurilor mulți dușmani înarmați pînă-n dinți și au prins să strige : „La arme ! La arme !“ Feciorul Mării, văzînd apropierea luptei, s-a înveselit pe dată. Regele i-a spus : „Bunule prieten, dușmanii noștri sînt aici“. Iar el i-a răspuns : „Să ne luăm armele și să-i întîmpinăm“. Regele a poruncit să i se aducă armele ; Feciorul Mării așijderea și, de cum și-au pus armurile, au pornit călare spre poarta cetății, unde l-au găsit pe Agrajes care se mîniase de mama focului că nu i se deschide ; pentru că Agrajes era unul dintre cei mai inimoși și mai năprasnici în luptă dintre toți cavalerii din lume, ajutat fiind și de forța și de curajul lui, și n-a fost nimeni care să-l întreacă în iscusință în mînuirea armelor ; de cum au ajuns aici, Feciorul Mării a spus : „Stăpîne, porunciți să se deschidă poarta“. Regele, căruia nu-i era mai puțin pe plac lupta, a poruncit să fie deschisă poarta și toți cavalerii au ieșit din cetate ; cînd au dat ochii cu dușmanii și au văzut cîți sînt, s-ar fi zis că e o nebunie să pornească lupta. Dar Agrajes a dat pinteni armăsarului, spunînd : „Acum, vai de cel ce se va împotrivi mai tare“. Și, năpustindu-se asupra dușmanilor, l-a văzut alături de el pe Feciorul Mării, și au pornit cu toții ca unul.

Daganel și Galain, văzîndu-i năpustindu-se asupra lor, s-au pregătit să-i primească ca pe niște dușmani pe care îi urau de moarte. Feciorul Mării și-a încrucișat lancea cu Galain, care venea spre el, și l-a izbit cu atîta putere, încît l-a trîntit la pămînt cu cal cu tot, și Galain și-a rupt un picior ; Feciorul Mării, care își frînsese lancea, a luat spada în mînă și a pornit în goană spre ceilalți, ca un leu turbat, făcînd minuni cînd lovea în toate părțile, încît înaintea spadei sale nu rămînea nimeni nedoborît, fie mort, fie rănit ; dar îl împresuraseră atît de mulți dușmani, încît calul său nu se mai putea mișca defel și era tare încolțit. Agrajes, văzîndu-l, s-a îndreptat spre el cu cîțiva dintre oamenii săi și le-a pricinuit pierderi mari dușmanilor. Regele Perion, cu mult curaj, sosise, între timp, cu toți oamenii săi, cuprins de dorința de a-și lovi dușmanul, și Daganel i-a ieșit în întîmpinare cu multă vitejie. Și unii și ceilalți s-au contopit într-un singur vîrtej. Puteai să-l vezi pe Feciorul Mării săvîrșind isprăvi fără pereche, doborînd și ucigînd pe toți cîți îi stăteau în cale, că nu era om să

îndrăznească să-l înfrunte ; iar el se azvîrlea printre duşmani, făcînd roată în jur, ca un leu furios. Agrajes, văzîndu-l ce face, a prins şi mai mult curaj decît înainte şi a strigat din răsputeri ca să-şi îmbărbăteze oamenii : „Cavaleri, priviţi-l pe cel mai iscusit şi mai viteaz cavaler din cîţi s-au născut vreodată". Cînd Daganel a văzut cum îi pier oamenii, a pornit spre Feciorul Mării, ca un cavaler viteaz ce se afla, vrînd să-i rănească armăsarul, ca astfel să cadă printre cei ce fugeau, dar n-a reuşit ; Feciorul Mării, în schimb, l-a lovit în coif atît de tare, încît curelele s-au rupt şi coiful i-a zburat din cap. Regele Perion, ce tocmai sosise în ajutorul Feciorului Mării, l-a izbit cu spada pe Daganel şi i-a crăpat teasta pînă la dinţi. Atunci, muntenii şi cei din Normandia s-au dat învinşi şi au rupt-o la fugă spre locul unde se afla regele Abies, mulţi dintre ei strigînd : „Ah, rege Abies ! De ce zăboveşti atît de mult şi laşi să fim ucişi ?" Regele Perion, urmărindu-i în luptă pe duşmani, a dat în curînd peste regele Abies al Irlandei cu toţi ai săi, care venea strigînd : „Pe ei, acum ! Să nu rămînă suflet de om în viaţă, şi străduiţi-vă să pătrundeţi cu ei în cetate !" Cînd regele Perion şi oamenii săi i-au văzut pe aceştia, de care nu ştiau că se află aici, s-au speriat cam tare, căci erau osteniţi de-acum şi nu mai aveau lănci ; şi mai ştiau că acest rege Abies e unul dintre cei mai iscusiţi cavaleri din lume şi de el se temeau cel mai mult ; dar Feciorul Mării a prins a le grăi : „Acum, cavalerilor, cu orice preţ trebuie să ne apărăm onoarea în faţa acestor nerușinaţi" ; şi i-a adunat în jurul lui pe toţi cîţi se împrăştiaseră ; cei din Irlanda, odihniţi şi porniţi să facă rău, s-au năpustit asupra lor cu atîta înverşunare, de nu-ţi venea să-ţi crezi ochilor. Regele Abies, cîtă vreme i-a fost lancea întreagă, n-a lăsat cavaler în şa, iar după ce a rămas fără lance, apucînd spada, s-a pornit să izbească în duşmani cu atîta sete, rănindu-i şi doborîndu-i, că îi cuprinsese spaima şi pe aceştia şi pe ai lui. Astfel că, oamenii regelui Perion, nemaiputîndu-i sta împotrivă, începuseră să se tragă spre cetate. Feciorul Mării, văzînd că lupta merge prost, s-a pornit să atace cu şi mai mare înverşunare ; pentru ca oamenii lui să nu fugă de-a valma, se năpustise între ai lui şi ceilalţi, rănindu-i şi omorîndu-i pe cei din Irlanda, astfel încît oştenii săi să nu dea bir cu fugiţii. Agrajes şi regele

Perion, văzînd în ce primejdie mare se află şi ce făptuieşte, au rămas împreună cu el. Astfel că toţi trei făceau scut oamenilor lor şi le dădeau atîta de furcă duşmanilor, încît regele Abies îi tot îmboldea pe oamenii săi să-i lovească, pentru ca, urmărindu-i, să intre în cetate o dată cu ei, nădăjduind că astfel lupta se va încheia. Şi în zorul acesta, cum aţi auzit, au ajuns la poarta cetăţii, unde, de n-ar fi fost cei trei cavaleri, ar fi intrat cu toţii ; iar cei trei au respins atîtea atacuri şi au dat asemenea lovituri, că e de minune cum de au reuşit. Regele Abies, socotea că oamenii săi intraseră în cetate şi a pornit şi el într-acolo, dar n-a fost să fie aşa ; şi tare s-a mîhnit văzînd cîte se întîmplă şi, mai cu seamă, aflînd că Daganel şi Galain sînt morţi; atunci s-a apropiat de el unul dintre cavalerii săi şi i-a spus: „Stăpîne, îl vedeţi pe cavalerul acela pe calul alb ? Face adevărate minuni ; el i-a ucis pe căpitanii domniei voastre şi încă pe mulţi alţii". Adică, vroia să spună că acesta e Feciorul Mării, care călărea armăsarul bălan al lui Galpano. Regele Abies s-a apropiat de el şi i-a spus : „Cavalere, din pricina domniei voastre a murit omul pe care îl iubeam cel mai mult pe lume. Dar vă voi face să plătiţi scump fapta, dacă mai vreţi să luptaţi". „Vremea nu e potrivită acum — a răspuns Feciorul Mării — să mă lupt cu domnia voastră, căci aveţi oşteni mulţi şi odihniţi, iar noi puţini şi foarte obosiţi, aşa că ar fi o minune să vă putem sta împotrivă, dar de vreţi să vă răzbunaţi ca un adevărat cavaler, cum aţi spus, şi să vă dovediţi vitejia ce vă e lăudată, alegeţi dintre oamenii voştri pe cei ce vă sînt mai pe plac şi eu voi face aşijderi cu oamenii mei, şi astfel, fiind deopotrivă, veţi putea dobîndi mai multă cinste în luptă dreaptă, decît venind cu oşteni mult mai numeroşi şi cu nemăsurată trufie să puneţi stăpînire pe bunul altuia, fără nici o pricină". „Atunci — a răspuns regele Abies —, spuneţi pe loc, cîţi cavaleri vreţi să lupte ?" „Dacă e să hotărăsc eu — a spus Feciorul Mării —, vă voi face altă propunere ce s-ar putea să vă fie mai pe plac ; domnia voastră sînteţi mînios pe mine pentru cele ce am săvîrşit, iar eu pe domnia voastră pentru cele ce săvîrşiţi pe aceste pămînturi, aşa că nu e drept ca din vina noastră să mai pătimească altcineva ; aşadar, să ne luptăm noi doi şi chiar

acum, dacă oamenii voştri şi ai noştri deopotrivă vor făgădui să nu se mişte din loc pînă la sfîrşitul luptei". „Aşa să fie" — a spus regele Abies şi a trimis după zece cavaleri, cei mai buni dintre ai săi, care, împreună cu alţi zece, aleşi de Feciorul Mării, să stea de strajă pe cîmpul de luptă ca nimeni să nu mişte, indiferent ce s-o întîmpla cu cei doi, de bine ori de rău. Regele Perion şi Agrajes l-au sfătuit să nu lupte decît a doua zi, căci era rănit, dar nu l-au putut împiedica, fiindcă el dorea să lupte mai mult decît orice pe lume, şi asta din două motive : primul, ca să-şi încerce puterile cu cel despre care se spunea că este cel mai iscusit cavaler din lume, iar celălalt, fiindcă, dacă l-ar fi învins, ar fi pus capăt războiului şi ar fi putut pleca s-o vadă pe doamna sa, Oriana, căci tot sufletul şi dorinţele lui spre ea se îndreptau.

CAPITOLUL IX

Cum s-a luptat Feciorul Mării cu regele Abies pentru a hotărî soarta războiului pe care acesta îl purta cu regele Perion al Gaulei

Văzînd cei dintr-o tabără şi cei din cealaltă că ziua este pe sfîrşite, au hotărît, împotriva voinţei celor doi, ca înfruntarea hotărîtă între regele Abies şi Feciorul Mării, aşa cum ai auzit, să se amîne pentru a doua zi. Şi, atît ca să-şi mai repare armele şi să-şi mai oblojească rănile, cît şi pentru că toţi oamenii din ambele tabere, tare zdrobiţi şi obosiţi, doreau un răgaz de odihnă, fiecare s-a îndreptat spre locul unde trăsese. Feciorul Mării a intrat în cetate cu regele Perion şi cu Agrajes şi, cum avea capul descoperit, toţi spuneau : „Ah, viteazule cavaler, să te ajute Dumnezeu şi să-ţi dea cinstea de a duce la bun sfîrşit ceea ce ai început ! Ah, ce frumuseţe de cavaler, care face cinste ordinului cavaleresc, căci îi apără măreţia şi faima împotriva tuturor !" Pe cînd intrau ei în încăperile regelui, le-a ieşit în cale o domnişoară, care

i-a spus Feciorului Mării : „Domnule, regina vă roagă să nu vă scoateți armura decît în încăperile voastre, unde vă așteaptă". Aceasta se făcuse la sfatul regelui, care i-a spus : „Prietene, mergeți la regină și să vă însoțească Agrajes". După care regele a pornit spre odăile sale, iar Agrajes și Feciorul Mării spre ale acestuia din urmă, unde au găsit-o pe regină cu multe doamne și domnițe, care i-au ajutat să-și scoată armurile ; regina însă nu a îngăduit nimănui să-l atingă pe Feciorul Mării, ci ea însăși i-a scos armura și l-a îmbrăcat cu o pelerină. În acest timp, a sosit și regele și văzînd că Feciorul Mării este rănit, a spus : „De ce nu ați mai amînat lupta ?" „Nu este nevoie — a răspuns Feciorul Mării —, căci nu sînt răni ce mă împiedică să lupt." Apoi, i-au îngrijit rănile și l-au așezat la masă. A doua zi dimineață, regina a venit în odăile cavalerilor cu toate doamnele sale și i-a găsit stînd de vorbă cu regele ; apoi, după liturghie, Feciorul Mării și-a îmbrăcat armura și și-a luat armele, nu pe cele avute în bătălia din cealaltă zi, căci nu mai puteau fi folosite, ci altele, mult mai frumoase și mai soilde și, luîndu-și rămas bun de la regină, doamne și domnițe, a încălecat pe un armăsar odihnit ce îl aștepta la ieșire ; regele Perion îi ducea coiful, Agrajes scutul și un cavaler bătrîn, pe numele său Aganon, prețuit foarte pentru vitejia sa, îi ducea lancea ; acesta, datorită faimei sale din trecut, atît în privința curajului cît și a virtuții, fusese ales să fie al treilea însoțitor al Feciorului Mării, alături de rege și de feciorul de rege. Scutul avea pictat pe un cîmp de aur doi lei sinilii, față în față, de păreau a fi vrut să se muște. Cînd au ieșit pe poarta cetății, l-au văzut pe regele Abies călare pe un armăsar negru, cu armura pe el, dar fără coif pe cap. Cei din cetate și cei din oștirea dușmană se așezaseră în așa fel încît să vadă cît mai bine lupta ; cîmpul de luptă fusese însemnat și în jurul arenei se ridicaseră multe tribune. Cei doi și-au pus coifurile pe cap și și-au luat scuturile ; regele Abies și-a petrecut scutul pe după gît ; herbul lui era un cîmp siniliu pe care era zugrăvit un uriaș și, alături, un cavaler ce îi tăia capul. Purta aceste însemne pentru că se luptase cu un uriaș ce năvălise în țara lui și i-o prăpădise toată și, așa cum îi tăiase capul, așa pusese să se înfățișeze

întîmplarea pe scutul lui. Din clipa cînd au pus mîna pe arme, toată lumea s-a îmbulzit în jurul cîmpului, fiecare rugîndu-se Domnului pentru cavalerul său ; ei s-au năpustit unul împotriva celuilalt, fără zăbavă, în cea mai mare goană a cailor, căci amîndoi erau voinici şi curajoşi, şi, de la prima întîlnire, armurile li s-au înfundat, lăncile s-au frînt, iar ei, încleştîndu-se unul cu altul, cu cai cu tot, cu nemaivăzută forţă, s-au prăbuşit la pămînt, fiecare în cîte o parte, şi toţi au crezut că au murit ; frînturi de lance rămăseseră înfipte în scuturi şi fierul le pătrunsese în trupuri, dar cum amîndoi erau iuţi şi cu inimi curajoase, s-au ridicat repede şi, îndepărtînd de pe ei bucăţile de lănci, au pus mîna pe spade şi s-au izbit cu atîta înverşunare, încît cei din preajmă s-au înspăimîntat privindu-i ; bătălia însă părea inegală, nu pentru că Feciorul Mării n-ar fi fost bine făcut şi de înălţime potrivită, ci fiindcă regele Abies era atît de voinic, că niciodată nu întîlnise vreun cavaler pe care să nu-l întreacă în înălţime cu o palmă, iar mîinile sale păreau ale unui uriaş ; regele Abies era foarte iubit de oamenii săi şi ştia să se poarte cum se cuvine, dar era trufaş mai mult decît trebuie. Bătălia era atît de sălbatică, iar ei se luptau cu asemenea iuţeală, fără pic de răgaz, şi loviturile erau atît de puternice, de parcă se înfruntau douăzeci de cavaleri. Se izbeau în scuturile din care căzeau pe cîmp ţăndări mari, îşi înfundau coifurile cu lovituri şi îşi ciopîrţeau armurile. Şi, astfel, fiecare îi arăta celuilalt forţa şi vitejia sa ; tăria şi iscusinţa loviturilor de spadă făcuseră ca armurile să nu le mai fie de mare folos, şi, de cele mai multe ori, tăiau în carne vie, căci nici din scuturi nu mai rămăsese mare lucru cu ce să se apere ; şi din trupurile lor curgea atîta sînge, că era de minune că se mai ţin pe picioare, dar se arătau atît de înfierbîntaţi de luptă, că aproape nu mai simţeau durerea. Şi s-au luptat aşa preţ de trei ceasuri, fără să dea semne, vreo clipă, de slăbiciune ori laşitate, ci dimpotrivă, înfruntîndu-se cu multă îndîrjire ; dar cum soarele le încingea armurile, începură să-şi simtă oboseala, şi atunci regele Abies a spus : „Să stăm să ne îndreptăm coifurile şi, dacă vrei, să ne odihnim ; nu vom pierde prea multă vreme ; şi cu toate că

te urăsc, te prețuiesc mai mult decît pe toți cavalerii cu care m-am luptat ; dar faptul că te prețuiesc nu mă va împiedica să te pedepsesc, pentru că l-ai ucis pe cel pe care l-am iubit atît de mult și pentru că mare rușine mi-ai făcut stîndu-mi împotrivă atîta vreme în luptă, în fața atîtor bărbați viteji". Feciorul Mării i-a răspuns : „Rege Abies, de asta te rușinezi și nu de faptul că vii plin de trufie să faci atîta rău unor oameni ce nu ți-au greșit ? Cugetă că oamenii, mai cu osebire regii, nu au a face ceea ce pot, ci ceea ce trebuie, pentru că adesea se întîmplă ca răul și vătămările pe care vor să le săvîrșească asupra altora să se întoarcă, în cele din urmă, asupra lor, și pierd totul, ba uneori chiar și viața ; și acum, cînd vrei să te las să te odihnești, gîndește-te la cei pe care îi încolțeai fără milă și fără să le lași odihnă și, fiindcă simți ceea ce îi făceai pe ei să simtă, pregătește-te de luptă, căci, după voia mea, nu te vei odihni". Regele Abies și-a luat spada și partea din scut ce-i mai rămăsese și i-a spus : „Patima aceasta îți va fi pierzania, căci nu vei pleca din această baltă de sînge cu capul pe umeri". „Arată-ți puterea, acum — i-a răspuns Feciorul Mării —, căci nu vei avea odihnă pînă nu-ți vei da duhul ori nu-ți vei pierde onoarea" ; și s-au năpustit la luptă și mai înverșunați ca înainte, și se loveau cu atîta furie, de parcă atunci ar fi început înfruntarea și nu și-ar fi dat nici o lovitură în ziua aceea. Regele Abies, cum era tare priceput, de mult ce mînuise armele, se lupta cu mare știință, ferindu-se de lovituri și lovind acolo unde putea face mai mult rău ; dar minunile săvîrșite de Feciorul Mării, prin iuțeala, forța și loviturile puternice pe care i le dădea, i-au dat peste cap toată știința și, în ciuda voinței lui, nemaiputînd să-i reziste, pierdea teren ; Feciorul Mării sfîrșise prin a-i smulge din mînă restul de scut și, cum nu mai avea cu ce să se apere, îi sfîrtecă trupul în multe locuri și sîngele i se scurgea în valuri ; regele nu mai putea să dea nici o lovitură, sabia i se răsucea în mînă și era atît de chinuit încît, întorcîndu-se aproape cu spatele, căuta un adăpost, înspăimîntat de spada pe care o simțea atît de crunt ; cînd a văzut că nu îl așteaptă decît moartea, a apucat din nou spada cu amîndouă mîinile și s-a îndreptat spre Feciorul Mării, vrînd să-l lovească în coif ; acesta însă a înălțat scutul să

se apere de lovitură şi spada a pătruns atît de adînc în scut, încît celălalt n-a mai putut s-o scoată şi Feciorul Mării, trăgîndu-se într-o parte, l-a prins descoperit şi l-a lovit în piciorul stîng atît de tare, încît i-a retezat jumătate din el, şi regele s-a întins pe jos. Feciorul Mării s-a repezit asupra lui şi, scoţîndu-i coiful, i-a spus : „Rege Abies, eşti mort dacă nu te dai învins". Regele a răspuns : „Mort sînt, cu-adevărat, dar nu învins, şi cred, într-adevăr, că m-a ucis trufia ; dar, rogu-te, cruţă-i pe tovarăşii mei de arme şi nu le face vreun rău, iar ei mă vor duce în ţara mea, căci eu te iert pe tine şi pe cei pe care îi urăsc şi voi porunci ca regelui Perion să-i fie înapoiate toate bunurile cîte i-am luat ; şi te mai rog să-mi aduci un duhovnic, căci îmi dau sufletul".

Auzind acestea, Feciorul Mării a simţit o mare durere în suflet, deşi ştia că celălalt nu s-ar fi milostivit de el, dacă ar mai fi fost în puteri. După ce s-au petrecut toate cîte aţi auzit, toţi cei din oastea vrăjmaşă şi din cetate s-au adunat în pace în jurul lor şi regele Abies a poruncit să i se înapoieze regelui Perion tot ceea ce îi luase, iar acesta i-a lăsat în libertate oamenii din oaste ca să îl ducă înapoi în ţara sa ; după ce a primit sfintele taine ale bisericii, regele Abies şi-a dat duhul ; vasalii lui l-au purtat în ţara sa cu mult plînset şi jale. Feciorul Mării, însoţit de regele Perion, de Agrajes şi de ceilalţi nobili de seamă din tabăra lor, a părăsit cîmpul de luptă încununat de acea glorie pe care o cîştigă de obicei învingătorii în bătălie, acum însă fiind vorba nu numai de onoare, ci de redobîndirea unui regat ce era sortit pieirii, şi s-a îndreptat spre cetate. Domniţa din Danemarca, ce venise să-l caute din partea Orianei, aşa cum v-am mai spus, sosise acolo în vremea cînd începuse lupta şi, cînd a văzut cum se sfîrşeşte, cu victoria Feciorului Mării, s-a apropiat de el şi i-a spus: „Fecior al Mării, veniţi să vorbim între patru ochi şi vă voi spune mai multe decît ştiţi voi înşivă despre domnia voastră". El a ascultat-o cum se cuvine şi s-au îndepărtat de ceilalţi, luînd-o peste cîmp ; domniţa i-a spus „Oriana, prietena voastră, vă trimite această scrisoare în care se află scris numele vostru". El a luat scrisoarea, dar nu a înţeles nimic din ceea ce îi spusese fata, atît de tare se tulburase auzind numele doamnei sale, ba mai mult chiar, a

scăpat scrisoarea din mînă şi frîul pe coama calului şi parcă îşi pierduse cunoştinţa. Domniţa i-a cerut unui oştean ce văzuse lupta să-i aducă scrisoarea care căzuse pe jos şi s-a întors la Feciorul Mării ; toţi priveau ce se întîmplă şi se minunau cît de tare îl tulburaseră veştile aduse de acea domnişoară ; ea i-a spus : „Ce înseamnă asta, domnule ? Atît de necuviincios primiţi solia celei mai nobile domniţe din lume, a celei ce vă iubeşte nespus şi m-a făcut să îndur atîta osteneală pînă să vă găsesc ?“ „Prietenă — i-a răspuns el —, n-am înţeles ce mi-aţi spus, datorită răului ce m-a cuprins, aşa cum mi s-a mai întîmplat o dată în faţa voastră.“ Domnişoara de onoare a spus : „Domnule, nu trebuie să vă feriţi de mine, căci eu ştiu mai multe despre domnia voastră şi despre stăpîna mea decît ştiţi voi înşivă, căci aşa a dorit ea ; şi vreau să vă spun că, dacă o iubiţi, să nu faceţi vreo greşeală, pentru că ea vă iubeşte atît de mult, încît dragostea ei nu poate încăpea în cîteva vorbe ; aflaţi că a plecat acasă la tatăl ei şi vă trimite vorbă că, de îndată ce veţi sfîrşi războiul şi veţi pleca de aici, să veniţi în Marea Britanie şi să căutaţi să rămîneţi alături de tatăl ei cît vă va cere ea ; şi a mai spus că a aflat că sînteţi fecior de rege şi nu e mai puţin bucuroasă decît domnia voastră de vestea asta ; şi că, dacă atunci cînd nu ştiaţi din ce neam vă trageţi eraţi atît de viteaz, să vă străduiţi, acum, să fiţi încă mai viteaz“. După care i-a dat scrisoarea şi a adăugat „Iată scrisoarea aceasta, unde se află înscris numele vostru, pe care o aveaţi legată de gît cînd aţi fost aruncat în mare“. El a luat scrisoarea şi a exclamat : „Oh, scrisoare ! Atît de bine păstrată de doamna căreia îi aparţine inima mea, de cea din pricina căreia de multe ori m-am simţit în pragul morţii, dar dacă am avut parte de dureri şi chinuri datorită ei, în mult mai mare măsură mă simt acum fericit. Ah, Dumnezeule Atotputernic ! Fă să vină vremea să o pot sluji pe această doamnă pentru favoarea pe care mi-o face“. Şi, citind scrisoarea, a aflat că numele său adevărat este Amadis. Domnişoara de onoare i-a spus „Domnule, acum, că mi-am împlinit solia, aş vrea să mă întorc de-ndată la stăpîna mea“. „Ah, domniţă — a spus Feciorul Mării —, pentru Dumnezeu, rămîneţi să vă odihniţi trei zile şi nu vă despărţiţi în nici un chip de mine, iar eu vă voi duce peste tot pe unde vă e voia.“

„Am venit la voi — a răspuns domnișoara de onoare — și nu voi face alta decît ce porunciți." Sfîrșind astfel vorba dintre ei, Feciorul Mării s-a îndreptat în grabă spre rege și Agrajes, care îl așteptau ; și pe cînd intrau în cetate, toată lumea spunea : „Bun venit viteazului cavaler, mulțumită căruia ne-am redobîndit onoarea și voia bună". Așa au mers pînă la palat unde, în odăile Feciorului Mării, îi aștepta regina cu doamnele și domnișoarele ei de onoare, bucuroase foarte ; după ce s-a dat jos de pe cal și regina i-a scos cu mîna ei armura, l-a îmbrățișat ; apoi au venit doftori învățați să-i îngrijească rănile, care erau multe, dar nici una să-l supere tare. Regele dorea ca Feciorul Mării și Agrajes să ia masa cu el, dar Feciorul Mării a vrut să stea la masă cu domnișoara de onoare, în semn de prețuire, căci înțelesese bine că aceasta putea să-l lecuiască de mare parte din frămîntările sale. Astfel s-a odihnit plin de bucurie cîteva zile, mai cu seamă din pricina veștilor bune primite, așa că nici încercările din trecut, nici rănile de-acum nu l-au împiedicat să se ridice din pat și să se plimbe prin palat, stînd tot timpul de vorbă cu domnița pe care o oprise să nu plece pînă ce el nu va putea îmbrăca armura ca să o însoțească. Dar o întîmplare miraculoasă, petrecută chiar în acel timp, a făcut ca el să mai întîrzie cîteva zile și domnișoara să plece singură, așa cum veți vedea mai departe.

CAPITOLUL X

Cum a fost recunoscut Feciorul Mării de regele Perion, tatăl său, și de mama sa, Elisena

V-am povestit la început cum regele Perion îi dăduse reginei Elisena, pe cînd era iubita lui, unul dintre cele două inele pe care le purta pe mînă, amîndouă la fel, fără nici o deosebire între ele și cum, atunci cînd Feciorul Mării a fost pus într-o lădiță și i s-a dat drumul pe apă, purta la gît acel inel ; cum, după aceea, Gandales, tutorele său, i-l

dăduse Feciorului Mării împreună cu spada ; regele Perion o întrebase de mai multe ori pe regină de inel, iar ea, ruşinată că nu mai ştia unde îl pusese, îi răspunsese că îl pierduse. Aşa stînd lucrurile, o dată, pe cînd Feciorul Mării se plimba printr-o încăpere stînd de vorbă cu domnişoara de onoare, a văzut-o pe Melicia, fiica regelui, plîngînd, şi a întrebat-o ce i s-a întîmplat. Copila i-a răspuns : „Seniore, am pierdut un inel pe care regele mi l-a dat să i-l păstrez cîtă vreme doarme". „Atunci, o să-ţi dăruiesc eu altul — a spus el —, la fel de frumos sau chiar mai frumos, pe care să i-l dai în schimb." Şi şi-a scos din deget un inel şi i l-a dat. „Acesta e inelul pe care l-am pierdut eu." „Nu", a răspuns el. „Atunci este singurul inel din lume care seamănă leit cu celălalt", a spus copila. „Cu-atît mai bine ; i-l vei putea da pe acesta în locul celuilalt", a răspuns Feciorul Mării şi, lăsînd-o singură, s-a îndreptat spre odaia sa împreună cu domnişoara de onoare şi s-a întins într-un pat, iar ea în altul, ce se afla acolo. Regele s-a trezit şi i-a cerut fiicei sale să-i înapoieze inelul, iar ea i l-a dat pe cel pe care îl avea ; el şi l-a pus în deget, crezînd că e al lui, dar într-un ungher al încăperii l-a zărit pe celălalt, pierdut de fiică-sa şi, luîndu-l de jos, l-a pus alături de celălalt şi şi-a dat seama că unul din ele este cel pe care i-l dăduse reginei ; aşa că a întrebat-o pe copilă : „Ce-i povestea asta cu inelul ?" Ea, cum se temea tare de el, a spus : „Pe Sfîntul Dumnezeu, stăpîne, iertare ! Am pierdut inelul vostru şi cum a trecut pe aici Feciorul Mării şi m-a văzut plîngînd, mi-a dat inelul acesta şi eu am crezut că este al vostru". Pe rege l-a încercat bănuiala că, datorită marii vitejii a Feciorului Mării şi a frumuseţii sale nemăsurate, regina ar fi avut vreun gînd necuviincios, şi, luîndu-şi spada, a intrat în odaia reginei şi, după ce a închis uşa, a spus : „Doamnă, niciodată nu mi-aţi arătat inelul pe care vi-l dăruisem, şi iată că Feciorul Mării i l-a dat chiar acum Meliciei. Ce să însemne asta ? Iată-l aici, îl vedeţi ? Ei bine, spuneţi-mi unde s-a aflat şi, dacă mă minţiţi, veţi plăti cu capul". Regina, văzîndu-l mînios foarte, s-a aruncat la picioarele lui şi i-a spus : „Ah, stăpîne, iertare în numele Domnului ! Dacă mă bănuiţi de lucruri rele, vă voi mărturisi marea mea durere, pe care pînă acum v-am ascuns-o". Şi a izbucnit

în hohote de plîns, zgîriindu-şi faţa cu mîinile şi i-a povestit cum şi-a aruncat fiul în rîu, împreună cu spada şi acel inel. „Sfîntă Fecioară — a spus, atunci, regele —, încep să cred că acesta e feciorul nostru". Regina a întins mîinile spre el, zicînd : „Aşa să dea Dumnezeu Atotputernicul". „Să mergem chiar acum la el, împreună — a spus regele —, şi să-l întrebăm care îi e povestea". Amîndoi am pornit de îndată spre odaia unde se afla Feciorul Mării şi l-au găsit dormind cît se poate de liniştit ; regina nu făcea alta decît să plîngă din pricina bănuielilor ce o loveau atît de nedrept. Regele însă a luat în mînă spada ce se afla la căpătîiul patului şi privind-o bine, a recunoscut-o pe loc, ca unul care dăduse cu ea lovituri multe şi straşnice, şi i-a spus reginei : „Pe Dumnezeul meu, spada aceasta o cunosc foarte bine şi acum cred mai mult în tot ceea ce mi-aţi povestit". „Ah, stăpîne — a spus regina —, să nu-l mai lăsăm să doarmă, căci inima mea mult se chinuieşte" ; şi, îndreptîndu-se spre el, l-a apucat de mînă şi l-a tras puţin spre ea, spunînd : „Prietene, seniore, ajutaţi-mă să scap de frămîntarea şi tristeţea ce mă macină". El s-a trezit şi, văzînd-o plîngînd în hohote, a spus : „Doamnă, dar ce vi s-a întîmplat ? Dacă stă în puterile mele să vă ajut, porunciţi, şi vă voi îndeplini porunca chiar cu preţul vieţii". „Ah, prietene ! — a spus regina ; ajutaţi-ne doar cu o vorbă şi spuneţi-ne al cui fiu sînteţi." „Nu ştiu, aşa să mă ajute Dumnezeu — a răspuns el —, pentru că, printr-o întîmplare nemaipomenită, am fost găsit pe mare." Regina, foarte tulburată, s-a prăbuşit la picioarele lui, iar el a îngenunchеat în faţa ei şi a spus : „Vai, Doamne ! Dar ce s-a întîmplat ?" Ea i-a răspuns plîngînd : „Fiule, iată-i aici pe tatăl şi pe mama ta". La acestea, el a exclamat : „Maică Precistă ! Dar ce-mi aud urechile ?" Regina, strîngîndu-l în braţe, s-a ridicat şi i-a spus : „Fiule, Dumnezeu, în marea lui bunătate, a vrut să îndreptăm acea greşeală săvîrşită de mine din mare teamă, căci eu, fiul meu, ca o mamă rea, te-am aruncat în mare ; iar aici, iată-l pe regele care te-a zămislit". El, atunci, a îngenunchеat şi le-a sărutat mîinile, cu lacrimi de bucurie în ochi, aducînd mulţumiri Domnului pentru că îl salvase de atîtea primejdii, pentru ca, în cele din urmă, să se bucure de ast-

fel de cinste şi noroc, avînd asemenea tată şi mamă. Regina l-a întrebat : „Fiule, ştii oare dacă ai alt nume afară de cel pe care îl porţi ?“ „Da, doamnă, ştiu — a răspuns el —, căci pe cînd păraseam cîmpul de luptă, domnişoara aceea din Danemarca mi-a dat o scrisoare pe care o aveam asupra mea, turnată în ceară, cînd am fost lăsat în voia mării, unde se spune că mă numesc Amadis.“ Şi, de îndată, a scos-o din sîn şi i-a arătat-o ; ei şi-au dat seama că e cea pe care o scrisese Darioleta cu mîna ei, şi regina a spus : „Fiul meu iubit, cînd a fost scrisă această scrisoare, eram sfîşiată de tristeţe şi durere, iar acum sînt toată numai fericire şi bucurie, binecuvîntat fie Domnul! Şi, de acum înainte, acest nume să îl porţi“. „Aşa voi face“, a spus el. Şi i s-a spus Amadis, iar în multe alte locuri, Amadis de Gaula. E de prisos să vă mai spun cît s-a bucurat Agrajes, vărul lui, de aceste noutăţi, şi toţi ceilalţi din regat, căci părinţii şi rudele se simt întăriţi şi bucuroşi cînd îşi regăsesc copiii pierduţi, chiar de sînt neascultători şi porniţi spre rele. Aşa că, închipuiţi-vă, bucuria de a regăsi un fiu socotit în toată lumea un model de dreptate şi strălucire.

Drept care, neavînd rost să mai vorbim despre asta, vă voi povesti ce s-a întîmplat mai apoi. Domnişoara din Danemarca i-a spus lui Amadis : „Seniore Amadis, aş vrea să plec să duc aceste veşti bune stăpînei mele, căci tare se va bucura, iar domnia voastră rămîneţi să bucuraţi şi să înveseliţi aceşti ochi ce au vărsat atîtea lacrimi de dorul vostru“. Lui i s-au umplut ochii de lacrimi ce au prins să i se prelingă şiroaie pe obraz şi a spus „Prietenă, mergeţi cu Dumnezeu, căci viaţa mea e în mîinile voastre ; aveţi milă de ea, fiindcă prea mare ar fi îndrăzneala să-i cer acest lucru doamnei mele după marele bine ce mi-a făcut ; voi veni acolo foarte curînd să o slujesc, şi voi purta o armură la fel ca cea pe care am avut-o în lupta cu regele Abies ; şi astfel mă veţi putea recunoaşte, de nu va fi alt chip să aflaţi de mine“. Agrajes şi-a luat, de asemenea, rămas bun de la el, spunîndu-i cum că domniţa căreia îi dăduse capul lui Galpano, ca răzbunare pentru ruşinea ce-i făcuse acesta, îi adusese solie de la Olinda, stăpîna ei, fiica regelui Vanain al Norvegiei, să vină să o vadă cît de

curînd. Aceasta îi devenise prietenă în vremea cînd el şi unchiul lui, don Galvanes, călătoriseră în acel regat. Acest don Galvanes era frate cu tatăl lui şi, fiindcă nu avea altă avere decît un biet castel, i se spunea Galvanes fără de Ţară ; Agrajes a adăugat : „Domnule şi vărul meu, aş dori mai mult decît orice pe lume să vă însoţesc, dar inima mea, ce se află în mare suferinţă, nu-mi îngăduie alta decît să mă duc să o văd pe cea care, de aproape sau de departe, mă ţine în puterea ei, şi aş vrea să ştiu unde vă voi putea găsi cînd mă voi întoarce". „Domnule — a răspuns Amadis —, cred că mă veţi afla la curtea regelui Lisuarte, căci mi s-a spus că acolo se află floarea florilor cavalerilor, aşa cum nu mai există la nici o altă curte de rege ori de împărat din lume ; şi vă rog să încredinţaţi pe rege, tatăl vostru, şi pe mama voastră că se pot bizui pe spada şi credinţa mea la fel ca pe ale voastre, datorită felului în care m-au crescut." Agrajes şi-a luat rămas bun de la rege şi de la regină, mătuşa lui, şi a pornit călare cu escorta sa, însoţit de rege şi de Amadis, în semn de înaltă cinstire ; dar, pe cînd ieşeau pe poarta cetăţii, au întîlnit o tînără care, apucînd de frîu calul regelui, i-a spus : „Aminteşte-ţi, maiestate, că o domniţă ţi-a spus că, atunci cînd vei recîştiga ce-ai pierdut, regatul Irlandei îşi va pierde floarea cavalerilor, şi vezi cum am grăit adevărat, căci ţi-ai redobîndit fiul pe care îl pierduseşi şi a murit viteazul rege Abies, floarea cavalerilor din Irlanda. Şi îţi mai spun ceva : acolo nu va mai domni altcineva, pînă ce nu va sosi bunul frate al stăpînei, ce, cu trufie şi prin puterea armelor, va cere să i se închine alte regate, şi acesta va muri de mîna celui ce va muri din cauza fiinţei pe care o va iubi cel mai mult pe lume. Acesta va fi Marlot de Irlanda, fratele reginei Irlandei, pe care îl va ucide Tristan de Leonis pentru că îi va cere unchiului său, Marc de Cornwall, să i se închine ca vasal, iar Tristan va muri apoi datorită reginei ce, aşa cum ştiu, va fi fiinţa pe care o va iubi el cel mai mult pe lume. Asta m-a trimis să-ţi spun Urganda, stăpîna mea". Amadis i-a spus : „Domnişoară, spuneţi-i stăpînei voastre că îi trimite multe plecăciuni cavalerul căruia i-a dăruit lancea şi că acum am văzut că e adevărat ce mi-a spus, cum că voi salva cu această lance casa din care am ieşit întîia oară, căci l-am salvat pe tatăl

meu, regele, ce era gata să-şi piardă viaţa". Domniţa şi-a urmat calea, iar Agrajes, despărţindu-se de rege şi de Amadis, a pornit pe drumul lui, unde îl vom părăsi pînă la timpul cuvenit. Regele Perion a poruncit să se adune Sfatul ţării, pentru ca toţi să-l cunoască pe fiul său, Amadis ; şi se făcură multe serbări şi întreceri întru cinstirea şi slujirea seniorului pe care îl adusese Dumnezeu, toţi nădăjduind că vor trăi în bună pace şi cinste cu el şi cu tatăl lui la cîrmă. Aşa a aflat Amadis cum l-a răpit un uriaş pe don Galaor, fratele său, şi şi-a pus în minte să n-aibă odihnă pînă nu va şti ce se va fi întîmplat cu el, şi să-l aducă înapoi cu ajutorul armelor ori în orice alt chip va fi cu putinţă. Multe s-au petrecut atunci la Sfatul ţării şi multe daruri a făcut regele, şi ar fi prea lungă povestea de le-am înşira pe toate. Cînd totul s-a sfîrşit, Amadis i-a spus tatălui său că vrea să se ducă în Marea Britanie şi i-a cerut îngăduinţa să plece, dacă nu mai are nevoie de el. Regele şi regina s-au străduit mult să-l ţină lîngă dînşii, dar n-au izbutit în nici un chip, căci marea suferinţă prin care trecea de dorul doamnei sale nu îngăduia să asculte de nimeni altcineva decît de cea care îi stăpînea inima şi, luîndu-l cu sine doar pe Gandalin, cu altă armură, la fel cu cea pe care i-o nimicise regele Abies în luptă, a pornit la drum ; şi a tot umblat el, pînă a ajuns la ţărmul mării ; iar de aici, urcîndu-se pe o corabie, s-a îndreptat spre Marea Britanie şi a ajuns într-o cetate frumoasă, ce avea numele Bristoya, unde a aflat că regele Lisuarte se află într-o altă cetate, pe numele ei Vindilisora, că acest rege este foarte puternic şi înconjurat de cavaleri viteji şi că toţi ceilalţi regi din insule îi dau ascultare. Aşa că a pornit într-acolo, dar n-a mers mult că a întîlnit o tînără care l-a întrebat : „Acesta e drumul spre Bristoya ?" „Da", a răspuns el. „Nu cumva ştiţi dacă aş putea găsi acolo o corabie să mă ducă în Gaula ?" „Cu ce treburi, într-acolo ?", a întrebat-o el. „Caut un cavaler viteaz, fiul regelui din Gaula, pe numele lui Amadis, care nu cu mult timp în urmă şi-a aflat tatăl". El a rămas mirat şi a întrebat-o : „Domniţă, de la cine aţi aflat povestea asta ?" „De la o persoană căreia nu i se poate ascunde nimic, şi care ştiuse înaintea lui şi a tatălui său întreaga

lor poveste, Urganda Necunoscuta ; ea are multă nevoie de el, căci numai cu ajutorul lui şi a nimănui altcuiva va putea dobîndi ceea ce doreşte." „Mulţumesc Domnului — a spus el — că cea de care au toţi nevoie are nevoie de mine. Aflaţi, domniţă, că eu sînt acela pe care îl căutaţi şi chiar acum vom porni încotro doriţi." „Cum — a spus ea —, domnia voastră sînteţi cel pe care îl caut ?" „Eu, fără nici o îndoială", a răspuns el. „Atunci, urmaţi-mă — a spus fata —, şi vă voi duce la stăpîna mea." Amadis s-a întors din drum şi a pornit spre locul unde îl conducea domniţa.

CAPITOLUL XI

Cum uriaşul a plecat cu Galaor spre regele Lisuarte ca să fie făcut cavaler şi cum i-a dat însemnele de cavaler, cu multă cinste, chiar Amadis

Don Galaor, aşa cum v-am povestit, se afla împreună cu uriaşul, învăţînd să călărească, să mînuiască spada şi toate cîte se cuvine să le ştie un cavaler ; cum ajunsese foarte iscusit în toate acestea şi se împlinise sorocul de un an, aşa cum hotărîse uriaşul, Galaor i-a spus : „Tată, acum, rogu-vă, ajutaţi-mă să devin cavaler, căci am făcut tot ce mi-aţi poruncit". Uriaşul, dîndu-şi seama că venise vremea sorocită, i-a spus : „Cu multă bucurie voi face ce-mi ceri, dar spune-mi cine doreşti să-ţi dea însemnele ?" „Regele Lisuarte — a răspuns el —, care este atît de vestit." „Te voi duce la el", a spus uriaşul. Şi a treia zi, după ce terminaseră toate pregătirile, au pornit la drum ; iar într-a cincea zi au ajuns în apropierea unui castel foarte mare, înălţat pe malul unei ape sărate, castel ce se numea Bradoid şi era cel mai frumos din toate cîte se aflau pe acel meleag, cocoţat pe o stîncă înaltă ; într-o parte curgea apa, în cealaltă se afla o mlaştină întinsă ; dinspre apă nu se putea ajunge la castel decît cu barca, dar prin mlaştină era un drum atît de larg, încît putea trece o caleaşcă într-o direcţie şi alta ; la intrarea în mlaştină, însă, se

afla un pod îngust şi mobil şi, cînd era ridicat, nu se putea trece, căci apa era tare adîncă ; podul era străjuit de doi ulmi înalţi, sub care uriaşul şi Galaor au văzut două domnişoare, un scutier şi un cavaler în armură, pe un armăsar alb, avînd un herb cu nişte lei ; cavalerul ajunsese în dreptul podului, care era ridicat, şi, cum nu putea trece, îi striga pe cei din castel. Galaor i-a spus uriaşului : „Dacă nu vă e cu supărare, să vedem ce va face cavalerul acela" ; n-a trecut multă vreme şi iată că, la capătul podului dinspre castel, s-au ivit doi cavaleri înarmaţi şi zece slujitori fără arme, care l-au întrebat pe cavaler ce doreşte. „Aş vrea să intru în castel", a răspuns el. „Asta nu se va putea — au spus ei —, dacă nu vă veţi lupta, mai înainte, cu noi." „Dacă aşa stau lucrurile — a spus celălalt —, porunciţi să se coboare podul şi veniţi să ne încercăm puterile." Cavalerii au pus slujitorii să coboare podul şi unul dintre ei a pornit în goană spre cel ce îi chemase la luptă, cu lancea aplecată şi calul alergînd cît de năprasnic putea ; cel cu blazonul cu lei a pornit şi el împotrivă-i şi amîndoi s-au izbit cu sălbăticie. Cavalerul din castel şi-a frînt lancea, iar celălalt l-a lovit atît de tare, încît l-a trîntit la pămînt şi calul l-a prins sub el ; apoi s-a îndreptat spre celălalt, ce intra pe pod, şi caii amîndurora s-au izbit între ei, căci lăncile îşi greşiseră ţinta ; cel de-afară l-a lovit cu atîta putere pe cel din castel, încît l-a prăvălit în mlaştină cu cal cu tot şi cavalerul şi-a pierdut viaţa ; cavalerul victorios a pornit în goană pe pod spre castel, dar slujitorii începuseră să ridice podul ; domnişoarele i-au strigat, de afară, că se ridică podul şi, atunci, cavalerul a văzut venind spre el alţi trei cavaleri, înarmaţi cum se cuvine, care i-au spus : „Rău ceas v-aţi ales să treceţi pe aici, căci va trebui să muriţi înecat, aşa cum a murit un cavaler mult mai viteaz ca domnia voastră" ; şi toţi trei s-au năpustit asupra lui şi l-au izbit atît de crunt, încît calul s-a lăsat în genunchi, cît pe ce să cadă, şi ei şi-au frînt lăncile ; doi dintre ei îl răniseră pe cavaler, dar şi el îl lovise pe unul dintre ei în aşa fel încît armura nu i-a mai fost de folos, căci lancea îi pătrunsese printr-o parte şi vîrful ei şi o parte din lemn îi ieşise prin cealaltă ; cu multă vitejie cavalerul atacat a pus apoi mîna pe spadă şi i-a lovit pe ceilalţi doi, dar şi aceştia pe el şi s-a pornit o luptă crîn-

cenă ; cel cu blazonul cu lei, care se temea de moarte, a încercat să scape de ei şi l-a izbit pe unul cu spada în braţul drept, încît l-a trîntit la pămînt cu spadă cu tot, şi acesta a rupt-o la fugă spre castel, strigînd în gura mare: „Săriţi, prieteni, că îl ucide pe stăpînul vostru". Cînd cavarul cu lei a auzit că cel rămas e stăpînul, şi-a dorit mai abitir să-l învingă şi i-a dat o asemenea lovitură în coif, încît spada i-a ajuns la creştet şi l-a ameţit atît de tare, încît i-au sărit picioarele din scări şi s-ar fi prăbuşit, dacă nu s-ar fi agăţat de gîtul calului ; celălalt i-a scos coiful din cap ; cavalerul a dat să fugă, dar a văzut că rivalul său îi tăia drumul spre castel. „Sînteţi mort — a spus cel cu leii —, dacă nu vă daţi prins." Celălalt, foarte înfricoşat de spada pe care o simţea deasupra capului, a spus : „Ah, viteazule cavaler, îndurare ! Nu mă ucideţi ; luaţi-mi spada şi mă socotesc prinsul vostru" ; dar cel cu leii, văzînd că din castel iese un alt cavaler cu slujitori înarmaţi, l-a apucat de marginea scutului şi, proptindu-i vîrful spadei în obraz, i-a spus : „Porunciţi-le să se întoarcă ; altminteri, vă ucid". Celălalt le-a strigat să se întoarcă, dacă ţin la viaţa lui şi ei, văzînd în ce primejdie le e stăpînul, s-au supus ; primul a adăugat : „Porunciţi slujitorilor să deschidă poarta" ; celălalt s-a supus de îndată. Atunci, cavalerul cu leii l-a luat cu el şi au trecut podul împreună ; cel din castel le-a zărit pe domniţe, a recunoscut-o printre ele pe Urganda Necunoscuta şi a spus : „Ah, domnule cavaler, dacă nu mă apăraţi de acea domniţă, sînt un om mort". „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a răspuns el —, dacă voi face asta ; ba, dimpotrivă, voi face cu voi ce-mi va porunci ea." Şi i-a spus Urgandei : „Iată-l pe acest cavaler, seniorul castelului. Ce doriţi să fac cu el?" „Tăiaţi-i capul, dacă nu îl eliberează pe prietenul meu, captiv în castel, şi n-o dă pe mîna mea pe domniţa care i-a cerut să-l ţină închis." „Aşa să fie", a răspuns el. Şi a ridicat spada ca să-l înfricoşeze ; dar celălalt cavaler a spus : „Ah, bunule domn, nu mă ucideţi, că voi face tot ce îmi porunceşte această doamnă". „Atunci, aşa să faceţi chiar acum — a răspuns el —, fără zăbavă." Cavalerul din castel a chemat pe unul din slujitori şi i-a spus : „Caută-l pe fratele meu şi spune-i că dacă vrea să mă mai afle în viaţă, să-l aducă de-ndată aici pe cavalerul captiv şi pe domniţa

care l-a adus" ; ceea ce s-a făcut pe loc ; după ce captivul a sosit, cavalerul cu lei i-a spus : „Cavalere, o vedeţi pe prietena voastră ? Iubiţi-o, căci mult s-a zbătut ca să vă scoată din închisoare". „O iubesc — a răspuns el — mai mult ca niciodată." Urganda şi el s-au îmbrăţişat. „Ce veţi face cu această domniţă ?", a întrebat cavalerul cu lei. „O s-o ucid — a spus Urganda —, că multă suferinţă mi-a adus" ; şi i-a făcut nişte farmece aşa încît cealaltă a început să tremure şi a dat să se arunce în apă ; cavalerul, însă, a spus : „Doamnă, în numele Domnului, n-o ucideţi pe această domniţă, căci e ostateca mea". „De astă dată o iert, pentru voi, dar dacă îmi va mai greşi cu ceva, va plăti pentru toate la un loc." Stăpînul castelului a glăsuit şi el : „Domnule, acum, că am împlinit ce mi-aţi poruncit, scăpaţi-mă de Urganda". Ea i-a spus acestuia : „Eu vă iert, întru onoarea celui care v-a învins". Cavalerul cu herbul cu lei a întrebat-o pe cealaltă tînără de ce a vrut să se arunce în apă nesilită de nimeni. „Domnule — a răspuns ea —, mi se părea că de-o parte şi de alta a mea aveam două torţe ce mă ardeau şi voiam să scap de foc intrînd în apă." El a prins să rîdă şi a spus : „Pentru numele lui Dumnezeu, domniţă, mare vă e nebunia dacă aţi vrut să supăraţi pe cineva ce se poate răzbuna atît de uşor". Galaor, care văzuse toate acestea, i-a spus uriaşului : „Aş vrea ca acest domn să-mi dea însemnele de cavaler, căci dacă regele Lisuarte este atît de vestit, va fi fiind pentru măreţia lui, dar acestui cavaler merită să i se ducă faima doar pentru marea lui vitejie". „Atunci, du-te să vorbeşti cu el — a spus uriaşul —, şi de nu se va-nvoi, spre răul lui va fi." Galaor s-a îndreptat spre locul unde se afla cavalerul cu leii pe blazon, sub ulmi, întovărăşit de patru scutieri şi două domnişoare şi, o dată ajuns aici, s-au salutat amîndoi şi Galaor a grăit aşa : „Domnule cavaler, vă cer o favoare". El, văzîndu-l atît de frumos cum nu se mai aflase altul vreodată, l-a luat de mînă şi a spus : „Să fie cu dreptate şi vă este acordată". „Atunci, vă rog să binevoiţi a mă face cavaler chiar acum şi astfel mă veţi scuti să mai merg la regele Lisuarte spre care mă îndreptam." „Prietene — a răspuns celălalt —, aţi săvîrşi o mare greşeală renunţînd la cel mai viteaz rege din lume ca să pri-

miţi această cinste din mîinile unui biet cavaler ca mine." „Seniore — a răspuns Galaor —, măreţia regelui Lisuarte nu îmi va da puteri, aşa cum îmi va da marea voastră vitejie ; căci v-am văzut cum aţi îndeplinit aici tot ce aţi făgăduit." „Bunule domn — a spus celălalt —, cereţi-mi orice alt lucru şi voi fi peste poate de mulţumit să vă împlinesc dorinţa, căci nu merit cinste atît de mare, iar voi meritaţi mult mai multă." Chiar în momentul acela s-a apropiat de ei Urganda, ca şi cum nu ar fi auzit nimic, şi a spus : „Domnule, cum vi se pare acest tînăr ?" „Mi se pare — a răspuns el — că este cel mai frumos tînăr pe care l-am văzut vreodată şi îmi cere să-i fac o favoare ce nu mi se potriveşte nici lui, nici mie". „Şi ce anume ?", a întrebat ea. „Să îl fac cavaler — a răspuns el —, deşi pornise la drum ca să îi ceară aceasta regelui Lisuarte." „În mod sigur — a spus Urganda — faptul de a nu fi făcut cavaler îi va aduce mai mari necazuri decît foloase, aşa că lui îi spun să nu renunţe la favoarea pe care v-o cere, iar voua, să-i îndepliniţi rugămintea. Şi vă mai spun că ordinul cavaleresc va fi slujit de acest tînăr mai bine decît de oricare din cîţi se află acum pe insulele mării, în afară de unul singur." „Dacă aşa stau lucrurile — a spus el —, aşa să facem chiar acum, întru slava Domnului, şi să mergem să căutăm un lăcaş unde să-şi facă rugăciunile." „Nu e nevoie — a spus Galaor —, căci în ziua asta chiar am fost la liturghie şi am văzut adevăratul trup al Domnului." „E de ajuns, atunci" — a spus cavalerul cu leii şi, legîndu-i pintenul drept şi sărutîndu-l, a adăugat : „Acum sînteţi cavaler ; trebuie doar să primiţi spada din mîna cui vă e pe plac". „Din mîna voastră — a spus Galaor —, căci de la nimeni altul n-aş primi-o mai bucuros." Şi a chemat un scutier să-i aducă spada pe care acela o ţinea în mînă. Urganda, însă, a spus : „Să nu v-o dea pe aceasta, ci pe cea agăţată în copacul de colo, care vă va purta mai mult noroc". Toţi au privit copacul şi n-au văzut nimic. Ea, atunci, a izbucnit în rîs şi a spus : „Dumnezeule, sînt mai bine de zece ani de cînd stă acolo fără să o vadă nici unul din cîţi au trecut pe-aici, dar acum o veţi vedea toţi" ; cînd s-au uitat din nou, au văzut o spadă agăţată de o creangă, în copac, şi părea atît de frumoasă şi de nouă, de parcă atunci ar fi fost pusă acolo, iar teaca era bogat împodobită cu

fir de aur. Cavalerul avînd drept herb leii a luat spada, l-a încins cu ea pe Galaor şi a spus : „O spadă atît de frumoasă e pe potriva unui cavaler atît de frumos şi e sigur că mult vă iubeşte cea care a păstrat-o atît de lungă vreme pentru voi". Galaor, foarte mulţumit de spadă, i-a spus cavalerului cu leii : „Seniore, sînt nevoit să plec într-un anume loc şi nu mi-e îngăduit să nu mă duc. Doresc, însă, foarte mult, tovărăşia voastră, mai mult decît a oricărui alt cavaler şi, dacă binevoiţi să vă stau alături, spuneţi-mi unde vă pot afla". „La curtea regelui Lisuarte — a răspuns el —, unde voi fi fericit să vă întîlnesc ; am temeiuri să mă duc acolo, pentru că de puţin timp am fost făcut cavaler şi trebuie să dobîndesc glorie, ca şi voi, la o astfel de curte." Galaor, auzind acestea, s-a bucurat foarte şi i-a spus Urgandei : „Domniţă, mult vă sînt recunoscător pentru spada dăruită ; amintiţi-vă de mine ca de cavalerul vostru" ; şi, luîndu-şi rămas bun de la ei, s-a întors la locul unde îl lăsase ascuns pe uriaş, pe malul unui rîu.

În vremea aceasta, una dintre domnişoarele ce îl însoţeau pe Galaor stătuse de vorbă cu una dintre domnişoarele de onoare ale Urgandei, şi astfel aflase că acel cavaler este Amadis de Gaula, fiul regelui Perion, şi că Urganda, stăpîna ei, îl rugase să vină aici, să-l elibereze din castel pe iubitul ei cu ajutorul armelor, căci marea ei ştiinţă nu îi era de folos, fiindcă stăpîna castelului, tare pricepută în acest meşteşug, îl fermecase mai înainte, şi nu se temea de ştiinţa Urgandei ; aşa că Urganda a recurs la puterea armelor, după obicei, şi cavalerul cu leii a învins şi a trecut podul, cum v-am istorisit. Şi îl ţinuseră prins acolo pe prietenul Urgandei, pe care îl adusese o domniţă, nepoată a castelanei, cea despre care aţi auzit că voise să se înece. Urganda şi cavalerul au rămas să stea de vorbă o bucată de vreme, în ziua aceea. Ea i-a spus : „Viteazule cavaler, ştiţi voi oare cui i-aţi dat însemnele de cavaler ?" „Nu", a răspuns el. „Drept este, atunci, să aflaţi căci, amîndoi fiind atît de curajoşi, dacă vă veţi întîlni fără să vă cunoaşteţi, ar fi o mare nenorocire. Să ştiţi că este fiul tatălui şi mamei voastre ; el este cel pe care l-a răpit uriaşul cînd avea doi ani şi jumătate ; acum s-a făcut mare şi frumos, aşa cum aţi văzut, şi, din dragoste

pentru voi şi pentru el, am păstrat acea spadă ; şi mai aflaţi că îşi va începe faptele cavalereşti cu această spadă mai bine decît a făcut-o vreodată oricare alt cavaler din Marea Britanie." Lui Amadis i s-au umplut ochii de lacrimi de bucurie şi a spus : „Ah, doamnă ! Spuneţi-mi unde îl pot găsi ?" „Acum nu e bine să-l căutaţi — a răspuns ea —, căci mai trebuie să se împlinească ceea ce e scris." „Deci, îl voi putea vedea curînd ?" „Da — a răspuns ea —, şi vă va fi mai uşor să îl recunoaşteţi decît vă închipuiţi." El n-a mai întrebat-o nimic despre asta, iar ea şi prietenul ei au pornit la drum. Amadis şi scutierul său au apucat-o pe alt drum, cu gîndul să ajungă la Vindilisora, unde, la vremea aceea, se afla regele Lisuarte.

Galaor, între timp, l-a găsit pe uriaş şi i-a spus : „Tată, acum sînt cavaler. Lăudat fie Domnul şi viteazul cavaler care mi-a dat însemnele". Celălalt a răspuns : „Fiule, mult mă bucur şi îţi cer să-mi împlineşti o rugăminte". „Cu toată plăcerea — a spus el — îţi voi îndeplini dorinţa, numai să nu fie o piedică pe drumul meu spre glorie." „Fiule — a spus uriaşul —, dimpotrivă, cu voia Domnului, gloria ta va creşte mai mult." „Atunci, spuneţi — a răspuns el —, şi voi face ceea ce îmi cereţi." „Fiule — a spus celălalt, — m-ai auzit, uneori, spunînd că uriaşul Albadan mi-a ucis mişeleşte tatăl şi i-a furat stînca Galtares, care trebuia să fie a mea. Îţi cer să îmi faci dreptate, căci nimeni altul nu poate s-o facă ; şi aminteşte-ţi cum te-am crescut şi cum m-am chinuit de dragul tău." „Aceasta — a spus Galaor — nu e favoare pe care să mi-o cereţi voi mie, ci mai degrabă eu vouă, căci vă rog să-mi îngăduiţi să lupt, pentru că vă datorez atîta şi, dacă voi rămîne în viaţă, cereţi-mi orice alte lucruri întru onoarea şi folosul vostru, pînă ce viaţa mea va plăti datoria ce o am faţă de domnia voastră ; eu sînt pregătit, aşa că să pornim de îndată într-acolo." „Dumnezeu să ne-ajute", a spus uriaşul. Şi au pornit pe drumul ce duce spre stînca Galtares, dar n-au mers cale lungă şi au întîlnit-o pe Urganda Necunoscuta ; s-au salutat cu multă curtenie şi Urganda l-a întrebat pe Galaor : „Ştiţi cine v-a făcut cavaler ?" „Da — a răspuns el —, cel mai viteaz cavaler din cîţi s-au pomenit vreodată." „Adevărat

este — a spus ea ; şi e încă mai viteaz decît credeţi, dar vreau să aflaţi cine este." Şi i s-a adresat lui Gandalac, uriaşul, spunîndu-i : „Gandalac, îţi aminteşti că acest cavaler pe care l-ai crescut este fiul regelui Perion şi al reginei Elisena, şi că la sfatul meu l-ai luat la tine să îl creşti ?" „Da, aşa este", a răspuns el. Şi apoi i-a spus lui Galaor : „Fiul meu iubit, află că cel ce te-a făcut cavaler este fratele tău şi este mai mare decît tine cu doi ani ; iar cînd îl vei întîlni, cinsteşte-l ca pe cel mai viteaz cavaler din lume şi străduieşte-te să i te asemeni în curaj şi purtări alese". „E-adevărat — a întrebat Galaor — că regele Perion e tatăl meu şi că regina mi-e mamă, că sînt fratele acelui cavaler atît de viteaz ?" „Fără îndoială", a răspuns Urganda. „Mulţumesc lui Dumnezeu — a spus el —, căci acum voi avea şi mai multă grijă să-mi pun viaţa în cele mai mari primejdii, fiindcă se cuvine să fiu cel ce aţi spus, domniţă, că sînt, şi atît ei cît şi ceilalţi trebuie să se convingă de acest lucru, văzîndu-mi faptele." Urganda s-a despărţit de ei, iar uriaşul şi Galaor şi-au văzut mai departe de drum. Şi, întrebîndu-l Galaor pe uriaş cine este domniţa aceea atoateştiutoare, el i-a povestit că se numeşte Urganda Necunoscuta, şi i se spune aşa fiindcă adesea îşi schimbă înfăţişarea şi nimeni n-o mai cunoaşte ; cum ajunseseră la un rîu şi căldura era mare, au hotărît să rămînă să se odihnească acolo sub un cort pe care l-au înălţat ; nu după multă vreme, iată că au văzut venind pe un drum o tînără, şi pe altul, altă tînără, care s-au întîlnit lîngă cort ; văzîndu-l pe uriaş, au vrut să fugă, dar don Galaor le-a ieşit în întîmpinare, le-a liniştit şi le-a adus înapoi, întrebîndu-le încotro merg. Una dintre ele i-a spus : „Mă duc, la porunca stăpînei mele, să văd o luptă foarte ciudată purtată de un cavaler împotriva puternicului uriaş de pe stînca Galtares şi să-i aduc stăpînei mele veşti despre această bătălie". Cealaltă domnişoară a spus : „Mă mir de ceea ce aud şi anume că există un cavaler care îndrăzneşte asemenea nebunie şi, cu toate că am drum în altă parte, vreau să merg împreună cu domnia voastră să văd această faptă atît de nesăbuită". Cum se pregăteau să plece, Galaor le-a spus : „Domnişoarelor, nu vă pară rău că aţi ajuns

aici, pentru că şi noi mergem să vedem această luptă şi puteţi veni împreună cu noi". Ele i-au făgăduit că aşa vor face şi tare se mai bucurau privindu-l cît e de frumos cu acele straie de cavaler neofit ce tare bine îi veneau ; şi au rămas acolo cu toţii să mănînce şi să se odihnească ; Galaor l-a luat deoparte pe uriaş şi i-a spus „Tată, mi-ar plăcea foarte mult să mă laşi să plec singur la luptă şi fără tine aş ajunge mai curînd". Spusese aceasta pentru că nu vroia să se afle că el este cel ce avea să se lupte şi să nu bănuiască nimeni că doar cu puterile lui vrea să săvîrşească asemenea faptă măreaţă. Uriaşul a încuviinţat, împotriva vrerii sale, şi Galaor şi-a îmbrăcat armura şi a pornit la drum, împreună cu cele două domnişoare şi trei scutieri ai uriaşului, pe care acesta îi trimisese cu el, să-i poarte armele şi toate cîte îi făceau trebuinţă ; şi au mers ei ce au mers, pînă au ajuns la două leghe de stînca Galtares, unde au înnoptat, în casa unui pustnic ; aflînd că acesta este călugăr, Galaor i s-a spovedit. Cînd i-a spus că porneşte la acea luptă, pustnicul s-a înspăimîntat foarte şi i-a zis : „Cine vă îndeamnă să faceţi o asemenea nebunie ? Că în tot ţinutul acesta nu sînt zece cavaleri să îndrăznească aşa ceva, atît e de crunt şi îngrozitor şi fără pic de milă uriaşul, iar domnia voastră, atît de tînăr, dacă vreţi să vă aflaţi în asemenea primejdie, înseamnă că vreţi să vă pierdeţi trupul, ba chiar şi sufletul, căci cei ce, cu bună ştiinţă, se lasă pradă morţii putîndu-se feri de ea, se omoară cu mîna lor". „Părinte — a răspuns don Galaor —, facă-se voia Domnului, dar în nici un chip nu voi renunţa la luptă." Bunul om a început să plîngă şi i-a spus : „Fiule, Dumnezeu să te ajute şi să-ţi dea putere, de vreme ce nu vrei a face altfel şi bucuros voi fi să te găsesc sănătos şi cu viaţă" ; Galaor l-a rugat să înalţe rugi cerului pentru el. Au mas acolo în noaptea aceea şi, a doua zi, după ce a ascultat liturghia, Galaor şi-a pus armura de cavaler şi a pornit spre stînca ce o vedea în faţa sa, foarte înaltă, cu multe turnuri puternice ce făceau să pară castelul o minune de frumuseţe. Domnişoarele l-au întrebat pe Galaor dacă îl cunoaşte pe cavalerul care urma să lupte. El le-a răspuns : „Cred că l-am mai văzut". Galaor, apoi, a întrebat-o pe una dintre domnişoare cine este. „Acest lucru nu-l poate

afla decît cavalerul care va lupta", a răspuns ea ; vorbind aşa, au ajuns la castel, dar au găsit porţile închise. Galaor a bătut în porţi-şi deasupra zidurilor s-au ivit doi oameni, cărora le-a spus : „Spuneţi-i lui Aldaban că a sosit un cavaler din Gandalac care vrea să lupte cu el şi, dacă zăboveşte, din castel nu va ieşi picior de om şi nici nu va intra vreun suflet pe care să nu-l ucid, de-mi va sta în putinţă". Oamenii au prins a rîde şi au spus : „Asta n-o să ţină mult, pentru că sau o vei rupe la fugă, sau îţi vei pierde capul". Şi au plecat să-l vestească pe uriaş ; iar domnişoarele s-au apropiat de Galaor şi l-au întrebat : „Seniore şi prietene, voi sînteţi cel ce va purta această luptă ?" „Da", a răspuns el. „Vai, domnule — au spus ele —, Dumnezeu să vă ajute şi să vă îngăduie să sfîrşiţi lupta întru cinstea voastră, căci la mare faptă porniţi ; acum, rămîneţi cu bine, că noi nu îndrăznim să-l aşteptăm pe uriaş." „Prietene, nu vă temeţi şi priviţi ceea ce aţi venit să vedeţi, ori, de nu, întoarceţi-vă la casa pustnicului, unde voi veni şi eu, de nu voi pieri aici." Una dintre ele a spus atunci : „Orice nenorocire s-ar întîmpla, vreau să văd lupta, fiindcă de-asta am venit". Tinerele s-au îndepărtat apoi la marginea unei păduri de unde să poată fugi dacă i s-ar fi întîmplat vreun rău cavalerului.

CAPITOLUL XII

Cum s-a luptat Galaor cu marele uriaş, stăpînul stîncii Galtares

Oamenii i-au adus uriaşului vestea ; acesta n-a zăbovit mult şi a ieşit iute din castel călare pe un armăsar pe care părea atît de mare, încît nu era om pe lume să îndrăznească să-l privească, îmbrăcat în nişte foi de fier atît de mari că îl acoperau de la gît pînă la şa, cu un coif foarte înalt şi alburiu şi o ghioagă mare de fier cît se poate de grea, cu care îşi pălea duşmanii. Tare s-au mai îngrozit scutierii şi domnişoarele cînd l-au văzut şi nici Galaor nu

era atît de curajos încît să nu-l cuprindă o mare spaimă. Dar cu cît se apropia mai mult de el, cu atît i se risipea teama. Uriaşul i-a spus : „Cavalere nefericit, cum îndrăzneşti să-ţi aştepţi moartea ? Căci cel ce te-a trimis aici nu te va mai vedea vreodată ; aşteaptă şi vei vedea cum izbesc cu ghioaga". Galaor, mîniindu-se, i-a spus : „Diavole, tu vei fi cel învins şi ucis, căci în ajutorul meu se află Dumnezeu şi dreptatea". Uriaşul s-a năpustit asupra lui şi părea un turn de cetate. Galaor a pornit spre el cu lancea aplecată, în cea mai mare goană a calului şi l-a lovit în piept cu atîta putere, încît uriaşul şi-a pierdut o scară de la şa şi şi-a frînt lancea. Uriaşul a ridicat ghioaga ca să-l lovească în cap, dar Galaor a trecut pe lîngă el atît de iute, încît nu i-a atins decît marginea scutului, rupîndu-i mînerul şi curelele cu care era agăţat de gît, astfel încît scutul i-a căzut pe jos şi puţin ar fi lipsit să nu cadă şi Galaor de pe cal ; dar lovitura fusese atît de puternică, încît uriaşul n-a mai putut stăpîni ghioaga şi aceasta s-a oprit în botul propriului său armăsar, care s-a prăvălit fără suflare, prinzîndu-l pe uriaş sub el ; şi cînd vroia să se ridice şi reuşise să iasă de sub cal cu mare greutate, Galaor l-a lovit cu pieptul armăsarului său şi a trecut peste el de două ori înainte de-a apuca să se scoale de jos ; dar, pe negîndite, calul lui Galaor s-a împiedicat de cel al uriaşului şi s-a prăbuşit de partea cealaltă. Galaor s-a ridicat de la pămînt, simţindu-se în primejdie de moarte, a apucat spada dăruită de Urganda şi s-a repezit asupra uriaşului, care tocmai îşi lua ghioaga de pe jos ; Galaor a lovit cu sabia în mînerul buzduganului şi l-a tăiat, aşa încît uriaşului nu i-a mai rămas în mînă decît un ciot, dar cu acesta i-a dat o asemenea lovitură în coif, încît celălalt a trebuit să se sprijine cu o mînă de pămînt ; ghioaga era grea şi lovitura fusese puternică şi îi turtise coiful, dar el, foarte iute şi cu inimă vitează, s-a ridicat de-ndată şi s-a repezit iarăşi împotriva uriaşului ; acesta a vrut să-l mai izbească o dată, dar Galaor, care era iscusit şi se mişca repede, s-a ferit şi l-a izbit în braţ pe uriaş, dîndu-i o asemenea lovitură, încît spada, pălindu-l aproape de la umăr, a coborît apoi spre picior şi i l-a tăiat cam pe jumătate. Uriaşul a scos un răcnet şi a spus : „Ah, nefericitule ! Un om de unul singur m-a făcut de ocară" ;

şi a dat să-l strîngă în braţe pe Galaor, cuprins de turbare, dar n-a mai putut înainta datorită rănii adînci din picior şi s-a aşezat pe jos. Galaor a dat să-l lovească din nou, şi cum uriaşul a întins mîna să-l împiedice, cu o lovitură i-a retezat degetele şi jumătate din mînă, împrăştiindu-le pe jos ; uriaşul, care se întinsese mult ca să-l apuce, a căzut la pămînt şi Galaor, năpustindu-se asupra lui, l-a străpuns cu spada, tăindu-i apoi capul. Îndată s-au apropiat de el scutierii şi domnişoarele ; Galaor le-a poruncit scutierilor să ducă stăpînului lor capul uriaşului ; aceştia, bucuroşi foarte, i-au spus : „Domnul fie lăudat ! Stăpînul nostru v-a dat aleasă creştere, dar voi aţi dobîndit gloria, iar el s-a ales cu răzbunarea şi folosul !"

Galaor tocmai încălecase pe unul dintre caii scutierilor, cînd a văzut ieşind din castel zece cavaleri legaţi între ei cu lanţuri, care i-au strigat : „Veniţi să puneţi stăpînire pe castel, căci domnia voastră l-aţi ucis pe uriaş, iar noi pe cei care îl apărau". Galaor li s-a adresat domnişoarelor, spunînd : „Domniţelor, să înnoptăm astăzi aici". Ele s-au arătat bucuroase. Apoi a pus să li se scoată lanţurile acelor cavaleri şi au intrat cu toţii în castel, unde erau încăperi frumoase ; într-una din odăi şi-a scos armura şi s-au adus bucate lui şi domnişoarelor. Şi aşa s-au odihnit acolo cu multă plăcere, privind acea fortăreaţă cu turnuri şi ziduri ce păreau lucruri de minune. A doua zi s-au adunat toţi locuitorii de pe pămînturile din jur, şi Galaor le-a ieşit în întîmpinare, iar ei l-au primit cu mare veselie, spunînd că, de vreme ce el pusese stăpînire pe castel ucigîndu-l pe acel uriaş ce îi asuprea şi îi oropsea tare, pe el îl vor acum ca senior. Galaor le-a mulţumit mult, dar le-a spus că acest meleag, aşa cum bine ştiu, este al lui Gandalac şi că el sosise aici ca slujitor al acestuia, ca să cucerească stînca în numele lui, aşa că să i se supună lui Gandalac, urmînd toate cele pe care le datorează unui stăpîn, căci el se va purta cu ei cu blîndeţe şi cinstire. „Să fie binevenit — au răspuns ei —, căci fiind de-al nostru, de-aici, şi acest meleag fiind al lui, se va îngriji să ne fie bine, în vreme ce ăstalalt, pe care l-aţi omorît, se purta de parcă i-am fi fost străini şi duşmani."

Galaor a primit închinăciunea a doi cavaleri, ce i se

păruseră cei mai de rang, pentru ca aceştia să predea castelul lui Gandalac, cînd va fi să sosească ; apoi, luîndu-şi armele, împreună cu domnişoarele şi unul dintre cei doi scutieri pe care îi adusese cu sine, a pornit spre casa pustnicului ; cînd a ajuns acolo, bunul om tare s-a veselit văzîndu-l şi i-a spus : „Prea fericitule fiu, mult să-l iubeşti pe Dumnezeu, căci şi El te iubeşte, de vreme ce a voit ca domnia ta să duci la bun sfîrşit această dreaptă răzbunare". Galaor, cerîndu-i binecuvîntarea şi rugîndu-l să-l pomenească în rugăciunile lui, a pornit iarăşi la drum. Una dintre tinere l-a rugat să-i îngăduie să îl însoţească, iar cealaltă a spus : „N-am venit aici decît ca să văd cum se sfîrşeşte această luptă, şi am văzut atîtea, încît trebuie să povestesc peste tot cele văzute. Acum însă, vreau să ajung la curtea regelui Lisuarte, ca să întîlnesc un cavaler, pe fratele meu, ce se află acolo". „Prietenă — i-a spus, atunci, Galaor —, dacă veţi întîlni acolo un cavaler neofit, cu nişte lei zugrăviţi pe scut, spuneţi-i că tînărul pe care el l-a făcut cavaler îi trimite plecăciuni. Că mă voi strădui să fiu un bun cavaler şi că de va fi să-l întîlnesc, am a-i spune mai multe decît ştie el însuşi despre stirpea mea şi a lui." Domniţa a pornit pe drumul ei şi Galaor, atunci, i-a spus celeilalte că, de vreme ce el este cavalerul ce purtase lupta, trebuie să-i dezvăluie numele stăpînei care o trimisese aici. „Dacă vreţi să ştiţi cine e — a răspuns ea —, urmaţi-mă şi-o veţi vedea de acum în cinci zile." „Nu din pricina asta — a spus el — nu voi afla cine e, căci vă voi urma."

Aşa, umblară ei ce umblară, pînă au ajuns la o răspîntie şi Galaor, care mergea în faţă, a luat-o pe unul din drumuri, socotind că tînăra vine în urma lui, dar ea a apucat-o pe celălalt drum ; asta se întîmpla la intrarea în codrii de se cheamă Branada, ce despart comitatele Clara şi Gresca ; şi n-a trecut multă vreme şi numai ce aude Galaor nişte strigăte : „Ah, viteazule cavaler, ajutor !" El şi-a întors capul şi a întrebat : „Cine strigă ?" Scutierul a spus : „Cred că domnişoara care s-a despărţit de noi". „Cum, s-a despărţit de noi ?", a întrebat Galaor. „Păi, stăpîne — a zis scutierul —, a luat-o pe celălalt drum." „Sfinte Dumnezeule, n-am avut grijă de ea !" Şi, punîndu-şi coiful, luîndu-şi scutul şi lancea, a pornit în-

tr-acolo cît de repede îi era cu putinţă, strigînd în gura mare, pînă a zărit un pitic călare pe un cal, însoţit de cinci slujitori cu chivere pe cap şi înarmaţi cu baltage, lovind-o cu un băţ pe tînăra domniţă. Galaor s-a îndreptat spre el şi i-a spus : „Pleacă, pocitanie rea şi scîrbavnică şi Dumnezeu să te pedepsească", trecîndu-şi lancea în mîna stîngă. Apoi, apropiindu-se, i-a luat băţul şi i-a dat o asemenea lovitură, încît l-a trîntit pe jos, ameţit de tot ; slujitorii l-au înconjurat pe loc şi l-au lovit din toate părţile, dar el l-a lovit pe unul dintre ei atît de tare cu băţul peste obraz, încît l-a doborît la pămînt ; pe altul, care îşi înfipsese baltagul în scutul lui şi nu-l mai putea scoate, l-a străpuns cu lancea în piept dintr-o parte în alta şi acesta a căzut la pămînt cu lancea în el ; Galaor a smuls baltagul din scut şi s-a năpustit asupra celorlalţi, dar aceştia n-au îndrăznit să-l mai aştepte şi au rupt-o la fugă prin nişte hăţişuri atît de dese, încît nu i-a mai putut urmări ; cînd s-a întors, l-a văzut pe pitic încălecînd, în vreme ce îi spunea : „Cavalere, în rău ceas m-ai lovit şi mi-ai ucis oamenii" ; apoi, dînd bice căluţului său, a dispărut cît mai repede cu putinţă pe un drumeag. Galaor şi-a scos lancea din trupul slujitorului şi s-a bucurat văzînd că e întreagă. După ce i-a dat armele scutierului, a spus : „Domnişoară, luaţi-o înainte, căci astfel vă voi păzi mai bine". Şi aşa s-au întors pe drumul lor, şi, nu după multă vreme, au ajuns la un rîu ce se numea Bran şi nu putea fi trecut decît în luntre. Tînăra, care mergea înainte, a găsit barca şi a trecut pe malul celălalt ; în timp ce Galaor aştepta să se întoarcă barca, a ajuns în locul acela piticul pe care tocmai îl bătuse, şi-i zise : „Pe cinstea mea, trădătorule, o să vă ucid şi-mi voi lua înapoi domnişoara pe care mi-aţi răpit-o". Galaor a văzut că împreună cu el veneau trei cavaleri bine înarmaţi, călări pe cai buni. „Cum — a glăsuit unul dintre ei —, toţi vom lupta împotriva unui singur om ? Eu nu vreau să fiu ajutat." Şi s-a repezit asupra lui Galaor în goana cea mai mare ; acesta, care între timp pusese mîna pe arme, i-a venit în întîmpinare şi s-au izbit în lănci ; cavalerul piticului i-a străpuns platoşa, dar lovitura nu a fost puternică ; în schimb, Galaor l-a lovit cu atîta forţă, încît l-a azvîrlit din şa, spre marea mirare a celorlalţi, care, într-un gînd, au por-

nit-o în goană spre el ; Galaor s-a îndreptat la rîndu-i spre ei ; unul dintre ei şi-a greşit lovitura, iar celălalt şi-a făcut lancea ţăndări în scutul lui Galaor, care l-a izbit atît de tare, încît i-a zburat coiful din cap, i-au sărit picioarele din scări, fiind cît pe-aci să cadă de pe cal ; dar celălalt s-a întors şi l-a lovit pe Galaor în piept şi şi-a rupt lancea ; şi cu toate că Galaor simţise destul de tare lovitura, armura nu i s-a stricat şi-atunci au pus toţi mîna pe spade şi au prins să se lupte ; piticul striga cît îl ţinea gura : „Omorîţi-i calul şi n-o să mai scape". Galaor a vrut să-l lovească pe cel căruia îi zburase coiful. Acesta şi-a înălţat scutul, dar spada lui Galaor a trecut de marginea scutului mai bine de o palmă şi vîrful ei i-a pătruns prin ţeastă, pînă la falcă, aşa că acela s-a prăbuşit fără suflare. Cînd celălalt cavaler a văzut aceasta, a rupt-o la fugă cu Galaor după el, care l-a şi izbit cu spada în coif, dar, cum nu-l ajunsese bine, spada a alunecat spre spatele şeii, smulgînd o parte din ea şi cîteva bucăţele de zale, dar cavalerul i-a dat pinteni calului cu înverşunare şi şi-a aruncat scutul pe spate, ca să poată fugi cît mai repede. Văzînd aceasta, Galaor l-a lăsat în pace şi tocmai vroia să poruncească să fie spînzurat piticul de picioare, cînd l-a zărit şi pe acesta fugind în goana calului ; aşa că s-a îndreptat spre cavalerul cu care se înfruntase la început, ce începea să-şi vină în simţiri, şi i-a spus : „Cavalere, de domnia voastră îmi pare mai rău decît de ceilalţi, fiindcă aţi vrut să luptaţi ca un cavaler adevărat ; dar nu ştiu de ce m-aţi atacat, căci nu vă făcusem nimic". „E-adevărat — a spus cavalerul —, dar gnomul acela trădător ne-a spus că i-aţi lovit oamenii şi i-aţi luat cu de-a sila o domnişoară ce vroia să rămînă cu el." Galaor i-a arătat-o pe tînăra fată care aştepta pe malul celălalt al rîului şi i-a spus : „O vedeţi pe fată ? Dacă aş fi silit-o să vină cu mine, nu m-ar fi aşteptat ; dar cum mergeam împreună, s-a pierdut de mine şi piticul a prins-o şi s-a pornit s-o lovească rău." „Ah, trădătorul ! — a spus cavalerul ; îşi va blestema ceasul cînd m-a chemat aici, dacă voi da de el". Galaor a poruncit să i se aducă armăsarul şi i-a spus să-l pedepsească pe gnom, că este un ticălos. După care, a trecut cu barca pe malul celălalt şi a pornit-o pe drumul pe care îl conducea domnişoara, pînă ce, să fi fost

între amurg şi căderea nopţii, tînăra i-a arătat un castel tare frumos ce se înălţa deasupra unei văi şi i-a spus : „Acolo vom merge să înnoptăm". Şi au mai mers ei pînă cînd au ajuns la castel, unde au fost foarte bine primiţi, căci acolo locuia mama domnişoarei, care i-a spus acesteia : „Doamnă, cinstiţi-l pe acest cavaler ca pe cel mai viteaz din cîţi au purtat scutul în viaţă". Ea a răspuns : „Aici va fi slujit cum se cuvine şi i se vor împlini toate voile". Domniţa a spus : „Bunule cavaler, ca să-mi poţ ţine făgăduiala, trebuie să mă aşteptaţi aici, căci mă voi întoarce repede şi nesmintit". „Mult vă rog — a spus el — să nu zăboviţi, căci aş suferi prea tare". Tînăra a plecat şi iată că, nu după multă vreme, se întoarce şi îi spune : „Acum, încălecaţi şi să pornim". „Dumnezeu să ne-ajute", a spus el. Aşa că, luîndu-şi armele şi încălecîndu-şi armăsarul, a plecat cu domniţa aceea, şi-au mers ei ce-au mers pînă s-a lăsat noaptea ; atunci domnişoara, părăsind drumul pe care mergeau, a luat-o în altă direcţie şi, după ce trecuse o bună parte din noapte, au ajuns la o cetate frumoasă ce avea numele Grandares ; cînd au trecut prin dreptul fortăreţei, domnişoara a spus : „Acum vom descăleca, iar domnia voastră urmaţi-mă, căci, aici, în fortăreaţă, vă voi spune ce v-am făgăduit". „Dar să-mi iau armele cu mine", a spus el. „De bună seamă — a zis ea —, niciodată nu ştii ce se poate întîmpla". Ea a luat-o înainte şi Galaor după dînsa, pînă ce au ajuns la un zid ; în locul acela, domnişoara a spus : „Căţăraţi-vă pe aici şi pătrundeţi înăuntru, că eu voi intra prin altă parte şi vă voi ieşi în întîmpinare". El s-a căţărat cu multă greutate pe zid, luîndu-şi scutul şi coiful, şi a coborît de partea cealaltă, iar domnişoara a plecat. Galaor a pătruns într-un parc şi a ajuns la o portiţă mică tăiată în zidul fortăreţei ; aici a aşteptat niţel pînă ce portiţa s-a deschis şi a văzut-o pe domnişoară împreună cu o alta ; prima i-a spus lui Galaor : „Seniore cavaler, mai înainte de-a intra, trebuie să-mi spuneţi cine vă sînt părinţii". „Lăsaţi asta — a răspuns el —, că am un asemenea tată şi o asemenea mamă, încît ar fi mai bine de n-aş îndrăzni să spun că sînt fiul lor". „Totuşi — a zis ea —, e bine să-mi spuneţi, căci nu va fi spre răul vostru". „Aflaţi, atunci, că sînt fiul regelui Perion şi al reginei Elisena şi că pînă acum nici şapte zile

n-aş fi ştiut să v-o spun." „Intraţi", a zis ea. După ce au intrat, ele au poruncit să i se scoată armura, i-au pus pe umeri o pelerină şi au pornit mai departe, una înainte şi alta în urma lui, iar el între ele, pînă au pătruns într-o sală mare şi nespus de frumoasă, unde mai multe doamne şi domniţe dormeau în paturile lor, iar cînd vreuna întreba cine trece pe-acolo, cele două domnişoare răspundeau că sînt ele. Aşa au ajuns la o încăpere lipită de această sală şi, cînd Galaor a intrat înăuntru, a văzut o odaie cu pereţii acoperiţi de ţesături bogate şi o minunată fecioară care îşi pieptăna frumoasele-i plete ; aceasta, de cum l-a zărit pe Galaor, şi-a pus pe cap o ghirlandă de flori şi, venind spre el, i-a spus : „Prietene, fiţi binevenit, voi, cel mai viteaz cavaler din cîţi cunosc !" „Doamnă — a răspuns el —, bine am găsit-o pe cea mai frumoasă domniţă din cîte am văzut vreodată". Domnişoara care îl condusese acolo a spus : „Seniore, aceasta este stăpîna mea, aşa că mi-am ţinut făgăduiala ; aflaţi că se numeşte Aldeva, este fiica regelui din Serolis şi a fost crescută de soţia ducelui de Bristoya, care e soră cu mama ei". „Iar voua — i s-a adresat stăpînei sale —, vi l-am adus pe fiul regelui Perion din Gaula ; amîndoi sînteţi fii de regi şi chipeşi foarte ; dacă vă iubiţi mult, nimeni nu va avea nimic împotriva domniilor voastre". Şi, după ce a ieşit din odaie, Galaor s-a desfătat cu fecioara după placul inimii şi mai mult n-o să vă povestesc aici, pentru că peste asemenea împrejurări în care forul lăuntric şi virtutea nu se împacă bine cu raţiunea, omul trebuie să treacă uşor, dîndu-le atîta importanţă cîtă merită. Cînd a sosit vremea hotărîtă să plece de acolo, Galaor urmat de cele două domnişoare s-a întors în locul unde îşi lăsase armele. Cu armura pe el, s-a strecurat în parc şi acolo a dat peste piticul de care aţi auzit şi care i-a spus : „Cavalere, în rău ceas aţi intrat aici, căci vă voi ucide împreună cu trădătoarea ce v-a adus". Şi a prins să strige : „Săriţi, cavaleri, săriţi, că un bărbat iese din încăperile ducelui". Galaor s-a căţărat pe zid şi apoi şi-a încălecat armăsarul, dar n-a trecut mult timp şi piticul a ieşit pe o poartă ce se deschisese, însoţit de lume multă ; Galaor, cum l-a văzut printre ceilalţi, şi-a zis în sinea lui : „Ah, sînt un om mort dacă nu mă răzbun pe acest pitic" ; şi s-a năpus-

tit asupra lui ; dar piticul, pe căluțul lui, s-a ascuns în spatele celorlalți. Galaor, cum era cuprins de o mare mînie, s-a vîrît în mijlocul lor. Aceștia au început să-l atace din toate părțile ; cînd a văzut că nu poate trece, a lovit atît de crunt, încît a ucis pe doi dintre ei și și-a rupt lancea ; atunci a pus mîna pe spadă și a prins să împartă lovituri de moarte, lăsîndu-i pe unii fără viață, pe alții răniți, dar, înainte de-a apuca să iasă din strînsoare, ceilalți îi omorîră calul. Galaor s-a ridicat anevoie de jos, căci îl izbeau din toate părțile. Dar, de cum s-a văzut pe picioare, așa mi ți i-a scărmănat, că nici unul nu îndrăznea să se mai apropie de el. Cînd piticul l-a văzut în picioare, a vrut să-l izbească trecînd cu calul peste el și s-a năpustit năprasnic asupra lui, dar Galaor s-a tras nițel într-o parte și, întinzînd mîna, l-a apucat de frîu și i-a dat o asemenea lovitură în piept cu mînerul spadei, încît l-a doborît la pămînt și așa de tare s-a zdruncinat din căzătură, că i-a țîșnit sîngele din urechi și din nas ; Galaor a sărit pe cal, dar în goană a scăpat frîul ; calul a ieșit cu el din vălmășag și, cum era puternic și iute, s-a depărtat o bună bucată pînă să apuce Galaor să pună iarăși mîna pe frîu ; cînd a reușit, a vrut să se întoarcă să-i izbească pe dușmani, dar la fereastra unui turn a văzut-o pe iubita lui care îi făcea semn cu pelerina să se îndepărteze. Așa că a plecat, pentru că, între timp, mai veniseră încă mulți bărbați înarmați, și a tot umblat pînă a ajuns într-o pădure. Atunci i-a dat scutierului să-i țină scutul și coiful. O parte din oameni erau de părere că ar fi bine să-l urmărească ; alții spuneau că n-are nici un rost, de vreme ce a pătruns în codru. Toți însă erau înspăimîntați de cît de vitejește se luptase. Gnomul, care era zdrobit, le-a zis : „Duceți-mă la duce și îi voi spune pe cine trebuie să se răzbune". Oamenii l-au purtat pe brațe și l-au urcat în odaia unde se afla ducele și piticul i-a istorisit cum a găsit-o pe domnișoară în pădure și cum aceasta, fiindcă voia s-o ia cu el, a început să strige și atunci i-a venit în ajutor un cavaler care i-a ucis slujitorii și pe el l-a bătut cu bățul ; cum, mai apoi, l-a urmărit pe cavaler cu alți trei cavaleri ca să i-o ia pe domnișoară și cum acela i-a înfruntat și i-a învins pe toți trei ; în sfîrșit, i-a povestit cum tînăra domnișoară l-a adus pe cavaler acolo și l-a

băgat în odaia ducelui. Ducele l-a întrebat dacă o cunoaşte pe domnişoară. El a răspuns că da. Atunci, ducele a poruncit să vină acolo toate domnişoarele cîte se află în castel ; piticul, de cum a văzut-o printre celelalte, a spus : „Datorită ei v-a fost dezonorat palatul". „Ah, mişelule — a spus domnişoara —, tu eşti cel care m-ai bătut fără milă şi i-ai pus pe oamenii tăi să mă lovească şi cavalerul acela m-a apărat ; dar nu ştiu dacă e unul şi aceeaşi cu acesta de acum". Ducele s-a mîniat foarte şi a spus : „Domnişoară, vă voi face să spuneţi adevărul" ; şi a poruncit să fie azvîrlită în temniţă. Dar cu toate chinurile şi suferinţele la care au supus-o, n-a aflat nimic şi a lăsat-o să zacă acolo, spre marea îngrijorare a Aldevei, care mult o iubea, şi nu ştia prin cine să-i dea de ştire lui Galaor, iubitul ei. Autorul se opreşte cu această istorie aici şi din nou vă va povesti despre Amadis, iar despre Galaor veţi afla iarăşi la timpul cuvenit.

CAPITOLUL XIII

Cum s-a despărţit Amadis de Urganda Necunoscuta şi a ajuns la o fortăreaţă şi ce i s-a întîmpat acolo

După ce Amadis s-a despărţit de Urganda Necunoscuta, cu multă bucurie în suflet pentru că aflase că cel pe care îl făcuse cavaler e fratele lui şi fiindcă bănuia că, în curînd, va ajunge la doamna sa, căci chiar dacă n-o vedea, mare mîngîiere era să vadă locurile unde se află ea, a tot umblat pe drumul său, trecînd printr-un codru, fără să afle aşezare omenească, aşa că l-a prins noaptea în pădure, cînd, la o oarecare depărtare a văzut nişte lumini ca de foc ce se iveau pe deasupra copacilor, şi s-a îndreptat într-acolo, cu gînd să afle adăpost. Aşa că, abătîndu-se din drumul lui, a tot mers pînă ce a ajuns la o fortăreaţă frumoasă ; şi la ferestrele unuia dintre turnuri sclipeau lumini de lumînări şi a auzit glasuri de bărbaţi şi femei care cîntau şi se veseleau. A bătut la poartă, dar

nimeni nu l-a auzit ; însă, peste puţină vreme, cei din turn au privit printre creneluri şi, văzîndu-l că bate la poartă, un cavaler l-a întrebat : „Cine sînteţi de sosiţi la asemenea ceas ?“ El a răspuns „Domnule, sînt un cavaler străin“. „Străin şi ciudat — a zis cel de pe ziduri —, de umblaţi noaptea în loc să umblaţi ziua, dar cred că faceţi asta ca să nu fiţi nevoit să vă luptaţi cu cineva, că la vremea asta n-o să întîlniţi decît diavoli“. Amadis i-a spus : „Dacă aţi fi un om de bine, aţi mai vedea, uneori, umblînd noaptea şi pe cei ce sînt nevoiţi s-o facă“. „Şi-acum, plecaţi — a răspuns cavalerul —, căci aici nu veţi fi primit“. „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a spus Amadis —, dacă nu cred că vă feriţi să aveţi în tovărăşie oameni curajoşi. Mai înainte de a pleca, aş vrea să ştiu care vă e numele“. „O să ţi-l spun — a răspuns celălalt —, dacă atunci cînd mă vei întîlni te vei înfrunta cu mine“. Amadis, care era mînios foarte, a încuviinţat. Cavalerul a spus : „Aflaţi că numele meu este Dardan, şi oricît de rău veţi petrece noaptea asta, mult mai rea va fi ziua cînd vă veţi întîlni cu mine“. „Eu doresc — a spus Amadis — să-mi ţin făgăduiala chiar acum, aşa că fie ca lumina acestor lumînări să ne călăuzească în luptă“. „Cum ? a spus Dardan. Să-mi pun acum armura şi să-mi iau armele, la mijlocul nopţii ? La dracu' cu cine şi-o pune pintenii şi zalele ca să cîştige un ceas mai devreme o luptă !“ Şi a plecat de pe creneluri, iar Amadis şi-a urmat drumul său.

Aici, autorul îi zugrăveşte pe trufaşi şi spune : „Trufaşilor, ce doriţi ? Ce e în mintea voastră ? Rogu-vă, spuneţi-mi, frumoasa voastră înfăţişare, marele curaj, înflăcărarea din inimă le-aţi moştenit cumva de la părinţii voştri, le-aţi cumpărat cu bogăţii, le-aţi dobîndit în şcolile marilor învăţaţi, ori le-aţi cîştigat datorită mărinimiei marilor principi ? E sigur că veţi spune nu. Atunci, de unde le aveţi ? Mi se pare mie că de la acel Domn prea înălţat, de la care ne vin şi datorită căruia ni se întîmplă toate lucrurile bune. Şi cu ce mulţumiri, cu ce servicii îi plătiţi pentru toate acestea ? E limpede, cu nimic altceva decît cu dispreţ faţă de cei virtuoşi, dezonorarea celor buni, maltratarea celor ce fac parte din cinul său sfînt, zdro-

birea celor slabi cu marea voastră trufie şi multe alte jigniri potrivnice slujirii sale. Crezînd, în mintea voastră, că în felul acesta vă cîştigaţi faimă şi onoare pe lumea aceasta, aşa cum credeţi că, dacă, la sfîrşitul zilelor voastre de glorie, veţi da dovadă de puţină pocăinţă, veţi cîştiga faimă şi onoare pe lumea cealaltă. Oh ! Ce gînduri deşarte şi nebune ; după ce v-aţi petrecut timpul în felul acesta, fără să vă căiţi, fără să-i aduceţi mulţumirile ce se cuvin stăpînului vostru, să păstraţi totul pentru acel trist şi rătăcitor ceas al morţii, ce nu ştiţi nici cînd, nici cum va veni. Veţi spune că puterea şi harul lui Dumnezeu sînt foarte mari, la fel ca îndurarea sa, şi e adevărat. Dar tot astfel trebuie să fie şi puterea voastră, ca să înfrîneze la vreme mînia şi furia voastră şi ca să vă lepădaţi de toate acele lucruri pe care El le urăşte atît de mult, pentru că, trăind în demnitate, cu demnitate veţi putea dobîndi iertarea sa. Gîndindu-vă că fiorosul iad nu a fost creat de El fără motiv. Dar acum, vreau să las deoparte aceste lucruri nevăzute şi să lămuresc cu voi cele văzute şi citite în zilele noastre. Spuneţi-mi, de ce a fost prăvălit din cer în adîncul abisului acel netrebnic Lucifer ? Pentru nimic alta decît pentru trufia sa ; şi acel uriaş puternic, Nemrod, ce a fost primul care a domnit peste toată stirpea omenească ? De ce a fost părăsit de toţi şi şi-a trăit zilele ca un animal sălbatic, fără simţire, prin locuri pustii, dacă nu, fiindcă, în marea lui trufie, a vrut să construiască o scară, gîndind să urce pe ea ca pe un drum, spre cer, ca să domnească acolo ? Şi, de ce, spunem că marea Troie a fost pustiită şi distrusă de Hercule şi a fost ucis puternicul ei rege Laomedon ? Nu din altă pricină decît datorită trufaşei lui solii trimisă prin mesagerii săi cavalerilor greci, care aruncaseră ancorele cu bună credinţă în portul Cimeonta. Am mai putea înşira încă mulţi alţii care, datorită relei şi blestematei lor trufii, au pierit în lumea asta şi în cealaltă, ceea ce ar întări şi mai mult spusa noastră. Dar cum ar fi mai plictisitoare de citit cu cît lista ar fi mai lungă, ne oprim aici, căci memoria este trădătoare ; dacă toţi aceştia care, în cer şi pe pămînt, unde s-au bucurat de atîta putere şi cinste, s-au prăpădit datorită trufiei, dezonoraţi şi loviţi, ce folos îşi au acele josnice vorbe rostite de Dardan şi de alţii ca el ? Ce pu-

tere au asupra unuia sau altuia, ori ce urmări pot avea ?" Asta ne va arăta povestea noastră mai departe.

După ce Amadis s-a despărţit, tare mînios, de acel prea trufaş cavaler Dardan, a pornit prin pădure, căutînd vreun tufiş potrivit sub care să se adăpostească. Şi, cum mergea el aşa, a auzit în faţa sa nişte glasuri, şi, dînd pinteni calului să lungească pasul, a zărit două domnişoare călare pe caii lor, însoţite de un scutier ; s-a apropiat de ele şi le-a salutat plin de curtenie ; ele l-au întrebat de unde vine înarmat la acel ceas ; atunci, el le-a povestit tot ce i se întîmplase de la căderea nopţii. „Ştiţi cumva — l-au întrebat ele — care este numele acestui cavaler ?" „Da — a răspuns el —, fiindcă mi l-a spus şi a zis că numele său este Dardan". „E-adevărat — au spus ele —, se numeşte Dardan Trufaşul şi este cel mai trufaş cavaler din cîţi se află pe aceste meleaguri". „Cred şi eu", a spus Amadis. Domnişoarele au adăugat : „Seniore cavaler, în apropiere se află locul nostru de popas ; rămîneţi cu noi". Amadis s-a învoit şi, mergînd mai departe împreună, au ajuns la două corturi înălţate în locul unde poposiseră tinerele domniţe ; aici au descălecat şi, cînd Amadis şi-a dezbrăcat armura, tare s-au mai bucurat domnişoarele de frumuseţea lui ; s-au ospătat cu multă plăcere şi apoi au înălţat şi pentru el un cort în care să doarmă ; între timp, domnişoarele l-au întrebat încotro se îndreaptă. „La curtea regelui Lisuarte", a răspuns el. „Şi noi tot acolo mergem — au spus ele —, să vedem ce se va întîmpla cu o doamnă, una dintre cele mai bune din acest ţinut şi cea mai nobilă din cîte se află în lume, care şi-a pus numele în joc şi de-acum în zece zile trebuie să găsească un cavaler care să lupte pentru ea în faţa regelui Lisuarte, dar nu ştim ce se va petrece, căci cel împotriva căruia trebuie să se apere este, acum, cel mai viteaz cavaler din cîţi există în Marea Britanie". „Cine este acest cavaler — a întrebat Amadis — atît de preţuit pentru faptele sale de arme, aici unde sînt atîţia cavaleri viteji ?" „Chiar cel de care v-aţi despărţit nu de mult — au răspuns ele —, Dardan Trufaşul". „Care este pricina acestei lupte ? — a întrebat el. Spuneţi-mi, rogu-vă, şi să vă ajute Dumnezeu." „Seniore — au răspuns ele —, acest cavaler iubeşte o doamnă din acest ţinut, fiica unui cavaler ce s-a căsătorit

cu doamna de care vorbeam mai înainte ; iubita lui Dardan i-a spus prietenului ei că nu va face dragoste cu el pînă ce nu o va duce la curtea regelui Lisuarte şi, totodată, că averea mamei sale vitrege i se cuvine ei ; şi i-a cerut să lupte pentru acest lucru cu oricine va susţine contrariul ; el a făcut aşa cum i-a cerut iubita lui, iar cealaltă doamnă n-a fost atît de cu minte pe cît ar fi trebuit şi i-a spus regelui că va găsi un cavaler care să-i apere drepturile ; regele, în marea lui putere, s-a învoit la asta, iar ea trebuie să găsească un apărător, însă Dardan este atît de viteaz în luptă, încît, pe drept sau pe nedrept, toţi se îndoiesc că ea va cîştiga în această înfruntare." Amadis s-a bucurat foarte la auzul acestor veşti, căci astfel putea să lupte împotriva trufaşului şi se putea răzbuna pentru jignirea adusă în luptă dreaptă, dar, mai ales, pentru că această înfruntare ar fi avut loc sub privirile stăpînei sale, Oriana ; aşa că a început să se gîndească foarte serios la asta. Domniţele au luat seama la frămîntarea lui şi una dintre ele i-a zis : „Domnule cavaler, vă rog mult, aveţi bunăvoinţa de-a ne spune ce gînduri vă tulbură, dacă vă e cu putinţă s-o faceţi". „Prietene — a spus el —, dacă îmi făgăduiţi, ca nişte preacinstite domniţe, că veţi păstra taina şi nu o veţi dezvălui nimănui, vă voi spune cu plăcere ce gînduri am." Ele s-au învoit şi, atunci, el a grăit aşa : „Am de gînd să lupt pentru doamna de care mi-aţi vorbit şi o voi face, dar nu vreau să afle nimeni". Domnişoarele l-au lăudat îndelung pentru vitejia sa şi i-au spus, cu multă admiraţie : „Domnule, gîndurile voastre sînt frumoase şi foarte curajoase ; deie Domnul ca totul să se termine cu bine" ; apoi au plecat să se culce în corturile lor şi, a doua zi, au încălecat, gata de drum ; cele două domnişoare l-au rugat pe Amadis să nu se despartă de ele, de vreme ce au acelaşi drum şi, mai ales, fiindcă prin codrii aceia mişunau oameni netrebnici ; el s-a învoit şi au pornit laolaltă, vorbind despre una şi alta ; domnişoarele l-au rugat să le spună cum îl cheamă, dacă voia Domnului fusese să se întîlnească ; el le-a spus ce nume poartă, rugîndu-le să nu îl dezvăluie nimănui.

Pe cînd mergeau ei aşa, cum vă spuneam, înnoptînd în mijlocul naturii şi îndestulîndu-se în corturile lor cu merindele pe care le aveau domniţele, numai ce văd doi

cavaleri în armură, călare pe cai, la umbra unui copac, care le tăiau calea, în vreme ce unul îi spunea celuilalt : „Pe care din cele două fete le alegeți ? Ca s-o iau eu pe cealaltă". „Eu o vreau pe asta", a spus celălalt cavaler. „Atunci, eu pe astălaltă" ; și fiecare a pus mîna pe cea aleasă. Amadis le-a spus : „Ce-nseamnă asta, domnilor, ce vreți cu aceste domnișoare ?" Ei au răspuns : „Să le facem iubitele noastre". „Așa de repede vreți să le luați — i-a întrebat el —, fără să știți dacă ele se învoiesc ?" „Și cine o să ne împiedice ?", au răspuns ei. „Eu — a spus Amadis —, de-mi va sta în puteri". Și luîndu-și coiful, scutul și lancea, a adăugat : „Acum, dați-le drumul acestor domnișoare". „Mai înainte, însă — a zis unul din ei —, o să vedeți cum știu să lupt" ; și amîndoi s-au năpustit în goana cailor unul spre celălalt și s-au lovit năprasnic cu lăncile. Cavalerul și-a pierdut lancea, iar Amadis l-a izbit cu atîta putere, încît l-a răsturnat de pe cal, cu capu-n jos și picioarele-n sus, și, rupîndu-i curelele coifului, i l-a scos de pe cap. Celălalt cavaler s-a repezit, atunci, asupra lui Amadis și l-a lovit în așa fel, încît i-a îndoit armura și l-a rănit ; dar rana nu era adîncă, iar cavalerul, la rîndul său, și-a rupt lancea. Amadis i-a venit în întîmpinare și s-au încleștat unul cu celălalt, cu cai și scuturi, și Amadis a reușit să-l prindă și, smulgîndu-l din șa, să-l trîntească la pămînt ; așa s-a făcut de amîndoi cavalerii au rămas pe jos, iar caii slobozi. Amadis le-a lăsat pe domnișoare să meargă înaintea lui și așa au tot umblat, pînă au ajuns la un rîu, unde au poruncit să li se întindă corturile și să li se pregătească masa ; dar, mai înainte ca el să descalece, au sosit cei doi cavaleri cu care se înfruntase și i-au spus : „Va trebui să le apărați pe aceste domnițe cu spada, așa cum le-ați apărat cu lancea, altminteri vor fi ale noastre". „Nu vor fi — a răspuns el — atîta vreme cît le voi putea apăra". „Atunci, lăsați deoparte lancea — au zis ei — și să purcedem la luptă." „Așa voi face — a spus Amadis —, dar veniți cîte unul". Și, dîndu-i lancea lui Gandalin, a pus mîna pe spadă și s-a aruncat asupra celui ce se socotea mai iscusit și au început lupta ; dar după scurt timp, cavalerul era atît de zdrobit, încît tovarășul său a fost nevoit să-i vină în ajutor, cu toate că făgăduise altceva. Amadis, văzîndu-l, i-a

spus : „Ce-nseamnă asta, cavalere, nu vă ţineţi făgăduiala ? Aflaţi, atunci, că pentru mine nu valoraţi nimic". Cavalerul, odihnit, s-a năpustit asupra lui şi, cum era voinic, i-a dat cîteva lovituri grele lui Amadis. Acesta, văzînd că are de luptat cu doi, nu s-a lăsat mai prejos şi l-a izbit pe cel odihnit cu toată puterea în coif, dar spada a alunecat pieziş, l-a lovit în urmăr şi i-a tăiat curelele platoşei, pătrunzînd în carne pînă la os şi făcînd să-i cadă spada din mînă ; cavalerul a socotit că e ca şi mort şi a rupt-o la fugă ; Amadis s-a îndreptat spre celălalt şi i-a dat o lovitură de-a curmezişul în scut, în dreptul pumnului, şi i l-a spintecat atît de adînc, încît spada i-a ajuns la mînă şi i s-a înfipt pînă în braţ ; cavalerul a spus : „Ah, domnule, m-aţi omorît !", şi a aruncat spada din mînă şi scutul de după gît ; Amadis i-a spus : „Nu va fi nevoie să vă ucid decît dacă nu juraţi că niciodată nu veţi mai silui vreo fată sau vreo femeie". Cavalerul a jurat pe dată şi Amadis l-a pus să-şi vîre spada în teacă şi să-şi petreacă scutul pe după gît, şi l-a lăsat să plece ca să se oblojească. Amadis s-a întors la locul unde se aflau fetele, lîngă corturi, şi acestea i-au spus „Cu siguranţă, domnule cavaler, am fi fost necinstite dacă n-aţi fi fost domnia voastră, dînd dovadă de atîta vitejie, pentru care vă sîntem îndatorate, şi tragem mare nădejde că veţi fi răzbunat pentru trufaşele vorbe pe care vi le-a spus Dardan, aşa cum acea doamnă va fi răzbunată pentru cumplita jignire ce i s-a adus, dacă soarta va voi să luptaţi pentru ea". Amadis s-a ruşinat în faţa atîtor laude ; apoi, şi-a dat jos armura şi s-au ospătat şi s-au odihnit o bucată de vreme, după care au pornit iarăşi la drum şi au tot mers, pînă ce au ajuns la un castel, unde au fost găzduiţi cu multă cinstire de o doamnă. A doua zi, au călărit fără să li se întîmple nimic demn de a fi povestit, pînă au ajuns la Vindilisora, unde se afla regele Lisuarte ; ajunşi în apropierea cetăţii, Amadis le-a spus domnişoarelor : „Prietene, nu vreau să mă vadă nimeni şi, pînă se va înfăţişa Dardan pentru luptă, o să rămîn într-un loc ascuns. Daţi-mi un paj de-al vostru, să ştie unde mă aflu şi să mă cheme cînd va fi sorocul". „Domnule — i-au răspuns ele —, n-au mai rămas decît două zile pînă la data hotărîtă pentru luptă ; aşa că, dacă vă e pe plac, vom rămîne noi cu dom-

nia voastră şi cineva din cetate ne va înştiinţa cînd va sosi cavalerul celălalt." „Aşa să fie", a spus el. Şi astfel, au părăsit drumul şi au poruncit să li se ridice corturile pe malul unui rîu ; domnişoarele au spus că vor să se ducă pînă în cetate şi că se vor întoarce repede. Amadis şi-a încălecat armăsarul, aşa, fără armură cum era, şi împreună cu Gandalin s-au îndreptat spre un colnic în apropierea căruia se afla un drum mare, de unde li s-a părut că pot admira mai bine cetatea. Amadis s-a aşezat la poalele unui copac şi a început să privească într-acolo ; şi a văzut turnurile şi zidurile înalte şi şi-a zis în sufletul lui : „Ah, Dumnezeule, aici se află floarea lumii ! Ah, nespus de mîndră cetate, căci în tine vieţuieşte acea doamnă ce nu are pereche între toate femeile din lume, în bunătate şi în frumuseţe, ba spun chiar că este cea mai iubită dintre toate femeile iubite, şi asta o voi dovedi în faţa celui mai viteaz cavaler din lume; dacă ea îmi va îngădui !" După ce i-a adus aceste laude doamnei sale, l-a cuprins o asemenea tristeţe, încît ochii i s-au umplut de lacrimi, inima i s-a muiat şi s-a cufundat în gînduri atît de adînc, încît totul îi părea de pe altă lume şi nu mai ştia de nimeni şi de nimic, nici chiar de el însuşi. Gandalin, văzînd că pe drumul mare se apropie o ceată de doamne şi de cavaleri îndreptîndu-se spre locul unde se afla stăpînul său, s-a dus la acesta şi i-a spus : „Domnule, vedeţi grupul acela ce vine spre noi ?" El însă nu a răspuns şi atunci Gandalin l-a luat de mînă şi l-a ridicat de jos ; el l-a lăsat, oftînd din greu, cu faţa scăldată toată în lacrimi ; văzîndu-l aşa, Gandalin i-a spus : „Stăpîne, tare mă întristează cînd vă văd mai îndurerat decît toţi cavalerii din lume, aşa să mă ajute Dumnezeu, dar ar trebui să aveţi grijă de voi şi să fiţi curajos aşa cum sînteţi în alte împrejurări". Amadis i-a răspuns : „Ah, prietene Gandalin, de-ai şti cît suferă inima mea ! Dacă mă iubeşti, ştiu că mai degrabă m-ai sfătui să-mi aflu moartea decît să trăiesc în astfel de chinuri cumplite, tînjind după ceea ce nu pot vedea". Gandalin, neputîndu-l împiedica să nu mai plîngă, i-a spus : „Domnule, mare nenorocire este această iubire atît de copleşitoare, şi aşa să mă ajute Dumnezeu, dar eu nu cred că există o femeie atît de bună şi atît de frumoasă care să vă egaleze în bunătate şi care să nu fie a

voastră". Amadis, auzind aceste vorbe, s-a mîniat foarte şi a spus : „Smintit fără judecată, cum crezi că eu sau oricine altcineva putem fi pe potriva aceleia ce poartă în ea toate comorile lumii ; şi de vei mai rosti asemenea vorbe, un pas nu vei mai face împreună cu mine". Gandalin a spus : „Ştergeţi-vă ochii, să nu vă vadă astfel cei ce sosesc". „Cum — a întrebat el —, vine cineva ?" „Da", a răspuns Gandalin. Şi a arătat spre doamnele şi cavalerii ce ajunseseră deja în apropierea colnicului. Amadis a încălecat şi, ieşindu-le în întîmpinare, i-a salutat, iar ei i-au răspuns ; în acel grup, Amadis a văzut o doamnă deosebit de frumoasă, cu vestminte bogate, ce tare amar mai plîngea. Amadis i s-a adresat, spunîndu-i : „Dumnezeu să vă dea veselie, doamnă". „Iar domniei voastre numai onoruri — a răspuns ea —, căci veselia e tare departe de mine, dacă nu mă ajută Dumnezeu". „Să vă ajute Domnul, atunci — a spus el. Dar ce necaz aveţi ?" „Prietene — a spus ea —, tot ceea ce atîrnă de soarta unei lupte" ; el şi-a dat seama de-ndată că aceasta este doamna despre care i se povestise şi a întrebat-o : „Doamnă, aveţi un cavaler care să lupte pentru voi ?" „Nu — a răspuns ea —, şi mîine e sorocul pentru înfruntare". „Şi ce veţi face ?", a întrebat el. „Voi pierde tot ce am — a spus ea —, dacă la curtea regelui nu se va găsi cine să se milostivească de mine şi să vrea să lupte pentru mine şi pentru dreptate". „Dumnezeu să vă dea ajutor — a spus Amadis — că mult mi-ar plăcea, atît pentru voi, cît şi fiindcă nu îl iubesc pe cel ce vă e potrivnic". „Domnul să vă dea vitejie — a zis ea — şi să ne îngăduie răzbunarea cît mai curînd, atît vouă cît şi mie". Amadis s-a îndreptat apoi spre cortul lui, iar doamna şi suita ei spre cetate ; după scurt timp, s-au înapoiat şi domnişoarele şi i-au povestit cum că Dardan se află în oraş, pregătit cum se cuvine pentru luptă. Amadis, la rîndu-i, le-a povestit cum s-a întîlnit cu doamna cu pricina şi ce s-a mai întîmplat.

În noaptea aceea s-au odihnit cu toţii şi, în zorii zilei, domnişoarele s-au sculat şi i-au spus lui Amadis că pleacă în cetate şi că îi vor trimite vorbă ce face cavalerul. „Vreau să merg cu domniile voastre — a spus el —, ca să fiu mai aproape ; şi cînd Dardan va apărea pe cîmpul de luptă,

să vină una dintre domniile voastre să-mi spună" ; aşa că şi-a pus degrabă armura şi au plecat. După o bucată de drum, el a descălecat, şi-a scos coiful şi scutul şi s-a pus pe aşteptare ; asta să fi fost pe cînd se ivea soarele. Cam tot la ceasurile acestea, cum v-am spus, regele Lisuarte, însoţit de mulţime de cavaleri viteji, se îndrepta călare spre un cîmp ce se afla între cetate şi pădure, spre care se îndrepta şi Dardan, înarmat din cap pînă-n picioare, călărind un frumos armăsar, ţinînd frîul calului iubitei sale, cel mai împodobit frîu din cîte putuse găsi ; amîndoi s-au oprit în faţa regelui Lisuarte şi el a spus : „Măria ta, porunceşte să i se dea acestei doamne ceea ce i se cuvine de drept şi, de se va ivi vreun cavaler care să se împotrivească spusei mele, mă voi lupta cu el". Regele Lisuarte a poruncit de îndată să i se înfăţişeze cealaltă doamnă şi, o dată aceasta sosită, i-a spus : „Doamnă, aveţi un cavaler care să lupte pentru voi ?" „Stăpîne, nu", a răspuns ea plîngînd. Regelui i s-a făcut tare milă de ea, pentru că era o femeie bună. Dardan s-a oprit în mijlocul cîmpului de luptă, unde trebuia să aştepte pînă la miezul zilei şi, dacă pînă atunci nu avea să se înfăţişeze nici un cavaler, regele trebuia să-i dea dreptate, căci acesta era obiceiul. Văzînd acestea, una dintre domnişoare a alergat cît mai repede la Amadis, să-l înştiinţeze. El a încălecat de-ndată şi, luîndu-şi armele, le-a spus lui Gandalin şi celorlalte domniţe să o ia pe alt drum şi că, dacă va sfîrşi lupta spre cinstea lui, să se îndrepte spre corturi, căci va veni şi el acolo ; apoi a ieşit din pădure, în armură din cap pînă în picioare, călare pe un armăsar alb şi s-a îndreptat spre locul unde se afla Dardan, pregătindu-şi armele. Cînd regele şi cei din cetate au zărit un cavaler ieşind din pădure, tare s-au minunat, întrebîndu-se cine ar putea fi, căci nimeni nu îl cunoştea, dar toţi spuneau că nu mai văzuseră niciodată un cavaler care să arate atît de chipeş călare şi în armură. Regele a întrebat-o pe doamna provocată la luptă de Dardan : „Doamnă, cine este acest cavaler care vrea să lupte pentru cauza voastră ?" „Aşa să mă ajute Dumnezeu, dacă ştiu — a spus ea —, căci, din cîte îmi amintesc, nu l-am văzut niciodată". Amadis a pătruns pe cîmpul de luptă unde se afla Dardan şi i-a spus : „Dardan, acum apără cauza prietenei tale,

căci eu o voi apăra pe a celeilalte doamne şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, o să-ţi plătesc ceea ce ţi-am făgăduit". „Şi ce anume mi-aţi făgăduit ?" a întrebat el. „Că o să lupt cu tine — a răspuns Amadis —, şi de aceea am vrut să-ţi aflu numele cînd te-ai purtat ca un om lipsit de noblețe cu mine". „Acum te disprețuiesc şi mai mult decît înainte", a spus Dardan. „Acum nu-mi mai pasă de ceea ce spui — i-a răspuns Amadis —, căci aproape-mi este răzbunarea, cu ajutorul Atotputernicului". „Să vină, atunci acea doamnă — a spus Dardan —, ca să te numească apărătorul ei şi răzbună-te, de poţi". În vremea asta, regele şi cavalerii s-au apropiat să vadă ce se întîmplă, şi Dardan i-a spus doamnei : „Acest cavaler vrea să lupte pentru voi ; îi îngăduiţi ?" „Îngădui — a spus ea —, şi fie ca Domnul să-l răsplătească însutit". Regele l-a privit pe Amadis şi a văzut că are scutul înfundat în multe locuri şi pe margine multe crestături de spadă, drept care le-a spus celorlalţi cavaleri : „Dacă acest cavaler străin va cere un scut, drept este să i se dea". Dar Amadis nu avea altă grijă decît să se lupte cu Dardan şi nu-i stătea gîndul la altceva, păstrînd în minte mai proaspete şi mai vii acum decît atunci cînd fuseseră rostite vorbele acelea urîte pe care i le adresase Dardan şi asta ar trebui să le fie pildă tuturor şi să-şi pună lacăt gurii, mai ales în faţa necunoscuţilor, pentru că asemenea întîmplări au dat naştere, adesea, unor fapte demne de ţinut minte. Regele şi toţi ceilalţi s-au tras deoparte, în vreme ce Dardan şi Amadis, după ce s-au îndepărtat mult unul de altul, s-au repezit să se înfrunte şi cum caii erau iuţi şi uşori, iar ei amîndoi foarte puternici, s-au lovit cu lăncile atît de tare, încît li s-au înfundat armurile, dar nici unul n-a fost rănit ; cum îşi rupseseră lăncile, şi-au apropiat caii şi s-au ciocnit în scuturi atît de cumplit, de mai mare minunea ; Dardan a căzut la pămînt în această primă înfruntare, dar a reuşit să rămînă cu frîul calului în mînă, astfel că, după ce Amadis a trecut de el, s-a ridicat degrabă şi, cum era foarte iute, a încălecat şi a pus mîna pe spadă plin de curaj. Cînd Amadis şi-a întors calul spre el, l-a văzut gata de atac, aşa că a pus şi el mîna pe spadă şi amîndoi s-au năpustit unul spre altul atît de sălbatic, încît toţi s-au înspăimîntat privind lupta, iar lumea din cetate se urcase

în turnuri, pe ziduri şi în toate locurile de unde putea vedea mai bine ; odăile reginei se aflau deasupra zidului şi aveau multe ferestre, la care stăteau multe doamne şi domnişoare privind lupta cavalerilor, ce li se părea îngrozitoare, pentru că aceştia se izbeau în coifurile de oţel fin şi, cum aruncau noian de scîntei, tuturor le părea că le ard capetele, iar din platoşe şi din celelalte părţi ale armurii le cădeau multe bucăţi, şi zale, şi multe ţăndări din scuturi.

Lupta era atît de înverşunată, încît îi înspăimîntase foarte pe cei ce priveau, dar cei doi nu osteneau să se izbească în toate locurile, fiecare arătîndu-şi celuilalt puterea şi îndrăzneala. Regele Lisuarte, care îi privea ca unul ce trecuse el însuşi prin multe încercări de felul acesta şi văzuse încă altele, părîndu-i nemaipomenită lupta, a spus : „Aceasta e cea mai vitejească luptă din cîte s-au pomenit vreodată şi vreau să văd cum se va sfîrşi şi să pun să i se zugrăvească învingătorului chipul pe poarta palatului meu, ca să-l privească toţi aceia ce vor să cîştige glorie".

Pe cînd se luptau cavalerii cu multă vitejie, aşa cum aţi auzit, dîndu-şi lovituri grele fără pic de răgaz, Amadis, care îl duşmănea aprig pe Dardan şi spera să rămînă la curtea regelui, unde se afla doamna lui, ca să îi poată sluji acesteia, văzînd că Dardan îi ţine piept, a început să lovească năprasnic şi fără milă, ca unul ce, aici mai mult ca oriunde în altă parte unde nu se afla doamna sa, voia să arate cît o preţuieşte, aşa încît, mai înainte de a suna miezul zilei, toţi şi-au dat seama că Dardan a avut mai mult de suferit de pe urma luptei, dar nu într-atît încît să nu se mai apere, căci nu era nici un vicleşug pe care să nu-l folosească. Dar nu-i era de nici un folos, căci cavalerul străin nu făcea decît să-şi sporească puterile şi vitejia şi îl izbea la fel de tare ca la început, încît toţi ziceau că numai calului îi mai slăbiseră puterile şi nu mai era atît de curajos pe cît ar fi fost nevoie.

Şi calul celuilalt, cu care se înfrunta, era la fel, căci de multe ori se izbiseră unul de altul şi căzuseră în genunchi cu cavalerii în şa şi cu greu se putuseră ridica, aşa că Dardan, căruia îi era mai la îndemînă să lupte pe jos, i-a spus lui Amadis : „Cavalere, armăsarii noştri sînt vlăguiţi şi or să se prăpădească şi din pricina asta lupta din-

tre noi se prelungeşte prea mult ; eu cred că dacă am fi luptat pe jos, de mult te-aş fi învins". Aceste vorbe le-a rostit atît de tare, încît le-au auzit şi regele şi toţi cîţi erau în preajma sa, ceea ce l-a făcut pe celălalt cavaler să se ruşineze foarte şi să spună : „Dacă tu crezi că te poţi apăra mai bine pe jos decît călare, atunci să descălecăm şi apără-te, căci multă nevoie vei avea, deşi nu sînt de părere că un cavaler trebuie să-şi părăsească armăsarul cîtă vreme îl poate călări". Aşa că, fără să mai piardă vremea, au descălecat de-ndată şi, punînd mîna fiecare pe ce-i mai rămăsese din scut, s-au repezit unul împotriva celuilalt cu nespusă vitejie şi s-au lovit şi mai sălbatic ca înainte, de nu-ţi venea să-ţi crezi ochilor. Cavalerul străin era de departe mult mai iscusit, se apropia mai uşor de celălalt, îi dădea lovituri puternice şi fără încetare, de nu-l lăsa să-şi tragă sufletul, deşi vedea cîtă nevoie are de odihnă, îl făcea să se răsucească într-o parte şi-n alta, ba uneori chiar să cadă în genunchi, astfel că toţi spuneau : „Mare nebunie a făcut Dardan cerînd să lupte pe jos din pricină că armăsarul e obosit şi că de-asta nu-l poate învinge". Cavalerul străin făcea tot ce voia din Dardan care, acum, mai mult se apăra de lovituri decît ataca şi se tot retrăgea spre încăperile reginei ; domnişoarele de-acolo şi toţi ceilalţi ziceau că Dardan va muri dacă se încăpăţînează să continue lupta. Şi cînd au ajuns sub ferestrele palatului, toată lumea a prins a spune : „Sfîntă Fecioară, Dardan e ca mort !" În clipa aceea, Amadis a auzit-o vorbind pe domniţa din Danemarca şi, recunoscîndu-i glasul, a privit în sus şi a văzut-o pe doamna sa, Oriana, la o fereastră împreună cu domnişoara din Danemarca ; şi, de cum a zărit-o, spada i s-a răsucit în mînă şi bătălia şi toate celelalte au încetat să mai existe pentru el. Dardan şi-a mai tras sufletul şi, văzînd că duşmanul său priveşte în altă parte, şi-a apucat spada cu amîndouă mîinile şi i-a dat o asemenea lovitură în coif, că i l-a sucit într-o parte. Amadis n-a răspuns cu altă lovitură, ci doar şi-a îndreptat coiful, şi-atunci Dardan a prins să-l lovească peste tot. Amadis arareori îl lovea, căci gîndul lui era doar s-o privească pe stăpîna sa. Aşa s-a făcut că Dardan începuse să cîştige teren, iar el să piardă, cînd domnişoara din Da-

nemarca a exclamat : „Blestemată clipa cînd acest cavaler a văzut-o pe una din noi aici !“ ; căci Amadis pierdea lupta şi Dardan dobîndea victorii şi mult nu mai avea să-l ucidă. De bună seamă că un cavaler nu trebuie să se piardă cu firea în timpul luptei. Amadis, auzind acele vorbe, s-a ruşinat de ar fi vrut să-l înghită pămîntul, temîndu-se că doamna lui îl va crede laş, şi s-a năpustit asupra lui Dardan, izbindu-l atît de puternic în coif, încît acesta a căzut la pămînt, proptindu-se în mîini ; iar Amadis l-a apucat de coif şi a tras atît de tare, încît i l-a smuls din cap şi l-a lovit cu el atît de zdravăn, încît Dardan s-a prăbuşit ameţit ; Amadis, lovindu-l cu mînerul spadei în obraz, i-a spus : „Dardan, te ucid, dacă nu renunţi la pretenţiile tale faţă de acea doamnă !“ El a spus : „Vai, cavalere, îndurare ! Nu mă ucide, căci renunţ la toate pretenţiile mele“. Tocmai atunci s-au apropiat regele şi cavalerii săi şi i-au auzit vorbele. Amadis, ruşinat de ceea ce i se întîmplase, şi-a încălecat armăsarul şi a pornit în goană, cît mai iute cu putinţă, spre pădure. Iubita lui Dardan s-a apropiat de locul unde se afla acesta atît de zdrobit, şi i-a spus : „Dardan, de azi înainte să nu mă mai socoteşti prietena ta, nici a altcuiva pe lumea asta, în afară de acel cavaler viteaz care te-a învins acum“. „Cum — a glăsuit Dardan —, am fost învins şi batjocorit pentru tine şi vrei să mă părăseşti pentru cel care pe tine te-a păgubit şi pe mine m-a dezonorat ? Doamne, Dumnezeule, eşti într-adevăr femeie de rosteşti asemenea vorbe, şi îţi voi da răsplata cuvenită pentru trădarea ta“. Şi, apucînd spada pe care o mai purta încă la cingătoare, i-a dat o asemenea lovitură, încît capul i s-a rostogolit la picioare. După aceasta, stînd o clipă pe gînduri, a rostit : „Ah, ticălosul de mine ! Ce-am făcut ? Am ucis fiinţa pe care o iubeam cel mai mult pe lume, dar îi voi răzbuna moartea“ ; şi luîndu-şi iar spada şi-a vîrît-o în trup şi nimeni nu l-a mai putut salva, cu toate că au încercat în tot felul ; cum toţi alergaseră acolo să vadă ce se întîmplă, nimeni nu s-a dus după Amadis să afle cine este ; şi laolaltă se bucurau de moartea cavalerului, pentru că, deşi Dardan era cel mai viteaz şi mai puternic cavaler din Marea Britanie, trufia şi felul său urît de a se purta îl făcuseră să-şi folo-

sească acele însuşiri pentru a-i jigni pe mulţi, lucrînd împotriva legii, preţuind mai mult forţa şi patimile inimii sale decît judecata stăpînului din ceruri care, cu o fărîmă din puterea sa, face ca cei mai puternici să fie învinşi şi dezonoraţi de cei mai slabi.

CAPITOLUL XIV

Cum regele Lisuarte le-a făcut mormînt lui Dardan şi prietenei sale şi a poruncit să se scrie pe mormînt în ce fel au murit

O dată încheiată lupta în care Dardan şi prietena lui şi-au găsit o moarte atît de cumplită, regele a poruncit să se ridice două morminte aşezate pe nişte lei de piatră şi acolo au fost îngropaţi Dardan şi prietena sa, chiar pe cîmpul unde avusese loc lupta ; şi pe morminte s-a scris cum şi-au pierdut viaţa. Tot acolo s-a săpat, mai tîrziu, şi numele celui care l-a învins pe Dardan, aşa cum vă voi povesti mai departe. Apoi regele a întrebat ce s-a întîmplat cu cavalerul străin, dar nimeni n-a ştiut să-i spună decît că pornise în cea mai mare goană a calului spre pădure. „Ah — a exclamat regele —, ce minunat să poţi avea un asemenea bărbat în preajmă, căci, pe lîngă marea sa vitejie, cred că este şi foarte înţelept ; aţi auzit cu toţii ce vorbe i-a spus lui Dardan şi, cu toate că se afla în puterea lui, n-a vrut să-i ia viaţa, deşi eu tare cred că, după felul de-a fi al celuilalt, a înţeles că dacă s-ar fi aflat el în mîna lui, acela nu l-ar fi cruţat". Şi tot vorbind aşa, el şi toţi ceilalţi, despre cavalerul străin, au pornit spre palat. În vremea aceasta, Oriana îi spunea domnişoarei din Danemarca : „Prietenă, mă încearcă bănuiala că acel cavaler care a luptat aici este Amadis, căci ar fi vremea să sosească, şi cum eu i-am trimis vorbă să vină, nu va întîrzia să se arate". „Da, da — a răspuns domnişoara —, şi eu gîndesc deopotrivă, şi ar fi trebuit să-mi amintesc, cînd l-am văzut pe acest cavaler pe un armăsar alb, că

Amadis avea unul la fel cînd eu am plecat de-acolo". Apoi a adăugat : „Aţi văzut cumva ce blazon avea ?" „Nu — a răspuns ea —, căci scutul lui avea vopseaua căzută din pricina loviturilor, dar mi s-a părut că văd un cîmp de aur". „Stăpînă — a spus domnişoara de onoare —, în lupta cu regele Abies, pe scutul lui erau doi lei albaştri ce se înălţau pe picioarele din spate, unul în faţa celuilalt, pe un cîmp auriu ; cum scutul acela i se stricase de tot, a poruncit să i se facă unul la fel şi mi-a spus că pe acela îl va purta cînd va veni aici ; aşa că, eu cred că domnia lui este". „Prietenă — a spus Oriana —, dacă este el, fie va veni, fie va trimite un mesager în cetate, aşa că ieşiţi să vă plimbaţi, îndepărtaţi-vă de palat mai mult decît de obicei şi vedeţi de nu aflaţi o solie din parte-i". Apoi a adăugat : „Ah, Doamne, ce bucurie mi-ai face dacă ar fi el, căci acum aş putea să-i vorbesc".

Aşa stăteau ele de vorbă, iar noi, în vremea asta, ne întoarcem să povestim ce s-a mai întîmplat cu Amadis.

Cînd Amadis a plecat de pe cîmpul de luptă s-a îndreptat spre pădure pe furiş, încît nimeni n-a ştiut ce s-a întîmplat cu el, şi a ajuns tîrziu la corturi, unde i-a găsit pe Gandalin şi pe domniţe, care pregătiseră masa ; după ce a descălecat şi i-au scos armura, domnişoarele i-au istorisit cum Dardan o ucisese pe prietena lui şi apoi se omorîse pe sine, ceea ce l-a făcut pe Amadis să se închine de mai multe ori, auzind asemenea nenorocire, şi apoi s-au aşezat să se ospăteze cu multă voie bună. Amadis, însă, avea în minte doar cum să-i dea de veste doamnei sale că a sosit şi să afle ce îi porunceşte aceasta. După ce s-a strîns masa, s-a ridicat şi, luîndu-l deoparte pe Gandalin, i-a spus : „Prietene, du-te în cetate şi fă cum ştii să dai de domniţa din Danemarca, dar în taină mare, şi spune-i că mă aflu aici ; să-mi trimită vorbă ce trebuie să fac". Gandalin s-a hotărît să pornească pe jos, ca să treacă neobservat şi aşa a făcut ; ajuns în cetate, s-a îndreptat spre palatul regelui şi n-a aşteptat mult, că numai ce a văzut-o pe domniţa din Danemarca, ce nu făcea alta decît să se plimbe de colo pînă colo. S-a apropiat de ea, a salutat-o, ea i-a răspuns şi, privindu-l mai bine, a văzut că e Gandalin şi i-a spus : „Ah, prietene ! Fii bine venit ! Dar unde ţi-e stăpînul ?" „L-aţi şi văzut astăzi —

a răspuns Gandalin —, căci el a fost învingătorul în luptă ; acum l-am lăsat ascuns în pădure, iar pe mine m-a trimis să-mi spuneți ce trebuie să facă". „E binevenit în țara aceasta — a spus ea —, și doamna sa va fi foarte bucuroasă de sosirea lui ; vino după mine, acum, și de te-ntreabă cineva, spune că ești solul reginei Scoției cu un mesaj pentru Oriana și că îl cauți pe Amadis, care se află pe aceste meleaguri, ca să-i ții tovărășie, și astfel veți rămîne mai departe împreună, fără să dai de bănuit ceva". Așa au intrat în palatul reginei și domnișoara de onoare i-a spus Orianei : „Stăpînă, iată aici un scutier care vă aduce o solie de la regina Scoției". Oriana s-a bucurat foarte, dar încă și mai mult văzînd că scutierul e Gandalin care, îngenunchind în fața ei, i-a spus : „Doamnă, regina vă trimite multe salutări, căci vă iubește și vă prețuiește și vă cinstește și n-ar pregeta să facă totul pentru ca faima voastră să sporească". „Regina aibă parte numai de noroc — a răspuns Oriana — și îi mulțumea adînc pentru solie ; vino, dar, aici, lîngă fereastră, să-mi povestești mai multe". Și s-a îndepărtat împreună cu el, l-a așezat lîngă ea și l-a întrebat : „Prietene, unde l-ai lăsat pe stăpînul tău ?" „L-am lăsat în pădurea aceea — a răspuns el —, unde a tras aseară, după ce a învins în luptă". „Prietene — a zis ea —, cum îi merge ? Domnul să te aibă în pază !" „Doamnă — a răspuns el —, îi merge după cum vă e voia, căci vă aparține întru totul și își dă viața pentru voi, iar sufletul lui suferă cum n-a mai suferit vreodată un cavaler — și a început să plîngă, în timp ce-i spunea : Doamnă, el nu se va abate de la porunca voastră, întîmplă-se ce s-ar întîmpla și, pentru Dumnezeu, doamnă, fie-vă milă de el, că nu e altul pe lume să poată suferi chinurile pe care le-a îndurat pînă acum și deseori tînjește să cadă mort la pămînt, într-atît de înecată în lacrimi îi este inima ; dacă ar avea norocul să trăiască, ar ajunge cel mai viteaz cavaler din cîți au îmbrăcat armura și a ajuns astfel încă de pe acum, fără tăgadă, după cîte fapte a săvîrșit întru faima sa de cînd a fost făcut cavaler ; dar n-a avut noroc cînd v-a cunoscut, căci va muri de timpuriu și mai bine

ar fi fost să piară în apele mării unde fusese aruncat necunoscut de proprii săi părinţi, decît aceştia să-l vadă murind fără să-l poată ajuta — şi nu se mai oprea din plîns şi grăia mai departe : Doamnă, crudă va fi moartea stăpînului meu şi mulţi îl vor plînge, dacă se va chinui fără ajutor, mai mult decît s-a chinuit". Oriana a răspuns frîngîndu-şi mîinile şi degetele : „Ah, prietene Gandalin ! Taci, întru numele Domnului, nu mai spune nimic mai mult, căci numai Dumnezeu ştie cît mă dor vorbele tale, dacă tu crezi ceea ce spui, căci mai degrabă mi-aş ucide sufletul şi fericirea şi mi-aş dori moartea cea mai cumplită şi n-aş mai vrea să trăiesc nici o zi, dacă el ar pieri ; tu mă învinuieşti pe mine pentru că îi cunoşti suferinţa, dar pe-a mea n-o cunoşti, căci de-ai şti-o, mai milă ţi-ar fi de mine şi nu mai m-ai învinovăţi ; dar vezi că oamenii nu pot face ceea ce doresc, ba, dimpotrivă, fericirea se întîmplă să se îndepărteze, lăsînd în loc ceea ce îi întristează şi îi necăjeşte, şi aşa se întîmplă cu mine şi cu stăpînul tău ; Dumnezeu ştie, însă, că dacă mi-ar sta în puteri, bucuroasă aş găsi leac pentru împlinirea dorinţelor lui şi alor mele". Gandalin a spus : „Faceţi ceea ce se cuvine să faceţi, dacă îl iubiţi, căci el vă iubeşte mai presus decît tot ce poate fi iubit în ziua de azi şi, porunciţi, acum, doamnă, ce trebuie să facă". Oriana i-a arătat o grădină aflată sub fereastra lîngă care vorbeau şi i-a spus : „Prietene, du-te la stăpînul tău şi spune-i să vină în noaptea asta, în mare taină, să intre în grădină, căci dedesubt de noi se află încăperea unde dormim eu şi Mabilia ; odaia are o fereastră mică, aproape de pămînt, cu un grilaj de fier, şi astfel vom putea vorbi, căci Mabilia cunoaşte secretul inimii mele". Şi scoţîndu-şi din deget un frumos inel, i l-a dat lui Gandalin să i-l ducă lui Amadis, pentru că la inelul acela ţinea mai mult decît la toate celelalte cîte avea, spunîndu-i : „Mai înainte de a pleca, aşteaptă să vină Mabilia, care te va ascunde, căci e tare pricepută şi veţi spune că îi aduci veşti de la maică-sa ; astfel că nimeni nu va bănui nimic". Oriana a poruncit să fie chemată Mabilia, ca să îl întîlnească pe acel scutier venit din partea mamei sale ; cînd aceasta l-a văzut pe Gandalin, a priceput imediat despre ce e vorba, aşa că Oriana a plecat la mama sa, regina, care a între-

bat-o dacă scutierul se întoarce curînd în Scoţia, căci ar fi vrut să-i trimită prin el nişte daruri reginei de-acolo. „Doamnă — a răspuns ea —, scutierul a venit să-l caute pe Amadis, fiul regelui din Gaula, cavalerul cel viteaz de care mult se vorbeşte aici." „Şi unde se află cavalerul ?", a întrebat regina. „Scutierul zice — a răspuns ea — că acum mai bine de zece luni i s-a spus că a pornit încoace şi se miră că nu l-a găsit." „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a spus regina —, că tare mi-ar plăcea să-l văd pe acest cavaler în preajma regelui, stăpînul meu, căci de mare ajutor i-ar fi în multele treburi ce se ivesc peste tot şi crede-mă că, de vine aici, nu va fi dorinţă să nu i se îndeplinească, dacă asta va stea în puterea regelui". „Doamnă — a spus Oriana —, despre isprăvile lui cavalereşti nu ştim decît ceea ce se povesteşte, dar pot să vă spun că era cel mai chipeş tînăr din cîţi se aflau pe vremea aceea la curtea regelui Scoţiei şi ne slujea pe mine şi pe Mabilia şi pe alte domniţe". Mabilia, care rămăsese cu Gandalin, l-a întrebat : „Prietene, stăpînul tău a ajuns pe aceste meleaguri ?" „Doamnă — a răspuns el — a ajuns şi vă trimite multe salutări, cum se cuvine verişoarei pe care o iubeşte cel mai mult pe lume, şi aflaţi că el este cavalerul care a învins în lupta de aici". „Ah, Sfinte Dumnezeule ! — a exclamat ea — binecuvîntat fii pentru că ai dat stirpei noastre un cavaler atît de viteaz şi ne-ai îngăduit să-l cunoaştem". Apoi, agrăindu-l pe Gandalin : „Prietene, cum îi merge ?" „Doamnă — a răspuns el —, i-ar merge bine dacă dragostea nu l-ar ucide cu puterea ei, aşa că, pentru numele Domnului, stăpînă, ajutaţi-l, nu-l lăsaţi, că, zău, de nu găseşte un pic de odihnă în chinul dragostei lui, cel mai viteaz cavaler din neamul vostru, ba chiar din toată lumea, e pierdut". „Dinspre mine, îl voi ajuta — a spus ea — pe cît voi putea ; acum du-te şi transmite-i multe salutări, şi spune-i să vină aşa cum i-a poruncit stăpîna mea ; tu vei putea veni să vorbeşti cu noi ori de cîte ori va fi nevoie, ca scutier al mamei mele".

Gandalin s-a despărţit de Mabilia, plecînd să ducă stăpînului său mesajul ; acesta îl aştepta, aşteptîndu-şi moartea ori viaţa, după cum aveau să fie veştile, căci la vremea aceea era cuprins de o asemenea suferinţă, din

pricină că marea bucurie de a se şti atît de aproape de doamna sa se preschimbase într-o groaznică dorinţă de a o vedea şi dorinţa aceasta se transformase în asemenea durere şi tristeţe, încît părea gata să-şi dea sufletul ; aşa că, de cum l-a văzut venind pe Gandalin, i-a ieşit în întîmpinare şi l-a întrebat : „Prietene Gandalin, ce veşti aduci ?“ „Bune, stăpîne“, a răspuns acesta. „Ai văzut-o pe domniţa din Danemarca ?“ „Da, am văzut-o“. „Şi-ai aflat de la ea ce trebuie să fac ?“ „Stăpîne — a spus el —, veştile pe care le aduc sînt mai bune decît vă închipuiţi“. El s-a înfiorat de bucurie şi a zis : „Pentru Dumnezeu, spune-mi-le de-ndată“. Gandalin i-a istorisit totul, cum s-a întîlnit cu doamna sa şi ce-au vorbit împreună şi ce i-a spus verişoara lui, Mabilia, şi ce s-au înţeles să facă, fără să sară o iotă. Nici nu vă puteţi închipui ce mare a fost bucuria lui Amadis, care i-a spus lui Gandalin : „Prietene adevărat, ai fost mai priceput şi mai viteaz decît aş fi fost eu însumi şi nici nu-i de mirare, căci amîndouă aceste însuşiri sînt desăvîrşite la tatăl tău ; şi-acum, spune-mi de ştii bine locul unde trebuie să mă duc“. „Îl ştiu, stăpîne — a răspuns el —, căci mi l-a arătat Oriana“. „Ah, Doamne ! — a exclamat Amadis — cum o voi putea răsplăti pe doamna mea pentru fericirea pe care mi-o dăruieşte. Nici nu mai ştiu, acum, de ce mă plîng de suferinţele mele“. Gandalin i-a dat inelul şi i-a spus : „Luaţi acest inel trimis de doamna voastră, la care ţine cel mai mult dintre toate“. El l-a luat şi, cu ochii scăldaţi în lacrimi, l-a sărutat şi l-a dus în dreptul inimii, fără să poată scoate o vorbă o bucată de vreme ; apoi, şi l-a pus în deget şi a spus : „Ah, inel care te-ai aflat pe mîna ce nu-şi poate afla seamăn pe lume !“ „Seniore — a spus Gandalin —, acum mergeţi să staţi cu domnişoarele şi fiţi vesel, căci suferinţa aceasta vă distruge şi mult rău ar putea aduce iubirii voastre“. El a făcut întocmai, şi la cină a vorbit mai mult şi cu mai multă veselie decît de obicei, iar domnişoarele erau tare bucuroase, căci era cel mai sclipitor şi mai plăcut cavaler din lume, cînd gîndurile şi amărăciunea nu îl chinuiau. Cînd a venit ora de culcare, s-au întins toţi în corturi, ca de obicei, dar la ceasul stabilit, Amadis s-a sculat şi, văzînd că Gandalin avea caii înşeuaţi şi armele pregătite, şi-a îmbrăcat armura, neşti-

ind ce ar putea să se întîmple şi, încălecînd, au pornit-o spre cetate ; ajungînd ei la un pîlc de copaci aflat în apropierea grădinii, la care luase seama Gandalin în timpul zilei, şi-au priponit caii acolo şi au pornit pe jos ; au intrat în grădină printr-o spărtură în zid făcută de ape şi, ajungînd în dreptul ferestrei, Gandalin a ciocănit încetişor. Oriana, care nu putuse să doarmă şi l-a auzit, a trezit-o pe Mabilia şi i-a spus : „Cred că a sosit vărul vostru". „E vărul meu, într-adevăr — a răspuns ea —, dar domnia ta ai mai multe drepturi asupra lui decît întregul nostru neam". Apoi s-au îndreptat amîndouă spre fereastră, au adus nişte lumînări ce dădeau lumină multă şi au deschis. Amadis a văzut-o pe iubita sa la flacăra lumînărilor şi i s-a părut atît de frumoasă, încît şi-a spus că nu e om care să creadă că poate exista pe lumea asta atîta frumuseţe. Oriana era îmbrăcată în veşminte de mătase de India brodată cu multe flori grele de aur, iar pletele, frumoase ca o minune, nu şi le acoperise decît cu o ghirlandă nespus de mîndră ; cînd a văzut-o, Amadis s-a înfiorat de marea fericire ce-l cuprinsese, şi inima a prins să-i bată de să-i spargă pieptul. Cînd Oriana l-a văzut lîngă fereastră, i-a spus : „Stăpînul meu, fiţi binevenit în această ţară, căci mult v-am dorit şi mult ne-au bucurat ultimele voastre peripeţii, atît faptele de arme cît şi vestea că v-aţi cunoscut tatăl şi mama". Amadis, auzind acestea, deşi era ca pierit, făcîndu-şi mai mult curaj decît pentru orice altă bătălie, a spus : „Doamnă, dacă vorbele mele nu vor fi de ajuns pentru a vă mulţumi pentru bunăvoinţa arătată în cuvinte şi în faptul că mi-aţi trimis-o ca mesageră pe domniţa din Danemarca, să nu vă miraţi, pentru că sufletul meu prea tulburat şi încătuşat în mrejele iubirii nu-i lasă limbii deplină libertate. Şi pentru că în numele dulcelui vostru chip ce-l port în minte socot că totul vi se supune, tot astfel, la vederea voastră mă simt subjugat şi nu mai sînt stăpîn pe nici unul dintre simţurile mele. Şi, doamna mea, dacă mă socotiţi demn, ori faptele mele o merită, v-aş ruga să vă înduraţi de această inimă chinuită, mai înainte ca lacrimile să o înece cu totul ; şi mila ce v-o cer, doamnă, nu este pentru tihna mea, căci atunci cînd iubeşti cu adevărat, cu cît te apropii mai mult de ceea ce iubeşti, cu

atît sporeşte şi creşte dorinţa şi grija, ci pentru că dacă inima mea se va vesteji de tot, se va vesteji şi acela care nu are alt gînd decît să vă slujească". „Stăpînul meu — a zis Oriana —, cred fără urmă de îndoială tot ce îmi spui, fiindcă inima mea, prin ceea ce simte, îmi spune că e adevărat, dar, iată, află că nu socotesc a fi lucru înţelept ceea ce faci, că suferi atît de mult, cum mi-a spus Gandalin, pentru că din pricina asta s-ar putea să fie descoperită iubirea noastră, ceea ce mult rău ne-ar pricinui şi, de s-ar stinge viaţa unuia dintre noi, viaţa celuilalt n-ar mai putea continua. De aceea îţi poruncesc, în numele puterii pe care o am asupra domniei tale, să duci o viaţă mai tihnită şi astfel şi viaţa mea va fi mai tihnită, căci eu nu fac altceva decît să chibzuiesc cum să-ţi ostoiesc dorinţele". „Doamnă — a răspuns el —, în toate vă voi da ascultare, dar pentru un anume lucru puterile nu-mi sînt de ajuns". „Şi care e acesta ?", a întrebat ea, „Să nu mă gîndesc la domnia voastră — a răspuns el —, căci mintea mea nu se poate împotrivi dorinţelor ucigătoare ce o chinuie cu cruzime". „Eu n-am spus — a răspuns ea — să îndepărtezi cu totul acest gînd, dar să o faci cu măsură, să nu laşi să ţi se desluşească suferinţa în faţa oamenilor de vază, pentru că, nimicindu-ţi viaţa, ştii care-i cîştigul, cum ţi-am mai spus ; de aceea, domnul meu, te sfătuiesc să rămîi la curtea tatălui meu de te va ruga el, pentru ca ceea ce vei săvîrşi să fie în numele meu şi ca, de acum înainte, să poţi vorbi cu mine fără sfială, spunîndu-mi tot ce îţi este mai pe plac, iar eu, la rîndul meu, voi face tot ce-mi va sta în putinţă pentru noi". „Stăpînă — a spus el —, eu vă aparţin ; am venit la porunca voastră şi nu voi face alta decît ce porunciţi". Mabilia s-a apropiat de ei şi a spus : „Doamnă, îngăduiţi-mi şi mie cîteva vorbe cu acest cavaler". „Poftiţi — a zis Oriana —, căci aş vrea să-l privesc în timp ce staţi de vorbă". Atunci, ea i s-a adresat lui Amadis : „Seniore şi vere, fiţi binevenit, căci mare bucurie ne-aţi făcut". „Doamnă — a răspuns el —, bine v-am găsit, căci dacă oriunde v-aş fi văzut aş fi fost dator să vă iubesc, vă iubesc mult mai mult aici unde, văzîndu-mi durerea, vă veţi îndura de mine". Ea a spus : „Îmi voi pune viaţa şi faptele în slujba voastră, dar ştiu prea bine, din cîte am aflat de la această

doamnă, că nu va fi nevoie". Gandalin, văzînd că se apropie zorile, a spus : „Stăpîne, chiar dacă nu vă puteți despărți, zorii, care se apropie, ne silesc să plecăm de-aici". Oriana a spus : „Domnule, plecați, acum, și faceți ceea ce v-am spus". Amadis, apucîndu-i mîinile pe care Oriana și le scosese prin grilajul ferestrei, și-a șters cu ele lacrimile ce i se scurgeau pe obraji și le-a sărutat de nenumărate ori ; apoi, luîndu-și rămas bun, au pornit călare și au ajuns la corturile lor mai înainte de-a se crăpa de ziuă ; aici, Amadis și-a scos armura și s-a culcat în patul lui, fără să-l fi simțit cineva. Domnișoarele s-au trezit de dimineață și una dintre ele a rămas să-i țină de urît lui Amadis, iar cealaltă a plecat în cetate ; și aflați că amîndouă erau frumoase și verișoare primare cu doamna pentru care luptase Amadis. Amadis a dormit pînă s-a ridicat soarele pe cer și, cînd s-a trezit, l-a chemat pe Gandalin și i-a poruncit să se ducă în cetate, așa cum îi ceruseră doamna lui și Mabilia. Gandalin a plecat, iar Amadis a rămas să depene vorbe cu domnișoara, dar iată că, nu după multă vreme, o vede sosind în goana calului pe cealaltă, care plecase în cetate, plîngînd amarnic. Amadis a întrebat-o : „Ce s-a întîmplat, buna mea prietenă ? Cine v-a supărat ? Căci, așa să mă ajute Dumnezeu, de nu va da iute socoteală, dacă nu va fi să-mi pierd viața". „Domnule — a răspuns ea —, numai domnia voastră, puteți da socoteală." „Spuneți, dar — a zis el —, și dacă așa stau lucrurile, altă dată nu mai însoțiți la drum un cavaler străin". Auzind aceste vorbe, domnișoara i-a spus : „Seniore, doamna, verișoara noastră primară, pentru care v-ați luptat, este captivă, căci regele i-a poruncit să-l aducă în cetate pe cavalerul care a luptat pentru ea ; iar de nu, cu nici un chip nu va putea ieși din cetate, și știți prea bine că ea nu poate îndeplini porunca, fiindcă n-a aflat niciodată cine sînteți. Iar regele a poruncit să fiți căutat în toate locurile, mînios foarte pe ea, crezînd dînsul că v-ați ascuns cu știința ei". „Mi-ar fi plăcut mai mult să fi fost vorba de altceva, pentru că eu nu sînt atît de vestit încît să mă înfățișez unei persoane într-atît de însemnate și, drept să vă spun, chiar de m-ar găsi toți cei de la curte, n-aș face un pas fără să fiu dus

cu forţa ; dar aşa, nu pot să nu fac ceea ce-mi cereţi, pentru că ţin la domniile voastre şi vă preţuiesc". Ele i-au căzut în genunchi şi i-au mulţumit îndelung. „Acum — a zis el —, să meargă una dintre voi la acea doamnă să-i spună să obţină făgăduiala regelui că nu-i va cere cavalerului nimic împotriva voinţei sale, iar eu voi fi acolo mîine la amiază". Una din domnişoare a plecat de îndată şi i-a spus totul doamnei ; aceasta s-a veselit foarte şi, înfăţişîndu-se regelui, i-a spus : „Măria ta, dacă te învoieşti să nu-i ceri nimic cavalerului împotriva voinţei sale, va fi aici mîine la amiază, de nu, nici eu, nici voi nu-l veţi cunoaşte, că, aşa să mă ajute Dumnezeu, dacă ştiu cine e, nici pentru ce a vrut să lupte pentru mine". Regele s-a învoit la asta, căci tare mai poftea să-l cunoască pe cavaler. După asta, doamna a plecat şi vestea s-a răspîndit prin palat şi prin cetate : „Mîine va fi aici viteazul cavaler, învingător în luptă !" Şi toţi se bucurau din inimă, căci nu îl iubiseră pe Dardan din pricina trufiei şi firii lui rele ; domnişoara s-a întors la Amadis şi i-a spus că regele s-a învoit cu ceea ce i-a cerut doamna.

CAPITOLUL XV

Cum s-a înfăţişat Amadis regelui Lisuarte şi marilor nobili de la curtea acestuia şi cum a fost foarte bine primit de toţi

Amadis a petrecut toată ziua împreună cu domnişoarele şi, a doua zi, punîndu-şi pe el armura şi încălecîndu-şi calul, a pornit spre cetate, însoţit doar de cele două domnişoare ; regele se afla în castelul său, dar Amadis s-a dus acasă la doamnă şi aceasta, cînd l-a văzut, a îngenuncheat dinainte-i şi i-a spus : „Seniore, tot ce am vă datorez vouă". El i-a răspuns : „Doamnă, să ne înfăţişăm regelui şi astfel, achitîndu-mă de această datorie, voi putea să-mi văd de drumul meu". Şi, scoţîndu-şi coiful, a pornit spre palat împreună cu doamna şi domni-

şoarele ; şi pe unde treceau, lumea spunea : „Acesta e cavalerul care l-a învins pe Dardan". Regele, auzind că soseşte, i-a ieşit în întîmpinare şi, văzîndu-l, s-a apropiat de el şi i-a spus : „Prietene, fiţi binevenit, căci mult aţi fost dorit". Amadis a îngenuncheat în faţa regelui şi a grăit astfel : „Măria ta, Dumnezeu să-ţi dea numai bucurii". Regele l-a luat de mînă : „Aşa să mă ajute Dumnezeu, căci viteaz cavaler mai sînteţi !" Amadis i-a mulţumit şi l-a întrebat : „Doamna este acum liberă ?" „Da", a răspuns el. „Seniore — şi-a urmat vorbele Amadis —, aveţi credinţa, vă rog, că această doamnă n-a ştiut pînă acum cine s-a luptat pentru dînsa." Tare se mai minunau toţi de marea frumuseţe a lui Amadis şi de faptul că, fiind atît de tînăr, l-a putut învinge pe Dardan, care se dovedise atît de puternic, încît în toată Marea Britanie era temut. Amadis i-a mai spus regelui : „Înălţimea voastră, acum, că dorinţa v-a fost împlinită şi doamna aceasta e liberă, Dumnezeu să vă aibă în pază, căci sînteţi regele pe care l-aş sluji cu cea mai mare bucurie". „Ah, prietene ! — a exclamat regele —, nu veţi pleca atît de repede, dacă nu vreţi să mă mîhniţi adînc." El a răspuns : „Ferească-mă Domnul de asemenea gînduri, căci mai degrabă îmi spune inima să vă slujesc, dacă aş merita o astfel de cinste". „Dacă aşa stau lucrurile — a spus regele —, rogu-vă mult, rămîneţi azi aici". El s-a învoit, fără a-şi arăta bucuria. Regele l-a luat de braţ şi l-a condus într-o odaie unde a poruncit să i se scoată armura, odaie unde toţi ceilalţi cavaleri vestiţi ce veneau la curte îşi lăsau armura, pentru că acest rege îi cinstea cel mai mult pe cavaleri şi la curtea sa se găseau cei mai mulţi ; apoi i-a dat o pelerină în care să se înfăşoare şi, chemîndu-i pe regele Arban de Norgales şi pe contele de Gloucester, le-a spus : „Domnilor cavaleri, însoţiţi-l pe acest cavaler, căci se arată a fi demn de tovărăşia unor oameni de vază". Iar el s-a dus de îndată la regină, să-i spună că în palat se află viteazul cavaler, învingătorul lui Dardan. „Mult mă bucur, seniore — a spus regina —, dar aţi aflat care îi este numele ?" „Nu — a răspuns regele —, căci datorită făgăduielii mele, n-am îndrăznit să-l întreb." „N-o fi cumva — a spus ea —, fiul regelui Perion din Gaula ?" „Nu ştiu", a zis regele. „Scutierul acela — a

zis regina —, care stă de vorbă cu Mabilia, umblă pe urmele lui şi spunea că aflase că se îndreaptă spre aceste meleaguri". Regele a poruncit să fie chemat şi i-a spus : „Urmaţi-mă şi spuneţi-mi dacă îl cunoaşteţi pe acel cavaler ce se află acum în palatul meu". Gandalin l-a urmat pe rege şi, cum ştia ce are de făcut, de cum l-a zărit pe Amadis, a îngenuncheat în faţa lui şi a spus : „Ah, seniore Amadis, de multă vreme vă caut". „Prietene Gandalin — a răspuns el —, fii binevenit şi spune-mi ce veşti ai despre regele Scoţiei ?" „Domnule — a spus el —, veşti cît se poate de bune despre dînsul şi despre toţi prietenii voştri." Regele l-a îmbrăţişat pe Amadis şi i-a spus : „Domnul meu, acum e de prisos să vă ascundeţi, căci ştim că sînteţi Amadis, fiul regelui Perion din Gaula, şi v-am cunoscut atît pe domnia voastră cît şi pe tatăl domniei voastre cînd l-aţi ucis în luptă pe acel fălos rege Abies al Irlandei, înapoindu-i tatălui vostru regatul pe care aproape şi-l pierduse". La aceste vorbe s-au apropiat cu toţii ca să-l vadă mai bine, căci aflaseră despre el că săvîrşise asemenea fapte de arme, cum nimeni altul nu putea săvîrşi. Aşa s-a scurs ziua aceea, toţi aducîndu-i îndestulate laude, iar, la căderea nopţii, la sfatul regelui, Arban, regele din Norgales, l-a condus la castelul său, spunîndu-i că stăruie mult să rămînă să doarmă în casa lui. În noaptea aceea, Amadis a rămas cu regele Arban din Norgales şi a fost slujit după pofta inimii. În vremea asta, regele Lisuarte se sfătuia cu regina, spunîndu-i că nu-l poate opri la curte pe Amadis, dar că tare i-ar fi pe plac ca un bărbat atît de vestit în lume să rămînă la curtea sa, căci mulţumită unor astfel de cavaleri principii sînt mai respectaţi şi mai de temut, şi că nu ştie prin ce mijloace ar putea să-l oprească. „Stăpîne — a spus regina —, urît ar sta unui om atît de important precum domnia voastră ca, primind în cetate un asemenea cavaler, să-l lăsaţi să plece fără să împliniţi tot ceea ce v-ar cere." „Dar nu mi-a cerut nimic", a spus regele. „Atunci vă voi spune eu cum să faceţi ; rugaţi-l sau puneţi pe altcineva s-o facă în numele vostru, să rămînă, iar de nu va vrea, spuneţi-i să vină să mă vadă înainte de a pleca şi eu, împreună cu fiica noastră, Oriana, şi verişoara lui, Mabilia, care îl cunosc bine de pe vremea cînd era paj

şi le slujea, îi vom spune că, de vreme ce toţi ceilalţi cavaleri sînt ai voştri, am vrea ca el să fie cavalerul nostru, oricînd vom avea nevoie de dînsul." „Bine aţi grăit — a zis el —, căci în felul acesta va rămîne aici, altminteri, pe bună dreptate, vom putea spune că nu e atît de bine crescut pe cît de bun luptător se arată a fi." În noaptea aceea, regele Arban a stat de vorbă cu Amadis, dar n-a putut smulge de la el nici o făgăduială că va rămîne la curte ; a doua zi s-au dus amîndoi să asculte liturghia, împreună cu regele şi, de cum s-a terminat slujba, Amadis s-a apropiat să-şi ia rămas bun de la rege, şi acesta i-a spus : „De bună seamă, prietene, că mă mîhneşte mult plecarea voastră şi, datorită promisiunii făcute, nu îndrăznesc să vă întreb nimic, căci nu ştiu dacă nu v-aş răni, dar regina doreşte să treceţi s-o vedeţi înainte de a pleca". „Voi face asta cu multă plăcere", a spus el. Atunci, regele l-a luat de braţ şi, ducîndu-l în faţa reginei, i-a spus acesteia : „Iată-l pe fiul regelui Perion din Gaula". „Mă bucur tare mult, aşa să mă ajute Cel de Sus — a răspuns ea —, şi îi urez să fie binevenit." Amadis a vrut să-i sărute mîinile, dar ea i-a poruncit să se aşeze lîngă dînsa, şi regele s-a întors la cavalerii săi, care îl aşteptau în număr mare în curtea castelului.

Regina a vorbit cu Amadis despre multe lucruri, iar el a dat dovadă de mare înţelepciune ; doamnele şi domnişoarele de onoare tare s-au mai minunat de nespusa lui frumuseţe, în timp ce el nu-şi putea ridica ochii fără s-o privească pe stăpîna inimii sale, Oriana. Mabilia a venit şi l-a îmbrăţişat ca şi cum nu l-ar mai fi văzut. Regina i-a spus fiicei sale : „Uraţi-i bun venit acestui cavaler ce v-a slujit cu atîta dragoste pe cînd era paj şi vă va sluji şi acum, cînd este cavaler ; căci de nu-i lipseşte buna creştere, ajutaţi-mă să-l rugăm dimpreună să-mi îndeplinească o rugăminte". Şi i s-a adresat lui Amadis : „Cavalere, regele, stăpînul meu, a dorit din tot sufletul să rămîneţi la curtea noastră, şi nu v-a înduplecat ; acum vreau să văd dacă femeile au mai multă putere decît bărbaţii asupra cavalerilor ; aşadar, vă rog, fiţi cavalerul meu şi al fiicei mele şi al tuturor doamnelor aflate aici ; în felul acesta veţi da dovadă de înţelepciune şi nu veţi aduce nici o jignire regelui, iar noi nu-i vom cere, din

partea noastră, nici un alt cavaler, căci, avîndu-vă pe domnia voastră, nu ne mai fac trebuință ceilalți cavaleri" ; toate domnițele s-au apropiat de dînsul să-l roage, iar Oriana i-a făcut semn din ochi să se învoiască ; regina l-a întrebat : „Ei, bine, cavalere, ce răspuns dați rugăminții noastre ?" „Doamnă — a spus el —, cine ar face altminteri decît porunciți domnia voastră, cea mai bună regină din lume, și toate aceste doamne ? Așa că, doamnă, primesc, fiindcă mă rugați voi și fiica voastră dimpreună cu celelalte doamne, dar doresc a vă spune că nu voi fi decît cavalerul vostru și nu al altcuiva, așadar, de îl voi sluji în vreun fel pe rege, voi face aceasta în numele vostru și nu în numele său." „Cădem la învoiala aceasta atît eu cît și doamnele mele", a zis regina. Apoi i-a trimis vorbă regelui, care s-a veselit foarte și i-a cerut regelui Arban din Norgales să-l aducă pe Amadis la el, ceea ce s-a și făcut și, o dată în fața regelui, acesta l-a îmbrățișat cu multă dragoste, și zicîndu-i „Prietene, acum sînt foarte bucuros că toate s-au sfîrșit așa cum mi-am dorit atît de mult, și voiesc, de bună seamă, să te bucuri de cinstirea mea". Amadis i-a mulțumit pentru însemnata cinste.

Și, așa cum ați auzit, Amadis a rămas la curtea regelui Lisuarte, cum îi ceruse doamna sa.

Acum, autorul se oprește cu această povestire aici și vă va istorisi pățaniile lui don Galaor. După ce don Galaor s-a despărțit de oamenii ducelui de Bristoya, unde piticul îi pricinuise atîtea supărări, a pornit prin codrul ce se numește Arnida și a umblat așa pînă în faptul serii, fără să știe unde se află și fără să întîlnească vreo așezare în cale, pînă ce l-a ajuns din urmă pe un chipeș scutier ce călărea un armăsar foarte frumos. Cavalerul Galaor, care avea o rană cît se poate de mare și de urîtă, făcută de unul din cei trei cavaleri aduși de pitic cu barca, rană ce tare se înrăutățise pe cînd își potolea dorințele cu domnița, l-a agrăit astfel : „Bunule scutier, mi-ai putea spune unde aș putea să-mi îngrijesc o rană ?" „Aș ști eu un loc — a răspuns scutierul —, dar acolo nu îndrăznesc să meargă oameni ca voi, și, de îndrăznesc, pleacă batjocoriți." „Lasă asta — a zis el — și spune-mi de s-ar afla acolo cineva care să-mi îngrijească rana." „Mai degrabă cred — a răs-

puns celălalt — că se va găsi cine să vă facă altele." „Arată-mi drumul — a spus Galaor — şi-o să văd eu cu ce vrei să mă înspăimînţi." „Voi face asta, doar dacă vreau", a zis el. „Ori îmi arăţi drumul — a spus Galaor —, ori te fac eu să mi-l arăţi, că eşti atît de ticălos, încît orice ţi s-ar întîmpla, vei fi binemeritat cu prisosinţă". „Nu mă puteţi face să mă supun — a zis el — unui cavaler fricos şi lipsit de virtute ca domnia voastră". Galaor a pus mîna pe spadă ca să-l sperie şi i-a spus : „Sau mă călăuzeşti, sau aici îţi rămîne capul". „O să vă călăuzesc acolo unde nebunia voastră va fi pedepsită — a spus scutierul —, iar eu voi fi răzbunat pentru ceea ce-mi faceţi." Şi mergînd mai departe cam preţ de o leghe, au ajuns la o frumoasă fortăreaţă ascunsă de copaci într-o vale. „Iată — a zis scutierul — locul de care v-am vorbit ; lăsaţi-mă să plec." „Pleacă — a răspuns celălalt —, că nu mi-e dragă tovărăşia ta." „O să vă fie şi mai puţin dragă — a zis celălalt —, nu peste multă vreme". Galaor s-a îndreptat spre fortăreaţă şi a văzut că era de curînd construită şi, ajungînd la poartă, a zărit un cavaler cu toate armele, călare pe un cal, împreună cu cinci slujitori, înarmaţi şi ei, care i-au strigat lui Galaor : „Voi sînteţi cel ce l-a adus aici cu forţa pe scutierul nostru ?" „Nu ştiu cine e scutierul vostru — a răspuns el —, dar eu l-am silit pe unul să vină pînă aici, cel mai netrebnic şi mai prost crescut din cîţi oameni am cunoscut". „S-ar putea să fie el — a spus cavalerul —, dar voi, ce căutaţi aici ?" Galaor i-a răspuns : „Sînt greu rănit şi aş vrea să-mi îngrijesc rana". „Intraţi, atunci", i-a spus cavalerul. Galaor a înaintat, dar slugile s-au năpustit la el dintr-o parte şi cavalerul dintr-alta, şi un netrebnic l-a atacat, dar Galaor, smulgîndu-i din mîini un baltag, s-a întors spre cavaler şi i-a dat o asemenea lovitură, că n-a mai fost nevoie de alta, după care a dat iama printre slugi, ucigînd trei dintre ele ; ceilalţi doi slujitori au fugit în castel, dar Galaor s-a luat după dînşii ; atunci, scutierul i-a spus : „Stăpîne, luaţi-vă armele, că aud mare larmă în castel". Galaor a făcut întocmai, iar scutierul său a pus mîna pe scutul unuia dintre cei morţi şi pe o secure şi a spus : „Stăpîne, vă voi ajuta împotriva mojicilor, dar nu

voi ridica mîna împotriva unui cavaler, căci astfel îmi pierd pentru totdeauna dreptul de a ajunge eu însumi cavaler". Galaor i-a răspuns : „Dacă îl găsesc pe viteazul cavaler pe care îl caut, te voi face, în curînd, cavaler" ; şi pe dată au pornit mai departe, cînd numai ce-au văzut venind spre ei doi cavaleri şi zece slujitori, împreună cu cei doi care fugiseră, iar scutierul care îl călăuzise pe Galaor stătea la o fereastră şi ţipa cît îl ţinea gura : „Ucideţi-l, ucideţi-l, dar aveţi grijă de cal, căci îl vreau pentru mine". Auzind acestea, Galaor, cuprins de o furie fără margini, a pornit în goană spre ei, ei s-au năpustit asupra lui, lăncile li s-au frînt, dar pentru cel ce-l înfruntase pe Galaor n-a mai fost nevoie de alte arme, aşa că Galaor s-a îndreptat spre celălalt cu spada în mînă, plin de îndrăzneală, şi de la prima lovitură l-a trîntit de pe cal ; atunci s-a azvîrlit asupra slujitorilor şi, văzînd că scutierul său ucisese deja doi, i-a spus : „Să moară toţi trădătorii". Şi aşa au şi făcut, încît nici unul n-a scăpat cu viaţă. Cînd scutierul care stătea la fereastră şi privea a văzut ce se întîmplă, a urcat repede pe o scară într-un turn, strigînd : „Stăpîne, înarmaţi-vă, căci altfel veţi muri". Galaor s-a îndreptat spre turn, dar, înainte de-a ajunge acolo, a văzut că apare un cavaler în armură şi că la picioarele turnului i se adusese un cal pe care voia să încalece. Galaor, care descălecase pentru că nu putea trece pe sub un portal, s-a apropiat de el şi, apucînd calul de frîu, i-a spus : „Cavalere, nu încălecaţi, că nu am nimic contra voastră". Cavalerul şi-a întors chipul spre el şi i-a spus : „Domnia voastră mi-aţi ucis verii şi pe slujitorii acestui castel al meu". „Nu ştiu despre cine vorbiţi — a răspuns Galaor —, dar aflaţi că aici am întîlnit oamenii cei mai ticăloşi şi mai făţarnici din cîţi am văzut vreodată". „Pe onoarea mea — a zis cavalerul —, cel pe care l-aţi ucis era mai viteaz ca voi şi veţi plăti scump pentru asta". Şi s-au prăvălit unul împotriva celuilalt aşa, pe jos, cum se aflau, şi s-au luptat crunt, căci tare mai era viteaz cavalerul din castel, de nu era om să-l vadă şi să nu se minuneze ; şi s-au tot luptat ei aşa o bună bucată. Cavalerul, însă, nemaiputînd îndura loviturile puternice şi nemiloase date de Galaor, a început să fugă, urmărit de acesta ; ajuns în dreptul unui portic, s-a gîndit să sară de

pe o fereastră pe o schelă, dar din pricina armurii n-a putut sări unde plănuise şi a căzut pe nişte pietre de la asemenea înălţime, încît s-a făcut fărîme ; Galaor, văzîndu-l căzînd, a dat să se întoarcă, blestemînd castelul şi pe locuitorii săi. Dar tocmai atunci a auzit un glas dintr-o încăpere, care spunea : „Seniore, fie-vă milă, nu mă lăsaţi aici !“ Galaor s-a apropiat de uşă şi a spus : „Deschideţi“. Şi i s-a răspuns : „Domnule, nu pot, că sînt ferecată în lanţuri“. Galaor a izbit cu piciorul în uşă şi, doborînd-o, a pătruns înăuntru şi a găsit o frumoasă doamnă, cu un lanţ gros de gît, care l-a întrebat : „Seniore, ce s-a întîmplat cu stăpînul castelului şi cu ceilalţi ?“ El a răspuns că toţi sînt morţi şi că venise aici ca să-şi îngrijească rănile. „O să vă îngrijesc eu — a spus ea —, dar scăpaţi-mă din temniţa asta.“ Galaor a spart lacătul şi a scos-o pe doamnă din acea încăpere ferecată. Mai înainte însă, ea a luat dintr-un sipet două flaconaşe pe care le ţinea acolo stăpînul castelului, împreună cu alte lucruri trebuincioase pentru îngrijirea rănilor, şi s-au îndreptat spre poarta castelului, unde Galaor l-a văzut pe primul cavaler cu care se luptase, că încă mai mişca şi, conducîndu-şi calul peste bucăţi de armură, au ieşit din cetate. Galaor a privit-o pe doamnă şi, văzînd că e fără seamăn de frumoasă, i-a spus : „Doamnă, eu v-am eliberat din temniţă, şi iată-mă devenit eu însumi prizonier, dacă nu-mi veniţi în ajutor“. „Voi face tot ce veţi porunci — a răspuns ea —, căci de-aş face altfel, semn de nerecunoştinţă ar fi, după marele necaz din care m-aţi izbăvit.“ Cu asemenea vorbe de dragoste şi de aleasă purtare, cu iscusinţa lui don Galaor şi cea a doamnei, ce, din fericire, era pe potriva ei, au purces la acel lucru ce nu fără mare sfială trebuie aşternut pe hîrtie ; în cele din urmă, în noaptea aceea, au mas în pădure, în corturile unor vînători şi, acolo, doamna i-a îngrijit rana şi i-a ostoit dorinţele ce îl chinuiau , apoi i-a povestit că ea este fiica lui Teolis Flamandul, căruia regele Lisuarte îi dăduse comitatul Clara, şi a unei doamne ce fusese iubita lui Teolis. „Pe cînd mă aflam cu mama — i-a spus ea —, într-o mănăstire de-aici din apropiere, acel trufaş cavaler pe care l-ai ucis m-a cerut în căsătorie, şi, fiindcă mama nu l-a vrut, m-a pîndit într-o zi, pe cînd mă plim-

bam cu alte fete, şi m-a răpit ; apoi m-a dus în castelul lui şi băgîndu-mă în temniţa aceea cumplită, mi-a spus : «Nu m-aţi vrut ca soţ, pricină pentru care faima şi onoarea mea au fost pătate, aşa că nu veţi ieşi de-aici pînă ce mama voastră, voi şi neamurile voastre nu mă vor ruga să vă iau de nevastă». Eu, care îl uram mai mult decît orice pe lume, mi-am zis că e mai bine să sufăr acea pedeapsă o vreme, încrezîndu-mă în mila Domnului, decît să îndur veşnic pedeapsa de a fi unită cu el". „Dar, doamna mea — a spus Galaor, ce să fac eu cu domnia ta, căci am multe drumuri de bătut şi multe de înfăptuit, şi greu ţi-ar fi să mă aştepţi". „Să mă duci — a răpuns ea — la mănăstirea unde se află mama mea." „Atunci, arătaţi-mi drumul — a spus Galaor —, şi eu vă voi urma". Şi au pornit la drum şi au ajuns la mănăstire mai înainte de apusul soarelui ; aici au fost primiţi cu bucurie, mai cu seamă după ce fata a povestit nemaipomenitele fapte de arme săvîrşite de Galaor. La rugămintea doamnelor, Galaor a rămas acolo să se odihnească.

Autorul se opreşte aici cu această poveste şi se întoarce să istorisească despre Agrajes şi despre ce i s-a întîmplat după ce s-a înapoiat din războiul din Gaula.

CAPITOLUL XVI

În care se povesteşte ce s-a întîmplat cu Agrajes după ce s-a înapoiat din războiul din Gaula şi unele lucruri săvîrşite de el

Agrajes, înapoiat din războiul din Gaula după ce Amadis îl omorîse în luptă pe regele Abies al Irlandei şi îi cunoscuse pe tatăl şi mama lui, aşa cum v-am povestit, pe cînd se pregătea să plece în Norvegia, unde se afla doamna sa, Olinda, într-o zi, a pornit să vîneze şi, aflîndu-se pe malul mării, în vîrful unei stînci, din senin a început să cadă grindină şi să sufle un vînt atît de puternic şi iabraş, încît marea s-a înfuriat şi valuri mari

au răsucit de mai multe ori o corabie cu pînzele izbite de tăria vîntului, ce era în primejdie să se scufunde. Cuprins de milă, cum se lăsa noaptea, Agrajes a poruncit să se aprindă focuri mari ca să le vadă oamenii de pe corabie şi astfel să se salveze, aşteptînd şi el acolo să vadă cum se va sfîrşi totul. În cele din urmă, tăria vînturilor, priceperea marinarilor, dar mai ales mila adevăratului Dumnezeu pentru acea corabie ce se socotise pierdută de mai multe ori, au făcut ca nava să acostezе fără stricăciuni. De pe corabie au coborît două domniţe, tare speriate de primejdia prin care trecuseră, ce s-au lăsat în grija lui Agrajes, aflat sus pe stîncă, de unde le striga hăitaşilor să-i ajute degrabă pe cei de pe mare ; Agrajes i-a trimis pe toţi spre un conac unde trăsese el. Aşa că acum, după ce părăsiseră corabia şi se adăpostiseră prin acareturi, după ce mîncaseră în jurul focurilor mari aprinse din porunca lui Agrajes, toţi dormeau un somn adînc. În vremea aceasta, domniţele fuseseră găzduite chiar în încăperea lui Agrajes, pentru a se bucura de mai multă cinste şi a fi mai bine slujite, dar el încă nu le văzuse. Dar acum, o dată potoliţi ceilalţi, ca orice cavaler tînăr, dornic să vadă nişte femei mai mult pentru a le slăvi şi sluji, decît pentru a-şi înlănţui inima în altă parte decît se afla înlănţuită mai înainte, Agrajes a vrut să privească prin deschizătura uşii, să vadă ce fac domnişoarele ; şi cum le privea, văzîndu-le aşezate lîngă foc şi sporovăind vesele foarte că trecuse primejdia, şi-a dat seama că una din ele este acea frumoasă prinţesă Olinda, doamna sa, fiica regelui Norvegiei pentru care săvîrşise multe fapte de arme atît în regatul tatălui lui, cît şi în cel al tatălui ei, precum şi pe multe alte meleaguri, acea care pusese stăpînire şi îi înrobise inima lui liberă cu atîta forţă, încît, chinuit de mari suferinţe şi dureri, bună parte din puteri i se vlăguise şi ochii îi erau scăldaţi de şiroaie de lacrimi. Tulburat de această privelişte şi venindu-i în minte marea primejdie prin care trecuse, cea văzută şi cea nevăzută de el, parcă pe altă lume, a exclamat : „Ah, Sfîntă Marie, apără-mă ! Căci este chiar doamna inimii mele !“ ; ea, auzind aceste vorbe şi nebănuind cine e, a trimis o domnişoară să vadă ce se întîmplă. Aceasta, deschizînd uşa, l-a văzut pe Agrajes aflat

parcă pe altă lume ; el şi-a spus numele şi cînd domnişoara i l-a repetat stăpînei sale, aceasta s-a bucurat la fel de mult ca el şi i-a poruncit să intre înăuntru ; aici, după multe vorbe şi mîngîieri drăgăstoase, potolindu-şi dorinţele fierbinţi, au petrecut noaptea cu mare mulţumire şi bucurie în suflete ; oamenii de pe corabie au rămas acolo şase zile, într-o dulce odihnă, pînă ce s-a îmblînzit marea, şi tot acest timp Agrajes l-a petrecut cu doamna sa, fără ca nimeni dintre ai lui ori ai ei să ştie, în afara domnişoarelor ce o însoţeau. Aşa a aflat că Olinda se duce în Marea Britanie, la curtea regelui Lisuarte, trimisă de tatăl ei pentru a face parte din suita reginei Brisena ; el i-a spus că se pregătea să plece în Norvegia, unde se afla ea, dar că, dacă Dumnezeu îi dăduse această fericire, îşi va schimba ţinta călătoriei şi va merge tot acolo, pentru a o sluji şi a-l întîlni pe vărul său, Amadis, pe care gîndea că îl va găsi acolo. Olinda i-a mulţumit şi l-a rugat şi i-a poruncit să facă întocmai. Hotărîte toate acestea, la capătul celor şase zile, cum marea era atît de liniştită încît se putea naviga fără nici o primejdie, s-au îmbarcat cu toţii şi au purces la drum. Luîndu-şi rămas bun de la Agrajes, au pornit pe mare şi, fără vreo piedică în răstimpul călătoriei, au ajuns în Marea Britanie şi, după ce au părăsit corabia, au sosit în insula Vindilisora, unde se afla regele Lisuarte ; aici Olinda a fost foarte bine primită de rege, de regină şi de fiica ei, precum şi de toate doamnele şi domnişoarele de la curte, datorită obîrşiei sale înalte şi nespusei sale frumuseţi. Agrajes, care rămăsese pe ţărmul mării privind corabia pe care se afla mult iubita lui stăpînă, pînă a pierdut-o din ochi, s-a întors la Briantes, cetatea unde se afla regele Languines, tatăl său, şi, aflîndu-i aici pe don Galvanes cel fără de Ţară, unchiul său, i-a spus că ar fi bine să plece împreună la curtea regelui Lisuarte, unde trăiau mulţi cavaleri viteji, pentru că acolo, mai mult decît oriunde, ar putea cîştiga cinste şi glorie, căci pe aceste meleaguri de-aici, unde vitejia lor nu se putea măsura decît cu oameni puţin iscusiţi în meşteşugul armelor, faima ei se stingea. Don Galvanes, care era un cavaler viteaz, dornic să cîştige onoruri, căci nu-l împiedicau grijile nici unei domnii, de vreme ce nu stăpînea decît un castel, a socotit că e un

lucru bun să facă această călătorie de care îi vorbise Agrajes, nepotu-său ; așa că, luîndu-și rămas bun de la regele Languines, au pornit pe mare doar cu armele, caii și scutierii fiecăruia ; și, cum timpul era frumos, în scurtă vreme au ajuns în Marea Britanie, într-o cetate ce avea numele Bristoya ; de-aici au pornit mai departe printr-un codru, iar cînd au ieșit din el, au întîlnit o domniță care i-a întrebat dacă acela e drumul ce duce spre stînca lui Galtares. „Nu", au răspuns ei. „Dar de ce întrebați ?", a zis Agrajes. „Ca să aflu dacă voi găsi acolo pe un cavaler — a răspuns ea — care să-mi lecuiască marea suferință pe care o port în mine." „Ați greșit drumul — i-a spus Agrajes —, căci pe stînca de care ați pomenit nu veți găsi alt cavaler decît pe sălbaticul uriaș Albadan, care, cu felul lui mișelesc de a se purta, de aveți o suferință, o va spori încă." „Dacă ați ști ceea ce știu eu — a răspuns ea —, n-ați spune că am greșit drumul, deoarece cavalerul pe care îl caut eu s-a luptat cu acest uriaș și l-a ucis în luptă dreaptă." „Fără îndoială, domnișoară — a spus Galvanes —, auzim de la voi adevărate minuni, căci nici un cavaler nu s-a mai înfruntat cu un uriaș, și cu-atît mai mult cu cel care este cel mai viteaz și mai sălbatic din cîți se află în insule, în afară de regele Abies al Irlandei, care s-a luptat cu un asemenea uriaș, el înarmat și uriașul cu mîinile goale și numai astfel l-a ucis ; și cu toate acestea, fapta lui a fost socotită cea mai mare nebunie de pe lume." „Domnilor — a spus domnișoara —, cel despre care vă vorbesc eu s-a luptat ca un adevărat cavaler." Și le-a povestit cum s-a desfășurat lupta ; iar ei tare s-au minunat și Agrajes a întrebat-o pe domnișoară dacă știe numele cavalerului ce săvîrșise această vitejie. „Da", a răspuns ea. „Atunci, rogu-vă mult — a spus Agrajes, —, fiți atît de bună și spuneți-ni-l." „Aflați, atunci — a spus ea —, că se numește don Galaor și este fiul regelui din Gaula." Agrajes s-a tulburat și a spus : „Ah, domniță, îmi dați veștile care mă fac cel mai bucuros om de pe lume, căci, iată, aflu despre acest văr al meu, pe care îl socoteam mai mult mort decît în viață". Și a prins să-i povestească lui don Galvanes tot ce știa despre Galaor, cum acesta fusese răpit de uriaș și nu se mai aflase nimic despre el pînă acum. „E sigur — a spus Gal-

vanes — că viaţa lui şi a fratelui său, Amadis, este plină de minuni, ca şi felul cum şi-au început isprăvile cavalereşti, aşa că mă îndoiesc că se mai pot afla pe lume alţii ca ei." Agrajes i-a spus domnişoarei : „Prietenă, ce doriţi de la acest cavaler pe care îl căutaţi ?" „Seniore — a răspuns ea —, aş vrea să-i vină în ajutor unei tinere care a fost întemniţată din pricina lui de către un pitic trădător, cea mai fătarnică creatură din cîte se află pe lume." Şi le-a povestit toată tărăşenia cu Galaor şi piticul, aşa cum v-am istorisit-o, dar nu le-a spus nimic despre Aldeva, prietena sa, şi a continuat : „Domnilor, şi fiindcă această domnişoară nu vrea să încuviinţeze ce spune piticul, ducele de Bristoya s-a jurat că va porunci să fie arsă peste zece zile, spre marea spaimă a celorlalte doamne, căci, de teama morţii, domnişoara s-ar putea să le condamne pe unele dintre ele, mărturisind că l-a condus pe Galaor acolo pentru ele. Şi au trecut deja patru zile din cele zece". „Dacă aşa stau lucrurile — a spus Agrajes —, nu vă mai urmaţi drumul, căci vom săvîrşi noi ceea ce ar face Galaor, dacă nu cu aceeaşi vitejie, cu aceeaşi dorinţă ; aşa că, în numele Domnului, călăuziţi-ne într-acolo." Domnişoara a pornit înapoi pe drumul pe care venise, cu cei doi în urma ei, şi au ajuns la curtea ducelui cu o zi înaintea celei sorocite pentru arderea pe rug a domnişoarei cu pricina, tocmai pe la ceasul cînd ducele se aşezase la masă ; descălecînd, au pătruns aşa înarmaţi în odaia unde se afla acesta. Ducele i-a salutat, ei i-au răspuns la salut şi au fost poftiţi să se ospăteze. „Seniore — au spus ei —, mai înainte vrem să vă spunem pricina venirii noastre." Şi don Galvanes a spus : „Duce, aţi întemniţat o tînără domniţă datorită vorbelor rele şi neadevărate pe care vi le-a spus un pitic ; mult vă rugăm să porunciţi să fie slobozită, pentru că nu vă e cu nimic vinovată, iar de e nevoie să luptăm pentru a dovedi aceasta, sîntem gata s-o facem cu alţi doi cavaleri ce vor primi lupta". „Aţi grăit îndeajuns", a zis ducele şi a poruncit să fie chemat piticul, căruia i-a spus : „Ce le răspunzi acestor cavaleri care spun că m-ai făcut s-o întemniţez pe acea domniţă cu vorbe mincinoase şi că ei o vor dovedi prin luptă ? Bine ar fi să-ţi găseşti apărători". „Seniore — a răspuns piticul —, voi găsi cine să

dovedească adevărul spuselor mele." Şi l-a chemat pe un cavaler, nepot de-al său, puternic şi vînjos, ce nu părea a se înrudi cu el, şi i-a spus : „Nepoate, e nevoie să-mi iei apărarea împotriva acestor cavaleri". Nepotul a spus : „Domnilor cavaleri, ce aveţi de spus împotriva acestui pitic credincios, ce a fost atît de dezonorat de cavalerul adus aici de acea domnişoară ? E, oare, unul dintre voi acela ? Căci s-a dovedit că el i-a făcut o mare nedreptate piticului şi că domnişoara trădătoare trebuie să moară, pentru că l-a adus în încăperile ducelui". Agrajes, care se înfuriase mai tare, a spus : „În mod sigur, nici unul dintre noi nu este acel cavaler, deşi ne-ar plăcea să-i semănăm în fapte, şi nici n-am săvîrşit vreo nedreptate, dar voi lupta în numele lui şi susţin că tînăra nu trebuie să moară şi că piticul s-a purtat cu ei mişeleşte". „Atunci să începem lupta de-ndată", a spus nepotul piticului ; şi cerînd să i se aducă armele, şi-a îmbrăcat armura, a încălecat pe un cal şi a grăit astfel către Agrajes : „Cavalere, de-ar vrea Dumnezeu să fiţi domnia voastră cel pe care l-a adus aici acea domnişoară, voi face să vă plătiţi scump nesăbuinţa". „E lesne de înţeles — a răspuns Agrajes —, că el s-ar socoti jignit să lupte cu doi oameni ca voi, indiferent de pricină, dar mai ales pentru aceasta, în care dreptatea e de partea lui." Ducele s-a sculat de la masă şi a plecat cu ei, conducîndu-i pe un cîmp unde mai avuseseră loc asemenea înfruntări, şi le-a spus : „Soarta domnişoarei întemniţate nu va fi hotărîtă de lupta voastră, pentru că pe ea n-o priveşte nedreptatea suferită de pitic". „Seniore — a spus Agrajes —, voi aţi întemniţat-o datorită celor spuse de pitic şi eu am credinţa că el a minţit, aşa că, de îl voi învinge pe acest cavaler, care îi apără cauza, drept este să ne-o daţi pe domnişoară." „Ce-am avut de zis, am zis — a spus ducele —, şi nu voi face nimic alta." Şi a plecat dintre ei ; cavalerii s-au năpustit unul asupra celuilalt în goana cailor şi s-au izbit vitejeşte cu lăncile, ce s-au şi frînt de-ndată ; şi apropiindu-şi caii şi izbindu-se în scuturi, a căzut fiecare de pe cal, dar s-au ridicat de jos plini de curaj şi, cum se înverşunaseră foarte amîndoi, au pus mîna pe spade şi au prins să lupte mai departe, dîndu-şi lovituri atît de puternice şi de cumplite, că toţi cei ce priveau se minu-

nau ; spadele erau ascuțite și cavalerii foarte voinici, așa că, în scurtă vreme, armurile le ajunseseră într-o asemenea stare încît nu prea îi mai apărau, scuturile le erau sfîrtecate în multe locuri, iar coifurile înfundate. Galvanes, văzînd că nepotul său e mai puternic, mai ușor și mai năprasnic în atac decît celălalt, care se mai bucura, și dacă mai înainte îl prețuia, acum o făcea și mai abitir ; Agrajes era atît de iscusit încît, deși de la început se arătase foarte iute și puteai crede că va obosi curînd, își cîntărise atît de bine puterile, că acum, la sfîrșit, se dovedea mult mai vioi și mai plin de forță în atacuri, așa că, dacă la început unii nu puneau mult preț pe el, în cele din urmă a ieșit victorios, căci Galvanes, care privea înfruntarea, a văzut cum nepotul piticului s-a tras deoparte și i-a spus lui Agrajes : „Am luptat îndeajuns și cred că nu are vină nici cavalerul pentru care luptați, nici unchiul meu, piticul, căci altminteri lupta n-ar dura atît ; și, de vreți, să încetăm, socotindu-i drepți și fără vină și pe cavaler și pe pitic". „Da — a spus Agrajes —, cavalerul este drept, dar piticul e fățarnic și ticălos și nu vă voi lăsa pînă nu veți spune aceasta cu gura voastră, așa că, apărați-vă." Cavalerul a încercat să-și adune puterile, lucru ce nu i-a fost de mare folos, fiindcă era rănit în multe locuri și Agrajes continua să-i dea lovituri dese și puternice, iar el nu mai făcea alta decît să se apere cu scutul. Cînd ducele l-a văzut că se află în pragul morții, s-a mîhnit foarte, pentru că îl iubea mult, și, pornind spre castel ca să nu vadă cum e ucis, a spus : „Acum mă jur că îi voi batjocori în fel și chip pe toți cavalerii rătăcitori". „Smintită luptă porniți — a spus Galvanes — împotriva cavalerilor rătăcitori care doresc să îndrepte nedreptățile." Tocmai în clipele acestea, cavalerul s-a prăbușit la picioarele lui Agrajes care, smulgîndu-i coiful și dîndu-i cîteva lovituri zdravene peste față cu mînerul spadei, i-a spus : „Trebuie să recunoașteți că piticul a săvîrșit o nedreptate contra cavalerului". „Ah, viteazule cavaler — a spus celălalt —, nu mă ucideți și voi spune despre cavalerul pentru care ați luptat că e bun și drept și vă făgăduiesc să o scap pe domniță din temniță. Dar, pentru Dumnezeu, nu îmi cereți să spun despre pitic că e mîrșav, pentru că îmi este unchi și m-a

crescut.“ Toți din jur cîți priveau auziseră aceste vorbe. Lui Agrajes i s-a făcut milă de cavaler și a spus : „Pentru pitic n-aș avea nici o milă, dar pentru voi, fiindcă vă văd un cavaler viteaz, sînt gata să vă socotesc plătit de datorie, dacă vă stă în putere s-o eliberați din temniță pe acea domnișoară“. Cavalerul s-a învoit. Ducele, care nu văzuse nimic din toate astea, se apropiase deja de castel, cînd Galvanes, apucîndu-i calul de frîu, i l-a arătat pe nepotul piticului la picioarele lui Agrajes și i-a spus : „Acela e învins sau mort ; ce-aveți a ne spune despre domnișoară ?“ „Cavalere — a răspuns ducele —, au sînteți nebun de vă închipuiți că voi face altceva decît am hotărît și am jurat ?“ „Și ce-ați jurat ?“, l-a întrebat Galvanes. „Că mîine va fi arsă pe rug — a răspuns ducele —, dacă nu-mi va spune de ce l-a adus pe cavalerul acela în palatul meu.“ „Deci, nu ne-o dați ?“, a spus Galvanes. „Nu — a răspuns ducele —, și nu mai zăboviți mult în aceste locuri, că, de nu, voi porunci să fiți alungați.“ Tocmai atunci au sosit mai mulți nobili din suita sa, și Galvanes, dînd drumul frîului, i-a spus : „Drept e să ne amenințați și să nu ne-o dați pe acea domniță ? Vă desfid, în numele meu și al tuturor cavalerilor rătăcitori ce vor vrea să mă ajute“. „Iar eu vă declar război vouă și tuturor cavalerilor rătăcitori — a spus ducele —, și rău le va fi pe meleagurile mele.“ Don Galvanes s-a înapoiat unde se afla Agrajes și i-a istorisit ce i se întîmplase cu ducele și cum fuseseră provocați la luptă, ceea ce l-a mîniat foarte pe Agrajes, care a zis : „Un om ca acesta, de la care nu poți afla dreptate, n-ar trebui să stăpînească un ținut“. Și, încălecîndu-și calul, i-a spus nepotului piticului : „Amintiți-vă ce mi-ați făgăduit în legătură cu domnișoara și împliniți-vă cît mai iute făgăduiala, dacă stă în puterea voastră.“ „Voi face tot ce îmi stă în puteri“, a spus cavalerul. Acestea se petreceau cam pe la chindie, căci atunci se oprise lupta, cînd s-au și despărțit, și cei doi au pornit la drum și au pătruns într-un codru ce se numea Arunda ; Galvanes a spus : „Nepoate, l-am provocat la luptă pe duce ; să rămînem la pîndă aici și să-l prindem pe el și pe oricine altul va trece“. „Bine ai grăit“, a spus Agrajes. Așa că s-au abătut din drum și s-au vîrît într-un hățiș des, unde au

descălecat ; apoi i-au trimis pe scutieri în cetate să le aducă tot ceea ce le făcea trebuință. Și au mas acolo în noaptea aceea. Ducele era foarte supărat pe domnișoară, mai tare ca înainte, și a chemat-o în fața sa, spunîndu-i să-și facă rugăciunile întru ale sufletului, că a doua zi va fi arsă pe rug dacă nu-i spune tot adevărul despre acel cavaler, dar ea n-a vrut să spună nimic. Nepotul piticului a îngenuncheat în fața ducelui și i-a mărturisit făgăduiala sa, rugîndu-l, în numele Domnului, să i-o dea pe domniță, dar ducele nici n-a vrut să audă, zicînd că mai bine pierde tot ce are decît să-și calce jurămîntul. Cavalerul s-a mîniat foarte, căci voia să-și plătească datoria. Așa că, a doua zi dimineața, ducele a poruncit să-i fie adusă domnișoara și i-a spus : „Alegeți între rug și răspunsul la întrebarea mea, că de una dintre ele nu veți scăpa". Ea a spus : „Faceți cum doriți, dar dreptatea nu-i de partea voastră". Atunci, ducele a poruncit să vină doisprezece oșteni înarmați și doi cavaleri în armură, iar el, încălecînd un armăsar vînjos, purtînd în mînă doar un baston, a pornit împreună cu dînșii s-o ardă pe rug pe acea domniță, la marginea codrului. Ajunși acolo, ducele a spus : „Acum, puneți-i foc și să piară în încăpățînarea ei". Toate acestea le vedeau foarte bine don Galvanes și nepotul său, care stăteau la pîndă, nu pentru că știau ceea ce avea să se întîmple, ci cu gîndul să-i pricinuiască ducelui vreo supărare oarecare, și, cum erau înarmați, au încălecat repede și i-au poruncit unui scutier să nu facă alta decît să o răpească pe domnișoară și să o ducă la adăpost, iar ei au pornit spre marginea pădurii și au văzut focul în care urma să fie azvîrlită tînăra ; aceasta, însă, s-a înfricoșat atît de tare, încît a zis : „Stăpîne, voi spune adevărul" ; ducele, care se apropia de ea s-o audă, i-a văzut venind pe don Galvanes și pe Agrajes, care strigau cît îi ținea gura : „Dați-i drumul domnișoarei !" Cei doi cavaleri ai ducelui le-au ieșit în întîmpinare și s-au izbit în lănci cu multă forță, oamenii ducelui prăbușindu-se la pămînt ; ba cel lovit de Galvanes nici nu s-a mai sculat de jos ; ducele s-a tras în spatele pîlcului de oșteni, dar Galvanes i-a spus : „Acum vei vedea la ce război ai pornit". Și s-au năpustit spre el ; ducele le-a strigat oamenilor săi : „Ucideți-le caii și n-or

să mai poată pleca de-aici" ; dar cavalerii s-au aruncat asupra oştenilor cu atîta curaj, lovind în dreapta şi-n stînga cu spadele şi călcîndu-i în picioarele cailor, încît i-au împrăştiat pe cîmp, lăsîndu-i pe unii morţi şi pe alţii schiloditi ; iar cei care-au scăpat, au rupt-o la fugă mîncînd pămîntul.

Văzînd acestea ducele, bine nu i-a fost şi a pornit spre cetate cît mai grabnic cu putinţă ; Galvanes l-a urmărit o bucată de drum, spunîndu-i : „Staţi, mărite duce, şi veţi vedea cu cine vreţi să vă războiţi" ; dar el nu făcea decît să fugă şi să strige în gura mare după ajutor ; Galvanes şi nepotul lui au făcut cale întoarsă şi au văzut că scutierul o urcase pe domnişoară pe calul lui, iar el încălecase unul din caii cavalerilor ucişi, aşa că au pornit cu toţii spre pădure. Ducele s-a înarmat şi a pornit cu toţi oamenii săi spre pădure, dar, cum nu i-a mai găsit pe cavaleri, şi-a împărţit oamenii în cete de cîte cinci şi i-a trimis în toate direcţiile, iar el a apucat-o pe un drum cu alţi cinci ; şi-a umblat el mult pînă ce ajungînd de-asupra unei văi, i-a văzut cum se îndepărtau împreună cu domnişoara ; ducele a spus : „Acum, pe ei, şi să nu ne scape" ; şi au pornit în cea mai mare goană. Galvanes, care i-a văzut, a spus : „Nepoate, acum să te-ajute soarta, cînd o fi să te aperi, că, iată, vine ducele şi oamenii lui ; ei sînt cinci, dar asta nu ne face să ne temem". Agrajes, care era foarte viteaz, i-a spus : „Domnule şi unchiul meu, alături de voi nu pun mare preţ pe cinci dintre oamenii ducelui". Tocmai atunci i-a ajuns şi ducele care le-a spus : „Mare greşeală aţi făcut că m-aţi batjocorit şi îmi pare rău că nu mă voi simţi răzbunat ucigînd nişte oameni ca voi". Galvanes i-a spus lui Agrajes : „Şi-acum, pe ei !" Şi s-au aruncat unii asupra altora şi s-au izbit cu lăncile în scuturi atît de puternic, că pe loc lăncile li s-au frînt, dar cei doi se ţineau atît de bine pe cai că nici nu s-au clintit din şa şi, luîndu-şi spadele, au prins a da lovituri zdravene, că erau pricepuţi la asta ; oamenii ducelui îi asaltau cu înverşunare, aşa că lupta era năprasnică şi sălbatică. Agrajes s-a îndreptat spre duce plin de mînie şi l-a lovit sub vizieră atît de tare, încît, spărgîndu-i coiful, i-a retezat nasul de la rădăcină ; ducele, socotindu-se un om mort, a rupt-o la fugă cît îl ţineau puterile

cu Agrajes pe urmele lui ; dar cum acesta nu l-a putut ajunge, s-a întors la locul luptei şi l-a văzut pe unchiul lui cum se apăra, atacat de patru duşmani şi, atunci, Agrajes şi-a spus în sinea lui : „Ah, Doamne, apără-l pe acest viteaz cavaler de trădători !“ ; şi s-a repezit crunt să-i lovească ; Galvanes l-a izbit pe unul dintre ei şi i-a azvîrlit spada din mînă ; şi, văzîndu-l speriat, l-a apucat de marginea scutului şi l-a smucit cu atîta forţă, încît l-a trîntit la pămînt, cam în acelaşi timp în care Agrajes mai trîntise unul ; atunci Galvanes s-a năpustit asupra atacatorilor rămaşi, dar aceştia nu l-au mai aşteptat şi au luat-o la fugă prin pădure, unde cavalerii nu i-au mai putut prinde ; aşa că, întorcîndu-se la locul unde îi aştepta domnişoara, au întrebat-o dacă prin preajmă se află vreo aşezare omenească. „Da — a răspuns ea —, se află castelul unui cavaler al cărui nume e Olivas, şi, cum îl duşmăneşte pe duce pentru că acesta i-a ucis un văr, ne va primi cu plăcere.“ Şi, conducîndu-i pînă acolo, au fost foarte bine primiţi de cavaler şi încă mai bine cînd acesta a aflat de toate păţaniile lor.

A doua zi, cavalerii şi-au pus armurile, gata de drum, dar Olivas i-a luat deoparte şi le-a spus : „Domnilor. ducele mi-a ucis prin vicleşuguri un văr primar, cavaler viteaz, şi acum vreau să-l provoc la luptă pe duce în faţa regelui Lisuarte ; şi vă cer sfatul şi ajutorul, ca unor cavaleri rătăcitori care poartă lupte crunte, pentru a sluji dreptatea şi a-i face să o slujească pe cei ce, fără frica lui Dumnezeu şi fără de ruşine, o calcă în picioare“. „Cavalere — a spus Galvanes —, e o datorie să-l provoci la luptă, dacă vărul domniei tale a fost ucis mişeleşte, cum spui, şi noi să te ajutăm, de va fi nevoie, dreptatea fiind de partea domniei tale, şi aşa vom face dacă ducele va vrea să aducă şi alţi cavaleri care să lupte pentru el, pentru că nici noi nu-l iubim pe duce, întocmai ca domnia ta“. „Vă mulţumesc din suflet — a spus el — şi, de-mi îngăduiţi, aş vrea să plec cu voi.“ „Dumnezeu să ne-ajute“, au răspuns ei. Aşa că, şi-a pus şi acela armura şi au apucat-o cu toţii pe drumul spre Vindilisora, unde nădăjduiau să-l afle pe regele Lisuarte.

CAPITOLUL XVII

Cum Amadis era foarte iubit la curtea regelui Lisuarte şi despre veştile pe care le-a aflat despre fratele său, Galaor

V-am istorisit cum a rămas Amadis la curtea regelui Lisuarte, în chip de cavaler al reginei, după ce îl învinsese în luptă pe acel trufaş şi viteaz Dardan, unde era foarte iubit şi cinstit de rege şi de toţi ceilalţi. Într-o zi, regina a trimis după el fiindcă vroia să-i vorbească şi, tocmai cînd i s-a înfăţişat, în încăpere a intrat o domnişoară care, îngenunchind în faţa reginei, a spus : „Doamnă, se află aici un cavaler al cărui herb înfăţişează nişte lei ?" Regina a înţeles imediat că tînăra întreabă de Amadis şi a spus : „Dar ce doriţi de la el, domnişoară ?" „Doamnă — a răspus ea —, îi aduc veşti de la un cavaler neofit care şi-a făcut intrarea în ordinul cavalerilor prin isprăvi atît de măreţe şi vitejeşti cum nu s-a mai întîmplat vreodată cu nici un cavaler în aceste insule". „Vorbe mari grăiţi — a spus regina —, căci sînt mulţi cavaleri în aceste insule şi nu cred să ştiţi isprăvile tuturor". „E-adevărat, doamnă — a spus domnişoara —, dar cînd veţi afla de isprava lui, îmi veţi da dreptate". „Atunci, rogu-vă — a spus regina —, povestiţi-ne despre ce e vorba". „Dacă l-aş întîlni pe acel viteaz cavaler, pe care celălalt îl preţuieşte mai mult decît pe toţi ceilalţi, i-aş povesti această întîmplare şi i-aş spune încă multe altele ce trebuie să i le spun". Regina, care era curioasă să afle despre ce e vorba, a spus : „Iată-l pe viteazul cavaler de care întrebaţi şi credeţi-mă că este într-adevăr el". „Doamnă — a spus domnişoara —, sînt convinsă că o doamnă atît de bună ca voi n-ar spune decît adevărul" ; şi imediat i s-a adresat lui Amadis : „Seniore, frumosul tînăr pe care l-aţi făcut cavaler în faţa castelului Baldoid, cînd i-aţi învins pe cei doi cavaleri de pe pod şi pe cei trei de pe drum şi l-aţi capturat pe stăpînul castelului ca să-l eliberaţi cu arma în mînă pe prietenul Urgandei, vi se închină prea plecat, ca cel ce vă socoteşte seniorul său, şi vă trimite vorbă că va lupta ca să fie un cavaler

viteaz ori va muri, şi că, de va fi preţuit şi cinstit în rîndul cavalerilor, vă va da mai multe veşti despre isprăvile sale decît aveţi acum despre el, iar de nu va fi să-l preţuiţi, nu veţi mai auzi de el". În vremea asta, Amadis şi-a amintit că acesta e fratele său şi ochii i s-au umplut de lacrimi spre uimirea tuturor doamnelor şi domnişoarelor ce se aflau acolo şi mai cu seamă a doamnei sale, uimită foarte şi gîndind că, dacă din pricina ei trecea prin asemenea suferinţe încît îl podidea plînsul, acum nu plîngea de durere ci doar de prea multă bucurie. Regina a spus : „Acum istorisiţi-ne isprava dintîi a cavalerului pe care îl lăudaţi atît de mult". „Doamnă — a spus domnişoara —, primul loc unde şi-a arătat vitejia a fost stînca Galtares, unde s-a luptat cu acel crud şi puternic Aldaban, pe care l-a învins şi l-a ucis în luptă dreaptă, înfruntîndu-se doar ei doi". Şi a prins să istorisească cum s-a desfăşurat lupta pe care o văzuse şi din ce pricină avusese loc. Regina şi toţi cei de faţă tare s-au mai minunat de această întîmplare atît de ciudată. „Domnişoară — a spus Amadis —, ştiţi cumva încotro s-a îndreptat acest cavaler după ce l-a ucis pe uriaş ?" „Domnule — a răspuns ea —, eu m-am despărţit de el după ce a învins în luptă şi l-am lăsat cu o altă domnişoară care trebuia să-l conducă la stăpîna ei, ce trimisese după el, şi mai multe nu pot să vă spun" ; după aceste vorbe, domnişoara s-a retras. Regina a spus : „Amadis, ştiţi cine ar putea fi acest cavaler ?" „Ştiu, doamnă, deşi nu îl cunosc". Şi le-a istorisit că este fratele lui, cum, pe cînd era copil, fusese răpit de uriaş, şi toate cele spuse de Urganda despre dînsul. „Neîndoielnic — a spus regina —, felul în care aţi crescut, voi şi fratele vostru, este ciudat şi neobişnuit, aşa cum este şi faptul că nu v-aţi cunoscut neamurile şi nici ele pe voi ; mult mi-ar plăcea să văd un asemenea cavaler în suita regelui, stăpînul meu". Şi au mai stat de vorbă o bună bucată de vreme ; Oriana, care era departe de Amadis, i-a spus Mabiliei : „Chemaţi-l pe vărul vostru ca să aflăm ce s-a întîmplat". Aceasta l-a chemat, Amadis s-a apropiat de ele şi, de cum s-a văzut în faţa doamnei sale, a dat totul uitării ; Oriana, cu o figură supărată şi tulburată, l-a întrebat : „De cine v-aţi amintit cînd aţi vorbit cu acea domnişoară, de aţi început să plîngeţi ?" El i-a istorisit întreaga

poveste, așa cum i-o spusese și reginei, așa că Orianei i s-a risipit toată supărarea și, înveselindu-se iarăși, a spus : „Domnul meu, rogu-vă iertați-mă că am bănuit ceea ce nu se cuvenea". „Vai, doamnă — a spus el —, n-am nimic a vă ierta, căci niciodată în inima mea nu s-a strecurat supărarea pe domnia voastră" ; și a adăugat : „Doamnă, îngăduiți-mi să plec să-l caut pe fratele meu și să-l aduc aici ca să vă slujească, căci în alt chip nu va veni". Amadis spusese aceasta ca să-l aducă acolo, pentru că tare îi era dor de el și se gîndea că nu-și va afla răgaz fără să caute alte aventuri ca să dobîndească cinste și faimă ; Oriana i-a răspuns : „Așa să mă ajute Dumnezeu, dacă nu m-ar bucura mult ca un astfel de cavaler să vină aici și să rămîneți împreună, și vă îngădui să plecați, dar spuneți-i reginei, să pară că porniți din porunca ei". El i-a mulțumit cu multe plecăciuni și, înfățișîndu-se reginei, i-a spus : „Doamnă, bine ar fi, într-adevăr, ca acel cavaler să intre în suita regelui". „Desigur — a spus ea —, și aș fi foarte bucuroasă de s-ar putea face asta." „S-ar putea a zis el —, dacă voi, doamnă, îmi dați îngăduința să-l caut și să-l aduc aici, căci altminteri nu-l vom avea printre noi decît după ce se va scurge multă vreme, pînă ce va fi cîștigat încă multă faimă." „Pe Dumnezeul meu — a spus ea —, vă îngădui să plecați, dar numai dacă vă veți întoarce după ce îl găsiți". Amadis s-a bucurat foarte și, luîndu-și rămas bun de la ea și de la doamna sa, precum și de la toate celelalte doamne, a plecat și, a doua zi dimineață, după ce a ascultat liturghia, și-a îmbrăcat armura, a încălecat pe cal și a pornit la drum însoțit doar de Gandalin, care îi ducea armele ; și au umblat ei așa, pînă s-a lăsat înserarea și au poposit în casa unui bătrîn nobil. A doua zi, urmîndu-și drumul, Amadis a pătruns într-un codru și, după ce a mers el așa pînă după nămiezi, a văzut că se apropie o doamnă însoțită de două domnișoare și patru scutieri, purtînd pe o targă un cavaler și toți plîngînd amarnic. Amadis s-a apropiat de ea și a întrebat-o : „Doamnă, pe cine purtați pe targă ?" „Port — a răspuns ea — întreaga mea durere și tristețe, pe cavalerul cu care eram căsătorită și care este atît de grav rănit, încît teamă mi-e că se va stinge". Amadis s-a apropiat de targă și ridicînd macatul ce-o acoperea a văzut un cavaler voinic

şi bine făcut, dar nu şi-a putut da seama dacă e frumos, căci faţa i se înnegrise, era umflată şi cu multe lovituri ; punînd mîna pe el, Amadis l-a întrebat : „Domnule cavaler, cine v-a făcut asta ?“ Cavalerul n-a răspuns nimic, ci doar a întors puţin capul. Amadis a întrebat-o pe doamnă : „Cine l-a adus pe acest cavaler în starea asta ?“ „Un cavaler, domnule — a răspuns ea —, care păzea un pod ceva mai înainte de drumul acesta şi care, văzînd că vrem să trecem, ne-a spus că mai întîi trebuie să-i răspundem dacă sîntem de la curtea regelui Lisuarte ; domnul meu l-a întrebat de ce vrea să ştie asta, iar cavalerul i-a răspuns că de va trece vreunul dintre oamenii regelui pe acolo, îl va ucide ; atunci domnul meu l-a întrebat de ce îi urăşte pe toţi cavalerii regelui Lisurate. «Îl urăsc de moarte pe rege — a răspuns el — şi aş vrea să se afle în mîinile mele ca să mă pot răzbuna.» Şi le-a spus de ce îl ura astfel, grăind după cum urmează «Şi asta pentru că îl ţine la curtea lui pe cavalerul care l-a ucis pe viteazul Dardan ; datorită lui va avea multe de îndurat de la mine şi de la alţii». Auzind aceste vorbe rostite de cavaler, ce greu i-au căzut, soţul meu a spus : «Aflaţi, atunci, că eu sînt cavaler şi vasal al regelui Lisuarte şi nu de teama voastră ori a altcuiva o voi tăgădui». Atunci, cavalerul de pe pod, mînios foarte pe el, a pus mîna pe arme cît mai iute cu putinţă şi au prins a se lupta atît de crîncen şi înverşunat, de mai mare minunea, şi, în cele din urmă, domnul meu a fost atît de lovit, cum îl vedeţi acum, încît cavalerul, crezîndu-l mort, ne-a poruncit să-l ridicăm şi să-l ducem, în trei zile, la curtea regelui Lisuarte“. Amadis a spus : „Doamnă, unul dintre scutierii voştri să mă călăuzească la acel cavaler, căci dacă soţul vostru a avut de suferit din pricina mea, eu se cuvine să-l răzbun, mai mult decît oricine altcineva“. „Cum — a spus ea —, domnia ta eşti cel pentru care acela îl urăşte pe regele Lisuarte ?“ „Eu sînt acela — a răspuns el — şi, de voi putea, voi face să nu-l mai urască nici pe el, nici pe nimeni altul.“ „Ah, viteazule cavaler — a spus ea —, Dumnezeu să vă călăuzească, să vă apere pe drum şi să vă întărească braţul“, şi, dîndu-i drept călăuză pe unul dintre scutieri, s-au despărţit, doamna urmîndu-şi calea ei ca mai înainte, şi Amadis, pe a sa ; şi a tot umblat el, pînă ce a ajuns la

podul pomenit, unde l-a zărit pe cavalerul cu pricina jucînd table cu altul ; acesta, de cum l-a văzut, s-a ridicat şi a venit spre Amadis călare pe un cal, înarmat din cap pînă-n picioare, spunînd : „Staţi pe loc, cavalere, şi nu păşiţi pe pod pînă nu juraţi". „Şi ce să jur ?", a întrebat el. „Că nu sînteţi de la curtea regelui Lisuarte, căci de sînteţi dintre supuşii săi, vă voi reteza capul". „Nu ştiu ce doriţi — i-a răspuns Amadis —, dar aflaţi că fac parte din curtea sa şi sînt cavaler al reginei, soţia lui, dar nu de multă vreme". „Şi de cînd anume ?", a întrebat cavalerul de pe pod. „De cînd a sosit pe meleagurile acestea o doamnă provocată să-şi apere averea prin luptă". „Cum — a spus cavalerul —, voi sînteţi cel ce s-a luptat pentru ea ?" „Eu am ajutat-o să-şi obţină drepturile", a spus Amadis. „Pe viaţa mea ! — a strigat cavalerul —, o să vă fac să vă pierdeţi viaţa, de-mi va sta în putinţă, căci aţi ucis pe unul dintre cei mai viteji bărbaţi din stirpea mea". „Nu l-am ucis — a răspuns Amadis —, ci l-am făcut doar să renunţe la trufaşa lui pretenţie, iar el şi-a luat singur viaţa, ca un netrebnic fără credinţă". „Asta nu vă ajută cu nimic — a spus cavalerul —, căci el a murit din pricina voastră, şi voi veţi muri pentru el". Şi de-ndată s-a năpustit asupra lui în cea mai mare goană a calului, iar Amadis i-a venit în întîmpinare şi s-au izbit amîndoi cu lăncile în scuturi şi le-au frînt pe loc ; numai că cel de pe pod s-a prăbuşit pe loc de pe cal, mirîndu-se foarte că a fost atît de uşor trîntit ; în timp ce Amadis îşi îndrepta coiful ce i se sucise pe cap, celălalt a încălecat din nou şi i-a dat trei lovituri de spadă, mai înainte ca Amadis să pună mîna pe a sa ; dar de cum şi-a tras spada, s-a repezit asupra cavalerului şi l-a lovit la încheietura coifului cu platoşa, rupîndu-i o bucată din el, astfel că spada i-a ajuns la grumaz şi i l-a retezat atît de adînc, de i-a rămas capul atîrnat pe piept şi cavalerul şi-a dat duhul pe loc. Văzînd aceasta, celălalt cavaler de pe pod a rupt-o la fugă. Scutierul doamnei s-a îngrozit de cele două lovituri date de Amadis, prima cu lancea şi cealaltă cu spada. Amadis i-a spus : „Acum pleacă şi spune-i stăpînei tale ce ai văzut". Cum a auzit acestea, scutierul a şi plecat, iar Amadis a trecut podul fără să mai zăbovească acolo şi şi-a văzut mai

departe de drum, pînă ce a ieşit din codru şi a ajuns într-o foarte frumoasă luncă, neînchipuit de întinsă, unde mult şi-a bucurat privirea cu iarba verde ce creştea peste tot, ca orice om ce înfloreşte în prospeţimea şi nobleţea dragostei şi, uitîndu-se în dreapta sa, a văzut un pitic cu chipul foarte pocit, călare pe un armăsar, pe care l-a strigat şi l-a întrebat de unde vine. Piticul i-a răspuns : „Vin de la curtea contelui de Clara". „Nu cumva — a zis Amadis —, ai văzut acolo un cavaler neofit, pe numele lui Galaor ?" „Nu, domnule — a răspuns piticul —, dar ştiu unde se află cel mai vitez calaver ce a sosit acum trei zile în acest ţinut". Auzind acestea, Amadis a spus : „Ah, piticule, în numele credinţei datorate lui Dumnezeu, condu-mă la el, căci vreau să îl cunosc". „Vă voi conduce — a răspuns piticul, dacă îmi veţi îndeplini o rugăminte şi veţi merge cu mine acolo unde vă voi cere". Amadis, foarte dornic să afle veşti despre fratele său, Galaor, a spus „Mă învoiesc". „Dumnezeu să ne-ajute — a spus piticul — şi să pornim să-l vedeţi pe acest prea viteaz cavaler, neîntrecut în fapte de arme". Atunci, Amadis i-a spus: „De dragul meu, te rog du-mă pe drumul cel mai scurt". „Aşa voi face", a spus piticul şi, de îndată, au părăsit acel drum şi, apucînd-o pe altul, au mers ei toată ziua aceea, fără nici o peripeţie, şi noaptea i-a prins în apropierea unei fortăreţe. „Seniore — a spus piticul —, aici veţi poposi peste noapte, căci stăpîna de aici se va îngriji de toate". Amadis a intrat în castel şi a întîlnit-o pe castelană, care l-a primit foarte bine, poftindu-l să cineze şi oferindu-i un frumos pat în care să doarmă ; dar el aproape n-a lipit geană de geană toată noaptea, atît de tare îl frămîntau gîndurile îndreptate spre doamna lui, şi, a doua zi, luîndu-şi rămas bun de la doamna aceea, s-a lăsat călăuzit, iarăşi, de pitic şi a mers pînă la nămiezi, cînd a dat peste un cavaler ce se lupta cu alţi doi, şi, ajungînd în dreptul lor, le-a spus : „Opriţi-vă, domnilor, nu vă fie cu supărare, şi spuneţi-mi pentru ce vă luptaţi". Cavalerii s-au despărţit şi unul din cei doi a spus : „Pentru că acest cavaler susţine că e atît de puternic încît poate săvîrşi o faptă pe care am săvîrşi-o noi doi". „Neîndoielnic — a spus Amadis — motivul e neînsemnat, căci vitejia cuiva nu scade din valoarea

altuia". Cavalerii au înţeles cîtă dreptate are şi, renunţînd să mai lupte, l-au întrebat pe Amadis dacă îl cunoaşte pe cavalerul care s-a luptat pentru o doamnă la curtea regelui Lisuarte, din pricina căruia a murit viteazul cavaler Dardan. „Şi, de ce întrebaţi ?", a spus Amadis. „Pentru că vrem să îl întîlnim", au răspuns ei. „Nu ştiu — a spus Amadis — dacă îi vreţi binele ori răul, dar nu cu multă vreme în urmă l-am văzut la palatul regelui Lisuarte" ; şi s-a despărţit de ei, urmîndu-şi drumul. Cavalerii s-au sfătuit între ei şi, dînd pinteni cailor, au pornit pe urmele lui Amadis ; văzîndu-i că se apropie, acesta a pus mîna pe arme, dar nici el, nici ceilalţi nu aveau lănci, căci şi le frînseseră în înfruntările de mai înainte. Piticul a spus : „Dar ce faceţi, seniore, nu vedeţi că ei sînt trei ?" „Nu mă tem de asta — a zis el —, căci dacă mă atacă pe nedrept, mă voi apăra, de-mi va sta în putinţă". Cavalerii l-au ajuns din urmă şi au grăit astfel : „Cavalere, vrem să vă cerem o favoare pe care să ne-o împliniţi, căci altfel nu veţi pleca de aici". „Cu dragă inimă — a răspuns el —, de pot s-o fac fără strîmbătate". „Spuneţi-ne, atunci — a urmat unul dintre ei —, ca un cavaler drept ce vă aflaţi, unde credeţi că l-am putea găsi pe cavalerul din pricina căruia a murit Dardan". Amadis, cum nu putea face altceva decît să spună adevărul, le-a răspuns astfel : „Eu sînt acela, şi dacă aş fi ştiut că aceasta e favoarea ce-mi cereţi, nu v-aş fi făgăduit-o, ca să nu mă laud cu faptele mele". Auzind acestea, au strigat toţi : „Ah, trădătorule, eşti un om mort !" ; şi punînd mîna pe spade s-au năpustit cu furie asupra lui. Amadis şi-a scos spada, căci avea inimă viteză, şi s-a repezit spre ei, mînios foarte că, după ce îi oprise să mai lupte, acum îl atacau atît de mîrşav ; şi izbindu-l pe unul dintre ei în coif, i-a dat o asemenea lovitură, încît i-a tăiat braţul din umăr, cu armură, carne şi oase, şi spada i-a ajuns pînă la coaste, lăsîndu-l pe acel cavaler cu braţul spînzurînd, pînă ce s-a prăbuşit de pe cal ; apoi s-a repezit asupra celorlalţi doi, care îl atacau cu înverşunare, şi l-a lovit pe unul în coif atît de tare, de i l-a azvîrlit din cap, iar spada a ajuns pînă la grumazul lui, retezîndu-l aproape de tot, şi cavalerul s-a

prăbuşit la pămînt. Al treilea, văzînd toate acestea, a rupt-o la fugă dincotro venise. Amadis, văzînd că are un cal iute şi că se îndepărtează, nu l-a mai urmărit şi s-a întors în locul unde îl aştepta Gandalin. Piticul a zis : „E sigur, seniore, că mi-aţi dat cea mai bună chezăşie pentru făgăduiala pe care mi-aţi făcut-o ; şi-acum, să pornim mai departe". Aşa au ajuns să tragă în ziua aceea la un pustnic, unde au avut parte de o cină tare sărăcăcioasă. A doua zi dimineaţa, Amadis a pornit din nou la drum, călăuzit de pitic, şi a tot mers pînă la asfinţitul soarelui, cînd piticul i-a arătat, într-o vale frumoasă, doi pini înalţi şi, la poalele unuia, un cavaler în armură, călare pe un armăsar voinic, şi doi cavaleri pe care cavalerul de sub pini îi doborîse de pe cai şi acum alergau pe jos ; sub celălalt pin stătea întins un alt cavaler, cu capul rezemat de coif şi cu scutul alături, şi peste douăzeci de lănci în jurul pinului, iar, în apropiere, doi cai înşeuaţi. Amadis, privind toate acestea, l-a întrebat pe pitic : „Îi cunoşti pe aceşti cavaleri ?" Piticul i-a răspuns : „Domnule, îl vedeţi pe cavalerul acela care stă întins sub pin ?" „Îl văd", a răspuns celălalt. „Acesta este — a spus piticul — cavalerul cel viteaz pe care trebuia să vi-l arăt". „Ştii cum se numeşte ?", l-a întrebat Amadis. „Da, domnule ; numele lui este Angriote de Estravaus şi e cel mai viteaz cavaler pe care vi l-aş putea arăta pe o întindere de multe leghe". „Spune-mi, acum, de ce are atîtea lănci ?" „O să vă spun — a răspuns piticul. Cavalerul acesta iubea o doamnă din acest ţinut, dar ea nu-l iubea pe el ; el, însă, atîta s-a războit pentru ea, încît familia i-a dat-o împotriva voinţei ei. Cînd doamna s-a aflat în puterea lui, cavalerul a spus că se socoteşte cel mai bogat om din lume. Ea însă i-a spus : «Nu vă socotiţi cu adevărat nobil, dacă puneţi stăpînire cu forţa pe o femeie ; mă puteţi avea, de bună seamă, dar niciodată nu veţi avea iubirea mea de bunăvoie, dacă nu veţi săvîrşi, mai înainte, un lucru pe care vi-l cer». «Doamnă — a spus Angriote —, e oare un lucru pe care îl pot face ?» «Da», a răspuns ea. «Porunciţi, atunci, şi voi face ceea ce îmi cereţi, chiar cu preţul vieţii». Doamna, care îl ura foarte

tare, a avut grijă să-l trimită într-un loc unde să piară ori să-şi facă atîţia duşmani, încît cu ajutorul lor să scape de el, şi i-a poruncit ca el şi fratele lui să păzească această vale a pinilor şi pe toţi cavalerii rătăcitori ce vor trece pe aici să-i pună să jure, sub ameninţarea armelor, că, de cum vor ajunge la curtea regelui Lisuarte, vor susţine că doamna lui Angriote este mai frumoasă decît doamnele inimilor lor ; şi i-a mai cerut ca, dacă fratele său, pe care îl vedeţi călare, va fi învins în vreo înfruntare, să nu mai lupte şi să rămînă Angriote singur să ducă la capăt porunca ; şi vreme de un an să păzească această vale. Şi aşa, cavalerii păzesc valea în timpul zilei, iar peste noapte se adăpostesc într-un castel ce se află după măgura aceea ce se vede în faţă. Şi de trei luni au început paza şi pînă acum Angriote n-a ridicat arma asupra nici unui cavaler, căci pe toţi i-a învins fratele său". „Cred — a zis Amadis — că spui adevărul, pentru că am auzit vorbindu-se la curtea regelui Lisuarte că a trecut pe-acolo un cavaler ce spunea că acea doamnă e mai frumoasă decît stăpîna inimii sale ; şi îmi pare că numele ei e Grovenesa". „Aşa e — a spus piticul — şi, domnule, acum, că am făcut ce trebuia, ţineţi-vă făgăduiala şi veniţi cu mine acolo unde avem de mers". „Cu dragă inimă — a spus Amadis ; care-i drumul cel mai drept ?" „Prin această vale — a răspuns piticul —, dar nu vreau să trecem pe aici, de vreme ce ne stau în cale asemenea piedici". „Nu te îngriji din pricina asta", a spus Amadis. Şi a pornit înainte, pînă ce, în gura văii, a dat peste un scutier care i-a spus : „Domnule cavaler, nu veţi putea trece mai departe, dacă nu veţi mărturisi că doamna acelui cavaler, întins la poalele pinului, este mai frumoasă decît stăpîna inimii voastre". „Dacă Dumnezeu îmi îngăduie — a spus Amadis —, niciodată nu voi rosti o minciună atît de mare, decît dacă voi fi silit să o spun ori de mi se va lua viaţa". Auzind aceste vorbe, scutierul a spus : „Atunci, faceţi cale întoarsă, căci de nu, va trebui să luptaţi cu acei cavaleri". Amadis i-a răspuns : „Dacă mă vor ataca, mă voi apăra, de voi fi în stare" ; şi a pornit mai departe, fără urmă de teamă.

CAPITOLUL XVIII

Cum s-a luptat Amadis cu Angriote şi cu fratele acestuia, care păzeau trecerea printr-o vale, silindu-i pe toţi cavalerii să spună că nici unul nu are o iubită mai frumoasă ca cea a lui Angriote

De cum l-a văzut pe Amadis, fratele lui Angriote a pus mîna pe arme şi, îndreptîndu-se spre el, i-a spus : „Cavalere, în mod sigur aţi făcut o mare nebunie neîncuviinţînd să spuneţi ceea ce vi s-a cerut şi, acum, va trebui să vă luptaţi cu mine". „Mai degrabă îmi place asta — a răspuns Amadis —, decît să spun cea mai mare minciună din lume". „Iar eu susţin — a zis cavalerul — că veţi spune ceea ce vi s-a cerut în alt loc, unde vă veţi acoperi de mai mare ruşine." „Nu cred să fie astfel — a răspuns celălalt —, cu voia lui Dumnezeu". „Atunci, apăraţi-vă", i-a strigat cavalerul. Şi s-au năpustit unul spre celălalt în cea mai mare goană a cailor şi s-au izbit în scuturi ; cavalerul i-a spart scutul lui Amadis, dar lancea i s-a oprit în platoşa acestuia şi s-a frînt ; Amadis, în schimb, l-a lovit atît de tare, încît l-a azvîrlit peste crupa calului şi cavalerul, cum era foarte curajos, s-a agăţat de frîu, dar acesta s-a rupt şi rămînînd cu el în mînă a căzut pe spate la pămînt şi s-a lovit atît de straşnic la cap, că n-a mai ştiut de el şi de lumea din jur. Amadis a descălecat şi, apropiindu-se de el, i-a scos coiful, dar văzîndu-l atît de dus pe cea lume că nici nu mai vorbea, l-a apucat de mînă şi l-a tras spre dînsul ; atunci cavalerul şi-a venit în simţiri şi a deschis ochii, iar Amadis i-a spus : „Veţi muri, dacă nu vă declaraţi prizonierul meu". Cavalerul, văzînd spada celuilalt deasupra capului său şi temîndu-se de moarte, s-a dat prins. Apoi, Amadis şi-a încălecat calul, căci l-a văzut pe Angriote că încălecase şi îşi îmbrăcase armura şi că îi trimite o lance prin scutierul lui. Amadis a luat lancea şi s-a îndreptat spre cavalerul ce venea spre el în cea mai mare goană a calului, şi s-au lovit

cu lăncile în scuturi şi le-au rupt, fără să-şi facă vreun alt rău unul altuia şi arătîndu-se amîndoi ca nişte prea chipeşi cavaleri, cum nu se află prin multe părţi. Amadis, punînd mîna pe spadă, şi-a întors calul spre Angriote, dar acesta i-a spus „Opriţi-vă, domnule cavaler, nu vă mai chinuiţi să luptaţi cu spada ; căci va fi vreme şi pentru asta, deşi cred că nu va fi spre binele vostru". Cavalerul spunea acestea fiindcă socotea că nu se află pe lume cavaler care să mînuiască spada mai bine ca el. „Să ne luptăm mai bine pînă ce ne vor lăsa lăncile, ori pînă ce unul din noi va cădea de pe cal". „Seniore — a răspuns Amadis —, am treburi în altă parte şi nu pot zăbovi atît de mult". „Cum — a spus Angriote —, gîndiţi să vă despărţiţi aşa iute de mine ? Eu nu gîndesc aşa şi vă rog mult ca, mai înainte de-a ne lupta cu spada, să ne mai înfruntăm o dată în lănci". Amadis s-a învoit, căci îi era pe plac lupta, aşa că, pe loc, au pornit amîndoi să-şi aleagă cîte o lance, fiecare după plac, şi, îndepărtîndu-se unul de celălalt, s-au năpustit iarăşi unul împotriva altuia şi s-au izbit cu lăncile cu multă străşnicie, aşa încît Angriote s-a prăbuşit la pămînt cu calul peste el, iar Amadis, în avîntul lui, s-a împiedicat de calul lui Angriote şi s-a răsturnat cu cal cu tot de cealaltă parte a cavalerului ; în cădere, un vîrf de lance, care îi pătrunsese prin scut, i-a străpuns platoşa şi i-a intrat în trup, dar nu prea adînc, aşa că s-a ridicat iute, căci nu voia să se facă de ruşine, mai cu seamă cînd era vorba de doamna sa ; şi-a scos de-ndată bucata de lance din el şi, punînd mîna pe spadă, s-a îndreptat spre Angriote, pe care îl văzuse scoţîndu-şi spada ; Angriote, însă, i-a spus : „Cavalere, vă socotesc un tînăr viteaz şi vă rog ca mai degrabă să încuviinţaţi că iubita mea e mai frumoasă decît a voastră, decît să suferiţi alte lovituri". „Tăceţi — i-a răspuns Amadis —, că asemenea minciună gura mea n-o va rosti niciodată". Aşa că au purces la luptă şi îşi dădeau asemenea lovituri năprasnice cu spadele încît se înspăimîntau atît cei ce priveau cît şi ei înşişi, socotind în minte de vor putea ori nu rezista ; înfruntarea însă nu putea dura mult, căci Amadis se lupta pentru frumuseţea doamnei sale şi mai degrabă s-ar fi lăsat ucis decît să se abată cît de puţin de la datoria sa, aşa că a prins să lovească atît de straşnic, cu toată forţa,

încît nici marea pricepere, nici marea vitejie în mînuirea spadei nu i-au fost de folos lui Angriote care, în puțină vreme, a rămas vlăguit de tot ; și de atîtea ori spada lui Amadis se abătuse peste capul și trupul acestuia, încît sîngele îi șiroia din peste douăzeci de răni. Cînd Angriote și-a văzut moartea aproape, s-a tras într-o parte cum a putut mai bine și a spus : „Neîndoielnic, cavalere, sînteți mai viteaz decît își poate închipui mintea omenească". „Dați-vă învins — i-a răspuns Amadis —, spre binele vostru, căci, fiind atît de rănit, o dată cu sfîrșitul luptei se va sfîrși și viața voastră, și rău mi-ar părea, căci vă prețuiesc mai mult decît vă închipuiți". Spusese acestea datorită marii sale vitejii în luptă și pentru a da dovadă de aleasă purtare față de doamna ce se afla în puterea celuilalt. Angriote, cum n-avea altă cale, a spus : „Mă socotesc învinsul celui mai viteaz cavaler din lume, așa cum ar trebui să se socotească toți cei ce poartă armură în ziua de azi, și vă mărturisesc, domnule cavaler, că nu socotesc asta o înjosire, ci doar o mare pierdere, căci pierd astăzi ființa pe care o iubesc cel mai mult pe lume". „Nu o veți pierde — a spus Amadis —, dacă îmi va sta în putere, căci mare nedreptate ar fi să nu socotească fapta ce ați săvîrșit-o drept plătită și răsplătită după merit, și, de voi putea, doamna aceasta vă va aparține și vă va iubi și mai mult. Vă făgăduiesc pe cinstea mea de cavaler că vă voi ajuta cînd mă voi întoarce de acolo de unde merg acum". „Seniore — a spus Angriote —, și unde vă voi găsi ?" „La curtea regelui Lisuarte — a răspuns Amadis —, căci acolo mă voi întoarce, cu voia Domnului". Angriote ar fi vrut să-l poftească la castelul său, dar el n-a vrut să se abată din drumul lui și, despărțindu-se de cavaleri, a pornit mai departe călăuzit de pitic, ca să-și țină făgăduiala făcută ; și-au umblat ei așa cinci zile, fără să li se întîmple nimic deosebit, la capătul cărora piticul i-a arătat lui Amadis un castel nespus de frumos și întărit de mai mare minunea, spunîndu-i : „Seniore, în castelul acesta vă veți îndeplini făgăduiala". „Pe Dumnezeul meu că mi-o voi împlini — a spus Amadis —, dacă voi putea". „Am mare încredere în domnia voastră — a spus piticul —, mai ales după ce v-am văzut isprăvile mărețe. Dar, spuneți-mi, știți cum se numește acest castel ?" „Nu — a răspuns el —, că niciodată

n-am fost pe meleagurile acestea". „Aflați, atunci — a spus piticul —, că se numește Valderin". Și tot sporovăind așa, au ajuns la castel și piticul a spus : „Domnule, luați-vă armele". „Cum — a întrebat Amadis —, crezi că va fi nevoie ?" „Da — a răspuns el —, căci cei de-aici nu-i lasă să plece ușor pe cei ce pătrund înăuntru". Amadis și-a luat armele și a pornit în frunte, cu piticul și Gandalin în urma lui și, după ce a intrat în castel, uitîndu-se într-o parte și-n alta și nevăzînd ființe, i-a spus piticului : „Îmi pare pustiu locul acesta". „Pe Dumnezeul meu — a spus celălalt —, și mie !" „Și-atunci de ce m-ai adus aici și ce rugăminte vrei să-ți împlinesc ?" Piticul i-a spus : „Domnule, credeți-mă că aici l-am văzut pe cel mai curajos și mai puternic cavaler din cîți am întîlnit, care a ucis acolo, sub porticul acela, doi cavaleri, dintre care unul era stăpînul meu, și i-a omorît cu multă cruzime, că n-a cunoscut niciodată mila ; și vreau să vă cer capul acestui trădător care l-a ucis, căci am mai adus aici și alți cavaleri ca să-l răzbune, dar, păcatele mele, pe unii i-a omorît, iar pe alții i-a luat captivi, fără milă". „Piticule — i-a spus Amadis —, de bună seamă că tu ai dat dovadă de credință, dar nu trebuia să aduci cavalerii înainte de-a le spune cu cine au să lupte". „Seniore — a spus piticul —, acest cavaler e cunoscut ca unul dintre cei mai viteji din lume și, dacă le-aș fi spus cine e, nici unul n-ar fi fost atît de curajos încît să vină cu mine". „Și știi cum se numește ?" „Da, știu — a răspuns piticul —, se numește Arcalaus Vrăjitorul". Amadis a mai privit o dată în toate părțile și, nevăzînd suflet de om, a descălecat și s-a pus pe așteptat pînă s-a lăsat seara, cînd i-a spus piticului : „Piticule, ce dorești să fac ?" „Domnule — a răspuns acesta —, se lasă noaptea și nu socotesc înțelept să poposim aici". „Ba de-aici nu voi pleca — a zis Amadis — pînă nu va sosi cavalerul acela ori cineva care să-mi dea vești despre el". „Pentru Dumnezeu ! Eu nu rămîn aici — a spus piticul —, căci mi-e tare frică ; Arcalaus mă cunoaște și știe că mă zbat să pun la cale uciderea lui". „Cu toate acestea, rămîi aici — i-a spus Amadis —, căci vreau să-mi țin făgăduiala, de-mi va fi cu putință". Amadis, văzînd o curte în fața lui, a intrat înăuntru, dar nici aici nu se afla nimeni ; însă într-un colț mai întunecat a zărit niște trepte ce coborau sub pămînt ;

Amadis i-a spus piticului pe care îl ţinea Gandalin să nu fugă, căci tare înspăimîntat era : „Să coborîm treptele acestea şi să vedem ce e înăuntru". „Ah, domnule — a spus piticul —, îndurare, că nu e nevoie să intru şi eu într-un loc atît de îngrozitor, şi, pentru Dumnezeu, lăsaţi-mă să plec, că sufletul mi s-a umplut de teamă". „N-am să te las să pleci — i-a răspuns Amadis —, pînă ce nu-mi voi ţine făgăduiala ori nu vei vedea cum îmi fac datoria". Piticul, căruia îi era foarte frică, a spus : „Lăsaţi-mă să plec şi voi fi mulţumit, socotind că v-aţi ţinut făgăduiala". „În ceea ce mă priveşte, nu-ţi cer să mă scuteşti de făgăduială, pentru că nu vreau să spui mai tîrziu că nu mi-am făcut datoria". „Domnule, socotesc că voi v-aţi îndeplinit făgăduiala şi că eu am fost răsplătit cum am cerut — a spus el —, şi vreau să vă aştept afară, pe drumul pe unde am venit, pînă voi vedea că vă întoarceţi". „Mergi sănătos — i-a spus Amadis —, dar eu voi rămîne în noaptea asta aici, să-l aştept pînă mîine dimineaţă pe acel cavaler". Piticul a făcut cale întoarsă, iar Amadis a coborît pe scară şi a tot mers fără să vadă nimic în jur, şi a coborît tot mai jos pînă a ajuns la un loc neted, unde era atît de întuneric, că nu-şi putea da seama unde se află ; şi a mers mai departe, pînă a dat de un zid pe care a început să-l pipăie şi a găsit un drug de fier de care era agăţată o cheie ; cu cheia a deschis lacătul unei porţi zăbrelite şi-atunci a auzit un glas care spunea : „Ah, Doamne, pînă cînd voi îndura această mare suferinţă ? Ah, moarte, de ce întîrzii atîta cînd am aşa nevoie de tine ?" Amadis a mai ascultat o vreme şi, nemaiauzind nimic, a intrat în hruba aceea, cu scutul atîrnat de gît, coiful pe cap şi spada goală în mînă şi, dintr-o dată, s-a văzut într-o frumoasă încăpere luminată de un candelabru şi, într-o odaie alăturată, şase bărbaţi în armuri care dormeau, avînd lîngă ei scuturi şi baltage ; Amadis s-a apropiat, a luat un baltag şi şi-a văzut mai departe de drum şi numaidecît a auzit mai bine de o sută de glasuri care spuneau : „Dumnezeule, Doamne, trimite-ne moartea, ca să nu mai îndurăm atîta chin şi durere". Amadis s-a minunat auzind aceste glasuri ; la zgomotul lor s-au trezit şi bărbaţii care dormeau şi unul i-a spus altuia : „Scoală-te, ia gîrbaciul şi fă-i să tacă pe toţi

prinşii ăştia care nu ne lasă să ne bucurăm de somn". „Cu mare bucurie o voi face ; să sufere pentru că m-au trezit din somn". Şi s-a sculat iute, punînd mîna pe gîrbaci, dar văzîndu-l în faţa lui pe Amadis, tare s-a mai minunat că se află acolo şi a strigat : „Cine-i acolo ?" „Eu sînt — a răspuns Amadis —, şi am intrat aici". „Blestemat va fi ceasul cînd aţi intrat — a zis celălalt —, căci, în curînd, veţi îndura suferinţa acelor captivi ce strigă şi se jeluiesc". Apoi, întorcîndu-i spatele, a închis repede uşa şi, trezindu-i pe ceilalţi, le-a spus : „Prieteni, iată un nefericit de cavaler rătăcitor care a intrat aici de bună voie". Unul dintre ei, care era temnicierul, vînjos şi puternic peste măsură, a glăsuit aşa : „Lăsaţi-mă cu el şi-l voi duce unde zac şi ceilalţi". Şi, luînd o secure şi un scut de piele, s-a îndreptat spre Amadis şi i-a spus : „Dacă te îndoieşti de moarte, aruncă armele, iar de nu, aşteapt-o că, în curînd, te va lua cu această secure a mea". Amadis s-a mîniat auzind ameninţarea şi a spus : „Nu dau pe tine nici o ceapă degerată, căci, oricum ai fi, mare şi curajos, eşti pestriţ la maţe şi rău o să-ţi plesnească inima" ; şi de-ndată au ridicat baltagele şi s-au lovit unul pe celălalt ; temnicierul l-a lovit pe Amadis în coif şi baltagul a pătruns bine prin el ; Amadis — l-a izbit în scutul de piele şi i l-a despicat. Aşa că celălalt s-a dat îndărăt cu baltagul lui Amadis înfipt în scut. Amadis şi-a scos spada şi, năpustindu-se asupra lui, i-a tăiat mînerul securii ; celălalt, cum era foarte viteaz, a încercat să-l trîntească la pămînt, dar lucrurile s-au petrecut altminteri, căci Amadis era mai puternic decît oricare altul din vremea aceea ; temnicierul l-a prins în braţe, sforţîndu-se să-l trîntească. Amadis l-a lovit cu mînerul spadei în obraz şi i-a rupt o falcă, doborîndu-l la picioarele lui, ameţit, după care l-a izbit în cap, lăsîndu-l ca mort ; ceilalţi, care priveau, au prins să strige să nu-l omoare, că altfel va muri şi el. „Nu ştiu ce se va mai întîmpla — a spus Amadis —, dar de ăsta vreau să fiu sigur" ; şi, vîrîndu-şi spada în teacă, a smuls baltagul din scut şi s-a îndreptat spre cei ce veneau către el grămadă, izbindu-l cît mai năprasnic, dar el l-a spintecat pe unul pînă la os, şi omul i-a căzut la picioare. Apoi s-a îndreptat către altul, care îl ataca cu înverşunare dintr-o coastă, şi l-a trîntit la pămînt dintr-o lovitură ; pe un al treilea l-a agăţat cu bal-

tagul atît de zdravăn, că l-a făcut să cadă în genunchi, aşa că atît acesta, cît şi celălalt, care mai aveau viaţă în ei, începură să-l roage să aibă îndurare şi să nu-i omoare. „Atunci, aruncaţi de-ndată armele — a spus Amadis — şi duceţi-mă la oamenii aceia care se jeluiesc". Ei şi-au aruncat armele şi au pornit de-ndată să-i arate drumul. Amadis a auzit gemete şi plînsete venind dintr-o încăpere micuţă şi a întrebat : „Cine e închis aici ?" „Domnule — au răspuns ei —, o doamnă tare amărîtă". „Atunci — a spus el —, deschideţi uşa, căci vreau s-o văd". Unul dintre ei s-a întors la locul unde zăcea temnicierul cel uriaş şi, luîndu-i două chei pe care le avea la brîu, a deschis încăperea ; doamna, care credea că e temnicierul, a prins să se roage : „Ah, omul lui Dumnezeu, fie-ţi milă de mine şi omoară-mă, în loc să mă chinuieşti atîta" ; şi a adăugat : „Oh, rege, blestemată fie ziua în care aţi început să mă iubiţi cu atîta patimă, căci scump plătesc dragostea voastră !" Amadis s-a înduioşat foarte şi cu ochii plini de lacrimi a spus : „Doamnă, nu sînt cine credeţi, ci mai curînd acela ce vă va scoate de-aici, de-mi va fi cu putinţă". „Ah, Sfîntă Fecioară Marie ! — a exclamat ea —, cine sînteţi de aţi reuşit să intraţi aici ?" „Sînt un cavaler străin", a răspuns el. „Şi ce s-a întîmplat cu temnicierul cel uriaş şi crud şi cu ceilalţi care stăteau de pază ?" „Ceea ce se va întîmpla cu toţi netrebnicii care nu se îndreaptă", a răspuns el. Şi i-a poruncit unuia dintre oameni să aducă lumină şi Amadis a văzut-o atunci pe doamnă, cu un lanţ gros de gît şi cu vestmintele sfîşiate în multe locuri, de i se vedea pielea ; ea, observînd că Amadis o priveşte cu milă, i-a spus „Domnule, chiar dacă mă vedeţi în starea asta, aflaţi că a fost o vreme cînd eram bogată, ca fiica unui rege ce mă aflu, şi datorită unui rege am ajuns aşa cum sînt acum". „Doamnă — a spus el —, nu vă plîngeţi, căci acestea sînt suişurile şi coborîşurile sorţii, de care nimeni nu poate scăpa şi nu poate fugi, şi dacă acela pentru care aţi îndurat şi îndurăţi atîta suferinţă merită asta, sărăcia şi viaţa voastră mizeră se vor transforma în bogăţii, iar durerea în mari bucurii ; dar nu trebuie să ne încredem prea mult nici în bine, nici în rău" ; după care a poruncit să i se scoată lanţurile şi să i se aducă ceva cu ce să se acopere. Omul cu făclia a adus o mantie stacojie, pe care

i-o dăruise Arcalaus temnicierului său. Amadis a înfăşurat-o în pelerină şi, luînd-o de mînă, a scos-o din încăpere, spunîndu-i să nu-i fie teamă cum că s-ar mai putea întoarce acolo, atîta vreme cît el va fi în viaţă ; şi au ajuns împreună în odaia unde zăceau ucişi temnicierul cel uriaş şi ceilalţi, iar doamna, văzîndu-i, a spus tare înspăimîntată : „Ah, mîini crude ! Cîte lovituri şi cîte chinuri ne-aţi făcut să îndurăm, eu şi ceilalţi ce zac aici, fără să le meritäm ; chiar dacă voi nu aţi simţit răzbunarea, fie să o simtă sufletul vostru nemernic ce vă îndemna la asemenea fapte". „Doamnă — a spus Amadis —, o să vă las în grija scutierului meu şi mă voi întoarce să-i scot pe toţi de aici". Şi, urmîndu-şi drumul mai departe, au ajuns la poarta cu gratii, unde a apărut un bărbat care i-a spus celui cu făclia : „Arcalaus întreabă ce-i cu cavalerul care a intrat aici ; l-aţi omorît ori l-aţi întemniţat ?" Celălalt s-a înfricoşat aşa de tare, că n-a putut deschide gura şi făclia i-a căzut din mînă. Amadis a ridicat-o şi a spus : „Nu te teme, laşule, cîtă vreme eşti în paza mea ! Ia-o înainte !" Şi au urcat scările pînă au ajuns în curte, unde şi-au dat seama că trecuse o bună parte din noapte şi luna strălucea pe cer. Cînd doamna a dat cu ochii de cer şi de aerul nopţii, tare s-a mai bucurat şi s-a minunat, ca cineva care nu le văzuse de multă vreme, şi a spus : „Ah, viteazule cavaler, Dumnezeu să te ocrotească şi să-ţi dea răsplata pe care o meriţi pentru că m-ai scăpat de-aici". Amadis a luat-o de mînă şi a condus-o spre locul unde îl lăsase pe Gandalin, dar, negăsindu-l, s-a temut să nu-l fi pierdut şi a spus : „Dacă cel mai bun scutier din lume a fost ucis, va fi răzbunat în chip cumplit, cum nu s-a mai pomenit pînă acum, dacă eu nu voi muri la rîndul meu". Şi tocmai atunci a auzit nişte strigăte şi, îndreptîndu-se într-acolo, l-a găsit pe piticul care se despărţise de el, spînzurat de o grindă cu capu-n jos şi sub el un foc ce răspîndea miasme puturoase, iar mai încolo pe Gandalin, legat de un stîlp. Cînd Amadis s-a dus să-l dezlege, Gandalin i-a spus : „Domnule, ajutaţi-l mai întîi pe pitic, căci tare mai suferă". Amadis a făcut întocmai şi, prinzîndu-l pe pitic cu o mînă, a tăiat funia cu spada şi apoi, lăsîndu-l jos, s-a dus să-l dezlege pe Gandalin, spunînd : „E limpede, prietene, că cel ce te-a pus la stîlp nu te preţuieşte

așa cum te prețuiesc eu". Apoi s-a îndreptat spre poarta castelului, dar a găsit-o ferecată și cu podul ridicat și, văzînd că nu poate ieși, s-a dus spre capătul curții, unde se afla o bancă de piatră, pe care s-a așezat împreună cu doamna, însoțit de Gandalin, de pitic și de cei doi oameni din temniță. Gandalin i-a arătat niște acareturi unde îi dusese calul și el, deschizînd poarta, l-a găsit înșeuat, cu tot harnașamentul pregătit, așa că l-a luat cu dînsul. Și tare ar fi vrut Amadis să se întoarcă după captivi, dar se temea ca nu cumva Arcalaus să-i facă vreun rău doamnei, de vreme ce acum se afla în castel, așa că s-a hotărît să aștepte să se lumineze de zi. Apoi a întrebat-o pe doamnă cine este regele care o iubește și datorită cui îndurase atîtea suferințe. „Domnule — a răspuns ea —, Arcalaus este dușman de moarte al regelui care mă iubește și, aflînd de iubirea noastră, cum nu se putea răzbuna pe rege, a hotărît să-l lovească prin mine, crezînd că astfel îi va da cea mai cumplită lovitură, mai ales că m-a răpit de față cu multă lume și m-a învăluit într-un nor negru, de nimeni nu m-a mai putut zări ; toate acestea le-a făcut cu farmecele lui și tot așa m-a adus acolo unde m-ați găsit, spunîndu-mi că inima i se umple de bucuria răzbunării, știind că mă voi chinui în întunecime și că cel ce mă iubește se va chinui și el, neputîndu-mă vedea și neștiind nimic de mine". „Dacă nu vă e cu supărare — a zis Amadis —, cine este acest rege ?" „Arban de Norgales — i-a răspuns doamna —, nu știu dacă ați auzit de el". „Mulțumesc lui Dumnezeu — a spus Amadis —, căci fiind cavalerul pe care îl iubesc cel mai mult pe lume, nu mai sufăr atît de mult pentru domnia voastră, fiindcă ați îndurat aceste chinuri pentru unul dintre cei mai minunați bărbați de pe pămînt și cu îndoită bucurie și cinste dorințele vi se vor împlini". Vorbind despre aceste lucruri și despre altele, au rămas acolo pînă ce s-a luminat de-a binelea de ziuă ; cam pe atunci, Amadis a văzut arătîndu-se la o fereastră a castelului un cavaler care l-a întrebat : „Voi sînteți cel ce mi-a ucis oamenii și temnicierul ?" „Și voi — a spus Amadis — sînteți cel care pe nedrept ucideți cavaleri și răpiți doamne și domnițe ? Aflați că vă socotesc cel mai perfid cavaler din lume, pentru că în voi e mai multă cruzime decît bunătate". „Încă nu știți — i-a răs-

puns cavalerul — cît sînt de crud cu-adevărat, dar vă voi face s-o aflaţi în scurtă vreme şi să nu mai luptaţi să îndreptaţi ori să schimbaţi ceea ce săvîrşesc eu, pe drept ori pe nedrept" ; acestea fiind spuse, s-a retras de la fereastră şi, nu după mult timp, a apărut în curtea castelului, într-o frumoasă armură şi călărind un cal vînjos, căci şi el era unul dintre cavalerii cei mai voinici din lume, cu toate că nu era uriaş. Amadis îl privea, spunîndu-şi că trebuie să fie într-adevăr puternic ; Arcalaus l-a întrebat : „Ce mă priveşti aşa ?" „Te privesc — a răspuns el —, fiindcă după chip şi înfăţişare ai putea fi un bărbat însemnat, dacă nu te-ar împiedica faptele rele şi mîrşăvia de care nu vrei să te lepezi". „Soarta a vrut să sosesc la vreme — a spus Arcalaus —, dacă am ajuns să fiu dojenit de unul ca tine" ; şi s-a repezit spre el cu lancea coborîtă ; Amadis a făcut la fel şi Arcalaus l-a lovit în scut şi lancea i s-a fărîmat ; caii li s-au alăturat şi cei doi cavaleri s-au izbit unul de altul atît de puternic, încît fiecare s-a prăbuşit în cîte-o parte, dar repede s-au ridicat în picioare, căci erau iuţi şi viteji, şi au prins să se izbească cu spadele atît de năprasnic, încît s-a încins o luptă atît de cruntă şi de cumplită, de cine n-a văzut-o, n-ar putea crede din auzite, luptă care a durat mult, căci amîndoi erau plini de forţă şi curaj ; dar, iată că Arcalaus s-a tras deoparte şi a zis „Cavalere, ţi-a sunat ceasul şi nu ştiu cine eşti ; spune-mi, ca să ştiu, pentru că am de gînd să te ucid, nu să te înving". „Moartea mea — i-a răspuns Amadis — se află în mîna Domnului, de care mă tem, iar a ta în cea a diavolului, ce, plictisit să te mai ajute, vrea ca trupul pe care l-a dăruit cu atîtea păcate rele să piară o dată cu sufletul tău ; dar fiindcă vrei să ştii cine sînt, află că numele meu este Amadis de Gaula şi sînt cavaler al reginei Brisena ; şi, acum, grăbeşte-te să sfîrşim lupta, căci nu te voi lăsa să te odihneşti". Arcalaus a pus mîna pe scut şi pe spadă şi amîndoi şi-au dat lovituri puternice şi necruţătoare, aşa încît tot locul în jur era plin de bucăţi din scuturile şi din armurile lor ; se făcuse amiază şi Arcalaus îşi cam pierduse puterile, şi cînd a vrut să-l izbească pe Amadis în coif, nemaiputînd ţine spada, aceasta i-a căzut din mînă, şi cînd dădu s-o ridice, Amadis îl îmbrînci atît de tare, că Arcalaus căzu pe burtă, sprijinindu-se în mîini, iar cînd s-a ridicat,

i-a dat o asemenea lovitură în coif, încît i l-a răsucit în cap. Arcalaus, văzînd că îl paşte moartea, a luat-o la goană spre încăperea de unde ieşise, urmărit de Amadis, şi amîndoi au intrat în palat ; dar Arcalaus s-a retras într-o odaie la uşa căreia stătea o doamnă ce privea lupta. Arcalaus a intrat în cameră, a pus mîna pe o spadă şi i-a strigat lui Amadis : „Acum, intră aici şi luptă-te cu mine". „Ba să ne luptăm aici, în sala cea mare, că e mai mult loc — a spus Amadis ; crezi că acolo eşti mai ferit ?" ; şi ţinînd scutul în faţa sa, cu spada ridicată, să poată ataca, a intrat în odaie, dar pe loc a simţit că-l părăsesc puterile şi îşi pierde cunoştinţa şi s-a prăbuşit la pămînt ca mort. Arcalaus, atunci, a spus : „Nu vreau să mori de această moarte, ci de alta" ; şi agrăind-o pe doamna care îi privea „Prietenă, cred că mă voi răzbuna cum se cuvine pe acest cavaler". „Cred — a răspuns ea — că vă veţi răzbuna după cum vă e pe plac" ; şi, de îndată, Arcalaus l-a dezbrăcat de armură pe Amadis, care nu ştia pe ce lume se află, şi punîndu-şi el armura, i-a spus doamnei : „Nimeni să nu se-atingă de acest cavaler, dacă ţineţi la viaţă, şi să rămînă aici pînă ce sufletul îi va părăsi trupul" ; apoi a ieşit în curte cu armura lui Amadis şi toţi au gîndit că îl omorîse. Doamna ce scăpase din temniţă plîngea de mai mare mila, cît despre Gandalin, ce să mai vorbim. Arcalaus le-a spus : „Doamnă, căutaţi-vă alt cavaler să vă scape de-aici, căci acesta nu vă mai e de folos". Cînd Gandalin a auzit aceste vorbe, s-a prăbuşit la pămînt ca mort. Arcalaus a luat-o cu el pe doamnă şi i-a spus : „Veniţi să vedeţi cum moare nefericitul care s-a luptat cu mine". Şi, ducînd-o în odaia unde se afla Amadis, i-a spus „Ce părere aveţi, doamnă ?" Ea a început să plîngă amarnic şi a spus : „Ah, viteazule cavaler, cîtă durere şi tristeţe va fi moartea ta pentru atîţia oameni buni !" Arcalaus a grăit apoi către cealaltă doamnă, care îi era nevastă : „Prietenă, cînd cavalerul acesta va fi mort, porunciţi ca doamna să fie dusă înapoi în temniţa de unde a scos-o, iar eu mă voi duce la curtea regelui Lisuarte şi voi spune că m-am luptat cu acest cavaler şi că amîndoi am hotărît, de bunăvoie, să ne luptăm şi ca învingătorul să-i taie capul celuilalt şi să vestească acest lucru curţii după cincispre-

zece zile. În felul acesta nimeni nu va putea să-mi ceară socoteală că l-am ucis, iar eu voi cuceri cea mai mare glorie şi faimă de care s-a bucurat vreodată un cavaler pe lumea asta, pentru că l-am învins pe cel ce nu avea egal". Şi, întorcîndu-se în curte, a poruncit ca Gandalin şi piticul să fie azvîrliţi în temniţa cea neagră. Gandalin voia să fie şi el ucis şi-i striga : „Trădătorule ! L-ai ucis pe cel mai drept cavaler ce s-a născut pe pămînt". Dar Arcalaus le-a poruncit oamenilor săi să-l tîrască de picioare în temniţă, spunînd : „Dacă te-aş omorî, n-ai suferi, dar acolo, înăuntru, chinurile îţi vor fi mult mai mari decît moartea" ; şi încălecînd pe armăsarul lui Amadis, însoţit de trei scutieri, a pornit la drum spre regele Lisuarte.

CAPITOLUL XIX

Cum a fost vrăjit Amadis de Arcalaus Vrăjitorul, pentru că vrusese s-o elibereze din temniţă pe doamna Grindalaya şi pe alţii. Şi cum a scăpat de farmecele pe care i le făcuse Arcalaus

Grindalaya, căci aşa se numea doamna din temniţă, tare îl mai plîngea pe Amadis, că ţi se făcea milă auzind-o şi le tot spunea nevestei lui Arcalaus şi celorlalte doamne ce se aflau cu dînsa : „Ah, doamnele mele, priviţi ce frumuseţe de cavaler şi cît de tînăr a ajuns să fie unul dintre cei mai viteji din lume ; blestemaţi fie cei care ştiu să facă farmece şi pot să le aducă atîtea necazuri şi nenorociri celor buni ! Oh, Doamne, cum de înduri asemenea fapte ?" Soţia lui Arcalaus care, pe cît era bărbatul ei robul cruzimii şi al răutăţii, pe atît era ea înclinată spre virtute şi milostenie şi tare grea îşi simţea inima de faptele stăpînului său, rugîndu-se tot timpul lui Dumnezeu să îl aducă pe calea cea bună, o mîngîia pe doamnă pe cît îi stătea în puteri. Pe cînd se aflau ele acolo, au intrat două domnişoare ce purtau în mîini multe lumînări aprinse, pe care

le-au pus în cele patru colţuri ale odăii unde zăcea Amadis ; doamnele aflate în preajmă nu îndrăzneau să scoată o vorbă şi nici să se mişte din locul unde se aflau, în vreme ce una dintre domnişoare a scos o carte dintr-un mic sipet pe care îl ţinea la subsuoară şi a început să citească din ea, iar din cînd în cînd, îi răspundea cîte un glas ; şi tot citind aşa, după o bucată de vreme, i-au răspuns mai multe glasuri împreună în odaie, ce păreau în număr de peste o sută ; şi atunci au văzut doamnele cum pe pardoseala odăii se rostogoleşte o carte, purtată parcă de vînt şi se opreşte la picioarele uneia dintre domnişoare ; aceasta a ridicat-o de jos, a rupt-o în patru şi a ars cele patru părţi în cîte un colţ al odăii, unde puseseră şi lumînările ; apoi s-a întors spre locul unde se afla Amadis şi, apucîndu-l de mîna dreaptă, i-a spus „Domnule, sculaţi-vă, că multă vreme aţi zăcut în suferinţă". Amadis s-a ridicat de jos şi a spus : „Maică Precistă ! Ce-a fost asta, că parcă aş fi murit ?" „Cavalere — a spus domnişoara —, de bună seamă că un om ca domnia ta nu trebuia să moară astfel, căci voinţa Domnului este ca, mai degrabă, de mîna voastră să moară alţii, ce mai curînd merită să piară". Şi, de îndată, domnişoarele au plecat pe unde veniseră, fără să mai spună nimic. Amadis a întrebat ce s-a întîmplat cu Arcalaus şi Grindalaya i-a istorisit cum i-a făcut acesta farmece şi tot ce spusese Arcalaus, cum plecase îmbrăcat cu armura şi pe calul lui Amadis spre curtea regelui Lisuarte, ca să ducă vestea că-l ucisese. Amadis a spus „Am simţit eu că îmi scoate armura, dar totul mi se părea ca într-un vis" ; apoi s-a întors în odaie, a luat armura lui Arcalaus şi, ieşind din palat, a întrebat ce s-a întîmplat cu Gandalin şi cu piticul ; Grindalaya i-a spus că fuseseră zvîrliţi în temniţă. Amadis i-a spus soţiei lui Arcalaus : „Păziţi-o pe această doamnă ca pe ochii din cap, pînă mă voi întoarce". După care a coborît scara şi a ieşit în curtea castelului ; cînd oamenii lui Arcalus l-au văzut apărînd înarmat, au rupt-o la fugă în toate părţile, iar el s-a îndreptat spre temniţă, a pătruns în încăperea unde îi ucisese pe paznici, şi, de-acolo, în temniţă ; temniţa era tare strîmtă, ceva mai mult de-o sută de braţe lungime şi vreun braţ şi jumătate lăţime, cu mulţi captivi înăuntru, înghesuiţi că de-abia puteau încăpea, şi era în-

tuneric beznă, ca într-un loc unde lumina şi aerul nu pot pătrunde. Amadis a trecut pragul şi l-a strigat pe Gandalin, dar acesta era ca mort şi cînd i-a auzit glasul s-a cutremurat, dar nu s-a gîndit că poate fi el, pentru că îl socotea dus dintre cei vii, şi, mai degrabă, credea că fusese şi el fermecat. Amadis a strigat mai tare : „Gandalin, unde eşti ? Ah, Doamne, ce nenorocire ţi s-a întîmplat de nu-mi răspunzi ?“ ; apoi, adresîndu-se celorlalţi : „Spuneţi-mi, pentru Dumnezeu, mai e în viaţă scutierul care a fost adus aici ?“ Piticul, cînd l-a auzit, l-a recunoscut pe Amadis şi a spus : „Seniore, aici sîntem şi trăim, deşi tare ne-am dorit moartea“. Amadis s-a bucurat foarte auzind acestea şi s-a dus să ia nişte torţe ce se aflau lîngă opaiţul ce lumina odaia temnicierilor, le-a aprins şi s-a întors în temniţă ; aici i-a găsit pe Gandalin şi pe pitic şi a spus : „Gandalin, ieşi de-aici şi să te urmeze toţi cîţi se află înăuntru, să nu mai rămînă nici unul închis“. Şi toţi au prins a spune : „Ah, viteazule, cavaler, Dumnezeu să te răsplătească după merit că ne-ai ajutat“. El i-a eliberat din lanţuri pe Gandalin, care era ultimul întemniţat, apoi pe pitic şi pe toţi ceilalţi ce se aflau prinşi acolo, în număr de o sută cincisprezece, plus treizeci de cavaleri ; toţi îl urmau pe Amadis îndreptîndu-se spre ieşirea din hrubă, şi spuneau „Ah, binecuvîntat cavaler ! Să te răsplătească Domnul pentru binele pe care ni l-ai făcut“. Şi au ajuns toţi în curtea castelului unde, văzînd soarele şi cerul, au căzut în genunchi cu mîinile înălţate, aducînd mulţumiri cerului că i-a dat putere acelui cavaler să-i elibereze dintr-un asemenea loc cumplit şi fioros. Amadis îi privea cu multă milă, văzîndu-i atît de pieriţi că păreau mai mult morţi decît vii, şi printre ei a zărit un bărbat înalt şi bine legat, deşi mizeria i se întipărise pe chip, care s-a îndreptat spre el şi l-a întrebat : „Domnule cavaler, cine să spunem că ne-a eliberat din această cumplită temniţă şi din bezna înfricoşătoare ?“ „Domnule — a răspuns Amadis —, vă voi spune cu multă plăcere. Aflaţi că numele meu e Amadis de Gaula, fiul regelui Perion, şi fac parte din casa regelui Lisuarte, pe a cărui soţie, regina Brisena, o slujesc ; pornisem în căutarea unui cavaler, dar m-a adus aici un pitic, căruia îi făgăduisem să-i împlinesc o rugăminte“. „Eu — a spus cavalerul — sînt tot de la curtea

regelui Lisuarte ; regele şi curtenii săi mă cunosc bine şi mă bucuram de mai multă cinste acolo decît aici". „Sînteţi de la curtea lui ?", a întrebat Amadis. „Da — a spus cavalerul —, de bună seamă ; de-acolo am plecat cînd m-a lovit nenorocirea din care m-aţi salvat". „Şi care vă e numele ?", a întrebat Amadis. „Brandoibas", a răspuns el. Auzindu-i numele, Amadis s-a bucurat nespus şi, îmbrăţişîndu-l, i-a spus : „Mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a îngăduit să vă scap de această cruntă suferinţă, căci adesea i-am auzit pe regele Lisuarte şi pe cei de la curte vorbind de dumneavoastră cît timp m-am aflat acolo, lăudîndu-vă virtutea şi faptele cavalereşti şi întristîndu-se că nu mai aveau veşti despre domnia voastră". În vremea asta, toţi prizonierii s-au adunat în faţa lui Amadis şi au grăit aşa : „Seniore, sîntem la porunca voastră ; spuneţi-ne ce avem de făcut şi vom face cu plăcere, căci aşa este cu dreptate". „Prieteni — a răspuns el —, fiecare dintre voi să-şi îndrepte paşii încotro îi dă ghes inima şi să vă meargă cît mai bine". „Domnule — au spus ei —, deşi domnia voastră nu ne cunoaşteţi şi nu ştiţi de pe ce meleaguri sîntem, noi toţi vă cunoaştem şi vă vom sluji cînd veţi avea nevoie de ajutor, şi, fără să aşteptăm poruncă, vom veni oriunde vă veţi afla". Şi acestea fiind zise, au plecat fiecare în drumul lui, care cum a putut, căci tare dornici erau să părăsească acel loc. Amadis i-a luat cu sine pe Brandoibas şi pe cei doi scutieri ce fuseseră întemniţaţi cu stăpînul lor şi a pornit spre odaia unde se aflau soţia lui Arcalaus şi alte femei şi, găsind-o acolo cu Grindalaya, i-a spus : „Doamnă, pentru domnia voastră şi pentru aceste femei ce vă însoţesc, nu voi da foc castelului, deşi ticăloşia soţului vostru m-ar îndreptăţi s-o fac, dar ţin seamă de respectul pe care cavalerii îl datorează doamnelor şi domniţelor". Doamna i-a răspuns plîngînd „Dumnezeu mi-e martor, domnule cavaler, cîtă durere şi suferinţă e în sufletul meu datorită faptelor săvîrşite de Arcalaus, stăpînul meu, dar, fiindu-mi soţ, nu pot decît să mă supun lui, şi să mă rog lui Dumnezeu pentru el, iar voi, domnule cavaler, aveţi dreptul să faceţi cu mine ce doriţi". „Nu voi face alta — a zis el — decît ceea ce am spus, dar vă rog mult să porunciţi să i se aducă nişte straie bogate acestei doamne care este de neam mare,

şi acestui cavaler nişte arme, căci ale sale i-au fost luate aici, şi un cal, iar de vă pare că vreau prea multe, nu vă voi cere decît să port armura şi armele lui Arcalaus în locul alor mele şi să-i iau calul în locul calului meu şi credeţi-mă că mai mult decît toate acestea preţuiesc spada pe care mi-a luat-o". „Domnule — a spus doamna —, mi se pare îndreptăţit ceea ce îmi cereţi şi chiar de n-ar fi aşa, cunoscîndu-vă înţelepciunea, voi face totul cu plăcere". Şi a poruncit să se aducă chiar armele lui Brandoibas şi să i se dea un cal, iar pe Grindalaya a luat-o în odaia ei şi a îmbrăcat-o cu vestminte de-ale sale, foarte frumoase ; apoi, înfăţişîndu-se împreună cu ea lui Amadis, l-a rugat să poftească a se ospăta cu ceva înainte de plecare. El a încuviinţat, căci doamna îi pusese în faţă cele mai grozave bunătăţi din toate cîte avea. Grindalaya nu putea mînca şi tot spunea că vrea să plece din castel, iar Amadis şi Brandoibas rîdeau cu mare poftă de ea, dar mai cu seamă, de pitic, care era atît de înfricoşat, că nu putea nici să mănînce, nici să scoată o vorbă şi îi pieriseră culorile din obraji. Amadis i-a spus „Piticule, vrei să-l aşteptăm pe Arcalaus şi să-ţi împlinesc rugămintea de care m-ai iertat ?" „Domnule — a răspuns el —, m-a costat atît de scump rugămintea mea, încît nici vouă, nici altuia nu-i voi mai cere ceva în viaţa mea ; şi mai bine să plecăm de-aici pînă nu se întoarce diavolul, că nu-mi mai simt picioarele de cînd m-a spînzurat de ele şi în nas am numai mirosul de pucioasă pe care mi-o pusese dedesubt, că de-atunci tot timpul strănut, ba fac şi altele mai rele". Tare au mai rîs Amadis şi Brandoibas, ba chiar şi doamnele şi domnişoarele, de vorbele astea ; după ce s-a strîns masa, Amadis şi-a luat rămas bun de la soţia lui Arcalaus, iar ea l-a binecuvîntat spunînd : „Fie ca Domnul să aducă împăcarea între domnul meu şi domnia voastră !" „Fiţi sigură, doamnă — a răspuns Amadis —, că dacă împăcare nu va fi între mine şi el, domniei voastre nu-i port supărare, căci nu aveţi nici o vină". Şi vorbele acestea, rostite aici, i-au fost de mare folos acelei doamne după mai multă vreme, aşa cum vi se va povesti în cea de-a patra carte a acestei istorii. Şi au încălecat ei pe cai împreună cu Grindalaya şi, ieşind din castel, au mers cale de o zi, iar cînd s-a lăsat noaptea, au mas în casa unui gentilom,

aflată la cinci leghe de castel ; aici au fost cinstiţi şi slujiţi cum se cuvine şi, a doua zi dimineaţa, după ce au ascultat sfînta liturghie, s-au despărţit de gazda lor şi au pornit la drum ; şi pe cînd mergeau ei aşa, Amadis i-a spus lui Brandoibas : „Prea nobile domn, eu am pornit în căutarea unui cavaler, aşa cum v-am spus, iar voi sînteţi vlăguit de puteri ; mai bine ar fi să ne despărţim". „Domnule — a răspuns el —, eu doresc să ajung la curtea regelui Lisuarte şi, dacă porunciţi, vom face drumul împreună". „Vă mulţumesc din inimă — a spus Amadis —, dar e mai bine să rămîn singur şi să o conduc pe această doamnă unde va voi să meargă". „Domnule — a spus ea —, eu voi merge împreună cu acest cavaler, pentru că acolo unde merge el îl voi găsi pe cel pentru care am fost întemniţată şi mult se va bucura văzîndu-mă". „Aşa să vă ajute Dumnezeu — a spus Amadis — şi să vă aibă în pază". Şi cei doi au plecat în drumul lor, cum aţi auzit, iar Amadis i-a spus piticului : „Prietene, şi tu ce vei face ?" „Ceea ce îmi porunciţi", a răspuns el. „Eu poruncesc — a spus Amadis — să faci ceea ce-ţi pofteşte sufletul". „Domnule — a spus el atunci —, dacă îmi îngăduiţi, aş vrea să mă socotesc vasalul vostru şi să vă slujesc, pentru că nu ştiu pe nimeni altcineva cu care aş putea trăi mai bine". „Dacă asta e dorinţa ta — a răspuns Amadis —, e şi a mea şi primesc să-mi fii vasal". Piticul, atunci, i-a sărutat mîna. Amadis şi-a văzut mai departe de drum, lăsîndu-se călăuzit de soartă şi, nu după multă vreme, a întîlnit pe una dintre domniţele care îl lecuiseră, plîngînd de sărea cămaşa pe dînsa, şi a întrebat-o : „Nobilă domniţă, de ce plîngeţi ?" „Plîng — a răspuns ea — după sipetul pe care mi l-a furat cavalerul acela ce se îndepărtează, deşi nu îi este de folos, pe cînd eu cu ajutorul sipetelui am salvat de la moarte acum trei zile pe cel mai viteaz cavaler din lume ; şi mai plîng după prietena mea, pe care a răpit-o un alt cavaler, ca să o necinstească". Domnişoara nu îl recunoscuse pe Amadis din pricina coifului pe care îl avea pe cap şi pentru că se afla destul de departe ; auzindu-i spusele, Amadis a lăsat-o în urmă şi, ajungîndu-l pe cavaler, i-a spus : „Cavalere, nu este frumos să pleci lăsînd o domnişoară plîngînd ; vă sfătuiesc să încetaţi cu neruşinarea şi să-i înapo-

iaţi sipetul". Cavalerul a început să rîdă şi atunci Amadis l-a întrebat : „De ce rîdeţi ?" „De voi — a răspuns cavalerul —, căci vă socotesc smintit pentru că daţi sfaturi celui care nu vi le cere şi nici nu va face nimic din ceea ce îi spuneţi". „S-ar putea — a spus Amadis — ca acest lucru să nu vă cadă bine, aşa că înapoiaţi-i sipetul care oricum nu vă face trebuinţă". „S-ar zice — a spus cavalerul — că mă ameninţaţi". „Ameninţarea e trufia voastră nemăsurată — a spus Amadis —, care vă împinge să vă arătaţi puterea faţă de cine nu trebuie". Cavalerul a aşezat sipetul între ramurile unui copac şi a spus : „Dacă vitejia vă este pe potriva vorbelor, veniţi să-l luaţi şi înapoiaţi-l stăpînei sale". Şi şi-a întors calul spre el. Amadis, care era deja mînios, s-a îndreptat spre el, iar acesta i-a ieşit în întîmpinare în cea mai mare grabă şi l-a lovit în scut, îndoindu-l, dar lancea i s-a oprit în platoşă, care era rezistentă, şi s-a frînt ; Amadis, însă, l-a izbit atît de puternic, încît l-a trîntit la pămînt şi calul s-a prăbuşit peste el zdrobindu-l atît de tare, că nu s-a mai putut ridica. Amadis a luat sipetul şi, dîndu-i-l domnişoarei, i-a spus „Aşteptaţi-mă aici pînă mă duc să o ajut pe cealaltă domniţă". Şi a pornit spre locul unde văzuse că se îndreaptă cavalerul şi, după scurtă vreme, l-a găsit în mijlocul unui pîlc de copaci, unde priponise armăsarul şi calul domniţei ; cavalerul se lupta cu domnişoara, încercînd să o necinstească şi tîrînd-o de păr spre nişte tufişuri, în vreme ce ea striga din răsputeri, cu mare durere în glas „Ah, trădătorule ! Duşmanule ! Deie Domnul să mori cît mai curînd de moarte rea pentru ceea ce faci acum şi pentru că vrei să mă pîngăreşti, fără ca eu să-ţi fi făcut vreun rău". În vremea asta a sosit Amadis, strigîndu-i cavalerului să o lase în pace pe fată ; acesta a pus de îndată mîna pe arme, a încălecat şi a spus : „Nepotrivită clipă aţi ales să mă împiedicaţi să-mi împlinesc poftele". „Dumnezeu să pună stavilă unor astfel de pofte — a spus Amadis —, care îl fac pe un cavaler să-şi piardă ruşinea". „Mă jur că dacă nu vă voi pedepsi — a spus cavalerul —, în viaţa mea n-o să mai îmbrac armura". „Mică pierdere ar fi pentru omenire — a spus Amadis —, dacă v-aţi lepăda de arme, de vreme ce le folosiţi atît de josnic, siluind femeile care trebuie apărate de cavaleri". Şi s-au

năpustit unul spre celălalt în cea mai mare goană a cailor şi s-au izbit atît de puternic, că te minunai nu alta ; cavalerul şi-a frînt lancea, iar Amadis l-a azvîrlit din şa şi cavalerul, căzînd pe spate, s-a lovit cu coiful de pămînt şi şi-a sucit gîtul, aşa încît a rămas acolo mai mult mort decît viu ; Amadis, văzîndu-l în starea aceasta, s-a îndreptat cu calul spre el şi i-a spus : „Aşa o să vă treacă poftele necinstite" ; după care i s-a adresat domnişoarei astfel : „Prietenă, de acest om nu trebuie să vă mai temeţi". „Aşa socotesc şi eu, domnule — a răspuns ea —, dar mă tem pentru o altă domnişoară, prietena mea, căreia i s-a furat un sipet, să nu i se fi întîmplat vreun rău". „Nu vă temeţi — a spus Amadis —, căci am făcut astfel încît să-i fie înapoiat sipetul şi priviţi că vine încoace împreună cu scutierul meu". După aceasta şi-a scos coiful şi domniţa l-a recunoscut pe dată, dar şi el pe ea, căci ea era cea care îl condusese la Urganda Necunoscuta pe cînd el venea din Gaula, ca să-l elibereze cu arma în mînă pe prietenul acesteia din castelul lui Baldoid ; descălecînd, domnişoara l-a îmbrăţişat şi tot aşa a făcut şi cealaltă de cum a sosit, şi amîndouă i-au spus : „Domnule, dacă am fi ştiut că avem un astfel de apărător nu ne-am mai fi temut că sîntem atacate ; şi puteţi spune pe drept că dacă v-am ajutat pentru meritele voastre şi domnia voastră ne-aţi ajutat". „Doamnelor — a spus Amadis —, eu mă aflam în primejdie mult mai mare şi rogu-vă, spuneţi-mi cum de-aţi aflat de mine". Domnişoara care îl ridicase de mînă i-a spus „Domnule, mătuşa mea, Urganda, mi-a poruncit încă de acum zece zile să mă străduiesc să ajung acolo la ceasul potrivit ca să vă scap". „Dumnezeu să o răsplătească — a spus el —, că eu o voi sluji cum îmi va porunci şi în tot ce va dori, aşa cum le voi sluji şi pe domniile voastre care m-aţi ajutat cu atîta pricepere ; şi, rogu-vă, spuneţi-mi de vă mai pot fi de folos cu ceva." „Domnule — au răspuns ele —, urmaţi-vă drumul de la care v-aţi abătut din pricina noastră, iar noi ni-l vom urma pe al nostru". „Mergeţi cu Dumnezeu — a spus el —, transmiteţi-i stăpînei voastre plecăciunile mele adînci şi spuneţi-i că, aşa cum ştie, mă socotesc cavalerul său". Domniţele au pornit la drum, iar Amadis şi-a văzut şi el de drumul său ; şi acum, urmează să istorisim ce-a făcut Arcalaus.

CAPITOLUL XX

Cum Arcalaus a dus vestea morţii lui Amadis la curtea regelui Lisuarte şi despre marea jale a întregii curţi şi, mai cu seamă, a Orianei din această pricină

Arcalaus, după ce l-a părăsit pe Amadis în puterea farmecelor, călare pe calul acestuia şi cu armura lui, a tot umblat cale de zece zile, pînă ce, într-o dimineaţă, pe cînd se ridica soarele pe cer, a sosit la curtea regelui Lisuarte, tocmai cînd acesta se plimba călare, însoţit de o suită numeroasă, mergînd dinspre palat spre pădure ; văzîndu-l pe Arcalaus că se îndreaptă spre el şi recunoscînd calul şi armele, toţi s-au gîndit că e Amadis şi regele s-a bucurat foarte, dar cînd s-a mai apropiat, cum avea chipul descoperit şi era fără mănuşi în mîini, şi-au dat seama că nu este cel pe care îl credeau a fi şi tare s-au mirat. Arcalaus s-a oprit în faţa regelui şi a spus : „Domnule, m-am înfăţişat domniei voastre pentru că am făcut legămînt să vin aici şi să istorisesc cum am ucis în luptă un cavaler, şi cu toate că mă simt ruşinat, fiindcă mi-ar plăcea să mă laude alţii, nu eu însumi, nu pot face altfel, căci aşa a fost înţelegerea între mine şi el, cum că învingătorul să-i taie capul celuilalt şi să se înfăţişeze vouă ; tare m-a întristat cînd mi-a spus că este cavaler al reginei ; eu, la rîndul meu, i-am spus că dacă mă ucide, îl ucide pe Arcalaus, căci acesta e numele meu, iar el mi-a spus că se numeşte Amadis de Gaula ; deci, aşa şi-a găsit moartea, iar eu m-am ales cu gloria şi cinstea învingătorului". „Ah, Sfîntă Fecioară Maria ! — a spus regele. A murit cel mai bun şi cel mai viteaz cavaler din lume. Ah, Doamne Dumnezeule ! De ce ai vrut să-i dai unui asemenea cavaler doar un frumos început ?" Şi a început să plîngă în hohote, fără să se stăpînească şi toţi ceilalţi la fel ca el. Arcalaus s-a întors de unde venise, supărat foarte, iar toţi cîţi îl vedeau îl blestemau şi îl rugau pe Dumnezeu să-i trimită

grabnic moartea şi l-ar fi ucis chiar ei, dar n-o făceau pentru că, în mintea lor, nu aveau nici un motiv să-l ucidă. Regele a pornit spre palat trist şi îndurerat că nici nu se poate povesti, iar vestea s-a răspîndit în tot locul, pînă ce a ajuns la odăile reginei, iar doamnele care au auzit că Amadis e mort s-au pornit pe plîns, căci de toate era tare îndrăgit şi iubit. Oriana, care se afla în camera ei, a trimis-o pe domnişoara din Danemarca să afle pricina acelor jelanii. Domnişoara a ieşit din încăpere şi, cum a aflat despre ce e vorba, s-a întors izbindu-se cu palmele peste faţă şi plîngînd cu disperare ; privind-o pe Oriana, i-a spus : „Ah, stăpînă ! Ce suferinţă şi ce durere cumplită !“ Oriana s-a cutremurat toată şi a spus : „Ah, Sfîntă Fecioară ! Nu cumva a murit Amadis ?“ Domnişoara i-a spus : „Ba da, nefericita de tine, e mort !“ ; pe Oriana a lăsat-o inima şi s-a prăbuşit, fără viaţă, pe jos. Domnişoara din Danemarca, văzînd-o în această stare, a încetat cu plînsul şi s-a dus după Mabilia, care se jeluia de moarte smulgîndu-şi părul, şi i-a spus : „Doamnă Mabilia, veniţi repede, stăpîna mea stă să moară“. Mabilia şi-a întors privirea şi a văzut-o pe Oriana zăcînd pe jos în cameră, ca moartă, şi, cu toate că mare îi era durerea, mai mare nici că putea fi, s-a străduit să facă toate cele de cuviinţă ; i-a poruncit domnişoarei să închidă uşa, ca să nu o vadă nimeni pe Oriana în starea aceea, apoi a luat-o în braţe şi a stropit-o cu apă rece pe faţă pînă ce şi-a venit cît de cît în fire ; şi, de cum a putut vorbi, a spus : „Ah, prietene, pentru Dumnezeu ! Nu mă împiedicaţi să mor, dacă îmi doriţi tihna, şi nu faceţi să fiu atît de necredincioasă încît să trăiesc chiar şi numai un ceas fără de cel care n-ar putea să supravieţuiască nici măcar o oră, nu dacă ar afla de moartea mea, ci doar de dorinţa mea de a muri“. Şi a mai adăugat „Ah, floare şi pildă a tuturor cavalerilor ! Ce groaznică şi înspăimîntătoare este pentru mine moartea voastră, de care voi suferi nu numai eu, ci întreaga lume, ce şi-a pierdut un mare conducător şi căpitan, atît întru fapte de arme cît şi întru toate celelalte virtuţi, de la care toţi în viaţă puteau lua exemplu ; dar de există vreo mîngîiere pentru inima mea

întristată, aceasta este gîndul că neputînd suporta o asemenea lovitură cumplită şi despărţindu-se de mine, pleacă spre cealaltă lume unde, deşi sălaşul îi va fi de ţărînă rece şi rămăşiţele sale vor pieri, marea flacără a iubirii ce ne-a sprijinit pe lumea asta, deşi eram despărţiţi, va fi şi mai mare cînd vom fi împreună, de va fi cu putinţă". Şi a căzut în nesimţire, încît toţi şi-au zis că a murit cu adevărat ; părul ei atît de frumos zăcea răsfirat pe jos şi mîinile şi le ţinea pe piept, acolo unde o lovise moartea sălbatică, suferind mai mult de acea cruntă durere decît de plăcerile şi desfătările de care avusese parte pînă atunci în dragoste, aşa cum se întîmplă întotdeauna în asemenea împrejurări. Mabilia, care credea cu adevărat că murise, a spus : „Ah, Doamne, Dumnezeule, nu mă lăsa în viaţă, cînd cele două fiinţe pe care le-am iubit cel mai mult pe lume au murit". Domnişoara de onoare i-a spus : „Pentru Dumnezeu, doamnă, nu vă pierdeţi cumpătul chiar acum, ci mai bine grăbiţi-vă să-i veniţi în ajutor". Mabilia, adunîndu-şi curajul, s-a ridicat de jos, şi amîndouă au aşezat-o pe Oriana în pat. Oriana a prins să ofteze şi să-şi legene braţele dintr-o parte în alta de parcă cineva i-ar fi smuls sufletul. Văzînd asta, Mabilia a prins s-o stropească iarăşi cu apă pe faţă şi pe piept, făcînd-o să-şi deschidă ochii şi să-şi mai vină în fire şi, atunci, i-a spus „Vai, doamnă ! Ce puţină judecată aveţi să vă lăsaţi pradă morţii din pricina unor veşti nesigure ca cea adusă de acest cavaler, fără să ştiţi dacă acesta e adevărul sau nu ; cavalerul acela putea să-i ceară armele ori calul prietenului vostru, ori putea să pună mîna pe ele furîndu-i-le şi nu neapărat aşa cum a spus, căci nu i-a dat Dumnezeu atîta ghinion iubitului vostru încît să-l ia atît de repede de pe lumea asta ; şi dacă se va afla ceva despre marea voastră durere, nu veţi face alta decît să fiţi pierdută pentru totdeauna". Oriana îşi mai revenise puţin şi, cu ochii aţintiţi la fereastra unde vorbise cu Amadis cînd acesta sosise acolo prima dată, a spus cu un glas stins, de om pe care l-au părăsit puterile : „Ah, fereastră ! Cît mă dor acele frumoase vorbe ce s-au rostit pe pervazul tău ! Ştiu că nu te îndoieşti că nu au mai existat alţi doi oameni care să-şi

spună pe pervazul tău vorbe atît de sincere şi fără ascunzişuri !" Şi apoi a adăugat : „Ah, iubitul meu, floarea tuturor cavalerilor ! Cîţi oameni nu sînt lipsiţi de ajutorul şi apărarea voastră, acum că sînteţi mort, şi ce întristaţi şi îndureraţi vor fi cu toţii ! Dar eu voi fi încă mai mult şi mai cuprinsă de amar, căci vă aparţineam mai mult decît mie însămi, şi aşa cum voi eraţi pentru mine toată bucuria şi veselia, acum, lipsindu-mi, voi avea parte doar de chinuri nemăsurate şi fără pereche ; sufletul meu va fi nespus de frămîntat, pînă ce moartea, pe care o doresc atît de mult, mă vă lua cu ea, ceea ce, îngăduindu-mi să-mi unesc sufletul cu al vostru, va fi prilej de mult mai multă tihnă decît această viaţă chinuită". Mabilia, cu chipul încruntat, a spus : „Cum, doamnă, vă închipuiţi că dacă eu aş crede această veste aş mai avea putere să mai mîngîi pe cineva ? Iubirea pentru vărul meu nu-mi este atît de mică şi de uşuratică, aşa să mă ajute Dumnezeu, şi pe bună dreptate, nu m-aş lăsa mai prejos nici în faţa voastră, nici în faţa altora care îl iubesc nespus de mult, de ar fi să fac ceva pentru moartea lui, dar ceea ce faceţi domnia voastră nu foloseşte la nimic, ba dimpotrivă, ar putea să ne aducă multe rele, căci repede s-ar putea descoperi ceea ce ţinem atît de tăinuit". Oriana, auzind aceste vorbe, a spus „De data asta nu mă mai îngrijesc prea mult, căci acum, mai tîrziu sau mai devreme, lucrurile nu vor întîrzia să fie ştiute de toţi, chiar dacă eu mă străduiesc să le ascund, căci cel ce nu doreşte să trăiască, nu se mai poate teme de nici o primejdie, orice i s-ar întîmpla". În felul acesta, cum aţi auzit, au stat împreună toată ziua, iar domnişoara din Danemarca a spus tuturor că Oriana nu îndrăznea să o lase singură pe Mabilia, de teamă că aceasta să nu-şi pună capăt zilelor din pricina marii dureri ; cînd s-a lăsat noaptea, le-a fost încă şi mai greu, căci Oriana leşina atît de des, încît şi-au zis că n-o să apuce zorile, atît de mari erau frămîntările şi durerile sufletului ei ; a doua zi, pe cînd se întindea masa pentru rege, în încăpere a intrat Brandoibas, ţinînd-o de mînă pe Grindalaya cu dragoste, şi mult s-au bucurat cei ce îl cunoşteau, căci trecuse o lungă bucată de vreme

fără să fi avut vreo veste despre el ; cei doi s-au înfăţişat regelui şi au îngenuncheat. Regele, care îl preţuia mult pe cavaler, i-a spus : „Brandoibas, fii binevenit ! Cum de ai zăbovit atîta vreme ? Am dorit foarte mult să te afli cu noi". La aceste vorbe, el a răspuns : „Stăpîne, am zăcut într-o temniţă groaznică, de unde n-aş fi putut scăpa cu nici un chip fără ajutorul prea viteazului cavaler Amadis de Gaula, care a avut bunăvoinţa să ne elibereze pe mine şi pe această doamnă şi încă pe mulţi alţii, săvîrşind isprăvi de vitejie ca nimeni altul ; Amadis ar fi fost ucis prin cea mai mare viclenie din cîte s-au văzut de către josnicul Arcalaus, dacă nu i-ar fi venit în ajutor două domniţe ce trebuie că nu puţin îl iubesc". Auzind aceste vorbe, regele s-a ridicat iute de la masă şi a zis : „Prietene, în numele credinţei pe care o datoraţi Domnului şi mie, spuneţi-mi dacă Amadis trăieşte". „În numele acestei credinţe, seniore, vă spun că l-am lăsat viu şi sănătos acum mai puţin de zece zile ; dar de ce mă întrebaţi ?" „Pentru că ieri ni s-a spus că a fost ucis de Arcalaus", a răspuns regele, şi i-a povestit cum aflase totul. „Ah, Sfîntă Fecioară ! — a spus Brandoibas. Ce trădător nemernic ! Aflaţi că lucrurile i-au ieşit mult mai prost decît gîndise el." Şi i-a istorisit regelui toate cîte se întîmplaseră cu Arcalaus, fără să sară o iotă, aşa cum aţi auzit mai înainte. Regele şi toţi de la curte s-au bucurat atît de mult auzind aceasta, că bucurie mai mare nu poate exista, şi a poruncit ca Grindalaya să fie condusă la regină, ca să-i dea veşti despre cavalerul ei ; Grindalaya a fost primită de regină şi de toate celelalte doamne cu multă dragoste şi bucurie pentru veştile bune pe care le adusese. Domnişoara din Danemarca, cum a auzit veştile, s-a dus în goană să i le spună stăpînei sale, care a înviat din morţi şi i-a poruncit să meargă la regină şi s-o roage să i-o trimită pe acea doamnă, fiindcă Mabilia voia să-i vorbească ; domnişoara a făcut întocmai şi Grindalaya a sosit iute în odaia Orianei, istorisindu-le toate veştile bune pe care le aducea ; ele au primit-o cu multă cinste şi n-au îngăduit ca Grindalaya să mănînce în altă parte

decît la masa lor, pentru ca astfel să afle mai pe larg lucrurile ce aduseseră atîta bucurie în inimile lor triste.

Şi cînd Grindalaya a prins să le povestească cum a intrat Amadis în temniţă, cum i-a ucis pe paznici şi cum a scos-o de acolo pe ea, care era atît de nenorocită, apoi cum s-a luptat cu Arcalaus şi toate cîte s-au mai întîmplat, le-a înmuiat sufletele de tot. Şi-aşa cum aţi auzit, au prînzit în voie bună, căci tristeţea li se preschimbase în mare veselie. Grindalaya s-a despărţit apoi de ele şi s-a întors la regină, unde l-a găsit pe regele Arban de Norgales, cel care o iubea nespus şi venise să o caute acolo, aflînd de sosirea ei. Şi nu se poate povesti ce fericiţi erau amîndoi. Şi pe loc au hotărît ca ea să rămînă împreună cu regina, căci n-ar fi putut găsi un alt loc unde să fie atît de cinstită ; Arban de Norgales i-a spus reginei că Grindalaya este fiica regelui Ardroid de Serolis şi că toate nenorocirile prin care trecuse fuseseră din pricina lui, rugînd-o să o păstreze pe lîngă dînsa, căci Grindalaya vrea să facă parte dintre doamnele reginei. Regina, auzind acestea, s-a bucurat să o primească în suita ei, atît datorită veştilor bune pe care le adusese despre Amadis de Gaula, cît şi pentru că era de neam atît de ales, fiică de rege, şi luînd-o de mînă, a poftit-o să se aşeze în faţa ei şi i-a cerut iertare că nu a primit-o cu cinstea cuvenită, neştiind cine este. Regina a mai aflat că Grindalaya are o soră, o prea frumoasă domniţă, pe numele ei Aldeva, care fusese crescută în casa ducelui de Bristoya şi a poruncit să fie adusă de îndată la curte, să locuiască aici, căci dorea foarte mult să o cunoască. Această Aldeva fusese iubita lui don Galaor, cea pentru care avusese multe necazuri cu acel pitic, cum m-aţi auzit povestind. Şi, aşa cum v-am spus, regele Lisuarte şi toată curtea sa erau tare veseli şi dornici să-l revadă de Amadis, după ce fuseseră atît de speriaţi de veştile rele pe care le adusese Arcalaus despre el. Despre aceştia istoria noastră nu mai spune nimic acum şi va povesti despre don Galaor, căci de multă vreme nu s-a mai spus şi nu s-a mai pomenit nimic despre el.

CAPITOLUL XXI

Cum a ajuns don Galaor, greu rănit, la o mănăstire, unde a stat cincisprezece zile și s-a însănătoșit, și ceea ce s-a mai întîmplat după aceea

Don Galaor, greu rănit, a rămas cincisprezece zile la mănăstirea unde îl dusese domnișoara pe care o eliberase din temniță, la capătul cărora, simțindu-se în stare să-și îmbrace armura, a plecat de-acolo și a pornit la drum, lăsîndu-se mînat de voia sorții, căci nu vroia să ajungă în vreun loc anume ; pe la nămiezi a ajuns într-o vale unde curgea un izvor și lîngă acesta se afla un cavaler în armură, dar nu avea cal și nici vreun alt animal, ceea ce l-a mirat pe Galaor, care l-a întrebat : „Domnule cavaler, ați venit pe jos pînă aici ?“ Cavalerul de la izvor i-a răspuns „Domnule, străbăteam codrul acesta îndreptîndu-mă spre un castel al meu, dar am întîlnit niște oameni care mi-au omorît calul și am fost nevoit să vin pînă aici pe jos, frînt de oboseală ; și tot așa va trebui să ajung la castel, căci acolo nu se știe ce mi s-a întîmplat“. „Veți ajunge la castel — a spus don Galaor — călare pe calul scutierului meu.“ „Vă sînt adînc recunoscător — a spus el —, dar mai înainte de a pleca, vreau să aflați de marea virtute a acestui izvor : nu există pe lume nici o otravă, oricît de puternică ar fi, să reziste acestei ape ; adesea se întîmplă ca animalele otrăvite să vină să bea apă de-aici și imediat se înviorează, așa că toți oamenii din acest ținut vin aici să-și vindece beteșugurile.“ „Ceea ce ați spus pare într-adevăr o minune — a zis don Galaor — și vreau să beau și eu din apa aceasta.“ „Și cine n-ar face la fel — a spus cavalerul de la izvor —, cînd, aflîndu-vă în alte locuri, ar trebui să umblați s-o căutați ?“ Galaor a descălecat și i-a spus scutierului său „Coboară și să bem“ ; scutierul a făcut întocmai, lăsînd armele sprijinite de un copac. Cavalerul de la izvor a

spus : „Mergeți să beți că vă țin eu calul". Galaor s-a dus la izvor să bea împreună cu scutierul și, în vremea asta, celălalt și-a pus coiful, a luat lancea și scutul lui don Galaor și, încălecîndu-i calul, a spus „Domnule cavaler, eu plec acum rămîneți aici pînă o să reușiți și voi să trageți pe sfoară pe cineva". Galaor, care bea din izvor, și-a ridicat capul și, văzînd cum se îndepărtează cavalerul, a spus „Într-adevăr, cavalere, nu numai că m-ați tras pe sfoară, dar mi-ați adus o mare jignire și vă voi dovedi aceasta dacă mă așteptați". „Să rămînă pentru cînd o să găsiți alt cal și alte arme cu care să vă luptați", a spus cavalerul și, dînd pinteni armăsarului, și-a văzut de drum. Galaor, foarte mînios, a rămas o vreme pe gînduri și apoi a încălecat calul pe care își purta armele și a pornit pe urmele cavalerului ; ajuns la o răscruce de unde porneau două drumuri, s-a oprit puțin, neștiind încotro s-o apuce, cînd a văzut că pe unul dintre drumuri se apropia o domnișoară în mare grabă, călare pe un cal și, așteptînd să ajungă în dreptul lui, i-a spus : „Domnișoară, n-ați văzut, din întîmplare, un cavaler călare pe un armăsar șarg, cu un scut alb pe care e zugrăvită o floare purpurie ?" „Dar ce aveți cu el ?", l-a întrebat domnișoara. Galaor i-a răspuns : „Armele și calul acela sînt ale mele și aș vrea să le recapăt de-mi stă în putință, căci mi le-a luat în chip mîrșav". „Dar cum vi le-a luat ?", l-a întrebat domnișoara. Atunci el i-a povestit totul, așa cum se petrecuse. „Și ce veți face lipsit de arme — i-a spus ea —, căci gîndesc că nu vi le-a luat ca să vi le înapoieze." „Nu vreau — a spus Galaor — decît să-l întîlnesc." „Dacă îmi veți îndeplini o rugăminte — a spus ea —, vă voi duce la el." Galaor, care dorea foarte mult să stea de vorbă cu acel cavaler, a încuviințat. „Atunci, urmați-mă", a spus ea și, întorcîndu-se dincotro venise, a pornit la drum urmată de Galaor. Domnișoara, însă, o luase înainte o bucată de drum, căci calul lui Galaor, care îl purta pe el și pe scutierul său, nu mergea prea repede și, după vreo trei leghe bune, Galaor n-a mai zărit-o ; pe cînd străbăteau un crîng cu copaci bătrîni, Galaor a văzut-o pe domnișoară venind spre el, dar aceasta umblase cu viclenii, căci cavalerul cu pricina era prietenul ei și o luase înainte ca să-i spună că îl aduce pe Galaor la el, ca să-i ia și cele-

lalte arme care îi mai rămăseseră ; cavalerul, atunci, a intrat într-un cort, așa înarmat cum era, și i-a spus domnișoarei să-l aducă pe Galaor acolo, unde, fără nici o primejdie, l-ar fi putut ucide ori batjocori. Și mergînd, deci, ei așa, împreună, cum ați auzit, au ajuns la cort și domnișoara a spus : „Aici se află cavalerul de care m-ați întrebat". Galaor a descălecat și s-a îndreptat spre cort, dar celălalt, care stătea la intrare, i-a spus : „N-ați făcut bine venind aici, căci fie îmi veți da și celelalte arme pe care le mai aveți, fie vă voi ucide". „De un cavaler atît de josnic ca voi — a spus Galaor —, jur că nu mă tem deloc." Cavalerul a ridicat spada să-l lovească, dar Galaor s-a ferit și, cum era sprinten și foarte puternic, a făcut-o cu dibăcie, scăpînd și de a doua lovitură, ce a nimerit în gol; Galaor, însă, l-a lovit atît de puternic în coif, încît l-a făcut să cadă în genunchi, l-a apucat de coif și a tras de el cu atîta forță, încît i l-a smuls din cap și l-a lăsat pe cavaler întins pe jos. Cavalerul a prins s-o strige pe prietena lui în ajutor și ea, auzindu-l, a sosit cît mai repede la cort țipînd : „Potoliți-vă, cavalere, căci aceasta este rugămintea pe care v-am cerut să mi-o îndepliniți". Galaor, însă, cum fusese furios, îl lovise atît de crunt, încît cavalerul își dăduse sufletul. Cînd l-a văzut fără viață, domnișoara a spus „Ah, nefericita de mine ! Am zăbovit prea mult și încercînd să înșel pe altul, m-am înșelat pe mine însămi". Și apoi i-a spus lui Galaor : „Ah, cavalere ! Moartea cea mai grea să vă lovească fiindcă ați ucis ființa cea mai scumpă mie de pe lume ; dar o să mori și tu pentru el, pentru că îți voi cere să-ți ții făgăduiala acolo unde nu vei putea fugi de moarte, oricît de puternic ai fi, și de nu îți vei ține cuvîntul, voi spune aceasta în cele patru zări". Galaor i-a răspus astfel : „Dacă aș fi știut că veți suferi atîta, nu l-aș fi ucis, deși o merita pe deplin ; dar, oricum, trebuia să-i veniți în ajutor mai repede". „Greșeala e a mea — a spus ea — și eu o voi îndrepta, făcîndu-te să plătești cu viața ta viața lui." Galaor și-a încălecat calul, scutierul i-a luat armele și au plecat de-acolo ; dar nu se îndepărtaseră mai mult de-o leghe cînd, întorcînd capul spre dreapta, a văzut-o pe domnișoară venind în urma lui ; cînd aceasta l-a ajuns din urmă, a întrebat-o : „Domniță, încotro vreți să mer-

geţi ?“ „Vreau să vă însoţesc — a răspuns ea —, pînă îmi veţi îndeplini făgăduiala şi voi face astfel încît să muriţi de moarte cruntă.“ „Mai bine ar fi — a spus don Galaor — să-mi cereţi altceva, ceva ce vă doriţi cel mai mult, nu lucrul acesta pe care l-aţi pomenit.“ „Nu vă voi cere nimic altceva — a spus ea — decît să vă daţi viaţa pentru viaţa lui, căci altminteri veţi fi socotit trădător şi perfid.“ Deci Galaor şi-a văzut mai departe de drum, însoţit de acea domnişoară, care nu făcea alta decît să-l ocărască. Şi după trei zile de mers au ajuns într-o pădure, al cărei nume este Angaduza.

Acum, autorul se opreşte cu povestirea aici, pentru a o continua la locul potrivit, şi se întoarce la Amadis care, după ce s-a despărţit de domnişoarele Urgandei, aşa cum v-am istorisit, a tot umblat pînă la amiază cînd, ieşind dintr-un codru pe care îl străbătuse, a dat de o cîmpie în mijlocul căreia se înălţa o mîndră fortăreaţă, iar pe un drum a văzut o caleaşcă, mare şi frumoasă cum nu mai văzuse vreodată, trasă de doisprezece cai şi acoperită cu mătase purpurie ţesută cu fir, aşa încît nu se putea vedea deloc înăuntru. Caleaşca era păzită pe cele patru laturi de opt cavaleri înarmaţi. Cum a văzut caleaşca, Amadis s-a îndreptat spre ea, foarte dornic să afle ce înseamnă toate acestea, dar, cînd a ajuns în dreptul ei, un cavaler i-a ieşit în întîmpinare şi i-a spus : „Daţi-vă la o parte, cavalere, şi nu îndrăzniţi să vă apropiaţi“. „N-am venit cu gînduri rele“, a spus Amadis. „Oricum ar fi — a spus celălalt —, nu vă mai gîndiţi la asta, căci nu sînteţi dintre cei ce au dreptul să vadă ce e în caleaşcă şi, dacă stăruiţi, veţi plăti cu viaţa, căci va trebui să luptaţi cu noi şi e de-ajuns unul singur dintre aceşti cavaleri ca să ne scape de voi, darmite toţi la un loc.“ „Nu ştiu cît de viteji sînteţi — a răspuns Amadis —, dar dacă îmi va sta în puteri, voi vedea ce e în caleaşcă.“ Şi a pus mîna pe arme ; cei doi cavaleri care mergeau în faţă s-au năpustit asupra lui, iar el asupra lor ; unul dintre ei l-a lovit în scut şi şi-a frînt lancea, dar celălalt şi-a greşit lovitura. Amadis l-a trîntit la pămînt pe cel cu care se înfruntase şi, întorcîndu-se spre celălalt, care îl depăşise, l-a izbit cu atîta forţă, încît l-a doborît cu cal cu tot

la pămînt ; dar cînd a dat să se apropie de caleaşcă, s-au repezit alţi doi cavaleri în cea mai mare goană a cailor şi s-au înfruntat cu el ; pe unul, Amadis l-a pălit atît de tare, încît armura pe care o purta nu i-a slujit la nimic, iar celuilalt i-a dat o asemenea lovitură de spadă în coif, încît a căzut fără simţire îmbrăţişînd grumazul calului. Cînd ceilalţi patru şi-au văzut tovarăşii învinşi de un singur cavaler, tare s-au mai înspăimîntat de asemenea faptă nemaiîntîlnită şi au pornit cu toţii, mînioşi foarte, să-l lovească pe Amadis ; mai înainte însă de a ajunge la el, Amadis izbutise să-l doboare la pămînt şi pe ultimul. Unii din cei patru l-au lovit pe Amadis în scut, ceilalţi însă şi-au greşit loviturile ; Amadis s-a pregătit să-l lovească pe cel ce venea în frunte cu spada ; celălalt însă se năpustise cu atîta forţă, încît s-au izbit în scuturi şi în coifuri aşa de puternic, că bietul cavaler a căzut de pe cal atît de zdrobit, că nu mai ştia pe ce lume se află ; ceilalţi trei s-au întors spre Amadis, lovindu-l năprasnic, dar Amadis, aruncînd spada din mînă, l-a apucat pe unul din ei de lance şi a tras de ea atît de tare, încît i-a smuls-o din mînă şi l-a izbit cu ea pe altul în gîtlej aşa de crunt, încît vîrful şi lemnul lăncii i-au ieşit prin ceafă, iar cavalerul s-a prăbuşit mort ; de îndată Amadis a pornit în goană spre ceilalţi doi şi l-a pălit pe unul din ei în coif, cu toată puterea, azvîrlindu-i-l din cap ; atunci Amadis a văzut că e un om bătrîn şi, făcîndu-i-se milă, i-a spus : „Domnule cavaler, ar trebui să renunţaţi la asemenea fapte, că dacă pînă acum nu aţi dobîndit cinste şi glorie, de acum încolo, vîrsta vă îngăduie să nu le mai dobîndiţi". Cavalerul i-a răspuns : „Domnule şi prietene, aş zice că dimpotrivă : cei tineri trebuie să cîştige gloria, iar cei bătrîni să apere cinstea atît cît le stă în putinţă". Auzind vorbele bătrînului, Amadis a răspuns : „Socotesc mai înţelepte vorbele voastre, cavalere, decît ceea ce am spus eu". Pe cînd stăteau astfel de vorbă, Amadis şi-a ridicat privirea şi a văzut că celălalt cavaler fugea în cea mai mare goană a calului spre castel, iar ceilalţi, cîţi se mai putuseră ridica de jos, îl urmau ; atunci, ridicînd mătasea de pe caleaşcă, a văzut înăuntru un sicriu, iar pe capacul acestuia o statuie de marmură care înfăţişa chipul unui rege cu cōroană pe cap şi în vestminte regeşti, cu co-

roana despicată pînă la creştetul capului, iar capul despicat pînă la gît ; alături de sicriu, pe o canapea, se aflau o doamnă şi o copilă atît de frumoasă cum nu mai văzuse vreodată în viaţa lui ; Amadis i-a spus doamnei : „Doamnă, de ce are statuia aceasta chipul despicat ?“ Doamna, privindu-l şi văzîndu-l că nu face parte din suita ei, i-a spus : „Ce înseamnă asta, cavalere, cine ţi-a îngăduit să priveşti înăuntru ?“ „Eu însumi — a răspuns el —, pentru că doream să văd ce se află în caleaşcă.“ „Şi cu cavalerii noştri ce s-a întîmplat ?“, a întrebat ea. „Mi-au făcut mai mult rău decît bine“, a spus el. Atunci, doamna, ridicînd acoperămîntul de mătase, i-a văzut pe unii dintre ei morţi, pe alţii tîrîndu-se în urma cailor, şi foarte tulburată i-a spus lui Amadis „Blestemat fie ceasul în care v-aţi născut, de vreme ce aţi săvîrşit asemenea fapte diavoleşti“. „Doamnă — a spus el —, cavalerii voştri sînt cei care m-au atacat, dar, rogu-vă, binevoiţi să-mi răspundeţi la întrebarea mea.“ „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a spus doamna —, dacă veţi afla ceva de la mine, căci tare am mai fost umilită de domnia voastră.“ Amadis, văzînd-o atît de supărată, a plecat de acolo şi şi-a văzut mai departe de drumul său. Cavalerii doamnei au urcat morţii în caleaşcă şi, ruşinaţi foarte, au încălecat şi au pornit spre castel. Piticul l-a întrebat pe Amadis ce văzuse în caleaşcă. Amadis i-a spus, adăugînd că nu putuse afla nimic de la acea doamnă. „Dacă ar fi fost un cavaler gata de luptă — a zis piticul —, iute ne-ar fi spus despre ce e vorba.“ Amadis şi-a continuat drumul în tăcere. Dar după ce străbătuse o leghe, l-a văzut venind în urma sa pe cavalerul cel bătrîn cu care se luptase, strigîndu-i să îl aştepte. Amadis a rămas pe loc şi cavalerul a sosit fără arme, spunîndu-i „Domnule cavaler, vin din partea doamnei pe care aţi văzut-o în caleaşcă, fiindcă regretă vorbele necuviincioase ce le-a rostit şi vă roagă să rămîneţi peste noapte la castel“. „Bunule domn — a răspuns Amadis —, am văzut-o atît de pornită datorită celor ce mi s-au întîmplat cu domniile voastre, încît cred că persoana mea mai mult ar înfuria-o decît i-ar face plăcere.“ „Credeţi-mă, domnule — a spus cavalerul —, că va fi foarte bucuroasă dacă veniţi.“ Amadis, socotind că un cavaler atît de în vîrstă nu poate minţi şi văzînd cu

cîtă dragoste îl roagă să vină, s-a întors din drum ; şi, vorbind ei despre una şi alta, Amadis l-a întrebat dacă ştie de ce statuia de marmură are chipul despicat, dar cavalerul n-a vrut să-i spună ; cînd au ajuns în apropierea castelului, cavalerul a spus că vrea să o ia înainte, ca să-i anunţe doamnei sosirea. Amadis şi-a urmat drumul încet şi a ajuns la porţile castelului deasupra cărora se înălţa un turn ; la o fereastră, Amadis le-a văzut pe doamnă şi pe copila frumoasă ; doamna i-a spus : „Intraţi, domnule cavaler, căci vă sîntem adînc recunoscători pentru vizita voastră". „Doamnă — a spus el —, sînt nespus de mulţumit că vă aduc mai degrabă bucurie decît supărare" ; şi a intrat în castel, mergînd drept înainte, cînd, dintr-o sală a auzit larmă mare şi, de îndată, au ieşit de-acolo cavaleri înarmaţi, unii călări, alţii pe jos, strigînd cu toţii „Staţi pe loc, cavalere, şi daţi-vă prins, că de nu vă ucidem". „Fiţi siguri — a spus el — că nu voi intra de bunăvoie în temniţa unor oameni atît de vicleni." Şi şi-a pus coiful pe cap, dar n-a apucat să-şi ia scutul în marea grabă, că au şi prins să-l lovească din toate părţile ; el însă s-a apărat cu străşnicie, ajutat de armăsarul său, care îl ferea de lovituri, şi a trîntit la pămînt pe toţi cîţi putea izbi ; simţindu-se, însă, copleşit de mulţime, s-a îndreptat spre un şopron ce se afla în curte şi acolo, înăuntru, a făcut minuni de vitejie ; văzînd că piticul şi Gandalin au fost prinşi, Amadis s-a înarmat cu mai mult curaj ca să se apere, dar cum ceilalţi erau mulţi şi îl atacau din toate părţile, lovindu-l atît de tare încît adesea cădea în genunchi, nu exista nici un chip să scape de moarte, căci nu l-ar mai fi închis în temniţă după ce ucisese şase dintre duşmanii săi şi rănise greu pe atîţia alţii ; dar Dumnezeu şi marea lui cinste l-au ajutat cum nu se poate mai bine şi de astă dată şi iată cum : copila cea frumoasă, care privea lupta, văzîndu-l făcînd acele minuni de vitejie, s-a milostivit de el şi, chemînd-o la ea pe o domnişoară de onoare, i-a spus : „Prietenă, atît de mult m-a mişcat marea vitejie a acestui cavaler, încît mai degrabă aş vrea să moară toţi oamenii noştri decît el ; aşa că vino cu mine". „Doamnă — a spus domnişoara —, ce vreţi să faceţi ?" „Daţi drumul leilor mei — a spus domniţa —, ca să-i omoare pe cei ce l-au

încolţit atît de rău pe cel mai viteaz cavaler din lume ; şi cum îmi sînteţi vasală, vă poruncesc să-i sloboziţi, căci nimeni altcineva afară de domnia voastră nu poate face aceasta, fiindcă leii nu cunosc alt stăpîn, iar eu voi face astfel încît să nu vi se aducă nici o vină" ; după care copila s-a întors alături de doamnă. Domnişoara a dat drumul leilor, doi la număr şi foarte fioroşi, legaţi unul de altul cu un lanţ ; leii au intrat în curte, iar ea a prins să le strige celorlalţi să se ferească, fiindcă leii au scăpat din cuşcă. Dar mai înainte de-a apuca oamenii să fugă, pe cîţi i-au putut prinde, leii i-au făcut bucăţele cu ghearele lor ascuţite şi puternice. Amadis, văzînd că lumea fuge spre ziduri şi turn şi că a scăpat de ei, în vreme ce leii se înverşunau cu cei ce le stăteau în cale, a alergat cît mai iute cu putinţă spre porţile castelului şi, ieşind afară, le-a închis în urma lui, astfel încît leii au rămas înăuntru ; el, ostenit tare, căci se războise straşnic, s-a aşezat pe o piatră, cu spada în mînă, din care i se frînsese o treime. Leii umblau prin curte dintr-o parte în alta, dînd buzna spre poartă să iasă. Oamenii din castel nu îndrăzneau să coboare şi nici domnişoara care îi păzea, fiindcă leii erau atît de îndîrjiţi şi de furioşi, că nu mai ascultau de nimeni ; astfel că, cei dinăuntru nu ştiau ce să facă şi au hotărît ca stăpîna castelului să-l roage pe cavaler să deschidă porţile, zicîndu-şi că, mai curînd, o va face pentru ea, care este femeie, decît pentru oricine altcineva ; ea însă, socotind că îi făcuse prea mult şi nemăsurat rău, n-a îndrăznit să îl roage asemenea lucru ; cu toate acestea, văzînd că nu există nici un alt mijloc de scăpare, a ieşit la fereastră şi a spus : „Domnule cavaler, cu toate că am greşit foarte tare, fără să ne dăm seama, fie ca bunătatea voastră să învingă vina noastră şi, dacă binevoiţi, deschideţi porţile ca leii să iasă afară şi noi să scăpăm de primejdie şi de spaimă ; şi totodată vom îndrepta cum se cuvine greşeala pe care am săvîrşit-o faţă de domnia voastră, cu toate că vreau să vă spun că gîndul şi vrerea mea n-au fost decît să vă pun în lanţuri". El a răspuns cu glas foarte blînd : „Doamnă, pentru asta nu trebuia să faceţi ce aţi făcut, căci cu plăcere v-aş fi fost slujitor, aşa cum sînt slujitorul tuturor doamnelor şi domniţelor ce au nevoie de ajutorul meu". „Deci, dom-

nule — a spus ea —, nu veți deschide porțile ?“ „Nu, așa să mă ajute Dumnezeu — a spus Amadis —, și nici nu veți avea parte de bunătatea mea.“ Doamna s-a retras de la fereastră plîngînd, iar copila cea frumoasă i-a spus lui Amadis : „Domnule cavaler, aici se află și persoane care nu sînt vinovate de răul ce vi s-a făcut, ci mai degrabă merită să le mulțumiți pentru lucruri pe care nu le știți.“ Amadis s-a simțit atras de ea și i-a spus : „Frumoasă prietenă, vreți să deschid poarta ?“ „Mult v-aș fi recunoscătoare“, a spus ea. Amadis a dat să deschidă porțile, dar copila i-a spus : „Domnule cavaler, așteptați puțin, să-i spun doamnei să le poruncească celor de-aici să vă dea pace“. Amadis a prețuit-o pentru vorbele acestea și a gîndit că fata e înțeleaptă. Doamna a dat porunca întocmai și i-a făgăduit că îi va elibera îndată pe Gandalin și pe pitic, iar cavalerul cel bătrîn, de care ați auzit, i-a spus lui Amadis să se înarmeze cu un scut și un buzdugan, ca să poată ucide leii cînd aceștia vor ieși din cetate. „Armele le-aș vrea pentru altceva — a spus Amadis — și să n-am parte de ajutorul lui Dumnezeu dacă voi face vreun rău celor ce m-au ajutat atît de bine“. „Într-adevăr domnule — a spus cavalerul —, de multă loialitate trebuie să dați dovadă față de oameni dacă vă purtați astfel cu fiarele sălbatice.“ După care i-au aruncat buzduganul și scutul, iar Amadis și-a băgat în teacă ceea ce îi mai rămăsese din spadă, și-a petrecut scutul pe braț și, cu buzduganul în mînă, s-a dus să deschidă poarta; leii, de cum au simțit că poarta se deschide, au năvălit și au pornit în goană peste cîmp, iar Amadis a rămas lipit cu spatele de o parte a porții și apoi a intrat în castel ; de îndată, castelana și toți ceilalți au coborît din turn și s-au îndreptat spre el, primindu-l cum nu se poate mai bine ; apoi i-au adus pe Gandalin și pe pitic. Amadis i-a spus doamnei „Doamnă, mi-am pierdut calul aici la voi și dacă nu porunciți să mi se dea altul în loc, voi fi nevoit să plec pe jos“. „Domnule — a spus castelana —, dați-vă jos armura și odihniți-vă aici în noaptea asta, căci este tîrziu ; veți primi un cal, de bună seamă, că nemaivăzut lucru ar fi ca un cavaler ca domnia voastră să meargă pe jos.“ Amadis a încuviințat și, pe dată, i s-a scos armura într-o încăpere și i s-a adus o pelerină în care

să se înfăşoare, după care a fost condus la fereastra unde îl aşteptau doamna şi copila. Acestea, cînd l-au văzut, mult s-au mai minunat de marea lui frumuseţe şi de faptul că, avînd o vîrstă atît de fragedă, săvîrşeşte asemenea fapte de arme nemaiîntîlnite. Amadis o privea pe copilă, care i se părea nespus de frumoasă, dar i-a spus doamnei : „Spuneţi-mi, doamnă, dacă binevoiţi, de ce statuia pe care am văzut-o în caleaşcă are chipul despicat ?“ „Cavalere — a răspuns ea —, dacă vă învoiţi să faceţi ceea ce trebuie să faceţi, vă voi spune, dacă nu, nu mă mai întrebaţi.“ „Doamnă — a spus el —, nu e drept ca un om să se învoiască a face ceva ce nu ştie, dar, dacă e un lucru potrivit cu un cavaler, nu contra dreptăţii, nu mă voi da în lături“. Doamna i-a răspuns că a vorbit în chip înţelept şi, poruncind ca toate doamnele şi domnişoarele de onoare şi toţi ceilalţi să părăsească încăperea, a luat-o pe copilă lîngă ea şi a spus : „Domnule cavaler, statuia aceea de marmură pe care aţi văzut-o a fost cioplită în amintirea tatălui acestei frumoase copile, ce se află în sicriul din caleaşcă, şi a fost rege ; în timpul unei serbări, pe cînd se afla aşezat pe tron, a sosit un frate de-al său şi, spunîndu-i că socoteşte că şi el are dreptul să poarte acea coroană pe cap, fiind de-un sînge, a scos o spadă ascunsă sub pelerină şi l-a lovit, despicîndu-i coroana şi capul, aşa cum aţi văzut că îl înfăţişează statuia. Şi cum plănuise din vreme toată trădarea, adusese cu el mulţi cavaleri, aşa încît, o dată mort regele, cum nu avea alt fiu ori fiică în afară de această copilă, a pus mîna repede pe regat, care acum e în puterea lui ; la vremea aceea cavalerul bătrîn care v-a adus aici o avea în grijă pe această copilă, dar a fugit cu ea şi mi-a adus-o aici, la castel, pentru că este nepoata mea ; apoi am dobîndit trupul tatălui ei şi, în fiecare zi, pun sicriul în caleaşcă şi pornesc să străbat cîmpia, dar am jurat că nu îl voi arăta decît celui care va reuşi să-l vadă prin forţa armelor şi chiar de-l va vedea, nu îi voi spune istoria sa pînă nu se va învoi să răzbune această josnică trădare ; iar dacă domnia voastră, viteazule cavaler, în numele dreptăţii şi al virtuţii care vă obligă, vreţi să vă puneţi în slujba acestei cauze drepte marea vitejie şi tăria sufletească pe care vi le-a dat Dumnezeu, ştiind că pot conta pe domnia

voastră, voi continua să port sicriul ca pînă acum, pînă voi mai găsi alţi doi cavaleri ce îmi fac trebuinţă, pentru ca toţi trei să luptaţi cu acel trădător şi cu cei doi feciori ai săi, căci între ei există înţelegerea să nu se despartă unul de celălalt, iar dacă vor fi provocaţi la luptă, să se lupte toţi împreună". „Doamnă — a spus Amadis —, e drept să căutaţi să răzbunaţi cea mai mare trădare de care am auzit vreodată, şi, de bună seamă, cel ce a săvîrşit-o nu poate rămîne multă vreme nepedepsit, căci nici Dumnezeu n-ar îngădui asta, şi dacă aţi reuşi să-i convingeţi să se lupte unul cîte unul cu mine, cu ajutorul lui Dumnezeu, m-aş prinde să lupt cu ei." „Asta n-o vor face", a spus doamna. „Şi-atunci — a întrebat el —, ce-aţi dori să fac eu ?" „Să vă aflaţi aici — a spus ea — de azi într-un an, dacă veţi mai fi în viaţă şi stăpîn pe voi înşivă, şi, pînă atunci, eu îi voi găsi pe ceilalţi doi cavaleri, iar domnia voastră veţi fi al treilea." „O voi face cu multă plăcere — a spus Amadis — şi nu vă mai chinuiţi să-i căutaţi pe ceilalţi doi cavaleri, căci socot că îi voi aduce eu la sorocul stabilit şi vor şti prea bine să apere dreptatea." Amadis spunea aceasta pentru că se gîndea că pînă atunci avea să-i găsească pe fratele său, don Galaor, şi pe Agrajes, vărul său, şi cu ei ar fi îndrăznit să purceadă la o faptă atît de anevoioasă. Mult i-au mulţumit doamna şi copila, spunîndu-i să încerce să găsească cavaleri foarte curajoşi, căci numai aşa trebuie să fie, fiind lucru ştiut că acel rege rău şi feciorii săi erau dintre cei mai viteji şi mai puternici cavaleri din cîţi sînt pe lume. Amadis le-a spus : „Chiar dacă va lipsi unul dintre cavalerii de care am nevoie, nu mă voi zbate prea mult să caut un al treilea, oricît ar fi ceilalţi de puternici". „Domnule — a spus castelana —, unde vă veţi afla şi unde să vă căutăm ?" „Doamnă — a spus Amadis —, fac parte din curtea regelui Lisuarte şi sînt cavaler al reginei Brisena, soţia lui." „Şi-acum — a spus ea —, să ne ospătăm, căci bine ne vor cădea bucatele după această învoială."

Şi îndată au intrat într-o încăpere foarte frumoasă, unde li s-au adus mîncăruri alese, iar cînd a venit vremea de culcare, Amadis a fost condus într-o odaie unde avea să doarmă şi a rămas cu el numai domnişoara ce dăduse

drumul leilor şi care i-a spus : „Domnule cavaler, aici, în castel, se află cineva care v-a dat ajutor, fără să ştiţi". „Cum asta ?", a întrebat Amadis. „V-a scăpat de la moartea ce vă pîndea foarte de-aproape — a răspuns ea — cu ajutorul leilor cărora le-am dat drumul eu, la porunca acelei copile frumoase, stăpîna mea, căreia i s-a făcut milă văzînd cum vă încolţiseră ceilalţi." Amadis s-a minunat de înţelepciunea unei fiinţe de vîrstă atît de fragedă, iar domnişoara a spus : „Eu cred cu siguranţă că, dacă va trăi, va avea două însuşiri cu totul deosebite de celelalte femei şi anume : va fi foarte frumoasă şi va avea multă minte". Amadis a spus : „Aşa se pare, într-adevăr, şi spuneţi-i că îi mulţumesc mult şi că mă poate socoti cavalerul său". „Domnule — a spus domnişoara —, mult mă bucură ceea ce îmi spuneţi, iar ea va fi cu atît mai bucuroasă aflînd aceasta de la mine" ; domnişoara a ieşit din încăpere şi Amadis a rămas în patul lui ; Gandalin şi piticul, care stăteau culcaţi în alt pat, la picioarele stăpînului lor, au auzit foarte bine ceea ce vorbiseră cei doi şi piticul, cum nu ştia de dragostea dintre stăpînul său şi Oriana, şi-a zis că acesta o iubeşte pe copila cea frumoasă şi pentru că se legase de ea, vrea să îi fie cavaler, dar gîndul acesta n-a mai apucat să i-l spună lui Amadis, căci îi sunase ceasul să se afle în pragul unei cumplite morţi, cum se va istorisi mai departe.

O dată trecută noaptea şi sosită dimineaţa, Amadis s-a sculat şi s-a dus să asculte liturghia împreună cu doamna, pe care a întrebat-o cum se numesc cei cu care avea să lupte. Doamna i-a spus : „Tatăl se numeşte Abiseos, fiul mai mare, Darasion, iar celălalt Dramis, toţi trei sînt vestiţi pentru faptele lor de arme". „Şi ţara — a întrebat Amadis — ce nume are ?" „Sobradisa — a spus ea —, care se învecinează cu Serolis, iar celălalt hotar îi este marea." După aceasta, Amadis şi-a îmbrăcat armura, a încălecat un cal dat de castelană şi, pe cînd vroia să-şi ia rămas bun, a sosit copila cea frumoasă, ţinînd în mînă o spadă frumos lucrată, ce fusese a tatălui ei, şi i-a spus : „Domnule cavaler, de dragul meu purtaţi această spadă cîtă vreme va fi întreagă şi Dumnezeu să vă ajute cu ea". Amadis i-a mulţumit, rîzînd, şi i-a spus : „Doamnă şi prietenă, socotiţi-mă cavalerul vostru, care va face totul

întru cinstea şi folosul vostru". Ea s-a bucurat tare mult de aceste vorbe şi bucuria i s-a citit limpede pe chip. Piticul, care privea totul cu atenţie, a spus „În mod sigur, doamnă, nu e mic cîştigul de-a avea un asemenea cavaler în slujba voastră".

CAPITOLUL XXII

Cum a plecat Amadis de la castelul doamnei şi ce i s-a întîmplat pe drum

Amadis şi-a luat rămas bun de la castelană şi de la copilă şi şi-a urmat drumul fără nici o aventură, pînă a ajuns la pădurea ce se numeşte Angaduza. Piticul mergea înainte ; pe acelaşi drum le-au apărut în cale un cavaler şi o domnişoară şi, ajungînd foarte aproape de pitic, cavalerul a pus mîna pe spadă şi s-a repezit după pitic să îi taie capul. Piticul, înfricoşat, s-a lăsat să cadă de pe cal, strigînd : „Ajutor, stăpîne, că mă omoară !" Amadis, care l-a văzut, a alergat de îndată şi a spus : „Ce înseamnă asta, domnule cavaler ? De ce vreţi să-mi omorîţi piticul? Nu vă purtaţi cum se cuvine ridicînd mîna asupra unei fiinţe nenorocite, cu atît mai mult cu cît îmi aparţine şi nu mi-aţi cerut îngăduinţa, aşa cum este drept ; nu încercaţi să-i faceţi vreun rău, căci îl voi ocroti". „Îmi pare rău că îl ocrotiţi — a spus cavalerul —, dar eu tot va trebui să-i retez capul." „Mai înainte, însă, ne vom lupta", a spus Amadis. Şi luîndu-şi armele, apărîndu-se cu scuturile, s-au năpustit unul contra celuilalt în cea mai mare goană a cailor şi s-au izbit atît de tare în scuturi, încît le-au îndoit împreună cu platoşele ; caii şi ei înşişi s-au lovit atît de zdravăn unul de altul, cu trupurile şi cu coifurile, încît au căzut amîndoi de pe cai, fiecare în cîte o parte, dar s-au ridicat iute şi au început să se bată în spade cu atîta înverşunare şi forţă, că oricine i-ar fi privit s-ar fi înfricoşat ; şi erau atît de îndîrjiţi şi unul şi celălalt, că niciodată nu s-a mai văzut om să-şi rişte astfel viaţa. Şi s-au

tot luptat ei așa, dîndu-și lovituri zdravene și nemiloase o bună bucată de zi, încît scuturile și armurile erau sparte în multe locuri și nu prea îi mai apărau, iar spadele aveau destul loc să răzbată pînă la trupuri și nu fără urmări ; coifurile le erau și ele sparte și înfundate în toate părțile și, cum erau foarte obosiți, s-au tras deoparte și unul și celălalt și cavalerul i-a spus lui Amadis : „Cavalere, nu vă mai zbateți pentru acest pitic și lăsați-mă să fac ceea ce vreau cu el, și apoi îmi voi plăti datoria față de voi". „Nu mai spuneți asemenea lucruri — a răspuns Amadis —, pentru că, oricum, îl voi apăra." „Atunci — a spus cavalerul —, e sigur că fie voi muri eu, fie capul piticului va fi al acelei domnișoare, care mi l-a cerut." „Iar eu vă spun — a zis Amadis — că mai degrabă va cădea unul din capetele noastre" ; și, luîndu-și scutul și spada, a prins a-l lovi iarăși furios foarte pentru că, fără nici o pricină și plin de trufie, cavalerul vroia să-l ucidă pe pitic, fără ca acesta să aibă vreo vină ; dar dacă Amadis se dovedea curajos și puternic, nici celălalt nu era mai prejos ; ba mai degrabă aș spune că se năpustea asupra lui înfricoșător și își dădeau unul altuia lovituri puternice, străduindu-se fiecare să-l facă pe celălalt să-i cunoască forța și vitejia, așa că altă nădejde decît moartea nu aveau ; cavalerul era foarte zdrobit, dar nu pînă într-atît încît să nu mai lupte cu destulă vlagă.

Pe cînd se aflau ei în această încleștare, cum ați auzit, întîmplarea a făcut ca un cavaler îmbrăcat în armură să treacă prin locul unde se afla domnișoara și, văzînd lupta, a început să se închine, zicînd că de cînd s-a născut n-a mai văzut asemenea înfruntare între doi cavaleri, și a întrebat-o pe domnișoară dacă știe cine sînt cavalerii aceia. „Știu — a răspuns ea —, căci din pricina mea se luptă și nu pot fi decît bucuroasă, că mult mi-ar plăcea să moară unul din ei și încă și mai mult dac-ar pieri amîndoi." „Domnișoară — a spus cavalerul —, acestea nu sînt gînduri și dorințe frumoase ; mai degrabă ar trebui să vă rugați lui Dumnezeu pentru asemenea bărbați viteji ; dar spuneți-mi, de ce îi urîți atît de mult ?" „O să vă spun — a răspuns domnișoara. Cel cu scutul mai întreg este omul pe care îl urăște cel mai mult pe lumea asta unchiul meu, Arcalaus, și a cărui moarte o dorește

mai mult decît a oricărui alt om, iar numele lui este Amadis ; celălalt, cel cu care se luptă, se numeşte Galaor, şi l-a ucis pe bărbatul pe care îl iubeam cel mai mult pe lumea asta ; el mi-a făgăduit că îmi va îndeplini o rugăminte, iar eu vroiam să-i cer ceva ce să-i aducă moartea; şi cum l-am recunoscut pe primul cavaler şi ştiu că e cel mai viteaz din lume, i-am cerut capul piticului. Şi astfel, Galaor, care este un cavaler foarte curajos, luptă ca să-mi dea capul piticului, celălalt ca să îl apere, şi vor ajunge să se ucidă, ceea ce îmi va aduce nemăsurată glorie şi bucurie". Cavalerul, auzind acestea, a spus : „Blestemată să fie femeia care a pus la cale o uneltire atît de mîrşavă, ca să ducă la pieire pe cei mai viteji cavaleri din lume !" ; şi scoţîndu-şi spada din teacă i-a retezat capul, care s-a rostogolit la picioarele calului, şi a spus : „Primeşte această răsplată pentru unchiul tău Arcalaus, care m-a azvîrlit în temniţa lui cumplită, de unde m-a eliberat acel viteaz cavaler" ; şi în cea mai mare goană a calului s-a îndreptat spre ei, strigînd : „Opriţi-vă, cavalere Amadis, căci acest luptător e fratele vostru, don Galaor, cel pe care îl căutaţi !" Cînd Amadis a auzit aceste vorbe, a aruncat scutul şi spada pe jos şi, apropiindu-se de rivalul său, i-a spus : „Ah, frate, binecuvîntată fie soarta care ne-a făcut să aflăm cine sîntem !" Galaor a spus : „Ah, nefericit fără noroc ce sînt, ce i-am făcut fratelui şi stăpînului meu !" ; şi îngenunchind în faţa lui i-a cerut iertare, plîngînd. Amadis l-a ridicat de jos, l-a îmbrăţişat şi a spus : „Frate drag, socotesc că a fost cu folos primejdia în care m-am aflat datorită domniei voastre, căci avem dovada vitejiei şi bărbăţiei voastre fără seamăn". După aceste vorbe, şi-au scos coifurile ca să se odihnească, fiindcă multă nevoie aveau. Cavalerul le-a povestit ce îi spusese domnişoara şi cum o ucisese. „Binecuvîntat să fiţi — a spus Galaor —, că astfel am scăpat de făgăduiala făcută." „În mod sigur, domnule — a spus piticul —, îmi place mai mult că aţi scăpat de făgăduială în felul acesta, decît aşa cum aveaţi de gînd, dar mult mă minunez de ce îmi voia răul acea domnişoară, pe care n-am văzut-o niciodată." Galaor le-a istorisit toate cîte i se întîmplaseră cu ea şi cu prietenul ei, aşa cum aţi auzit mai înainte, iar celălalt cavaler a spus : „Domnilor, sînteţi amîndoi răniţi greu, aşa

că încălecați, rogu-vă, și să mergem la un castel al meu, în apropiere, ca să vă oblojiți rănile". „Dumnezeu să vă răsplătească — a spus Amadis — pentru ceea ce ați făcut pentru noi." „Domnule, mă socotesc fericit că vă pot sluji, pentru că voi m-ați eliberat din cea mai cruntă și mai cumplită temniță în care a fost vreodată azvîrlit un om." „Unde s-a întîmplat asta ?", a întrebat Amadis. „La castelul lui Arcalaus Vrăjitorul — a spus el ; eu sînt unul dintre cei mulți care au ieșit din temniță datorită domniei voastre". „Și cum vă numiți ?", l-a întrebat Amadis. „Mă numesc Balais — a răspuns el — și, după castelul meu, al cărui nume este Carsante, mi se spune Balais de Carsante; și tare vă rog, domnule, să veniți cu mine la castel." Don Galaor a spus : „Să mergem cu acest cavaler care vă iubește atît de mult". „Să mergem, frate — a spus Amadis — dacă vă este pe plac." Și au încălecat cum au putut mai bine și au sosit la castel, unde se aflau cavaleri și doamne și domnițe, ce i-au primit cu mare dragoste ; acestora, Balais le-a grăit astfel : „Prieteni, aduc cu mine întreaga floare a cavalerilor din lume : unul este Amadis, cel ce m-a salvat din temnița înfricoșătoare, iar celălalt, fratele său, don Galaor ; i-am întîlnit într-o asemenea clipă, încît dacă Dumnezeu, în marea lui bunătate, nu mi-ar fi purtat pașii într-acolo, unul din ei, sau poate amîndoi, ar fi pierit. Slujiți-i și cinstiți-i așa cum se cuvine". Cei din castel i-au coborît de pe cai și i-au condus într-o încăpere unde li s-au scos armurile și au fost culcați în paturi bogate și îngrijiți de două nepoate ale soției lui Balais, care erau tare pricepute la aceste treburi ; doamna, soția cavalerului, i s-a înfățișat lui Amadis și, cu multă smerenie, i-a mulțumit pentru toate cîte făcuse eliberîndu-l pe bărbatul ei din temnița lui Arcalaus. Aflîndu-se ei acolo, cum ați auzit, Amadis i-a povestit lui Galaor cum a plecat de la curtea regelui Lisuarte în căutarea lui și că făgăduise că îl va aduce și pe el acolo, rugîndu-l să îl însoțească, fiindcă nu se află în lume curte mai slăvită, unde să trăiască atîția bărbați viteji. „Domnule și frate — a spus don Galaor —, voi face întocmai, tot ceea ce vă este pe plac, deși mă legasem să nu fiu cunoscut la curte pînă ce faptele mele, asemănîndu-se în vreun fel cu ale voastre, nu-mi vor dovedi vitejia, ori de nu, să pier luptînd."

„Frate — i-a spus Amadis —, fiţi sigur că faima voastră este atît de mare acolo, încît, dacă eu mă bucur de oarecare renume, acesta păleşte în faţa voastră." „Vai, domnule — a spus don Galaor —, pentru Dumnezeu, nu spuneţi asemenea nesăbuinţă, căci nu cu fapta, dar nici măcar cu gîndul n-aş putea să ajung la măreţia voastră." „Să lăsăm asta — a spus Amadis —, căci dacă e să socotim vitejia tatălui nostru, între noi nu trebuie să existe nici o deosebire." Şi de îndată i-a poruncit piticului să plece la curtea regelui Lisuarte şi, sărutîndu-i mîinile reginei în numele lui, să-i povestească felul cum îl întîlnise pe Galaor şi să-i spună că, de cum li se vor vindeca rănile, vor porni într-acolo. Piticul, îndeplinind porunca stăpînului său, a pornit pe drumul spre Vindilisora unde, la vremea aceea, se afla regele însoţit de toţi cavalerii săi.

CAPITOLUL XXIII

Cum regele Lisuarte, plecînd la vînătoare ca de obicei, a văzut venind pe drum trei cavaleri înarmaţi şi ce i s-a întîmplat cu ei

Cum regele Lisuarte era un mare vînător, cînd nu avea alte treburi mai potrivite cu îndatoririle lui, pleca deseori să vîneze într-o pădure ce se afla în apropierea cetăţii Vindilisora care, fiind foarte deasă, adăpostea multe animale şi fiare sălbatice. Regele pornea întotdeauna în straie de vînătoare, îngrijindu-se ca fiecare lucru să fie făcut aşa cum se cuvine. Într-o zi, pe cînd se afla împreună cu hăitaşii în preajma unui drum larg, a văzut că se apropie pe drum trei cavaleri în armură şi a trimis un scutier să-i poftească la el. Cavalerii s-au abătut din drum şi au intrat în pădure, îndreptîndu-se spre locul unde îi călăuzea scutierul. Aflaţi, dară, că aceştia erau Galvanes fără de Ţară, Agrajes, nepotul lui, şi Olivas, cel ce venise cu

ei să-l cheme la luptă pe ducele de Bristoya, şi împreună cu ei se afla şi domniţa pe care o salvaseră de la moarte cînd urma să fie arsă de vie. Cînd s-au apropiat îndeajuns, regele, cunoscîndu-l bine pe don Galvanes, i-a spus : „Don Galvanes, prietene drag, fiţi binevenit !" ; şi, îmbrăţişîndu-l, a adăugat : „Tare mă bucur" ; şi cu aceeaşi bunăvoinţă i-a primit şi pe ceilalţi, căci era omul ce îi primea pe cavalerii ce soseau la curtea sa cu cea mai mare dragoste şi cinste ce se pot afla pe lume. Don Galvanes i-a spus regelui : „Domnule, iată-l pe Agrajes, nepotul meu, pe care vi-l aduc ca pe unul dintre cei mai viteji cavaleri de pe pămînt, căci dacă n-ar fi aşa, nu l-aş înfăţişa unui bărbat ca domnia voastră, slujit de atîţia cavaleri viteji şi preţuiţi". Regele, care auzise multe laude aduse lui Agrajes, s-a bucurat foarte şi, îmbrăţişîndu-l, i-a spus : „Prietene drag, trebuie să vă mulţumesc mult cu adevărat pentru că aţi venit şi mă socotesc vinovat că, aflînd despre marea voastră vitejie, nu v-am poftit eu să veniţi la curte". Cum îl cunoştea foarte bine şi pe Olivas, care făcea parte din nobilii săi, regele a spus, de asemenea : „Prietene Olivas, multă vreme a trecut de cînd nu v-am văzut şi n-aş fi vrut, cu adevărat, ca un cavaler atît de curajos ca voi să plece de la curtea mea". „Domnule — a răspuns el —, întîmplările ce s-au abătut peste mine, fără voia mea, m-au împiedicat să vă văd şi să vă slujesc, iar acum sosesc destul de lovit de ele ca să nu fiu nevoit să pornesc la o luptă grea şi anevoioasă." Şi a prins să-i povestească în ce chip ducele de Bristoya l-a ucis pe vărul său, ceea ce l-a întristat pe rege, căci acela fusese un cavaler viteaz, şi i-a spus lui Olivas : „Prietene, am ascultat tot ce mi-ai spus şi tot astfel să vorbeşti şi în faţa curţii, ca să hotărîm un soroc la care ducele să se înfăţişeze şi să răspundă chemării la luptă" ; şi, lăsînd vînătoarea, i-a luat cu el şi au pornit spre oraş ; pe drum, regele a aflat cum o salvaseră de la moarte pe domnişoara ce venea cu ei şi care urma să fie ucisă din pricina lui don Galaor. Regele le-a povestit cum a plecat Amadis să îl caute pe acesta şi despre tulburarea stîrnită de Arcalaus, cînd le-a spus că Amadis murise. Agrajes, foarte uimit de cele auzite, l-a întrebat pe rege : „Domnule, sînteţi sigur că Amadis trăieşte ?" „Sînt sigur — a răspuns el şi

le-a istorisit cum aflase aceasta de la Brandoibas şi Grindalaya — şi nu trebuie nici voi să vă îndoiţi ; şi în sufletul meu sînt mulţumit, căci n-aş răsplăti pe nimeni care ar rîvni la viaţa şi gloria lui." „Credem asta — a spus Agrajes —, căci pentru marea lui vitejie merită să fie iubit şi preţuit cu dragostea cu care cei buni doresc binele."

După ce regele şi cavalerii au ajuns la palat, vestea venirii lor a ajuns iute la încăperile reginei, şi mult s-au bucurat doamnele, dar, mai cu osebire, frumoasa Olinda, prietena lui Agrajes, ce îl iubea mai mult decît pe ea însăşi, şi apoi Mabilia, sora lui care, de cum a aflat de sosirea sa, a ieşit din cămara reginei, dar în drum s-a întîlnit cu Olinda, care i-a spus : „Doamnă, nu vă bucuraţi nespus de sosirea fratelui vostru ?" „Ba da — a răspuns Mabilia —, căci îl iubesc foarte mult." „Atunci, rugaţi-o pe regină să-l cheme la ea ca să-l vedeţi, pentru că astfel o parte din bucuria voastră se va răsfrînge şi asupra celor care îl iubim nespus." Mabilia s-a dus la regină şi i-a spus : „Doamnă, ar fi bine să-l vedeţi pe fratele meu, Agrajes, şi pe unchiul meu, don Galvanes, ce vin să vă slujească, căci şi eu, la rîndul meu, tare doresc să-i văd". „Prietenă — a spus regina —, o voi face cu plăcere, căci tare bucuroasă sînt să văd astfel de cavaleri la curtea regelui, stăpînul meu" ; şi, pe loc, a poruncit unei domnişoare să-l roage pe rege din partea ei să-i trimită acolo pe cavaleri. Domnişoara de onoare i-a dus regelui mesajul şi acesta le-a spus cavalerilor : „Regina doreşte să vă vadă ; bine ar fi să vă duceţi la ea". Agrajes, auzind aceasta, tare s-a mai bucurat, pentru că astfel spera să o vadă pe doamna pe care o iubea atît de mult şi spre care se îndreptau inima şi dorinţele lui. Don Galvanes s-a bucurat, de asemenea, că le va vedea pe regină, pe doamnele şi pe domnişoarele ei, dar nu pentru că ar fi iubit pe vreuna din ele nespus de mult. Aşa că s-au înfăţişat de îndată reginei, care i-a primit foarte bine, i-a poftit să se aşeze în faţa sa şi au sporovăit despre felurite lucruri ; cavalerii i-au arătat dragostea lor, căci la vremea aceea era nesmintit, una dintre doamnele ce ştia să vorbească cu bărbaţii viteji cu foartă multă înţelepciune, din care pricină era tare preţuită şi iubită nu numai de cei ce o cu-

noşteau ci şi de cei care nu o văzuseră niciodată, căci aşa îi preţuieşte lumea pe cei mari, cînd nu fac nimic alta decît că se poartă aşa cum le cere virtutea şi nobleţea, după cum celor ce se poartă cum nu se cuvine, le stau împotrivă, în cele vremelnice, simţăminte ce trebuie socotite a fi cele mai rele, şi anume, ura şi dispreţul celorlalţi.

Olinda s-a aşezat lîngă Mabilia, socotind că Agrajes va veni la ea, iar el, în vreme ce vorbea cu regina, nu-şi putea dezlipi ochii de cea care îi înrobise inima. Regina, crezînd că acesta o priveşte pe sora lui, dornic să-i vorbească, i-a spus : „Bunule prieten, mergeţi la sora voastră, care v-a dorit atît de mult". Agrajes s-a indreptat spre ea şi s-au îmbrăţişat cu acea adevărată dragoste ce se naşte între fraţii ce se iubesc mult şi rareori îşi merită numele; Olinda l-a salutat pe Agrajes mai mult cu inima decît cu privirea, judecata învingînd dorinţa, lucru foarte greu de făcut cînd nu eşti înzestrat cu o mare înţelepciune, cum era această domniţă. Agrajes a poftit-o pe sora lui să se aşeze între el şi prietena sa, pentru ca, atît timp cît avea să stea acolo, să o poată ţintui cu privirea, căci mare mîngîiere şi tihnă găsea privind-o. A stat el o vreme aşa, vorbind cu sora lui, dar cum gîndul şi ochii îi erau la doamna sa, mintea lui înţelegea foarte puţin din ceea ce îi spunea Mabilia şi nu îi răspundea totdeauna la întrebări. Mabilia, care era deşteaptă, l-a simţit imediat, ştiind că fratele său o iubeşte mai mult pe Olinda decît pe ea şi că Olinda îl iubeşte pe el, după cum îi spusese chiar ea mai înainte, cînd venise să se aşeze lîngă ea, ca el să îi poată vorbi ; şi cum îl iubea pe fratele ei ca pe sine însăşi, şi-a zis că, dacă tot vrea să-i fie pe plac în toate, nu l-ar putea bucura mai mult decît ajutîndu-l în dragostea lui, şi i-a spus : „Domnule şi frate, chemaţi-l aici pe unchiul meu, căci mi-ar face plăcere să îi vorbesc". Agrajes s-a bucurat mult de gîndul ei şi i-a spus reginei „Doamnă, aveţi bunătatea de a ni-l trimite pe acest cavaler, căci nepoata lui vrea să-i vorbească". Regina l-a trimis la ei şi Mabilia a vrut să-i sărute mîinile, dar el nu a lăsat-o şi, îmbrăţişînd-o, i-a spus : „Doamnă şi nepoată, să ne aşezăm şi să-mi povesteşti cum te simţi în această ţară". „Domnule — a spus ea —, să mergem la fereastra aceea, căci nu vreau ca fratele meu să-mi audă tainele"; iar Galvanes i-a răs-

puns rîzînd : „Bineînțeles, și tare mă bucur că nu îl socotești demn să afle tainele voastre și ale mele"; cei doi s-au dus la fereastră și Agrajes a rămas cu doamna inimii sale, așa cum dorea; văzîndu-se singur cu ea, i-a spus: „Doamnă, pentru a vă îndeplini porunca și pentru că în alt loc inima mea nu-și mai află tihnă, am venit aici să vă slujesc, căci veți fi răsplata pentru toate frămîntările și dorințele ucigașe ce mă chinuie în continuu". „Vai prietene și stăpîne — a răspuns ea —, bucuria pe care o încearcă inima mea la sosirea voastră, numai Dumnezeu, cel a toate știutorul o cunoaște, căci pe cînd nu vă aflați aici, nimic nu era bun sau rău, chiar dacă toate lucrurile de pe lume erau după voia mea. Gîndesc că ați venit aici doar pentru mine și, prin urmare, voi face totul pentru a vă da răsplata cuvenită". „Ah, doamnă ! — a spus Agrajes —, tot ceea ce veți face va fi pentru voi înșivă, căci viața mea nu va înceta niciodată să fie în slujba voastră, chiar împotriva întregii omeniri și, atîta vreme cît îmi sînteți stăpînă, toți ceilalți îmi vor fi străini". „Domnule și prietene — a spus ea —, voi sînteți atît de viteaz, încît îi veți cuceri pe toți și o dată cu ei și pe mine, care nu vă voi greși niciodată, și așa să mă ajute Dumnezeu, dacă nu sînt bucuroasă cînd văd că sînteți lăudat de către toți cei ce au auzit de faptele voastre mărețe." Agrajes și-a lăsat ochii în jos, rușinîndu-se de aceste laude, iar ea, atunci, schimbînd vorba, a spus „Prietene, și-acum, că sînteți aici, ce veți face ?" „Ceea ce porunciți — a răspuns el —, căci am sosit în această țară numai ca să vă îndeplinesc poruncile". „Dorința mea este să vă însoțiți cu vărul vostru, Amadis, că știu că vă iubește nespus de mult, și dacă el vă va sfătui să intrați în suita regelui, ascultați-l". „Doamnă — a spus el —, îmi faceți o mare favoare, într-adevăr, căci în afară de dragostea pentru voi, nu e lucru să mă bucure mai mult decît să mă las călăuzit de sfaturile vărului meu". Și pe cînd vorbeau ei despre toate acestea, cum ați auzit, i-a chemat regina și amîndoi cavalerii s-au înfățișat înaintea ei ; regina îl cunoștea bine pe don Galvanes, de pe timpul cînd era prințesă și locuia în regatul Danemarcei, de unde era de felul ei, pentru că atît acolo cît și în regatul Norvegiei don Galvanes săvîrșise multe isprăvi cavalerești și își cîștigase renumele de cavaler foarte viteaz. În vreme ce

regina vorbea cu don Galvanes, Oriana vorbea cu Agrajes, pe care îl cunoştea foarte bine şi îl iubea, pe de o parte fiindcă ştia că Amadis îl îndrăgeşte şi îl preţuieşte, şi pe de alta, pentru că mama şi tatăl acestuia o crescuseră pe vremea cînd regele Lisuarte o lăsase în grija lor, aşa cum v-am povestit ; şi îi spunea astfel : „Bunul meu prieten, mare plăcere ne-aţi făcut cu venirea voastră aici, mai ales surorii voastre, ce avea multă nevoie de voi şi, dacă aţi şti prin cîte am trecut cu ea la vestea morţii lui Amadis, vărul vostru, nu v-ar veni să credeţi". „Într-adevăr, doamnă — a spus el —, sora mea avea toate motivele să sufere ; şi nu numai ea, ci toţi cîţi facem parte din neamul lui, căci dacă moare el, moare cel mai de seamă dintre noi şi cel mai viteaz cavaler ce a purtat vreodată scutul şi lancea în mînă, şi moartea lui va fi răzbunată, ori însoţită de multe alte morţi." „Lovească-l moartea cea rea — a spus Oriana — pe acel trădător de Arcalaus, ce tare s-a priceput să ne mîhnească adînc."

Pe cînd vorbeau ei aşa, au fost chemaţi de rege şi, înfăţişîndu-se înaintea lui, au aflat că vrea să se ospăteze şi s-a aşezat la o masă unde se aflau alţi cavaleri prea vestiţi ; cînd masa a fost întinsă, pe uşa sălii au intrat doi cavaleri, care au îngenuncheat în faţa regelui ; acesta i-a salutat şi unul dintre ei a spus „Stăpîne, Amadis de Gaula se află aici ?" „Nu — a răspuns regele —, dar mult ne-ar bucura să fie." „De bună seamă, domnule — a spus cavalerul —, şi eu aş fi foarte bucuros să îl găsesc, căci prin el aştept să-mi regăsesc bucuria de care acum sînt atît de departe." „Şi care vă e numele ?", a întrebat regele. „Angriote de Estravaus — a răspuns el —, iar acesta este fratele meu." Regele Arban de Norgales, auzind că acela este Angriote, s-a sculat de la masă şi s-a dus la el, l-a ridicat de jos, apucîndu-l de mînă, căci mai era încă îngenuncheat în faţa regelui, şi a spus „Domnule, îl cunoaşteţi pe Angriote ?" „Nu — a răspuns regele —, nu l-am văzut niciodată." „Aşa trebuie să fie, domnule, căci cei ce îl cunosc îl socot drept unul dintre cei mai pricepuţi cavaleri de pe tot pămîntul în mînuirea armelor." Regele s-a ridicat în picioare şi a spus : „Bunule prieten, iertaţi-mă că nu v-am cinstit după meritele voastre, dar a fost

din pricină că nu v-am cunoscut ; mă bucur mult că sînteţi aici". „Vă mulţumim din inimă — a spus Angriote — şi mult mi-ar plăcea să vă slujesc." „Prietene — a spus regele —, unde l-aţi cunoscut pe Amadis ?" „Domnule, l-am cunoscut nu de multă vreme şi asta m-a costat scump, căci am fost rănit de moarte, dar cel ce mi-a făcut acest rău m-a şi lecuit, căci este cavalerul cel mai îndatoritor de pe lume." Şi le-a istorisit toate cîte i se întîmplaseră, aşa cum v-am spus în poveste mai înainte. Regele i-a spus lui Arban să-l ia la masă pe Angriote şi el a făcut întocmai, aşezîndu-l alături ; şi pe cînd terminaseră de mîncat şi vorbeau despre felurite lucruri, a intrat în încăpere Ardian, piticul lui Amadis, iar Angriote, văzîndu-l, a strigat: „Ah, piticule ! Bine ai venit ! Unde l-ai lăsat pe stăpînul tău, Amadis, cu care te-am întîlnit ?" „Domnule — a răspuns piticul —, oriunde îl las, vă iubeşte şi vă preţuieşte mult." După care s-a îndreptat spre rege şi toţi au tăcut ca să audă ce spune ; el a grăit astfel : „Seniore, Amadis vă trimite adînci plecăciuni şi mi-a poruncit să-i salut pe toţi prietenii săi". Auzind veştile despre Amadis, toţi s-au bucurat deosebit de mult. Regele a spus : „Piticule, să te ajute Dumnezeu, spune-ne unde l-ai lăsat pe Amadis". „Domnule — a răspuns el —, acolo unde l-am lăsat e teafăr şi sănătos, iar de doriţi să aflaţi mai mult, duceţi-mă la regină şi îi voi povesti totul." „Sînt sigur că va vrea să ştie totul", a spus regele şi a poruncit să fie chemată regina, care a venit, de îndată, cu vreo cincisprezece dintre doamnele şi domnişoarele ei, şi mulţi l-au binecuvîntat pe pitic că şi-au putut vedea iubitele. Piticul i s-a înfăţişat şi i-a spus „Doamnă, cavalerul vostru, Amadis, m-a trimis să vă sărut mîinile şi să vă spun că l-a găsit pe don Galaor în căutarea căruia pornise". „E-adevărat" ?, a întrebat regina. „E-adevărat, doamnă — a spus piticul —, fără îndoială că e adevărat, dar de o mare nenorocire ar fi avut parte, dacă Dumnezeu n-ar fi adus acolo la vreme pe un cavaler ce se numeşte Balais." Şi le-a povestit cum s-au petrecut lucrurile şi cum Balais a ucis-o pe domnişoara care îi pusese să se lupte ca să se omoare între ei, faptă pentru care regele şi toţi ceilalţi i-au adus multe laude. Regina i-a spus piticului : „Prietene, şi unde i-ai lăsat ?" „La un castel al acestui Balais." „Galaor cum ţi

s-a părut ?", a mai întrebat regina. „Doamnă — a răspuns el —, e unul dintre cei mai frumoşi cavaleri din lume şi, dacă îl vedeţi împreună cu stăpînul meu, cu greu vă puteţi da seama care e unul şi care celălalt." „Desigur — a spus regina — că mult mi-ar plăcea să fie acum aici." „De îndată ce vor fi vindecaţi — a spus piticul —, vor veni aici, unde trebuie să îi aştept" ; şi, în răstimpul cît a rămas acolo, le-a povestit toate păţaniile prin care trecuse Amadis. Regele şi regina şi toţi cavalerii s-au bucurat foarte de aceste veşti bune, dar mai cu osebire se bucura Agrajes, care nu ostenea să-i tot pună întrebări piticului. Regele i-a rugat şi le-a poruncit celor ce se aflau la curte să nu plece pînă ce nu vor sosi Amadis şi Galaor, pentru că socotise să adune Sfatul cu mare cinste ; supuşii săi au încuviinţat şi i-au adus laude ; de asemenea, i-a poruncit reginei să trimită după cele mai frumoase domnişoare şi cu cele mai alese purtări, nu numai pentru ca ea să aibă o suită pe potrivă, ci şi fiindcă, datorită acestora, aveau să sosească mulţi cavaleri foarte viteji pe care el voia să-i primească la curte cu multă cinste şi să le împartă daruri şi favoruri.

CAPITOLUL XXIV

Cum au hotărît Amadis, Galaor şi Balais să plece spre curtea regelui Lisuarte şi despre păţaniile prin care au trecut

Amadis şi Galaor au rămas în casa lui Balais de Carsante pînă ce li s-au vindecat rănile şi apoi au hotărît să plece la curtea regelui Lisuarte, mai înainte de a apuca să fie atraşi în alte aventuri ; Balais, care dorea foarte mult să facă parte din curtea regelui, mai ales acum, după ce îi cunoscuse pe aceşti doi cavaleri, i-a rugat să-l ia cu dînşii, ceea ce ei au primit cu plăcere ; aşa că, după ce au ascultat slujba, şi-au îmbrăcat toţi trei armurile şi au pornit de-a dreptul pe drumul spre Vindilisora, unde se

afla regele ; şi au mers ei aşa cale de cinci zile, cînd au ajuns la o răscruce unde se înălţa un copac uriaş, la poalele căruia se afla un cavaler mort, întins pe un pat foarte bogat, cu o lumînare mare arzînd la picioare şi o alta la căpătîi, în aşa fel meşteşugite că nici un vînt, oricît de tare ar fi suflat, nu le putea stinge. Cavalerul mort era în armură şi cu toate armele, fără vreun linţoliu care să îl acopere şi avea multe lovituri la cap, iar în gît înfiptă o bucată de lance cu vîrful ieşindu-i prin ceafă, pe care o ţinea cu amîndouă mîinile de parcă ar fi vrut să o smulgă din rană. Cei trei s-au mirat foarte, văzîndu-l astfel pe cavaler, şi tare ar fi vrut să afle ce se întîmplase cu el, dar n-au zărit ţipenie de om în jur, nici vreun loc în apropiere unde să poată întreba de el. Amadis a spus : „Cavalerul acesta zace astfel aici dintr-o pricină însemnată şi, dacă mai zăbovim, n-o să întîrzie să se petreacă anumite lucruri". Galaor a spus : „Jur pe credinţa mea în ordinul cavalerilor că nu voi pleca de aici pînă nu voi afla cine este acest cavaler şi de ce a fost ucis şi îl voi răzbuna, dacă înţelepciunea şi dreptatea mi-o vor îngădui". Amadis, care pornise la drum plin de dorinţa de a-şi vedea cît mai curînd iubita, căreia îi făgăduise să se întoarcă de cum îl va găsi pe don Galaor, s-a întristat de aceste vorbe şi a spus : „Frate, tare mă doare legămîntul pe care l-ai făcut, căci ceva îmi spune că vom întîrzia mult în acest loc". „L-am făcut şi nu mai pot da înapoi", a spus Galaor. Şi, descălecînd, s-a aşezat lîngă pat, aşa cum au făcut apoi şi ceilalţi, căci nu îl puteau lăsa singur. Să se fi întîmplat toate acestea către lăsatul serii ; şi, pe cînd Amadis îl privea pe cavalerul mort şi spunea că ţine mîinile aşa pentru că încercase să-şi scoată vîrful de lance cînd mai trăia şi, dîndu-şi ultima suflare, rămăsese înţepenit, nu după multă vreme iată că văzură venind pe unul din drumuri un cavaler însoţit de doi scutieri, dintre care unul mergea în spatele unei domnişoare călare, iar altul purta scutul şi coiful stăpînului ; domniţa plîngea amarnic, iar cavalerul o lovea în cap cu lancea pe care o ţinea în mînă. Aşa au trecut pe lîngă patul unde zăcea cavalerul mort, dar cînd domniţa i-a văzut acolo pe cei trei prieteni, a spus : „Ah, viteazule cavaler ce zaci fără suflare ! Dacă ai fi fost în viaţă, n-ai fi îngăduit să fiu astfel batjocorită

şi nu te-ai fi ferit de primejdii, căci moartea acestor trei cavaleri laolaltă n-ar face cît moartea ta". Cavalerul care o ducea cu el a lovit-o cu şi mai multă furie cu mînerul lăncii, încît a început să-i curgă sînge pe faţă ; şi au trecut pe lîngă ei atît de repede, că nu-ţi puteai crede ochilor.

„Aflaţi — a spus Amadis — că niciodată n-am văzut un cavaler atît de mîrşav ca acesta, care loveşte o domnişoară atît de crunt şi, dacă Dumnezeu va voi, voi pune capăt acestei silnicii" ; apoi i-a spus lui Galaor : „Frate, dacă voi întîrzia, duceţi-vă împreună cu Balais la Vindilisora şi voi veni şi eu, de-mi va sta în puteri". Şi, încălecîndu-şi calul, şi-a luat armele şi i-a spus lui Gandalin: „Mergi în urma mea" ; după care a pornit în goana calului pe urmele cavalerului, ce ajunsese departe deja. Galaor şi Balais au rămas acolo pînă ce s-a făcut noapte neagră, cînd a sosit un cavaler, venind pe drumul pe care plecase Amadis ; cavalerul venea şchiopătînd, cu armură şi cu toate armele asupra lui şi, ajuns în dreptul lor, i-a întrebat pe Galaor şi pe Balais „Ştiţi cumva cine e cavalerul ce gonea pe drumul pe care am venit ?" „De ce întrebaţi ?", au spus ei. „Ca să-l blestem — a spus cavalerul —, că aleargă ca un nebun, de parcă ar avea toţi dracii în el." „Şi ce v-a făcut ?", a întrebat Galaor. „Cum n-a vrut să-mi spună încotro aleargă — a răspuns acesta —, l-am apucat de dîrlogi şi i-am cerut fie să-mi spună încotro merge, fie să se lupte cu mine ; el mi-a răspuns furios că dacă nu-i dau drumul, pierde mai mult timp spunîndu-mi unde merge decît scăpînd de mine prin luptă şi, îndepărîntdu-se, ne-am năpustit unul asupra celuilalt şi el m-a izbit atît de tare, încît m-a trîntit la pămînt cu cal cu tot şi mi-a zdrobit piciorul, după cum vedeţi." Cavalerii s-au pornit pe rîs şi don Galaor a spus : „Ar fi trebuit s-o păţiţi mai rău ca să învăţaţi că nu trebuie să aflaţi treburile altora împotriva voinţei lor". „Cum — a spus cavalerul —, rîdeţi de mine ?" „Bineînţeles ; eu v-aş fi scărmănat mai zdravăn." Cavalerul s-a îndreptat spre caii celor doi şi l-a lovit cu spada peste bot pe cel al lui Galaor, făcîndu-l să se cabreze, să-şi rupă frîul şi să o ia la fugă peste cîmp ; şi a dat să îl lovească şi pe cel al lui Balais, dar acesta şi Galaor şi-au luat lăncile şi l-au încolţit. Cavalerul s-a îndepărtat, spunînd : „Dacă am

greşit faţă de celălalt cavaler şi am plătit pentru asta, aşa veţi plăti şi voi pentru că rîdeţi de mine". „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a spus Balais —, dacă nu ne veţi da calul vostru pentru cel care a fugit" ; şi a încălecat iute, spunîndu-i lui Galaor că se va întoarce a doua zi. Galaor a rămas singur cu cavalerul mort, căci îi poruncise scutierului său să pornească în urma cavalerului străin ; şi a stat el aşa, pînă ce au trecut vreo cinci ceasuri din noapte. În cele din urmă, doborît de somn, şi-a pus coiful la căpătîi, s-a acoperit cu scutul şi a adormit ; după o bună bucată de vreme, cînd s-a trezit, n-a mai văzut lumina lumînărilor care mai înainte ardeau, iar cavalerul mort dispăruse, ceea ce l-a necăjit foarte, şi şi-a spus în sine : „Nu trebuia să mă apuc de treburi pe care le săvîrşesc bărbaţii viteji, căci nu ştiu decît să dorm şi din pricina asta nu mi-am îndeplinit făgăduiala, dar mă voi pedepsi pentru neglijenţa mea, umblînd pe jos ca să aflu ceea ce aş fi putut afla fără nici o oboseală, stînd aici tihnit" ; şi pe cînd cugeta el cum să dea de urma celor ce veniseră, a auzit nechezatul unui cal şi a pornit în direcţia aceea, dar, o dată ajuns în locul cu pricina, n-a găsit pe nimeni, dar iarăşi a auzit, ceva mai departe, alţi cai, şi şi-a urmat drumul ; după o bucată de vreme, pe cînd se crăpa de ziuă, a văzut în faţa lui doi cavaleri în armură, dintre care unul, care descălecase, citea o inscripţie săpată pe o piatră şi îi spunea celuilalt : „În zadar mi s-a spus să vin aici, căci povestea nu mi se pare însemnată" ; şi, încălecîndu-şi armăsarul, a pornit împreună cu celălalt ; Galaor, însă, i-a strigat şi i-a întrebat : „Domnilor cavaleri, ştiţi cumva să-mi spuneţi cine l-a luat pe cavalerul ucis care zăcea sub copacul de la răspîntie ?" „Nu ştim — a spus unul din ei —, că era trecut de miezul nopţii cînd am văzut trei domniţe şi zece scutieri care purtau o targă." „Şi încotro s-au dus ?", a întrebat Galaor. Cavalerii i-au arătat drumul şi s-au despărţit de el, iar Galaor a pornit într-acolo şi, după scurtă vreme, a văzut o domnişoară venind spre el şi a întrebat-o : „Domnişoară, nu cumva ştiţi cine l-a luat pe cavalerul mort de sub copacul de la răspîntie ?" „Dacă îmi făgăduiţi că îi veţi răzbuna moartea, pricină de mare durere pentru mulţi bărbaţi şi multe femei, datorită marii sale bunătăţi, vă voi spune." „Vă făgăduiesc — a spus

el —, căci din vorbele voastre înţeleg că răzbunarea este dreaptă." „De asta puteţi fi sigur — a spus ea —, aşa că veniţi cu mine ; încălecaţi pe calul meu şi eu voi călări la spatele vostru." Ea voise ca el să se aşeze în şa, dar Galaor nici n-a vrut să audă şi a încălecat în spatele ei ; şi au pornit spre locul unde îi călăuzea domniţa cînd, după ce străbătuseră două leghe, au văzut un prea frumos castel şi domnişoara i-a spus „Aici vom găsi ceea ce căutaţi" ; ajungînd la poarta castelului, domnişoara a zis : „Intraţi, căci eu am drum în altă parte, dar spuneţi-mi cum vă numiţi şi unde vă voi putea găsi". „Numele meu — a spus el — este don Galaor şi socotesc că mă veţi găsi mai degrabă la curtea regelui Lisuarte decît în altă parte." Domnişoara a plecat şi Galaor a intrat în castel unde, în mijlocul curţii, l-a văzut pe cavalerul mort înconjurat de lume care se jeluia amarnic ; apropiindu-se de un cavaler bătrîn aflat printre ceilalţi, Galaor l-a întrebat cine este cavalerul mort. „Domnule — a răspuns acesta —, a fost un asemenea om, încît pe bună dreptate toată lumea ar trebui să îl plîngă." „Cum se numea ?", a întrebat Galaor. „Antebon — a răspuns el — şi era de fel din Gaula." Galaor l-a compătimit încă mai mult decît înainte şi a spus : „Rogu-vă, spuneţi-mi din ce pricină a murit". „Vă voi spune cu multă plăcere — a zis cavalerul cel bătrîn. Cavalerul acesta a sosit pe meleagurile noastre şi, cum era bun şi viteaz, s-a însurat cu acea doamnă ce plînge deasupra lui, stăpîna acestui castel ; au avut împreună o fată neasemuit de frumoasă, pe care o iubea un cavaler ce trăieşte într-o fortăreaţă din apropiere, dar fata îl ura mai tare decît orice pe lume. Cavalerul acesta mort obişnuia să se ducă adesea la copacul de la răscruce, fiindcă acolo au loc multe isprăvi şi înfruntări între cavalerii rătăcitori şi din dorinţa de a îndrepta cele făptuite împotriva dreptăţii, săvîrşind astfel multe fapte de arme pentru care mult mai era lăudat în ţinut ; şi pe cînd se afla, într-o zi, acolo, din întîmplare, a trecut cavalerul ce o iubea pe fiica sa, l-a văzut şi a pornit spre castel, unde rămăsese fata cu mama ei, desfătîndu-se cu alte doamne în curte ; cavalerul a prins-o pe fată de braţ, şi mai înainte de-a apuca cineva să închidă porţile, a dus-o la castelul său. Domni-

şoara nu făcea alta decît să plîngă şi, atunci, cavalerul i-a spus : «Prietenă, de vreme ce sînt cavaler şi vă iubesc atît de mult, de ce nu mă luaţi de bărbat şi veţi avea mai multe bogăţii decît tatăl vostru ?» «Nu pot s-o fac de bunăvoie — a spus ea —, căci trebuie să-mi ţin jurămîntul făcut mamei mele.» «Şi care este acesta ?» «Că nu mă voi căsători, nici nu mă voi iubi decît cu un cavaler la fel de vestit pentru faptele sale de arme ca acela cu care s-a măritat dînsa, adică tatăl meu.» «Asta să vă fie grija, căci eu nu sînt cu nimic mai prejos decît tatăl vostru şi, de-acum în trei zile, veţi afla că aşa este.» Şi, pe loc, a părăsit castelul călare şi înarmat de luptă şi s-a dus la copacul de la răspîntie, unde l-a găsit pe cavalerul nostru, ce descălecase şi îşi pusese armele alături şi, apropiindu-se de el, fără să spună o vorbă, i-a străpuns gîtul cu lancea, aşa cum vedeţi, mai înainte ca acesta să poată pune mîna pe arme ; şi cavalerul nostru s-a prăbuşit la pămînt, căci lovitura era mortală ; celălalt a coborît de pe cal şi i-a dat toate loviturile pe care le vedeţi, pînă l-a ucis." „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a spus Galaor —, dacă acest cavaler n-a fost ucis mişeleşte ; şi, într-adevăr, toţi oamenii trebuie să-l plîngă, dar spuneţi-mi, de ce l-aţi aşezat la poalele copacului de la răscruce ?" „Pentru că pe acolo trec mulţi cavaleri rătăcitori şi le istorisim ceea ce v-am spus şi domniei voastre, cu nădejdea că cineva îl va răzbuna." „Dar, atunci, de ce îl lăsaţi singur ?", a întrebat Galaor. „De obicei — a răspuns cavalerul — îl vegheau patru scutieri pînă la căderea nopţii, dar au fugit de ameninţările celuilalt cavaler şi de aceea l-am adus acum la castel." „Tare sînt necăjit — a spus Galaor — că nu v-am văzut cînd aţi venit." „Cum — a spus celălalt —, voi sînteţi cavalerul care dormea cu capul pe coif ?" „Da", a răspuns el. „Şi de ce stăteaţi acolo ?", a întrebat cavalerul bătrîn. „Ca să-l răzbun pe mort, dacă răzbunarea ar fi fost dreaptă", a răspuns Galaor. „Ah, cavalere — a spus celălalt —, fie ca Domnul, în mila lui, să vă ajute să duceţi la bun sfîrşit această ispravă întru gloria voastră" ; şi, luîndu-l de mînă, s-a apropiat cu el de mort şi, cerînd tuturor celor ce boceau să facă linişte, i-a spus castelanei : „Doamnă, acest cavaler zice că îl va răzbuna pe soţul vostru". Ea a căzut la picioarele lui Galaor, vrînd să i le să-

rute, şi a spus : „Ah, viteazule cavaler, Dumnezeu să te răsplătească, căci soţul meu n-are nici rude, nici prieteni aici care să facă asta, fiindcă e dintr-o ţară străină, deşi, pe cînd era în viaţă, toţi îi arătau prietenie". Galaor a spus : „Doamnă, voi fi cu atît mai bucuros să îl răzbun, pentru că sînt de fel din aceeaşi ţară cu el". „Domnule şi prietene — a spus doamna —, sînteţi cumva fiul regelui din Gaula, despre care domnul meu spunea că se află la curtea regelui Lisuarte ?" „N-am fost niciodată la curtea sa — a răspuns el —, dar, mai bine spuneţi-mi, unde îl pot găsi pe cel ce l-a ucis ?" „Bunule domn — a zis ea —, vă voi spune şi vă voi da o călăuză, dar tare mă tem că nu vă daţi seama de primejdia ce vă paşte dacă îl veţi înfrunta, aşa cum s-a întîmplat şi cu alţii pe care i-am trimis acolo." „Doamnă — a spus el —, în felul acesta se deosebesc cei buni de cei răi." Castelana a poruncit să fie călăuzit de două dintre domnişoarele sale. „Doamnă — i-a spus Galaor —, am venit pe jos, aşa că, porunciţi să mi se dea un cal" ; şi i-a istorisit cum îşi pierduse calul. „Cu multă plăcere — a spus ea —, dacă vă legaţi să-mi înapoiaţi calul, de nu veţi învinge." „Mă învoiesc", a spus Galaor.

CAPITOLUL XXV

Cum a răzbunat Galaor moartea cavalerului pe care îl zărise ucis mişeleşte sub copacul de la răspîntie

Lui Galaor i s-a dat un cal şi a plecat împreună cu cele două domnişoare ; au mers ei cît au mers, pînă ce au ajuns la o pădure şi, în mijlocul ei, o fortăreaţă ce se înălţa pe o stîncă foarte înaltă, şi domnişoarele au spus : „Domnule, acolo va trebui să îl răzbunaţi pe cavalerul nostru". „Să mergem — a zis el —, dar, spuneţi-mi cum se numeşte cel ce l-a ucis." „Palingues", au răspuns ele. Între timp, ajunşi la porţile castelului, le-au găsit ferecate. Galaor a bătut în poartă şi deasupra ei s-a arătat un bărbat înar-

mat, care l-a întrebat : „Ce doriți ?“ „Să intru“, a spus Galaor. „Poarta aceasta — a spus celălalt — este doar pentru cei care ies din castel.“ „Și-atunci, pe unde pot intra ?“, a întrebat el. „O să vă arăt — a răspuns celălalt —, dar teamă mi-e că mă obosesc de pomană și n-o să îndrăzniți să intrați.“ „Așa să mă ajute Dumnezeu — a spus Galaor —, dacă n-aș vrea să fiu deja înăuntru“. „Vom vedea de-ndată — a spus celălalt — dacă vitejia vă este pe potriva dorinței ; descălecați și apropiați-vă pe jos de turnul acela.“ Galaor le-a lăsat domnișoarelor calul și s-a dus unde i se spusese ; nu după multă vreme, în vîrful turnului au apărut cavalerul de la poartă și altul mai vînjos, înarmat pînă-n dinți, și au dat drumul unei frînghii pe un scripete, la capătul căreia era legat un coș cu alte funii groase, după care au spus : „Cavalere, dacă vreți să intrați aici, acesta este drumul“. „Dacă mă urc în coș — a întrebat Galaor —, o să mă ridicați teafăr și nevătămat pînă sus ?“ „Da, așa vom face — au răspuns ei —, dar după aceea nu vă mai făgăduim nimic.“ Galaor s-a urcat în coș și le-a strigat : „Atunci, trageți, că mă încred în cuvîntul vostru“. Ei au început să-l ridice, iar domnișoarele care îl priveau au spus : „Ah, viteazule cavaler, Dumnezeu să te apere de trădare, căci, într-adevăr, inima ți-e plină de vitejie“. Cavalerii l-au ridicat pe Galaor în vîrful turnului și acesta, ajuns sus, a ieșit sprinten din coș, dar, în vreme ce intrau în turn, cei doi au spus : „Cavalere, trebuie să jurați că îl veți ajuta pe stăpînul castelului împotriva celor ce vor să răzbune moartea lui Antebon, căci, de nu, nu veți mai ieși de-aici“. „L-a omorît vreunul din voi ?“, a întrebat Galaor. „De ce întrebați ?“, au zis ei. „Pentru că vreau să vă dovedesc ce mîrșăvie ați săvîrșit.“ „Sînteți atît de smintit — au spus cavalerii — încît ne amenințați cînd sînteți în puterea noastră ?“ ; și, punînd mîna pe spade, s-au aruncat mînioși foarte asupra lui, dar Galaor și-a scos și el spada și s-au lovit năprasnic în coifuri și în scuturi, căci cei doi cavaleri erau curajoși, iar Galaor, văzîndu-se în primejdie, lupta pe viață și pe moarte. Domnișoarele rămase jos auzeau loviturile pe care și le dădeau și spuneau întruna : „Vai, Doamne ! Ce s-o fi întîmplînd cu viteazul cavaler care a și început lupta ?“ Iar una din ele a spus : „Să nu plecăm de aici pînă nu

vedem cum se sfîrşeşte totul". Galaor se lupta atît de fioros, încît îi înspăimîntase tare pe cavaleri şi, năpustindu-se deodată asupra unuia din ei, i-a dat o lovitură cu toată puterea peste coif, încît i l-a despicat şi spada i-a pătruns de două degete bune în ţeastă, aşa că celălalt a căzut în genunchi cînd Galaor şi-a tras spada. După asta, Galaor a prins să-l pălească atît de năprasnic, fără ca celălalt să-l mai poată lovi, pînă l-a omorît ; întorcîndu-se apoi iute către celălalt, care, văzînd că a rămas singur cu Galaor a vrut să fugă, l-a apucat de marginea scutului şi l-a smucit spre el cu atîta putere, încît l-a trîntit la pămînt la picioarele sale şi i-a dat cîteva lovituri de spadă, luîndu-i viaţa. Apoi şi-a vîrît spada în teacă şi i-a azvîrlit pe cavaleri din turn, strigîndu-le domnişoarelor să-i spună dacă vreunul din ei este Palingues. Ele i-au răspuns „Domnule, sînt destul de hăcuiţi ca să ne dăm seama, dar credem că nu e nici unul din ei". Atunci, Galaor a coborît din turn şi, intrînd într-o încăpere, a dat cu ochii de o domnişoară care spunea : „Palingues, dacă eşti atît de viteaz şi l-ai ucis pe tatăl meu în luptă, de ce te ascunzi ? Întîmpină-l pe cavalerul care a sosit". Galaor a privit în faţa lui şi a văzut un cavaler în armură şi înarmat pînă-n dinţi, care încerca să deschidă uşa către un alt turn şi nu izbutea, şi, din vorbele domnişoarei celei frumoase a priceput că acela este cel pe care îl caută, aşa că i-a spus plin de bucurie : „Palingues, nu te mai gîndi să fugi ori să-ţi aduci ajutoare, căci oricum nu vei scăpa". Şi s-a repezit asupra lui ; celălalt, nemaiavînd ce face, a dat şi el să-l izbească şi, lovindu-l cu forţă în marginea scutului, spada i-a intrat în mînerul acestuia şi n-a mai putut-o scoate ; Galaor l-a prins astfel descoperit şi l-a lovit în braţul drept, spintecîndu-i mîneca armurii şi retezîndu-i aproape de cot braţul, care s-a rostogolit pe jos ; Palingues, văzîndu-se astfel ciuntit, a vrut să fugă într-o altă odaie, dar s-a prăbuşit de-a curmezişul uşii. Galaor l-a apucat de picioare, tîrîndu-l în încăpere şi, scoţîndu-i coiful din cap, l-a lovit cu spada, spunînd : „Asta, pentru felul mîrşav în care l-ai ucis pe Antebon" ; apoi i-a despicat capul pînă la dinţi ; după ce şi-a băgat spada în teacă, domnişoara cea frumoasă, care auzise vorbele rostite de el, s-a apropiat şi i-a spus : „Ah, viteazule cavaler, Dumnezeu să-ţi dea o viaţă

plină de cinstire pentru că l-ai răzbunat pe tatăl meu și silniciile la care am fost supusă". Galaor a apucat-o de mînă și i-a spus : „Prietenă frumoasă, cu adevărat ar trebui să se ruşineze cel ce face să sufere o fiinţă atît de minunată și așa să mă ajute Dumnezeu, dacă nu sînteţi făcută mai mult pentru a fi slujită, decît necăjită". Și a adăugat : „Doamnă și prietenă, mai e cineva în castel de care ar trebui să mă tem ?" „Domnule — a răspuns ea —, n-au mai rămas decît slujitorii și toţi vă vor da ascultare." „Să mergem atunci, să le deschidem celor două domnișoare de onoare ale mamei voastre care, la porunca ei, m-au călăuzit pînă aici." Și, luînd-o de mînă, s-au dus să deschidă porţile castelului, unde așteptau domnișoarele cu calul lui Galaor ; după ce au intrat și au descălecat, și-au îmbrăţișat stăpîna cu mare bucurie și au întrebat-o dacă a fost răzbunată pentru moartea tatălui ei. „Da — a răspuns ea —, mulţumită lui Dumnezeu și acestui cavaler viteaz care m-a răzbunat, așa cum nimeni altul n-ar fi putut-o face" ; apoi s-au îndreptat toate spre locul unde se afla Galaor, care își lepădase scutul și coiful și, văzîndu-l atît de copil și atît de chipeș, mult s-au mai minunat, iar domnișoara căreia îi venise în ajutor a prins drag de el pe loc, mai mult decît de oricare alt bărbat pe care îl văzuse în viaţa ei și, îmbrăţișîndu-l, i-a spus „Domnule și prietene, sînt datoare să vă iubesc mai mult ca pe oricine altcineva, și tare aș dori să știu, dacă binevoiţi a-mi spune, cine sînteţi". „Sînt de loc — a spus el — din ţara tatălui vostru." „Spuneţi-mi și cum vă numiţi." „Mi se spune don Galaor", a zis el. „Mulţumesc lui Dumnezeu — a spus ea — că tatăl meu a fost răzbunat de un cavaler ca domnia voastră, căci tata vă pomenea adesea, pe domnia voastră și pe alt cavaler viteaz, fratele vostru, pe nume Amadis ; și mai spunea că sînteţi fiul regelui din Gaula, al cărui vasal a fost."

În vremea asta, cele două domnișoare umblau prin castel împreună cu alte femei să pregătească masa, iar don Galaor și domniţa, al cărei nume era Brandueta, rămăseseră singuri, stînd de vorbă așa cum aţi auzit ; și cum ea

era foarte frumoasă, iar el jinduia după asemenea fruct, mai înainte de a sosi bucatele şi de a se aşterne masa, au răvăşit amîndoi un pat ce se afla în încăperea aceea, devenind femeie cea care mai înainte nu era şi potolindu-şi împreună dorinţele ce, în scurt răgaz de timp, admirîndu-şi amîndoi înfloritoarea şi frumoasa tinereţe, deveniseră mult prea aprige.

Cînd masa a fost pusă şi totul pregătit, don Galaor şi domnişoara au ieşit în curte, unde s-au ospătat la umbra unui copac ; acolo, Brandueta le-a povestit cum Palingues, temîndu-se de Galaor şi de fratele lui, Amadis, păzea castelul cu străşnicie, socotind că, de vreme ce Antebon, tatăl ei, era din aceeaşi ţară cu ei, ei, mai curînd decît oricine altcineva, aveau să-i răzbune moartea. După ce s-au odihnit în tihnă, cum Brandueta voia să plece de acolo şi să o vadă pe maică-sa, Galaor, socotind înţelept să facă astfel, au hotărît să pornească la drum de îndată şi, cu toate că se făcuse tîrziu, au încălecat pe cai şi au purces la drum, ajungînd la castelul doamnei, mama fetei, cam la două ceasuri după căderea nopţii ; aceasta aflase de-acum tot ce se petrecuse de la una din domnişoare, care o luase înainte, şi, de asemenea, aflaseră toţi ceilalţi din castel, bărbaţi şi femei, care îi aşteptau în curtea unde se afla Antebon, plini de veselie pentru că moartea cavalerului fusese răzbunată cum se cuvine şi cu dreptate. Galaor a descălecat şi castelana l-a îmbrăţişat, spunîndu-i : „Domnule, castelul acesta vă aparţine şi toţi sîntem prea plecaţii domniei voastre". Apoi a poruncit să i se scoată armura şi a fost dus într-o încăpere frumoasă, unde se afla un pat cu aşternuturi bogate. Acolo şi-a petrecut noaptea după placul inimii, căci Brandueta, socotind că l-a lăsat destulă vreme singur, pentru a-i arăta marea cinste ce i se cuvine, cînd a chibzuit ea că e vremea potrivită, s-a dus în camera lui şi aşa au stat împreună, ba dormind, ba vorbind, ba drăgostindu-se, pînă aproape de ivirea zorilor, cînd s-a întors în odaia ei.

CAPITOLUL XXVI

În care se povesteşte ce i s-a întîmplat lui Amadis cînd a plecat să o salveze pe domnişoara bătută de cavaler

Amadis, care pornise pe urmele cavalerului ce o ducea cu el cu forţa pe acea domnişoară, lovind-o cu lancea, se grăbea să îl ajungă din urmă, dar, mai înainte de a-l ajunge, s-a întîlnit în drum cu un alt cavaler în armură, călare pe calul său, care l-a întrebat : „Ce necaz atît de mare vă mînă din urmă atît de grăbit ?“ „Dar ce vă pasă — a zis Amadis — dacă eu merg repede ori nu ?“ „Dacă fugiţi de cineva, vă voi apăra eu.“ „Nu, acum n-am nevoie de ajutorul vostru“, a spus Amadis. Cavalerul i-a apucat calul de dîrlogi şi i-a zis : „Trebuie să-mi răspundeţi la întrebare, căci de nu ne vom lupta“. „Mai bine aşa — a spus Amadis —, pentru că aş pierde mai mult timp răspunzîndu-vă, decît scăpînd de voi în felul acesta, căci după cît de neobrăzat sînteţi, nu v-aş putea spune îndeajuns de multe lucruri, fără ca voi să nu mai vreţi să ştiţi şi altele.“ Cavalerul s-a dat îndărăt şi s-a repezit asupra lui în cea mai mare goană a calului, Amadis i-a venit în întîmpinare, şi cavalerul l-a izbit atît de puternic în scut, încît şi-a făcut lancea ţăndări, iar Amadis l-a pălit atît de tare, încît l-a doborît la pămînt şi calul s-a prăbuşit peste el, iar cavalerul s-a lovit atît de rău la un picior, încît de-abia s-a mai putut ridica ; Amadis a trecut mai departe şi şi-a văzut de drum ; acesta era cavalerul care slobozise calul lui don Galaor ; Amadis s-a grăbit atît de tare în drumul său, încît l-a ajuns din urmă pe cavalerul care o ducea cu el pe domnişoară şi i-a spus „De multă vreme alergi, nelegiuitule, dar acum, rogu-te, poartă-te cum se cuvine“. „Dar ce nelegiuire am săvîrşit ?“ a întrebat cavalerul. „Cea mai mare cu putinţă — a spus Amadis —, căci o duceţi cu sila pe această domnişoară şi pe deasupra o şi loviţi.“ „S-ar zice — a spus cavalerul — că vreţi să mă pedepsiţi pentru asta.“ „Nu vă pedepsesc — a răspuns el —, ci vă spun ce să faceţi în folosul vostru.“ „Eu cred

că ar fi mai spre folosul vostru să vă întoarceţi de unde aţi venit." Amadis s-a înfuriat şi, îndreptîndu-se spre scutier, i-a spus : „Dă-i drumul domnişoarei, căci altfel eşti un om mort". Scutierul, înfricoşat, i-a dat drumul şi a pus-o jos. Cavalerul a spus : „Domnule cavaler, mare prostie ai făcut". „Vom vedea pe dată", a spus Amadis ; şi, aplecîndu-şi amîndoi lăncile, s-au lovit unul pe altul şi le-au frînt, iar cavalerul a căzut de pe cal, dar s-a ridicat de-ndată. Amadis s-a îndreptat spre el ca să-l izbească cu pieptul calului, dar celălalt i-a spus : „Opriţi-vă, domnule, căci dacă eu am întrecut măsura, nu trebuie să o faceţi şi voi ; fie-vă milă de mine". „Atunci juraţi că nu veţi mai sili pe nici o doamnă ori domnişoară să facă vreun lucru împotriva voinţei ei." „Cu multă plăcere", a spus cavalerul. Amadis s-a apropiat de el ca să-i primească jurămîntul, dar celălalt, care avea spada în mînă, i-a lovit calul în pîntece, făcîndu-l să cadă cu stăpîn cu tot. Amadis a sărit iute din şa şi, punînd mîna pe spadă, a alergat spre celălalt atît de mînios, de să te minunezi nu alta ; cavalerul, însă, i-a spus: „Acum o să vă fac să vă blestemaţi ceasul cînd aţi sosit aici". Amadis, care era foarte furios, nu i-a răspuns, dar l-a lovit cu spada în coif, sub vizieră, şi i l-a spintecat, astfel că ajungînd cu spada la chipul lui, i-a retezat nasul şi o jumătate de obraz, iar cavalerul s-a prăbuşit la pămînt ; dar nemulţumindu-se cu asta, i-a tăiat capul şi apoi, vîrîndu-şi spada în teacă, s-a îndreptat spre domnişoară ; între timp, se lăsase noaptea de-a binelea şi luna lumina totul în jur ; fata i-a spus : „Domnule cavaler, Dumnezeu să vă cinstească pentru ajutorul pe care mi l-aţi dat şi mai mult încă dacă îl veţi duce pînă la capăt, şi anume, dacă mă veţi însoţi pînă la un castel, unde vreau să ajung, căci nu mă încumet să pornesc la drum la acest ceas din noapte". „Domnişoară — a spus el —, vă voi însoţi din toată inima." În vremea asta a sosit şi Gandalin, căruia Amadis i-a spus : „Adu-mi calul cavalerului, căci pe al meu mi l-a ucis, şi ia-o tu pe domnişoară pe calul tău, să mergem încotro ne va duce ea". Aşa că au părăsit drumul pe care se aflau şi au pornit pe altul, cunoscut de acea domnişoară. Amadis a întrebat-o dacă ştie cine este cavalerul aflat sub copacul de la răspîntie ; ea i-a răspuns că ştie şi i-a istorisit toată povestea şi pricina morţii sale, căci le cunoştea

prea bine. Tot vorbind aşa, au ajuns la un rîu şi, cum se făcuse miezul nopţii şi domnişoarei îi era tare somn, la rugămintea ei s-au hotărît să se oprească acolo şi să doarmă cîteva ceasuri ; aşa că au descălecat, au întins pelerina lui Gandalin pe jos ca să se culce pe ea domnişoara, Amadis s-a întins lîngă dînsa, într-o parte, punîndu-şi coiful la căpătîi, şi Gandalin s-a culcat de cealaltă parte. Şi pe cînd dormeau toţi, cum aţi auzit, a trecut pe-acolo un cavaler ce venea din susul rîului şi, văzîndu-i dormind, şi-a mînat calul în dreptul lor şi, atingînd mîinile domnişoarei cu vîrful lăncii, a trezit-o ; aceasta, văzîndu-l pe cavalerul în armură deasupra ei, a crezut că este cel ce o păzea şi, somnoroasă, s-a sculat şi l-a întrebat : „Vreţi să plecăm, domnule ?“ „Da“, a răspuns cavalerul. „Să ne-ajute Dumnezeu“, a spus ea. Cavalerul s-a aplecat şi, apucînd-o de braţ, a săltat-o pe cal în faţa lui şi au pornit la drum. „Dar ce se întîmplă ? — a întrebat ea. Mai bine mă duce scutierul pe calul lui.“ „N-o să vă ducă — a răspuns el —, de vreme ce aţi vrut să veniţi cu mine.“ Ea s-a uitat în jur şi, văzînd că Amadis doarme adînc, a început să strige : „Vai, seniore ! Ajutor ! Nu ştiu cine m-a răpit !“ Cavalerul a dat pinteni calului şi a plecat cu ea cît de repede a putut. Amadis s-a trezit la strigătele domnişoarei şi, văzînd cum o duce cu el cavalerul străin, tare s-a mai necăjit, aşa că l-a trezit iute pe Gandalin, să-i aducă armăsarul, şi, între timp, şi-a pus coiful, şi-a luat scutul şi lancea şi, încălecînd, a pornit pe unde văzuse că o apucase celălalt ; dar n-a umblat mult şi s-a trezit în mijlocul unui pîlc foarte des de copaci, unde s-a rătăcit, nemaiştiind încotro să o ia ; şi cu toate că era cel mai blajin cavaler din lume, tare s-a mîniat pe sine însuşi, spunînd : „Acum, domnişoara poate spune pe bună dreptate că i-am făcut pe cît de bine, pe atît de rău, căci dacă am apărat-o de un siluitor, am lăsat-o să cadă în mîna altuia“ ; şi-a umblat el aşa o bucată de vreme, chinuindu-şi calul mai mult decît merita, cînd, după o vreme, a auzit sunetul unui corn şi a pornit în direcţia aceea, socotind că acolo se află cavalerul cu pricina, şi, nu după mult timp, a văzut în faţa sa un frumos castel pe un colnic înalt, păzit cu străşnicie ; apropiindu-se de el, a văzut că are ziduri înalte şi turnuri vajnice, dar poarta era în-

chisă. Străjerii, care îl văzuseră, l-au întrebat cine e şi de ce umblă înarmat la acel ceas. „Sînt cavaler", a spus el. „Şi ce vreţi ?" l-au întrebat ei. „Îl caut pe un cavaler care a răpit o domnişoară", a răspuns el. „Nu l-am văzut", au spus cei de sus. Amadis a făcut înconjurul castelului şi în partea opusă intrării a văzut o portiţă deschisă şi pe cavalerul care o ducea cu el pe domnişoară, în vreme ce oamenii săi scoteau şaua de pe cal, căci altminteri nu putea trece prin portiţă. Amadis a socotit că acela trebuie să fie cavalerul pe care îl caută şi a spus : „Domnule cavaler, aşteptaţi puţin, nu intraţi înăuntru pînă nu îmi spuneţi dacă aţi răpit o domnişoară". „Da, eu am răpit-o — a spus el —, pentru că n-aţi păzit-o bine." „Aţi răpit-o prin viclenie — a spus Amadis —, căci altfel nu v-ar fi fost atît de uşor, şi prin această faptă nu v-aţi arătat cinstit şi nici n-aţi dobîndit gloria unui cavaler." Cavalerul a spus : „Prietene, eu susţin că această domnişoară a venit cu mine de bunăvoie şi că n-am răpit-o cu forţa." „Domnule cavaler — a grăit Amadis —, aş vrea s-o văd şi, dacă spune acelaşi lucru, nu voi mai zice nimic." „O s-o vedeţi mîine, aici, în castel, dacă vreţi să intraţi după obiceiul casei." „Şi care e acest obicei ?" „Veţi afla mîine şi, dacă vă încumetaţi să-l respectaţi, o să-l preţuiţi." „Dar dacă aş vrea s-o văd acum, m-aţi primi înăuntru ?" „Nu — a spus cavalerul —, pentru că s-a făcut noapte, dar dacă aşteptaţi pînă mîine, o să vedem cum o să vă descurcaţi" ; şi, închizînd portiţa, a intrat în castel, în vreme ce Amadis s-a retras sub nişte copaci, unde a descălecat şi a rămas să sporovăiască despre multe şi felurite lucruri cu Gandalin, pînă dimineaţa ; cînd soarele s-a ridicat pe cer, a văzut că porţile castelului s-au deschis şi, încălecîndu-şi calul, s-a apropiat şi a văzut un cavaler în armură, călare pe un armăsar vînjos şi un om ce păzea intrarea, care i-a spus : „Domnule cavaler, vreţi să intraţi în castel ?" „Da — a spus Amadis —, de-asta am venit." „Mai înainte trebuie să vă spun obiceiul locului — a zis cel ce păzea porţile —, ca să nu vă plîngeţi după aceea, şi acesta este că, mai înainte de a intra, trebuie să vă luptaţi cu acest cavaler ; dacă vă învinge, va trebui să juraţi că veţi îndeplini poruncile stăpînei acestui castel, căci altfel, veţi fi aruncat într-o temniţă îngrozitoare : iar dacă veţi învinge, nu vă vom lăsa să plecaţi, ci

va trebui să mergeţi pînă veţi da de o altă poartă, unde veţi găsi alţi doi cavaleri. Şi mai departe, alţi doi, şi cu toţi va trebui să vă luptaţi după acelaşi obicei ; şi dacă veţi fi atît de viteaz încît să ieşiţi victorios, pe lîngă faptul că veţi dobîndi glorie pentru faptele voastre de arme, vi se va da tot ceea ce veţi cere." „Dacă spuneţi adevărul — a zis Amadis —, scump va plăti cel ce o va lua de aici pe domnişoara pe care aţi închis-o în castel, dar cu toate acestea, aş vrea să o văd, dacă îmi stă în puteri." Şi a intrat pe poarta castelului ; celălalt cavaler i-a strigat să se apere şi s-au repezit în goană unul spre celălalt, izbindu-se cu lăncile în scuturi ; cavalerul din castel şi-a frînt lancea şi Amadis l-a trîntit la pămînt cu atîta forţă, încît i-a rupt braţul drept ; întorcîndu-se iute lîngă el, i-a proptit lancea în piept şi a spus : „Recunoaşteţi-vă învins, sau veţi muri". Cavalerul a spus : „Domnule, fie-vă milă" ; şi i-a arătat braţul rupt. Amadis l-a lăsat acolo şi a trecut mai departe, unde a văzut o altă poartă şi doi cavaleri înarmaţi, care i-au spus : „Intraţi, cavalere, dacă doriţi să luptaţi cu noi, căci de nu vă aşteaptă temniţa". Amadis, acoperindu-se cu scutul şi aplecîndu-şi lancea, s-a năpustit asupra lor, iar ei i-au ieşit în întîmpinare ; pe unul din ei nu l-a atins, dar pe celălalt l-a izbit în scut şi i l-a înfundat, făcîndu-şi lancea ţăndări ; ei l-au lovit în braţul stîng, dar Amadis l-a pălit atît de tare pe unul, încît l-a trîntit la pămînt cu cal cu tot şi acela a rămas atît de năucit de căzătură, că nu mai ştia pe ce lume se află. Amadis s-a îndreptat atunci spre celălalt, care rămăsese călare, şi l-a lovit în coif cu un ciot de lance, căci vîrful acesteia rămăsese în scutul celuilalt, smulgîndu-i coiful din cap, iar calul lui Amadis l-a izbit dintr-o parte în marginea scutului, împiedicîndu-l să atace, aşa că lancea cavalerului a rămas întreagă ; atunci au pus mîna pe spade şi s-au lovit năprasnic ; Amadis a spus : „Cavalere, e o adevărată nebunie să vă luptaţi cu capul descoperit". „O să-mi apăr capul mai bine decît voi", a spus el. „O să vedem acum", a spus Amadis. Şi i-a dat o asemenea lovitură în scut, încît i l-a străpuns cu spada, cavalerului i-au sărit picioarele din scări, gata-gata să se prăbuşească. Amadis, văzîndu-l în asemenea încurcătură, l-a lovit cu latul spadei în cap, zăpăcindu-l pe de-a-ntregul, şi, punîndu-i mîna pe umăr,

i-a spus: „Cavalere, rău v-aţi apărat, capul, pe care vi l-aţi fi pierdut dacă loveam cum se cuvine". Cavalerul şi-a aruncat spada din mînă şi a spus : „Nu vreau să-mi pierd viaţa cu o nouă nebunie şi, dacă mi-aţi dăruit-o o dată, mergeţi cu bine mai departe". Amadis i-a cerut lancea care căzuse pe jos, celălalt i-a dat-o şi, ajungînd la următoarea poartă, a văzut înăuntrul castelului, sus pe ziduri, doamne şi domnişoare care spuneau : „Dacă acest cavaler trece podul, răzbindu-i pe aceşti din urmă cavaleri, înseamnă că a făptuit cea mai vitejească faptă de arme din lume". Şi chiar atunci în faţa lui s-au ivit trei cavaleri straşnic înarmaţi şi călărind nişte cai vînjoşi ; şi unul dintre ei i-a spus : „Cavalere, daţi-vă prins, ori juraţi că veţi asculta de poruncile stăpînei acestui castel". „Prins nu mă dau — a spus Amadis —, atîta vreme cît mă pot apăra şi nu ştiu ce are de gînd să-mi poruncească această doamnă." „Atunci, apăraţi-vă", au spus ei şi s-au năpustit dimpreună să-l atace cu atîta forţă, încît l-ar fi putut doborî la pămînt cu cal cu tot. Amadis însă l-a lovit pe unul dintre ei atît de puternic, de i-a înfipt vîrful lăncii în coaste şi lancea i s-a frînt, după cum ceilalţi doi şi-au rupt lăncile atacîndu-l pe el ; atunci, punînd mîna pe spade, l-au lovit cu atîta înverşunare, încît cei ce priveau tare se mai minunau, pentru că cei trei cavaleri erau viteji şi pricepuţi în meşteşugul armelor, iar cel cu care luptau nu vroia să se facă de ruşine. Lupta a fost crîncenă. Dar n-a durat mult, fiindcă Amadis, arătîndu-şi puterea, le dădea asemenea lovituri, încît spada lui trecea prin armuri şi prin coifuri, astfel că, în puţină vreme, îi adusese în asemenea hal, încît, nemaiputînd îndura, cei trei au rupt-o la fugă spre castel, urmăriţi de Amadis ; şi cum îi încolţise, unul din ei a coborît de pe cal şi Amadis i-a spus : „Nu descălecaţi, căci nu vă voi lăsa în pace dacă nu vă declaraţi învins". „Domnule — a spus el —, voi face aceasta într-adevăr cu multă plăcere şi aşa ar trebui să se socoată toţi cei ce luptă cu domnia voastră" ; şi i-a înmînat spada. Amadis i-a înapoiat-o şi a pornit pe urmele celorlalţi doi, pe care îi văzuse retrăgîndu-se într-o sală mare, la intrarea căreia se aflau peste douăzeci de doamne şi domnişoare ; şi cea mai frumoasă dintre ele i-a spus „Staţi liniştit, domnule cavaler, că aţi făptuit destule". Amadis a

rămas pe loc și a spus : „Doamnă, atunci să se declare învinși". „Dar ce interes aveți ?", a întrebat doamna. „La intrare, mi s-a spus că trebuie să-mi ucid adversarii sau să îi înving, căci altminteri nu voi dobîndi ceea ce mi se cuvine." „Dar — a zis doamna — vi s-a mai spus că dacă reușiți să intrați aici învingîndu-i, vi se va da tot ceea ce cereți. Acum, spuneți ce doriți." „O vreau pe domnișoara răpită de un cavaler pe malul unui rîu, în timp ce dormeam — a spus el — și adusă în acest castel în pofida voinței sale." „Stați jos acum — a grăit doamna —, și să vină cavalerul cu pricina să spună ce are de spus, iar domnia voastră, de asemenea, și fiecăruia i se va face dreptate ; și pînă vine cavalerul, odihniți-vă puțin." Amadis a descălecat și doamna, așezîndu-se lîngă el, i-a spus : „Cunoașteți pe un cavaler ce se numește Amadis ?" „De ce întrebați ?", a răspuns el. „Pentru că toată paza asta pe care ați văzut-o la castel pentru el a fost rînduită, și aflați de la mine că, dacă intră aici, nu va ieși cu nici un chip pînă nu va renunța la un lucru pe care l-a făgăduit." „Și-anume, ce ?" a întrebat el. „Am să vă spun — a zis doamna —, dacă vă legați să vă folosiți întreaga putere ca să îl faceți fie cu ajutorul armelor, fie altminteri să nu își țină făgăduiala, căci nu s-a purtat cu dreptate." Amadis a spus : „Doamnă, credeți-mă, că atîta vreme cît voi trăi, voi face astfel încît, punîndu-mi în joc toată puterea, să îl scap pe Amadis de orice lucru ar fi făgăduit". Doamna, care nu înțelesese rostul acestor vorbe, a spus : „Aflați, atunci, domnule cavaler, că acest Amadis de care vă vorbesc, i-a făgăduit lui Angriote de Estravaus că i-o va aduce pe doamna pe care o iubește acela și de această făgăduială aș vrea să-l scăpați, pentru că asemenea lucruri, după vrerea Domnului și a rațiunii, se fac de bunăvoie și nu cu forța". „Doamnă — a spus Amadis —, aveți dreptate, într-adevăr, și de voi putea, așa voi face." Doamna i-a mulțumit din inimă, iar el era cît se poate de mulțumit, pentru că, ținîndu-și făgăduiala, scăpa de cealaltă, așa că, a întrebat-o : „Spuneți-mi, doamnă, voi sînteți cumva cea pe care o iubește Angriote ?" Ea a răspuns : „Da, domnule, eu sînt". „Doamnă — a spus el —, îl socotesc pe Angriote drept unul dintre cei mai viteji cavaleri din lume și, după mintea mea, nu se află doamnă, de stirpe oricît de aleasă, să nu

se bucure că e slujită de un asemenea cavaler, şi asta nu o spun ca să nu-mi ţin făgăduiala, ci pentru că îl socotesc mai viteaz decît pe celălalt, care i-a făgăduit cele spuse de voi."

CAPITOLUL XXVII

Cum s-a luptat Amadis cu cavalerul care o răpise pe domnişoară în timp ce el dormea, şi cum l-a învins

În timp ce vorbeau astfel, s-a apropiat de ei un cavaler în armură, dar cu capul descoperit şi fără mănuşi. Era voinic şi vînjos, bine legat şi părea foarte puternic. Acesta i s-a adresat lui Amadis : „Domnule cavaler, mi s-a spus că o vreţi pe domnişoara pe care am adus-o aici, dar n-am făcut-o cu sila, căci ea a vrut mai mult să vină cu mine decît să rămînă cu domnia voastră, aşa că socotesc că nu trebuie să v-o înapoiez". „Aduceţi-o aici", a spus Amadis. „N-am de ce s-o aduc — a răspuns cavalerul —, dar dacă susţineţi că nu mi se cuvine, vă voi dovedi prin luptă că dreptatea e de partea mea." „Foarte bine — a zis Amadis —, căci eu voi dovedi tuturor că nu aveţi dreptate să o ţineţi aici, atîta vreme cît domnişoara nu s-a învoit la asta." „Atunci, pregătiţi-vă de luptă !", a spus cavalerul. „Cu multă plăcere", a răspuns Amadis. Acum, trebuie să ştiţi că acest cavaler se numea Gasinan şi era unchiul iubitei lui Angriote, adică fratele tatălui ei, şi era ruda pe care ea o iubea cel mai mult pe lume ; şi fiindcă era cel mai viteaz cavaler din neamul lor, ea îl lăsa pe unchiu-său să chibzuiască şi să rînduiască totul ; lui Gasinan i s-a adus un cal vînjos pe care a încălecat şi apoi şi-a luat armele ; Amadis a încălecat, la rîndu-i, şi şi-a luat armele, dar castelana, pe numele ei Grovenesa, a spus : „Unchiule, tare aş vrea ca această luptă să nu aibă loc, căci mult m-ar durea ca vreunuia dintre voi să i se întîmple ceva rău ; vouă, pentru că sînteţi omul pe care îl iubesc cel mai mult pe lumea asta, şi acestui cavaler pentru că îl va face pe Amadis să scape de făgăduiala faţă de Angriote". „Nepoată — a spus Gasinan —, cum vă închipuiţi că acest

cavaler sau oricare altul l-ar putea împiedica pe cel mai viteaz cavaler din lume să facă ceea ce dorește?" Grovenesa i-a răspuns : „Așa să mă ajute Dumnezeu, dacă eu nu îl socotesc pe acesta cel mai viteaz cavaler din lume și, de n-ar fi așa, n-ar fi intrat aici prin forța armelor." „Cum — a spus Gasinan —, îl prețuiți atît de mult pentru că i-a învins pe cei ce păzeau porțile ? Desigur, s-a luptat bine, dar ăsta nu-i motiv să mă tem prea mult de el și, dacă e viteaz, o veți vedea de-ndată ; și așa să mă ajute Dumnezeu, de-o voi lăsa pe domnișoara aceea fără apărare, atîta vreme cît îmi va sta în putere." Grovenesa s-a îndepărtat, iar ei au pornit unul împotriva celuilalt în cea mai mare goană a cailor, cu lăncile aplecate ; și s-au izbit atît de cumplit în scuturi, încît și le-au spart pe loc și s-au încleștat coif lîngă coif atît de crîncen, de mai mare minunea ; Gasinan, mai puțin puternic, a fost aruncat din șa și a căzut pe jos, dar s-a ridicat iute, ca un bărbat curajos ce era, și, punînd mîna pe spadă, s-a tras în spatele unei coloane înalte de piatră ce se afla în mijlocul curții, socotind că acolo Amadis nu-l va putea lovi cu armăsarul lui, iar dacă s-ar fi apropiat, el l-ar fi putut ucide. Amadis s-a apropiat de el ca să-l pălească, dar Gasinan i-a lovit calul peste bot cu spada, ceea ce l-a înfuriat pe Amadis, care a vrut să-l izbească din plin, cu toată forța ; Gasinan, însă, s-a dat în lături și lovitura a nimerit în stîlpul de piatră, din care a smuls o bucată, dar și spada lui Amadis s-a rupt în trei bucăți. Cînd a văzut asta, tare s-a mai necăjit Amadis, căci se vedea în primejdie de moarte și nu avea cu ce să se apere, așa că a descălecat cît a putut de iute. Gasinan, văzîndu-l pe jos, i-a spus : „Cavalere, mărturisiți că domnișoara este a mea, altminteri veți muri". „N-o voi face — a răspuns el — pînă ce ea nu va spune care îi este dorința." Atunci, Gasinan s-a repezit asupra lui, dîndu-i lovituri peste tot, căci era puternic și vroia s-o cîștige pe domnișoară. Amadis, însă, se apăra cu scutul cu atîta dibăcie, încît mai toate loviturile le primea în scut, iar de restul se ferea și, uneori, își lovea și el adversarul cu mînerul spadei pe care îl păstrase în mînă, atît de zdravăn, că îl făcea să se răsucească dintr-o parte în alta și deseori îi strîmba coiful pe cap. S-au luptat ei așa o bună bucată de vreme, că doamnele și domnișoarele se înspăi-

mîntaseră de cum poate Amadis să reziste atîta fără o armă cu care să atace ; dar cînd a văzut că armura i se spărsese în multe locuri şi scutul i se ciobise, Amadis a riscat totul şi cu deosebită înverşunare s-a azvîrlit asupra lui Gasinan atît de iute, încît celălalt n-a mai putut şi nici n-a mai avut timp să-l lovească, şi s-au prins în braţe, căutînd fiecare să-l doboare pe celălalt ; şi s-au luptat ei aşa o vreme, fără ca Amadis să îi dea drumul vreo clipă, pînă ce, apropiindu-se de un bolovan mare aflat în curte, Amadis şi-a adunat toate puterile, şi era mult mai puternic decît îşi poate închipui cineva, cu toate că nu era mare la stat, şi l-a trîntit atît de tare pe Gasinan de bolovanul acela, încît acesta şi-a pierdut simţirea şi nu-şi mai mişca nici mîinile, nici picioarele. Amadis a ridicat iute spada ce-i căzuse celuilalt din mînă şi tăindu-i curelele coifului i l-a scos din cap ; cavalerul şi-a mai venit niţel în fire, dar nu atît cît să se poată ridica de jos, şi Amadis i-a spus „Domnule cavaler, multe necazuri mi-ai făcut pe nedrept şi acum îmi voi lua răzbunarea" ; şi a ridicat spada, ca şi cînd ar fi vrut să-l lovească, dar Grovenesa, îndreptîndu-se spre el şi plîngînd amarnic, a început să strige : „Ah, viteazule cavaler ! Pentru Dumnezeu, fie-vă milă, nu vă purtaţi astfel !" ; cînd Amadis a văzut cît de îndurerată este, mai abitir s-a prefăcut că vrea să-l ucidă şi a spus : „Doamnă, nu mă rugaţi să-i cruţ viaţa, căci mi-a pricinuit atîtea necazuri, încît oricum îi voi reteza capul". „Vai, domnule cavaler — a spus ea —, pentru numele Domnului, cereţi-mi tot ce vă doreşte inima şi toate voile vi se vor împlini, numai lăsaţi-l în viaţă." „Doamnă — a spus el —, nu sînt decît două lucruri pe lumea asta pentru care aş putea să-i cruţ viaţa." „Şi care sînt acestea ?", a întrebat ea. „Să mi-o daţi pe domnişoară — a spus el — şi să juraţi pe cinstea voastră de castelană că veţi veni la primul Sfat pe care îl va aduna regele Lisuarte, şi acolo veţi îndeplini ceea ce vă voi cere." Gasinan, care îşi venise în fire şi văzuse în ce mare primejdie se află, a spus : „Ah, nepoată, pentru Dumnezeu, îndurare, nu lăsaţi să fiu ucis, fie-vă milă de mine, şi faceţi ceea ce vă cere". Ea, atunci, s-a învoit să facă tot ce îi cerea Amadis. Acesta i-a dat drumul cavalerului şi a spus : „Doamnă, eu îmi voi ţine făgăduiala pe care v-am făcut-o, iar voi, ţineţi-vă jurămîn-

tul şi nu vă temeţi că nu vă voi cere nimic care să vă ştirbească onoarea". „Vă mulţumesc din inimă — a spus ea — şi ştiu că veţi face totul cu dreptate." „Atunci să fie adusă domnişoara pe care vreau să o iau înapoi." Doamna a poruncit să fie adusă, iar aceasta, cînd a sosit, a îngenuncheat în faţa lui Amadis şi a spus : „Domnule, mult v-aţi zbătut pentru mine şi, cu toate că Gasinan m-a răpit cu viclenie, ştiu că mă iubeşte pentru că mai curînd s-a învoit să se lupte pentru mine decît să mă dea înapoi în alt chip". „Doamnă şi prietenă — a spus Gasinan —, dacă vi s-a părut că vă iubesc, să ştiţi că e adevărat, aşa să mă ajute Dumnezeu, şi vă rog mult să rămîneţi alături de mine." „Aşa voi face — a spus ea —, dacă nu-i pricinuiesc vreo supărare acestui cavaler." „Domnişoară — a spus Amadis —, e neîndoielnic că aţi ales pe unul dintre cei mai viteji cavaleri din cîţi se pot afla, dar dacă nu vă este pe plac, spuneţi-mi de-ndată, ca să nu mă învinuiţi de cele ce vi s-ar putea întîmpla mai tîrziu." „Domnule — a spus ea —, vă sînt adînc recunoscătoare dacă mă lăsaţi aici." „Să vă ajute Dumnezeu", a spus Amadis. Apoi a cerut să-i fie adus calul ; Grovenesa ar fi vrut să-l oprească acolo peste noapte, dar el nu a primit şi, încălecînd, i-a poruncit lui Gandalin să adune bucăţile de spadă şi a părăsit castelul, nu mai înainte însă ca Gasinan să nu-l fi rugat să primească spada lui ; Amadis i-a mulţumit şi a primit-o ; Grovenesa, la rîndul ei, i-a dăruit o lance ; şi înarmat astfel, Amadis a pornit drept spre copacul de la răspîntie, unde gîndea că îi va afla pe Galaor şi Balais.

CAPITOLUL XXVIII

Despre ce i s-a întîmplat lui Balais, care plecase pe urmele cavalerului ce slobozise calul lui don Galaor

Balais de Carsante a pornit pe urmele cavalerului care slobozise calul lui don Galaor ; acesta ajunsese deja departe şi cu toate că Balais se grăbea tare să-l ajungă din urmă, l-a prins totuşi noaptea pe drum ; cu toate acestea

a mai mers pînă la miezul nopţii, cînd a auzit nişte glasuri în faţa lui, pe malul unui rîu. Balais s-a îndreptat într-acolo şi a dat peste cinci tîlhari care vroiau să siluiască o domniţă, tocmai cînd unul dintre ei, tîrînd-o de plete, o ducea spre nişte stînci. Tîlharii erau toţi înarmaţi cu baltage şi purtau platoşe ; cum i-a văzut, Balais a început să strige : „Ticăloşilor, trădători netrebnici ! Ce-aveţi cu fata ? Lăsaţi-o în pace, de nu, vă ucid pe toţi" ; şi s-a năpusit asupra lor, dar nici ei n-au rămas mai prejos ; pe unul l-a străpuns cu lancea în piept de i-a ieşit vîrful prin spate şi lancea s-a rupt, iar tîlharul s-a prăbuşit mort. Dar ceilalţi patru au tăbărît pe el şi i-au doborît calul ; el, însă, a sărit din şa cît a putut de iute, căci era voinic şi viteaz şi şi-a scos spada ; tîlharii s-au repezit asupra lui, lovindu-l din toate părţile, care cum putea, dar el, venindu-i unul mai la îndemînă, l-a pălit cu spada şi i-a crăpat capul pînă la grumaji, lăsîndu-l fără viaţă la pămînt ; şi punîndu-şi spada la cingătoare, a luat repede baltagul tîlharului ce căzuse şi s-a aruncat asupra celorlalţi care, văzînd ce lovituri straşnice împarte, l-au tot împins spre o mlaştină unde se ajungea pe o cărare îngustă, dar, mai înainte, Balais a izbutit să-l lovească pe unul cu baltagul în spate, spintecîndu-l pînă la şale şi, trecînd peste el, s-a îndreptat spre ceilalţi doi care îl înghesuiau spre mlaştină, unde era aprins un foc mare ; tîlharii s-au aşezat în faţa lui, aşa încît nu mai avea pe unde să fugă. Balais s-a acoperit cu scutul şi s-a îndreptat spre ei, dar tîlharii l-au primit cu lovituri puternice în coif şi l-au făcut să se sprijine cu o mînă de pămînt ; cavalerul s-a ridicat însă iute, căci era plin de bărbăţie, şi i-a dat unuia dintre ei o asemenea lovitură că i-a retezat capul pe jumătate, şi prăvălindu-l în foc. Ultimul, văzîndu-se rămas singur, şi-a aruncat baltagul din mînă şi, căzîndu-i în genunchi, i-a spus : „Ah, seniore, îndurare în numele Domnului, nu mă omorîţi, că după cît de mult am tîlhărit la viaţa mea, o dată cu trupul mi-aş pierde şi sufletul !" „Te las să trăieşti — a spus Balais —, pentru că te arăţi destul de înţelept ca să ştii că duceai o viaţă de pierzanie şi că acum trebuie să duci o alta, cum se cuvine." Aşa s-a făcut că tîlharul acela a devenit un om cumsecade, ducînd mai apoi o viaţă cinstită, căci a devenit pustnic.

După aceasta, Balais a ieşit din mlaştină şi s-a îndreptat spre locul unde rămăsese domnişoara, care mult s-a bucurat văzîndu-l teafăr şi nevătămat şi i-a mulţumit pentru ceea ce făcuse pentru ea, salvînd-o de acei netrebnici ce voiau s-o batjocorească ; el a întrebat-o cum de ajunsese în mîinile acelor ticăloşi. „Mai sus de pădurea aceasta — a spus ea — se află o trecătoare în munte ; acolo pîndeau şi mi-au ucis scutierii care mă însoţeau, iar pe mine m-au adus aici ca să-şi potolească poftele." Balais, privind-o mai pe îndelete pe domnişoară, care era foarte frumoasă, a prins s-o îndrăgească şi i-a spus : „Fiţi sigură, doamnă, că dacă ei v-ar fi pus în lanţuri aşa cum m-a înrobit pe mine frumuseţea voastră, n-aţi mai fi scăpat niciodată". „Domnule cavaler — a spus ea —, dacă mi-aş fi pierdut fecioria aşa cum au încercat să o facă tîlharii, marea lor samavolnicie m-ar fi spălat de păcat, dar, dăruindu-mă vouă de bunăvoie, ce s-ar întîmpla şi cum aş putea să mă dezvinovăţesc ? Ceea ce aţi făcut pînă acum dovedeşte că sînteţi un cavaler adevărat ; rogu-vă, faceţi ca faptele voastre vitejeşti să fie însoţite de cumpătare şi virtute, aşa cum se cuvine să fie." „Buna mea doamnă — a spus el —, nu ţineţi seama de vorbele mele, căci cavalerilor le place să le slujească pe domniţe, să rîvnească la ele, să dorească să le fie stăpîne şi iubite, iar ele trebuie să se ferească de a greşi, aşa cum faceţi voi, pentru că, deşi la început preţuim foarte mult faptul că am dobîndit ceea ce dorim, mult mai mult le preţuim şi le cinstim pe femei cînd, pline de înţelepciune şi de tărie, se apără, rezistînd poftelor noastre lumeşti şi păstrează ceea ce, dacă ar pierde, n-ar mai avea nimic demn de a fi lăudat." Domnişoara i-a sărutat smerită mîinile şi a spus : „Cu atît mai mult trebuie să preţuiesc ajutorul pe care mi l-aţi dat ca să-mi salvez onoarea aşa cum mi-aţi salvat viaţa, cu cît ştiu cît este de mare deosebirea între una şi cealaltă". „Şi-acum — a spus Balais —, ce porunciţi ?" „Să ne îndepărtăm de aceşti morţi — a spus ea — şi să aşteptăm dimineaţa." „Cum o să facem ? — a spus el ; căci mi-au omorît calul." „O să călărim amîndoi pe calul meu", a spus ea. Balais a încălecat, a aşezat-o pe domnişoară în spatele lui, şi s-au îndepărtat o bucată bună, pînă au dat de o po-

ieniță aflată cam la o aruncătură de săgeată de un drum și au poposit acolo, vorbind despre una și despre alta; Balais i-a istorisit de ce îl urmărea pe cavaler și, cînd s-a făcut dimineață, și-a îmbrăcat armura, au încălecat amîndoi și au pornit la drum, dar n-a văzut vreo urmă cum că ar fi trecut pe acolo cavalerul și, atunci, i-a spus domnișoarei: „Prietenă, ce să fac cu domnia voastră ? Căci nu pot în nici un chip să mă opresc din ceea ce am pornit să fac." „Domnule — a spus ea —, să ne urmăm drumul, pînă ce vom găsi un loc unde să pot rămîne, iar voi vă veți vedea mai departe de drum pe calul meu."

Și, pornind ei mai departe, cum ați auzit, după scurtă vreme, au văzut venind spre ei un cavaler, care călărea cu un picior pe greabănul calului, dar apropiindu-se, și-a băgat piciorul în scară și, dînd pinteni calului, s-a năpustit asupra lui Balais și i-a dat o asemenea lovitură de lance în scut, încît l-a prăvălit la pămînt cu domnișoară cu tot, și apoi a spus : „Prietenă, de domnia voastră îmi pare rău că ați căzut, dar vă voi duce eu într-un loc unde vă veți simți bine și mă veți ierta, pentru că omul ăsta nu merită să vă însoțească". Balais s-a ridicat iute de jos și, dîndu-și seama că are de-a face chiar cu cavalerul pe care îl căuta, s-a acoperit cu scutul, a pus mîna pe spadă și a spus : „Domnule cavaler, mi-ați luat-o mult înainte, pentru că eu mi-am pierdut calul, dar așa să mă ajute Dumnezeu, dacă n-o să vă fac să plătiți ticăloșia din noaptea trecută". „Cum — a spus cavalerul —, voi sînteți unul din cei care au rîs de mine ?" „Da, și vă voi face din nou de rîs" ; și s-a azvîrlit asupra lui cu lancea în mînă și l-a lovit atît de tare în scut, încît i l-a îndoit și i-a rupt lancea aproape de mîner. Cavalerul a pus mîna pe spadă și i-a dat o lovitură în coif de i-a pătruns spada cam de vreo două degete, dar Balais s-a întors spre el și l-a apucat de scut atît de tare, încît șaua s-a sucit sub el și cavalerul a căzut jos înaintea lui Balais ; acesta s-a aruncat asupra lui și, scoțîndu-i coiful, i-a dat cîteva lovituri strașnice peste față și în cap cu mînerul spadei, năucindu-l și, cînd a văzut că nu se mai apără defel, i-a luat spada și a izbit-o de mai multe ori de-un bolovan, pînă a făcut-o bucăți ; apoi și-a vîrît spada în teacă, a luat armăsarul cavalerului, a așezat-o pe domnișoară pe calul ei și au pornit spre copacul

de la răspîntie ; pe drum au dat peste două colibe ale unor femei ce trăiau în sihăstrie, ca niște sfinte, și s-au ospătat din sărăcia lor ; femeile l-au binecuvîntat pe Balais pentru că îi ucisese pe tîlharii care săvîrșiseră multe fărădelegi prin ținutul acela. Apoi și-au urmat drumul pînă au ajuns la copacul de la răscruce, unde l-au găsit pe Amadis care tocmai sosise, și n-a trecut multă vreme că l-au zărit venind și pe don Galaor. Și toți împreună tare s-au mai bucurat că aventurile lor se sfîrșiseră în aceeași vreme și au hotărît să mînă în noaptea aceea într-un castel aflat în apropiere, al unui foarte cinstit cavaler, ce era tatăl domnișoarei adusă de Balais ; și așa au și făcut ; sosiți la castel, au fost foarte bine primiți și serviți cu tot ce le făcea trebuință, iar a doua zi dimineața, după ce au ascultat sfînta liturghie, și-au pus armurile, au încălecat și, lăsînd-o pe domniță la castelul tatălui ei, au pornit pe drumul spre Vindilisora. Balais a vrut să-i dea calul său lui don Galaor, așa cum îi făgăduise, dar acesta n-a primit, atît pentru că Balais își pierduse calul lui ca să îl redobîndească pe al lui Galaor, cît și pentru că Galaor însuși cîștigase alt cal.

CAPITOLUL XXIX

Cum a adunat regele Lisuarte Sfatul țării și ce s-a întîmplat cu acest prilej

Regele Lisuarte, foarte bucuros de veștile pe care piticul i le adusese despre Amadis și don Galaor, a hotărît ca, pentru cînd vor sosi aceștia, să adune Sfatul și acesta să fie cea mai strălucitoare adunare din cîte Sfaturi s-au ținut, și la el să ia parte cel mai mare număr de cavaleri.

Într-o zi, regelui i s-a înfățișat Olivas, cu plîngere împotriva ducelui de Bristoya, care îi ucisese un văr prin trădare. Regele, după ce s-a sfătuit cu cei mai pricepuți în astfel de treburi, a stabilit un soroc de o lună pentru duce ca să se înfățișeze și să răspundă învinuirilor prin luptă, iar dacă voiește, să mai aducă doi cavaleri să lupte alături de el, pentru că Olivas avea și el doi de partea lui, tot de neam ales și viteji, care puteau să îi apere

cauza. O dată făcut acest lucru, regele a poruncit ca toți nobilii de seamă să fie înștiințați să se înfățișeze la curte de Sfînta Marie Mică pentru Sfatul țării ; după cum le-a înștiințat și pe regină, cu toate doamnele și domnișoarele ei de neam mare. Astfel se adunaseră cu toții la palat, sporovăind veseli despre cele ce aveau să fie rînduite de Sfat, fără să știe și fără să gîndească la soarta schimbătoare care, în asemenea momente, își întinde neîndurătoare capcanele, pentru a se face cunoscută în mintea oamenilor și a nu le îngădui tihna la care jinduiesc. Și așa s-a întîmplat că în palat a intrat o domniță străină, mîndră foarte, însoțită de un cocon frumușel ; de cum a descălecat, domnița a întrebat cine este regele, iar acesta i-a răspuns : „Eu sînt, domniță". „Seniore — a spus ea —, după înfățișare păreți într-adevăr a fi rege, dar nu știu dacă și în inimă sînteți tot astfel". „Domnișoară — a răspuns el —, înfățișarea mi-ați văzut-o acum, iar cînd mă veți pune la încercare în privința inimii, veți afla adevărul". „Domnule — a spus domnișoara —, ați răspuns întocmai cum mi-am dorit și țineți minte ceea ce mi-ați spus în fața atîtor oameni de vază, pentru că vreau să vă pun la încercare, să văd cît de vitează vă e inima cînd va fi nevoie ; am auzit că vreți să adunați Sfatul țării de Sfînta Marie Mică la Londra și acolo, unde se vor afla mulți bărbați viteji, vreau să văd dacă sînteți așa cum se cuvine să fie, pe bună dreptate, stăpînul unui regat atît de mare și al unor cavaleri atît de vestiți". „Domnișoară — a spus regele —, dat fiind că faptele ce-mi stau în putere sînt mai grăitoare decît vorbele, voi fi cu atît mai bucuros cu cît vor fi de față mai mulți bărbați curajoși". „Seniore — a spus domnișoara —, dacă faptele vă sînt pe potriva vorbelor, mă socotesc foarte mulțumită și Dumnezeu să vă ocrotească". „Mergeți cu Dumnezeu, domnișoară !", a spus regele ; și toți ceilalți cavaleri au salutat-o cu aceleași vorbe. Domnița a plecat de la palat, iar regele a rămas de vorbă cu unii dintre cavalerii săi, dar să știți că pe mulți îi apăsa făgăduiala făcută de rege, temîndu-se ca nu cumva tînăra aceea să-l vîre într-o mare primejdie, știut fiind că regele era omul care n-ar fi șovăit, oricît de mare ar fi fost primejdia, ca să nu se facă de rușine ; și cum era atît de iubit de supușii săi, aceștia

ar fi vrut mai degrabă să treacă ei printr-o încercare grea şi să păţească o ruşine, decît să-l vadă suferind pe el ; de aceea mulţi n-au socotit că e bine ca un principe atît de mare să-şi dea cuvîntul atît de uşor unei femei străine, fără să cugete oleacă şi fără să ştie ce urmează să i se ceară, dar fiind obligat să-şi ţină promisiunea.

După ce curtenii sporovăiseră despre tot soiul de lucruri, pe cînd regina voia să se retragă în odăile ei, au intrat pe poartă trei cavaleri, dintre care doi în armură, iar al treilea, fără armură şi neînarmat, înalt şi bine legat, cu părul aproape coliliu, dar ţinîndu-se bine şi arătînd chipeş pentru anii lui. Acesta ducea un sipet şi, cum a întrebat de rege, a fost condus la el. Cavalerul a descălecat de pe armăsarul său şi, îngenunchind în faţa regelui, cu sipetul în mîini, a spus : „Dumnezeu să vă ocrotească, seniore, de vă veţi ţine cuvîntul, căci sînteţi principele ce a făcut cea mai frumoasă făgăduială din lume". Regele a întrebat : „Despre ce făgăduială e vorba, ori ce vreţi să-mi spuneţi cu asta ?" „Mi s-a spus — a răspuns cavalerul — că vreţi să păstraţi în cea mai mare noblețe şi cinste ordinul cavaleresc şi, cum sînt puţini principii ce se ostenesc întru acest lucru, fapta voastră se cere lăudată mai mult decît ale altora". „Într-adevăr, cavalere — a spus regele —, această făgăduială o voi respecta cîte zile voi mai avea de trăit". „Să vă ajute Dumnezeu — a zis cavalerul ; şi, cum am auzit spunîndu-se că vreţi să adunaţi Sfatul la Londra, cu mulţi bărbaţi de vază, iată, vă aduc un dar potrivit pentru un om ca voi şi pentru o asemenea sărbătoare". Şi a deschis sipetul, scoţînd dinăuntru o coroană de aur atît de meşteşugit lucrată, cu atîtea nestemate şi mărgăritare, că toţi s-au minunat cînd au văzut-o şi, într-adevăr, părea făcută să fie purtată doar de un mare senior. Regele a privit coroana îndelung, desfătîndu-se la gîndul că va fi a lui, iar cavalerul a spus : „Credeţi-mă, domnule, este o asemenea lucrătură, că nimeni dintre toţi meşterii ce lucrează aurul şi nestematele n-ar şti să spună ce preţ are". „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a spus regele —, dacă nu gîndesc la fel". „Dar oricît de deosebită ar fi lucrătura şi frumuseţea ei — a continuat cavalerul —, coroana aceasta are o taină mult mai de preţ,

şi anume că regele ce şi-o pune pe cap se va bucura întotdeauna de sporită cinste, aşa cum s-a întîmplat cu cel pentru care a fost făcută, pînă în ziua morţii sale. De atunci încoace nici un rege nu şi-a mai pus-o pe cap, iar dacă domnia voastră o doreşte, v-o dăruiesc în schimbul capului meu, pe care sînt pe cale să mi-l pierd". Regina, care se afla de faţă, a spus : „O asemenea podoabă, stăpîne, vi se potriveşte cu adevărat, aşa că daţi-i în schimb cavalerului tot ce vă va cere". „Iar domnia voastră, doamnă — a spus cavalerul —, ar trebui să cumpăraţi această frumoasă mantie pe care o am aici". „Arătaţi-mi-o — a spus ea —, căci îmi va face mare plăcere să o văd." Cavalerul a scos de îndată din sipet o pelerină, cea mai frumoasă şi mai bogat lucrată din cîte s-au văzut vreodată, care, în afară de nestemate şi mărgăritare, avea înfăţişate pe ea toate păsările şi animalele de pe lume, de toţi se uitau la ea ca la o minunăţie. Regina a exclamat : „Pe Dumnezeul meu, prietene, se pare că acest vestmînt n-a fost făcut decît de mîna unui om ce poate orice". „Doamnă — a spus cavalerul —, puteţi fi convinsă, fără să greşiţi, că această mantie a fost făcută de mîna şi priceperea unui om, dar foarte greu s-ar putea găsi acum cineva care să facă alta asemănătoare". Şi a adăugat „Şi mai trebuie să vă spun că e mai potrivită pelerina aceasta pentru o femeie căsătorită decît pentru una fără bărbat, pentru că are darul ca, în ziua cînd este îmbrăcată, să alunge orice supărare între femeie şi soţul ei". „Dacă e adevărat — a spus regina —, nu poate fi cumpărată cu nici un preţ". „Nu puteţi şti dacă e adevărat, cîtă vreme nu aveţi pelerina", a spus cavalerul. Regina, care îl iubea mult pe rege, cum îşi dorea să aibă acea mantie, pentru ca între ei să nu mai existe nici o supărare, a zis : „Cavalere, vă voi da pentru pelerină ceea ce îmi veţi cere". Iar regele a spus, la rîndul său : „Cereţi ce vă e pe plac pentru pelerină şi coroană". „Seniore — a răspuns cavalerul —, eu acum sînt tare încolţit de sorocul judecăţii celui ce mă ţine prizonier şi nu am răgaz să zăbovesc aici; şi nici nu ştiu cît preţuiesc aceste lucruri, dar voi veni la Sfatul de la Londra ; între timp, vă las coroana vouă şi pelerina reginei, dacă îmi făgăduiţi că îmi veţi da pentru ele ceea ce vă voi cere, ori mi le veţi înapoia după ce le veţi fi

pus la încercare virtuţile, şi sînt încredinţat că atunci mi le veţi plăti încă mai bine decît acum". „Cavalere, fiţi sigur că vi se va da ceea ce doriţi, ori vă vom înapoia pelerina şi coroana". Cavalerul a spus : „Domnilor cavaleri şi doamnelor, aţi auzit ce mi-a făgăduit regele şi regina, şi anume că îmi vor da coroana şi mantia, sau ceea ce le voi cere." „Am auzit cu toţii", au spus ei. După aceasta, cavalerul, luîndu-şi rămas bun, a spus : „Rămîneţi cu Dumnezeu, că eu plec spre cea mai cumplită temniţă în care a zăcut vreodată un om" ; cîtă vreme rămăseseră acolo, unul dintre cei doi cavaleri în armură îşi scosese coiful, arătîndu-se a fi un tînăr foarte chipeş, dar celălalt n-a vrut să şi-l scoată şi, cu toate că stătuse cu capul niţel aplecat, părea atît de uriaş că nu se afla cavaler la curtea regelui care să nu fie mai mic de stat decît el măcar cu un picior. În cele din urmă, au plecat toţi trei, iar pelerina şi coroana au rămas în mîinile regelui.

CAPITOLUL XXX

Cum au sosit Amadis, Galaor şi Balais la palatul regelui Lisuarte şi ce li s-a mai întîmplat după aceea

După ce Amadis şi Galaor împreună cu Balais au părăsit castelul acelei domniţe, au mers o bucată de vreme şi au ajuns fără nici un necaz la curtea regelui Lisuarte, unde au fost primiţi cu atîta cinstire şi bucurie de rege, de regină şi de toţi curtenii, cum nu mai fuseseră primiţi niciodată alţi cavaleri, în vremurile acelea, indiferent de unde ar fi sosit ; pe Galaor, pentru că nu-l mai văzuseră niciodată pînă atunci, dar auziseră de măreţele fapte de arme pe care le săvîrşise, iar pe Amadis, pentru că după vestea morţii sale ce le ajunsese la urechi nu credeau să-l mai vadă în viaţă şi toţi îl iubeau nespus. Şi era atîta lume care voia să-i vadă, încît de-abia puteau merge pe drumuri ori intra în palat. Regele i-a condus pe toţi trei

într-o odaie unde a pus să li se scoată armurile şi cînd lumea i-a văzut cît sînt de frumoşi, de chipeşi şi de tineri a început să-l blesteme pe Arcalaus, care vroise să-i ucidă pe cei doi fraţi. Socotind că nu se vor mai despărţi unul de altul, regele a trimis un fecior să-i spună reginei să-i primească bine pe cei doi cavaleri, Amadis şi Galaor, care veneau să o vadă. După care Agrajes, luîndu-i pe fiecare de cîte un braţ, bucuros cum nu se mai poate, i-a condus în odaia reginei, unde se aflau şi don Galvanes şi regele Arban de Norgales ; cînd au intrat pe uşă şi Amadis a văzut-o pe Oriana, doamna sa, inima i s-a înfiorat de nespusă bucurie, dar şi ea era atît de bucuroasă, că oricine ar fi privit-o şi-ar fi dat seama de asta foarte limpede, căci cu toate că Oriana primise mai multe veşti despre el, tot mai avea o bănuială că n-ar fi fost în viaţă, aşa că, văzîndu-l teafăr şi vesel, amintindu-şi de chinurile şi durerile îndurate pentru el, a început să plîngă fără voia ei ; atunci, lăsînd-o pe regină să o ia înainte, Oriana s-a oprit o clipă să-şi şteargă ochii, dar n-a văzut-o nimeni, căci toţi erau cu ochii ţintă la cavaleri. Amadis a îngenuncheat în faţa reginei şi, luîndu-l pe Galaor de mînă, a spus : „Doamnă, iată-l pe cavalerul pe care m-aţi trimis să îl caut". „Mult mă bucur", a spus ea şi, ridicîndu-l de jos, l-a îmbrăţişat pe Amadis şi apoi pe Galaor. Regele i-a spus reginei : „Doamnă, vreau să împărţiţi cu mine". „Ce ?", a întrebat ea. „Daţi-mi-l mie pe Galaor — a spus el —, de vreme ce Amadis e cavalerul vostru". „Seniore — a spus ea —, ceea ce-mi cereţi nu e puţin lucru, într-adevăr, căci niciodată nu s-au mai făcut asemenea daruri în Marea Britanie, dar aşa e drept să fie, căci voi sînteţi cel mai mare dintre toţi regii cîţi au domnit aici" ; apoi, adresîndu-i-se lui Galaor : „Prietene, ce credeţi că trebuie să răspund la cererea regelui ?" „Doamnă — a spus el —, eu socotesc că unui stăpîn atît de mare trebuie să i se dea orice ar cere, dacă e cu putinţă, iar eu sînt gata să vă slujesc, orice îmi veţi cere, numai să nu fie împotriva voinţei fratelui şi stăpînului meu Amadis, căci eu nu voi face niciodată decît ceea ce îmi va porunci el". „Mult mă bucur — a spus regina — că ascultaţi de poruncile fratelui vostru, căci astfel mă voi bucura şi de domnia voastră, aşa cum mă bucur de dînsul, fiindcă este cavalerul meu".

Amadis a spus : „Domnule şi frate, împliniţi poruncile reginei ; aceasta este rugămintea şi dorinţa mea". Atunci Galaor i-a spus reginei : „Doamnă, de vreme ce am primit îngăduinţa celui ce are atîta putere asupra mea, sînt la porunca voastră să faceţi cu mine ceea ce doriţi". Ea l-a luat de mînă şi i-a spus regelui : „Seniore, iată, vi-l dau pe Galaor, aşa cum mi-aţi cerut, şi vă rog să îl iubiţi pe potriva marii lui bunătăţi şi vitejii şi nu vă va părea rău". „Aşa să mă ajute Dumnezeu — a spus regele —, dar cred că greu ar fi să-l iubească cineva pe el sau pe cineva asemeni lui pe potriva vitejiei şi bunătăţii sale". La auzul acestor vorbe, Amadis a privit-o pe doamna sa şi a oftat, nesocotind ceea ce spune regele, căci gîndea că iubirea lui pentru Oriana este mai mare decît vitejia lui şi a tuturor bărbaţilor ce îmbracă armură.

Şi aşa cum aţi auzit, Galaor a rămas vasalul regelui şi n-a încetat să fie, în ciuda celor ce aveau să se petreacă mai tîrziu între rege şi Amadis, aşa cum o să vă istorisesc mai departe. Regele s-a aşezat lîngă regină şi l-au chemat pe Galaor în faţa lor, ca să vorbească cu el. Amadis a rămas cu Agrajes, vărul lui ; Oriana, Mabilia şi Olinda stăteau împreună, mai departe de celelalte doamne, pentru că erau de rang mai înalt şi mai însemnate. Mabilia i-a spus lui Agrajes : „Domnule şi frate, aduceţi-l aici pe acest cavaler pe care l-am dorit atît de mult". Cavalerii s-au apropiat de ele şi, cum ea ştia prea bine ce leac le face trebuinţă inimilor lor pentru a se însănătoşi, l-a aşezat pe Amadis alături de Oriana, pe Agrajes lîngă Olinda, iar ea, rămînînd între cele două, a spus : „Acum mă aflu în mijlocul celor patru fiinţe pe care le iubesc cel mai mult pe lumea asta". Cînd Amadis s-a văzut lîngă doamna sa, inima a prins să-i zvîcnească nebună, călăuzindu-i ochii spre fiinţa pe care o iubea cel mai mult pe lume şi s-a apropiat mai mult de ea cu multă smerenie ; ea, întinzînd mîinile prin faldurile pelerinei, i-a apucat mîinile, strîngîndu-le în semn de îmbrăţişare, şi i-a spus : „Prietene, ce chinuri şi dureri m-a făcut să îndur acel trădător cu vestea morţii voastre. Credeţi-mă că nu s-a mai aflat vreodată o femeie în asemenea primejdie. Şi, în mod sigur, domnule, aveam multă dreptate, căci nimeni n-ar fi suferit o pierdere mai mare decît mine pierzîndu-vă pe voi,

pentru că, așa cum sînt mai iubită decît toate femeile, tot astfel soarta cea bună a vrut să fiu iubită de cel mai prețuit bărbat". Auzindu-se lăudat de doamna sa, Amadis și-a lăsat ochii în pămînt și nici n-a mai îndrăznit să o privească ; și i se părea atît de frumoasă, încît, cu simțurile tulburate, cuvintele le-au murit pe buze și n-a putut răspunde. Oriana, care avea ochii ațintiți asupra lui, și-a dat seama de starea în care se află și a spus : „Ah, prietene și seniore ! Cum să nu vă iubesc mai mult decît orice pe lume, cînd toți cei ce vă cunosc vă iubesc și vă prețuiesc ; e foarte firesc ca eu să vă iubesc și să vă prețuiesc, la rîndul meu, mai mult decît o fac ei". Amadis, căruia îi mai trecuse tulburarea, i-a spus : „Doamnă, moartea mea dureroasă din fiecare zi, pricinuită de voi, ar trebui să o plîngeți, căci cealaltă, de care ați pomenit mai înainte, dacă m-ar lua, aș avea parte de o mare mîngîiere și de tihnă și dacă inima mea întristată nu ar fi întărită de marea dorință de a vă sluji, împotrivindu-se cu nespusă tărie multelor și amarnicelor lacrimi ce țîșnesc din ea, de mult m-aș fi topit și aș fi dispărut în ele, nu pentru că nu aș ști că dorințele sale lumești îi sînt pe deplin satisfăcute doar prin faptul că vă amintiți de ele, ci pentru că marea suferință a acestei inimi are nevoie de mai multă bunăvoință decît merită pentru a putea rezista ; și dacă această bunăvoință nu se va face simțită curînd, în scurtă vreme inima mea își va da crudul sfîrșit".

Pe cînd rostea aceste vorbe, lui Amadis îi curgeau șiroaie de lacrimi pe obraz, fără să și le poată stăpîni în vreun fel, pentru că era atît de chinuit în clipele acelea încît, dacă acea iubire adevărată, care îi aducea atîta suferință, nu avea să îl mîngîie cu speranța ce se naște în asemenea împrejurări disperate în inimile celor înrobiți, n-ar fi fost de mirare ca, în prezența doamnei sale, sufletul să i se despartă de trup. „Ah, prietene ! Pentru numele Domnului — a spus Oriana —, nu îmi vorbiți de moartea voastră, căci mi se oprește inima în loc, de vreme ce nu nădăjduiesc să mai trăiesc nici măcar un ceas în urma voastră și, dacă mă bucur de viață, o fac pentru că trăiți pe lumea asta. Cred, fără îndoială, tot ceea ce îmi spuneți, pentru că eu însămi sînt în aceeași stare ca dom-

nia voastră şi dacă suferinţa voastră pare mai mare decît a mea este pentru că, nutrind aceeaşi dragoste, dar neavînd puterea ce vouă nu vă lipseşte de a lupta pentru împlinirea dorinţelor din inimile noastre, iubirea şi suferinţa voastră vi se par mult mai mari decît ale mele. Dar, orice s-ar întîmpla, vă făgăduiesc că dacă soarta ori mintea mea nu ne va arăta drumul spre tihna noastră, slabele mele forţe îl vor găsi, căci mai mică mi se pare primejdia de a-mi pierde dragostea tatălui şi a mamei mele şi a altora, datorită nemăsuratei voastre iubiri, decît să trăim ca acum în veşnice chinuri şi suferinţe, născute din cruda dorinţă ce creşte în noi zi de zi şi ne copleşeşte". Amadis, auzind acestea, a oftat din adîncul inimii şi a vrut să spună ceva, dar n-a izbutit, iar ea, văzîndu-l parcă dus pe altă lume, l-a luat de mînă şi, lipindu-se de el, i-a spus : „Prietene şi stăpîne, nu vă pierdeţi cu firea, căci îmi voi ţine făgăduiala ; rămîneţi la Sfatul pe care vrea să îl adune regele, tatăl meu, aşa cum vă vor ruga regele şi regina, ştiind că prin voi va dobîndi şi mai multă faimă şi măreţie".

Tocmai atunci regina l-a chemat pe Amadis şi l-a poftit să se aşeze lîngă don Galaor, iar doamnele şi domnişoarele de onoare îi priveau pe amîndoi, spunînd : „La fel i-a plămădit Creatorul pe amîndoi, făcîndu-i mai frumoşi decît pe ceilalţi cavaleri, mai buni şi mai viteji". Adevărul e că semănau aşa de bine, încît cu greu îi puteai deosebi, doar că don Galaor era ceva mai alb la piele, pe cînd Amadis, cu părul blond şi creţ, era mai aprins la chip şi niţel mai vînjos. Şi au rămas ei de vorbă cu regina o vreme, pînă ce Oriana şi Mabilia i-au făcut semn reginei să-l trimită pe don Galaor la ele ; regina, luîndu-l de mînă, i-a spus : „Domniţele acelea, pe care nu le cunoaşteţi, vă doresc ; să ştiţi că una este fiica mea, iar cealaltă vara voastră primară". Galaor s-a îndreptat spre ele şi, văzînd marea frumuseţe a Orianei, s-a minunat, căci nu-şi putea închipui că ar putea cineva să atingă această perfecţiune şi a bănuit că marea vitejie a lui Amadis, fratele lui, şi dorinţa de a rămîne aici mai mult decît în oricare loc, i se trag de la faptul că lui şi nimănui altcuiva îi fusese hărăzit să iubească o fiinţă atît de deosebită pe lumea asta. Domniţele l-au salutat şi l-au primit foarte bine, spunîn-

du-i : „Don Galaor, fiţi binevenit !“ „Aflaţi doamnelor, că n-aş fi venit la curte în următorii cinci ani, dacă nu m-ar fi adus cel ce îi supune pe toţi cei ce îmbracă armură, prin forţa armelor sau prin vorbe bune, căci nu se află muritor mai priceput ca el nici în mînuirea armelor, nici în folosirea vorbelor“. Oriana şi-a înălţat ochii şi, privindu-l pe Amadis, a oftat, iar Galaor, care o privea, şi-a dat seama că bănuiala lui e mai adevărată decît credea înainte, nu din alte pricini, ci doar fiindcă socotea că aşa e drept, ca fratele lui şi nu un altul să fie cel iubit de această domniţă. Pe cînd stăteau astfel de vorbă, a sosit şi regele şi a sporovăit vesel cu ei, făcînd glume şi rîzînd, pentru ca toţi să se bucure de bucuria lui ; apoi, luîndu-i cu el, au pătruns în marea sală, unde se aflau mulţi nobili de vază şi cavaleri prea vestiţi, şi, cum masa fusese aşternută, s-au aşezat să mănînce. Regele a poruncit ca Amadis, Galaor, Galvanes fără de Ţară şi Agrajes să fie aşezaţi la o masă, fără să mai stea cu ei vreun alt cavaler şi, aşa cum s-au aflat împreună la acel ospăţ, s-au aflat mai apoi în multe locuri, trecînd prin primejdii mari şi isprăvi de arme, căci strînsele legături de rudenie şi iubirea ce-şi purtau unul altuia îi legaseră mult şi, cu toate că don Galvanes nu era rudă decît cu Agrajes, Amadis şi Galaor nu i-au spus niciodată altfel decît unchi, iar el le-a spus întotdeauna nepoţi, motiv pentru care cinstea şi faima sa au crescut mult, aşa cum se va povesti mai departe.

CAPITOLUL XXXI

Cum a adunat regele Lisuarte Sfatul ţării în oraşul Londra

Aşa cum Dumnezeu, în bunătatea lui, a făcut din Lisuarte prinţ dezmoştenit, rege al Marii Britanii, prin moartea fratelui său, regele Falangris, tot astfel, prin voia sa (căci datorită lui ne sînt îngăduite şi date toate), nenumăraţi cavaleri şi domniţe fiice de regi, şi mulţi alţii de pe meleaguri străine, nobili de viţă veche şi de stirpe aleasă, veneau să-l slujească, nesocotindu-se nici unul

mulţumit dacă nu era vasalul său ; şi pentru că asemenea lucruri, datorită slăbiciunii noastre aduc cu sine multă trufie şi încă şi mai mult nemulţumirea şi nerecunoştinţa faţă de cel ce ni le dăruie, tot el i-a îngăduit soartei ca, hărăzindu-i clipe menite să-i întunece gloria prea luminoasă şi tihna în care trăia sufletul său moleşit, să-l facă să-l slujească mai degrabă pe împărţitorul de daruri decît pofta netrebnică stîrnită de avuţii şi să-l ajute cît mai mult pe drumul acesta, pedepsindu-l, însă, cu o groaznică şi cumplită prăbuşire, dacă ar fi urmat calea opusă. Vrînd, deci, regele Lisuarte ca măreţia regatului său să fie cunoscută întregii lumi, sfătuindu-se cu Amadis, Galaor şi Agrajes şi cu alţi cavaleri de seamă de la curte, a poruncit, aşa cum se gîndise şi spusese mai înainte, ca peste cinci zile toţi marii nobili din regatul său să vină pentru Sfat la Londra, care, în vremea aceea, veghea ca o acvilă deasupra întregii creştinătăţi, pentru ca acolo să se ia hotărîri însemnate privind ordinul cavalerilor, şi anume, ca acesta să fie apărat şi cinstit mai mult decît la orice curte regească ori împărătească ; dar chiar la acest Sfat, unde regele cugeta că toţi i se vor închina, aici l-au lovit primele vicleşuguri ale sorţii, căci însăşi viaţa lui şi soarta regatului s-au aflat în cumpănă, acesta urmînd să fie împărţit, aşa cum vă vom povesti mai departe.

Regele Lisuarte a plecat de la Vindilisora însoţit de toţi cavalerii săi, împreună cu regina, doamnele şi domnişoarele ei, pentru Sfatul ce urma să se adune în oraşul Londra. Era atît de multă lume, că nu puteai să-i numeri. Printre toţi aceştia se aflau mulţi cavaleri tineri cu armuri bogate şi pline de găteli şi nenumărate fete de regi şi alte domniţe de neam mare, cărora primii le făceau curte necontenit, astfel că în timpul drumului s-au organizat multe turniruri şi serbări. Regele poruncise să se ia corturi şi toate cele trebuincioase pentru a nu intra în nici o aşezare şi să poată face popasuri în luncile de pe malul rîurilor şi pîrîiaşelor aflate la tot pasul în ţinutul acela. Aşa că întreg drumul toţi s-au bucurat de cea mai veselă şi mai plăcută viaţă de pînă atunci, pentru ca nenorocirea, atît de cruntă şi cumplită, ce avea să întunece această veselie, să fie simţită de sufletele lor cu mai mult zbucium şi întristare.

Şi astfel au ajuns la acel mare oraş, pe numele său Londra, unde au găsit atît de mulţi oameni, încît ai fi zis că tot pămîntul s-a adunat acolo. Regele şi regina cu toată suita s-au îndreptat spre palatele lor, unde au poruncit să fie găzduiţi, de asemenea, Amadis, Galaor, Agrajes şi don Galvanes, precum şi alţi cîţiva dintre cei mai preţuiţi cavaleri ; ceilalţi veniţi au fost găzduiţi în case foarte bune pe care slujbaşii regelui le aleseseră mai dinainte. În noaptea aceea s-au odihnit cu toţii şi în următoarele două zile s-au desfătat cu baluri şi jocuri organizate la palat şi în afara acestuia, în oraş, la care Amadis şi Galaor erau admiraţi de toţi ; şi atîta lume se strîngea să-i vadă cînd apăreau undeva, că toate străzile erau pline şi, din pricina asta, de multe ori nici nu mai ieşeau din încăperile lor. La Sfatul acesta de care aţi auzit a venit şi un mare senior, mare mai degrabă ca avere şi putere decît ca demnitate şi virtuţi, pe numele lui Barsinan, senior de Sansueña ; acesta venise nu pentru că ar fi fost vasalul regelui Lisuarte, nici prieten ori cunoscut, ci pentru o pricină pe care o veţi afla pe dată. Căci trebuie să ştiţi că, pe cînd Barsinan acesta se afla în ţinutul lui, a sosit la el Arcalaus Vrăjitorul, care i-a spus : „Barsinan, seniore, dacă ai vrea, eu aş da poruncă să fii rege fără prea multă trudă şi osteneală". „Ba — a spus Barsinan —, m-aş osteni şi aş trudi cu multă plăcere chiar, de ar fi nevoie, pentru a putea ajunge rege". „Ai răspuns ca un om înţelept — a spus Arcalaus — şi eu te voi face rege dacă îmi dai crezare şi te legi să-mi dai slujba de mare majordom şi să o păstrez cît timp vei fi tu în viaţă". „Voi face acest legămînt cu multă plăcere — a zis Barsinan. Dar, grăiţi-mi, cum se poate împlini ceea ce mi-aţi spus ?" „O să vă spun — a zis Arcalaus. Mergeţi la primul Sfat pe care îl va ţine regele Lisuarte şi luaţi cu voi cît mai mulţi cavaleri, iar eu voi face astfel încît să pun mîna pe rege şi să nu-i poată veni în ajutor nici unul dintre ai săi ; tot în ziua aceea voi pune mîna pe fiica lui, Oriana, şi o să v-o dau de nevastă ; iar după cinci zile am să trimit la curte capul regelui. Atunci veţi cere să luaţi voi coroana şi, cum el va fi mort, iar fiica lui, moştenitoarea de drept a regatului, se va afla în puterea voastră, nimeni nu se va putea opune". „Dacă veţi împlini făgăduinţa asta

— a spus Barsinan —, fiţi sigur că voi face din voi omul cel mai bogat şi mai puternic din cîţi se vor afla alături de mine". „Voi face tot ce am spus", a răspuns Arcalaus.

Din pricina asta, cum aţi auzit, venise la Sfat marele senior din Sansueña, Barsinan. Regele i-a ieşit în întîmpinare cu o suită numeroasă, crezînd că venise cu gînduri bune şi curate, şi a poruncit să fie găzduit cu toată suita lui şi să li se dea orice le-ar fi făcut trebuinţă ; dar trebuie să vă spun că, văzînd Barsinan atîţia cavaleri şi ştiind cît de mult şi cu cîtă credinţă îl iubeau aceştia pe regele Lisuarte, tare s-a mai căit că pornise să săvîrşească asemenea faptă, zicîndu-şi că pe un asemenea om nu îl poate lovi nici o nenorocire. Dar acum, că tot intrase în horă, s-a hotărît să aştepte sfîrşitul întîmplărilor, căci adesea ceea ce pare cu neputinţă, fără vreun sfat înţelept anume, devine mult mai repede cu putinţă decît ceea ce pare posibil. Aşa că i-a spus regelui : „Maiestate, am auzit că adunaţi marele Sfat şi am venit să vă aduc salutul meu, căci eu nu am pămînturi de la domnia voastră ci de la Dumnezeu, care le-a dăruit strămoşilor mei şi mie". „Prietene — i-a răspuns regele —, vă mulţumesc mult şi vă voi răsplăti aşa cum se cuvine şi cum îmi va sta în puteri, căci, într-adevăr, sînt foarte bucuros că întîlnesc un bărbat atît de nobil ca domnia voastră şi, cu toate că în jurul meu se află mulţi oameni de neam mare, sînt fericit să primesc salutul vostru, mai degrabă decît pe al celorlalţi, fiind convins că dorinţa care v-a îndemnat să vă părăsiţi ţara ca să mă vizitaţi, vă va face să-mi daţi sfaturi bune întru cinstea şi folosul meu". „De aceasta puteţi fi sigur — a spus Barsinan —, căci atît cît mă voi pricepe vă voi sfătui, potrivit gîndului şi dorinţei ce m-au făcut să vin aici". Şi spunea adevărul, dar regele Lisuarte, care se gîndea la altceva, i-a mulţumit. După aceasta, a poruncit să se ridice corturi pentru el şi pentru regină pe un cîmp întins în afara oraşului şi l-a poftit pe Barsinan să locuiască în palatul său, sfătuindu-se cu el despre multe lucruri pe care se gîndise să le hotărască cu prilejul Sfatului, mai cu seamă despre cele privitoare la ordinul cavaleresc, şi i-a lăudat pe toţi cavalerii săi pentru marile lor virtuţi, dar, mai ales, îi proslăvea pe Amadis şi pe don Galaor, fratele său, ca fiind amîndoi cei mai viteji cavaleri din

cîţi se aflau pe pămînt la vremea aceea ; apoi, lăsîndu-l pe Barsinan în palat, a plecat spre corturile sale, unde regina sosise deja ; de asemenea, regele a mai poruncit să fie vestiţi toţi gentilomii săi să i se înfăţişeze a doua zi, căci voia să le spună pentru ce îi adunase. Barsinan şi oamenii lui au fost îndestulaţi cu toate cîte le făceau trebuinţă, dar să ştiţi că în noaptea aceea n-a dormit liniştit, gîndindu-se la marea nebunie pe care o săvîrşise, socotind că pe un bărbat atît de viteaz cum este regele, bucurîndu-se de atîta putere, nu-l pot doborî nici ştiinţa lui Arcalaus, nici puterile adunate din întreaga lume. A doua zi dimineaţa, regele şi-a îmbrăcat straiele regeşti, aşa cum se cuvenea într-o asemenea zi, şi a poruncit să fie adusă coroana lăsată de cavaler, iar reginei să i se spună să îmbrace pelerina. Regina a deschis sipetul unde acele lucruri se aflau sub cheie, cheia fiind tot timpul la ea şi, găsind sipetul gol, tare s-a mai minunat şi a început să-şi facă cruce şi a trimis să fie înştiinţat regele ; acesta, aflînd vestea, tare s-a mai necăjit, dar n-a lăsat să se vadă nimic, nici măcar să se bănuiască ceva, şi, ducîndu-se la regină, a luat-o deoparte şi i-a spus : „Doamnă, cum aţi păzit atît de prost un lucru ce ne era atît de bine venit acum ?“ „Domnule — a răspuns ea —, nu ştiu ce să mai spun, decît că sipetul era încuiat şi cheia am avut-o eu, fără s-o încredinţez nimănui ; dar să ştiţi că în noaptea trecută parcă se făcea că a venit la mine o domnişoară, rugîndu-mă să-i arăt sipetul, iar eu, în vis, i l-am arătat ; ea mi-a cerut cheia, eu i-am dat-o, ea a descuiat sipetul şi a scos din el pelerina şi coroana ; apoi, încuindu-l din nou, a pus cheia la locul unde se afla mai înainte şi punîndu-şi pelerina şi coroana pe cap, părîndu-i-se că o privesc cu mare plăcere, mi-a spus : «Cei care vor avea pelerina şi coroana vor domni, mai înainte de a trece cinci zile, în ţara puternicului senior care acum se trudeşte să-şi apere hotarele şi se pregăteşte să cucerească pămînturi străine» ; iar eu am întrebat-o «Cine este acesta ?» ; şi ea mi-a răspuns : «Cînd va sosi vremea, veţi afla, aşa cum am spus» ; şi a dispărut din faţa mea cu coroana şi pelerina. Dar, credeţi-mă, nu-mi pot da seama dacă totul s-a întîmplat în vis sau aievea.“ Regele s-a minunat foarte

şi a spus : „Să nu ne mai gîndim la asta şi să nu mai povestiţi nimănui întîmplarea" ; şi, ieşind amîndoi din cortul reginei, au intrat în celălalt, însoţiţi de atîţia cavaleri, doamne şi domnişoare, de era mai mare minunea nu alta pentru oricine privea ; regele s-a aşezat pe un tron foarte frumos şi regina pe un altul, ceva mai scund, amîndouă aflate pe o estradă acoperită cu pînză ţesută din fir de aur ; de partea regelui s-au rînduit cavalerii, iar de partea reginei, doamnele şi domnişoarele sale ; cel mai aproape de rege se aflau cei patru cavaleri pe care acesta îi preţuia cel mai mult : Amadis, Galaor, Agrajes şi Galvanes fără de Ţară, iar în spatele lor se aflau Arban, regele din Norgales, în armură şi cu spada în mînă, şi două sute de cavaleri înarmaţi. Şi cum stăteau ei toţi aşa tăcuţi, că nici unul nu vorbea, s-a ridicat de jos o doamnă frumoasă şi cu straie bogate şi, o dată cu ea, o duzină de doamne şi domniţe toate gătite la fel, căci doamnele de neam mare şi nobilii au acest obicei de a-i îmbrăca pe cei ce îi însoţesc în asemenea împrejurări la fel de frumos ca pe ei înşişi. Frumoasa doamnă, deci, s-a înfăţişat regelui şi reginei cu însoţitoarele sale şi a spus : „Seniori, ascultaţi-mă, vă rog, căci am venit să-mi ţin făgăduiala faţă de cavalerul ce se află acolo" ; şi, arătînd cu mîna spre Amadis, şi-a început istoria : „Multă vreme am fost cerută de soţie de Angriote de Estravaus, aici de faţă" ; şi a povestit toate cîte se petrecuseră cu ei şi din ce pricină l-a pus să păzească Valea Pinilor ; „Dar s-a întîmplat — a continuat ea — ca un cavaler, pe nume Amadis, să-l facă să părăsească această vale prin forţa armelor şi se spune că, legînd ei apoi prietenie, Amadis i-a făgăduit că îşi va folosi toată puterea pentru ca eu să-i fiu soţie lui Angriote ; eu am pus cît mai multe străji la castel, gîndind că astfel nu va putea intra aici un cavaler străin" ; şi a povestit felul cum rînduise paza, aşa cum v-am spus mai înainte, şi a adăugat : „Domnule, toate strădaniile mele, de care v-am vorbit, au fost însă nimicite de acest cavaler ce se află la picioarele voastre (asta spunea despre Amadis, neştiind cine este) şi care, de cum a pătruns în castel, mi-a făgăduit de bunăvoie că îl va scăpa pe Amadis de legămîntul pe care îl făcuse, cum că îl va ajuta pe Angriote, fie prin puterea armelor, fie prin alt mijloc. După ce a făgăduit

acest lucru, acest cavaler s-a luptat cu un unchi al meu, aici de faţă"; şi a istorisit pricina luptei şi cum s-a petrecut totul şi, atunci, mulţi şi-au îndreptat privirile spre Gasinan, pe care mai înainte nu îl luaseră în seamă, auzind că îndrăznise să se lupte cu Amadis ; apoi, doamna a povestit sfîrşitul înfruntării şi cum unchiul ei, învins, era cît pe ce să-şi piardă viaţa, şi cum ea îl rugase pe cavaler să-i dăruiască viaţa unchiului ei, încheind astfel : „Domnilor, cavalerul nu l-a ucis în urma rugăminţii mele, cu condiţia ca eu să mă înfăţişez la primul Sfat ce se va aduna şi să-i îndeplinesc rugămintea pe care mi-o va face şi iată-mă aici, la acest Sfat, cel dintîi ce are loc, ca să-mi ţin făgăduiala, cerîndu-i, în faţa voastră, să-şi respecte făgăduiala, iar eu voi îndeplini ceea ce îmi va cere, dacă îmi stă în putere". Atunci, Amadis s-a ridicat şi a spus : „Seniore, doamna a spus adevărul cu privire la făgăduielile făcute, şi lucrurile s-au petrecut într-adevăr aşa ; mă învoiesc în faţa voastră să-l scap pe Amadis de făgăduiala făcută lui Angriote, iar ea să-mi îndeplinească rugămintea, aşa cum s-a legat". Doamna s-a arătat foarte mulţumită şi a spus : „Cereţi-mi, dară, ceea ce doriţi". Amadis a spus : „Ceea ce vă cer este să vă căsătoriţi cu Angriote şi să îl iubiţi, aşa cum vă iubeşte el". „Sfîntă Fecioară ! Apără-mă ! — a spus ea. Ce vorbe sînt acestea ?" „Buna mea doamnă — a spus Amadis —, vă cer să vă căsătoriţi cu un bărbat ce trebuie să-şi ia de soţie o doamnă frumoasă şi de neam mare, cum sînteţi domnia voastră". „Vai, cavalere ! — a spus ea. Aşa vă ţineţi făgăduiala ?" „V-am făgăduit că vă voi cere un lucru care să nu vă ştirbească onoarea — a spus el ; şi dacă am promis că îl voi scăpa pe Amadis de făgăduiala făcută lui Angriote, asta fac acum, căci eu sînt Amadis şi îmi respect făgăduiala atît faţă de voi cît şi faţă de el". Doamna a rămas tare uimită şi l-a întrebat pe rege : „Seniore, e adevărat că acest viteaz cavaler este Amadis ?" „Întru totul adevărat", a răspuns regele. „Ah, nefericita de mine ! — a exclamat ea. Cum m-am mai lăsat înşelată ! Acum îmi dau seama că nici cu ajutorul minţii, nici cu vicleşuguri, omul nu poate fugi de voinţa lui Dumnezeu ; cît m-am zbătut eu să fiu departe de Angriote, nu pentru că nu mi-ar fi pe plac, ori pentru

că n-aş fi ştiut că pentru marele lui curaj merită să-mi fie stăpîn, ci pentru că socoteam să trăiesc în cinste şi libertate, nelegată de nimeni ; şi, cu cît m-am trudit să fiu mai departe de el, cu atît mă văd acum mai aproape". Regele, atunci, a spus : „Aşa să mă ajute Dumnezeu, prietenă, dacă n-ar trebui să vă bucure această întîmplare, căci voi sînteţi frumoasă şi de neam mare, iar el este cavaler, tînăr şi chipeş, şi dacă domnia voastră sînteţi bogată şi aveţi averi multe, el e bogat în vitejie şi virtute, în faptele lui de arme cît şi în felul de a se purta, aşa cum trebuie să fie un cavaler, şi de aceea socotesc că e foarte potrivită căsătoria voastră cu el, după cum cred că toţi cîţi se află aici la curte gîndesc la fel". Doamna a spus : „Dar voi, doamnă, regina mea, pe care Dumnezeu a făcut-o una dintre cele mai bune şi înţelepte femei din lume, ce spuneţi ?" „Spun — a răspuns ea — că pe cît este de lăudat şi preţuit Angriote de către alţii la fel de buni, merită să fie seniorul unui ţinut întins şi să fie iubit de orice femeie pe care o iubeşte". Amadis i-a spus: „Buna mea doamnă, să nu credeţi că i-am făgăduit aceasta lui Angriote din întîmplare ori din prietenie, căci, de ar fi aşa, ar trebui să fiu vestit mai mult ca nebun şi uşuratic decît ca un om cu virtute ; cunoscînd însă marea lui vitejie în luptă, ce era să mă coste foarte scump, şi marea prietenie şi dragoste pe care le nutreşte pentru voi, am socotit că e drept, şi nu numai eu, ci toţi cei cu judecata întreagă, să încercăm, lui să-i potolim patima, iar pe voi să vă facem să îl cunoaşteţi cu-adevărat". „De bună seamă, domnule — a spus ea —, sînteţi atît de cinstit, încît sînt convinsă că nu spuneţi decît adevărul în faţa atîtor nobili de vază şi, de vreme ce voi îl socotiţi un om atît de bun, iar regele şi regina, stăpînii mei, de asemenea, prea nebună aş fi să nu îl îndrăgesc, deşi făgăduisem să nu fac asta ; dar cum nu pot să plec de aici, iată-mă, şi facă-se voia voastră". Amadis a luat-o de mînă şi, chemîndu-l pe Angriote, i-a spus de faţă cu cincisprezece cavaleri din neamul lui, care îl însoţiseră : „Prietene, v-am făgăduit că vă voi ajuta să vă dobîndiţi iubita ; spuneţi-mi dacă ea este". „Ea este doamna mea — a spus Angriote — şi eu îi aparţin". „Atunci, luaţi-o — a spus Amadis —, cu legămînt că vă veţi căsători şi o veţi iubi mai mult decît pe toate celelalte femei de pe lumea asta". „De-

sigur, domnule — a spus Angriote —, şi de asta să fiţi pe deplin încredinţat". Regele i-a poruncit episcopului de Salerno să îi conducă la capelă şi să le dea binecuvîntarea Sfintei biserici ; şi astfel, Angriote şi doamna lui, împreună cu episcopul şi cu toţi cei din neamurile lor, au pornit spre oraş, unde a avut loc căsătoria lor cu mare ighemonicon ; şi putem spune că nu oamenii, ci Dumnezeu a făcut-o, văzînd marea cumpătare de care a dat dovadă Angriote cînd doamna s-a aflat în puterea lui şi totuşi n-a făcut lucrul pe care îl dorea cel mai mult pe lume, împotriva dorinţei ei ; ba mai mult, primejduindu-şi viaţa, la porunca ei, ar fi putut să-şi piardă viaţa în lupta cu Amadis, căci a dorit ca acea rezistenţă pe care raţiunea o opunea unor dorinţe neînfrînate să nu fie lipsită de acea comoară pe care o merita şi pe care el o dorea atît de mult.

CAPITOLUL XXXII

Cum regele Lisuarte, după ce s-a adunat Sfatul ţării, a vrut să afle părerea cavalerilor despre ceea ce avea de hotărît

Regele a rămas să stea de vorbă cu gentilomii săi şi le-a spus : „Prieteni, aşa cum Dumnezeu m-a făcut să fiu mai bogat şi mai avut în pămînturi şi oameni decît toţi vecinii mei, tot astfel se cuvine ca, întru slujirea lui, eu să înfăptuiesc lucruri mai bune şi mai de laudă decît oricare dintre ei, şi vreau să îmi spuneţi tot ceea ce socotiţi cu minţile voastre că ar putea să ne aducă vouă şi mie mai multă cinstire ; şi vă făgăduiesc că aşa voi face, cum îmi veţi spune". Barsinan, seniorul de Sansueña, care lua parte la sfat, a spus „Ei bine, domnilor, aţi auzit ce v-a cerut regele. Eu socotesc că ar fi bine, dacă binevoieşte şi domnia sa, să vă lase singuri, să cugetaţi asupra a ceea ce vă cere, căci astfel, gîndurile vă vor fi călăuzite fără stînjenire, şi apoi, el va alege, dintre toate sfaturile, pe cele ce i se vor părea mai potrivite". Regele a spus că a grăit înţelept şi, rugîndu-l pe el să rămînă acolo, s-a retras în alt cort,

iar cavalerii au rămas unde se aflau. Atunci Serolis Flamandul, care, pe atunci era conte de Clara, a spus „Domnilor, este cunoscut şi ştiut că regele face foarte mult în privinţa celor despre care ne-a poruncit să ne dăm părerea, întru păstrarea şi slăvirea măreţiei şi cinstei sale. Oamenii nu pot fi puternici în lumea aceasta decît dacă au în slujba lor oameni de vază ori dacă stăpînesc mari bogăţii, dar cum bogăţiile slujesc pentru a-i găsi şi a-i plăti pe oameni, căci acesta e, dintre toate cele trecătoare, cel mai bun mijloc în care trebuie cheltuiţi, se dovedeşte că totul este legat de oamenii cu care ne înconjurăm, acesta fiind lucrul cel mai de seamă, căci, în felul acesta, regii şi marii seniori nu numai că sînt ocrotiţi şi apăraţi, dar supun şi stăpînesc şi avuţiile celorlalţi ca pe propriile lor bunuri şi, de aceea, nobililor domni, eu gîndesc să-i dăm stăpînului nostru următorul sfat şi nu altul, şi anume, să pună să fie căutaţi în tot locul cavalerii cei mai viteji, pe care să-i răsplătească cu dărnicie din averea sa, iubindu-i şi cinstindu-i, şi astfel, străinii de pe alte meleaguri vor veni să-l slujească în speranţa că truda lor va fi răsplătită după merit ; şi vă veţi aminti, de vă veţi scormoni memoria, că nici un senior pînă astăzi nu a fost mare şi puternic, dacă nu a căutat să se înconjoare de cavaleri vestiţi cu care, cheltuindu-şi bogăţiile, a dobîndit de la alţii bogăţii încă mai mari". N-a fost nici un cavaler în Sfat care să nu socotească înţelept ceea ce spusese contele şi toţi au fost de acord cu el.

Barsinan, seniorul de Sansueña, văzînd că toţi sînt de aceeaşi părere, şi-a simţit inima grea, pentru că, în felul acesta, tare anevoie se puteau împlini gîndurile lui, şi a zis : „Credeţi-mă, niciodată n-am văzut atîţia nobili de vază să încuviinţeze atît de nebuneşte nişte vorbe ; şi am să vă spun de ce. Dacă stăpînul vostru va face ceea ce spune contele de Clara, mai înainte de a trece doi ani, în ţara voastră se vor afla atîţia cavaleri străini încît, nu numai că regele va trebui să le dea ceea ce vi se cuvine vouă, dar, vrînd să le facă pe plac şi să-i mulţumească, aşa cum, în mod firesc, facem cu prietenii noi, voi veţi fi uitaţi şi preţuiţi mult mai puţin, aşa că gîndiţi-vă bine şi judecaţi mai înţelept ceea ce trebuie să-l sfătuiţi, căci pe mine nu mă interesează decît să fiu

bine plătit şi mulţumit ; dar, de vreme ce mă aflu aici, aş vrea ca sfatul meu să vă fie de folos". Cîţiva dintre cei de faţă, pizmoşi şi lacomi, au găsit sfatul bun, aşa că iute s-au ivit neînţelegerile şi au hotărît să îl cheme pe rege, ca acesta, cu marea lui înţelepciune, să aleagă sfatul cel mai bun.

O dată sosit regele, după ce a ascultat fiecare sfat şi deosebirea dintre ele i-a fost limpede, şi-a dat seama de pricină şi a spus : „Regii nu sînt mari numai pentru multele lor bogăţii, ci şi datorită celor mulţi de care au grijă, căci, altminteri, cu un singur om, ce s-ar face ? Din nefericire, fără una şi fără alta, cum ar mai putea să-şi cîrmuiască ţara ? Şi puteţi înţelege uşor : bogăţiile cele multe sînt destul de puternice ca să îi scape de griji ? Bineînţeles că nu, dacă nu sînt cheltuite aşa cum trebuie ; aşa că putem socoti că mintea şi străduania oamenilor sînt adevărate comori. Vreţi să ştiţi de ce ? Priviţi ce au făcut marele Alexandru, puternicul Iuliu Cezar şi trufaşul Hanibal şi mulţi alţii pe care i-aş putea aminti acum, ce, avînd o fire generoasă, bani mulţi şi preţuindu-şi foarte cavalerii, au împărţit acestora lumea, după meritul fiecăruia, şi dacă unii dintre aceşti mari stăpînitori au fost mai mult sau mai puţin merituoşi, putem crede că cei mai mulţi au fost foarte merituoşi căci au fost slujiţi şi ascultaţi de către cei mai mulţi dintre supuşii lor cu multă credinţă ; aşa că, bunii mei prieteni, nu numai că socotesc un lucru bun să caut şi să am cavaleri viteji, dar vă cer şi vouă să mi-i aflaţi cu multă grijă şi să-i aduceţi aici, căci cu cît voi fi mai slăvit şi mai temut de străini, mai slăviţi şi mai apăraţi veţi fi şi voi, iar dacă mai există vreo virtute în mine, niciodată nu îi voi uita pe cei vechi pentru cei noi ; aşa că, pe loc să mi-i numiţi pe toţi cîţi îi cunoaşteţi a fi cei mai curajoşi dintre cei ce au sosit acum la curte, pentru a-i face să rămînă în tovărăşia noastră mai degrabă decît să ne părăsească."

Ceea ce s-a făcut de îndată şi regele, după ce i-a însemnat pe o listă, a poruncit să fie poftiţi în cortul lui, după ce va fi mîncat, şi acolo i-a rugat să primească să facă parte din suita lui şi să nu plece de la curte fără porunca lui, făgăduindu-le că îi va iubi şi îi va acoperi

cu multă glorie şi cu daruri şi, astfel, ei îi vor păzi ţara, iar el va avea grijă de ei în toate cele. Toţi cîţi erau de faţă s-au învoit, în afară de Amadis care, fiind cavalerul reginei, a putut refuza. După aceasta, regina le-a cerut îngăduinţa de a le spune cîteva vorbe. Toţi cavalerii s-au apropiat şi au făcut linişte ca să audă ce avea să spună. Ea s-a adresat regelui, zicînd „Seniore, pentru că i-aţi slăvit şi cinstit atît de mult pe cavalerii voştri, înţelept ar fi să fac la fel cu doamnele şi domnişoarele mele şi, în numele lor, pe toate doamnele, în general, de peste tot şi oriunde s-ar afla, şi de aceea vă cer vouă şi acestor gentilomi să-mi făgăduiţi ceva, aşa cum se obişnuieşte la asemenea serbări, să se ceară şi să se făgăduiască lucruri frumoase". Regele i-a privit pe cavaleri şi a spus : „Prieteni, ce facem cu rugămintea reginei ?" „Să i se dea tot ceea ce va cere", au răspuns ei. „Cine ar face alta — a spus don Galaor —, decît să slujească pe o doamnă atît de bună ?" „Dacă asta vă e dorinţa — a spus regele —, îi vom da ceea ce doreşte, chiar de va fi greu să ne ţinem făgăduiala". „Aşa să fie", au încuviinţat cu toţii. Auzind aceasta, regina a spus „Ceea ce vă cer în dar este ca întotdeauna să le păziţi şi să le apăraţi pe doamne şi pe domnişoare de orice nedreptate ori ticăloşie. Şi, de asemenea, dacă se întîmplă ca o doamnă sau domnişoară să îi fi făgăduit ceva unui bărbat, iar acesta, la rîndul lui, să îi fi făgăduit ei ceva, femeia să vă poată obliga să vă ţineţi făgăduinţa, căci este mai slabă şi are mai multă nevoie de ajutor ; şi astfel, doamnele şi domnişoarele vor fi mai ocrotite şi mai păzite cînd vor străbate drumurile, iar bărbaţii mîrşavi şi cruzi nu vor mai îndrăzni să le siluiască nici să le aducă jigniri, ştiind că au asemenea apărători de partea lor". Auzind acestea, regele s-a arătat foarte mulţumit de darul cerut de regină, ca şi toţi cavalerii cîţi se aflau de faţă ; regele a poruncit ca toţi să îndeplinească dorinţa reginei, şi astfel, multă, multă vreme, în Marea Britanie n-a fost cavaler, urmaş al celor de atunci, să încalce această dorinţă, iar cum a fost încălcată nu vă istorisim, pentru că aceasta nu îşi află locul aici.

CAPITOLUL XXXIII

Cum, pe cînd regele Lisuarte era plin de veselie, i s-a înfăţişat o domniţă în straie cernite să îi ceară îndurare şi cum regele i-a făgăduit că o va ocroti

Pe cînd regele se afla în tovărăşia cavalerilor, plin de veselie, cum aţi auzit, soarta, vrînd să-şi înceapă lucrarea prin care să pună capăt acelor zile de sărbătoare, a făcut să-i păşească pragul o domniţă foarte frumoasă, în straie cernite care, îngenunchind în faţa regelui, i-a spus „Stăpîne, toţi sînt veseli, numai eu mă frămînt şi sînt mîhnită şi numai voi mă puteţi scăpa". „Prietenă — a spus regele —, ce vă frămîntă ?" „Seniore — a spus ea —, tatăl şi unchiul meu se află în temniţa unei doamne, care nu îi va elibera pînă ce nu îi voi aduce doi cavaleri la fel de viteji în luptă ca unul pe care ai mei l-au ucis". „Dar de ce l-au ucis ?", a întrebat regele. „Pentru că se tot lăuda — a răspuns ea — că se va lupta el singur cu ei doi ; şi era atît de plin de el şi de trufaş şi atîta a stăruit, încît, împinşi de la spate de prea multă ruşine, au fost nevoiţi să se lupte cu el şi, cum ei au fost învingători, cavalerul a fost ucis: asta s-a întîmplat în faţa castelului doamnei Galdenda. Aceasta, fiind stăpîna castelului, a poruncit pe loc ca tatăl şi unchiul meu să fie întemniţaţi, jurînd că nu le va da drumul, pentru că îl uciseseră pe acel cavaler ce urma să lupte pentru ea într-o înfruntare. Tatăl meu i-a spus : «Doamnă, nu ne azvîrliţi în temniţă pe mine şi pe fratele meu din această pricină, căci mă voi înfăţişa eu să lupt pentru voi». «Mă îndoiesc — a răspuns ea — că domnia voastră sînteţi bărbatul potrivit pentru a fi sigură că va învinge cauza mea şi să ştiţi că nu veţi ieşi de aici pînă nu îmi veţi aduce doi cavaleri şi fiecare din ei să fie la fel de viteaz şi de încercat în luptă ca cel pe care l-aţi ucis, pentru ca astfel să îndreptaţi răul pricinuit de moartea lui»." „Ştiţi cumva — a întrebat regele — unde vrea castelana să aibă loc această luptă ?" „Seniore — a răspuns ea —, asta nu ştiu, dar ştiu că tata şi unchiul meu zac în temniţă, împo-

triva oricărei dreptăți, și prietenii nu îi pot ajuta" ; și a început să plîngă vărsînd lacrimi șiroaie, iar regele, cum era tare milos, s-a întristat foarte de durerea ei și a întrebat-o : „Spuneți-mi, departe de noi sînt întemnițați cavalerii aceia?" „Cale de cinci zile dus și-ntors", a răspuns domnișoara. „Atunci, alegeți doi cavaleri de aici, care vă sînt pe plac, și vă vor însoți." „Seniore — a spus ea —, eu sînt de pe meleaguri străine și nu cunosc pe nici unul și, dacă îmi îngăduiți, aș ruga-o pe regină, stăpîna mea, să mă sfătuiască". „Dumnezeu să vă ajute", a răspuns el. Domnișoara s-a dus la regină și i-a povestit necazul ei, așa cum i-l spusese și regelui și, la sfîrșit, a adăugat că regele îi dă doi cavaleri să o însoțească și că o roagă să binevoiască, în numele credinței datorate lui Dumnezeu și regelui, să-i aleagă ea pe cei ce ar putea cît mai bine s-o scape de această nenorocire. „Ah, domnișoară — a spus regina —, m-ați rugat atît de frumos, încît sînt nevoită s-o fac, dar tare mă doare că trebuie să-i îndepărtez de aici". După care a poruncit să fie chemați Amadis și Galaor și, cînd aceștia i s-au înfățișat, regina i-a spus domnișoarei : „Acesta este cavalerul meu, iar celălalt al regelui, și sînt cei mai viteji din cîți știu că se află nu numai aici, ci oriunde". Domnișoara a întrebat cum se numesc și regina i-a răspuns : „Acesta se numește Amadis, iar celălalt, Galaor". „Cum — a întrebat domnișoara —, voi sînteți prea viteazul cavaler fără pereche printre toți ceilalți ? Mulțumesc lui Dumnezeu, că dorința îmi va fi împlinită de îndată ce veți sosi acolo împreună cu fratele vostru". Și apoi, adresîndu-se reginei : „Doamnă, vă rog, în numele Domnului, să le cereți să plece cu mine". Regina i-a rugat, încredințîndu-le-o pe acea domnișoară. Amadis a privit spre doamna sa, Oriana, să vadă dacă încuviințează acea plecare, iar ea, fiindu-i milă de acea domniță, a lăsat să-i cadă mănușa din mînă, în semn de încuviințare, căci așa se înțeleseseră între ei ; Amadis, văzînd semnul Orianei, i-a spus reginei că îi îndeplinește porunca bucuros. Ea i-a rugat să se întoarcă pe cît de iute le va fi cu putință, poruncindu-le să nu zăbovească pe drumul de înapoiere pentru nici o altă pricină.

Amadis s-a apropiat de Mabilia, care stătea de vorbă cu Oriana, ca și cum ar fi vrut să-și ia rămas bun, și Oriana i-a

spus : „Prietene, pe Dumnezeu mă jur că tare mă apasă faptul că am încuviinţat să plecaţi, căci inima mea e cuprinsă de o mare neliniște. Deie Domnul ca totul să fie bine". „Doamnă — a spus Amadis —, fie ca cel ce v-a dat atîta frumuseţe să vă dea întotdeauna numai bucurii, căci eu, oriunde m-aş afla, vă aparţin pentru a vă sluji". „Prietene şi seniore — a răspuns ea —, de vreme ce nu poate fi altfel, mergeţi cu Dumnezeu şi el să vă apere şi să vă facă să-i învingeţi pe toţi cavalerii din lume."

După aceasta, cei doi au plecat să-şi îmbrace armurile; apoi, luîndu-şi rămas bun de la rege şi de la prietenii lor, au pornit la drum împreună cu domnişoara în straie cernite. Şi-au mers ei aşa călăuziţi de tînăra domniţă, pînă ce a trecut de amiază, cînd au pătruns într-o pădure căreia i se spunea Pădurea Blestemată, pentru că niciodată nu intrase în ea vreun cavaler rătăcitor căruia să-i meargă bine ori să aibă noroc ; şi nici cei doi cavaleri ai noştri n-au trecut prin ea fără să li se întîmple un mare necaz ; după ce s-au ospătat ei din merindele aduse de scutieri, şi-au văzut mai departe de drum pînă la căderea nopţii, cînd s-a ivit luna plină. Domnişoara se grăbea foarte şi ar fi vrut să meargă tot timpul. Amadis i-a spus : „Domnişoară, nu vreţi să ne odihnim puţin ?" „Ba da — a răspuns ea —, dar o vom face mai departe, unde vom găsi nişte corturi cu oameni pe care vă veţi bucura să-i cunoaşteţi ; aşa că, urmaţi-vă drumul, iar eu o voi lua înainte, ca să rînduiesc popasul nostru". Domnişoara a plecat, dar dînşii au mers ceva mai încet pe urmele ei, dar n-au înaintat mult şi au văzut două corturi alături de drum, unde domnişoara îi aştepta împreună cu mai multă lume, întîmpinîndu-i astfel : „Domnilor, descălecaţi şi odihniţi-vă în acest cort, căci astăzi aţi avut o zi lungă". Ei au făcut întocmai şi, în cort, au găsit slujitori care le-au luat armele şi le-au dus afară, împreună cu caii. Amadis i-a întrebat : „De ce ne luaţi armele?" „Pentru că — a spus domnişoara —, veţi dormi în cortul celălalt, unde vi s-au dus şi armele" ; şi pe cînd stăteau ei aşa pe un covor, fără arme, aşteptînd cina, nu după multă vreme au năvălit peste ei cincisprezece oameni, cavaleri şi slujitori bine înarmaţi care, intrînd în cort, au strigat : „Daţi-vă prinşi, sau vă ucidem" ! Auzind aceasta, Amadis a spus : „Pe Sfînta Fecioară, frate ! Am fost trădaţi şi în-

şelaţi în chipul cel mai josnic din lume !“ Şi s-au strîns unul lîngă altul, vrînd să se apere, dar nu aveau cu ce. Ceilalţi le-au proptit lăncile în piept, în spate şi în dreptul capului ; Amadis se mîniase atît de tare, că arunca flăcări pe nări şi-i scăpărau ochii, şi le strigă atunci cavalerilor : „Ah, trădătorilor ! Ştiţi prea bine că, dacă am avea arme, altfel ar sta lucrurile“. „Nu v-ar fi de nici un folos — a spus un cavaler —, aşa că, daţi-vă prinşi.“ Galaor i-a răspuns : „De vom ajunge prizonieri, asta se datorează unei groaznice trădări, căci pot dovedi faptul acesta luptînd cu doi dintre voi, ba chiar cu trei, pe care îi socotiţi cei mai viteji, numai să-mi daţi arme“. „Nu e nevoie să dovediţi nimic — a spus cavalerul —, şi cu cît vorbiţi mai mult, cu atît vă faceţi mai mult rău.“ „Ce vreţi ? — a întrebat Amadis. Mai bine murim decît să ne dăm prinşi, mai cu seamă unor trădători“. Cavalerul s-a întors spre intrarea în cort şi a spus: „Doamnă, nu vor să se dea prinşi. Îi ucidem ?“ Ea răspunse: „Aşteptaţi puţin şi, dacă nu vor face ceea ce vreau eu, o să le tăiaţi capetele“. Doamna, frumoasă tare şi foarte mînioasă, a intrat în cort şi le-a spus : „Cavaleri ai regelui Lisuarte, daţi-vă prinşii mei, căci, de nu, veţi muri“. Amadis n-a răspuns nimic, dar Galaor i-a spus fratelui său : „Acum nu mai avem nici o îndoială ; asta e dorinţa doamnei“ ; apoi, agrăind-o pe aceasta „Porunciţi, doamnă, să ni se dea armele şi caii şi, dacă oamenii voştri nu vor reuşi să ne învingă, ne vom da noi înşine prinşi domniei voastre, căci acum, aşa cum ne aflăm, nu putem face nimic pentru voi“. „Nu vă cred — a spus ea —, dar vă sfătuiesc încă o dată să vă daţi prinşi.“ Văzînd că nu e chip să scape, s-au învoit. Şi astfel au ajuns prizonieri, fără să poată afla cine e acea doamnă, căci domnişoara n-a vrut să le spună, ştiind sigur că doamna vrea să-i ucidă, pricină pentru care se socotea cea mai nefericită femeie din lume, fiindcă datorită ei aveau să piară asemenea cavaleri şi mai degrabă şi-ar fi dorit moartea decît să fi pornit la acel drum, dar nu mai putea face nimic alta decît să păstreze taina acelei doamne. Doamna le-a spus „Cavaleri, acum, că sînteţi prizonierii mei, vreau să vă cer să faceţi un legămînt şi, dacă încuviinţaţi, veţi fi liberi, iar de nu, vă voi azvîrli într-o temniţă atît de cumplită, că vi se va părea mai grea decît moartea“. „Doamnă — a spus Amadis —, legămîntul

îl vom face fără greutate, dacă nu este ceva de ruşine pentru noi, căci altminteri, mai bine murim." „Nu mă interesează ruşinea voastră — a spus ea —, dar vreau să-mi făgăduiţi că vă veţi duce la regele Lisuarte, acolo unde se află, şi îi veţi spune că îl părăsiţi din pricina doamnei Madasima, stăpîna din Gantasi, şi asta pentru că regele îl ţine la curtea sa pe cavalerul care l-a ucis pe viteazul Dardan." Galaor i-a spus „Dacă porunciţi acest lucru pentru a-l mîhni pe rege, să ştiţi că greşiţi, fiindcă noi sîntem doi cavaleri care, deocamdată, n-avem decît armele şi caii noştri, pe cînd la curtea lui sînt mulţi alţii, foarte curajoşi, care îl slujesc, şi nu-i va păsa prea mult dacă rămînem ori plecăm de la el, iar pentru noi asta ar însemna o mare ruşine, aşa că nu o vom face cu nici un chip". „Cum — a exclamat ea —, vreţi mai bine să fiţi azvîrliţi în temniţă decît să-l părăsiţi pe cel mai făţarnic rege din lume?" „Doamnă — a spus Galaor —, nu e adevărat ceea ce spuneţi, fiindcă regele e viteaz şi drept şi nu se află pe lume cavaler căruia să nu-i fi dovedit că nu e făţarnic nici cît negru sub unghie." „Văd, într-adevăr — a spus doamna —, că îl iubiţi mult şi asta o să vă coste" ; şi a poruncit să li se lege mîinile. „O să fac eu asta, cu multă plăcere — a spus un cavaler —, şi, dacă porunciţi, o să le retez şi capetele" ; şi l-a apucat pe Amadis de un braţ, dar el l-a tras spre sine şi a dat să-i pocnească un pumn în faţă ; cavalerul s-a ferit şi pumnul l-a nimerit în piept, iar lovitura a fost atît de zdravănă, încît s-a prăbuşit năuc la picioarele lui Amadis. De îndată s-a iscat mare zarvă în cort şi doi cavaleri s-au repezit să-l ucidă, dar un altul, bătrîn, ce se afla în faţă, a pus mîna pe spadă şi a prins să-i ameninţe pe cei ce voiau să-i lovească, dîndu-i afară din cort. Duşmanii apucaseră, însă, să-i dea o lovitură de lance lui Amadis în omoplatul drept, dar rana nu era gravă ; cavalerul cel bătrîn i-a spus doamnei : „Faceţi cea mai mare mîrşăvie luînd prizonieri nişte cavaleri de neam nobil şi îngăduind să fie ucişi". „Cum să nu-l ucidă pe cel mai smintit cavaler din lume, care a săvîrşit într-un ceas blestemat o asemenea faptă nebunească!" Galaor a spus : „Doamnă, nu vom îngădui să fim legaţi de mîini decît de voi, pentru că sînteţi o femeie frumoasă şi se cuvine să vă arătăm supunere". „Atunci, aşa să fie — a spus ea ; o să vă leg chiar eu" ; şi le-a legat mîinile foarte

strîns în curele, după care a poruncit să fie desfăcute corturile şi, aşezîndu-i aşa, cu mîinile legate, pe fiecare pe cîte un cal duşi de dîrlogi de slujitori, au pornit la drum ; Gandalin şi scutierul lui Galaor mergeau pe jos, legaţi amîndoi cu o funie ; şi au mers ei aşa toată noaptea prin pădure. Şi să ştiţi că, în ceasurile acelea, Amadis îşi dorea moartea, nu datorită nenorocirii în care se afla, căci ştia să îndure asemenea necazuri mai bine ca oricare altul, ci din pricina legămîntului cerut de doamnă, căci dacă nu îl împlinea, avea să fie azvîrlit într-un loc unde nu mai putea s-o vadă pe doamna sa, Oriana, iar de îl împlinea, tot s-ar fi îndepărtat de ea, căci n-ar mai fi putut trăi la curtea tatălui ei ; şi aceste gînduri îl chinuiau atît de tare, că uitase de toate cîte se mai aflau pe lume. Cavalerul bătrîn care îl apărase gîndea că este atît de zdrobit din pricina rănii şi tare îl mai plîngea, pentru că domnişoara care îi adusese acolo îi spusese că este cel mai viteaz şi cel mai iscusit în luptă dintre toţi cavalerii cîţi există pe pămînt ; această domnişoară era fiica acelui cavaler şi îl rugase ca, în numele Domnului şi de dragul ei, să facă totul ca să-i scape de moarte, căci pe ea o va învinovăţi toată lumea şi o va socoti trădătoare ; şi i-a mai spus că acela este Amadis de Gaula, iar celălalt, Galaor, fratele său, care îl ucisese pe uriaş. Cavalerul ştia prea bine cu ce gînd fuseseră aduşi acolo cavalerii şi tare se mai amăra pentru ei, văzînd cum se poartă doamna cu nişte cavaleri viteji şi dorea peste poate să-i scape de la moarte, căci le vedea pieirea tare apropiată, aşa că, venind spre Amadis, l-a întrebat „Vă doare rana ? Cum vă mai simţiţi ?“ Amadis, auzind aceste vorbe ale cavalerului, a ridicat privirea şi, văzînd că este bătrînul cavaler ce îl apărase de ceilalţi, care vroiau să-l ucidă în cort, a spus : „Domnule şi prietene, nu rana mă doare, ci mă doare faptul că o domnişoară ne-a adus aici cu mare viclenie şi ne-a trădat atît de mîrşav, cînd noi voiam să-i venim în ajutor“. „Ah, domnule — a spus cavalerul —, e adevărat că aţi fost înşelaţi şi, din întîmplare, vă cunosc povestea şi ştiu ce gîndiţi şi aşa să mă ajute şi să mă ferească de rele Cel de Sus, dacă n-aş îndrepta lucrurile, numai de-aş putea găsi un mijloc ; şi vreau să vă dau un sfat bun pe care, dacă îl ascultaţi, n-o să vă meargă rău : dacă se află cine sînteţi, nu vă mai aşteaptă decît moartea

şi nu e nimeni pe lume să vă scape de ea ; dar faceţi aşa : domniavoastră sînteţi nespus de chipeş şi de arătos, iar eu îi voi spune doamnei că sînteţi cel mai viteaz cavaler din lume şi vă voi duce la ea ; cereţi-o de soţie sau dobîndiţi-i în alt chip iubirea, căci e femeie şi are inimă zburdalnică şi socotesc că, fie pentru vitejia, fie pentru frumuseţea voastră, căci amîndouă sînt fără seamăn, veţi izbuti într-un fel sau altul ; şi dacă vă învoiţi, grăbiţi-vă să o faceţi cît mai iute, căci la locul de popas unde am dormit a trimis solie să afle numele voastre, pentru că domnişoara ce v-a adus aici n-a vrut să i le dezvăluie, zicînd că nu le ştie. Numai în felul acesta, şi cu ajutorul meu, s-ar putea să scăpaţi." Amadis, care se temea mai mult de doamna sa, Oriana, decît de moarte, i-a spus cavalerului : „Prietene, Dumnezeu poate face cu mine ce vrea, dar ce mi-aţi propus nu se va întîmpla nici dacă m-ar ruga ea şi mi-aş recăpăta libertatea în felul acesta". „Mi se pare uimitor, într-adevăr — a spus cavalerul —, să vă aflaţi în pragul morţii şi să nu luptaţi în vreun fel ca să găsiţi o scăpare". „O asemenea scăpare — a răspuns Amadis — nu pot alege, cu îngăduinţa Domnului, dar vorbiţi cu acest cavaler, căruia mai cu dreptate i se cuvin laudele voastre". Cavalerul s-a apropiat, atunci, de Galaor, şi i-a spus tot ceea ce îi spusese fratelui său, iar acesta, înveselindu-se foarte la auzul acelor vorbe, a răspuns : „Cavalere, dacă mă ajutaţi să mă apropii de doamnă, vom fi întotdeauna la porunca voastră şi vă vom cinsti". „Atunci — a spus cavalerul —, lăsaţi-mă să vorbesc cu ea, să văd ce voi reuşi". Şi, luînd-o înainte, s-a apropiat de doamnă şi i-a spus : „Doamnă, aveţi nişte prizonieri şi nu ştiţi cine sînt". „Şi de ce îmi spuneţi asta?", a zis ea. „Pentru că unul dintre ei este cel mai viteaz cavaler din cîţi ştiu eu acum, şi cu cele mai alese însuşiri". „Nu cumva e Amadis — a întrebat doamna —, căruia visam atît de mult să-i iau viaţa ?" „Nu, doamnă — a spus cavalerul —, vorbesc de cel de-acolo care, pe lîngă marea lui vitejie, este şi cel mai frumos tînăr cavaler din cîţi am văzut vreodată ; domnia voastră sînteţi crudă cu el şi nu se cuvine, şi săvîrşiţi o faptă netrebnică, fiindcă, deşi este prizonierul vostru, nu v-a greşit cu nimic şi asta se datorează duşmăniei voastre pentru un altul. Cinstiţi-l şi arătaţi-vă bună cu el şi, poate, îl veţi hotărî mai degrabă în

felul acesta decît în altul, să facă ceea ce doriţi". „Vreau să-l văd — a spus ea —, să aflu ce fel de om este". „Îl veţi vedea — a spus cavalerul — pe unul dintre cei mai frumoşi cavaleri din cîţi aţi văzut vreodată."

În vremea aceasta, Amadis se apropiase de Galaor, care i-a spus „Frate, vă văd foarte mînios şi în primejdie de moarte, aşa că, rogu-vă, lăsaţi totul pe seama mea". „Aşa voi face — a răspuns el — şi fie ca Dumnezeu să vă dea mai multă nerușinare decît teamă." Doamna şi-a oprit calul şi, văzîndu-l mai bine acum decît în întunericul nopţii, i s-a părut cel mai chipeş bărbat din lume, şi i-a spus „Cavalere, cum vă simţiţi ?" „Doamnă — a spus el — mă simt aşa cum ne-am simţi împreună dacă v-aţi afla în puterea mea, aşa cum mă aflu eu în puterea voastră, pentru că eu v-aş sluji şi v-aş aduce numai bucurii şi nu înţeleg de ce domnia voastră vă purtaţi întru totul altfel cu mine, fără ca eu să vă fi greşit cu ceva ; mult mai bine v-ar fi dacă eu aş fi cavalerul vostru, care v-ar sluji şi v-ar iubi ca pe o doamnă şi stăpînă, decît dacă mă veţi azvîrli în temniţă fără nici un cîştig." Doamna, care se tot uita la el, s-a îndrăgostit de Galaor cum nu se mai îndrăgostise de nici un alt bărbat şi i-a spus „Cavalere, dacă eu m-aş învoi să-mi fiţi prieten şi să vă redau libertatea, l-aţi părăsi pe regele Lisuarte spunîndu-i că o faceţi pentru mine ?" „Da — a spus Galaor —, şi voi face legămîntul pe care mi-l cereţi, după cum la fel va face şi cavalerul acela, ce nu va ieşi din cuvîntul meu". „Mult mă bucur şi vă rog să faceţi legămîntul de care aţi vorbit chiar acum, în faţa acestor cavaleri, iar eu mă învoiesc să vă fac pe plac de îndată şi vă voi elibera pe voi şi pe tovarăşul vostru". „Sînt foarte mulţumit", a spus Galaor. „Aş vrea, însă — a spus doamna —, ca totul să se petreacă în faţa unei doamne la care vom poposi astăzi ; iar, pînă atunci, făgăduiţi-mi că nu mă veţi părăsi şi o să vi se dezlege mîinile, ca să călăriţi liberi". Galaor l-a chemat pe Amadis şi i-a cerut să promită că nu o va părăsi pe doamnă, el a făgăduit şi, pe loc, le-au fost scoase legăturile de la mîini ; Galaor a spus „Porunciţi să fie dezlegaţi şi scutierii noştri, căci nu se vor despărţi de noi" ; slujito-

rii i-au dezlegat pe scutieri şi le-au dat un cal neînşeuat, pe care să meargă amîndoi. Şi au umblat ei aşa toată ziua, Galaor sporovăind cu Madasima, şi, pe la apusul soarelui, au ajuns la un castel ce avea numele Abies, a cărui stăpînă i-a primit foarte bine, căci cele două doamne se iubeau foarte mult. Madasima i-a spus lui Galaor „Vreţi să facem legămîntul nostru ?" „Din toată inima — a spus el —, aşa că ţineţi-vă făgăduiala". „Aşa să ne-ajute Dumnezeu", a spus doamna. Şi, de îndată, a chemat-o pe stăpîna castelului şi pe doi cavaleri, feciorii acesteia, ce se aflau la castel cu ea, şi le-a spus „Vreau să fiţi martorii unui legămînt pe care îl fac cu aceşti cavaleri" ; apoi, arătînd spre don Galaor : „Acest cavaler este prinsul meu şi vreau să devină prietenul meu ; celălalt este tot prizonierul meu şi m-am înţeles cu ei în felul următor ca ei să-l părăsească pe regele Lisuarte, spunîndu-i că o fac pentru mine, iar eu să le redau libertatea ; şi aş vrea ca voi şi fiii voştri să îi însoţiţi la curtea regelui Lisuarte spre a vedea dacă îşi ţin făgăduiala, iar de nu, să spuneţi şi să daţi de ştire tuturor despre cele întîmplate, pentru ca toată lumea să afle ; pentru toate acestea vă dau zece zile". „Buna mea prietenă — a spus castelana —, îmi face plăcere să împlinesc ceea ce ne cereţi, dacă ei se învoiesc." „Aşa ne-am învoit — a spus Galaor —, iar acum, această doamnă să-şi ţină, la rîndul ei, făgăduiala". „De îndată — a spus ea — mă voi ţine de promisiune". Şi aşa s-au petrecut lucrurile, cum aţi auzit. În noaptea aceea, Galaor s-a culcat cu Madasima, care era foarte frumoasă şi nurlie, şi de neam ales, dar nu de stirpe chiar atît de înaltă, iar ea l-a iubit cum nu i se mai întîmplase pînă atunci ; a doua zi dimineaţă, a poruncit să li se dea caii şi armele şi, redîndu-le libertatea, ea a pornit pe drumul spre Gantasi, căci aşa se numea castelul, iar ei pe drumul spre Londra, unde se afla regele Lisuarte, bucuroşi foarte că reuşiseră să iasă teferi după asemenea trădare şi pentru că socoteau să scape de legămînt fără să-şi păteze cinstea ; în noaptea aceea au mas în casa unui pustnic, unde au cinat foarte sărăcăcios, şi, a doua zi, şi-au văzut mai departe de drum.

CAPITOLUL XXXIV

Unde se vorbește despre pierzania regelui Lisuarte și despre toate întîmplările petrecute din pricina făgăduielilor lui făcute fără temei

Pe cînd regele Lisuarte și regina Brisena, soția lui, se aflau în corturile lor, cu mulți cavaleri și domnișoare, în a patra zi de cînd plecaseră Amadis și don Galaor de acolo, a sosit cavalerul care le lăsase mantia și coroana, așa cum ați auzit mai înainte, și, îngenunchind în fața regelui, i-a spus: „Seniore, cum de nu purtați frumoasa coroană pe care v-am lăsat-o și voi, doamnă, mantia cea bogată ?“ Regele a a tăcut, căci nu putea să-i dea nici un răspuns, iar cavalerul a continuat : „Mult mă bucur că nu m-ați plătit pentru ele, căci nu mai sînt în primejdie să-mi pierd capul, nici să mă plătesc cu ceea ce urma să îmi dați, dacă am coroana și mantia, așa că porunciți să-mi fie înapoiate, căci nu pot să zăbovesc cu nici un chip“. Auzind aceste vorbe, regele s-a întunecat la chip și a spus : „Cavalere, nu vă pot înapoia nici mantia, nici coroana, fiindcă le-am pierdut, și mă necăjesc mai mult pentru voi, care aveți atîta nevoie de ele, decît pentru mine, cu toate că prețuiau atît de mult“. „Ah, nefericitul de mine, sînt un om mort !“, a spus cavalerul și a prins să se jeluiască atît de amarnic, de să te minunezi nu alta, zicînd : „Nefericitul de mine, om fără noroc, mor de cea mai rea moarte din cîte au lovit un cavaler vreodată și nu merit asta !“; și lacrimile i se se prelingeau în barba albă ca un caier de lînă. Regelui i s-a făcut tare milă de el și i-a spus : „Cavalere, nu vă temeți pentru viața voastră, căci vă voi dărui tot ce am pentru a vă salva, fiindcă așa am făgăduit și îmi voi respecta făgăduiala“. Cavalerul s-a prăbușit la picioarele lui ca să i le sărute, dar regele l-a apucat de mînă și l-a ridicat, spunînd : „Acum, cereți-mi ce doriți“. „Domnule — a spus el —, e adevărat că urma să-mi înapoiați mantia și coroana ori ceea ce v-aș fi cerut în schimbul lor. Și Dumnezeu mi-e martor, domnule, că nu-mi era gîndul să vă cer ceea ce vă voi cere acum, și, dacă ar exista alt mijloc în lumea asta să pot scăpa, nu

v-aş necăji cu cererea mea ; dar, vai, nu pot face altfel şi, cu toate că ştiu prea bine ce greu vă va veni să-mi daţi ceea ce cer, mai greu va fi pentru un om ca voi să vă călcaţi cuvîntul şi cinstea. Vouă vă va fi greu să daţi, mie greu să primesc". „Cereţi, dară — a spus regele —, căci nu poate fi un lucru atît de scump pe care eu să îl am şi voi nu". „Multe mulţumiri — a spus cavalerul —, dar trebuie ca toţi cîţi se află acum la curtea voastră să-mi fie chezaşi că nu mi se va face o nedreptate ori silnicie după ce veţi fi auzit ce cer şi voi înşivă chezăşuiţi că, dacă, pe de o parte mi se va da ce cer, iar pe de alta mi se va lua înapoi, va însemna că nu v-aţi ţinut făgăduiala şi că eu nu am primit ce mi se cuvine". „E drept ceea ce îmi cereţi — a spus regele —, mă învoiesc, şi voi pune crainici să dea veste despre asta". Atunci cavalerul a spus : „Seniore, nu pot scăpa de moarte decît în schimbul coroanei şi mantiei, ori a fiicei voastre, Oriana ; aşa că, daţi-mi ce doriţi dintre acestea, căci eu mai mult aş vrea să-mi înapoiaţi lucrurile mele". Toţi s-au mîhnit atît de tare, că nu se poate povesti, dar regele, care era omul cel mai drept din lume, a spus: „Nu vă întristaţi, căci mai bine îmi pierd fiica, decît să îmi calc cuvîntul ; pentru că primul lucru dăunează cîtorva, pe cînd cel de-al doilea, tuturor, ceea ce ar da naştere la primejdii mai mari, fiindcă oamenii, cînd nu sînt siguri de cuvîntul stăpînilor lor, cu greu îi mai iubesc pe aceştia cu adevărat ; şi unde această dragoste lipseşte nu poate fi lucru cu mult folos". Şi a poruncit să fie adusă pe dată fiica sa. Cînd regina, doamnele şi domnişoarele au auzit aceste vorbe, au prins să se jeluiască cum nu s-a mai pomenit în lumea asta, dar regele le-a poruncit să se retragă în încăperile lor şi le-a cerut tuturor curtenilor să nu plîngă, sub pedeapsa că nu se vor mai bucura de dragostea lui, spunînd : „Cu fata mea se va întîmpla ce-o vrea Dumnezeu, dar cuvîntul dat nu mi-l voi călca cu bună ştiinţă". În vremea asta, prea frumoasa Oriana i s-a înfăţişat regelui ca scoasă din minţi şi aruncîndu-i-se la picioare, i-a spus: „Tată şi stăpîne ! Ce aveţi de gînd să faceţi ?" „Fac aceasta ca să nu îmi calc cuvîntul", a spus regele şi apoi i s-a adresat cavalerului : „Iată darul pe care mi l-aţi cerut ; vreţi să o însoţească cineva ?" „Doamne — a spus cavalerul —, cu mine au venit doi cavaleri şi doi scutieri, cei

cu care am fost la Vindilisora, şi nu pot lua altă suită, dar fiţi sigur că nu are motive să se teamă pînă vom ajunge la cel căruia trebuie să i-o aduc". „S-o însoţească o domnişoară de onoare — a spus regele —, dacă încuviinţaţi, întru mai multă cinste şi cinstire, şi ca să nu fie singură cu domniile voastre". Cavalerul a încuviinţat.

Cînd Oriana a auzit acestea, au lăsat-o picioarele, şi cavalerul a luat-o în braţe aşa leşinată şi, plîngînd, de părea că face totul împotriva voinţei lui, i-a dat-o unui scutier care călărea un cal vînjos şi foarte iute ; acesta a aşezat-o în şa, iar el a încălecat în spatele ei ; cavalerul i-a spus : „Ţine-o să nu cadă, că a leşinat ; şi numai Dumnezeu ştie că în toată curtea aceasta nu e cavaler să sufere mai mult ca mine din această pricină". Regele a poruncit să vină domnişoara din Danemarca şi, cerînd să i se aducă un cal, i-a spus : „Însoţiţi-o pe stăpîna voastră şi nu o părăsiţi, orice vi s-ar întîmpla, atîta vreme cît veţi fi lăsată împreună cu ea". „Ah, nefericita de mine ! — a spus ea. Niciodată nu m-am gîndit că voi pleca în felul acesta de-aici"; şi de-ndată s-au retras din faţa regelui cu toţii ; cavalerul cel înalt şi vînjos foarte, care la Vindilisora nu voise să-şi scoată coiful, a apucat calul Orianei de dîrlogi ; şi aflaţi că acesta era chiar Arcalaus Vrăjitorul ; cînd să iasă din curte, Oriana a oftat din adînc, de parcă i s-ar fi frînt inima, şi a spus aşa, ca prins vis : „Ah, bunule prieten, blestemat ceasul cînd a fost făcută acea făgăduială, căci din pricina asta sîntem morţi şi voi şi eu !" Aceste vorbe le spusese cu gîndul la Amadis, căruia îi îngăduise să plece cu domnişoara cernită, dar ceilalţi au socotit că le-a spus cu gîndul la taică-su ; însoţitorii ei au pătruns iute în pădure şi au mers tare grăbiţi, pînă au părăsit acel drum şi au intrat într-o vale adîncă. Regele, călare pe un cal şi cu un baston în mînă, îi păzise tot timpul, pentru că se pusese chezaş că nu li se va întîmpla nimic.

Mabilia, care plîngea amarnic la una din ferestre, l-a văzut trecînd foarte aproape de ziduri pe Ardian, piticul lui Amadis, călare pe un cal vînjos şi uşor, şi cu mare durere l-a strigat şi i-a spus : „Ardian, prietene, dacă îţi iubeşti stăpînul, umblă zi şi noapte fără răgaz pînă îl găseşti şi povesteşte-i groaznica întîmplare petrecută aici ; şi dacă nu vei face aşa, eşti un trădător, pentru că e sigur că, acum,

mai mult ar vrea să ştie acest lucru, decît să fie toată cetatea acesta a sa". „Pe Sfînta Fecioară ! — a spus piticul. Va afla cît de iute va fi cu putinţă"; şi, dînd bice calului, a pornit în goana cea mai mare pe drumul pe unde îl văzuse plecînd pe stăpînul său.

Acum, însă, o să vă istorisesc ce s-a petrecut cu regele în vremea asta.

Pe cînd regele stătea la marginea pădurii, cum aţi auzit, însoţit de douăzeci de cavaleri, întorcîndu-i din drum pe cei ce porniseră după Oriana, a văzut-o venind pe domnişoara căreia îi făgăduise că se va lăsa pus la încercare pentru a-şi dovedi vitejia, călărind pe un cal iute, avînd trecută pe după gît o spadă tare frumos lucrată şi ţinînd în mînă o lance cu vîrful frumos meşteşugit şi mînerul vopsit ; apropiindu-se de rege, aceasta i-a spus : „Seniore, Dumnezeu să vă ocrotească şi să vă dea bucurii şi curaj, ca să vă ţineţi făgăduiala făcută în faţa cavalerilor voştri la Vindilisora". „Domnişoară — a spus regele —, acum am mai multe necazuri decît bucurii, dar oricum ar fi, îmi amintesc ceea ce am făgăduit şi aşa voi face". „Domnule — a spus ea —, cu această nădejde am venit la voi, ştiind că sînteţi cel mai drept rege din lume, ca să vă cer să mă răzbunaţi pe un cavaler ce se află în această pădure, care l-a ucis pe tatăl meu, iar pe mine m-a siluit ; dar acest cavaler e vrăjit şi nu poate fi ucis decît dacă cel mai cinstit bărbat din regatul Londrei îi va da o lovitură cu această lance şi o alta cu această spadă ; spada i-a dat-o chiar el în grijă unei prietene a lui, socotind că aceasta îl iubeşte foarte mult, dar nu e aşa, ci dimpotrivă, aceasta îl urăşte de moarte şi mi-a dat mie spada şi lancea, ca să mă răzbun; şi ştiu că dacă nu va fi ucis de mîna voastră, care sînteţi cel mai cinstit, altcineva nu îl poate ucide, iar de vă încumetaţi să mă răzbunaţi, trebuie să mergeţi singur, fiindcă i-am făgăduit că astăzi va sosi un cavaler să se lupte cu el şi asta-i pricina pentru care se află în pădure, gîndind că n-aveam cum să pun mîna pe spadă şi pe lance ; iar înţelegerea dintre noi este că, dacă el învinge, eu îl voi ierta, iar de va fi învins, voi face ce poftesc cu el." „Pe Dumnezeul meu — a spus regele —, chiar acum vreau să vin cu voi." Şi a poruncit să i se aducă armele, şi-a pus armura şi a încălecat pe calul său de luptă, pe care tare mult îl iubea ; domnişoara

i-a spus să ia spada adusă de ea şi el, lăsînd-o deoparte pe-a lui, care era cea mai bună spadă din lume, s-a încins cu cealaltă şi şi-a petrecut scutul pe după gît ; domnişoara îi ducea coiful şi lancea vopsită, oprindu-i pe toţi să-şi arate curajul şi să-l urmeze. Şi au mers ei aşa o vreme pe drum, dar domnişoara, părăsind drumul, l-a călăuzit în altă direcţie, aproape de nişte copaci ce se aflau cam în locul unde intraseră în pădure cei ce o luaseră pe Oriana ; acolo, regele a zărit un cavaler înarmat din cap pînă-n picioare, călare pe un cal negru, avînd scutul şi coiful verzi. Domnişoara a spus „Seniore, puneţi-vă coiful, căci, iată, acesta e cavalerul de care v-am vorbit". El şi-a pus pe dată coiful şi, apucînd lancea, a spus „Cavalere trufaş şi rău la suflet, apăraţi-vă"; şi, aplecîndu-şi amîndoi lăncile, s-au năpustit unul contra altuia cît de iute îi purtau caii şi s-au lovit cu lăncile în scuturi şi le-au frînt pe loc, dar cea a regelui s-a rupt atît de uşor, că acesta s-a gîndit că şi-a greşit lovitura ; atunci, punînd amîndoi mîna pe spade, au prins să se izbească în coifuri ; spada cavalerului a pătruns mai bine de jumătate în coiful regelui, dar cea a regelui s-a rupt pe dată de la mîner şi lama a căzut pe jos şi, atunci, regele a priceput că e vorba de o trădare ; cavalerul a început să-l lovească în toate părţile, fără să-i cruţe nici calul. Văzînd regele că celălalt vrea să-l omoare, s-a repezit şi l-a strîns în braţe, dar cavalerul nu s-a lăsat mai prejos şi s-au smucit atît de tare, încît s-au prăbuşit la pămînt, cavalerul dedesubt şi regele deasupra ; acesta a ridicat spada pe care celălalt o scăpase din mînă şi a început să-l lovească cît mai zdravăn cu putinţă.

Domnişoara, văzînd aceasta, a început să strige : „Vai, Arcalaus ! Aleargă şi nu mai zăbovi aşa mult, că vărul tău îşi pierde viaţa!" Şi tocmai pe cînd regele se pregătea să-l ucidă pe cavaler, a auzit zarvă mare şi, întorcînd capul, a văzut zece cavaleri care veneau în goană spre el, iar cel ce se afla în faţa lor striga : „Rege Lisuarte, eşti mort şi nici măcar o zi nu vei mai domni şi nu vei mai purta coroană pe cap !" Cînd a auzit aceste vorbe, regele s-a înspăimîntat foarte şi, temîndu-se să nu fie ucis, a spus cu stăpînirea de sine de care dăduse întotdeauna dovadă : „S-ar putea prea bine să mor, căci sînteţi mulţi la număr, dar şi voi veţi fi ucişi de mine ca nişte trădători şi făţarnici ce vă

aflați". Cavalerul, apropiindu-se în cea mai mare goană a calului de rege, i-a dat o asemenea lovitură de lance în scut, încît acesta, fără să mai poată face nimic alta, s-a sprijinit cu mîinile de pămînt. Dar s-a ridicat iute, căci voia să se apere pînă la moarte, și aceasta tare i se apropiase, și a dat o lovitură atît de cumplită cu spada în piciorul calului celuilalt, încît i l-a retezat cu totul și cavalerul s-a prăbușit sub cal ; dar, pe dată, toți ceilalți s-au azvîrlit asupra lui, și cu toate că el se lupta vitejește, n-a mai avut ce face, că fusese încolțit între caii celorlalți și cei doi cavaleri care căzuseră de pe cal l-au prins în brațe, i-au smuls spada din mînă, scutul de după gît și coiful din cap și i-au legat un lanț gros de gît, cu două capete ; apoi l-au urcat pe un cal și, ținut de cele două capete ale lanțului de doi cavaleri ce mergeau lîngă el, s-au îndreptat spre un pîlc de copaci dintr-o vale, unde i-au găsit pe Arcalaus împreună cu Oriana și cu domnișoara din Danemarca ; cavalerul care mergea în fața regelui a spus : „Vere, îl vezi pe regele Lisuarte ?" „De bună seamă — a răspuns el —, și mă bucură venirea sa ; voi face astfel încît niciodată să nu se mai teamă cineva de el sau de cei din casa lui". „Ah, trădătorule — a spus regele —, știu că îți vei duce mîrșăvia pînă la capăt, dar te-aș învăța minte chiar așa, greu rănit cum sînt, dacă ai vrea să lupți acum cu mine". „Nu aș dobîndi prea multă faimă — a răspuns Arcalaus —, dacă aș învinge un cavaler ca voi".

Și au pornit cu toții mai departe pe drumul acela ce se despărțea în două direcții ; Arcalaus a chemat un paj și i-a spus : „Pleacă la Londra cît mai iute și spune-i lui Barsinan să se încoroneze rege, căci eu mi-am ținut făgăduiala și totul este pregătit". Pajul a plecat de îndată și Arcalaus le-a spus însoțitorilor săi : „Voi veți merge la Daganel cu zece dintre acești cavaleri și cu regele Lisuarte, pe care îl veți azvîrli în temnița mea de-acolo, iar eu, împreună cu acești patru cavaleri, o voi duce pe Oriana la Monte Aldin, ca să-i arăt cărțile și uneltele mele". Acest Monte Aldin era unul dintre cele mai puternice castele din lume. Și astfel, cei zece cavaleri au plecat cu regele, iar cei cinci, printre care Arcalaus, ce voia să arate, în felul acesta, că el face cît cinci cavaleri, împreună cu Oriana.

Ce să mai spunem, împăraţi, regi şi stăpîni ce vă aflaţi pe treptele cele mai de sus ? Acest rege Lisuarte gîndea că va stăpîni întreaga lume cu măreţia lui şi, în aceeaşi zi, şi-a pierdut fiica, moştenitoarea regatului, iar el a ajuns captiv, dezonorat, în lanţuri, în puterea unui vrăjitor rău şi crud, fără să poată face nimic. Păziţi-vă ! Păziţi-vă ! Nu-l uitaţi pe Cel care, chiar dacă vă înalţă pe culmile cele mai de sus, vrea ca dorinţele şi sufletul să vă fie umile şi nu atît darurile sale să nu fie uitate, cît îndatoririle ce le aveţi, pe care trebuie să le îndepliniţi, căci marea trufie, nemăsurata lăcomie, tot ceea ce este potrivnic voinţei sale, le veţi pierde în chip la fel de ruşinos ; şi, mai cu osebire, cugetaţi la tainele sale şi la dreapta sa judecată, căci, deşi acest rege Lisuarte a fost atît de drept, de sincer şi de bun, soarta a îngăduit să i se întîmple toate aceste nenorociri ; şi-atunci, ce îi aşteaptă pe cei ce au numai alte însuşiri, potrivnice celor bune ? Ştiţi ce li se va întîmpla ? Ascultaţi ! Aşa cum voinţa lui este să îi scape ca prin minune de primejdii pe cei ce socoteşte că o merită pentru faptele lor bune, tot astfel, cei ce nu săvîrşesc fapte bune şi nu-şi pun frîu răutăţilor în această lume a trupurilor şi în cealaltă, a sufletelor, vor fi pierduţi şi pedepsiţi. Astfel, atotputernicul stăpîn, mulţumit că îl pedepsise atît de aspru pe acest rege, vrînd să arate că prin forţa sa poate coborî şi înălţa după voie, a pus capăt nenorocirilor sale, aşa cum veţi auzi mai departe.

CAPITOLUL XXXV

Cum au aflat Amadis şi Galaor de trădarea pusă la cale şi au hotărît să încerce eliberarea regelui şi a Orianei, de avea să le fie cu putinţă

Pe cînd Amadis şi Galaor se întorceau pe drumul spre Londra, după ce scăpaseră de o primejdie la fel de mare, căci îi păscuse moartea pe cînd erau prizonierii stăpînei

castelului Gantasi, ajungînd la două leghe de cetate, l-au văzut pe Ardian, piticul, care gonea pe cît de iute îl putea purta calul. Amadis, recunoscîndu-l, a spus : „Acela este piticul meu şi n-o să mă credeţi, dar pare îngrijorat şi e sigur că cineva are nevoie de noi". Piticul s-a întîlnit cu ei şi le-a povestit toate veştile şi cum fusese luată Oriana de la curte. „Ah, Sfîntă Fecioară, ajută-mă ! — a strigat Amadis. Încotro au apucat-o cei ce au dus-o cu ei ?" „Drumul cel mai drept trece prin apropierea cetăţii", a spus piticul.

Amadis a dat pinteni calului şi a pornit cît mai în grabă cu putinţă ; şi era atît de pierit, că nu putea vorbi nici cu fratele lui, care îl urma. Aşa au trecut amîndoi prin apropierea cetăţii Londrei, în cea mai mare goană a cailor, fără să ia seama la nimic în jur ; doar că Amadis îi întreba pe cei întîlniţi în cale pe unde o apucaseră cei ce o duseseră pe Oriana, iar oamenii îi arătau drumul; cînd Gandalin a trecut pe sub nişte ferestre, unde se aflau regina şi alte multe femei, regina l-a strigat şi i-a aruncat spada regelui, una dintre cele mai bune spade purtată vreodată de un cavaler, zicîndu-i „Dă-i această spadă stăpînului tău şi Dumnezeu să-l ajute cînd va lupta cu ea ; şi spune-le lui şi lui Galaor că regele a plecat astăzi dimineaţă de aici, împreună cu o domnişoară, şi nu s-a mai întors ; şi nici nu ştim încotro s-a dus".

Gandalin a luat spada şi a plecat cît mai iute ; Amadis, care nu se uita pe unde merge, din pricina nespusei lui îngrijorări şi dureri, cînd să treacă un pîrîu s-a înşelat, cugetînd că armăsarul va sări de partea cealaltă, căci acesta, obosit fiind, n-a mai putut sări şi a căzut în apa mîloasă. Amadis a descălecat şi l-a scos din pîrîu de dîrlogi, şi astfel, l-a ajuns din urmă Gandalin şi i-a dat spada regelui, povestindu-i veştile despre acesta, aşa cum i le spusese regina ; Amadis a luat calul lui Gandalin şi şi-a urmat drumul ; Galaor, care o luase înainte între timp, a dat de nişte urme ce păreau că arată trecerea unor cavaleri, aşa că l-a aşteptat pe frate-său şi, părăsind drumul, s-au luat după urme şi, nu după multă vreme, au dat de nişte tăietori de lemne ce văzuseră tot ce se întîmplase cu regele şi cu Oriana, dar nu ştiau cine sînt şi nu îndrăzniseră să se apropie, ba, dimpotrivă, se

ascunseseră în niște hățișuri ; unul dintre aceștia i-a întrebat : „Domnilor cavaleri, veniți de la Londra ?“ „Dar de ce întrebați ?“, a spus Galaor. „Pentru că, de căutați cumva un cavaler ori o domniță — a răspuns el —, să știți că am văzut o întîmplare ciudată“. Și le-au istorisit tot ce văzuseră că s-a petrecut cu regele și cu Oriana, iar cavalerii și-au dat seama de-ndată că regele a fost făcut prizonier printr-o trădare ; Amadis i-a întrebat : „Știți cumva cine era cel care l-a făcut prizonier pe rege ?“ „Nu — a răspuns primul —, dar am auzit-o pe domnișoara care îl adusese aici pe rege strigîndu-l pe unul Arcalaus.“ „Ah, Doamne, Dumnezeule — a spus Amadis —, faceți astfel încît să dau de acest trădător“. Țăranii le-au arătat pe unde o luaseră cei zece cavaleri cu regele și cei cinci cu Oriana și unul dintre ei a mai spus : „Unul din cei cinci părea cel mai straşnic cavaler din cîți am văzut vreodată“. „Ah — a spus Amadis —, ăsta e trădătorul de Arcalaus“ ; și apoi, adresîndu-se lui Galaor : „Frate, porniți voi după rege, și Dumnezeu să ne călăuzească pașii amîndurora“ ; și, dînd pinteni calului, a pornit în drumul lui, iar Galaor a apucat-o pe drumul pe unde o luaseră cei ce îl capturaseră pe rege, amîndoi zorindu-se cît mai tare.

După ce Amadis s-a despărțit de fratele său, zorit să meargă cît mai mult, cam pe la lăsatul serii calul i-a obosit atît de tare, încît nu mai putea merge decît la pas și Amadis era tare necăjit, cînd a văzut la dreapta lui, lîngă un drumeag, un cavaler mort, vegheat de un scutier, ce ținea de căpăstru un cal voinic. Amadis s-a apropiat de el și l-a întrebat „Prietene, cine l-a ucis pe acest cavaler ?“ „L-a ucis un trădător — a răspuns scutierul —, care a trecut pe aici și le ducea cu forța pe cele mai frumoase domnițe din lume, și l-a ucis nu din altă pricină, ci doar fiindcă stăpînul meu l-a întrebat cine e, iar eu, acum, nu găsesc pe nimeni să mă ajute să-l iau de-aici“. Amadis i-a spus : „Ți-l las pe scutierul meu să te ajute, dar dă-mi mie calul și îți făgăduiesc că îți voi da în schimb alți doi, mai buni“. Scutierul s-a învoit și Amadis a încălecat armăsarul, care era tare frumos, și i-a spus lui Gandalin : „Ajută-l pe scutierul acesta și, după ce îl duceți pe cavaler în vreo așezare, întoarce-te și vino

după mine". Şi, plecînd de-acolo, a pornit mai departe pe drum, cît de iute putea şi, cam pe la crăpatul zorilor, a ajuns într-o vale unde a zărit un schit spre care s-a îndreptat să vadă dacă e locuit de cineva ; găsind un sihastru, l-a întrebat dacă trecuseră pe-acolo cinci cavaleri cu două domnişoare. „Domnule — i-a răspuns bunul om —, nu i-am văzut trecînd, dar zăriţi acolo în depărtare un castel ?" „Nu — a spus Amadis —, dar de ce întrebaţi ?" „Pentru că nu de mult a plecat de-aici un paj, nepot de-al meu, care mi-a spus că acolo va poposi Arcalaus Vrăjitorul, care ţine în stăpînirea lui, cu forţa, două domnişoare". „Slavă Domnului — a spus Amadis —, ăsta-i trădătorul pe care îl caut". „Într-adevăr — a spus sihastrul —, acest om a făcut mult rău în ţinutul acesta şi fie ca Domnul să ia un asemenea om rău de pe lume ori să-l îndrepte ; dar nu mai aveţi alte ajutoare ?" „Nu — a răspuns Amadis —, în afară de Dumnezeu". „Domnule — a zis sihastrul —, n-aţi spus că ei sînt cinci şi că Arcalaus e cel mai viteaz şi mai neînfricat cavaler din lume ?" „Oricît ar fi — a spus Amadis —, e trufaş şi trădător şi am credinţa că aşa sînt şi însoţitorii lui, şi de aceea nu mă tem de ei". Sihastrul l-a întrebat cine e domniţa şi Amadis i-a spus. Atunci pustnicul a exclamat : „Ah, să vă ajute Sfînta Fecioară Maria ca o doamnă atît de bună să nu rămînă în mîinile unui asemenea ticălos !" „Aveţi cumva niscai ovăz — l-a întrebat Amadis — pentru cal ?" „Da — a răspuns el —, şi vă aduc bucuros".

Şi cît timp a mîncat calul, Amadis l-a întrebat al cui este castelul ce se vedea în zare. Bunul om i-a răspuns : „Al unui cavaler, pe numele său Grumen, văr primar al lui Dardan, cel ce a fost ucis la curtea regelui Lisuarte, şi socotesc că de aceea îi primeşte bine pe cei care îl urăsc pe regele Lisuarte". „Acum, rămîneţi cu Dumnezeu — a spus Amadis —, şi rogu-vă, pomeniţi-mă în rugăciunile voastre şi arătaţi-mi drumul spre castel". Bunul om i-a arătat drumul, iar el a tot mers pînă a ajuns la castel şi a văzut că e împrejmuit de ziduri înalte şi turnuri straşnice ; apropiindu-se, n-a auzit glasuri şi s-a bucurat, cugetînd că Arcalaus încă n-a plecat de-acolo ; dînd ocol castelului, a văzut că nu are decît o poartă. Aşa

că s-a îndepărtat de castel spre niște stînci, a descălecat și, ținîndu-și calul de căpăstru, a așteptat în liniște, cu ochii pironiți pe poartă, ca omul căruia nu-i e gîndul la somn. Cam pe cînd se crăpa de ziuă, și-a încălecat armăsarul și a coborît într-o vale, de teamă să nu fie văzut de cei din castel și aceștia, devenind bănuitori, să nu mai iasă, crezînd că afară îi așteaptă mulți cavaleri ; apoi a urcat pe o măgură acoperită de tufișuri mari și dese și a văzut ieșind pe poartă un cavaler. Atunci s-a urcat pe un dîmb mai înalt și a scrutat împrejurimilie cu atenție. După care, s-a întors spre castel și, nu după mult timp, l-a văzut ieșind pe Arcalaus cu cei patru tovarăși ai săi, toți înarmați cum se cuvine și, între ei, pe frumoasa Oriana ; Amadis a spus : „Ah, Doamne ! Acum și întotdeauna, călăuzește-mă și ajută-mă să o apăr !“ În vremea asta, Arcalaus s-a apropiat și a trecut chiar pe lîngă el, fără să-l vadă, iar Oriana tocmai spunea : „Prietene și stăpîne, nu vă voi mai vedea niciodată, căci mi se apropie ceasul morții“. Lui Amadis i s-au umplut ochii de lacrimi și, coborînd cît mai repede cu putință dealul, a ajuns o dată cu ei pe un cîmp și i-a strigat lui Arcalaus : „Ah, Arcalaus, trădătorule ! N-ai dreptul să pui stăpînire pe o asemenea doamnă !“ Oriana s-a înfiorat toată, recunoscînd glasul iubitului ei ; Arcalaus însă și ceilalți au pornit în goană spre el, dar Amadis le-a ieșit în întîmpinare și l-a izbit atît de tare pe Arcalaus, care venea în frunte, încît l-a azvîrlit la pămînt peste crupa calului, și ceilalți au trecut peste dînsul ; dar nici ceilalți vrăjmași nu l-au nimerit pe Amadis ; atunci, trecînd printre ei, Amadis și-a întors foarte iute calul și l-a lovit pe Grumen, stăpînul castelului, unul dintre cei patru, în așa fel încît vîrful și lemnul lăncii l-au străpuns ieșindu-i prin spate, drept care s-a prăbușit mort pe loc și lancea s-a frînt. Apoi, Amadis a pus mîna pe spada regelui și, năpustindu-se asupra celorlalți cu nespusă vitejie și mînie, le-a împărțit asemenea lovituri, de nu-ți venea să-ți crezi ochilor, și simțea cum îi cresc puterile și îndrăzneala, arătîndu-se viteaz și sprinten și părîndu-i-se că dacă tot cîmpul acela ar fi fost plin de cavaleri, tot nu l-ar fi putut dovedi și înfrînge și, cum ați auzit, săvîrșea adevărate minuni cu spada.

Domnişoara din Danemarca i-a spus Orianei : „Stăpînă, sînteţi salvată, căci iată-l pe cavalerul neînfricat şi priviţi ce minuni săvîrşeşte". Oriana, atunci, a spus : „Ah, prietene ! Dumnezeu să vă ajute şi să vă păzească, căci nu e altul pe lume care să ne salveze, şi nici mai viteaz decît voi !" Scutierul care îi ducea calul a spus : „Fiţi sigură că n-am de gînd să aştept loviturile pe care coifurile şi platoşele nu le pot opri" ; şi, coborînd-o din şa, a rupt-o la fugă mîncînd pămîntul. Amadis, care se înfrunta cu cavalerii, făcînd din ei ce voia, l-a izbit pe unul în braţ, cu atîta putere, încît l-a trîntit la pămînt. Acesta a luat-o la goană, strigînd ca din gură de şarpe de spaima morţii ; Amadis s-a apropiat de un altul, căruia îi smulsese deja coiful din cap, despicîndu-i-l cu spada pînă la grumaz. Al treilea cavaler, văzînd în ce stare jalnică au ajuns tovarăşii săi, a luat-o la fugă ca mînat de aghiuţă. Amadis, care pornise pe urmele lui, a auzit-o strigînd pe doamna sa şi, întorcîndu-şi iute, l-a văzut pe Arcalaus care încălecase din nou şi, săltînd-o pe Oriana în şa, o aşezase în faţa lui şi se îndepărta în cea mai mare goană. Amadis s-a luat după el fără o clipă de zăbavă şi l-a ajuns pe cînd străbătea cîmpia aceea întinsă ; ridicînd spada, a dat să-l pălească, dar s-a hotărît să nu-l lovească prea tare, de teamă să n-o ucidă şi pe doamna sa, aşa că l-a izbit în spate, dar nu cu toată forţa, numai cît să-i smulgă o bucată din platoşă şi o alta din pieptarul de piele. Atunci, Arcalaus a lăsat-o pe Oriana să cadă de pe cal, ca să se îndepărteze mai repede, căci se temea de moarte, iar Amadis i-a spus : „Ah, Arcalaus ! Întoarce-te să vezi dacă sînt mort, aşa cum ai spus !" ; lui Arcalaus nu i-a venit să creadă că acela este Amadis, ba chiar şi-a azvîrlit şi scutul de după gît ; Amadis l-a ajuns şi i-a dat o lovitură de sus peste cureaua de care îi atîrna spada, spintecîndu-i platoşa pînă la şale, în vreme ce vîrful spadei a ajuns pînă la crupa calului şi l-a rănit, astfel că animalul, înspăimîntat, a pornit într-o goană nebună şi, în scurtă vreme, se îndepărtase nu glumă. Amadis, cu toate că îl ura foarte pe Arcalaus şi dorea să-l ucidă, nu l-a mai urmărit, ca să aibă grijă de doamna sa, şi s-a întors în locul unde se afla ea, a descălecat, a îngenuncheat dinainte-i şi, sărutîndu-i mîinile,

i-a spus : „Acum, facă Domnul cu mine ce-o vrea, căci n-am gîndit, doamnă, să vă mai văd vreodată". Ea era atît de speriată, că nu putea vorbi şi l-a strîns în braţe, înfricoşată de cavalerii morţi aflaţi în jurul ei. Domnişoara din Danemarca s-a dus să aducă armăsarul lui Amadis şi, văzînd pe jos spada lui Arcalaus, a luat-o şi a spus : „Domnule, priviţi ce spadă frumoasă !" El s-a uitat la ea şi a văzut că e spada cu care fusese aruncat pe mare, luată de Arcalaus cînd îl vrăjise ; pe cînd stăteau ei aşa, cum aţi auzit, Amadis veghind-o pe doamna sa, ce nu avea încă putere să se ridice de jos, a sosit Gandalin, care umblase toată noaptea, după ce îl lăsase pe cavalerul ucis la un schit, şi tare s-au mai bucurat de venirea lui. Dar şi el s-a bucurat nespus văzînd cum se sfîrşise toată povestea. Amadis i-a poruncit s-o urce pe domnişoara din Danemarca pe unul din caii ce rămăseseră slobozi, el a urcat-o pe Oriana pe calul domnişoarei, şi au plecat de-acolo cum nu se poate mai veseli.

Amadis ducea de căpăstru calul stăpînei sale, în timp ce ea îi mărturisea că este atît de speriată de toţi acei cavaleri morţi, că nu-şi poate veni în fire ; el, însă, i-a spus „Mult mai înspăimîntătoare şi cumplită este moartea mea din pricina voastră, aşa că, doamnă, îndurați-vă de mine şi amintiţi-vă ce mi-aţi făgăduit, căci dacă am supravieţuit pînă acum a fost numai fiindcă am crezut că nu depinde de voi şi nu vă stă în puteri să-mi daţi ceea ce vă cer, dar dacă de acum înainte, văzîndu-vă, doamnă, atît de liberă, nu-mi veţi veni în ajutor, nu-mi va mai trebui nimic ce-ar putea să mă mai ţină în viaţă, ci mai degrabă voi pieri în cea mai groaznică deznădejde, cum n-a mai murit nimeni vreodată". Oriana i-a răspuns „Pe cinstea mea, prietene, dacă îmi stă în putinţă, nu veţi fi niciodată în această primejdie, căci voi face ceea ce doriţi, iar voi să faceţi tot astfel, chiar de va părea o greşeală şi un păcat, căci înaintea lui Dumnezeu nu va fi".

Şi au mers ei aşa cale de trei leghe, pînă au ajuns la un codru foarte des, ce se afla cam la o leghe depărtare de o cetate. Pe Oriana o apucase un somn teribil, căci nu dormise deloc noaptea trecută şi a spus : „Prietene, mi-e atît de somn, că nu mai pot îndura". „Doamnă

— a răspuns el —, să mergem în valea aceea, unde vă veţi putea odihni" ; şi, părăsind drumul, au pornit spre acea vale, unde curgea un pîrîu şi creştea iarbă verde şi moale. Amadis a coborît-o pe doamna sa de pe cal şi a spus : „Doamnă, după-amiaza e foarte călduroasă, aşa că puteţi dormi aici pînă se face răcoare. Şi între timp, îl voi trimite pe Gandalin în cetate să ne aducă cîte ceva de-ale gurii, ca să ne împrospătăm forţele". „Să se ducă — a spus Oriana —, dar cine îi va da ceva ?" Amadis a răspuns „O să cumpere în schimbul calului şi o să se întoarcă pe jos". „Ba nu — a spus Oriana —, mai bine să ia acest inel, care acum va fi mai de folos ca niciodată" ; şi, scoţîndu-şi inelul din deget, i l-a dat lui Gandalin. Pe cînd pleca, Gandalin i-a spus în şoaptă lui Amadis : „Seniore, cine lasă să-i scape norocul din mînă, greu mai dă peste el" ; şi spunînd acestea a plecat, dar Amadis a priceput foarte bine ce voise să zică.

Oriana s-a întins pe mantia domnişoarei din Danemarca, în vreme ce Amadis îşi scotea armura, căci mare nevoie avea şi, de cum a terminat, domnişoara s-a tras să doarmă şi ea sub nişte tufe dese ; Amadis s-a întors spre doamna sa şi, văzînd-o aşa de frumoasă şi în puterea lui, ştiind că îşi dăduse încuviinţarea, s-a simţit atît de tulburat de dorinţă şi de sfială, că nici n-a mai îndrăznit s-o privească, aşa că putem spune, pe bună dreptate, că în iarba aceea verde, pe mantia întinsă, mai mult datorită farmecelor şi felului de a se purta al Orianei decît curajului şi îndrăznelii lui Amadis, a devenit femeie cea mai frumoasă fecioară din lume. Şi crezînd că astfel vor face să se stingă văpaia din ei, n-au făcut decît să o înteţească şi mai mult, să ardă cu şi mai multă căldură şi putere, aşa cum se întîmplă, de obicei, cu iubirile curate şi sănătoase. Şi au petrecut ei o vreme, iubindu-se aşa cum se pot iubi, bucurîndu-se şi suferind, numai cei ale căror inimi au fost străpunse de săgeata dragostei, pînă ce sosirea lui Gandalin l-a făcut pe Amadis să se scoale şi, trezind-o şi pe domnişoară, s-au apucat să pregătească masa, căci multă nevoie aveau să mănînce ceva şi, cu toate că le-au lipsit mulţimea servitorilor şi vasele de aur şi de argint, aceasta n-a răpit din farmecul şi marea plăcere oferită de ospăţul acela la iarbă verde. Şi, aşa cum

ați auzit, cei doi iubiți se bucurau de viață în pădurea aceea și nu s-ar mai fi săturat niciodată de plăcerea pe care o găseau unul în celălalt, de ar fi putut trăi astfel, fără sfiiciune și fără de rușine. Unde îi vom lăsa să se desfete și să se odihnească, în vreme ce vom istorisi ce s-a întîmplat cu don Galaor, pornit în căutarea regelui.

CAPITOLUL XXXVI

Cum l-a eliberat don Galaor pe regele Lisuarte din captivitatea în care căzuse prin trădare

După ce don Galaor s-a despărțit de Amadis, fratele său, așa cum ați auzit, a apucat-o pe drumul pe unde fusese dus regele. Și s-a grăbit cît a putut, căci n-avea alt gînd decît să-i ajungă din urmă, și nu era atent la nimic alta în jurul lui decît la urme ; și a umblat el așa pînă în amurg, cînd a ajuns într-o vale, unde a văzut urme de cai ce poposiseră acolo. Și, pornind mai departe după acele urme, pe cît de repede îl putea purta calul, socotind că n-aveau cum să fi ajuns departe, nu după multă vreme a văzut că vine spre el un cavaler în armură din cap pînă-n picioare, călare pe un cal frumos care, tăindu-i calea, i-a spus : „Opriți-vă, domnule cavaler, și spuneți-mi ce grijă vă mînă astfel din urmă". „Pentru Dumnezeu — a spus Galaor —, nu-mi puneți întrebări, căci în răstimpul cît zăbovesc cu domnia voastră se pot întîmpla multe nenorociri". „Pe Sfînta Fecioară — a spus cavalerul —, nu veți trece pe aici pînă nu-mi răspundeți la întrebare, ori, de nu, o să luptați cu mine". Între timp, Galaor a pornit mai departe, dar cavalerul din vale i-a spus „Sînt sigur, cavalere, că fugiți pentru că ați săvîrșit o mișelie, așa că, apărați-vă, fiindcă vreau să știu despre ce e vorba". Și s-a repezit spre el în cea mai mare goană a calului, cu lancea aplecată. Galaor s-a întors, dar avea scutul la spate, și cînd a văzut că se apropie, a ferit iute calul din drum și s-a îndepărtat, așa încît cavalerul nu l-a putut lovi, ba chiar a trecut mult

dincolo de el, căci avea un cal straşnic şi odihnit ; după ce a străbătut o bucată de drum, s-a întors spre Galaor şi, cu lancea sprijinită de braţ, i-a spus : „Ah, cavalere rău şi laş ! N-ai să scapi cu nici un chip de mine şi, dacă nu-mi răspunzi la întrebare, te voi ucide !“ Şi s-a năpustit cu multă forţă asupra lui, dar Galaor, care avea un cal mai învăţat, s-a dat în lături şi şi-a văzut mai departe de drum, cît de iute putea. Cavalerul, care nu-şi putuse opri calul atît de repede, cînd a izbutit să se întoarcă, a văzut că Galaor se îndepărtase o bună bucată şi a spus : „Dacă m-ajută Dumnezeu, n-o să scăpaţi aşa !“ ; şi, cum cunoştea bine locurile, a apucat-o pe o scurtătură şi l-a pîndit la o cotitură. Cînd a dat cu ochii de el, Galaor s-a necăjit foarte, dar cavalerul i-a spus : „Laşule, mişel fără inimă, alegeţi acum, din trei lucruri, unul sau vă luptaţi cu mine, sau vă întoarceţi, sau îmi răspundeţi la întrebare“. „Nici unul nu-mi este pe plac — a spus Galaor —, dar nu vă purtaţi cum se cuvine, căci din drum nu mă voi întoarce şi, de mă voi lupta, n-o voi face cu plăcere, dar de vreţi să aflaţi care mi-e zorul, urmaţi-vă şi veţi vedea, pentru că aş zăbovi prea mult istorisindu-vă totul şi, pe deasupra, nici nu m-aţi crede, atît de încîlcită e toată păţania“. „Pe Dumnezeul meu — a spus cavalerul —, urmaţi-vă drumul, dar să ştiţi că vreme de trei zile nu vă voi părăsi“. Galaor a pornit mai departe, cu cavalerul în urma lui, şi, cînd au ajuns la o jumătate de leghe de locul acela, au văzut un cavaler în armură, mergînd pe jos în urma calului său de pe care căzuse, şi pe un alt cavaler ce se îndepărta în mare grabă de primul. Cavalerul ce îl însoţea pe don Galaor l-a recunoscut pe cavalerul căzut de pe cal, care era vărul lui primar, şi s-a grăbit să-i prindă calul şi să i-l aducă, spunîndu-i : „Ce s-a întîmplat, domnule şi vere ?“ El a răspuns : „Mergeam cu gîndul la ceea ce ştiţi, fără să fiu atent la nimic altceva, cufundat în mine, şi m-am trezit doar cînd cavalerul acela ce se îndepărtează m-a lovit atît de tare cu lancea în scut, încît calul a căzut în genunchi, iar eu m-am prăvălit la pămînt şi calul a luat-o la fugă. Eu am pus mîna pe spadă de îndată şi l-am chemat la luptă, dar n-a vrut să vină şi mi-a spus că mai bine să fiu mai atent cînd vorbeşte cineva cu mine ; şi

pentru Dumnezeu — a mai spus —, să mergem după el şi, dacă reuşim să-l prindem din urmă, veţi vedea cum o să mă răzbun". „Asta nu pot face — a spus vărul lui —, fiindcă timp de trei zile trebuie să-l însoţesc pe cavalerul în urma căruia veneam" ; şi i-a povestit ce i se întîmplase. „În mod sigur — a spus cavalerul —, ori este cel mai laş cavaler din lume, ori a pornit să săvîrşească o faptă deosebită, de se păzeşte astfel ; şi o să las deoparte răzbunarea pentru jignirea ce mi s-a adus, ca să văd ce se va petrece".

Între timp, Galaor ajunsese departe, că nu făcea alta decît să meargă, şi cei doi veri au pornit pe urmele lui ; asta se întîmpla cam pe la căderea nopţii. Galaor a intrat într-un codru, dar din pricina întunericului a pierdut urmele şi n-a mai ştiut încotro s-o ia. Atunci, a prins să se roage lui Dumnezeu să-l călăuzească în aşa fel încît să fie primul care îi vine în ajutor regelui şi, socotind că ceata cavalerilor s-o fi abătut din drum cu regele ca să doarmă undeva, a rătăcit prin nişte văi, ascultînd în toate părţile, dar n-a auzit nimic. Cei doi veri care veneau în urma lui socoteau că el îşi continuă drumul, dar după ce au mers ei o leghe şi au ieşit din codru, nedînd cu ochii de el, şi-au zis că s-a ascuns de dînşii şi au tras peste noapte în casa unei femei, ce se afla în apropiere.

Galaor a străbătut pădurea în lung şi-n lat şi s-a gîndit să plece de-acolo de vreme ce nu auzea glas de om şi, a doua zi, să se urce pe vreun colnic, să privească pînă în depărtare ; aşa că, întorcîndu-se pe drumul pe care îl bătuse mai înainte, a umblat el ce-a umblat, pînă a ieşit din codru şi a zărit pe o vale în sus un foc mic ; apropiindu-se, a văzut că acolo făcuseră popas nişte căruţaşi care, văzîndu-l înarmat, s-au speriat şi s-au îndreptat spre el cu suliţi şi topoare în mînă ; el însă, le-a spus să nu se teamă, că nu le vrea răul, ci îi roagă doar să-i dea nişte ovăz pentru cal. Căruţaşii i-au dat bucuroşi şi Galaor s-a oprit acolo să-şi hrănească armăsarul. Căruţaşii l-au întrebat dacă vrea să mănînce, iar el le-a răspuns că nu, dar că ar vrea să doarmă puţin şi i-a rugat să-l trezească înainte de ivirea zorilor. Două părţi din noapte trecuseră deja. Galaor s-a întins lîngă foc, fără să-şi scoată armura şi, cînd a început să se crape de ziuă, s-a

sculat, că dormise cu grijă, ca omul ce se teme că nu găseşte ceea ce caută şi, încălecîndu-şi calul, cum scutierul său nu era cu el (şi atunci şi-a zis că, dacă Dumnezeu îl ajută, îi va da acestuia cel mai straşnic cal), şi-a luat rămas bun de la căruţaşi, aceştia i-au urat drum bun, şi s-a îndreptat spre un deal înalt de unde a scrutat locurile roată. Tocmai atunci ieşeau din casa femeii unde trăseseră cei doi veri ; între timp se luminase bine şi l-au văzut pe Galaor ; recunoscîndu-l după blazonul de pe scut, au. pornit spre el, dar în timp ce mergeau, Galaor a început să coboare dealul în goana cea mai mare şi cavalerul ce fusese trîntit de pe cal a spus : „Ne-a văzut şi fuge ; eu sînt sigur că a săvîrşit o faptă rea şi de asta fuge mereu şi se ascunde ; şi să n-am parte de noroc, dacă n-o să aflu de la el cu orice preţ despre ce-i vorba, numai să-l ajung ; aşa că, hai după el". Don Galaor, însă, care era cu gîndul la cu totul altceva, tocmai zărise zece cavaleri la ieşirea din pădure ; cinci mergeau în faţă şi cinci în urma lor, iar între ei, nişte oameni neînarmaţi şi Galaor şi-a zis că aceştia sînt răpitorii regelui, aşa că a pornit spre ei, ca un om care şi-a oferit întotdeauna viaţa pentru salvarea vieţii altora ; cînd s-a apropiat de ei, l-a văzut pe rege în lanţuri şi s-a mîhnit atît de tare încît, sfidînd moartea, s-a năpustit în goană asupra primilor cinci, strigînd : „Ah, trădătorilor ! Rău veţi fi pedepsiţi pentru că v-aţi atins de cel mai bun om din lume" ; cei cinci s-au repezit asupra lui, dar el l-a lovit pe primul în piept, străpungîndu-l cu lancea, încît vîrful şi o bucată din lemn îi ieşiseră prin spate, şi cavalerul a căzut mort la pămînt ; ceilalţi l-au izbit însă atît de tare cu lăncile, încît calul lui Galaor a îngenunchat, iar lancea unuia dintre ei a trecut printre scutul şi platoşa lui ; Galaor i-a smuls-o din mînă şi l-a izbit pe celălalt în picior, străpungîndu-i armura şi piciorul, lancea înfigîndu-se în trupul calului, astfel că bietul cavaler a rămas ţintuit, căci lancea s-a frînt ; Galaor a pus mîna pe spadă, dar atunci i-a văzut venind pe toţi asupra lui ; el a intrat ca un iureş printre ei, cu atîta curaj, că nu e om care să nu se fi îngrozit văzîndu-l cum li se împotrivea şi ce lovituri dădea.

Fiind acum în mare încurcătură şi primejdie, căci duşmanii erau mulţi, Dumnezeu a vrut să-l ajute şi i-a trimis pe cei doi veri care îl urmăreau ; aceştia, văzîndu-l cum luptă, tare s-au mai minunat de marea lui vitejie, şi unul din ei a spus : „E sigur că l-am învinuit fără temei că ar fi laş ; să-i venim în ajutor cît mai grabnic". „Cine ar face altceva — a răspuns celălalt —, decît să-l ajute pe cel mai viteaz cavaler din lume ? Şi să aveţi credinţa că dacă se luptă cu atîţia o face pentru un motiv de seamă". Şi au pornit în cea mai mare goană a cailor, izbindu-i pe ceilalţi cu lăncile, căci erau foarte puternici şi pricepuţi în meşteşugul armelor, fiindcă amîndoi erau cavaleri rătăcitori de cel puţin zece ani ; şi aflaţi că aceştia erau Ladasin Spadasinul şi viteazul cavaler Guilan Gînditorul. Era şi timpul, căci Galaor mult mai avea nevoie de ajutor : coiful spart şi înfundat în multe locuri, armura ruptă mai peste tot şi calul rănit, de-abia mai ţinîndu-se pe picioare ; dar el tot mai săvîrşea minuni de vitejie şi dădea lovituri năprasnice celor ce-i cădeau sub mînă, încît cu greu îndrăzneau să se apropie de dînsul ; el se temea că, dacă îi moare calul, îl vor dovedi şi nu îi va putea ucide ; dar prin alăturarea celor doi veri, soarta înfruntării s-a schimbat în bine pentru el, fiindcă şi aceştia luptau cu multă vitejie, uimindu-l cu adevărat pe Galaor ; astfel că acum, mai eliberat din strînsoare, Galaor putea să lovească mai bine. Aşa că s-a pornit să-i pălească după placul inimii şi cu atîta sete, încît, cu ajutorul celor doi veri, în scurtă vreme toţi fuseseră învinşi sau ucişi. Văzînd asta, vărul lui Arcalaus s-a repezit spre rege să-l omoare, dar cum cei ce îl păzeau fugiseră toţi, regele descălecase, aşa, cu lanţul de gît, şi luase un scut şi spada cavalerului care murise primul ; şi cînd vărul lui Arcalaus a vrut să-l izbească în cap, regele s-a apărat, primind lovitura în scut, dar aceasta a fost atît de puternică, încît a trecut cu o palmă de marginea scutului şi vîrful i-a jupuit pielea capului pînă la os ; regele şi-a înfipt spada în botul calului celuilalt atît de adînc, că n-a mai putut-o scoate ; calul s-a ridicat în două picioare şi apoi s-a prăbuşit peste cavaler. Galaor, care era şi el pe jos, căci calul lui nu se mai putea mişca, şi venise să-l ajute pe rege, s-a repezit să-i taie cavalerului

capul, dar regele i-a strigat să nu-l omoare. Cei doi veri, care alergaseră după un cavaler ce fugea şi reuşiseră să-l omoare, tare s-au mai speriat cînd, întorcîndu-se, l-au văzut pe rege, căci nu ştiau nimic de captivitatea lui ; aşa că, au descălecat degrabă şi, scoţîndu-şi coifurile, au îngenunchat în faţa lui, iar el, recunoscîndu-i, i-a ridicat, întinzîndu-le mîna, şi a spus : „Pe Dumnezeul meu, prieteni, mi-aţi venit în ajutor în cel mai potrivit moment ; şi mult rău îmi face prietena lui don Guilan răpindu-mi-l, iar din cauza lui, v-am pierdut şi pe voi, Ladasin". Guilan s-a ruşinat foarte şi i s-au aprins obrajii, dar nu din pricina aceasta n-ar mai fi iubit-o pe ducesa de Bristoya, care îl iubea, de asemenea, astfel că, în cele din urmă, li se împliniseră dorinţele, şi din această pricină ducele bănuise tot timpul că în castel intrase don Guilan în noaptea cînd trecuse pe-acolo Galaor, cum v-am istorisit mai înainte.

Dar să lăsăm asta acum şi să ne întoarcem la rege, să vedem ce-a făcut după ce a fost eliberat. Don Galaor l-a scos pe vărul lui Arcalaus de sub cal şi, desfăcînd lanţul de la gîtul regelui, l-a legat pe acela ; regele şi Galaor au luat fiecare cîte un cal dintre cei ai cavalerilor ucişi, căci calul lui Galaor nu se mai putea mişca, şi au pornit bucuroşi la drum, îndreptîndu-se spre Londra. Ladasin i-a povestit regelui tot ce i se întîmplase lui Galaor şi regele l-a preţuit mult pentru faptul că se ferise de luptă, ca să-şi poată vedea de rostul lui ; Guilan i-a povestit regelui cum, mergînd atît de cufundat în sine, cu gîndul numai la iubita lui, fără să fie atent la altceva, îl trîntise de pe cal un cavaler, fără să-i spună nimic. Tare a mai rîs regele de păţanie, spunînd „Cu toate că am auzit despre multe lucruri pe care le fac îndrăgostiţii pentru iubitele lor, asta n-am mai pomenit şi, după cîte văd, nu degeaba vi se spune Guilan Gînditorul".

Şi-au tot vorbit aşa despre unele şi altele, cu multă voie bună, pînă au ajuns la casa lui Ladasin, care locuia foarte aproape ; aici i-au ajuns din urmă scutierul lui Galaor şi Ardian, piticul lui Amadis, care îl căuta pe stăpînul său, gîndind că o apucase pe acest drum. Galaor i-a istorisit regelui cum se despărţise de Amadis şi i-a spus că ar fi bine să trimită un sol la Londra, pentru că

tăietorii de lemne aveau să răspîndească vestea şi toată curtea o să se pună în mişcare. „De vreme ce Amadis a plecat în ajutorul fiicei mele — a spus regele —, socotesc că n-o voi pierde, numai dacă nu-i va face cine ştie ce vrăji viclene trădătorul acela. Iar cît despre ceea ce aţi spus acum, ar fi bine să ştie regina ce mi s-a întîmplat". Şi i-a poruncit unui scutier al lui Ladasin, care cunoştea bine ţinutul, să ducă o solie.

Regele a rămas peste noapte acolo şi a fost slujit nespus de bine, iar a doua zi au pornit iarăşi la drum ; vărul lui Arcalaus le-a povestit cum toate aceste întîmplări sînt din pricina lui Barsinan, seniorul de Sansueña, care voia să ajungă rege al Marii Britanii. Drept pentru care regele a hotărît să se grăbească pentru a-l prinde pe Barsinan acolo.

CAPITOLUL XXXVII

Cum a aflat regina că regele Lisuarte este captiv şi cum Barsinan îşi pregătea trădarea, vrînd să devină rege dar, în cele din urmă, a fost învins, iar regele s-a întors în cetatea de scaun

Tăietorii de lemne, care văzuseră ce i se întîmplase regelui, au sosit în oraş şi au povestit totul. De cum s-a aflat, s-a stîrnit o zarvă nemaipomenită şi toţi cavalerii şi-au îmbrăcat armurile şi au ţîşnit din toate părţile în cea mai mare goană a cailor, de părea pămîntul plin de ei. Arban, regele din Norgales, stătea de vorbă cu regina cînd au sosit acolo scutierii lui cu arme şi cai, iar un paj a intrat în încăperea unde se afla şi i-a spus „Stăpîne, ce faceţi, nu vă puneţi armura ? Nici un cavaler din suita regelui n-a mai rămas în oraş, în afară de domnia voastră, şi toţi au pornit în cea mai mare grabă spre pădure". „De ce ?", a întrebat Arban. „Umblă zvonul — a răspuns pajul — că regele a fost făcut prizonier de zece cavaleri".

„Ah, Sfîntă Fecioară — a spus regina —, de asta mi-a fost întotdeauna frică !“ ; şi s-a prăbuşit leşinată. Arban a lăsat-o în grija doamnelor şi domnişoarelor ei, care se jeluiau amarnic şi, după ce şi-a îmbrăcat armura, a încălecat să plece, cînd a auzit mai multe glasuri strigînd că e luat cu asalt palatul regal. „Sfîntă Maria ! — a spus Arban ; toţi am fost vînduţi !“ ; şi a cugetat că ar face rău să o lase pe regină fără apărare.

În vremea asta, în cetate era aşa de mare zarva, de parcă s-ar fi adunat toţi oamenii din lume acolo. Arban s-a oprit la intrarea în încăperile reginei cu două sute de oameni de-ai săi şi a trimis pe doi dintre ei să afle ce e cu răscoala ; ajunşi la palatul regilor, cei doi au văzut că fusese ocupat de Barsinan cu oamenii săi, care descăpăţîna şi ucidea pe cîţi putea prinde, cînd nu îi arunca de pe ziduri, căci, de cum auzise de captivitatea regelui, pornise răscoala şi nu i-a mai stat mintea la altceva ; cavalerii regelui, care nu bănuiseră nimic, plecaseră fără teamă în ajutorul stăpînului lor, iar Barsinan avea cu el şase sute de cavaleri şi slujitori bine înarmaţi. Aflînd toate acestea de la cavalerii săi, Arban a spus : „Regele a fost făcut captiv la sfatul acestui trădător“. Barsinan, după ce a pus stăpînire pe palat, a lăsat o parte din oameni să-l păzească şi, cu o altă parte, a plecat să o ia ostatecă pe regină şi să pună mîna pe tron şi coroană. Locuitorii cetăţii, aflînd cum stau lucrurile, se îndreptau cu toţii spre corturile reginei, înarmaţi care cu ce avea. Cînd Barsinan a ajuns aici, l-a găsit pe Arban cu toţi cavalerii săi şi mulţi tîrgoveţi ; atunci Barsinan a spus „Arban, pînă acum ai fost cel mai înţelept dintre cavalerii tineri ; încearcă să nu-ţi pierzi minţile de azi înainte“. „Ce trebuie să înţeleg din aceste vorbe ?“, a întrebat Arban. „Ştiu — a răspuns el — că regele Lisuarte se află în puterea cuiva care, de-acum în cinci zile, îmi va trimite capul regelui despărţit de trup şi nimeni altul în ţara asta în afară de mine nu poate şi nu trebuie să fie rege şi voi fi pînă la sfîrşitul vieţii mele ; regatul tău, Norgales, pe care îl ai în stăpînire, ţi-l las, pentru că eşti un cavaler viteaz şi înţelept, dar acum, dă-te în lături, ca să-mi iau în stăpînire tronul şi coroana, iar de vrei să faci altminteri, te provoc la luptă şi să ştii că nu va fi

nimeni care să se ridice împotrivă-mi şi să vrea să-mi ia ţara, să nu-i tai capul". „Îmi spui nişte lucruri — a zis Arban — care mă fac să-ţi fiu potrivnic cîte zile oi avea. În primul rînd, mă sfătuieşti să-mi trădez stăpînul cînd se află la mare ananghie ; în al doilea, spui că ştii că va fi ucis de cei ce l-au luat cu ei, ceea ce dovedeşte clar că şi tu faci parte dintre trădători. Şi cum eu am avut întotdeauna în minte că unul dintre cele mai preţuite lucruri din lume este loialitatea, iar tu o dispreţuieşti, ridicîndu-te împotriva ei, greu ne vom putea înţelege". „Cum — a spus Barsinan —, tu gîndeşti că o să mă poţi împiedica să fiu regele Londrei ?" „Rege al Londrei nu va fi niciodată un trădător — a spus Arban —, mai ales cît mai este în viaţă cel mai drept rege din lume." Barsinan i-a spus : „Eu ţi-am vrut binele, mai mult decît altora, crezînd că eşti mai deştept decît ceilalţi, dar acum îmi pari mai puţin la minte şi o să te fac să-ţi dai seama de nebunia ta, să văd ce vei face, că eu vreau să pun stăpînire pe tron şi pe coroană, fiindcă le merit datorită însuşirilor mele". „Voi face — a răspuns Arban — ceea ce aş face dacă stăpînul meu, regele, ar sta acum pe tron". „O să vedem pe dată", a spus Barsinan, şi a poruncit oamenilor săi să atace ; Arban i-a aşteptat cu ai săi, căci era viteaz şi drept în toate, dar acum era mînios foarte de cele auzite despre rege, stăpînul lui ; cele două armate au prins să lupte cu înverşunare. Aşa că au fost mulţi morţi şi răniţi şi de o parte şi de alta şi atît unii cît şi ceilalţi se străduiau din răsputeri să învingă şi să-şi ucidă duşmanul ; Arban se lupta ca un leu şi a fost cel mai lăudat dintre toţi pentru faptele sale în această bătălie, căci îi apăra pe toţi ai săi şi nu făcea altceva decît să treacă înainte, secerîndu-i pe duşmani şi punîndu-şi viaţa în primejdie.

Aşa s-au luptat pînă seara, fără să învingă cineva, şi asta din pricină că străzile erau înguste, căci altfel, Arban s-ar fi văzut în primejdie şi regina ar fi fost luată captivă ; Barsinan s-a retras cu oamenii lui la palat şi a văzut că a pierdut mulţi oameni, morţi şi răniţi, şi că aveau toţi mare nevoie de odihnă ; Arban le-a spus oamenilor săi : „Domnilor, acum trebuie să vă arătaţi credinţa şi curajul şi să nu vă pierdeţi cumpătul din pricina

nenorocului nostru ce iute se va schimba în noroc". Apoi şi-a rînduit oamenii şi străjile pentru noapte. După toate acestea, regina, care era ca moartă, a trimis după Arban, iar el i s-a înfăţişat aşa cum era, în armură şi rănit în multe locuri ; intrînd în odaia reginei, şi-a scos coiful, care era spart, şi doamnele au văzut că are cinci răni pe faţă şi la gît şi chipul, plin de sînge, îi arată groaznic, dar lor, care în afara lui Dumnezeu nu-l mai aveau decît pe el să le ocrotească, li s-a părut foarte frumos. Cînd regina l-a văzut cum arată, tare milă i s-a făcut de el şi i-a spus plîngînd : „Ah, nepoate plin de curaj, Dumnezeu să vă ţină şi să vă ajute să vă duceţi fapta pînă la capăt ; pentru Dumnezeu, spuneţi-mi ce-o să se întîmple cu regele şi cu noi ?" „Cu noi — a spus el — o să fie bine, de-o vrea Domnul, iar despre rege vom auzi de bine şi, doamnă, să nu vă temeţi de trădătorii de-aici din oraş, căci vasalii voştri care au rămas cu mine vă sînt foarte credincioşi şi vă vor apăra cum se cuvine". „Ah, nepoate — a spus regina —, aşa cum vă văd, n-o să mai puteţi lupta şi nu ştiu ce vor face ceilalţi fără voi".

Arban s-a despărţit de regină şi s-a întors la oamenii lui. Aşa a trecut noaptea. Barsinan, deşi îşi găsise oamenii tare împuţinaţi, se arăta foarte curajos şi le-a spus : „Prieteni, nu vreau să ne mai luptăm pentru coroană şi să mai avem alţi morţi, căci voi duce totul la bun sfîrşit fără jertfe şi fără lupte, aşa cum o să vedeţi în curînd ; drept care, acum, odihniţi-vă fără teamă". Oamenii s-au odihnit toată noaptea şi, a doua zi dimineaţa, Barsinan şi-a îmbrăcat armura, a încălecat şi, luînd cu el douăzeci de cavaleri, s-a îndreptat spre o ulicioară păzită de majordomul lui Arban ; oamenii de pază, de cum l-au văzut, au pus mîna pe arme să se apere, dar Barsinan le-a spus că a venit doar să le ceară să nu înceapă lupta pînă la amiază ; majordomul a plecat de-ndată să-i ducă vestea stăpînului său şi acesta s-a bucurat foarte de răgaz, că oamenii săi erau tare zdrobiţi şi nu mai puteau lupta ; apoi a plecat iute cu majordomul, ca să-l întîlnească pe Barsinan, care le-a spus : „Vreau să încetăm lupta pentru cinci zile, dacă vă învoiţi". „Mă învoiesc — a spus Arban —, dacă vă legaţi să nu jefuiţi nimic din cetate şi să faceţi ce va porunci regele, dacă se va întoarce". „Mă

învoiesc la toate acestea — a spus Barsinan —, pentru că îmi prețuiesc oamenii și vă prețuiesc și pe voi, care îmi veți fi supuși mai curînd decît credeți și, mai înainte de a se scurge acest răgaz, vă voi spune cum a murit regele și mă voi însura cu fiica lui, care se va afla în puterea mea". „Să n-am parte de Dumnezeu — a spus Arban —, dacă voi încheia vreodată un pact cu cel care e părtaș la trădarea față de stăpînul meu, așa că plecați acum și descurcați-vă cum știți" ; și aflați că pînă la căderea nopții, Barsinan i-a atacat de trei ori, retrăgîndu-se de fiecare dată.

CAPITOLUL XXXVIII

Cum a venit Amadis în ajutorul cetății Londrei și ce fapte a săvîrșit aici

În vremea popasului făcut în pădure cu doamna sa, Oriana, așa cum v-am povestit, Amadis a întrebat-o ce i-a spus Arcalaus. Ea i-a răspuns : „Să nu mă plîng că, mai înainte de cincisprezece zile, mă va face regina Londrei și mi-l va da pe Barsinan de soț, pe care îl va face rege peste țara tatălui meu iar el, fiindcă îi va fi dat acestuia capul tatălui meu și pe mine, va fi marele lui majordom". „Ah, Sfîntă Fecioară — a spus Amadis —, ce trădător e Barsinan, el care se arăta atît de prieten cu regele ; și teamă mi-e să nu îi facă vreun rău reginei". „Ah, prietene — a spus ea —, ajutați-o cum socotiți mai bine". „Așa trebuie să fac — a spus Amadis — și tare mă doare, căci mult mi-ar fi plăcut să petrec cu voi încă patru zile aici, în pădure, dacă ați fi dorit și domnia voastră". „Numai Dumnezeu știe cît de mult aș fi dorit — a spus ea. Dar asta ar putea pricinui multe rele în țara care, cu voia Domnului, va fi a mea și a voastră". Apoi s-au culcat. Cînd s-au ivit zorile, Amadis s-a sculat, și-a pus armura și, ducînd de dîrlogi calul doamnei sale, au pornit pe drumul spre Londra cît mai iute cu putință, întîlnind mereu grupuri de cîte cinci ori zece cavaleri

porniți din Londra, de să fi fost cu totul vreo mie de cavaleri ; el le arăta încotro să meargă în căutarea regelui și le spunea că Galaor o luase înainte, ca să-i vină în ajutor ; după ce s-au scurs toți acești cavaleri, la cinci leghe de Londra, l-a întîlnit pe don Grumedan, bunul bătrîn care o crescuse pe regină, însoțit de douăzeci de cavaleri, toți din neamul lui, ce umblaseră toată noaptea prin codru în lung și-n lat, căutîndu-l pe rege ; cînd bătrînul a recunoscut-o pe Oriana, s-a apropiat de ea plîngînd și i-a spus : „Doamnă ! Ah, Dumnezeule, ce bucurie, în această zi, că ați apărut ! Dar spuneți-mi, ce veşti aveți despre tatăl vostru ?“ „Prietene — a răspuns ea, plîngînd —, aproape de Londra încă, m-au despărțit de el și Dumnezeu a vrut ca Amadis să-i ajungă din urmă pe cei ce mă duceau cu ei și să mă smulgă din mîinile lor“. „De bună seamă — a spus don Grumedan — că dacă el n-ar fi izbutit, nimeni altul n-ar fi putut“ ; apoi agrăindu-l pe Amadis : „Prietene și domnule, dar cu fratele vostru ce s-a întîmplat ?“ „Acolo unde au fost despărțiți regele de fiica sa — a spus Amadis —, m-am despărțit și eu de el ; Galaor a plecat pe urmele regelui, eu pe cele ale lui Arcalaus, care o ducea cu el pe această doamnă“. „Sînt mai liniștit acum — a spus Grumedan —, dacă în ajutorul regelui a plecat un cavaler atît de iscusit și viteaz ca don Galaor.“

Amadis i-a povestit lui don Grumedan despre josnica trădare a lui Arcalaus și Barsinan și, încheind, i-a spus : „Luați-o cu voi pe Oriana, iar eu mă voi duce la Londra singur, căci mi-e teamă ca nu cumva trădătorul acela să-i facă vreun rău ; și spuneți-le cavalerilor pe care îi mai întîlniți să se întoarcă din drum, căci dacă regele are nevoie de oameni să-i vină în ajutor, sînt destui deja și chiar prisosesc“. Don Grumedan a luat-o cu el pe Oriana și au pornit-o pe drumul Londrei cît mai repede cu putință, spunîndu-le tuturor pe care îi întîlnea să se întoarcă. Amadis o luase înainte, în cea mai mare goană, și, la intrarea în cetate, l-a întîlnit pe scutierul trimis de rege să ducă vestea că e liber ; acesta i-a povestit lui Amadis toate cîte se petrecuseră și el i-a mulțumit Domnului din inimă pentru izbînda fratelui său. Înainte de a intra în Londra, Amadis a aflat de toate cîte făcuse Bar-

sinan, aşa că s-a strecurat cît mai pe ascuns i-a stat în putinţă ; cînd l-a văzut Arban şi ai săi, tare s-au mai bucurat şi inimile li s-au umplut de şi mai mult curaj. Arban l-a îmbrăţişat şi l-a întrebat : „Bunul meu domn, ce veşti ne aduceţi ?“ „Numai veşti plăcute — a spus Amadis —, dar să mergem iute la regină şi le veţi afla“. Aşa că au intrat în încăperea unde se afla aceasta şi Amadis, care îl ducea de mînă pe scutier, cînd a văzut-o, a îngenuncheat în faţa ei şi i-a spus : „Doamnă, acest scutier a fost trimis de rege să vă spună că e liber şi sănătos, iar eu am lăsat-o pe Oriana împreună cu don Grumedan, slujitorul vostru, şi, în curînd, vor fi aici. Pînă atunci, aş vrea să-l văd pe Barsinan, de voi putea“ ; şi schimbîndu-şi coiful şi scutul cu altele, ca să nu fie recunoscut, a spus : „Arban, porunciţi să se dărîme fortificaţiile voastre şi să-l lăsăm pe Barsinan să vină cu oamenii lui ; şi, cu voia Domnului, o să-l facem să-şi plătească scump trădarea“; şi le-a povestit ce aflase despre Barsinan şi Arcalaus.

Fortificaţiile au fost dărîmate pe dată şi Barsinan cu ai săi s-au năpustit în goană, în nădejdea că vor cîştiga bătălia, fără să mai poată fi opriţi ; oamenii lui Arban i-au primit cum se cuvine şi s-a încins o luptă crîncenă, cu mulţi morţi şi răniţi. Barsinan mergea în frunte şi, cum avea oameni mulţi, iar adversarii erau puţini la număr şi nu li se puteau împotrivi, Barsinan făcea tot ce se putea ca să pună mîna pe regină. Amadis a văzut înfruntarea şi a pornit spre ei, avînd atîrnat de gît un scut cu vopseaua jupuită şi un coif atît de ruginit, că nu făcea două parale, care, pînă la urmă, s-a dovedit că fusese foarte bun şi, încins cu spada cea straşnică a regelui, zorea să ajungă cît mai iute ; ajungînd în faţa lui Barsinan, i-a dat o asemenea lovitură cu lancea în scut, încît i-a găurit platoşa şi vîrful lăncii i-a pătruns cam jumătate în corp, iar lancea s-a frînt ; punînd mîna pe spadă, l-a lovit în coif, i l-a sfîrtecat şi i-a jupuit o parte din pielea capului, aşa că Barsinan a rămas năucit ; spada regelui era atît de uşoară, că Amadis parcă nici n-o simţea în mînă, aşa că l-a mai pălit o dată peste mîna cu care ţinea spada şi i-a sfîrtecat mîneca şi braţul pînă aproape de palmă, apoi a coborît pînă la picior şi i-a tăiat jumătate

din el ; Barsinan a dat să fugă, dar n-a putut şi a căzut pe jos ; Amadis s-a repezit, atunci, asupra celorlalţi, cu atîta înfocare, încît pe cine reuşea să-l lovească în plin, îl şi trimitea pe lumea cealaltă, aşa că toţi, recunoscîndu-l după minunile pe care le săvîrşea, îi lăsau calea liberă, îngrămădindu-se unii în alţii ca să scape de moarte ; Arban cu ai săi, care îl urmau, i-au încolţit atît de tare pe oamenii lui Barsinan, încît aceştia, lăsînd mulţi morţi şi răniţi pe uliţe, unde se dădea lupta, s-au retras în palatul regilor. Amadis a ajuns pînă la porţile palatului şi ar fi vrut să intre, dar ceilalţi le închiseseră. Atunci, s-a întors în locul unde îl lăsase pe Barsinan păzit de mulţi tîrgoveţi şi, văzînd că mai răsuflă, a poruncit să fie dus la palat şi păzit pînă la sosirea regelui ; sfîrşindu-se, deci, lupta, aşa cum aţi auzit, unii fiind morţi şi alţi prizonieri, Amadis a privit spada însîngerată din mîna lui şi a spus : „Ah, spadă ! În fericită zi s-a născut cavalerul care te-a stăpînit şi nu încape îndoială că eşti folosită cum se cuvine, căci, fiind cea mai straşnică din lume, aparţii celui mai viteaz om din cîţi trăiesc pe pămînt". Apoi a poruncit să i se scoată armura şi s-a înfăţişat dinaintea reginei. Arban s-a dus să se culce în patul lui, că mare nevoie mai avea, pe cît de rău se simţea de pe urma rănilor.

În acest răstimp, regele Lisuarte, ce venea în grabă mare pe drumul Londrei, ca să dea de Barsinan, a întîlnit o mulţime din cavalerii porniţi în căutarea lui şi tuturor le-a poruncit să se întoarcă, ba pe unii i-a mai şi trimis pe alte drumuri, prin păduri şi văi, să le spună tuturor pe care îi întîlneau să se întoarcă, căci mulţi erau cei ce plecaseră ; primii pe care i-a întîlnit au fost Agrajes şi Galvanes, Solinan, Galdan, Dinadaus şi Bervas. Toţi şase mergeau împreună, mîhniţi peste poate, şi cînd au dat ochii cu regele, au vrut să-i sărute mîna, plini de bucurie, dar el i-a îmbrăţişat şi le-a spus : „Prieteni, era cît pe ce să mă pierdeţi şi, fără îndoială, aşa s-ar fi întîmplat, dacă n-ar fi fost Galaor, don Guilan şi Ladasin care s-au întîlnit printr-o întîmplare". Dinadaus i-a spus : „Toată lumea din cetate a plecat să vă caute şi cred că toţi rătăcesc pe drumuri". „Nepoate — a spus regele —, alegeţi cîţiva dintre cei mai buni cavaleri din cei de-aici,

care să vă fie pe plac, luaţi şi scutul meu, ca să fiţi ascultat cu mai multă supunere, şi porniţi să-i întoarceţi din drum." Acest Dinadaus era unul dintre cei mai viteji cavaleri din neamul regelui, foarte preţuit printre viteji, atît pentru purtarea lui aleasă, cît şi pentru isprăvile şi faptele sale de arme ; el a pornit de-ndată la drum, astfel că pe mulţi i-a făcut să se întoarcă.

Şi, cum mergea regele, aşa cum aţi auzit, însoţit de mulţi cavaleri şi alţi oameni, pe cînd intra pe drumul cel mare spre Londra, s-a întîlnit cu prietenul lui atît de bun, don Grumedan, care venea cu Oriana ; şi aflaţi că bucuria le-a fost nespus de mare, pe atît de mare pe cît de mare le fusese deznădejdea că nu vor mai putea scăpa de nenorocirea ce îi lovise. Don Grumedan i-a povestit regelui cum a plecat Amadis în ajutorul reginei.

Între timp, regele şi suita lui, peste două mii de cavaleri, au sosit la Londra, dar mai înainte de a intra în cetate i s-a povestit tot ceea ce făcuse Barsinan şi cum i se împotrivise regele Arban, iar apoi, o dată cu sosirea lui Amadis, cum se sfîrşise totul, Barsinan fiind luat captiv. Aşa că toate acele întîmplări foarte triste avuseseră un sfîrşit fericit. O dată sosit regele la corturi, unde se afla regina, cine ar putea povesti veselia şi bucuria reginei şi a tuturor doamnelor şi domnişoarelor ei cînd i-au văzut pe rege şi pe Oriana ? De bună seamă, nimeni, căci nemăsurată a fost. Regele a poruncit ca palatul să fie încercuit şi să-i fie aduşi Barsinan, ce îşi venise în simţiri, şi vărul lui Arcalaus şi i-a pus să istorisească în ce fel se urzise toată trădarea. Ei i-au povestit totul, fără să uite nimic, după care regele a poruncit să fie duşi în faţa palatului, ca să-i vadă oamenii lor, şi să fie arşi amîndoi pe rug, ceea ce s-a şi făcut.

Cei din palat, cum nu mai aveau provizii, nici scăpare, după cinci zile s-au predat cu toţii regelui şi acesta i-a trimis la moarte pe unii, iar pe alţii i-a lăsat slobozi. Despre aceasta nu vom mai spune decît că, multă vreme după aceste întîmplări, din pricina acestor morţi, între Marea Britanie şi Sansueña a fost mare duşmănie, şi împotriva regelui Lisuarte a pornit război un fiu al lui Barsinan, cavaler viteaz, însoţit de mulţi oşteni, cum se va istorisi mai la vale.

Regele Lisuarte, liniştit după nenorocirile prin care trecuse, s-a întors la palat pentru Sfat, şi toată lumea a petrecut pe cinste nopţile în cetate, iar în timpul zilei în afara zidurilor ei.

Într-o bună zi, au venit la Londra doamna şi cei doi fii ai săi în faţa cărora Amadis şi Galaor făgăduiseră Madasimei să-l părăsească pe regele Lisuarte, aşa cum aţi auzit mai înainte. Cînd au văzut-o, cei doi fraţi i-au ieşit în întîmpinare să i se închine, dar ea le-a spus : „Prieteni, am venit aici pentru ceea ce ştiţi, aşa că, spuneţi-mi, ce aveţi de gînd ?“ „Să mergem chiar acum la rege“, au spus ei. „Să mergem““, a spus ea. Şi i s-au înfăţişat regelui, iar doamna i s-a închinat cu multă smerenie. Regele a primit-o foarte bine dispus. Doamna i-a spus : „Seniore, am venit să văd dacă aceşti cavaleri îşi vor ţine o făgăduială făcută unei doamne“. Regele a întrebat despre ce făgăduială e vorba. „O făgăduială — a răspuns ea — care cred că vă va mîhni pe domnia voastră şi pe cei ce îi iubesc aici la curte.“ Şi doamna a povestit toate cîte se petrecuseră cu Madasima, stăpîna de la Gantasi. Cînd regele a auzit aceasta, a spus : „Ah, Galaor, m-aţi ucis !“ „Mai bine aşa — a spus Galaor —, decît să fi murit cu-adevărat, căci dacă s-ar fi aflat cine sîntem, nimeni de pe lume nu ne-ar mai fi înviat şi să nu vă mîhniţi prea mult din pricina asta, stăpîne, căci toate se vor îndrepta mai repede decît gîndiţi.“ Apoi, i s-a adresat lui Amadis, fratele său „Mi-aţi spus şi voi că veţi face la fel ca mine“. „Aşa este“, a încuviinţat el. Atunci, Galaor le-a istorisit regelui şi cavalerilor ce se aflau de faţă prin ce viclenie fuseseră prinşi. Regele s-a minunat foarte de asemenea trădare, dar Galaor a spus că el crede că doamna va fi cea înşelată şi batjocorită în urma acelui legămînt făcut de el, cum, de altfel, vor vedea de-ndată ; şi, în faţa doamnei, i-a spus regelui, astfel ca toţi să audă : „Maiestate şi stăpîne, mă despart de voi şi de curtea voastră, aşa cum am făgăduit şi vă părăsesc pe toţi pentru Madasima, stăpîna castelului Gantasi, care a socotit că meritaţi să vă facă acest rău şi cîte altele va mai putea, pentru că tare mult

vă urăşte". Amadis a rostit aceleaşi vorbe. Galaor, apoi, le-a spus doamnei şi feciorilor săi : „Socotiţi că ne-am împlinit făgăduiala ?" „Da, negreşit — a spus ea —, şi tot ceea ce v-aţi legat să faceţi aţi făcut." „Dumnezeu să v-ajute — a spus Galaor ; acum, puteţi merge cînd veţi voi să-i spuneţi Madasimei că nu mă las înşelat atît de uşor cum crede ea şi veţi vedea asta chiar acum." Şi, întorcîndu-se spre rege, i-a spus „Seniore, noi ne-am îndeplinit legămîntul făcut Madasimei, aşa cum am făgăduit, dar cum ea nu ne-a spus pentru cît timp trebuie să ne despărţim de voi, ne putem întoarce fiecare cînd doreşte şi o facem chiar acum, pentru a fi iarăşi ca înainte". Cînd regele şi curtea au auzit aceste vorbe, tare s-au mai înveselit, socotindu-i pe cei doi cavaleri cu judecată. Regele i-a spus doamnei care venise cu feciorii săi „Adevărul, doamnă, este că după capcana întinsă acestor cavaleri în mod atît de perfid, nu mai sînt obligaţi să-şi ţină nici o făgăduială, nici măcar aşa cum au făcut-o, şi e drept ca cei ce vor să înşele să rămînă înşelaţi ; aşa că spuneţi-i Madasimei că dacă mă urăşte atît de mult, i-a stat în putere să-mi facă cel mai mare rău şi să-mi pricinuiască cea mai mare durere. Dar Dumnezeu, care i-a ferit pe aceşti viteji şi în alte locuri de primejdii nemaipomenite, n-a vrut să-i lase să sufere în mîinile unei fiinţe ca ea". „Seniore — a spus doamna —, spuneţi-mi, rogu-vă, cine sînt aceşti cavaleri pe care îi preţuiţi atît de mult ?" „Sînt Amadis şi don Galaor, fratele lui", a spus regele. „Cum — a spus doamna —, acesta este Amadis şi s-a aflat în mîinile ei ?" „Da, neîndoielnic", a spus regele. „Slavă Domnului — a spus doamna — că au scăpat, căci, într-adevăr, mare nenorocire ar fi fost ca doi bărbaţi atît de viteji să moară aşa cum gîndesc eu că i-ar fi ucis această doamnă, dacă ar fi ştiut cine sînt; şi acum, că i-a scăpat din mînă, cred că îşi va lua viaţa singură, aşa cum voia să le-o ia lor". „Într-adevăr — a spus regele —, aşa ar fi mai drept să se întîmple". Doamna şi-a luat rămas bun şi a plecat spre casa ei.

CAPITOLUL XXXIX

Cum a ţinut sfat regele Lisuarte vreme de douăsprezece zile, în care răstimp mulţi nobili sosiţi acolo, atît doamne cît şi cavaleri, dintre care unii au rămas mai multe zile, au poruncit mari serbări

Regele Lisuarte a ţinut Sfat timp de douăsprezece zile şi multe s-au făcut întru sporirea slavei şi faimei sale, iar apoi, încheindu-se Sfatul, mulţi oameni veniţi pentru aceasta s-au întors în ţinuturile lor, dar, cu toate acestea, au rămas atît de mulţi nobili în preajma regelui, de te minunai văzîndu-i ; regina, de asemenea, le-a cerut multor doamne şi domniţe de neam mare să rămînă cu ea ; regele i-a luat în suita sa pe Guilan Gînditorul şi pe Ladasin, vărul său, amîndoi cavaleri foarte viteji, dar Guilan era încă mai viteaz şi nu era altul în regatul Londrei să-l întreacă în vitejie, fiind înzestrat şi cu toate celelalte însuşiri potrivite unui cavaler, doar că, fiind tot timpul dus pe gînduri, oamenii nu se puteau bucura nici de vorba, nici de tovărăşia lui ; asta i se trăgea de la faptul că era stăpînit de iubire şi îşi iubea doamna cum nici pe sine, nici pe altcineva nu iubea ; iubita lui era nespus de frumoasă şi se numea Brandalisa, era soră cu soţia regelui din Sobradisa şi măritată cu ducele de Bristoya.

Şi aşa cum aţi auzit, regele Lisuarte se afla la Londra, înconjurat de cavaleri vestiţi şi faima sa o întrecuse pe cea a oricărui alt rege din lume. Soarta, fiind mulţumită pentru o bună bucată de vreme după marea primejdie în care se aflase şi de care aţi auzit, hotărîse să nu-l mai pună la încercare, socotind că cea dinainte ajunge pentru un om atît de înţelept şi cinstit ca el, ceea ce nu înseamnă că îşi schimbase gîndul, căci regii, cînd nu se feresc de lăcomie, de trufie şi de multe alte lucruri, au de pătimit, şi marea lor glorie este mai acoperită de ruşine decît dacă n-ar fi avut parte de slavă nemăsurată şi de fapte măreţe care să-i înalţe, pentru că nu trebuie să se socotească nefericit cel ce n-a avut niciodată parte de fericire, ci

aceia care, avînd parte de ea din belşug, datorită minţii lor proaste, a viciilor şi a păcatelor, au făcut soarta să-i părăsească, spre marea durere şi deznădejde a prietenilor lor.

Şi pe cînd se afla regele Lisuarte la Londra, cum aţi auzit, a sosit acolo ducele de Bristoya, la sorocul hotărît de rege în urma jalbei lui Olivas ; regele l-a primit foarte bine, iar ducele a spus : „Seniore, aţi poruncit să mă înfăţişez la curtea voastră, pentru vorbele ce vi s-au spus despre mine, minciuni sfruntate, şi mă voi spăla de ruşine aşa cum domnia voastră şi curtea vor socoti că e drept". Olivas s-a sculat în picioare şi a venit în faţa regelui şi, o dată cu el, s-au sculat toţi cavalerii rătăcitori ce se aflau de faţă. Regele i-a întrebat de ce s-au ridicat cu toţii şi don Grumedan i-a spus „Stăpîne, ducele i-a ameninţat pe toţi cavalerii rătăcitori şi sîntem îndreptăţiţi să-i fim împotrivă". „Dacă aşa stau lucrurile — a spus regele —, într-adevăr, nebunească luptă ar porni ducele, căci eu socot că nu se află rege pe lumea asta atît de puternic ori de înţelept încît să poată duce la capăt un asemenea război ; dar acum, retrageţi-vă şi nu-i căutaţi pricină, căci judecata va fi dreaptă şi fără pic de părtinire, pe cît mă voi pricepe eu şi sfetnicii mei". Cavalerii s-au întors toţi la locurile lor, în afară de Olivas care, rămas în faţa regelui, a spus : „Stăpîne, ducele aici de faţă l-a ucis pe un văr primar al meu, care nu i-a făcut şi nu i-a spus niciodată nimic, şi de aceea afirm că este un trădător viclean şi îl voi face să recunoască asta, ori, de nu, îl voi învinge pe cîmpul de luptă sau îl voi ucide". Ducele a răspuns că Olivas minte şi că se va supune hotărîrii regelui şi curţii sale. Regele a hotărît lupta pentru a doua zi ; ducele voia bucuros să se lupte, dar îi aştepta pe nepoţii săi, ce nu sosiseră încă, şi dorea ca aceştia să ia parte la înfruntare alături de el, căci îi preţuia mult pentru iscusinţa lor întru ale armelor şi nu îşi închipuia că Olivas va avea însoţitori pe potriva acestora, pe care să nu-i poată învinge cu uşurinţă.

A trecut ziua întreagă şi nepoţii ducelui au sosit la căderea nopţii, ceea ce l-a bucurat foarte pe acesta, iar a doua zi de dimineaţă s-au înfăţişat regelui şi Olivas şi-a repetat învinuirea adusă ducelui ; el a dezminţit-o şi s-a hotărît

lupta între ei, trei contra trei. Atunci, don Galvanes, care stătea la picioarele reginei, s-a ridicat, l-a chemat pe Agrajes, nepotul lui, şi i-a spus lui Olivas : „Prietene, v-am făgăduit că dacă ducele de Bristoya, aici de faţă, va vrea să lupte împreună cu mai mulţi cavaleri, vom fi alături de domnia voastră şi vrem să o facem din toată inima, aşa că, să începem lupta, fără să mai zăbovim". Nepoţii ducelui au spus şi ei că vor să înceapă lupta de îndată. Ducele i-a privit pe Agrajes şi Galvanes şi şi-a amintit că îşi rîsese de ei la palatul său, iar apoi, tot ei o salvaseră pe domnişoara pe care el voia s-o omoare şi, în sfîrşit, îl înfrînseseră în pădure. Şi, cu toate că îi preţuia mult pe nepoţii săi, tare s-a căit, de data aceasta, că primise să se înfrunte în felul acela ; mai degrabă ar fi voit ca unul din nepoţi să lupte cu Olivas, căci se temea de cei doi cavaleri, dar acum nu mai putea schimba nimic. Aşa că au plecat toţi să-şi îmbrace armurile şi au intrat pe terenul de luptă care, pentru asemenea înfruntări, era împrejmuit, unii pe o poartă şi ceilalţi pe alta. Cînd Olinda, aflată la o fereastră de la încăperile reginei, de unde se zărea tot terenul, l-a văzut pe viteazul ei iubit că vrea să lupte, s-a speriat atît de tare, de cît pe ce să-i stea inima în loc, căci îl iubea mai mult decît orice altceva pe lume ; împreună cu ea se afla Mabilia, sora lui Agrajes, care era tare îngrijorată, ştiindu-i în primejdie pe fratele ei şi pe unchiu-su, don Galvanes, şi Oriana, ce, la rîndu-i, voia să-i ştie teferi, datorită lui Amadis, care îi iubea mult, şi în amintirea copilăriei ei la regele Languines şi soţia acestuia, părinţii lui Agrajes.

Regele, aflat cu mulţi cavaleri chiar acolo, văzînd că a sosit vremea să înceapă înfruntarea, s-a retras de pe cîmpul de luptă şi cavalerii s-au şi năpustit unii împotriva celorlalţi, în cea mai mare goană a cailor, fără ca vreunul să-şi greşească lovitura. Agrajes şi unchiul lui i-au izbit pe nepoţii ducelui cu lăncile şi i-au azvîrlit din şa peste crupa calului, frîngîndu-şi lăncile, dar trecînd mai departe fără să fi păţit nimic şi ţinîndu-se bine în şa. Olivas a fost rănit în piept de lancea ducelui, iar acestuia i-au ieşit picioarele din scări şi ar fi căzut dacă n-ar fi îmbrăţişat gîtul calului ; Olivas a trecut dincolo de el aşa, rănit greu, iar ducele s-a îndreptat din nou în şa ; cava-

lerul pe care îl trîntise Agrajes s-a ridicat cum a putut şi a venit lîngă duce ; Agrajes s-a repezit asupra ducelui, pe care tare îl mai duşmănea, şi a prins să-i dea lovituri zdravene cu spada în coif şi ar fi reuşit să-l atingă în cap, dar cavalerul aflat pe jos, lîngă el, văzînd că unchiul lui e în asemenea primejdie, s-a apropiat de Agrajes şi şi-a vîrît spada în vintrele calului, pînă la gardă. Agrajes nu fusese atent la el, cu gîndul doar să-i ia viaţa ducelui, şi nu văzuse nimic, aşa că, tocmai cînd se pregătea să-i reteze capul, calul s-a prăbuşit cu el. Don Galvanes era aşa de încleştat cu celălalt cavaler, că nu vedea nimic în jur. Agrajes se prăbuşise o dată cu calul său şi cel care îi ucisese calul, precum şi ducele îi dădeau lovituri puternice şi grele, fiecare cît mai înverşunat. În ceasul acela toţi prietenii săi îl plîngeau şi, mai cu osebire, Amadis, care ar fi vrut să fie în locul vărului său, căci se temea foarte ca nu cumva acesta să moară, după cît de încolţit era ; cele trei domniţe aflate la ferestre, cum aţi auzit, erau atît de amărîte văzînd în ce situaţie se află, că mai mai să-şi ia viaţa ele însele. Dar Olinda, doamna sa, era mai deznădăjduită decît toate, încît cine o privea prin ce chinuri groaznice trece era cuprins de durere. Agrajes, cum era sprinten, a ieşit repede din şa, căci nu era nimeni în lume cu inimă atît de vitează şi atît de iute ca el, şi se apăra straşnic împotriva celor doi cu spada minunată a lui Amadis, împărţind lovituri zdravene. Galaor, care îl privea îngrijorat, a spus încet, cu multă durere : „Ah, Doamne ! Ce aşteaptă Olivas de nu sare acolo unde e nevoie de ajutor ? Mai bine n-ar fi îmbrăcat niciodată armura, decît să săvîrşească asemenea greşeli". Galaor spunea acestea fără să ştie în ce stare se afla Olivas, rănit greu şi pierzînd atîta sînge, că era o minune cum de se mai poate ţine în şa ; cînd l-a văzut însă pe Agrajes la ananghie, Olivas a oftat din greu şi, ca omul pe care l-au părăsit puterile dar nu şi curajul, a spus : „Ah, Doamne, Dumnezeule ! Rogu-te, mai înainte ca sufletul să-mi părăsească trupul, fă să-i vin în ajutor acestui prieten de nădejde !"

Şi, întorcîndu-şi calul spre ei, a pus mîna pe spadă, tare lipsit de vlagă, şi l-a lovit pe duce ; acesta nu s-a lăsat mai prejos şi au început să-şi trimită lovituri grele

de spadă unul altuia ; mînia l-a făcut, parcă, pe Olivas, să mai dobîndească putere, astfel că, în ochii tuturor, nu lupta mai prost decît ducele. Agrajes a rămas să lupte doar cu celălalt cavaler, amîndoi pe jos, dar se înfruntau atît de strașnic, că greu s-ar fi găsit altcineva să lupte mai bine ; Agrajes se străduia din răsputeri să-și învingă adversarul, căci se știa privit de doamna sa și nu voia să facă nici cea mai mică greșeală, ba dimpotrivă, să se arate mai grozav decît era nevoie. Pînă într-atîta, încît prietenii săi se temeau ca nu cumva, în clipa cea mai grea, să-l părăsească forțele și suflul ; dar peste tot pe unde a luptat, în acest chip o făcea, arătîndu-se întotdeauna mai năvalnic decît dușmanul și grăbit să sfîrșească înfruntarea, și cum aceste însușiri, împreună cu forța și curajul te fac să fii unul dintre cei mai buni cavaleri din lume, așa era el, viteaz și prețuit. Agrajes i-a dat atîtea lovituri în coif celuilalt cavaler, încît spintecîndu-i-l în patru locuri, nu-i mai slujea la mare lucru, așa încît cavalerul nu mai făcea alta decît să-și păzească și să-și apere capul cu scutul, căci coiful nu-l mai apăra defel, iar platoșa nici atît, căci era sfîrtecată peste tot și din trupul rănit în peste zece locuri i se scurgea sîngele.

Văzîndu-se cavalerul la mare strîmtoare, s-a îndreptat cît a putut de iute spre duce, în speranța că la el va găsi ajutor, dar Agrajes, care îl urmărea, l-a ajuns din urmă și i-a dat o asemenea lovitură în coiful zdrelit, încît spada i-a străpunsul coiful și capul, astfel că, atunci cînd și-a tras-o, cavalerul s-a întins la picioarele lui, dîndu-și ultima suflare.

Agrajes a privit atunci spre duce și Olivas și, văzînd că Olivas pierduse atîta sînge, s-a minunat cum de mai e în viață și a alergat să-l ajute, dar mai înainte de-a ajunge la el, acesta a leșinat și a căzut de pe cal ; ducele, care nu văzuse că Agrajes îi ucisese nepotul, zărindu-l pe Galvanes încleștat cu celălalt, l-a lăsat pe Olivas întins pe jos și s-a năpustit cît mai iute asupra lui Galvanes, dîndu-i lovituri năprasnice. Agrajes a încălecat repede calul lui Olivas, socotind că acesta e mort, și a alergat să-și ajute unchiul, care era tare zdrobit ; și cum a ajuns, i-a dat o asemenea lovitură nepotului ducelui, încît i-a

retezat cureaua de la scut, i-a străpuns platoşa şi spada i s-a înfipt în trup pînă la os. Cavalerul s-a răsucit ca să vadă cine l-a rănit şi Agrajes i-a dat o nouă lovitură în vizieră ; dar spada i-a rămas înţepenită şi, cînd a tras de ea, curelele coifului s-au rupt şi spada împreună cu coiful s-au rostogolit pe pămînt. Galvanes, care era furios pe el, lăsîndu-l pe duce, s-a întors să-l lovească în cap, căci nu mai avea coif, dar celălalt s-a acoperit cu scutul, cum făcuse de multe ori ; dar vezi că, lipsindu-i scutului cureaua, nu s-a putut apăra într-atît încît don Galvanes să nu-şi potolească mînia, căci capul i-a fost aproape zdrobit şi stăpînul capului s-a prăbuşit mort la pămînt. În răstimpul acesta, Agrajes era într-o mare încleştare cu ducele, dîndu-i lovituri grele, dar sosind şi unchiu-său, l-au strîns între ei şi au prins să-l pălească din toate părţile, căci îl urau de moarte ; ducele, văzîndu-se astfel prins între ei, a rupt-o la fugă cît îl putea duce de iute calul, dar ceilalţi doi, cum îl duşmăneau foarte, l-au urmărit tot timpul, pe cît le stătea în putinţă. Văzînd aceasta, toţi cavalerii rătăcitori s-au bucurat mult, dar mai cu seamă don Guilan, socotind că dacă moare ducele se va putea desfăta mai în voie cu doamna sa, pe care o iubea mai presus de orice. Calul lui Galvanes era rănit greu şi, după goana pentru a-l ajunge pe duce, n-a mai putut rezista şi s-a prăbuşit, trîntindu-l la pămînt şi pe Galvanes, care s-a lovit rău. Agrajes l-a ajuns din urmă pe duce şi l-a izbit în marginea scutului, spada alunecîndu-i spre gîtul acestuia mai bine de o palmă şi, trăgînd-o înapoi, Agrajes l-ar fi trîntit din şa, dar ducele şi-a scos iute scutul de după gît şi l-a azvîrlit cu spada înfiptă în el şi şi-a continuat fuga cît de repede era în stare. Agrajes şi-a smuls spada din scut şi s-a luat după el ; ducele, însă, se întorcea, îi dădea cîte o lovitură-două şi iarăşi fugea. Agrajes îl ocăra şi nu-l slăbea, pînă ce i-a dat o asemenea lovitură în umărul stîng, încît i-a spintecat armura, carnea şi osul şi spada a ajuns pînă aproape de coaste, aşa că braţul ducelui a rămas spînzurat de trup. Ducele a scos un răcnet, dar Agrajes l-a apucat de coif şi l-a tras spre el şi, cum ducele era deja pierit, l-a smuls cu uşurinţă din şa, însă un picior i-a rămas în scară, că nu-l putuse scoate, iar calul şi-a continuat goana tîrîndu-l de colo-colo pe terenul de

luptă, pînă ce a ieşit din împrejmuire şi a mai alergat cale de o săgeată ; cînd au ajuns la el, l-au găsit mort, cu capul zdrobit de copitele calului. Agrajes s-a întors la locul unde rămăsese unchiul său şi, descălecînd, l-a întrebat : „Domnule, cum vă simţiţi ?“ „Domnule şi nepoate — a răspuns el —, mă simt bine, binecuvîntat fie Dumnezeu, dar tare rău îmi pare de prietenul nostru, Olivas, căci înţeleg că a murit“. „Aşa cred şi eu — a spus Agrajes —, şi sînt tare îndurerat“. Galvanes s-a dus apoi spre Olivas, iar Agrajes, după ce a scos de pe cîmpul de luptă trupurile şi armele nepoţilor ducelui, a venit şi el acolo şi a văzut că Olivas îşi venise în simţiri şi, deschizînd ochii cu mare greutate, cerea să fie spovedit ; Galvanes i-a cercetat rana şi i-a spus „Bunule prieten, nu vă temeţi de moarte, că rana nu e primejdioasă şi, după ce vom opri sîngele, vă veţi vindeca“. „Ah, domnule — a spus Olivas —, simt cum mă lasă inima şi nu mai am vlagă în mîini şi picioare ; am mai fost eu şi altădată rănit greu, dar niciodată nu m-am simţit aşa sleit“. „Asta e din pricină că aţi pierdut mult sînge — a spus Galvanes —, dar nu trebuie să vă temeţi de altceva“. Şi i-a scos armura, ca să aibă mai mult aer, iar el a mai prins oleacă de putere şi sîngele a încetat să-i mai curgă pe dată. Regele a trimis după o targă pentru Olivas, a poruncit să fie luat de-acolo şi dus acasă la el, unde au venit mai mulţi doftori să-l îngrijească ; văzîndu-i rana, aceştia au spus că, deşi e mare, se va vindeca cu ajutorul lui Dumnezeu, ceea ce mult l-a bucurat pe rege şi pe mulţi alţii. Olivas a rămas în grija doftorilor, iar pe duce şi pe nepoţii săi i-au luat neamurile să-i ducă în ţinutul lor ; Agrajes, în urma acestei lupte, şi-a cîştigat o mare faimă de prea viteaz cavaler şi curajul lui a devenit şi mai renumit decît înainte.

Regina a trimis după Brandalisa, soţia ducelui, poftind-o să vină la curte, unde va fi primită cu toată cinstea şi s-o aducă cu ea şi pe Aldeva, nepoata sa. Asta l-a bucurat mult pe don Guilan ; don Grumedan, preceptorul reginei, a fost trimis să le aducă şi, mai înainte de o lună, s-a întors cu ele la curte, unde au fost foarte bine primite.

Şi aşa, cum aţi auzit, regele şi regina se aflau la Londra, înconjuraţi de multă lume, cavaleri şi doamne şi domniţe

și, mai înainte de a trece o jumătate de an, aflîndu-se pe alte meleaguri de marea cinste în care trăiau aici cavalerii, au venit atît de mulți la Londra, de să te minunezi nu alta ; regele îi cinstea pe toți și le făcea multe daruri, nădăjduind ca, ajutat de aceștia, să apere și să ocrotească marele său regat, Marea Britanie, și totodată să cucerească și alte regate care, în timpuri străvechi, erau supuse acestuia și îi plăteau tribut, dar, din vina regilor de dinainte, slabi și nevolnici, dedați desfrîului și desfătării, acum nu se mai supuneau regatului său.

CAPITOLUL XL

Cum s-a desfășurat lupta pe care, la castelul Grovenesei, Amadis i-a făgăduit frumoasei copile Briolanja că o va da cu Abiseos și cei doi fii ai săi, pentru a răzbuna moartea tatălui ei, regele

V-am povestit cum Amadis, pe cînd se afla la castelul Grovenesei, i-a făgăduit frumoasei copile Briolanja că va răzbuna moartea tatălui ei, regele, și că, pînă într-un an, se va întoarce acolo cu alți doi cavaleri, pentru a se lupta cu Abiseos și cei doi fii ai săi, și cum, la plecare, copila cea frumoasă i-a dăruit o spadă, s-o poarte de dragul ei, văzînd că îi face trebuință, pentru că a lui se rupsese pe cînd se apăra de cavalerii ce voiau să-l ucidă în chip mîrșav acolo, în castel, și cum a scăpat de ei, prin voia Domnului, cu ajutorul leilor care au fost sloboziți tot din porunca frumoasei copile ; și cum Amadis rupsese și această spadă într-un alt castel, cel al iubitei lui Angriote de Estravaus, pe cînd se înfrunta cu un cavaler, pe numele său Gasinan, și cum, din porunca lui, Gandalin, scutierul său, păstrase cele trei bucăți ale spadei. Iar acum, vă voi povesti cum s-a petrecut lupta făgăduită și în ce primejdie mare s-a aflat Amadis din pricina spadei rupte, nu din vina lui, ci a piticului Ardian care, în marea lui

neştiinţă, a greşit, crezînd că stăpînul său, Amadis, o iubeşte pe frumoasa copilă Briolanja cu dragoste curată, fiindcă, de faţă cu el, Amadis îi spusese acelei copile că îl poate socoti cavalerul ei şi că se va lupta pentru ea.

Acum, trebuie să ştiţi că, aflîndu-se Amadis la curtea regelui Lisuarte şi văzînd-o adesea pe frumoasa Oriana, doamna şi stăpîna sa, care era începutul şi sfîrşitul dorinţelor sale pămînteşti, şi-a adus aminte de această luptă şi că se apropie sorocul ei. Aşa că, pentru a nu-şi călca promisiunea, a fost nevoit să-i ceară doamnei sale, cu multă căldură, îngăduinţa să plece, cu toate că despărţirea de ea îi era atît de grea de parcă şi-ar fi smuls inima din piept, istorisindu-i ce i se întîmplase la acel castel şi despre făgăduiala făcută de a o răzbuna pe Briolanja şi de a-i reda regatul ce îi fusese răpit prin acea josnică trădare. Ea, cu multe lacrimi şi strîngere de inimă, de parcă ar fi ghicit ce nenorocire avea să-i lovească pe amîndoi din pricina ei, cugetînd la greşeala de care s-ar fi făcut vinovat Amadis dacă ea l-ar fi oprit, a încuviinţat să plece. Amadis, cerînd, de asemenea, îngăduinţă şi reginei, pentru a-i face pe ceilalţi să creadă că pleacă din porunca ei, a doua zi dimineaţă, împreună cu fratele său, don Galaor şi cu Agrajes, vărul său, toţi cu armurile îmbrăcate, au încălecat şi au pornit la drum ; cam după vreo jumătate de leghe de mers, Amadis l-a întrebat pe Gandalin dacă luase cele trei bucăţi ale spadei dăruite de copila cea frumoasă şi, cum el a răspuns că nu, i-a poruncit să se întoarcă după ele. Piticul a spus că le va aduce el, căci n-are altă treabă care să-l împiedice s-o facă. Din această pricină, Amadis şi doamna sa, Oriana, fără să aibă vreo vină, piticul făcînd totul din neştiinţă, au fost cît pe ce să-şi piardă viaţa, căci soarta cea crudă a vrut să le arate că nimeni nu scapă fără să bea licoarea amară ascunsă în dulceaţa marii iubiri ce-o purtau închisă în ei, aşa cum veţi auzi chiar acum. Piticul, ajungînd acasă la Amadis, a luat bucăţile de spadă şi, punîndu-le în buzunarul mantiei, a pornit la drum ; dar trecînd pe lîngă încăperile reginei, s-a auzit strigat de la o fereastră şi, ridicînd capul, le-a văzut pe Oriana şi pe Mabilia, care l-au întrebat de ce nu plecase cu stăpînul lui. „Ba am plecat — a spus el —, dar m-am întors să iau ceva". „Ce anume ?", a întrebat

Oriana. El i-a arătat bucăţile de spadă. Ea l-a întrebat „De ce vrea stăpînul tău o spadă ruptă ?“ „De ce ? — a răspuns el. Fiindcă o preţuieşte datorită celei care i-a dăruit-o mai mult decît dacă ar fi primit în dar două întregi“. „Şi cine este aceasta ?“, a întrebat Oriana. „Aceeaşi pentru care se va lupta — a spus piticul —, şi, cu toate că domnia voastră sînteţi fiica celui mai viteaz dintre regii lumii şi vă bucuraţi de atîta frumuseţe, tot aţi vrea să dobîndiţi ceea ce a dobîndit ea, avuţie mai mare decît tot pămîntul stăpînit de tatăl vostru“. „Dar ce avuţie să fie aceasta — a spus ea — de este atît de nepreţuită ? L-a cucerit cumva pe stăpînul tău ?“ „Da — a spus el —, inima lui îi aparţine în întregime şi el este cavalerul care o slujeşte“ ; şi, dînd bice calului, grăbindu-se cît de tare putea, l-a ajuns din urmă pe stăpînul său, ale cărui gînduri erau nevinovate şi foarte departe de aşa ceva.

Oriana, auzind spusele piticului şi amintindu-şi cu cîtă patimă îi ceruse Amadis îngăduinţa să plece, dînd crezare deplină vorbelor piticului, cu faţa palidă ca o moartă şi inima clocotind de mînie, a prins să rostească vorbe tare grele împotriva celui ce nu avea alt gînd decît s-o slujească pe ea, frîngîndu-şi mîinile ; apoi inima i s-a împietrit şi nici o lacrimă nu i-a mai curs din ochi, ci, adunîndu-le în ea, s-a supus unui chin mult mai crud şi mai lung, încît, pe bună dreptate, ar fi putut fi comparată cu acea vajnică Medeea cînd l-a văzut pe soţul ei mult iubit părăsind-o şi căsătorindu-se cu alta. Şi nici sfaturile acelei foarte înţelepte Mabilia, în numele raţiunii şi al adevărului, nici cele ale domnişoarei din Danemarca n-au slujit la nimic, căci ea a urmat drumul pe care îl urmează, de obicei, mintea înflăcărată a femeilor, şi a căzut într-o greşeală atît de mare, încît pentru repararea ei multă nevoie a fost de milosîrdia Celui din ceruri.

Piticul şi-a văzut de drum şi a umblat pînă i-a ajuns pe Amadis şi pe tovarăşii săi, care merseseră mai încet, ca să-i prindă din urmă piticul. După asta, au mai grăbit niţel pasul ; Amadis nu l-a întrebat nimic pe pitic şi nici acesta nu i-a spus nimic din cele întîmplate, ci doar i-a arătat bucăţile de spadă.

Şi pe cînd mergeau ei aşa, cum auziţi, după puţină vreme au întîlnit o domnişoară care, după ce s-a salutat

cu ei, le-a spus „Domnilor cavaleri, încotro mergeți ?" „Unde ne-o duce drumul acesta", au răspuns ei. „Eu vă sfătuiesc — a spus ea — să-l părăsiți". „De ce ?", a întrebat Amadis. „Pentru că de mai bine de cincisprezece zile — a răspuns ea — n-a fost cavaler rătăcitor să nu fie ucis ori rănit prin locurile astea". „Și cine e făptașul ?", a întrebat Amadis. „Un cavaler — a răspuns ea — care este cel mai iscusit în meșteșugul armelor din cîți știu eu". „Domnișoară — a spus Agrajes —, trebuie să ni-l arătați pe acest cavaler". „Vi se va arăta el însuși — a spus ea —, de cum veți intra în pădure".

Ei și-au văzut mai departe de drum, urmați de domnișoară, privind în toate părțile, și, cum nu zăreau pe nimeni, au socotit vorbele acesteia fără temei, pînă cînd, la ieșirea din pădure, au văzut un cavaler voinic, în armură din cap pînă-n picioare, pe un frumos cal deres, și lîngă el un scutier care ținea patru lănci, iar el avea o alta în mînă ; cum i-a văzut, cavalerul i-a poruncit scutierului ceva, dar ei n-au auzit ce i-a spus ; scutierul a sprijinit lăncile de un copac și, apropiindu-se de ei, le-a zis „Domnilor, acel cavaler mă trimite să vă spun că el trebuie să păzească această pădure de toți cavalerii rătăcitori timp de cincisprezece zile și, în acest răstimp, a avut noroc și a fost întotdeauna învingător, așa încît, fiindu-i pe plac lupta, a mai rămas peste soroc, o zi și jumătate, iar acum, pe cînd voia să plece, v-a văzut venind și m-a trimis să vă întreb dacă doriți să vă întreceți cu el în luptă, dar înfruntarea să se încheie fără să vă bateți în spade, căci a făcut mult rău cu spada sa, fără să vrea asta, și n-ar dori să mai facă rău, dacă îi stă în putință".

În vreme ce scutierul spunea acestea, Agrajes și-a pus coiful și petrecîndu-și scutul pe după gît, a zis : „Spuneți-i să se apere, că dinspre mine nu va pierde prilejul unei asemenea întreceri". Cavalerul, cînd l-a văzut pe Agrajes năpustindu-se spre el, a pornit și el împotrivă-i și, în ceea mai mare goană a cailor, s-au izbit în scuturi cu lăncile, care li s-au frînt pe loc, și Agrajes a fost doborît la pămînt atît de ușor, că a rămas uluit și tare rușinat, în vreme ce calul i-a luat-o razna. Galaor, văzînd aceasta, și-a luat armele ca să-l răzbune, iar cavalerul din pădure a luat altă lance și s-a repezit spre el ; nici unul nu și-a greșit lovi-

tura, dar lăncile li s-au rupt şi caii s-au ciocnit unul de altul, iar ei s-au izbit în scuturi şi lovitura a fost atît de puternică, încît calul lui Galaor, mai slab şi mai obosit decît al celuilalt, a căzut la pămînt cu stăpîn cu tot, şi, cum Galaor a rămas pe jos, calul lui a luat-o la fugă peste cîmp. Amadis, care privise totul, a început să se închine şi, luîndu-şi armele, a spus „Acum, cavalerul acesta se poate făli că i-a învins pe cei doi cavaleri, cei mai viteji din lume" ; şi s-a îndreptat spre el dar, ajungînd în dreptul lui don Galaor, l-a găsit în picioare, cu spada în mînă, chemîndu-l la luptă pe cavaler, el pe jos şi celălalt călare, dar cavalerul a rîs de el ; Amadis i-a zis „Frate, nu te plînge, că ne-a spus mai înainte că nu va lupta cu spada". Apoi i-a strigat cavalerului să se apere. Şi s-au aruncat unul asupra celuilalt şi lăncile le-au zburat în aer făcute ţăndări, dar s-au izbit în scuturi şi în coifuri, de să te minunezi nu alta ; Amadis şi calul s-au prăbuşit la pămînt şi calul şi-a frînt grumazul ; cavalerul din pădure a căzut şi el, dar a rămas cu căpăstrul în mînă şi, pe dată, a încălecat din nou foarte sprinten. Amadis i-a spus : „Cavalere, trebuie să ne mai înfruntăm o dată, fiindcă am căzut amîndoi şi întrecerea nu s-a sfîrşit". „Nu mai am chef acum să mă întrec cu voi", a spus cavalerul. „Nu vreţi să-mi faceţi dreptate ?", a întrebat Amadis. „Faceţi-vă singur — a răspuns el —, cînd veţi putea, căci eu, aşa cum am poruncit să vi se spună, m-am achitat de îndatorirea mea". Şi a plecat prin pădure cît de iute îl putea duce calul. Amadis şi tovarăşii săi, văzîndu-l cum pleacă, pe cînd ei rămăseseră pe jos, s-au simţit tare batjocoriţi şi nu-şi puteau închipui cine e cavalerul care îi învinsese în chip atît de strălucit.

Amadis a încălecat pe calul lui Gandalin şi le-a spus celorlalţi : „Încălecaţi şi veniţi după mine, că tare m-ar mîhni să nu aflu cine este acest cavaler". „De bună seamă — a spus domnişoara — că speraţi să-l găsiţi dacă alergaţi după el, dar asta ar fi cea mai mare nebunie din lume, că şi dacă l-ar căuta cavalerii regelui Lisuarte nu l-ar găsi, dacă nu vor avea pe cineva să-i călăuzească".

Cînd au auzit aceste vorbe, tare s-au mai mîhnit, iar Galaor, care era mai furios decît ceilalţi, i-a spus domnişoarei „Doamnă şi prietenă, ştiţi cumva, din întîmplare,

cine este acest cavaler ? Unde l-am putea găsi ?“ „Chiar dacă știu ceva din toate astea — a răspuns ea —, nu vă voi spune nimic, pentru că nu vreau să supăr un om atît de viteaz“. „Ah, domnișoară — a spus Galaor —, în numele credinței datorate lui Dumnezeu și a tot ce aveți mai scump pe lume, spuneți-ne ce știți despre el“. „Nu încercați să mă rugați — a spus ea —, că nu voi da în vileag nimic despre un cavaler atît de viteaz“. „Cereți-ne — a spus Amadis — orice doriți și ne stă în puteri să făptuim și noi ne prindem să îndeplinim, numai spuneți-ne ce știți“. „Vă voi spune — a zis ea —, dacă făgăduiți să-mi dezvăluiți cine sînteți și să-mi împliniți fiecare cîte o rugăminte cînd vă voi cere“. Ei, care doreau tare mult să știe cine e cavalerul, s-au învoit. „Și-acum, spuneți-mi — a zis ea — cum vă numiți“ ; ei și-a spus fiecare numele. Cînd domnișoara a auzit că acela este Amadis, s-a bucurat foarte și a spus „Oh, mulțumesc lui Dumnezeu, că pe voi vă căutam“. „Dar de ce ?“, a întrebat el. „Domnule — a răspuns ea —, o să aflați la vremea potrivită, dar acum spuneți-mi dacă vă amintiți de lupta făgăduită fiicei regelui din Sobradisa cînd v-a venit în ajutor cu leii ?“ „Îmi amintesc — a spus el — și într-acolo pornisem“. „Și-atunci — a spus ea, — cum vreți să-l urmăriți pe acest cavaler care nu e atît de ușor de găsit, dacă se apropie sorocul luptei ?“ „Domnule și frate — a spus don Galaor —, domnișoara are dreptate ; plecați voi și Agrajes, ca să ajungeți la vremea sorocită, iar eu voi porni împreună cu ea să-l caut pe cavaler, căci nu-mi voi găsi liniștea pînă nu-l voi afla, și, de va fi cu putință, mă voi întoarce la vreme pentru luptă“. „Dumnezeu să v-ajute — a spus Amadis ; faceți așa cum doriți“ ; apoi i-au zis domnișoarei „Acum, spuneți-ne numele cavalerului și unde îl poate găsi don Galaor“. „Numele nu vi-l pot spune — a răspuns ea —, fiindcă nu-l știu, cu toate că l-am așteptat o lună și l-am văzut săvîrșind asemenea fapte de arme, că greu le-ar putea crede cineva care n-a fost de față, dar pe cel ce vrea să meargă cu mine îl voi călăuzi spre locul unde s-a dus“. „Cu asta sînt mulțumit“, a spus don Galaor. „Atunci, urmați-mă“, a spus ea. Și și-au urat unii altora drum bun.

Amadis și Agrajes și-au continuat drumul de mai înainte, iar don Galaor a pornit pe unde îl ducea domnișoara.

După ce s-au despărțit de don Galaor, Amadis și Agrajes au umblat zile întregi, pînă au ajuns la castelul Torin, căci acesta-i era numele, unde se aflau copila cea frumoasă și Grovenesa, dar mai înainte de-a fi ajuns aici, pe drum au săvîrșit multe și frumoase fapte cavalerești. Cînd castelana a aflat că sosește Amadis, s-a bucurat foarte și i-a ieșit în întîmpinare cu multe doamne și domnișoare, de mînă cu copila cea frumoasă, iar cînd s-au întîlnit, s-au salutat cu multă cinste. Dar trebuie să vă spun că, în vremea aceea, copila se făcuse atît de frumoasă, că părea o stea strălucitoare. Așa că oaspeții se uitau la ea minunîndu-se tare, căci frumusețea ei părea neînsemnată atunci cînd Amadis o văzuse prima oară față de cum era acum ; de aceea, acesta i-a și spus lui Agrajes „Găsesc că dacă Dumnezeu a vrut s-o facă frumoasă, voința i-a fost împlinită cu prisosință". Castelana a spus „Domnule Amadis, Briolanja vă este adînc recunoscătoare pentru că ați venit și pentru ceea ce va urma, cu ajutorul lui Dumnezeu ; acum, scoateți-vă armurile și odihniți-vă". De îndată au fost conduși într-o încăpere unde și-au lăsat armurile și, fiecare cu cîte o mantie pe umeri, s-au întors în salonul unde erau așteptați ; pe cînd Amadis vorbea cu Grovenesa, Briolanja îl privea pe Amadis și i se părea că e cel mai frumos cavaler din cîți văzuse vreodată, și, într-adevăr, așa era la vremea aceea, cînd nu trecuse de douăzeci de ani dar meșteșugul armelor își pusese pecetea pe chipul său ; dar dacă te gîndeai cîte fapte de vitejie ascunde această pecete și cum, prin ea, faima și gloria sa, limpezi și strălucitoare, sporeau, parcă devenea mai chipeș și mai frumos ; imaginea lui a tulburat-o atît de mult pe acea prea frumoasă domniță care îl privea, încît aceasta s-a îndrăgostit de el și l-a iubit nespus, multă și îndelungată vreme, fără să și-l poată smulge vreodată din inimă și din minte, astfel că, nemaiputîndu-se împotrivi acestei mistuitoare iubiri și nemaiputînd răbda, după ce și-a dobîndit regatul, cum vă vom istorisi mai departe, i-a spus lui Amadis că poate deveni stăpînul acelui regat și al ei înseși, fără nici o zăbavă ; aflînd aceasta, Amadis și-a dezvăluit pe de-a-ntregul chinurile și durerile îndurate de el cu multă credință și cu prețul multor lacrimi vărsate, pentru doamna sa, Oriana, chiar dacă domnul

infante don Alfonso de Portugal, din milă pentru această frumoasă domniță, a poruncit să se aștearnă pe hîrtie altfel această istorie. Domnia sa a făcut cum i-a fost placul, dar nu acesta e adevărul despre dragostea lor. Cronica sa povestește altfel această dragoste și anume se spune că după ce Briolanja își redobîndise regatul și petrecea veselă cu Amadis și Agrajes, care o însoțiseră, cum dragostea ei nu se stinsese și înțelesese că nu găsește nici o cale pentru a-și potoli dorințele lumești cu Amadis, s-a sfătuit în taină cu domnișoara căreia Amadis, Galaor și Agrajes îi făgăduiseră fiecare cîte ceva pentru ca să-l călăuzească pe Galaor spre locul unde plecase cavalerul din pădure, domnișoară ce se întorsese deja din acea călătorie, și, dezvăluindu-i toată dragostea ei, i-a cerut cu multe lacrimi în ochi un leac pentru patima ei crescîndă ; domnișoara, făcîndu-i-se milă de stăpîna ei, i-a cerut lui Amadis să-i îndeplinească rugămintea așa cum făgăduise, și aceasta a fost să stea închis într-un turn pînă îi va face un băiat ori o fată Briolanjei. Amadis, ca să nu-și calce cuvîntul, s-a lăsat închis în turn cum i se ceruse, dar nevrînd să se împreuneze cu Briolanja, pierzîndu-și pofta de mîncare și somnul, s-a aflat în primejdie de moarte. Aflîndu-se la curtea regelui Lisuarte în ce încurcătură se află, doamna sa, Oriana, ca să nu-l piardă, i-a trimis vorbă să facă ceea ce îi cere domnișoara și Amadis, avînd încuviințarea ei și socotind că altfel nu va putea scăpa de-acolo, iar cuvîntul său va fi pus la îndoială, s-a culcat cu frumoasa regină, care a născut doi gemeni, un băiat și o fată. Dar nimic din toate astea nu e adevărat ; Briolanja, văzînd că Amadis se prăpădește cu zile în turnul unde fusese închis, i-a poruncit domnișoarei să socotească că și-a împlinit făgăduiala, dacă se leagă că nu va pleca de-acolo pînă nu sosește don Galaor, vrînd să-și bucure ochii cu cel pe care, nevăzîndu-l, s-ar fi simțit cufundată în beznă, adică să-l aibă în fața ochilor pe acel prea frumos și vestit cavaler.

Asta pare mai demn de crezare, pentru că această frumoasă regină s-a căsătorit cu don Galaor, cum veți afla în cartea a patra. Deci, cum ați auzit, Amadis și Agrajes își petreceau vremea la castelul Grovenesei, așteptînd să se termine pregătirile trebuincioase ca să pornească la drum pentru lupta cu Abiseos.

CAPITOLUL XLI

Cum a umblat don Galaor împreună cu domnişoara în căutarea cavalerului care îi înfrînsese, pînă ce a ajuns să se lupte cu el

Don Galaor a umblat patru zile călăuzit de domnişoara ce trebuia să-l ducă la cavalerul din pădure, timp în care adunase atîta mînie în suflet, că n-a fost cavaler cu care să nu lupte, arătîndu-şi toată îndîrjirea. Aşa că cei mai mulţi dintre ei au şi murit de mîna lui, plătind pentru un necunoscut ; şi la capătul acestor zile, a ajuns la reşedinţa unui cavaler ce locuia în susul unei văi, într-o frumoasă fortăreaţă. Domnişoara a spus că nu există alt loc unde să tragă peste noapte şi l-a sfătuit să meargă acolo. „Să mergem, dacă doriţi", a spus don Galaor. Aşa că s-au apropiat de castel, unde au găsit mai mulţi bărbaţi, doamne şi domnişoare, ca în orice casă cumsecade. Printre ei se afla un cavaler pînă în şaizeci de ani, cu o pelerină scurtă de piele stacojie, care i-a primit foarte bine, poftindu-l pe don Galaor să descalece şi spunîndu-i că va fi primit cu multă cinste şi plăcere. „Domnule — a răspuns don Galaor —, ne faceţi o primire atît de frumoasă, încît şi de-am găsi un alt loc de mas, n-am părăsi castelul vostru ; şi, după ce slujitorii au luat calul lui don Galaor şi pe cel al domnişoarei, au intrat cu toţii în castel unde, într-o odaie, lui don Galaor şi domnişoarei sale li s-a adus o cină foarte bogată ; de cum s-a strîns masa, cavalerul din castel a venit la ei şi l-a întrebat în şoaptă pe don Galaor dacă vrea să facă dragoste cu domnişoara, iar el i-a spus că nu. Atunci a poruncit să vină alte două domnişoare care au luat-o cu ele, iar Galaor a rămas singur să doarmă şi să se lăfăiască într-un pat mare aflat în odaie ; gazda i-a spus „Fie să vă odihniţi după placul inimii, că Dumnezeu ştie ce multă plăcere mi-a făcut şi îmi va face să vă găzduiesc pe domnia voastră şi pe toţi cavalerii rătăcitori, pentru că şi eu am fost cavaler şi am doi feciori răniţi greu, acum, cărora le place să săvîrşească tot soiul de isprăvi şi, în

multe dintre ele, şi-au cîştigat faimă în meşteşugul armelor, dar aseară a trecut pe-aici un cavaler care i-a doborît pe amîndoi în cîte o înfruntare cu lancea ; ei, simţindu-se înjosiţi foarte, şi-au încălecat armăsarii, au pornit după el şi l-au ajuns la trecerea peste un rîu, cînd voia să se urce pe un bac, şi i-au cerut ca, acum, după ce l-au văzut cum luptă cu lancea, să se bată cu ei în spade, dar cavalerul, fiind grăbit, n-a vrut, şi feciorii mei l-au tot întărîtat, spunîndu-i că nu-l vor lăsa să urce pe bac ; o doamnă ce se afla, de asemenea, pe bac, le-a spus : «Domnilor, întreceţi măsura, oprindu-l din drum cu atîta trufie pe cavalerul nostru». Ei i-au răspuns că nu-l vor lăsa să plece cu nici un chip, pînă nu se va lupta cu ei cu spada. «Dacă aşa stau lucrurile — a spus doamna —, se va lupta chiar acum cu cel mai viteaz dintre voi şi, dacă îl va învinge, nu se va mai lupta cu celălalt.» Ei au răspuns că, dacă îl învinge pe unul, trebuie să lupte şi cu celălalt, şi atunci cavalerul le-a spus furios foarte «Atunci, haideţi, amîndoi, dacă altfel nu pot să scap de voi» ; şi, punînd mîna pe spadă, s-a repezit spre ei ; unul dintre fiii mei i-a ieşit în întîmpinare, dar nu i-a putut sta împotrivă, căci acest cavaler nu e un oarecare, şi cînd celălalt fiu, fratele primului, l-a văzut în primejdie de moarte pe acesta, a vrut să-i vină în ajutor şi a prins să-l lovească pe cavaler cît de straşnic era în stare, dar de puţin folos i-a fost ajutorul, căci cavalerul i-a potolit pe-amîndoi şi, în scurtă vreme, i-a zdrobit şi i-a trîntit de pe cai pe jos, iar el s-a urcat pe bac şi şi-a văzut de drum ; eu m-am dus după feciorii mei, răniţi tare greu şi, ca să mă credeţi, o să vă arăt cele mai puternice şi mai nemiloase lovituri date vreodată de mîna unui cavaler“ Şi a poruncit să se aducă armurile purtate de fiii lui în timpul luptei ; Galaor, văzîndu-le atît de pline de sînge şi sfîrtecate de lovituri de spadă puternice, tare s-a mai minunat şi l-a întrebat pe castelan cum arată cavalerul acesta şi ce herb are. El i-a spus : „Are un scut roşu-aprins, cu doi lei cenuşii pe el, pe coif acelaşi blazon, şi un cal dereş“. Don Galaor şi-a dat numaidecît seama că acesta e cavalerul pe care îl caută şi l-a întrebat pe castelan „Ştiţi ceva despre acest cavaler ?“ „Nu“, a răspuns el. „Acum mergeţi să vă culcaţi — a spus don Galaor —, că

acesta e cavalerul pe care îl caut şi eu şi, dacă îl voi găsi, îmi voi face dreptate mie şi fiilor voştri, ori voi muri" „Domnule şi prietene — a spus gazda —, v-aş aduce numai laude dacă, săvîrşind altă faptă, aţi renunţa la aceasta, căci dacă feciorii mei au păţit-o atît de rău, asta li s-a întîmplat numai din pricina trufiei" ; după aceste vorbe, castelanul a plecat să se culce. Don Galaor a dormit pînă dimineaţa şi, după ce şi-a pus pe el armura, a pornit iarăşi la drum cu domnişoara, a trecut rîul cu bacul de care aţi auzit şi, la cinci leghe de acel loc, au văzut o frumoasă fortăreaţă ; domnişoara a spus „Aşteptaţi-mă aici, că mă voi întoarce curînd" ; şi a pornit-o spre castel ; nu după multă vreme, Galaor a văzut că se întoarce împreună cu altă domnişoară însoţită de zece cavaleri, frumoasă de s-o sorbi într-o lingură de apă, care i-a spus lui Galaor „Cavalere, această domnişoară ce vă însoţeşte mi-a spus că îl căutaţi pe cavalerul cu lei cenuşii pe un cîmp roşu-aprins, ca să aflaţi cine e ; eu am venit să vă spun că nici prin puterea armelor, nici în alt chip, nici voi, nici altcineva, nu veţi putea afla cine este nici de-acum în trei ani, şi va fi foarte anevoios să duceţi la bun sfîrşit ceea ce doriţi, pentru că ştiu neîndoielnic că în toate insulele nu veţi găsi un alt cavaler ca el". „Domnişoară — a spus Galaor —, eu nu voi înceta să îl caut oricît s-ar ascunde, şi, dacă îl aflu, mai mult m-aş bucura să mă lupt cu el, decît să nu ştiu în nici un chip cine e". „Dacă doriţi asta atît de mult — a răspuns domnişoara —, înainte de-a trece trei zile o să vi-l arăt, de dragul acestei verişoare primare ce vă însoţeşte şi care m-a rugat foarte mult să o fac". „Vă sînt adînc recunoscător", a spus Galaor ; şi, pornind la drum către ceasul înserării, au ajuns la un braţ de mare ce înconjura o insulă, aşa că aveau de mers pe apă mai bine de trei leghe pînă să dea de uscat ; urcîndu-se într-o corabie ce se afla în port, mai întîi au jurat celui ce avea să-i treacă că pe corabie urcă un singur cavaler, şi apoi au pornit pe mare. Don Galaor a întrebat-o pe domnişoară de ce fuseseră puşi să jure. „Pentru că aşa a poruncit stăpîna insulei unde mergem — a spus ea —, să nu se afle pe insulă niciodată decît un singur cavaler, pînă va reuşi să se întoarcă ori va muri". „Şi cine îi ucide ori îi învinge ?", a întrebat Galaor. „Cavalerul pe care îl

căutați — a spus ea —, căci doamna de care v-am vorbit îl iubește foarte mult și, de mai bine de jumătate de an, el stă împreună cu ea ; și asta pentru că la un turnir hotărît pentru ea și pentru o altă doamnă foarte frumoasă, acest cavaler, sosit de pe meleaguri străine, a luptat în numele ei și i-a învins pe toți ceilalți cavaleri ; ea s-a aprins atît de tare de dragul lui, încît n-a avut liniște pînă nu i-a devenit iubit și, acum, îl ține lîngă ea și nu îl lasă să plece niciunde ; dar cum el a vrut să mai plece, din cînd în cînd, în căutare de isprăvi cavalerești, doamna, ca să-l țină pe loc, îi aduce aici cavaleri care doresc să se lupte cu el ; caii și armele celor învinși i le dă în dar iubitei sale, iar pe cavaleri, dacă mor, îi îngroapă, iar de nu, îi izgonește din insulă ; și să știți că doamna cu pricina e foarte frumoasă și are numele Corisanda, iar insula se numește Gravisanda". Don Galaor a întrebat-o „Știți cumva de ce a stat acest cavaler într-o pădure, unde l-am întîlnit eu, și a păzit-o de toți cavalerii rătăcitori ce treceau prin ea ?" „Da — a răspuns domnișoara —, fiindcă făcuse un legămînt față de o domnișoară înainte de a fi venit aici și aceasta i-a cerut să păzească pădurea aceea vreme de cincisprezece zile, așa cum ați spus, iar prietena sa, deși foarte în pofida voinței ei, i-a îngăduit să lipsească o lună, ca să se ducă, să se întoarcă și să păzească pădurea".

Și vorbind ei astfel, au ajuns pe insulă cînd trecuse deja o parte din noapte, dar luna strălucea pe cer ; după ce au coborît de pe corabie, în noaptea aceea au făcut popas pe malul unui pîrîu, unde domnișoara a poruncit să se ridice două corturi, în care s-au ospătat și s-au odihnit pînă dimineața. Galaor ar fi vrut, în noaptea aceea, să facă dragoste cu domnișoara de la castel, care era frumoasă coz, dar ea n-a vrut, cu toate că îi făcea mare plăcere să stea de vorbă cu el, socotindu-l cel mai frumos cavaler din cîți văzuse.

Cînd s-a făcut dimineață, don Galaor și-a încălecat armăsarul, îmbrăcat în armură și pregătit de luptă, și, după ce-au încălecat și domnișoarele cu slujitorii lor, au pornit la drum. Galaor vorbea tot timpul cu domnișoara și a întrebat-o dacă știe cum se numește cavalerul. „Să știți — a răspuns ea — că nu e bărbat ori femeie în tot ținutul ăsta să-i cunoască numele, în afară de iubita lui".

El, atunci, a devenit mai curios decît înainte, vrînd să știe de ce, fiind atît de lăudat pentru faptele sale de arme, acest cavaler se ascunde astfel ; după ce-au mers ei o vreme, au ajuns la o cîmpie unde, în vîrful unui colnic, se înălța un frumos castel, iar în jurul lui, o prea frumoasă pășune ce se întindea pe cîte o leghe bună de o parte și de alta ; domnișoara i-a spus lui don Galaor „În acest castel se află cavalerul pe care îl căutați". El s-a bucurat foarte că, în sfîrșit, dăduse de cel pe care îl căuta, și și-au văzut de drum mai departe, pînă au ajuns la un zid gros de piatră înălțat cu temeinicie, pe care se găsea un corn ; domnișoara i-a spus veselă : „Sunați din corn și, de cum îl va auzi, cavalerul se va înfățișa". Galaor a făcut întocmai și, pe dată, au văzut ieșind din castel mai mulți oameni care au înălțat un cort foarte frumos în pășune ; apoi, din castel au ieșit vreo zece doamne și domnișoare, printre care, o doamnă bogat înveșmîntată, stăpîna celorlalte, care au intrat în cort.

Galaor, care privea totul, părîndu-i-se că se lasă așteptat cavalerul, i-a spus domnișoarei „De ce nu apare cavalerul ?" „Nu vine — a răspuns ea — pînă nu-i va porunci doamna". „Atunci, rogu-vă, fiți bună — a spus el —, duceți-vă la ea și cereți-i să-i poruncească să vină, pentru că am multe treburi în alte locuri și nu pot zăbovi". Domnișoara a făcut ce i s-a spus și, de cum a auzit ce i se cere, doamna a zis „Cum, atît de puțin preț pune acest străin pe cavalerul nostru încît gîndește că va pleca așa de ușor pentru a-și vedea de treburi în alte părți ? Să știe că va pleca mai repede decît își închipuie și într-o stare mult mai jalnică decît își închipuie". Apoi i-a spus pajului ei „Du-te și spune-i cavalerului să vină". Pajul s-a dus și i-a spus, iar cavalerul a ieșit de îndată din castel în armură, dar pe jos, iar slujitorii îi duceau calul, scutul, lancea și coiful ; el s-a îndreptat spre cortul doamnei și aceasta i-a spus „Îl vedeți acolo pe acel cavaler smintit, care socotește că va scăpa ușor de domnia voastră ? Faceți să-și dea seama de nebunia lui". Apoi l-a îmbrățișat și l-a sărutat.

Toate astea nu făceau decît să sporească furia lui Galaor. Cavalerul a încălecat, și-a luat armele și a coborît

încet dealul ; şi arăta atît de chipeş şi falnic că nu-ţi venea să-ţi crezi ochilor. Galaor şi-a pus coiful, şi-a luat scutul şi lancea şi, de cum a văzut că a ajuns jos, i-a strigat să se apere, şi amîndoi s-au năpustit în goana cailor unul spre celălalt şi s-au izbit cu lăncile în scuturi ; scuturile s-au spart, platoşele li s-au sfîrtecat, lăncile li s-au frînt şi fiecare a fost greu rănit, dar şi-au continuat goana, trecînd unul de altul. Don Galaor a pus mîna pe spadă şi s-a întors spre celălalt, dar cavalerul nu şi-a scos spada din teacă şi a spus „Cavalere, în numele credinţei datorate lui Dumnezeu şi a ceea ce iubiţi mai mult, să ne mai întrecem o dată cu lancea". „Mă rugaţi atît de frumos — a răspuns el —, că o voi face, dar mă necăjeşte că nu am un cal la fel de bun ca al vostru, căci, de-ar fi aşa, n-aş înceta să lupt cu lancea, oricîte am frînge, pînă ce unul din noi ar fi trîntit la pămînt". Cavalerul nu i-a răspuns, ci a trimis un scutier să-i aducă două lănci ; una a luat-o el şi pe cealaltă i-a trimis-o lui don Galaor ; apoi au pornit iarăşi în goană şi s-au izbit atît de tare în scuturi, de mai mare minunea, iar calul lui Galaor a îngenuncheat şi a fost cît pe ce să cadă ; cavalerului străin i-au alunecat picioarele din scări şi a fost nevoit să se prindă de gîtul calului. Galaor şi-a înfipt tare pintenii în burta armăsarului său şi a pus mîna pe spadă ; cavalerul s-a îndreptat în şa şi s-a ruşinat foarte, dar apoi a pus şi el mîna pe spadă şi a spus : „Cavalere, doriţi să ne luptăm cu spada şi tocmai de asta mă temeam, mai mult pentru voi decît pentru mine, după cum o să vedeţi pe dată". „Faceţi tot ce vă stă în putere — a spus Galaor —, căci eu voi face la fel pînă voi muri sau îi voi răzbuna pe cei pe care i-aţi doborît atît de ruşinos în pădure". Atunci, cavalerul s-a uitat la el şi văzînd că e cavalerul care, fără cal, îl chema la luptă, a spus mînios foarte : „Răzbună-te, dacă poţi, deşi cred că vei avea parte de încă o înfrîngere". Şi s-au repezit unul spre altul cu atîta înverşunare, că nu e om să-i fi văzut şi să nu se fi înspăimîntat. Doamnele şi toţi cei din castel, văzînd cît de straşnică fusese înfruntarea cu lancea, socotiseră că se vor opri aici, împăcîndu-se, dar acum li s-a părut că lupta cu spada e încă mai cruntă şi sălbatică şi că vor să se omoare ; îşi dădeau lovituri atît de dese şi ucigătoare, încît capetele li se lăsau în piept,

fără voia lor, şi din coifuri le săreau inelele de oţel şi le cădeau bucăţi întregi, aşa că spadele le ajungeau pînă la apărătoarea din zale şi le simţeau deasupra capetelor, pentru că scuturile li se făcuseră ţăndări, ca şi armura şi zalele, şi zăceau împrăştiate peste tot în jurul lor.

S-au luptat ei multă vreme aşa, că fiecare se minuna cum de nu-l învinge pe celălalt. Calul lui don Galaor, însă, începuse să obosească şi îl lăsau puterile, nemaiputînd să alerge de colo-colo, ceea ce l-a înfuriat nespus pe Galaor, gîndind că, din vina calului, nu va avea parte de victorie, după atîta luptă ; cavalerul străin îi dădea lovituri puternice şi se îndepărta de el cum şi cînd voia ; Galaor, la rîndul lui, îl pălea năprasnic, cînd îl ajungea, făcîndu-l să simtă tăişul spadei în propriu-i trup, dar calul lui mergea ca un orb şi sta să se prăbuşească. Acum s-a temut Galaor de moarte mai mult decît în orice altă luptă din cîte purtase, în afară de cea cu Amadis, fratele lui, cînd nu mai nădăjduise că rămîne în viaţă. Şi după Amadis, pe acest cavaler îl preţuia mai mult decît pe oricare altul cu care se înfruntase, dar nu atît de mult încît să nu vrea să-l învingă, dacă nu avea să-l împiedice calul ; aşa că, văzîndu-se la ananghie, a spus : „Cavalere, fie ne luptăm pe jos, fie îmi daţi un cal cu care să mă ajut ; de nu, o să-l ucid pe-al vostru şi voi veţi purta vina acestei ticăloşii". „Faceţi tot ce vă stă în putere — a răspuns cavalerul —, că lupta noastră n-o să se mai lungească ; e o mare ruşine să dureze atîta". „Atunci, păziţi-vă calul", a spus Galaor. Cavalerul s-a repezit să-l atace şi, de teamă să nu-i omoare calul, s-a apropiat foarte mult de el. Galaor, care îl izbise în scut, văzîndu-l atît de aproape, l-a prins în braţe strîngîndu-l cît mai tare cu putinţă şi, dînd pinteni calului, l-a tras pe cavaler spre el cu atîta putere, încît l-a smuls din şa şi amîndoi au căzut la pămînt încleştaţi, dar nici unul nu dăduse drumul spadei ; şi s-au rostogolit pe jos o bucată bună de timp pînă ce şi-au dat drumul unul altuia şi s-au ridicat în picioare, pornind, iarăşi, la luptă, cu atîta curaj şi înverşunare, de parcă atunci ar fi început ; şi dacă atunci cînd se luptaseră călare, înfruntarea li s-a părut tuturor cumplită şi îndîrjită, acum mai abitir li se părea, căci, putîndu-se apropia unul de altul şi păli fără nici o piedică,

nu-şi trăgeau sufletul nici o clipă, luptînd mereu ; don Galaor, care din pricina slăbiciunii calului său nu-l atacase aşa cum ar fi vrut, iar acum se putea apropia de el ori de cîte ori voia, îi dădea asemenea lovituri, grele şi nemiloase, că îl năucise, dar nu într-atît încît să nu se mai apere cu mult curaj. Cînd Galaor a văzut că a mai cîştigat teren şi că adversarul său îşi pierde din puteri, s-a tras deoparte şi i-a spus : „Viteazule cavaler, să ne odihnim puţin". Celălalt, care multă nevoie de odihnă avea, a stat locului şi Galaor i-a spus : „Vedeţi că sînt pe cale de a cîştiga lupta, aşa că dacă îmi spuneţi numele vostru şi de ce vă ascundeţi, încheiem pace, dar altfel, nu vă las cu nici un chip". Auzind aceste vorbe, cavalerul a răspuns : „Nu-mi place să sfîrşesc astfel lupta, pentru că niciodată nu mi-a stat în fire aşa ceva, niciodată n-am avut mai multă poftă de luptă ca acum, niciodată nu m-am simţit atît de puternic într-o luptă, şi pentru că Dumnezeu nu vrea să fiu cunoscut, întru deosebita mea cinste, decît de un singur cavaler". „Nu vă încăpăţînaţi — a spus don Galaor, —, că eu mă jur pe credinţa mea în Dumnezeu că nu vă voi da pace pînă nu voi afla cine sînteţi şi de ce vă ascundeţi". „Să n-am parte de bunul Dumnezeu — a zis cavalerul —, dacă veţi afla asta de la mine ; mai curînd mă las ucis în luptă decît să v-o spun, şi oricît m-ar sili cineva prin puterea armelor, doar pe doi cavaleri, pe care nu-i cunosc, nu i-aş putea refuza dacă mi-ar cere-o, căci acestora nimeni n-ar putea şi n-ar trebui să li se împotrivească cu arma în mînă, fiindcă nici nu s-ar cuveni". „Cine sînt aceştia doi pe care îi preţuiţi atît de mult ?", a întrebat Galaor. „Nici asta şi nici altceva ce-aţi vrea să ştiţi n-o să aflaţi de la mine." „Fiţi sigur — a spus don Galaor —, că sau voi afla ce v-am întrebat, sau va muri unul din noi, sau vom muri amîndoi". „Nici eu nu gîndesc altfel", a spus cavalerul. Şi au prins iarăşi să se lupte cu atîta furie, încît rănile dinainte păreau uitate şi şi-au redobîndit forţele, dar, de oricîtă putere şi de oricît curaj dădea dovadă cavalerul străin, nu i-au fost de folos, căci Galaor îl lovea atît de crunt, încît îi sfîrteca bucăţi de armură cu carne cu tot şi sîngele îi şiroia atît de tare, încît pămîntul se înroşise.

Cînd stăpîna insulei a văzut că iubitul ei se află în primejdie de moarte, cum îl iubea mai mult decît orice pe lume, n-a mai putut îndura şi a pornit pe jos spre ei ca nebună, cu toate doamnele şi domnişoarele după dînsa. Cînd a ajuns aproape de don Galaor, i-a spus : „Opriţi-vă, cavalere, blestemată fie corabia ce v-a adus aici, că multă suferinţă aţi pricinuit". „Doamnă — a spus Galaor —, dacă suferiţi că mă răzbun şi îl răzbun pe un alt cavaler mai presus decît mine pentru răul pe care ni l-a făcut acest domn, vina nu este a mea." „Nu-i mai faceţi rău cavalerului — a spus doamna —, căci pentru asta veţi fi ucis de o mînă ce nu va avea milă." „Nu ştiu ce se va întîmpla — a răspuns el —, dar nu-i voi da pace cu nici un chip, pînă nu-mi răspunde la întrebări". „Dar ce l-aţi întrebat ?", a spus ea. „I-am cerut să-mi spună — a zis el — cum se numeşte, de ce se ascunde cu atîta grijă şi cine sînt cei doi cavaleri pe care îi preţuieşte cel mai mult pe lumea asta". „Ah — a spus doamna —, blestemat fie cine v-a arătat cum să luptaţi şi blestemat fiţi voi, care aţi învăţat s-o faceţi atît de bine. O să vă spun eu ceea ce doriţi să ştiţi. Aflaţi că numele acestui cavaler este Florestan şi se ascunde de doi cavaleri ce se află în această ţară, fraţii săi, atît de vestiţi pentru faptele lor de arme încît, deşi vitejia lui e atît de mare cum v-aţi putut da seama, nu îndrăzneşte să li se arate pînă ce nu va fi săvîrşit tot atîtea vitejii ca ei, ca astfel să nu se sfiască să li se alăture prin isprăvile sale ; şi are la fel de multă dreptate pe cît curaj ; cei doi cavaleri se află la curtea regelui Lisuarte şi se numesc unul Amadis şi celălalt Galaor şi toţi trei sînt fiii regelui Perion al Gaulei". „Ah, Sfîntă Fecioară, apără-mă ! — a strigat don Galaor. Ce-am făcut ?" Apoi, înmînîndu-i celuilalt spada sa, a spus : „Frate bun, primiţi această spadă şi toată cinstea pentru această luptă". „Cum — a spus el —, eu sînt fratele vostru ?" „Da, de bună seamă — a răspuns el —, căci eu sînt fratele vostru, don Galaor". Don Florestan a îngenuncheat în faţa lui şi a spus : „Domnule, vă cer iertare, căci dacă m-am luptat cu voi fără să ştiu cine sînteţi, n-am făcut-o decît pentru a mă putea numi fratele vostru fără să mă ruşinez şi pentru a mă asemăna cît de cît cu voi întru marele vostru curaj şi marea faimă

în faptele de arme". Galaor l-a luat de mînă, l-a ridicat de jos şi l-a îmbrăţişat îndelung, plîngînd de bucurie că l-a cunoscut, şi de milă, văzîndu-l atît de zdrobit şi plin de răni, şi la gîndul că viaţa i-ar putea fi în primejdie.

Doamna, văzînd toate acestea, s-a înveselit foarte şi i-a spus lui don Galaor : „Seniore, dacă mi-aţi pricinuit o mare suferinţă, bucuria de-acum o plăteşte îndoit" ; şi, luîndu-i cu ea pe amîndoi, i-a dus la castel unde, într-o frumoasă încăpere, i-a culcat în două paturi cu aşternuturi bogate, şi, cum era tare pricepută în îngrijirea rănilor, i-a oblojit cu multă dăruire, socotind că viaţa fiecăruia dintre ei înseamnă viaţa amîndurora, după cîtă dragoste îşi arătaseră, şi, fără îndoială, şi viaţa ei, dacă mult iubitului ei prieten don Florestan i s-ar fi întîmplat ceva rău.

Şi, aşa cum aţi auzit, cei doi fraţi au rămas acolo, vegheaţi de frumoasa şi bogata doamnă Corisanda, ce dorea să salveze vieţile lor şi pe a ei însăşi.

CAPITOLUL XLII

Care povesteşte că don Florestan este fiul regelui Perion, născut din legătura acestuia cu o prea frumoasă domniţă, fata contelui de Selandia

Vreau să vă povestesc cum şi unde s-a născut şi al cui fiu era acest viteaz şi neîntrecut cavaler, don Florestan. Aflaţi că, pe cînd regele Perion era tînăr şi inima lui vajnică şi vitează îl îndemna să caute tot soiul de aventuri pe meleaguri străine, a rămas doi ani în Germania, unde a săvîrşit atîtea fapte de arme, încît erau istorisite ca adevărate minuni de către toţi germanii.

Şi, pe cînd se întorcea în ţara sa acoperit de multă glorie şi faimă, s-a întîmplat să poposească, într-o zi, în castelul contelui de Selandia, care s-a bucurat foarte mult de venirea sa. Pentru că regele Perion îşi petrecea vremea cu meşteşugul armelor şi dobîndise astfel multă cinste şi slavă şi cum, datorită încercărilor sale, îndurase atîtea munci şi

chinuri cîte se cuvine să îndure cavalerii viteji pentru a umple măsura ce le-a fost menită, îl prețuia mult pe acest Perion, socotind că se află pe culmile faimei și gloriei în privința faptelor de arme, așa că l-a primit cu cîtă cinste și ospitalitate i-au stat în putință ; după ce au cinat și au mai vorbit despre unele și altele, cum și de ce se petrecuseră, regele Perion a fost condus într-o odaie, unde s-a culcat într-un pat frumos și, cum era ostenit de drum, a adormit de-ndată ; dar n-a trecut mult și s-a trezit în brațele unei domnișoare, ce îi astupa gura cu gura ei ; el a vrut să se tragă în lături, dar ea nu l-a lăsat și i-a spus : „Ce înseamnă asta, domnule? Nu vă simțiți mai bine cu mine decît singur în acest pat ?“ Regele a privit-o la lumina lumînării aflată în odaie, a văzut că e cea mai frumoasă femeie din cîte cunoscuse, și a întrebat-o : „Spuneți-mi, cine sînteți?“ „Oricine aș fi — a răspuns ea —, vă iubesc nespus și vreau să vă dăruiesc dragostea mea“. „Nu e cu putință pînă nu îmi spuneți cine sînteți“. „Vai — a spus ea —, cît mă întristează această dorință, pentru că n-aș vrea să mă socotiți mai rea decît sînt, dar numai Dumnezeu știe că nu pot face altminteri“. „Și totuși — a spus el — trebuie să știu, altfel nu e cu putință să ne iubim“. „Atunci o să vă spun — a zis ea ; aflați că sînt fata contelui“. Regele a spus : „O femeie de neam atît de mare ca voi nu se cuvine să facă o asemenea nebunie și să știți că nu voi face ceva ce i-ar pricinui o supărare așa de mare tatălui vostru“. Ea a răspuns : „Ah, blestemați să fie toți cîți vă laudă bunătatea ! Căci sînteți omul cel mai rău și mai nerușinat de pe lume. Unde vă e bunătatea dacă respingeți o fată atît de frumoasă și de neam mare ca mine ?“ „Voi face doar ceea ce este spre cinstea mea și a voastră — a răspuns regele Perion —, nicidecum un lucru potrivnic acestora“. „Nu — a spus ea —, pentru că eu voi face astfel încît tatăl meu să fie mai supărat pe voi, decît dacă mi-ați îndeplini rugămintea“. Și, sculîndu-se, a luat spada regelui ce se afla lîngă scutul acestuia, spadă ce i-a fost pusă lui Amadis în cufăraș cînd a fost aruncat în valurile mării, așa cum v-am povestit la începutul acestei cărți, și, scoțînd-o din teacă, și-a proptit vîrful în dreptul inimii și a spus : „Știu bine că tatăl meu va suferi mai mult de pe urma morții mele decît din orice altă pricină“. Văzînd aceasta, regele tare s-a

mai minunat şi, sărind din pat lîngă ea, a spus : „Opriţi-vă ; voi face tot ce doriţi" ; şi, luîndu-i spada din mînă, a îmbrăţişat-o drăgăstos şi i-a îndeplinit dorinţele în noaptea aceea, lăsînd-o grea ; regele n-a mai văzut-o, căci dimineaţa şi-a luat rămas bun de la conte şi şi-a văzut de drum ; ea şi-a ascuns starea în care se afla cît a putut mai mult, dar sosindu-i sorocul să nască, n-a mai avut cum să se ascundă şi a aranjat ca, împreună cu o domnişoară de onoare, să plece să-şi vadă o mătuşă ce locuia în apropiere, unde obişnuia să se ducă uneori să-şi petreacă timpul ; şi cînd străbăteau o pădure, au cuprins-o durerile facerii atît de pe neaşteptate, încît a descălecat şi îndată a şi născut un băiat. Domnişoara, văzînd-o în ce strîmtorare se află, i-a pus copilul la sîn şi i-a spus : „Doamnă, cît curaj aţi avut ca să păcătuiţi, să aveţi şi acum pînă mă voi întoarce"; şi pe dată a încălecat şi a pornit cît mai iute cu putinţă spre castelul mătuşii, căreia i-a istorisit ce se petrecuse ; aceasta, cînd a auzit povestea, tare s-a mai întristat, dar tot i-a venit în ajutor şi, încălecîndu-şi calul de îndată, a poruncit să i se aducă lectica cu care se ducea uneori în vizită la conte, ca să se ferească de soare ; cînd a ajuns la nepoată-sa, a descălecat şi au plîns împreună, apoi a pus-o să se urce în lectică împreună cu copilul şi, la căderea nopţii, s-au întors fără să-i vadă nimeni, în afară de cei ce fuseseră cu ele, dar stăpîna lor le-a poruncit să păstreze taina, căci altminteri vor fi pedepsiţi. În cele din urmă, tînăra mamă s-a pus pe picioare şi s-a întors la tatăl ei, fără să se afle nimic despre toată întîmplarea, iar copilul a fost crescut pînă la optsprezece ani şi părea mai voinic şi mai curajos decît toţi cei din ţinut. Doamna, văzîndu-l astfel, i-a dat un cal şi arme şi l-a luat cu ea la conte, bunicul său, să îi dea însemnele de cavaler, ceea ce acela a şi făcut, fără să ştie că e nepotul lui ; apoi doamna s-a întors cu el la castelul ei şi pe drum i-a spus că ştie sigur că este fiul regelui Perion din Gaula şi că trebuie să se ducă să-şi cunoască tatăl, care este cel mai viteaz cavaler din lume. „E-adevărat, doamnă — a zis el —, că am auzit spunîndu-se asta de multe ori, dar niciodată nu m-am gîndit că ar putea fi tatăl meu şi, în numele credinţei datorate lui Dumnezeu şi vouă, care m-aţi crescut, nu vreau să-l cunosc nici pe el, nici pe altcineva, de voi putea, pînă ce lumea nu va

spune că merit să fiu feciorul unui bărbat atît de viteaz". Şi, luîndu-şi rămas bun de la ea, însoţit de doi scutieri, a pornit la drum spre Constantinopol, căci se zvonea că în imperiul acela izbucnise un război crunt. Acolo a rămas patru ani şi a săvîrşit atîtea fapte de arme, încît a fost socotit cel mai viteaz cavaler din cîţi poposiseră acolo vreodată ; văzîndu-se acoperit de asemenea faimă şi de înaltă cinste, s-a hotărît să plece în Gaula şi să i se înfăţişeze tatălui său, dar, ajuns în apropierea acelor meleaguri, a auzit de marea faimă a lui Amadis, ce începuse să facă adevărate minuni, precum şi de cea a lui don Galaor, aşa că şi-a schimbat gîndul, socotind că faptele sale erau o nimica toată pe lîngă ale lor şi, din pricina asta, s-a hotărît să săvîrşească alte fapte cavalereşti aici, în Marea Britanie, unde vieţuiau cei mai preţuiţi cavaleri din lume şi să-şi ascundă obîrşia şi neamul pînă ce faptele sale se vor arăta pe măsura dorinţelor lui. Şi aşa a trecut o vreme, făptuind el multe întru gloria sa, pînă ce don Galaor, fratele lui, s-a luptat cu el, cum aţi auzit, şi s-au cunoscut cum am spus mai înainte.

Amadis a rămas cinci zile la castelul Grovenesei, împreună cu Agrajes, şi, fiind încheiate toate pregătirile, au plecat la drum cu Grovenesa şi Briolanja, însoţite doar de două domnişoare de companie şi cinci slujitori călare, cu încă trei cai de schimb cu harnaşamente foarte bogate. Briolanja era îmbrăcată numai în straie negre şi aşa avea să se poarte pînă ce tatăl ei nu va fi fost răzbunat. Şi după ce merseseră ei cam o leghe, Briolanja i-a cerut lui Amadis să-i făgăduiască ceva, iar Grovenesa lui Agrajes de asemenea, ceea ce ei au şi făcut, fără să ia seama ori să se gîndească ce li s-ar putea cere ; ele le-au cerut ca, indiferent ce vor vedea, să nu se abată din drum fără încuviinţarea lor, ca să nu mai poarte alte lupte decît cea care îi aştepta. Tare s-au mîhnit cei doi că apucaseră să făgăduiască şi multă ruşine le-a mai fost, pentru că, în unele locuri, mult ar fi fost nevoie de sprijinul lor şi cu multă dreptate ar fi putut să-i ajute pe alţii, dar n-au făcut-o; şi cum mergeau ei aşa ruşinaţi, cum vă spun, după unsprezece zile, pe cînd se făcuse noapte neagră, au trecut hotarul Sobradisei. Atunci au lăsat drumul mare şi, luînd-o pe-un drum lăturalnic, au umblat vreo trei leghe cînd, după

ce trecuse o bună parte din noapte, au ajuns la un mic castel, al unei doamne ce fusese în slujba tatălui Grovenesei, pe numele ei Galumba, foarte bătrînă şi foarte înţeleaptă ; au bătut la porţile castelului şi, după ce au spus cine sînt, li s-a deschis poarta şi doamna Grovenesa şi toţi ai săi au fost primiţi cu multă bucurie, au fost ospătaţi şi li s-au dat odăi să doarmă şi să se odihnească.

A doua zi dimineaţa, Galumba a întrebat-o pe Grovenesa de ce face acea călătorie. Ea i-a spus că Amadis îi făgăduise Briolanjei să răzbune moartea tatălui ei şi că poate fi sigură că acesta e cel mai viteaz cavaler din lume. Şi i-a istorisit cum, văzînd caleaşca în care se aflau ea şi Briolanja, învinsese opt cavaleri foarte viteji ce păzeau caleaşca, precum şi ceea ce făcuse în castelul ei, cînd se luptase cu oamenii de acolo şi fusese salvat de lei. Doamna s-a minunat de asemenea vitejie şi a spus : „Dacă el este aşa, înseamnă că şi tovarăşul său preţuieşte mult şi amîndoi vor putea duce la capăt această faptă pe care, cu multă dreptate, s-au hotărît s-o săvîrşească. Dar mi-e teamă ca acel trădător să nu-i omoare prin vreun vicleşug". „De-asta am venit la voi — a spus Grovenesa —, să vă cer sfatul". „Atunci — a răspuns ea —, lăsaţi totul pe mine". Şi, luînd cerneală şi pergament, a scris o carte, i-a pus pecetea Briolanjei şi, după ce a şuşotit o vreme în secret cu o domnişoară, i-a dat cartea şi i-a spus ce are de făcut. Domnişoara a plecat de la castel călare şi a umblat pînă a ajuns la o mare cetate ce se numeşte Sobradisa, de la care îşi luase numele întregul regat, unde se aflau Abiseos şi fiii săi, Darasion şi Dramis. Cu aceştia trebuia să lupte Amadis, căci Abiseos îl ucisese pe tatăl Briolanjei, fratele său mai mare, în marea-i lăcomie de a-i lua regatul şi, de atunci, domnea cu mînă de fier, mai mult prin forţă decît cu voia supuşilor acelei ţări.

Domnişoara, de cum a sosit în cetate, s-a dus la palatul regelui şi a intrat pe poartă călare, înveşmîntată cu straie foarte bogate; cavalerii de la palat s-au apropiat să o ajute să descalece, dar ea le-a spus că nu va descăleca pînă nu îi va porunci regele să o facă, dacă aceasta îi va fi voia. Atunci, purtîndu-i calul de căpăstru, au condus-o într-o încăpere mare, unde se afla regele cu fiii săi şi alţi mulţi cavaleri, şi regele i-a poruncit să descalece, dacă are de

spus ceva. Domnişoara a răspuns : „O voi face, dacă vă legaţi să mă apăraţi domnia voastră, să nu mi se facă vreun rău de voi spune ceva împotriva voastră ori a altcuiva". El a răspuns că o ia sub regeasca sa ocrotire şi că poate spune fără teamă pentru ce a venit. Ea a descălecat de-ndată şi a spun „Seniore, am o solie ce trebuie să v-o înmînez de faţă cu toţi marii seniori ai regatului; porunciţi să se adune şi veţi afla pe dată despre ce e vorba". „Se află aici — a spus regele —, aşa cum doriţi, căci i-am chemat acum mai bine de şase zile pentru alte treburi". „Mă bucur foarte mult — a spus domnişoara. Aşa că, porunciţi-le să vină aici". Regele a dat poruncă să fie chemaţi şi, cînd s-au adunat toţi, domnişoara a spus : „Măria ta, Briolanja, pe care ai dezmoştenit-o, îţi trimite carte. Porunceşte să fie citită în faţa acestor nobili şi să-mi dai răspuns ce vei face". Cînd regele a auzit pomenindu-se de nepoata lui, tare s-a mai ruşinat, gîndindu-se la nedreptatea pe care i-o făcuse, dar a poruncit să fie citite acele rînduri, ce nu grăiau alta decît să i se dea crezare domnişoarei în tot ce va spune în numele Briolanjei. Nobilii pămînteni aflaţi acolo, cînd au văzut solia de la stăpîna lor, şi-au simţit inimile cuprinse de milă nespusă, ştiind cît de nedrept fusese dezmoştenită şi, în sinea lor, se rugau lui Dumnezeu să îndrepte lucrurile şi să nu mai îngăduie multă vreme o trădare atît de mare. Regele i-a zis domnişoarei „Spuneţi ce vi s-a poruncit şi veţi fi crezută". Ea a spus : „Seniore, maiestate, este adevărat că l-aţi ucis pe tatăl Briolanjei şi aţi dezmoştenit-o, lăsînd-o fără ţară, şi că de multe ori aţi spus că fapta voastră a fost dreaptă şi o veţi dovedi, împreună cu fiii voştri, cu arma în mînă ; Briolanja mă trimite să vă spun că dacă mai susţineţi aceasta, va aduce aici doi cavaleri ce vor lupta în numele ei, pentru a vă dovedi trădarea şi marea trufie a faptei voastre". Cînd Darasion, fiul cel mare, a auzit aceste vorbe, foarte s-a mai mîniat, căci era tare sîngios de firea lui, şi, ridicîndu-se în picioare, a spus, spre supărarea tatălui său : „Domnişoară, dacă Briolanja îi aduce pe aceşti cavaleri să lupte pentru ea, eu făgăduiesc, în numele meu, al tatălui şi al fratelui meu, că înfruntarea va avea loc pe dată şi, de asemenea, făgăduiesc că dacă vom fi învinşi, Briolanja poate porunci să mi se taie capul în schimbul capului tatălui ei". „De bună

seamă, Darasion — a urmat domnişoara —, aţi răspuns ca un cavaler plin de curaj, dar nu ştiu dacă nu aţi făcut-o la mînie, căci vă văd a fi tare aprins ; dar dacă vă veţi înţelege cu tatăl vostru în legătură cu ce voi mai spune acum, voi crede că aţi rostit aceste vorbe cu vitejia şi curajul de care daţi dovadă întotdeauna". „Domnişoară — a zis el —, ce mai aveţi a ne spune ?" „Cereţi-i tatălui vostru să chezăşuiască cum că nici un alt cavaler din această ţară, în afară de voi, nu le va face vreun rău celor doi cavaleri ai Briolanjei, dacă în timpul luptei veţi păţi ceva ; şi dacă vă puneţi chezaşi pentru asta, de-acum în trei zile, cavalerii vor fi aici".

Darasion a îngenuncheat în faţa tatălui său şi a grăit astfel : „Seniore, aţi auzit ce ne-a cerut domnişoara şi ce am făgăduit eu ; şi cum cinstea mea e şi cinstea voastră, încuviinţaţi cererea ei, căci altminteri vor fi învingători fără luptă, iar domnia voastră şi noi vom rămîne de ocară, pentru că întotdeauna am spus sus şi tare că de se aduce vreo învinuire faptelor noastre din trecut, o vom spăla toţi trei prin luptă ; şi chiar de n-am fi spus asta, trebuie să ne socotim chemaţi la luptă oricum, fiindcă, din cîte am auzit, aceşti cavaleri fac parte dintre nebunii de la curtea regelui Lisuarte, trufaşi foarte şi cu minte puţină, ce preţuiesc peste măsură numai ce-i al lor şi nesocotesc tot ce e străin".

Regele, care îl iubea pe acest fiu al său mai mult decît pe sine însuşi, cu toate că se ştia vinovat de uciderea fratelui său şi tare se temea de această luptă, s-a pus chezaş pentru cavaleri, aşa cum ceruse domnişoara. Căci sosise ceasul cînd atotputernicul îngăduise ca trădarea lui să fie pedepsită, cum veţi auzi mai departe.

Domnişoara, văzînd că solia sa se încheiase cu bine, le-a spus regelui şi feciorilor săi : „Pregătiţi-vă, căci mîine vor fi aici cei cu care veţi lupta" ; şi, încălecîndu-şi calul, a umblat cît a umblat, pînă a ajuns la castel ; aici le-a povestit doamnelor şi cavalerilor cum îşi dusese la bun sfîrşit şi pe de-a-ntregul solia, dar cînd le-a spus cavalerilor că Darasion îi socoteşte nebuni pentru că fac parte din curtea regelui Lisuarte, Amadis s-a înfuriat cumplit şi a zis : „La această curte sînt cavaleri cărora nu le-ar fi prea greu să le frîngă trufia, ba chiar şi gîtul" ; dar, dîndu-şi

seama că se lăsase stăpînit de mînie, i-a părut rău pentru vorbele rostite ; Briolanja, care nu-şi dezlipea ochii de el, simţind aceasta, a spus : „Domnul meu, nu-i puteţi dezice şi nu le puteţi face nimic mai mult acelor trădători decît ceea ce merită şi, de vreme ce ştiţi cum a murit tatăl meu şi cîtă vreme am fost dezmoştenită pe nedrept, fie-vă milă de mine, căci nu vă am decît pe Dumnezeu şi pe voi".

Amadis, a cărui inimă era plină de virtute şi numai blîndeţe, a fost cuprins de milă pentru acea frumoasă prinţesă şi i-a spus : „Buna mea doamnă, speranţa pe care v-o puneţi în Dumnezeu este speranţa mea că mîine, cît mai curînd, marea voastră tristeţe se va fi preschimbat în luminoasă veselie".

Briolanja i-a mulţumit prea plecată şi a vrut să-i sărute picioarele, dar el, ruşinat foarte, s-a tras în lături, şi Agrajes, apucînd-o de mîini, a ridicat-o de jos ; apoi au hotărît ca în zorii zilei să plece de la castel şi să asculte liturghia la Schitul celor trei izvoare, ce se află la jumătate de leghe de Sobradisa. Aşa că în noaptea aceea s-au odihnit pe săturate şi după pofta inimii ; Briolanja, care a vorbit mult cu Amadis, a fost ispitită de mai multe ori să-i ceară să o ia de soţie, dar s-a temut că acele clipe cînd rămînea adîncit în gînduri şi lacrimile ce i le vedea uneori pe obraji nu se datorau slăbiciunii inimii sale viteze, ci faptului că era frămîntat, subjugat şi întristat din pricina altei femei, pentru care el nutrea aceeaşi patimă ca cea a ei pentru el şi, supunîndu-şi dorinţele raţiunii, s-a înfrînat şi s-a despărţit de el ca să-l lase să doarmă şi să se odihnească, pentru a se putea trezi la ora hotărîtă. Cînd s-a făcut dimineaţă, Amadis şi Agrajes, cu Grovenesa şi Briolanja, împreună cu însoţitorii lor, au pornit la drum şi la ora unu au ajuns la Schitul celor trei izvoare, unde au ascultat liturghia ţinută de un sihastru foarte cumsecade ; cavalerii s-au rugat cu multă cucernicie lui Dumnezeu să-i ajute, în bunăvoinţa lui, ştiind că ei vor lupta pentru o cauză dreaptă. Apoi şi-au pus armurile, lăsîndu-şi doar chipul şi mîinile descoperite şi, încălecînd pe cai, cavalerii şi doamnele şi-au văzut mai departe de drum, pînă au ajuns la cetatea Sobradisa, unde, în afara zidurilor, i-au întîlnit pe regele Abiseos şi fiii săi care, aflînd de sosirea lor, veniseră să-i întîmpine împreună cu o numeroasă

suită. Toţi se îndreptau spre Briolanja, al cărui cal îl ducea de dîrlogi Amadis, căci toţi o îndrăgeau din suflet, socotind-o stăpîna lor de fapt şi de drept ; cînd Amadis a ajuns cu ea în mijlocul mulţimii, i-a ridicat vălul, pentru ca toţi să-i poată vedea frumosul chip ; de cum au văzut-o aşa, oamenilor au început să le curgă lacrimi pe obraji şi, întorcîndu-se spre ea cu sufletele pline de iubire, o binecuvîntau, rugîndu-l pe Dumnezeu să pună capăt stării sale de dezmoştenită.

Abiseos, cînd a văzut-o pe nepoata sa, cu toată lăcomia şi răutatea sa, tot a fost cuprins de o nemăsurată ruşine, amintindu-şi de trădarea făptuită împotriva regelui, tatăl ei ; dar cum de multă vreme se întărise la gîndul acesta, şi-a zis că soarta încă nu e supărată că l-a ridicat pe asemenea culme ; simţind, însă, ce simţea lumea privind-o pe Briolanja, a spus : „Oameni ticăloşi şi nenorociţi, văd prea bine cît vă bucuraţi privind-o pe această domniţă şi asta vă face să vă pierdeţi minţile, căci altminteri, pe mine, care sînt cavaler, şi nu pe ea, o femeie slabă, ar trebui să mă vreţi de stăpîn şi să mă cinstiţi întru tihna şi apărarea voastră ; priviţi cîtă putere şi ce bogăţie are, dacă după atîta timp a reuşit să-i găsească doar pe aceşti cavaleri care, aduşi prin şiretlicuri să moară ori să fie dezonoraţi, îmi fac milă !“

Auzind acestea, Amadis a fost cuprins de o furie groaznică, de părea că aruncă flăcări din priviri, şi, înălţîndu-se în scări, astfel încît să audă toată lumea, i-a spus lui Abiseos : „Abiseos, văd că te mîhneşte amarnic sosirea Briolanjei, datorită trădării făptuite cînd l-ai ucis pe tatăl ei, ce-ţi era frate mai mare şi senior de drept, şi dacă ai avea atîta virtute şi minte încît, lepădîndu-te de marea ta nemernicie, să îi laşi ceea ce îi aparţine, aş face în aşa fel încît, scăpîndu-te de luptă, cerîndu-i Domnului îndurare, să te poţi căi pentru păcatul tău, astfel ca, dacă pe lumea asta ţi-ai pierdut cinstea, pe lumea cealaltă, unde vei ajunge, să ţi se mîntuiască sufletul“. Darasion, foc şi pară, a ieşit înaintea lui şi, mai înainte ca taică-său să-l poată opri, a spus : „Neîndoios, cavalere smintit de la curtea regelui Lisuarte, niciodată nu mi-am închipuit că o să pot răbda ca cineva să spună asemenea vorbe în faţa mea, dar o fac, pentru că dacă veţi îndrăzni să luptaţi cum s-a ho-

tărît, mînia mea nu va întîrzia să fie răzbunată, iar dacă vă veţi simţi inima cît un purice şi veţi vrea să fugiţi, nu voi putea să vă opresc şi voi porunci să fiţi pedepsit în aşa fel, încît să se milostivească de voi toţi cei ce v-ar privi". Agrajes a spus : „Dacă aşa vrei să aperi trădarea tatălui tău, pune-ţi armura şi vino să ne luptăm, nu mai sta ca de piatră ; să vedem dacă soarta va vrea ca moartea ce v-a secerat cinstea să o reînvie, ori veţi avea parte de ea şi voi, după cum merită faptele voastre ticăloase". „Spune ce vrei — a zis Darasion —, că nu va trece multă vreme şi limba ta, despărţită de trup, va fi trimisă la curtea regelui Lisuarte pentru ca, văzînd cum ai fost pedepsit, să ştie la ce să se aştepte cei ce se aseamănă cu tine în nebunie" ; şi de îndată a cerut să i se aducă armele, şi, de asemenea, tatăl şi fratele lui ; şi, după ce s-au înarmat, au încălecat pe cai şi s-au îndreptat spre o piaţă pregătită din vremuri mai vechi pentru asemenea înfruntări ; Amadis şi Agrajes, punîndu-şi coifurile şi luîndu-şi scuturile şi lăncile, au intrat şi ei în piaţă. Dramis, fratele mai mic, cavaler viteaz, căruia nu-i puteau ţine piept doi cavaleri din ţara aceea, i-a spus tatălui său : „Domnule, ştiu că în faţa voastră şi a fratelui meu nu se cuvine să vorbesc, dar acum, cînd va trebui să lupt cu toate puterile dăruite de Dumnezeu şi de voi, rogu-vă, lăsaţi-mi-l mie pe cavalerul ce v-a vorbit urît, şi, dacă nu-l voi ucide de la prima lovitură de lance, niciodată nu voi mai îmbrăca armura, iar de va avea norocul să nu-l nimeresc, fac acelaşi legămînt şi pentru prima lovitură de spadă". Mulţi au auzit ceea ce a spus cavalerul şi s-au gîndit la vorbele lui fără să-i preţuiască nebunia, dar neîndoindu-se că nu ar putea face ceea ce spusese, cunoscute fiindu-i marile sale isprăvi. Pe cînd se aflau pe cîmpul de luptă, Darasion şi-a dat seama că adversarii nu sînt decît doi şi a strigat tare : „Ce înseamnă asta ? Trebuie să fiţi trei ; l-a părăsit cumva curajul pe vreunul ? Chemaţi-l să vină de-ndată, să nu mai zăbovim". „Nu vă faceţi griji pentru al treilea — a spus Amadis —, că sîntem destui să-i ţinem şi lui locul şi am credinţa că nu va trece multă vreme şi veţi vrea să nu-l vedeţi nici pe al doilea pe cîmpul de luptă". Apoi a spus : „Acum, apăraţi-vă". Şi pe dată s-au năpustit în goana cea mai mare a cailor împotriva lor, apărîndu-se

cît mai bine cu scuturile ; Dramis s-a înfruntat cu Amadis şi s-au izbit atît de puternic, încît scuturile li s-au spart şi lăncile le-au atins piepturile ; Dramis şi-a frînt lancea, dar Amadis l-a lovit cu atîta forţă, încît, fără să-i spargă armura, inima i s-a oprit în loc şi a căzut mort la pămînt cu o asemenea bufnitură, de parcă s-ar fi prăbuşit un turn. „Pe Dumnezeul meu — a spus Ardian, piticul —, stăpînul meu e liber acum şi mi se pare mai sigură fapta lui decît ameninţarea celuilalt". Agrajes se năpustise spre ceilalţi doi şi s-a înfruntat cu Darasion ; lăncile li s-au frînt, iar lui Darasion i-a sărit un picior din scară, dar nici unul din ei n-a căzut de pe cal. Abiseos şi-a greşit lovitura şi, cînd şi-a întors calul, l-a văzut pe fiul său, Dramis, mort, zăcînd fără suflare, şi tare s-a mîhnit, dar nu şi-a închipuit că e mort cu-adevărat şi s-a repezit plin de furie spre Amadis, să-şi răzbune fiul ; strîngînd tare lancea sub braţ, l-a izbit cu asemena forţă, încît i-a spart scutul şi vîrful lăncii s-a înfipt în braţul lui Amadis atît de adînc, încît s-a frînt şi toţi şi-au zis că Amadis n-o să mai poată continua lupta. Nici nu vă închipuiţi ce-a simţit Briolanja atunci, căci inima i s-a înmuiat, ochii i s-au închis şi ar fi căzut de pe cal, dacă nu i-ar fi sărit oamenii în ajutor ; dar Amadis, care nu se temea de asemenea lovituri, a strîns bine în mînă spada pe care o luase de la Arcalaus de puţină vreme şi i-a dat lui Abiseos o asemenea lovitură în coif, încît spada l-a izbit în cap şi s-a înfipt în umărul acestuia, ajungîndu-i pînă la os ; Abiseos a fost atît de zguduit şi ameţit de lovitură, încît de-abia se mai putea ţine în şa şi, în cele din urmă, a căzut.

Tare s-au mai speriat cei ce priveau, ca şi Amadis de altfel, căci din două lovituri zdrobise doi cavaleri atît de puternici, încît se credea, pe bună dreptate, că nu există în toată lumea alţii să-i întreacă. Amadis s-a repezit apoi spre Darasion, ce se lupta cu Agrajes cu atîta îndîrjire, încît cu greu ai fi aflat alţii s-o facă mai bine, şi a spus : „Cred, Darasion, că acum v-ar plăcea mai mult să-l vedeţi pe al doilea dintre noi afară din cîmpul de luptă, decît să mai apară şi al treilea" ; Darasion nu i-a răspuns, dar s-a acoperit cît mai bine cu scutul ; Agrajes s-a oprit în faţa lui Amadis pe cînd acesta dădea să-l atace pe Darasion, şi a spus : „Domnule şi vere, aţi făcut destule, lăsaţi-mi-l

mie pe acesta, că mă amenință cu atîta trufie, de a făcut spume la gură" ; Amadis, însă, cum, era tare mîniat, n-a înțeles bine ce i-a spus Agrajes și, trecînd pe lîngă el, i-a dat o asemenea lovitură lui Darasion, încît i-a aruncat scutul la pămînt, spada i-a retezat partea din față a șeii și s-a oprit în grumazul calului ; dar cînd a trecut pe lîngă Darasion, acesta a izbutit să-și înfigă spada în burta calului lui Amadis ; simțindu-se lovit, calul a luat-o la goană fără ca Amadis să-l poată opri și, cum a tras tare de căpăstru, a rămas cu frîul în mînă ; văzînd că armăsarul dă să-l scoată de pe cîmpul de luptă, l-a pălit cu spada între urechi și i-a despicat capul în două ; calul s-a prăbușit mort la pămînt, trîntindu-l zdravăn pe Amadis, dar acesta s-a ridicat iute, deși cu multă trudă și, cu spada în mînă, a pornit spre Abiseos, care tocmai se ridicase și venise în sprijinul fiului său ; în momentul acela, Agrajes l-a izbit atît de tare pe Darasion, încît spada i-a rămas înfiptă în coiful acestuia și n-a mai putut-o scoate, iar celălalt, așa cu spada în coif, a prins să-l pălească zdravăn ; Agrajes, văzîndu-se fără spadă, nu s-a înfricoșat, ci s-a repezit atît de iute să și-o redobîndească, încît celălalt n-a izbutit să-l atingă ; Agrajes l-a prins în brațe cu mult curaj și Darasion și-a azvîrlit spada și s-a încleștat cu el atît de tare încît, smucindu-se unul pe altul, s-au smuls din șei și s-au prăvălit pe jos ; cum erau așa îmbrățișați, fără să slăbească nici unul strînsoarea, a sosit Abiseos, care i-a dat cîteva lovituri puternice lui Agrajes și, dacă lucrurile ar mai fi durat, l-ar fi ucis ; dar Amadis, văzînd asta, a alergat cît a putut de iute ; Abiseos tocmai ridica poalele loricii lui Agrajes ca să-și împlînte spada în el, dar, speriat de Amadis, s-a apărat cu scutul ; Amadis l-a pălit atît de tare, încît i-a făcut scutul una cu coiful, năucindu-l, de era cît pe ce să cadă.

Cînd Agrajes l-a văzut pe văru-său lîngă el, și-a adunat toate puterile ca să se ridice, dar nici Darasion nu s-a lăsat mai prejos, așa că fiecare i-a dat drumul celuilalt ; Agrajes s-a ridicat în picioare și, văzînd spada celuilalt pe jos, a luat-o ; Darasion a pus mîna pe spada înfiptă în coif și a tras de ea pînă a smuls-o, repezindu-se apoi la tatăl său ; Agrajes pierdea atîta sînge dintr-o rană la gît, încît toată armura îi era roșie. Văzînd aceasta, Amadis s-a mîhnit

foarte, socotind că rana este mortală, şi a spus : „Bunule văr, odihniţi-vă şi lăsaţi-mi-i mie pe aceşti trădători". „Domnule — a răspuns el —, nu sînt atît de rănit încît să nu vă ajut, aşa cum o să vedeţi chiar acum". „Atunci, pe ei !", a spus Amadis. Şi au pornit să le dea lovituri straşnice, dar cum Amadis gîndea că Agrajes e în primejdie din cauza rănii, o dată cu marea lui mîhnire i-a sporit furia şi, o dată cu furia, forţele, astfel că, în scurtă vreme, îi pălise atît de zdravăn şi pe unul şi pe celălalt, încît le făcuse armurile ferfeniţă şi aproape la fel şi trupurile. Şi cum adversarii nu mai puteau îndura loviturile lui, alergau de colo-colo, mînaţi de marea spaimă a morţii. Aşa s-au chinuit Abiseos şi Darasion, feciorul lui, pînă după nămiezi cînd, văzînd că le-a sunat ceasul, Abiseos şi-a apucat spada cu amîndouă mîinile şi, năpustindu-se cu turbare spre Amadis, l-a izbit atît de tare în coif, că n-ai fi zis că un om poate lovi astfel ; şi i-a smuls marginea coifului, iar spada a coborît mai jos pînă la umărul stîng, retezîndu-i o bucată din platoşă cu o parte din umăr. Amadis a simţit lovitura din plin şi n-a întîrziat cu plata, lovindu-l atît de cumplit în braţul blestemat cu care îşi ucisese fratele, regele şi seniorul de drept, încît i l-a retezat de la umăr şi braţul a căzut jos. Văzînd asta, Amadis a spus : „Abiseos, vezi că trădarea care te-a înălţat şi ţi-a dăruit mari desfătări, te duce acum la pieire şi în genunile iadului". Abiseos s-a prăbuşit la pămînt înfricoşat de moarte, iar Amadis, uitîndu-se după celălalt, a văzut că Agrajes îl pusese jos şi îi tăiase capul. În clipa aceea, toţi nobilii pămînteni, cu multă bucurie, s-au dus să sărute mîna Briolanjei, stăpîna lor.

Povaţă

Luaţi exemplu, voi, lacomilor, cărora Dumnezeu v-a dat să cîrmuiţi pămînturi întinse, ce nu numai că nu vă amintiţi să-i aduceţi mulţumiri pentru că v-a înălţat atît de sus, dar împotriva poruncilor sale, uitînd de teamă, nemulţumiţi cu ceea ce v-a dăruit şi cu ce aţi moştenit de la strămoşii voştri, prin moarte, foc şi jaf, vreţi să uzurpaţi

şi să puneţi mîna pe bogăţiile altora, ce urmează legea dreptăţii, dînd uitării gîndul de a vă îndrepta mînia şi lăcomia spre cei necredincioşi şi, astfel, săvîrşind o faptă bună, şi nevrînd să vă bucuraţi de acea nemăsurată slavă de care s-au bucurat şi se vor bucura regii noştri catolici pe lumea asta şi pe cealaltă, pe care şi-au dobîndit-o cu multă trudă, slujindu-l pe Domnul. Amintiţi-vă că marile onoruri şi bogăţii nu potolesc poftele lacome şi vătămătoare, ci, dimpotrivă, le aţîţă şi mai tare ; iar voi, cei mai mici, cărora soarta v-a dat atîta putere încît să le fiţi sfătuitori şi călăuze, aşa cum timona călăuzeşte şi conduce corabia, sfătuiţi-i cu credinţă şi iubiţi-i, căci astfel îl slujiţi pe Domnul şi întreaga omenire. Şi chiar dacă pe lumea asta nu vi se vor împlini toate dorinţele, vi se vor împlini pe cealaltă lume, care n-are sfîrşit ; iar dacă veţi face altminteri, împinşi de patimi şi lăcomie, totul vă va fi potrivnic, întru mari dureri şi chinuri pentru sufletele voastre, căci cu multă dreptate trebuie să credem că totul vi se datorează mai mult vouă, fiindcă cei ce cîrmuiesc, fie datorită vîrstei fragede, fie datorită duşmanilor, ar putea să nu judece limpede şi să se arunce fără pic de minte în faţa vîrfurilor ascuţite ale spadelor, socotind că fac cel mai bun lucru ; aşa că vina lor ar putea să-i dezvinovăţească, mai cu osebire, cînd au ascultat sfaturile voastre ; dar voi, care sînteţi liberi şi vedeţi greşeala în faţa ochilor, preţuind mai mult răsplata muritorilor decît mînia cerului, nu numai că nu îi sfătuiţi şi nu încercaţi să-i scăpaţi de greşeală, ci, dimpotrivă, nădăjduind să fiţi încă mai preţuiţi şi răsplătiţi, uitînd de cele sufleteşti, vă dedaţi la cele lumeşti, fără să vă amintiţi că mulţi sfetnici ai oamenilor mari au pierit de moarte crudă, chiar de mîna celor pe care i-au sfătuit, pentru că, deşi, în ceasul făptuirii, greşelile săvîrşite din dorinţe vătămătoare oferă multă mulţumire, mai tîrziu, cînd negura se risipeşte şi adevărata faţă a lucrurilor iese la lumină, şi capetele încoronate sînt disprețuite împreună cu cei ce i-au sfătuit să le săvîrşească.

Luaţi aminte şi unii şi alţii la acest rege, pe care nesăbuita-i lăcomie l-a condus spre o mîrşavă trădare, căci şi-a ucis fratele, regele şi seniorul de drept, pe cînd stătea pe tronul regesc, despicîndu-i coroana şi capul, pentru a

rămîne el să stăpînească cu mînă de fier şi multă slavă, după părerea lui, acel regat, închipuindu-şi că soarta schimbătoare se află la picioarele lui. Şi ce rod au dat aceste flori ? Bineînţeles că nici un alt rod decît acela că Stăpînul lumii, ce a îndurat nenumărate jigniri şi, milostiv, le-a iertat cu cuvenită înţelepciune şi pocăinţă, răzbunător nemilos, i-a îngăduit acelui aspru judecător Amadis de Gaula să sosească pentru a-l ucide pe Abiseos şi pe feciorii săi şi, astfel, să răzbune acea cumplită trădare faţă de un îndoit senior ; şi dacă sufletele trădătorilor au trecut prin multe chinuri în timpul luptei, văzîndu-şi armurile sfîrtecate şi trupurile zdrobite, ajungînd din această pricină să moară în suferinţe crunte, să nu credeţi că astfel şi-au plătit şi şi-au ispăşit greşeala, ci, dimpotrivă, sufletele lor, prea puţin recunoscătoare faţă de cel ce le-a dat viaţă, tovarăşi cu ei în greşeli şi păcate, se vor chinui veşnic în flăcările mistuitoare ale iadului necruţător, fără nici o salvare.

Deci să lăsăm aceste lucruri vremelnice, ce au fost cu greu dobîndite de mulţi alţii şi părăsite cu mare durere, plătindu-şi păcatul de a le fi avut, căci şi noi le vom părăsi la fel, şi să încercăm să le dobîndim pe cele ce ne făgăduiesc slava nemuritoare.

Şi-acum, să ne întoarcem cu povestea unde rămăsesem. După ce lupta s-a sfîrşit cu victoria lui Amadis şi Agrajes şi moartea lui Abiseos şi a fiilor săi, cum aţi auzit, după ce trupurile le-au fost ridicate de pe cîmpul de luptă, Amadis n-a vrut să-şi scoată armura, deşi era rănit, mai înainte de a şti dacă mai există vreo piedică pentru ca Briolanja să-şi poată redobîndi regatul ; dar, la scurt timp, s-a înfăţişat acolo un senior foarte însemnat al regatului, pe numele său Goman, însoţit de aproape o sută de oameni din neamul şi casa lui, ce se aflau atunci împreună cu el, şi i-a făcut cunoscut lui Amadis că regatul fusese subjugat de cel care, printr-o trădare mîrşavă, îşi ucisese stăpînul de drept şi că, de vreme ce Dumnezeu îndreptase lucrurile, nu are a se teme de nimic şi nici a-şi face gînduuri, pentru că toţi îi sînt credincioşi şi vasali, după lege, doamnei lor, Briolanja.

După aceasta, Amadis şi toţi ceilalţi s-au dus la palatul regal, unde, mai înainte de opt zile, toţi locuitorii regatu-

lui s-au înfăţişat cu multă bucurie şi veselie în suflete, să-i jure credinţă reginei Briolanja. La palat, Amadis a fost culcat într-un pat, iar frumoasă regină nu s-a mişcat de lîngă el decît ca să se ducă la culcare ; iar Agrajes, care era grav rănit, a fost dat în grija unui bărbat foarte priceput în oblojirea rănilor, care l-a ţinut numai în casă, să nu vorbească cu nimeni, fiindcă rana de la gît numai aşa se putea lecui.

Toate cîte s-au mai scris în această primă carte despre iubirea dintre Amadis şi frumoasa regină sînt scorneli, cum v-am mai spus, şi, de aceea, nu le-am mai povestit, socotindu-le de prisos şi fără rost, ba aş zice chiar că aceste neadevăruri ar contrazice şi ar dăuna celor ce vi se vor istorisi mai departe, cu multă înţelepciune, în această însemnată carte.

CAPITOLUL XLIII

Cum Galaor şi Florestan, pe cînd mergeau spre regatul Sobradisa, au întîlnit trei domnişoare la Izvorul celor trei ulmi

Don Galaor şi Florestan au rămas la castelul Corisandei, cum v-am spus, pînă ce li s-au vindecat rănile, şi atunci au hotărît să plece să-l caute pe Amadis, gîndind să-l găsească în regatul Sobradisa, cu nădejdea că lupta nu va avea loc înainte de a fi ajuns şi ei, ca să aibă parte de primejdii şi de glorie, cu voia lui Dumnezeu.

Cînd Florestan şi-a luat rămas bun de la prietena lui, tristeţea şi durerea ei au fost atît de mari şi a vărsat atîtea lacrimi, încît multă milă le-a făcut, dar Florestan a tot încurajat-o, făgăduindu-i că se va întoarce s-o vadă cît mai repede cu putinţă. După ce s-au despărţit de ea, cu armurile îmbrăcate şi călare, însoţiţi de scutierii lor, au pornit spre corabia cu care trebuiau să se întoarcă ; pe drumul Sobradisei, Florestan i-a spus lui don Galaor : „Domnule, fiţi atît de bun şi făgăduiţi-mi ceva". „E ceva ce mă va necăji, domnule şi bunule frate ?", a întrebat don Galaor. „Nu", a răspuns el. „Atunci spuneţi ce do-

riţi şi, dacă vă pot împlini dorinţa fără să mă acopăr de ruşine, o voi face din toată inima". „Vă cer ca pe drumul acesta — a spus don Florestan — să nu vă luptaţi cu nimeni, orice s-ar întîmpla, pînă nu veţi vedea că nu sînt în stare s-o scot singur la capăt". „Să ştiţi — a spus don Galaor — că mă necăjeşte ceea ce îmi cereţi". „Nu vă necăjiţi — a spus don Florestan —, căci dacă eu preţuiesc ceva cu adevărat, gloria voastră este şi a mea" ; în cele patru zile cît am umblat pe drumul acela, n-au avut nici o aventură demnă de a fi povestită, iar în ultima zi, au ajuns la un conac, cam pe la ceasul de popas pentru noapte ; la intrarea în curte au întîlnit un cavaler foarte binevoitor, care i-a poftit înăuntru şi lor le-a făcut plăcere să rămînă acolo peste noapte, aşa că au fost conduşi să-şi scoată armurile, caii le-au fost luaţi să fie hrăniţi, iar lor li s-au dat mantii în care să se înfăşoare ; şi aşa au petrecut tăifăsuind şi odihnindu-se, pînă ce au fost conduşi în turn, unde au fost ospătaţi foarte bine. Cavalerul gazdă era înalt şi frumos şi cu mintea ascuţită, dar uneori îl vedeau devenind atît de trist şi de îngrijorat, încît fraţii, observînd acest lucru, se întrebau între ei care o fi pricina, aşa că don Galaor i-a spus : „Domnule, ni se pare că nu sînteţi atît de vesel pe cît ar trebui să fiţi şi, dacă tristeţea voastră se datoreşte vreunei împrejurări în care vă putem fi de ajutor, spuneţi-ne şi vom face ce doriţi". „Vă sînt adînc recunoscător — a spus cavalerul — şi cred că m-aţi ajuta ca nişte adevăraţi cavaleri, dar pricina tristeţii mele e dragostea şi mai multe nu vă pot spune, căci m-aş ruşina prea tare" ; şi tot sporovăind ei despre alte felurite lucruri, a venit vremea de culcare şi gazda s-a dus în odaia lui, iar ei au rămas într-o încăpere foarte frumoasă, cu două paturi, unde au dormit şi s-au odihnit în noaptea aceea ; dimineaţa, slujitorii le-au adus armurile şi caii şi au pornit iarăşi la drum, însoţiţi de gazda lor, fără armură, călare pe un cal vînjos şi sprinten, căci voia să-i petreacă şi să vadă ce-o să li se mai întîmple pe drum. Aşa că acesta i-a călăuzit nu pe drumul drept, ci pe un altul, ştiut de el, vrînd să vadă dacă sînt atît de viteji în luptă pe cît îi arăta înfăţişarea ; şi au mers ei cît au mers, pînă au ajuns la un izvor căruia, în partea locului, i se spunea

Izvorul celor trei ulmi, pentru că acolo creşteau trei ulmi mari şi înalţi. Ajunşi aici, au văzut lîngă izvor trei domniţe, tare frumoase şi cu straie bogate, iar în vîrful unui ulm un pitic. Florestan a luat-o înainte şi, apropiindu-se de domniţe, le-a salutat cu multă cuviinţă, căci era cumpătat şi bine crescut ; una dintre ele i-a spus : „Dumnezeu să vă dea sănătate, domnule cavaler, şi de sînteţi la fel de viteaz pe cît de frumos, mult bine v-a făcut Domnul". „Domnişoară — a spus el —, dacă îmi preţuiţi astfel frumuseţea, îmi veţi preţui şi mai mult vitejia, cînd vă va face trebuinţă." „Bine aţi grăit — a spus ea — şi vreau să văd dacă sînteţi destul de viteaz pentru a mă lua de-aici". „Pentru asta — a spus Florestan — nu-i nevoie de prea multă vitejie, şi dacă asta vă e dorinţa, vă voi lua cu mine". Şi îndată le-a poruncit scutierilor săi să o aşeze pe un cal priponit de ramurile unuia dintre ulmi. Cînd piticul aflat în vîrful ulmului a văzut asta, a început să strige cît îl ţinea gura: „Veniţi, cavaleri, veniţi, că o răpesc pe prietena voastră" ; la strigătele lui, dintr-o văiugă s-a ivit un cavaler înarmat, îmbrăcat în armură, călare pe un armăsar mare, care i-a spus lui Florestan : „Ce înseamnă asta, cavalere ? Cine v-a îngăduit să puneţi mîna pe domnişoara mea ?" „Nu gîndesc că e a voastră, de vreme ce dorinţa ei este să o iau cu mine". Cavalerul a răspuns : „Chiar de e aşa, eu nu vă îngădui şi aflaţi că am apărat-o de cavaleri mai iscusiţi decît domnia voastră". „Nu ştiu ce se va întîmpla — a spus Florestan —, dar dacă nu faceţi alta decît să vorbiţi, o voi lua". „Mai înainte veţi afla — a spus el — ce fel de cavaleri trăiesc în această vale şi cum îşi apără femeile pe care le iubesc". „Atunci, apăraţi-vă", a spus Florestan. Şi s-au năpustit cu caii unul spre altul şi s-au izbit cu lăncile în scuturi ; cavalerul şi-a frînt lancea, iar Florestan l-a făcut să se lovească în coif cu marginea scutului, astfel că i s-au rupt curelele şi i-a căzut din cap ; cavalerul nu s-a mai putut ţine în şa şi a căzut peste spadă, rupînd-o în două. Florestan a trecut de el şi, cu lancea în mînă, s-a întors spre cavaler, dar, văzîndu-l ca mort, i-a proptit lancea în obraz şi i-a spus : „Sînteţi pe cale de a vă pierde viaţa !" „Ah, seniore, îndurare ! — a spus cavalerul ; doar vedeţi că sînt ca şi mort". „Asta nu e de-ajuns —

a spus Florestan —, dacă nu încuviinţaţi că domnişoara e a mea". „Încuviinţez — a spus cavalerul —, şi blestemată fie şi ea şi ziua cînd am întîlnit-o, că m-a făcut să săvîrşesc atîtea nebunii, încît am ajuns să-mi pierd şi viaţa".

Florestan i-a dat drumul şi, apropiindu-se de domnişoară, i-a spus : „Sînteţi a mea". „M-aţi cîştigat pe drept — a răspuns ea — şi puteţi face cu mine ce doriţi". „Deocamdată, să plecăm", a spus el. Dar una dintre domnişoare, ce rămăsese lîngă izvor, i-a spus : „Domnule cavaler, în felul acesta aţi despărţit nişte bune prietene, căci sîntem, împreună de un an şi ne pare rău că nu vom mai fi împreună". Florestan a spus : „Dacă vreţi să mă însoţiţi vă iau cu mine şi astfel nu vă veţi despărţi ; alt chip nu e, fiindcă n-am de gînd să las aici o domniţă atît de frumoasă". „Dacă ea e frumoasă — a spus ea —, nici eu nu mă socotesc atît de urîtă încît un cavaler să nu săvîrşească o faptă vitejească pentru mine, dar nu cred că voi sînteţi dintre cei ce ar îndrăzni s-o facă". „Cum — a spus Florestan —, credeţi că vă las aici de frică ? Aşa să mă ajute Dumnezeu, dacă n-am făcut-o numai pentru că nu ştiam care vă e dorinţa". Şi pe loc a poruncit să fie aşezată pe un cal, piticul a început să strige ca prima dată şi, nu după mult timp, din văiugă s-a ivit alt cavaler, ce părea foarte dichisit, cu o armură tare meşteşugită, călărind un cal bun, urmat de un scutier care ducea două lănci ; cavalerul i-a spus lui Florestan : „Domnule cavaler, aţi cîştigat o domnişoară şi, nemulţumit, mai vreţi una ; acum va trebui să le pierdeţi pe amîndouă şi o dată cu ele şi capul, pentru că nu se cade ca un cavaler de rangul vostru să slujească o femeie de neam atît de mare cum e această domniţă". „Mult vă mai lăudaţi — a răspuns Florestan —, dar în neamul meu sînt doi cavaleri pe care i-aş vrea în ajutor mai degrabă decît pe voi". „Nu te preţuiesc mai mult fiindcă te fălești atîta cu cei din neamul tău şi nu dau doi bani nici pe tine nici pe ei, dar fiindcă ai cîştigat o domnişoară de la cel ce n-a ştiut să o apere, dacă te învinge în luptă, domnişoara va fi a mea, iar de mă vei învinge, va fi a ta şi ceastălaltă, aflată în paza mea". „Îmi place învoiala", a spus Florestan. „Atunci, apăraţi-vă, de puteţi", a spus cavalerul. Şi s-au

năpustit în cea mai mare goană a cailor ; cavalerul l-a lovit pe Florestan în scut şi i l-a spart, dar lancea i s-a oprit în platoşă, ce era solidă şi cu zale groase, şi s-a frînt ; Florestan şi-a greşit lovitura şi a trecut pe lîngă acesta. Cavalerul a luat a doua lance de la scutier, dar Florestan, ruşinat şi mînios foarte fiindcă greşise lovitura în faţa fratelui său, s-a repezit spre el şi l-a izbit cu atîta forţă în scut, încît i l-a străpuns, lancea trecîndu-i şi prin mînă, dar oprindu-se în lorică ; izbitura a fost, însă, atît de puternică, încît l-a smuls din şa şi a căzut pe crupa calului care, de cum l-a simţit, a dat atît de năprasnic din picioare, că l-a trîntit pe pămîntul tare ; căzătura a fost aşa de zdravănă, că bietul cavaler nu s-a mai mişcat de-acolo. Florestan, văzîndu-l aşa, i-a spus domnişoarei: „Sînteţi a mea, căci prietenul acesta al vostru nu vă mai poate apăra şi nu se mai poate apăra nici pe el însuşi". „Aşa se pare", a spus ea.

Don Florestan s-a uitat la cealaltă domnişoară, ce rămăsese singură lîngă izvor, şi, văzînd-o foarte tristă, i-a spus : „Domnişoară, dacă sînteţi tristă că rămîneţi singură, n-o să vă las aici". Domnişoara l-a privit în ochi pe cavalerul care îi găzduise şi i-a spus : „Vă sfătuiesc să plecaţi de-aici, căci ştiţi bine că aceşti doi cavaleri nu vă vor putea apăra de cel ce va sosi acum". „Şi totuşi — a spus cavalerul —, vreau să văd ce se va întîmpla ; calul meu e iute, casa aproape, aşa că nu e nici o primejdie". „Ah, păziţi-vă — a spus domnişoara —, că nu sînteţi decît trei, iar voi, fără arme, şi ştiţi prea bine că pentru el asta nu înseamnă nimic". Cînd a auzit asta, don Florestan a vrut mai abitir să o ia pe domniţă, ca să vadă cine e cel despre care vorbea cu atîtea laude, aşa că a poruncit să fie aşezată pe un alt cal, ca şi celelalte, iar piticul din vîrful ulmului, a spus : „Domnule cavaler, scump veţi plăti îndrăzneala asta, pentru că va veni chiar acum cel ce se va răzbuna pe sine şi pe ceilalţi". Şi a început să strige : „Săriţi, domnule, nu mai zăboviţi" ; şi, de îndată, s-a ivit din valea de unde apăruseră şi ceilalţi, un cavaler cu herbul împărţit de o dungă aurie, călare pe un cal şarg, atît de mare şi de vînjos, că ar fi fost bun pentru un uriaş ; şi cavalerul era înalt şi bine legat şi se părea că e nespus de puternic şi de curajos ; era îmbrăcat în armură.

din cap pînă-n picioare, fără să-i lipsească nimic, iar în urma lui veneau doi scutieri cu platoşe şi chivăre, purtînd fiecare în mînă cîte un baltag mare şi ascuţit, cu care cavalerul socotea că luptă foarte bine ; cavalerul i-a spus lui don Florestan : „Stai pe loc, cavalere, nu fugi, că nu-ţi va fi de folos, de vreme ce oricum vei muri ; aşa că, mori curajos, nu ca un laş, căci laşitatea nu se iartă".

Cînd Florestan a auzit că e ameninţat cu moartea şi făcut laş, s-a înfuriat peste măsură şi a spus : „Vino, nemernicule, mizerabile, făptură fără minte ! Aşa să m-ajute Dumnezeu, dacă mi-e frică de tine mai mult decît de o fiară sălbatică, lipsită de curaj şi de suflet". „Ah, ce ciudă mi-e — a spus cavalerul — că nu mă pot răzbuna aşa cum aş vrea şi că Dumnezeu nu-mi trimite aici patru cavaleri din neamul tău, pe care îi preţuieşti tu cel mai mult, ca să le tai capetele împreună cu al tău". „Apără-te doar de mine — a spus Florestan —, că voi face în aşa fel încît, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu fie nevoie de ei". Şi, cu lăncile aplecate, acoperiţi bine de scuturi şi furioşi foarte unul pe celălalt, s-au năpustit şi s-au izbit atît de tare în scuturi, încît le-au spart şi şi-au sfîşiat zalele ; cavalerului i-au ieşit amîndouă picioarele din scări şi ar fi fost azvîrlit din şa, dacă nu ar fi îmbrăţişat grumazul calului, iar don Florestan, în trecere, a ajuns lîngă unul din scutieri şi l-a apucat atît de zdravăn de baltagul pe care îl ţinea în mînă, încît l-a trîntit la pămînt cu cal cu tot ; apoi s-a apropiat de cavaler care, îndreptîndu-se în şa, luase celălalt baltag de la scutierul ce se grăbise să i-l dea şi amîndoi au ridicat topoarele, ce erau din oţel fin, şi s-au izbit, de tăişul acestora a intrat mai bine de trei degete în coiful fiecăruia ; Florestan a fost atît de zguduit de lovitură că i-a căzut capul în piept, iar cavalerul atît de năucit, încît a scăpat baltagul din mînă şi acesta a rămas înfipt în coiful lui Florestan, iar el n-a mai avut putere să-şi ridice capul de pe grumazul calului, Florestan s-a întors să-l lovească din nou şi, văzîndu-l aşa aplecat, l-a izbit între coif şi gulerul platoşei, într-un loc descoperit, aşa că fără greutate i-a rostogolit capul la picioarele calului.

După asta s-a apropiat de domnişoare şi prima i-a spus : „Viteazule cavaler, a fost o vreme cînd n-am crezut că zece ca voi ne-ar putea cîştiga cum ne-aţi cîştigat

singur domnia voastră şi drept este să vă aparţinem". Atunci, a venit lîngă el cavalerul care îi găzduise, ce era tînăr şi frumos cum aţi auzit, şi i-a spus : „Domnule, eu o iubesc nespus de mult pe această domnişoară şi ea mă iubeşte pe mine, dar, acum un an, cavalerul ucis de voi mi-a răpit-o cu forţa şi nu m-a mai lăsat s-o văd, dar acum, dacă mi-aţi da-o înapoi, v-aş fi adînc recunoscător şi să nu vă pară rău". „Dacă e aşa cum spuneţi — a zis el —, vă voi da din inimă tot ajutorul meu, dar împotriva voinţei ei n-o voi da nici domniei voastre, nici altcuiva". „Ah, domnule — a spus domnişoara —, dorinţa lui e şi a mea şi vă rog mult să mă daţi lui, căci îl iubesc nespus". „Dumnezeu să vă ajute — a spus Florestan —, că dinspre mine sînteţi liberă să faceţi ce voiţi".

Domnişoara a plecat veselă foarte cu gazda cavalerilor. Galaor a poruncit să i se aducă armăsarul cel mare şi şarg, căci i se păruse cel mai frumos din cîţi văzuse, şi i-a dat gazdei calul său ; apoi au pornit la drum împreună cu domnişoarele ; şi să ştiţi că erau tinere şi frumoase ; don Florestan a păstrat-o pe prima pentru el şi i-a spus celeilalte : „Prietenă, faceţi tot ce doreşte acest cavaler, căci asta e porunca mea". „Cum — a spus ea —, vreţi să-i daţi o femeie acestui cavaler care nu-i bun de nimic şi n-a fost în stare să vă ajute cînd v-aţi aflat la strîmtoare ? Eu cred că armele pe care le poartă sînt mai degrabă pentru altul decît pentru el, dacă e să mă iau după ce inimă îi bate sub armură". „Domnişoară — a spus don Florestan —, vă jur pe credinţa mea în Dumnezeu că vi-l dau pe cel mai viteaz cavaler din cîţi cunosc eu acum pe lume, în afară de seniorul meu, Amadis". Domnişoara l-a privit pe Galaor şi, văzîndu-l atît de frumos şi de copil, s-a mirat de ceea ce aude despre el, dar i-a dăruit dragostea ei, aşa cum cealaltă a făcut cu don Florestan ; în noaptea aceea au mas în casa unei doamne, soră bună cu cavalerul ce îi găzduise, şi ea i-a slujit pe cît i-a stat în putinţă, de cum a aflat tot ce li se întîmplase.

Aici s-au odihnit toată noaptea şi dimineaţa au pornit din nou la drum, spunîndu-le iubitelor lor : „Noi avem de umblat prin multe meleaguri străine şi este ostenitor

să ne urmați ; spuneți-ne unde v-ar plăcea mai mult să vă ducem". „Dacă așa doriți — au răspuns ele —, la patru zile de aici, pe drumul acesta, se află un castel al unei doamne, mătușa noastră, și ne vom opri acolo". Așa că și-au văzut mai departe de drum. Galaor a întrebat-o pe domnișoara lui : „Cum ați ajuns în puterea acelui cavaler ?" „Am să vă povestesc — a spus domnița. Trebuie să știți că acest cavaler, ce a murit în luptă, o iubea foarte mult pe fata cu care a plecat cavalerul ce v-a găzduit, dar ea îl ura cu toată ființa ei și îl iubea pe celălalt mai mult decît orice pe lume. Cavalerul ucis, cum era cel mai viteaz de pe aceste meleaguri, a răpit-o cu forța, fără ca nimeni să i se opună, dar cum ea n-a vrut niciodată să-i dăruiască de bunăvoie dragostea și cum el o iubea atît de mult, s-a ferit s-o supere și, într-o zi, i-a spus : «Prietenă, pentru a putea fi pe bună dreptate iubit și dorit de voi, ca fiind cel mai viteaz cavaler din lume, iată ce voi face pentru iubirea voastră. Aflați că un cavaler pomenit peste tot cum că ar fi cel mai viteaz din cîți au fost vreodată, pe numele lui Amadis de Gaula, l-a ucis, la curtea regelui Lisuarte, pe un văr primar de-al meu, al cărui nume era Dardan Trufașul ; pe acest Amadis îl voi căuta și îi voi tăia capul, ca să mă acopăr de toată faima lui, și, pînă atunci, voi aduce două domnișoare să vă țină de urît, cele mai frumoase din acest ținut și le voi da doi cavaleri, cei mai viteji din neamul meu, să le fie prieteni ; în fiecare zi o să vă ducem la Izvorul celor trei ulmi, pe unde trec mulți cavaleri rătăcitori și, dacă vreunul va vrea să vă ia cu el, veți vedea niște frumoase înfruntări și ce fapte voi săvîrși eu și, în cele din urmă, mă veți iubi din inimă, așa cum vă iubesc eu.» Și a făcut întocmai ; ne-a adus pe noi, ni i-a dat pe cei doi cavaleri care au fost învinși, și un an de zile am stat acolo, la izvor, unde au săvîrșit multe și măreațe fapte cavalerești, pînă ce don Florestan le-a pus capăt". „Gîndul cavalerului — a spus Galaor — era, într-adevăr, măreț, așa cum a spus, dacă ar fi putut să și-l ducă pînă la capăt. Dar mai curînd cred că ar fi trecut printr-o mare primejdie, dacă s-ar fi întîlnit cu acel Amadis pe care voia să-l caute". „Așa mi se pare și mie — a spus ea —, de vreme ce recunoașteți că e mai viteaz decît voi". „Cum se numea acest cavaler ?", a în-

trebat Galaor. „Alumas — a răspuns ea —, şi credeţi-mă că dacă nu l-ar fi stricat trufia, ar fi fost foarte iscusit în meşteşugul armelor".

Vorbind ei aşa despre asta şi alte lucruri, au tot mers pînă au ajuns la castelul mătuşii, unde au fost foarte bine primiţi, după ce doamna a aflat cum l-a ucis don Florestan pe Alumas şi cum i-a învins pe tovarăşii săi care îi răpiseră fără nici o pricină şi pe nedrept nepoatele, acoperindu-le de o mare ruşine.

Lăsîndu-le pe fete aici, cavalerii au mai mers o zi şi au tot umblat pînă ce, după patru zile, au ajuns într-o cetate din regatul Sobradisa, unde au aflat că Amadis şi Agrajes îi uciseseră în luptă pe Abiseos şi pe fiii săi şi Briolanja devenise regină fără vreo piedică, ceea ce mult i-a bucurat şi i-a înveselit şi au adus mulţumiri multe Domnului pentru cele întîmplate. Plecînd de-acolo, au ajuns în oraşul Sobradisa şi s-au dus drept la palat, fără să fie cunoscuţi de cineva ; după ce-au descălecat, au intrat în odaia unde stăteau Amadis şi Agrajes, cărora li se vindecaseră rănile şi se aflau împreună cu noua şi frumoasa regină ; cînd Amadis, recunoscîndu-i pe don Galaor şi pe domnişoara care îl călăuzise, l-a văzut pe don Florestan atît de înalt şi de frumos, cum avusese veşti despre nemăsurata lui vitejie, s-a îndreptat spre el cu ochii scăldaţi în lacrimi de bucurie ; don Florestan a îngenuncheat în faţa lui, ca să-i sărute mîinile, dar Amadis l-a ridicat şi l-a îmbrăţişat, sărutîndu-l şi rugîndu-l să-i povestească pe îndelete toate cîte i se întîmplaseră. Apoi a stat de vorbă cu don Galaor, iar, după aceea, nou-veniţii au tăifăsuit cu Agrajes, vărul lor primar, pe care mult îl iubeau.

Cînd regina Briolanja i-a văzut în palatul său pe aceşti patru cavaleri, după ce atîta vreme fusese dezmoştenită şi stătuse închisă, cu frica-n sîn, într-un castel, unde era ţinută aproape de milă, iar acum, redobîndindu-şi rangul în regatul său, după cum s-a învîrtit marea roată a sorţii, avea oameni nu numai pentru a-şi apăra regatul ci şi pentru a cuceri altele, după ce i-a primit cu multă dragoste pe cei doi fraţi, a înghenuncheat şi a adus multe mulţumiri Domnului care, în acest chip şi cu atîta milă, îşi amintise de ea, şi le-a spus cavalerilor : „Credeţi nesmintit, domnilor, că asemenea răsturnări, schimbări şi

minuni sînt opera atotputernicului, căci nouă ni se par foarte mari cînd le privim, dar în faţa marii lui puteri, pe drept cuvînt trebuie socotite un fleac. Şi toate aceste mari regate, aceste bogăţii, ce atîtea supărări, griji, dureri şi chinuri ne pricinuiesc pînă le dobîndim şi, o dată dobîndite, pentru a le păstra, ar fi oare mai bine să le părăsim şi să ne lepădăm de ele, ca fiind de prisos şi chinuindu-ne cumplit trupurile şi încă mai mult sufletele, fără să fie sigure şi trainice ? De bună seamă că nu, ba chiar spun că dacă au fost dobîndite şi cîştigate întru dreptate şi nu prin viclenie, bucurîndu-ne de ele cu cumpătare, astfel ca Domnul care ni le-a dăruit să vadă că nu ne satisfacem poftele, ci urmăm calea înţelepciunii, vom putea avea parte de tihnă, plăceri şi bucurii pe lumea asta, iar pe cealaltă, cea veşnică, ne vom bucura mereu de roadele lor, acoperiţi de glorie".

AICI SE SFÎRŞEŞTE PRIMA CARTE
A NOBILULUI ŞI NEÎNFRICATULUI CAVALER
AMADIS DE GAULA.

ÎNCEPE CARTEA A DOUA A NEÎNFRICATULUI ADAMIS DE GAULA

Pentru că însemnatele întîmplări ce vor fi istorisite în cartea a patra a viteazului Amadis au început pe Insula Ferecată, așa cum se spune chiar acolo, se cuvine să arătăm în această a doua carte istoria acestei Insule Ferecate și cine a făcut acele vrăji în care insula a rămas cufundată. Și fiindcă așa începe cartea aceasta, trebuie să istorisim totul la locul cuvenit.

În Grecia a domnit un rege, căsătorit cu o soră a împăratului de la Constantinopol, cu care a avut doi feciori foarte frumoși, dar mai frumos era cel mare, Apolidon pe numele lui, și, în vremea lui, nimeni nu l-a întrecut nici în putere, nici în vitejie. Acesta, aplecat fiind spre toate științele, cu mintea lui ascuțită ce rareori se împacă bine cu vitejia, a ajuns să cunoască atîtea lucruri, încît strălucea printre toți învățații vremii, ca luna între stele, dar mai cu osebire se pricepea la necromanție, deși se pare că prin această știință se pot săvîrși lucruri cu neputință.

Regele acesta, tatăl celor doi feciori, avînd multe bogății, dar zile puține, căci era bătrîn-bătrîn, văzîndu-se în

pragul morţii, a hotărît ca fiului său Apolidon, fiind cel mai mare, să-i rămînă regatul, iar celuilalt, toate comorile şi cărţile sale, ce erau nenumărate şi preţuiau mult. Acesta, însă, nemulţumit de împărţeală, cu ochii înotînd în lacrimi, i-a spus tatălui său că în felul acesta se socoteşte dezmoştenit. Tatăl, frîngîndu-şi mîinile, că altceva nu mai putea face, era cu inima tare grea. Dar acel vestit Apolidon, al cărui suflet era pregătit atît pentru marile bătălii cît şi pentru fapte pline de virtute, văzînd suferinţa tatălui său şi nimicnicia fratelui său, pentru a-l linişti pe bătrîn, a spus că el se va mulţumi cu bogăţiile şi cu cărţile şi îi va lăsa fratelui său regatul, iar tatăl său, regele, întru totul mîngîiat, cu lacrimi de mulţumire în ochi, l-a binecuvîntat.

Aşa că Apolidon, intrînd în stăpînirea marilor comori şi a cărţilor, a poruncit să i se pregătească mai multe corăbii încărcate cu merinde şi arme şi s-a îmbarcat împreună cu mai mulţi cavaleri viteji aleşi de el însuşi, Şi a pornit pe mare, fără un ţel anume, lăsîndu-se călăuzit de întîmplare şi de soartă care, văzînd că prinţul se lasă în voia ei, a vrut ca marea lui supunere faţă de bătrînu-i părinte, arătată cu multă măreţie şi multă glorie, să-i fie răsplătită ; aşa că i-a trimis un vînt prielnic, care i-a dus flota, fără necazuri, pînă în imperiul Romei, unde împăratul l-a primit foarte bine.

Şi, pe cînd era acolo, aflîndu-se de marile sale fapte de arme săvîrşite mai înainte, pe alte meleaguri, pentru care era preaslăvit şi preţuit nespus, şi adăugîndu-se la acestea cele săvîrşite în împărăţia Romei, o soră a împăratului, pe numele ei Grimanesa, a cărei mare faimă şi frumuseţe erau mai presus de ale tuturor celorlalte femei din lume, s-a îndrăgostit peste poate de el. Şi cum şi el o iubea pe cît era iubit, neavînd nici unul nici celălalt vreo speranţă că iubirea lor s-ar putea împlini în vreun chip, au hotărît amîndoi ca Grimanesa să plece din palatul împăratului, fratele ei, şi să se îmbarce pe corabia lui Apolidon, prietenul ei ; şi au pornit pe mare şi au ajuns la Insula Ferecată, care era stăpînită de un uriaş sălbatic. Cum Apolidon acostase fără să ştie ce ţinut e acela, a poruncit să se ridice un cort cu un baldachin bogat, unde doamna să se odihnească, simţindu-se ea tare rău după

călătoria pe mare. Dar, după scurtă vreme, s-a înfățișat uriașul cel sălbatic înarmat, și tare s-au mai speriat ; după obiceiul insulei, ca să-și salveze doamna, dar și pe sine și pe însoțitorii săi, Apolidon s-a luptat cu uriașul. Și, învingîndu-l datorită nemaipomenitei sale bărbății și vitejii, lăsîndu-l mort pe cîmpul de luptă, Apolidon a devenit stăpînul insulei și, după ce a văzut puternica fortăreață ce se înălța aici, nu s-a mai temut nici de împăratul Romei, ce se supărase pentru că îi luase sora, nici de nimeni altcineva pe lume. Pe insulă, cum uriașul era tare trufaș, toată lumea îl ura de moarte, așa că, după ce Apolidon s-a făcut cunoscut, foarte iubit a fost de supușii săi.

După ce Apolidon a cucerit Insula Ferecată, așa cum ați auzit, a rămas pe ea șaptesprezece ani cu iubita lui, Grimanesa, bucurîndu-se unul de altul și potolindu-și dorințele pămîntești ce le nutriseră în sufletele lor.

În tot acest timp, a ridicat palate frumoase, nu numai cu ajutorul bogățiilor sale, ci și a nesfîrșitei sale științe, pe care cu greu le-ar fi înălțat orice alt împărat sau rege, oricît de bogat ar fi fost. La capătul acestor ani, murind împăratul Greciei fără moștenitori, grecii, cunoscînd alesele însușiri ale lui Apolidon, cum era din același sînge și din aceeași stirpe cu împărații lor și după mamă și după tată, l-au ales pe el împărat, toți într-o voință și un glas, și au trimis soli pe insulă, aducîndu-i la cunoștință că vor să le fie împărat ; Apolidon, văzînd că i se oferă un imperiu atît de mare, cu toate că pe insula aceea se putea bucura de toate plăcerile vieții și știa că marile regate aduc mai mult trudă și osteneli decît bucurii și plăceri, iar acestea, cînd vin, sînt însoțite și de cîte o băutură amară, urmînd calea firească a muritorilor, ce nu sînt niciodată mulțumiți și sătui, a hotărît cu iubita lui să primească imperiul ce li se oferea ; ea, însă, îngrijată foarte pentru acel ținut atît de însemnat, Insula Ferecată, unde rămîneau lucruri atît de măreție, stăpînită de acel vestit iubit al ei, cel mai viteaz cavaler din cîți se aflau pe lume, și de ea care, asemeni lui, era socotită cea mai frumoasă dintre femei, și, pe deasupra, iubindu-se amîndoi cu cea mai desăvîrșită dragoste la care se poate ajunge în iubire, l-a rugat pe Apolidon ca, înainte de plecare, să facă astfel încît, cu marea lui știință, locul acela să nu fie stăpînit în

vremuri viitoare decît de cineva care să se asemuiască lor, atît în iscusinţa faptelor de arme, cît şi în cea a nemăsuratei frumuseţi şi a iubirii lor nestrămutate.

Apolidon i-a spus „Doamna mea, dacă asta vă e dorinţa, voi face astfel încît nici un domn ori doamnă să nu poată fi stăpîn aici, decît dacă vor avea cu prisosinţă însuşirile cerute de voi". Şi a pus să se ridice o boltă la intrarea într-o livadă cu pomi de tot soiul, iar în livadă patru încăperi bogate, construite într-un fel ciudat şi împrejmuite astfel încît să nu se poată ajunge la ele decît trecînd pe sub acea boltă. Deasupra intrării a pus să se aşeze o statuie de aramă, înfăţişînd un bărbat cu o trîmbiţă la gură, de parcă ar fi vrut să cînte. Într-una din încăperi, a aşezat alte două statui, avînd chipurile lui şi al iubitei sale, atît de asemănătoare la faţă şi la statură cu ei, că păreau vii ; şi lîngă ele a pus o bucată de matostat foarte deschis la culoare ; apoi, cam la jumătate de săgeată de arbaletă a pus să se ridice, pe un loc deschis, un stîlp de fier de cinci coţi înălţime şi a spus „De aici mai departe nu va trece bărbat sau femeie ce vor fi păcătuit în dragoste, pentru că statuia pe care o vedeţi va suna din trîmbiţă şi se vor stîrni asemenea flăcări mistuitoare şi fum înfricoşător, încît nu vor mai şti de ei şi vor fi azvîrliţi departe fără simţire. Dar dacă un cavaler, o doamnă ori o domnişoară din cei ce vor veni aici, vor fi demni de a merge pînă la capăt, datorită marii lor credinţe în dragoste, cum am spus, vor putea intra fără nici o opreliştе, căci statuia va cînta un cîntec dulce, plăcut la ureche, şi vor vedea chipurile noastre şi numele lor apărînd pe bucata de matostat, fără să ştie cine le-a scris".

Şi, luînd-o de mînă pe iubita lui, au trecut pe sub boltă, iar statuia a prins să cînte un cîntec dulce ; chipurile lor le-au apărut în faţa ochilor, iar numele lor, săpate pe bucata de matostat. Ieşind de-acolo, Grimanesa a vrut să mai facă o încercare şi a poruncit să treacă pe sub boltă mai multe doamne şi domnişoare din suita ei, dar statuia a scos sunete îngrozitoare, însoţite de fum şi flăcări, şi toate au rămas pe loc fără simţire şi au fost azvîrlite de sub boltă ; tot aşa s-au petrecut lucrurile cu mai mulţi cavaleri, astfel că, Grimanesa fiind acum sigură că nu e nici un pericol, rîdea în hohote de ei, mulţumindu-i din inimă

iubitului ei drag, Apolidon, pentru ceea ce făcuse ca să-i satisfacă dorința ; iar apoi a spus : „Domnul meu, și ce se va întîmpla cu frumoasa încăpere unde am avut parte de atîtea plăceri și desfătări ?“ „O să mergem acum acolo — a spus el — și veți vedea“. Așa că au urcat în încăperea aceea și Apolidon a poruncit să i se aducă doi stîlpi, unul de piatră și altul de aramă ; pe cel de piatră l-a pus la cinci pași de ușa odăii, iar pe cel de aramă cinci pași mai încolo și i-a spus iubitei lui : „Acum, să știți că în această încăpere nu va putea intra nici un bărbat și nici o femeie, cu nici un chip și niciodată, pînă nu va sosi cavalerul care să mă întreacă în vitejie, ori femeia care să fie mai frumoasă decît voi. Dacă vor veni, însă, asemenea oameni, care să ne întreacă pe mine în faptele de arme și pe voi în frumusețe, vor putea intra fără nici o piedică“. Și a pus o tăbliță pe stîlpul de aramă, care glăsuia așa „De aici mai departe vor trece doar cavalerii foarte viteji în luptă și fiecare va ajunge atît de departe pe cît de mare îi e vitejia“. Iar pe stîlpul de piatră a pus altă tăbliță pe care scria : „De aici înainte nu va trece decît cavalerul care îl va întrece în vitejie pe Apolidon“. Deasupra intrării în încăpere, a pus să se scrie : „Cel ce mă va întrece în vitejie, va pătrunde în această încăpere bogată și va fi stăpînul insulei, iar dintre doamnele și domnițele ce vor sosi, nici una nu va putea intra, dacă nu o va întrece în frumusețe pe doamna mea“ ; și a făcut asemenea farmece, încît nimeni nu se putea apropia de încăpere pînă la mai mult de doisprezece pași de jur împrejur, iar în odaie nu se putea intra decît trecînd de stîlpii de care ați auzit ; apoi a poruncit ca insula să fie cîrmuită de un guvernator, care să împartă dreptatea și să strîngă dările și acestea să fie păstrate pentru acel cavaler ce va avea norocul să intre în odaie și să devină stăpînul insulei ; și a mai poruncit ca cei ce vor da greș trecînd pe sub bolta îndrăgostiților să fie izgoniți de pe insulă fără cruțare, iar cei ce vor izbîndi, să fie slujiți cum se cuvine ; de asemenea, a mai spus că acei cavaleri ce vor încerca să intre în odaie și nu vor putea trece de stîlpul de aramă, să-și lase armele și armurile acolo ; celor ce vor trece un pic de stîlp să li se ia doar spadele, iar celor ce vor ajunge la stîlpul de piatră,

să li se ia doar scuturile ; iar dacă vor fi cavaleri ce vor trece şi de acest stîlp, dar nu vor putea intra, acestora să li se ia pintenii ; cît despre doamnele şi domniţele ce vor ajunge acolo, acestora să nu li se ia nimic, dar să-şi spună numele şi acestea să fie scrise pe poarta castelului, arătîndu-se, în dreptul fiecăreia, pînă unde ajunsese ; apoi a încheiat aşa : „Cînd această insulă va avea un stăpîn, se va rupe vraja pentru cavaleri şi liberi vor putea trece de stîlpi şi intra în încăpere, dar vraja va mai avea putere asupra femeilor, pînă ce nu va veni cea care, prin marea ei frumuseţe, va duce încercarea la bun sfîrşit şi va trăi în încăperea cea frumoasă cu acel cavaler ce va fi cîştigat insula".

Săvîrşite toate acestea, Apolidon şi Grimanesa, lăsînd Insula Ferecată legată cu această vrajă, cum aţi auzit, s-au îmbarcat pe corăbii şi au ajuns în Grecia, unde au domnit ca împăraţi şi au avut copii ce au stăpînit împărăţia după moartea lor.

Dar acum, fără să mai vorbim despre asta, vă voi povesti ce-au mai făcut Amadis cu fraţii săi şi cu Agrajes, vărul lui, după ce au plecat de la palatul frumoasei regine Briolanja.

CAPITOLUL XLIV

Cum Amadis cu fraţii săi şi cu Agrajes, vărul lui, au plecat spre locul unde se afla regele Lisuarte şi cum le-a fost dat să ajungă pe Insula Ferecată cufundată în vrăji, ca să treacă prin încercările ştiute, şi ce li s-a mai întîmplat acolo

Amadis cu fraţii săi şi cu Agrajes, vărul lui, îşi petreceau vremea cu noua regină Briolanja, în regatul Sobradisa, unde ea îi cinstea cum mai mult nu se poate, şi toţi cei din regat îi preamăreau ; dar Amadis era toată vremea cu gîndul la doamna sa, Oriana, şi la marea ei frumuseţe,

şi sufletul îi era atît de chinuit de mari frămîntări şi tristeţi şi vărsa atîtea lacrimi, fie de dormea, fie de veghea, încît oricît ar fi vrut să se ascundă, toată lumea văzuse ce e cu el. Dar neştiind pricina, fiecare gîndea altceva, pentru că pe cît de însemnat era motivul, pe atît de bine, cu multă judecată, ştia el să-şi păstreze taina, căci în inima lui erau adunate toate virtuţile.

Dar cum inima lui mîhnită nu mai putea îndura atîta suferinţă, i-a cerut îngăduinţă prea frumoasei regine să plece împreună cu tovarăşii săi ; şi au pornit cu toţii la drum spre locul unde se afla regele Lisuarte, nu fără multă durere şi amărăciune în sufletul celei care îl iubea mai mult decît pe sine însăşi.

Şi, după ce au mers ei vreo cîteva zile, mînaţi de aprigă dorinţă, soarta, fiindcă aşa i-a fost pe plac, a vrut să-i pună piedici în drum şi să-l facă să zăbovească mai mult decît ar fi vrut ori şi-ar fi închipuit el, şi o să auziţi îndată cum ; în calea lor, au dat peste un schit şi, cînd să intre înăuntru să se roage, au văzut o domniţă frumoasă, care tocmai ieşea din schit, însoţită de alte două domnişoare şi de patru scutieri ce o păzeau ; ei se aflau în drum şi cînd domniţa s-a apropiat de ei, i-a întrebat încotro merg. Amadis i-a răspuns : „Domniţă, mergem la curtea regelui Lisuarte şi, dacă într-acolo doriţi să mergeţi, vă vom însoţi cu plăcere". „Vă mulţumesc mult — a răspuns ea —, dar eu merg în altă parte. Cum v-am văzut, însă, în armuri, socotind că sînteţi cavaleri porniţi în căutare de aventuri, m-am hotărît să vă aştept şi să vă întreb dacă vreunul dintre domniile voastre nu merge pe Insula Ferecată, să vadă ciudăţeniile şi minunăţiile de-acolo, căci eu într-acolo merg şi sînt fiica guvernatorului ce cîrmuieşte acum insula". „Ah, Maică Precistă — a spus Amadis —, de multe ori am auzit vorbindu-se despre minunile din această insulă şi, pe Dumnezeul meu, mi-am tot zis să mă duc să o văd, dar pînă acum nu am izbutit". „Bunule domn — a spus ea —, să nu vă pară rău că n-aţi ajuns pînă acum, că mulţi alţii au avut aceeaşi dorinţă ca voi şi, cînd s-au hotărît să şi-o îndeplinească, n-au mai plecat de-acolo atît de veseli pe cît sosiseră". „E-adevărat ce spuneţi — a zis el —, din cîte am auzit şi eu ; dar, ne-am abate mult de la drumul nostru dacă am merge pînă

acolo ?“ „Ar fi un ocol de două zile“, a spus ea. „În partea aceasta a mării celei mari se găsește, deci, Insula Ferecată — a spus el —, unde se află bolta vrăjită a iubiților credincioși, pe sub care nu poate trece nici un bărbat și nici o femeie dacă l-a trădat pe cel de care s-a îndrăgostit pentru prima dată“. „Așa e, într-adevăr — a spus domnișoara —, și mai sînt pe insulă și alte minunății“.

Agrajes le-a spus, atunci, tovarășilor săi : „Nu știu ce aveți voi de gînd, dar eu vreau să merg cu această domniță, să văd minunile din această insulă“. Ea a spus : „Dacă sînteți un iubit atît de credincios încît să puteți trece pe sub bolta fermecată, o să vedeți frumoasele chipuri al lui Apolidon și al Grimanesei și numele vostru scris pe o piatră unde nu mai sînt decît alte două nume, deși au trecut o sută de ani de cînd dăinuie vraja“. „Pe Dumnezeul meu — a spus Agrajes —, dacă nu voi încerca să văd de pot fi al treilea“.

Amadis, care nutrea, de asemenea, speranța să treacă cu bine prin acea încercare, după cum își simțea inima, le-a spus fraților săi : „Noi nu sîntem îndrăgostiți, dar socotesc că ar fi bine să-l însoțim pe vărul nostru care iubește și își simte sufletul înflorind“. „Să dea Dumnezeu — au spus ei — să-i fie bine“.

Și toți patru au pornit împreună cu domnișoara aceea spre Insula Ferecată. Don Florestan i-a spus lui Amadis : „Domnule, eu, cu toate că am cutreierat multe pămînturi, n-am auzit niciodată nimic despre această insulă, pe cînd voi, se pare că știți de ea“. „Mi-a vorbit de ea — a spus Amadis — un cavaler tînăr, pe care îl iubesc foarte mult, Arban, regele din Norgales, ce a trecut prin multe aventuri și a stat și pe această insulă, străduindu-se să vadă minunățiile de acolo și să treacă prin acele încercări, dar n-a izbutit să le ducă pînă la capăt și a plecat de-acolo rușinat foarte ; dar domnișoara aceasta vă poate istorisi totul, de vreme ce locuiește acolo și este fiica celui ce cîrmuiește insula“. Don Florestan, atunci, i-a spus domnișoarei : „Prietenă și doamnă, rogu-vă, în numele credinței datorate lui Dumnezeu, spuneți-mi tot ce știți despre această insulă, căci drumul e lung și avem vreme“. Atunci, ea i-a povestit toată istoria pe care ați auzit-o, fără să uite nimic, iar ei nu numai că s-au minunat de asemenea

lucruri ciudate, dar tare au mai vrut să treacă prin acele încercări, ca toţi oamenii ale căror suflete tari nu sînt mulţumite decît atunci cînd încearcă acolo unde alţii au dat greş, cu dorinţa de a le duce la bun sfîrşit şi fără să se teamă de nici o primejdie.

Şi, aşa cum vă spun, au umblat ei pînă cînd, pe la apusul soarelui, au intrat într-o vale unde, pe o pajişte, au văzut mai multe corturi cu oameni în jur, ce păreau a se odihni şi, printre ei, un cavaler cu straie bogate, ce părea să fie mai marele celorlalţi. Domnişoara le-a spus „Priviţi, domnilor, acela este tatăl meu şi vreau să mergem la el pentru a vă arăta cinstea ce vi se cuvine". Şi, luînd-o înainte, i-a spus cavalerului care e dorinţa celor patru tovarăşi ; acesta le-a venit în întîmpinare, pe jos, cu toţi însoţitorii săi ; după ce i-a salutat, i-a rugat să intre într-un cort şi să-şi scoată armurile, pentru ca, a doua zi, să meargă la castel şi să se supună încercărilor. Ei au încuviinţat şi, după ce şi-au scos armurile şi au cinat, fiind slujiţi cum nu se poate mai bine, s-au odihnit peste noapte şi, a doua zi de dimineaţă, împreună cu guvernatorul şi o parte din oamenii săi, au pornit spre castel pe singurul drum ce ducea spre insulă, o limbă de pămînt nu mai lungă de o aruncătură de săgeată, restul ţinutului fiind înconjurat de mare ; insula avea şapte leghe lungime şi cinci lăţime şi pentru că era înconjurată de ape, dar legată prin această mică fîşie de pămînt i s-a spus Insula Ferecată.

Ajunşi la castel, de cum au intrat pe poartă, într-o încăpere mare, cu uşile deschise, au văzut multe scuturi aşezate pe trei rînduri ; mai bine de vreo sută erau aşezate pe nişte laviţe ; deasupra lor, mai sus, se aflau alte zece şi, pe o altă poliţă, deasupra celor zece, se aflau alte două, dintre care unul era pus mai sus decît celălalt cu mai bine de o jumătate de scut. Amadis a întrebat de ce le aşezaseră aşa şi i s-a răspuns că fuseseră puse aşa după vitejia cavalerilor ce le purtaseră şi voiseră să intre în încăperea vrăjită ; astfel, scuturile celor ce nu ajunseseră la stîlpul de aramă se aflau jos, pe laviţe, iar cele zece aflate mai sus erau ale celor ce ajunseseră la stîlp ; ultimele două erau, cel mai de jos, al unui cavaler ce trecuse de stîlpul de aramă, dar nu ajunsese la celălalt, şi cel mai de sus, al unui cavaler ce ajunsese la stîlpul de piatră, dar

nu putuse trece mai departe. Amadis s-a apropiat de scuturi să vadă de cunoaşte pe vreunul din cavalerii ce trecuseră pe-acolo, căci pe fiecare era o tăbliţă ce spunea al cui a fost ; s-a uitat la cele zece şi, printre ele, a văzut unul pus mai sus decît celelalte, avînd ca herb un cîmp negru şi un leu tot negru, dar cu ghearele şi dinţii albi şi botul roşu şi a recunoscut scutul lui Arcalaus ; apoi a privit scuturile de deasupra şi a văzut că cel mai de jos avea ca herb un cîmp siniliu şi un uriaş căruia un cavaler îi tăia capul şi şi-a dat seama că e scutul regelui Abies al Irlandei, care trecuse pe aici cu doi ani înainte de a se lupta cu Amadis ; celălalt scut avea ca herb tot un cîmp siniliu şi trei flori de aur ; pe acesta nu l-a recunoscut, dar a citit tăbliţa pusă pe el, ce spunea : „Acest scut aparţine lui don Cuadragante, fratele regelui Abies al Irlandei" ; acesta venise din ţinuturile sale în Marea Britanie ca să se lupte cu Amadis şi să răzbune moartea fratelui său, regele Abies ; şi nu trecuseră nici douăsprezece zile de cînd se supusese acelei încercări şi ajunsese la stîlpul de marmură, pînă unde nu ajunsese pînă atunci nici un cavaler. De cum a văzut scuturile, Amadis tare s-a temut de această încercare, de vreme ce asemenea cavaleri nu izbutiseră s-o ducă la capăt. Apoi au ieşit toţi din încăpere şi s-au dus la bolta iubiţilor credincioşi şi, ajungînd în locul de unde nu se putea trece mai departe, Agrajes a descălecat şi, după ce s-a rugat Domnului, a spus : „Iubire, dacă ţi-am fost credincios, aminteşte-ţi de mine" ; apoi a păşit mai departe şi, cînd a ajuns sub boltă, statuia de deasupra a început un cîntec atît de dulce, încît Agrajes şi toţi cîţi îl auzeau încercau o mare desfătare ; Agrajes a ajuns apoi în încăperea unde se aflau chipurile lui Apolidon şi al Grimanesei, ce i-au părut într-adevăr vii, şi, privind bucata de matostat, a văzut două nume şi apoi numele său ; pe piatră stătea scris mai întîi : „Prin această încercare a trecut cu bine Mandanil, fiul ducelui de Burgundia", şi apoi „Acesta este don Bruneo de Bonamar, fiul lui Vallados, marchiz de Troque" ; şi la sfîrşit : „Acesta este Agrajes, fiul lui Languines, regele Scoţiei" ; acest Mandanil a iubit-o pe Guinda Flamanda, doamnă de Flandra ; iar don Bruneo, care trecuse prin această încercare

cu opt zile în urmă, o iubea pe Melicia, fiica regelui Perion din Gaula, sora lui Amadis.

După ce Agrajes a trecut pe sub bolta iubiților credincioși, Amadis i-a întrebat pe frații săi : „Vă supuneți și voi acestei încercări ?“ „Nu — au răspuns ei —, căci nu sîntem atît de înrobiți iubirii, încît să merite“. „Atunci — a spus Amadis —, rămîneți voi doi împreună, iar eu o să-i țin de urît vărului meu, Agrajes, de voi putea“. Și, lăsîndu-și armele și calul în grija scutierului său, Gandalin, a pornit cît mai repede cu putință, fără nici o teamă, căci știa că nu greșise față de doamna sa nu numai cu fapta, dar nici măcar cu gîndul, și, de cum a ajuns sub boltă, statuia a prins să cînte un cîntec mult mai dulce decît cel cîntat pentru alții și din trîmbița sa răsăreau flori frumoase ce răspîndeau miresme îmbătătoare și apoi cădeau pe jos într-un covor gros, cum nu se mai întîmplase niciodată pînă atunci cînd trecuse un cavaler pe sub boltă ; apoi a intrat în încăperea unde se aflau chipurile lui Apolidon și al Grimanesei, pe care le-a privit cu multă bucurie, părîndu-i-se foarte frumoase și pline de prospețime, de-a fi zis că sînt vii ; Agrajes, care știa cîte ceva despre iubirea lui, a venit spre el din livada unde se plimba, privind ciudățeniile de-acolo și, îmbrățișîndu-l, i-a spus : „Domnule și vere, de-acum înainte n-avem motiv să ne mai tăinuim iubirea“ ; Amadis, însă, nu i-a răspuns și, luîndu-l de mînă, s-au dus împreună să privească acele locuri atît de încîntătoare și pline de desfătare.

Don Galaor și Florestan, care îi așteptau afară, văzînd că întîrzie, s-au hotărît să meargă să vadă încăperea fermecată și l-au rugat pe Ysanjo, guvernatorul, să le-o arate. El le-a spus că o face cu multă plăcere și, luîndu-i cu el i-a dus să le arate odaia pe dinafară, precum și stîlpii de care ați auzit ; don Florestan a spus : „Domnule și frate, ce aveți de gînd să faceți ?“ „Nimic — a spus el —, fiindcă niciodată nu mi-a plăcut să am de-a face cu vrăjitorii“. „Atunci, odihniți-vă — a spus don Florestan —, că eu vreau să văd de ce sînt în stare“. Și, înălțînd o rugă Domnului, cu scutul în față și cu spada în mînă, a pornit înainte și, după ce a pășit în spațiul oprit, a simțit cum e lovit din toate părțile cu lănci și spade, atît de năprasnic și necontenit, că i se părea că nici un om n-ar putea îndura

așa ceva, dar, cum era puternic și cu inimă vitează, a continuat să meargă înainte, împărțind lovituri de spadă în stînga și-n dreapta, părîndu-i-se că izbește în cavaleri în armură și că spada nu taie. Așa a trecut de stîlpul de aramă și a ajuns pînă la cel de marmură, unde s-a prăbușit și n-a mai putut înainta, atît de vlăguit se simțea și nu mai știa de el de parcă ar fi fost mort ; și iute a fost azvîrlit afară din locul acela, cum se întîmpla cu toți.

Văzîndu-l în asemenea stare, lui don Galaor tare milă i s-a mai făcut de el și a spus : „Cu toate că nu voiam să mă supun acestei încercări, trebuie să am și eu partea mea de primejdie" ; și, poruncindu-le scutierilor și piticului să nu se îndepărteze de el și să-l stropească cu apă rece pe față, și-a luat armele și, înălțînd o rugăciune lui Dumnezeu, s-a îndreptat spre ușa încăperii ; de îndată a simțit din toate părțile lovituri cumplite și grele și, cu mult chin, a ajuns la stîlpul de marmură, pe care l-a cuprins cu brațele și s-a oprit oleacă ; dar cînd a făcut următorul pas, a fost atît de copleșit de lovituri încît, nemaiputînd îndura, s-a prăbușit la pămînt ca don Florestan, atît de năucit, că nu mai știa de e mort sau viu, și iute a fost azvîrlit afară de-acolo, ca și ceilalți.

Amadis și Agrajes, care umblaseră o bună bucată de vreme prin livadă, s-au întors în odaia cu statuile și au văzut că pe matostat apăruse scris : „Acesta este Amadis de Gaula, îndrăgostitul credincios, fiul regelui Perion din Gaula". Și pe cînd citeau cu mare plăcere, s-a apropiat de gard Ardian, piticul, strigînd în gura mare „Domnule Amadis, săriți că frații voștri sînt morți". Cum a auzit asta, Amadis a ieșit iute de-acolo, urmat de Agrajes și, întrebîndu-l pe pitic ce vrea să spună, acesta i-a răspuns : „Domnule, frații voștri au încercat să intre în odaia vrăjită și n-au izbutit, iar acum, parc-ar fi morți". Așa că, pe loc, au încălecat pe cai și s-au dus spre ei, găsindu-i tare pieriți, cum v-am spus, dar reveniți la viață, cît de cît. Agrajes, inimă mare, a descălecat de-ndată și cît mai iute cu putință a pornit spre încăpere cu spada în mînă, pălind în dreapta și-n stînga, dar forțele nu i-au fost de-ajuns pentru a îndura loviturile primite și s-a prăbușit între stîlpul de aramă și cel de marmură, zdrobit ca și ceilalți și a fost scos afară. Amadis a început să blesteme venirea lor acolo

şi i-a spus lui don Galaor, care îşi venise în fire aproape pe de-a-ntregul : „Frate, nu pot să-mi feresc trupul de primejdiile prin care aţi trecut voi". Galaor a vrut să-l oprească, dar el şi-a luat repede armele şi a pornit, rugîndu-se lui Dumnezeu să-l ajute ; cînd a ajuns la hotarul locului fermecat, s-a oprit o clipă şi a spus : „Oh, doamna mea Oriana ! De la voi îmi vin întreaga putere şi curajul ; amintiţi-vă de mine în acest ceas cînd am atîta nevoie de fermecătoarea voastră amintire" ; şi, de îndată, a păşit mai departe şi s-a simţit lovit groaznic din toate părţile, dar a ajuns la stîlpul de marmură ; cînd a trecut de el, i s-a părut că lumea întreagă îl atacă şi a auzit mare larmă de glasuri, de parcă se scufunda pămîntul, şi o voce care zicea : „Dacă îl întoarceţi din drum pe acest cavaler, nu se află altul pe lume, în zilele noastre, să poată intra aici" ; cu tot chinul, el continua să meargă înainte, căzînd uneori în mîini, alteori în genunchi, iar spada, cu care dăduse multe lovituri, îi căzuse din mînă şi îi atîrna de cureaua petrecută pe umăr, dar nu reuşea să mai ajungă la ea. Aşa a ajuns la uşa încăperii şi a văzut o mînă ce s-a întins şi a apucat-o pe a lui, conducîndu-l înăuntru ; apoi a auzit o voce care a spus : „Bun venit cavalerului care, întrecîndu-l în vitejie pe cel ce a făcut aceste vrăji şi n-a avut pereche în vremea sa, va fi stăpînul acestui loc". Mîna aceea i s-a părut mare şi osoasă, ca de om bătrîn, ieşind dintr-o mînecă de brocart verde, dar, de cum a intrat în odaie, i-a dat drumul şi n-a mai văzut-o, iar el s-a simţit deodată odihnit şi cu puterile redobîndite, aşa că, scoţîndu-şi scutul de după gît şi coiful din cap, şi-a vîrît spada în teacă şi i-a mulţumit doamnei sale Oriana pentru acea victorie cîştigată datorită ei.

În vremea aceasta, toţi cei din castel care auziseră glasul ce îi încredinţa lui Amadis stăpînirea insulei şi îl văzuseră intrînd în încăpere, au început să spună cu glas tare : „Doamne, să aducem laude lui Dumnezeu că s-a împlinit ceea ce doream atît de mult". Cei doi fraţi, mai întremaţi, văzînd că Amadis dusese la bun sfîrşit ceea ce toţi ceilalţi nu izbutiseră, s-au bucurat nespus, căci îl iubeau mult, şi au cerut să fie duşi şi ei în încăperea aceea, unde au venit şi guvernatorul cu toţi ai săi să-i sărute mîna lui Amadis, recunoscîndu-l ca stăpîn. Cînd au văzut

toate bogăţiile şi lucrurile nemaipomenite din acea odaie, au rămas uluiţi, căci locul acesta unde locuiseră Apolidon şi iubita lui nu semăna deloc cu încăperile de pe acolo, avînd o asemenea formă că nimeni n-ar fi izbutit să construiască aşa ceva şi nici să priceapă cum s-ar putea construi ; odaia era astfel făcută, încît dinăuntru se putea vedea limpede ce se petrece afară, dar cei de afară nu puteau vedea cu nici un chip ce e înăuntru. Cavalerii au rămas cu toţii acolo o bucată de vreme, tare bucuroşi că în neamul lor au un bărbat ce îi întrecuse în vitejie pe toţi ceilalţi cîţi trăiau pe lume în zilele lor, şi cîţi trăiseră în ultima sută de ani, iar cei de pe insulă se bucurau că au un stăpîn cu care nădăjduiau să trăiască fericiţi şi care să mai stăpînească, de-acum înainte, multe alte meleaguri.

Ysanjo, guvernatorul, i-a spus lui Amadis : „Domnule, bine ar fi acum să vă ospătaţi şi să vă odihniţi, căci mîine vor veni toţi gentilomii ţinutului să vi se închine şi să vă recunoască drept stăpîn". După care au plecat de-acolo şi au intrat în altă odaie mare, unde au mîncat bucatele ce li se pregătiseră şi apoi s-au odihnit ; a doua zi, au sosit cu multă larmă, veselie şi petreceri toţi oamenii de seamă ai insulei să-l recunoască pe Amadis drept stăpîn şi să-i jure credinţă ca vasali, cu toate chezăşiile ce se obişnuiau în partea locului la vremea aceea.

Aşa cum aţi aflaţi din poveste, Insula Ferecată a fost cîştigată de Amadis după un veac de cînd acel chipeş Apolidon o lăsase legată cu vrăji şi toţi au fost martori că în tot acest răstimp nu ajunsese acolo nici un cavaler care să-l întreacă în vitejie. Şi de a dobîndit glorie şi faimă nemăsurate în urma acestui fapt, să judece cei ce au săvîrşit măreţe fapte de arme, învingători şi învinşi, primii, încercînd simţămintele încercate de cavalerul Amadis, iar ceilalţi, ce speraseră să fie victorioşi şi s-au văzut înfrînţi, plîngîndu-şi nenorocirea. Dar, dintre aceste două căi de urmat, care să fie cea mai bună ? Eu spun, desigur, că prima, cum slăbiciunea omenească nu are măsură, poate duce, o dată cu trufia, la săvîrşirea unor mari păcate, iar a doua, poate duce la mare deznădejde. Cine va alege calea de mijloc pentru a-i fi mai uşor, acea învăţătură înţeleaptă de la Dumnezeul adevărat dată tuturor oamenilor în legătură cu viaţa, potrivit căreia, belşugul şi sărăcia nu sînt

veşnice, întărindu-şi şi instruindu-şi sufletul, va fi stăpîn şi pe una şi pe alta. Acela va putea ajunge să găsească fericirea ; dar o va găsi Amadis de Gaula, acum, cînd soarta schimbătoare îi pregăteşte veninul şi otrava ce le ascunsese în mijlocul atîtor bucurii şi a acestei măreţii ? Eu cred că nu, ci, mai degrabă, aşa cum, pînă aici fără măsură, a avut parte numai de lucruri bune, fără a-i sta vreo piedică în cale ori a avea a se înfrunta cu soarta, tot astfel, fără măsură, sufletul şi mintea lui vor fi învinse de prea mult bine şi nu-i vor fi de folos nici puterea armelor, nici amintirea doamnei sale, nici marea lui vitejie, ci doar nemăsurata milă a Domnului, lăsată pe lumea asta pentru a-i mîngîia pe păcătoşii şi pe cei mîhniţi, aşa cum vă voi povesti acum, mai întîi întîmplările triste şi apoi cele vesele.

Cum am spus şi mai înainte, în prima parte a acestei însemnate istorii, Oriana era stăpînită de furie şi înverşunare, din pricina celor spuse de pitic în legătură cu spada ruptă în bucăţi şi era atît de tulburată, încît prea puţine roade au dat sfaturile înţelepte ale Mabiliei şi ale domnişoarei din Danemarca ; acum o să vă istorisesc ce s-a mai întîmplat cu ea ; din ziua aceea, stăpînită tot mai mult de patimă, şi-a schimbat felul de a fi şi nu mai stătea cu prietenele ei, îndepărtîndu-se ca o sălbatică de ele şi mai tot timpul vrînd să fie singură, frămîntîndu-se cum să se răzbune şi să-l pedepsească pe cel ce o făcea să sufere şi zicîndu-şi că, de vreme ce el nu este de faţă, în absenţa lui se cuvine să-i dea de ştire despre gîndurile ei în scris ; şi, cum se afla singură în cămara ei, scoţînd cerneală şi pergament dintr-un sipet, i-a scris o carte lui Amadis ce glăsuia aşa :

Cartea pe care doamna Oriana i-a trimis-o iubitului ei Amadis

„Mîhnirea mea plină de furie, însoţită de multă cugetare, fac ca mîna mea slabă să spună împotriva voastră

ceea ce inima mea tristă nu poate ascunde, fățarnic și necredincios cavaler Amadis de Gaula, căci îmi este cunoscută necredința și nestatornicia pe care mi-ați arătat-o mie, cea mai nefericită și nedreptățită de soartă dintre toate femeile de pe lume, lipsindu-mă de dragostea voastră pe mine, care vă iubeam mai mult decît orice pe lume, și dăruindu-i-o aceleia a cărei vîrstă a fost de-ajuns ca să o îndrăgiți, fără să-i cunoașteți înțelepciunea ; și cum inima mea înrobită nu are cum să se răzbune altfel, vreau să alung din mine toată nemăsurata și zadarnic risipita mea iubire pentru voi. Căci mare greșeală ar fi să iubesc pe cel ce, neiubindu-mă pe mine, n-ar mai iubi nimic din ceea ce doresc și iubesc. Oh, cît am greșit lăsîndu-mi inima înrobită, căci drept răsplată pentru suspinele și patima mea, sînt înșelată și nefericită ! Și fiindcă înșelăciunea voastră este cunoscută, să nu mai apăreți în fața ochilor mei, oriunde m-aș afla. Pentru că știu foarte bine că iubirea mea înflăcărată pentru voi s-a preschimbat în mînie și cruntă înverșunare, din pricina voastră ; așa că duceți-vă, cu credința voastră frîntă și cu știutele vicleșuguri, să înșelați altă femeie nenorocită ca mine, căci și eu cucerită am fost de vorbele voastre înșelătoare, și nu voi asculta nici un fel de cuvinte de iertare ori făgăduieli, ci, mai curînd, îmi voi plînge soarta nefericită și îmi voi pune capăt vieții, fără să vă văd, o dată cu trista mea jelanie."

Sfîrșind scrisoarea, a închis-o, i-a pus pecetea prea bine cunoscută lui Amadis și apoi a scris deasupra : „Eu sînt domnița rănită de o spadă în inimă, iar voi sînteți cel ce m-a rănit". Și, chemîndu-l în mare taină pe un paj, pe numele său Durin, frate cu domnișoara din Danemarca, i-a poruncit să nu-și afle odihnă pînă nu va ajunge în regatul Sobradisa, unde îl va găsi pe Amadis și să-i dea acea carte, luînd seama cum se va schimba la față cînd o va citi ; și să nu primească nici un răspuns de la el, chiar de va vrea să-i dea, dar să stea în preajma lui toată ziua aceea.

CAPITOLUL XLV

Cum a pornit la drum Durin cu cartea Orianei pentru Amadis şi cum acesta, citind-o, a lăsat totul şi plin de deznădejde a plecat pe ascuns într-un codru

Durin, împlinind porunca Orianei, a plecat imediat, călare pe un cal foarte iute, aşa că, la capătul a zece zile, a ajuns la Sobradisa, unde se afla frumoasa regină Briolanja care, după ce a văzut-o, i s-a părut cea mai frumoasă femeie din cîte cunoscuse, după Oriana ; de la ea a aflat că Amadis cu fraţii săi şi cu vărul lui primar, Agrajes, plecaseră de-acolo cu două zile înainte de sosirea lui.

El, mergînd pe urmele lor, a tot umblat, pînă ce a ajuns la Insula Ferecată, la vremea cînd Amadis păşea pe sub bolta iubiţilor credincioşi şi a văzut cum statuia îl întîmpinase mai frumos decît pe toţi ceilalţi şi cu toate că Amadis ieşise apoi de-acolo, în urma veştilor despre fraţii săi, şi îl văzuse pe Durin cu Gandalin, pajul nu i-a dat scrisoarea, după cum nu i-a dat-o nici mai tîrziu, după ce a intrat în odaia vrăjită şi a fost recunoscut de toţi drept stăpîn ; asta o făcuse la sfatul lui Gandalin care, aflînd că scrisoarea este de la Oriana, temîndu-se de ce ar putea scrie aceasta, fie vesel, fie trist, ştiind prea bine că între primi ţinutul acela şi orice alt necaz ori încurcătură ar fi avut ea, stăpînul său ar fi abandonat totul, nu numai ţinutul acela, ci întreaga lume de-ar fi fost a lui, pentru a împlini porunca ei.

Dar după ce lucrurile s-au liniştit, Amadis a poruncit să fie chemat Durin, ca să afle veşti de la curtea regelui Lisuarte ; acesta i s-a înfăţişat şi amîndoi au pornit să se plimbe printr-un parc foarte îmbietor ; şi cum era departe de fraţii săi şi de toţi ceilalţi ce îl înconjurau, Amadis l-a întrebat dacă vine de la curtea regelui Lisuarte şi ce noutăţi mai sînt pe-acolo. Durin i-a răspuns : „Stăpîne, am lăsat curtea aşa cum o ştiţi de cînd aţi plecat voi, dar am venit aici din porunca stăpînei mele,

Oriana, şi din această carte veţi afla pricina". Amadis a luat cartea şi, deşi inima îi era plină de bucurie că o primise, temîndu-se ca Durin să nu afle nimic din taina sa, şi-a ascuns bucuria cît mai mult, dar nu acelaşi lucru a putut face cu tristeţea ce l-a cuprins cînd a citit vorbele aspre şi înfricoşătoare aşternute pe hîrtie ; şi nu i-au fost de-ajuns nici curajul, nici judecata pentru a nu arăta limpede că a fost lovit ca de o moarte cumplită, căci de atîtea lacrimi şi suspine părea că inima i s-a frînt în bucăţi, rămînînd fără vlagă şi fără simţire, de parcă sufletul i s-ar fi despărţit de trup. Durin, care habar nu avea ce e scris în carte, văzînd ce se petrece, plîngînd amarnic, se blestema pe el şi norocul lui, şi blestema moartea că nu venise să-l ia mai înainte. Amadis, nemaiputîndu-se ţine pe picioare, s-a aşezat jos pe iarbă şi a luat cartea ce-i căzuse din mîini ; şi cînd a văzut că deasupra scrie : „Eu sînt domniţa rănită de o spadă în inimă, iar voi sînteţi cel ce m-a rănit", mîhnirea lui a fost atît de cruntă, încît pentru o vreme şi-a pierdut cunoştinţa ; Durin s-a înspăimîntat foarte şi a vrut să-i cheme pe fraţii lui Amadis, dar dîndu-şi seama că asemenea lucruri trebuie păstrate în taină, s-a temut să nu-l supere şi mai tare ; Amadis, după ce şi-a mai venit în simţiri, a spus cu mare durere : „Doamne, Dumnezeule, de ce ai vrut să-mi iei viaţa fără să o merit ?" ; iar apoi a adăugat „Ah, credinţă ! Ce răsplată groaznică îi dai celui ce nu ţi-a greşit niciodată, făcînd-o pe doamna mea să nu mai creadă în mine, cînd ştii că aş înfrunta moartea de mii de ori la porunca ei" ; şi, întorcînd cartea, a mai spus : „Tu eşti pricina sfîrşitului meu dureros şi pentru a-l grăbi te voi lua cu mine". ; şi, băgîndu-şi cartea Orianei în sîn, i-a spus lui Durin „Ţi s-a poruncit să mai îmi spui şi altceva ?" „Nu", a grăit el. „Atunci, o să duci un răspuns", a spus Amadis. „Nu pot, stăpîne — a răspuns el —, căci nu mi s-a îngăduit". „Dar Mabilia şi sora ta nu ţi-au spus nimic pentru mine ?" „N-au ştiut de plecarea mea — a răspuns Durin —, pentru că stăpîna mi-a poruncit să nu le spun nimic." „Ah, Sfîntă Fecioară, ajută-mă ! — a spus Amadis. Acum înţeleg că nenorocirea mea n-are leac".

Apoi s-a dus la un pîrîiaş ce izvora acolo şi, spălîndu-şi faţa şi ochii, i-a spus lui Durin să-l cheme pe Gan-

dalin şi să vină singuri. El a făcut întocmai şi, cînd s-au întors, l-au găsit ca mort şi aşa a zăcut o bună bucată de vreme, iar cînd şi-a venit în simţiri, a cerut să vină la el Ysanjo, guvernatorul; cînd acesta a sosit, i-a spus: „Vreau să-mi făgăduiţi pe cinstea voastră de cavaler că pînă mîine, după ce fraţii mei vor fi ascultat liturghia, nu veţi spune nimic din ceea ce veţi vedea acum". Guvernatorul a făgăduit, iar Amadis le-a cerut acelaşi lucru şi celor doi scutieri. Apoi i-a poruncit lui Ysanjo să deschidă pe ascuns poarta castelului, iar lui Gandalin să-i scoată afară armele şi calul, fără să-l vadă nimeni. Ei au plecat să-i îndeplinească poruncile, iar el a rămas cu gîndul la visul pe care îl avusese în noaptea dinainte, cînd se făcea că se află pe culmea unui deal acoperit de copaci, călare şi în armură, şi în jurul lui mulţime de oameni ce se veseleau foarte; şi printre oameni îşi făcea loc spre el un bărbat care îi spunea: „Seniore, luaţi şi mîncaţi din acest cufăraş"; şi îi dădea să mănînce ceva ce i se părea cel mai amar lucru ce se poate afla şi simţindu-se, apoi, tare vlăguit şi copleşit de mîhnire, lăsa din mînă frîul calului şi acesta o apuca încotro îi era voia, în vreme ce lumea din jur, veselă mai înainte, devenea atît de tristă, că i se făcea milă de ea. Dar calul se îndepărta cu el printre copaci, ajungea într-un loc unde erau nişte pietre înconjurate de apă şi, lăsîndu-şi acolo calul şi armele, el intra în apă, de parcă nădăjduia să-şi afle astfel odihnă; dar se apropia de el un om bătrîn, îmbrăcat în rasă călugărească şi, venind lîngă el, îl lua de mînă, arătîndu-i milă şi îi spunea nişte vorbe într-o limbă pe care nu o înţelegea; şi aici se trezise, iar acum i se părea că, deşi socotise visul fără rost, era foarte adevărat; şi aşa a stat o vreme pe gînduri şi, apoi, luîndu-l pe Durin cu sine, vorbind cu el şi ascunzîndu-şi chipul de fraţii săi şi de ceilalţi, ca să nu îi citească frămîntarea, s-a îndreptat spre poarta castelului, unde se aflau feciorii lui Ysanjo, ce ţineau poarta deschisă, iar afară îl aştepta Ysanjo, căruia Amadis i-a spus: „Veniţi cu mine şi lăsaţi-i pe fiii voştri aici, dar faceţi astfel încît să nu spună nimic din ce s-a întîmplat acum". Şi au pornit amîndoi spre schitul ce se afla la poalele unei stînci, însoţiţi de Gandalin şi de Durin. Amadis mergea oftînd şi gemînd cu atîta

jale şi durere, încît cei de lîngă el erau, la rîndul lor, cuprinşi de durere văzîndu-l astfel ; apoi şi-a îmbrăcat armura şi l-a întrebat pe Ysanjo ce hram are biserica. El i-a răspuns că e închinată Fecioarei Maria şi că adesea se săvîrşeau minuni în această biserică. Amadis a intrat înăuntru şi, îngenunchind şi plîngînd, a spus : „Fecioară Maria, făcătoare de bine şi vindecătoare a celor îndureraţi, ţie, Sfîntă Fecioară, mă rog, să-mi vii în ajutor cu slăvitul tău Fiu, care să aibă milă de mine ; iar dacă voia lui este să nu-mi vindece trupul, să se milostivească de sufletul meu, în aceste din urmă zile, căci altceva decît moartea nu mai aştept" ; apoi l-a chemat pe Ysanjo şi i-a spus : „Vreau să-mi făgăduiţi pe cinstea voastră de cavaler că veţi face ceea ce vă voi cere" ; şi, întorcîndu-se spre Gandalin, l-a luat în braţe plîngînd în hohote şi l-a ţinut aşa o vreme fără să poată vorbi, iar apoi i-a spus : „Bunul meu prieten Gandalin, tu şi eu am supt acelaşi lapte şi am crescut împreună ; în viaţă am fost întotdeauna nedespărţiţi, şi niciodată cînd m-am aflat la greu sau în primejdie n-ai lipsit de lîngă mine ; tatăl tău m-a salvat din valurile mării cînd eram un boţ de carne de-abia născut şi părinţii tăi m-au crescut cum îşi cresc fiul prea iubit un tată şi o mamă. Iar tu, prietene credincios, niciodată nu te-ai gîndit la altceva decît să mă slujeşti ; am nădăjduit că Dumnezeu îmi va da destulă cinstire pentru a te putea răsplăti în vreun fel pentru meritele tale, dar, iată, m-a lovit această nenorocire, pe care o socotesc mai cumplită decît moartea, şi e mai bine să ne despărţim ; nu am altceva să-ţi las decît această insulă şi îi poruncesc lui Ysanjo şi tuturor celorlalţi ca, în numele recunoştinţei pe care mi-o poartă, atîta vreme cît vor şti de soarta mea, să te socotească seniorul lor şi cu toate că îţi las acest ţinut în stăpînire ţie, poruncesc ca atîta vreme cît vor mai avea zile, să se bucure de el tatăl şi mama ta şi apoi să fie al tău cu totul. Asta pentru felul cum m-au crescut, căci soarta nu mi-a lăsat timp să-i răsplătesc aşa cum merită şi cum aş fi dorit". Apoi i-a spus lui Ysanjo ca din dările strînse pe care le păstra, să ridice acolo, lîngă acel schit, o mănăstire cu hramul Sfintei Maria, unde să poată locui treizeci de călugări şi să le asigure acestora

un trai îndestulat. Gandalin a spus : „Stăpîne, niciodată nu v-a trecut prin minte să vă despărţiţi de mine, iar eu n-o voi face pentru nimic în lume ; şi de muriţi, nici eu nu mai vreau să trăiesc, căci după moartea voastră nu mai vreau să am parte de la Dumnezeu nici de cinste, nici de ţinuturi pe care să le stăpînesc, iar acesta, pe care mi-l daţi, daţi-l mai bine unuia dintre fraţii voştri, căci eu nu-l voi primi şi nici trebuinţă nu-mi face". „Taci, pentru Dumnezeu — a zis Amadis —, nu mai spune asemenea prostii şi nu mă mîhni, căci n-ai făcut-o niciodată ; împlineşte-mi dorinţa, că fraţii mei sînt norocoşi şi atît de iscusiţi în meşteşugul armelor, încît uşor vor putea cîştiga pămînturi întinse şi ţinuturi întregi nu numai pentru ei, ci şi pentru alţii". Apoi a mai spus : „Ah, Ysanjo, bunule prieten, tare rău îmi pare că nu mai am vreme să vă răsplătesc aşa cum meritaţi, dar vă las cu nişte oameni care o vor face pentru mine". Ysanjo i-a răspuns plîngînd „Seniore, rogu-vă, luaţi-mă cu voi şi vă voi fi alături întotdeauna şi asta să fie răsplata pe care vreţi să mi-o daţi". „Prietene — a spus Amadis —, sînt sigur că aşa aţi face, dar în această nenorocire nu mă poate ajuta decît Dumnezeu şi vreau să mă las călăuzit de mila lui, fără să mă însoţească nimeni" ; apoi i-a spus lui Gandalin „Prietene, dacă vrei să devii cavaler, poţi deveni chiar acum, primind armele mele, căci pe bună dreptate ţi se cuvin ţie, după cît de bine mi le-ai păstrat, iar mie oricum nu îmi mai folosesc ; ori, mai bine, să te facă fratele meu, don Galaor, cavaler ; să-i spună Ysanjo din partea mea, şi să-l slujeşti şi să-l aperi în locul meu, căci ştiu că pe el l-am iubit întotdeauna cel mai mult din tot neamul meu şi de el mă despart cu mai multă durere în suflet decît de toţi ceilalţi ; şi e drept să fie aşa, pentru că e mai presus de toţi ceilalţi şi întotdeauna mi-a fost foarte supus, şi de aceea tristeţea mea e îndoită ; mai spune-i că i-l las pe Ardian, să-l ia cu el şi să-l ocrotească, iar piticului spune-i să rămînă cu el şi să-l slujească".

Auzind acestea, toţi s-au îndurerat nespus şi nu i-au răspuns nimic, ca să nu-l supere. Amadis i-a îmbrăţişat, spunînd : ‚Dumnezeu să vă ajute, că nu cred să vă mai revăd vreodată" ; şi, poruncindu-le să nu îl urmeze nicidecum, a dat pinteni calului, fără să-şi mai ia coiful, scutul

şi lancea, şi s-a pierdut foarte repede în codrul cel des, lăsîndu-se în voia calului ; şi a mers el aşa, pînă a trecut de miezul nopţii, fără să ştie pe ce lume se află, pînă ce calul a ajuns la un pîrîiaş ce izvora din apropiere, şi, fiindu-i sete, a mers de-a lungul lui să bea ; şi astfel s-a făcut că ramurile copacilor l-au izbit pe Amadis peste faţă şi s-a trezit din starea în care se afla ; Amadis s-a uitat de jur împrejur şi, văzînd numai desiş, tare s-a bucurat, crezînd că ajunsese departe şi într-un loc neştiut de nimeni ; şi în vreme ce calul se adăpa, a descălecat, l-a priponit de un copac şi s-a aşezat în iarba verde să-şi plîngă durerea ; dar plînsese atît de mult, încît nu-şi mai simţea capul şi a adormit pe dată.

CAPITOLUL XLVI

Cum Gandalin şi Durin au pornit pe urmele lui Amadis, să-i ducă armele pe care le lăsase la plecare, şi cum l-au găsit, iar el s-a luptat cu un cavaler pe care l-a învins

Gandalin, care rămăsese la schit cu ceilalţi, aşa cum aţi auzit, văzîndu-l pe Amadis cum pleacă, a spus plîngînd amarnic „Nu pot să nu plec după el, deşi m-a oprit şi am să-i duc şi armele" ; Durin a spus şi el : „Vreau să merg cu tine noaptea asta şi mult m-aş bucura să-l găsim într-o stare mai bună". Şi, de îndată şi-au încălecat caii, şi-au luat rămas bun de la Ysanjo şi au pornit pe drumul pe unde o apucase Amadis ; Ysanjo s-a dus la castel şi s-a culcat tare mîhnit ; Gandalin şi Durin, care pătrunseseră în codru, au umblat de colo-colo şi norocul i-a călăuzit pînă în apropierea locului unde era Amadis ; şi cum calul acestuia a nechezat, simţindu-i pe ceilalţi, şi-au dat seama pe dată că el trebuie să fie şi s-au apropiat foarte încet printre tufişuri, ca să nu-i audă, fiindcă nu îndrăzneau să apară în faţa lui ; Gandalin s-a apropiat şi mai mult şi, ajungînd lîngă izvor, văzînd că Amadis doarme, i-a luat

calul şi s-a întors cu el unde rămăsese Durin ; aici i-au scos căpăstrul şi şaua şi l-au lăsat să pască şi să mănînce rămurele verzi din copaci, iar ei au stat liniştiţi ; dar n-a trecut mult, şi Amadis s-a trezit, căci, din pricina marelui zbucium nu putuse dormi tihnit ; ridicîndu-se în picioare, a văzut că luna sta să apună şi că mai era o bucată bună de noapte pînă în zori, şi cum pădurea era foarte deasă, a hotărît să rămînă în locul acela ; aşa că, aşezîndu-se, din nou, a spus „Ah soartă, ce uşuratică şi schimbătoare eşti ! De ce m-ai înălţat atît de sus printre ceilalţi cavaleri, ca să mă azvîrli jos cu atîta uşurinţă ? Acum îmi dau seama că răul pe care îl faci într-o oră e mai mare decît binele de care ne bucurăm o mie de ani, pentru că, dacă, în vremurile dinainte, mi-ai dat desfătări şi plăceri, furîndu-mi-le cu cruzime, m-ai lăsat cu mult mai amărît decît moartea şi dacă, soartă, asta ţi-a fost plăcerea, ar fi trebuit să pui în balanţă pe cele bune şi pe cele rele, căci ştii prea bine că dacă, în trecut, mi-ai dăruit odihnă şi tihnă, întotdeauna au fost însoţite de mari chinuri şi dureri. Şi dacă mă chinui acum cu atîta cruzime, ar fi trebuit să-mi dai şi o oarece speranţă, un colţişor oarecare, unde sufletul meu suferind să se poată aduna, dar tu te-ai folosit de meşteşugul tău, potrivnic minţii noastre muritoare, care socotind sigure şi trainice onorurile, fala şi slava deşartă şi pieritoare ce de la tine ne vin, gîndim că sînt neclintite şi nu ne mai amintim că, pe lîngă chinurile trupurilor noastre, sufletele sînt, în cele din urmă, în mare primejdie de a nu se mai mîntui. Dar dacă ochii limpezi ai minţii daţi de atotputernic ar privi suişurile şi coborîşurile tale fără a fi acoperiţi de vălul patimilor şi dorinţelor noastre, mult mai mult ar trebui să preţuim nenorocirea decît bunăstarea pe care ne-o dai, pentru că bunăstarea fiind pe măsura însuşirilor şi poftelor noastre, lăsîndu-ne în braţele desfătărilor ce ni se înfăţişează, în cele din urmă, ne cufundăm fără scăpare într-o mare prăpastie a amărăciunii ; nenorocirea, în schimb, ne pune la încercare mai mult voinţa decît mintea şi dacă ne lepădăm de ceea ce ea jinduieşte, vom urca de jos spre mai sus, într-o continuă slavă ; dar eu, nefericitul de mine, ce mă fac ? Căci nici judecata, nici slabele mele puteri nu sînt de-ajuns pentru a îndura o

încercare atît de grea, căci şi dacă toată lumea ar fi fost a mea şi mi-ar fi fost luată, lăsîndu-mi-se numai iubirea doamnei mele, mi-ar ajunge să mă socotesc pe culmile fericirii, dar lipsindu-mi această iubire, cum fără ea nu pot trăi, spun, soartă, că cruzimea ta faţă de mine n-are pereche. Şi te rog, ca răsplată că ţi-am fost servitor credincios, care nu m-am ferit nici o clipă şi nici un ceas, dacă ţi-e îngăduit să iei viaţa prin chin, ia-mi-o, milostivindu-te de suferinţa mea cît sînt în viaţă" ; şi după aceste vorbe, a tăcut, rămînînd o bună bucată de vreme fără simţire, de atît de mult plîns, că nu mai ştia ce-i cu el ; apoi a continuat „Oh, doamnă Oriana ! Mi-aţi luat viaţa, oprindu-mă să vă văd, căci nu vreau să vă încalc porunca, dar neîncălcînd-o, îmi pierd viaţa. Şi mor pe nedrept şi mă doare cumplit, dar nu pentru că mor, căci astfel se împlineşte voia voastră, şi eu n-aş putea trăi dacă n-aş schimba şi de-o mie de ori cel mai mic lucru ce v-ar face plăcere, pentru moartea mea. Dacă mînia voastră este îndreptăţită şi merit să fiu pedepsit, doamna mea, şi dacă astfel mînia voastră se va potoli şi asta vă va face să trăiţi o viaţă fericită, sufletul meu, oriunde s-ar afla, se va bucura de tihnă, datorită bucuriei voastre ; dar dacă sînt nevinovat, şi ştiţi ce faptă crudă săvîrşiţi împotriva mea, mai mult cu patimă decît cu judecată, din această clipă, cît voi mai trăi pe lumea asta şi apoi pe cealaltă, încep să plîng şi voi plînge suferinţa şi marea durere ce vă va copleşi din pricina mea, şi mai cu osebire, pentru că leac nu le veţi afla, căci eu nu voi mai fi în viaţă ;" şi apoi a mai spus „Oh, rege Perion al Gaulei, tată şi senior al meu, cît de puţină dreptate veţi avea să-mi plîngeţi moartea fără să-i ştiţi pricina. Mai degrabă ar trebui să vă mîngîiaţi cu marele vostru curaj şi cu preţuiţii voştri fii, căci fiind silit să urmez calea marilor voastre isprăvi de arme, urît, deznădăjduit ca un cavaler nefericit, neputînd îndura loviturile grele ale sorţii, mă mîngîi singur, aflîndu-mi leacul în moarte, dar sînt sigur că, ştiind pricina, nu mă veţi învinovăţi, cu toate că aş vrea ca Domnul să dea să n-o aflaţi, pentru că durerea voastră n-ar potoli-o pe-a mea ci, dimpotrivă, n-ar face decît să o sporească mai mult". După ce a spus toate acestea, scurtă vreme a tăcut, dar de îndată a continuat, plîngînd în hohote şi

gemînd „Oh, viteazule şi credinciosule cavaler ! Părintele meu Gandales, sînt foarte mîhnit pentru voi, fiindcă soarta potrivnică nu mi-a îngăduit să vă răsplătesc pentru marele bine ce mi l-aţi făcut ; pentru că voi, bunul meu tutore, m-aţi scos din valurile mării pe cînd eram de-abia născut, m-aţi crescut ca pe propriul vostru fiu şi aşa cum primele mele zile de viaţă vi se datorează vouă, ar trebui ca şi ultimele să le petrec cu voi şi, atunci, sufletul meu ar părăsi această lume împăcat, dar cum asta nu se poate, veşnic mă voi gîndi la voi“ ; şi tot astfel i s-a adresat credinciosului său prieten Angriote de Estravaus, regelui Arban din Norgales, lui Guilan Gînditorul şi celorlalţi mari prieteni ai săi, iar, la sfîrşit, a spus : „Oh, Mabilia, doamnă şi verişoară, şi voi, domnişoară din Danemarca ! Cum de a întîrziat atît de mult ajutorul şi sprijinul vostru şi mă lăsaţi astfel să mor, cînd ştiţi prea bine, bunele mele prietene, că eu nu aş zăbovi de aţi avea nevoie de sprijinul şi ajutorul meu ; acum îmi dau seama că, dacă şi voi m-aţi părăsit, toţi m-au părăsit şi toţi iau parte la moartea mea“. După care a tăcut şi n-a mai spus nimic, continuînd doar să geamă din greu, iar Gandalin şi Durin, care îl auzeau, amarnic îl mai jeleau, dar nu îndrăzneau să se arate în faţa lui.

Pe cînd stăteau ei aşa, pe un drum din apropierea lor a trecut, cîntînd, un cavaler care, ajungînd aproape de locul unde se afla Amadis, a prins a spune : „Amor, iubire, mult trebuie să-ţi fiu recunoscător pentru binele ce mi l-ai făcut şi pentru că m-ai înălţat deasupra tuturor celorlalţi cavaleri, purtîndu-mă, din bine în mai bine întotdeauna, căci m-ai făcut să o iubesc pe prea frumoasa regină Sardamira, ştiind că, o dată cu cinstea dobîndită în acea ţară, i-am cucerit şi inima, iar acum, m-ai copleşit cu mai mult noroc încă, făcîndu-mă să o iubesc pe fiica celui mai viteaz rege din lume, pe acea frumoasă Oriana, ce n-are seamăn pe pămînt ; iubire, dacă m-ai făcut să o iubesc, dă-mi putere şi curaj să o slujesc“ ; şi, de cum a spus aceste vorbe, s-a aşezat sub un copac mare aflat la marginea drumului, unde voia să aştepte venirea dimineţii ; dar altfel a fost să i se întîmple, căci Gandalin i-a spus lui Durin „Rămîneţi aici, că eu mă duc să văd ce face Amadis“ şi, ajungînd unde se afla acesta, a vă-

zut că se sculase şi îşi căuta calul pe care nu-l găsea ; de cum l-a zărit pe Gandalin, l-a întrebat : „Fii bun şi spune-mi cine eşti şi încotro te duci ?“ „Stăpîne — a răspuns el —, sînt Gandalin şi am venit să vă aduc calul.“ El i-a spus : „Cine ţi-a poruncit să vii după mine, cînd eu te-am oprit s-o faci ? Să ştii că m-ai necăjit foarte tare, aşa că, dă-mi calul şi vezi-ţi de drum fără să mai zăboveşti, căci altfel te voi ucide şi mă voi omorî şi eu“. „Stăpîne — a spus Gandalin —, pentru Dumnezeu, lăsaţi asta şi spuneţi-mi dacă aţi auzit nebuniile rostite de un cavaler ce se află pe-aproape“. Asta o spusese ca să-l mînie şi să-l facă să uite cealaltă supărare. Amadis a spus : „Am auzit prea bine tot ce-a spus şi de-asta vreau calul, ca să plec de-aici, că am zăbovit destul“. „Cum — a spus Gandalin —, nu-i veţi face nimic cavalerului“ ? „Ce să-i fac“ ?, a întrebat Amadis. „Să vă luptaţi cu el — a spus Gandalin — şi să-l faceţi să-şi recunoască nebunia“. Amadis i-a răspuns : „Ce vorbe smintite ai rostit ! Află că nu am nici minte, nici inimă, nici putere, toate au pierit cînd am pierdut bunăvoinţa doamnei mele, căci de la ea îmi veneau toate şi ea mi le-a luat, şi mai află că acum sînt la fel de bun de luptă ca un cavaler mort şi nu se găseşte în toată Marea Britanie cavaler, oricît de nenorocit şi de fără vlagă, care să nu mă ucidă cu uşurinţă dacă mă lupt cu el, pentru că sînt cel mai înfrînt şi mai deznădăjduit dintre toţi cavalerii din lume“. Gandalin a spus : „Stăpîne, tare mă mîhneşte că tocmai acum vi s-a muiat inima şi v-a părăsit marea voastră vitejie ; şi, pentru Dumnezeu, vorbiţi încet, că prin apropiere e şi Durin, care a auzit jelania voastră şi tot ce a spus cavalerul“. „Cum — a spus Amadis —, e şi Durin aici“ ? „Da — a răspuns el —, că am venit amîndoi şi socot că m-a însoţit ca să vadă ce faceţi şi să poată povesti celei ce l-a trimis aici“. Amadis a zis : „Mă mîhnesc cele ce mi-ai spus“ ; dar, ştiind că Durin e acolo, i-au crescut curajul şi puterile şi a spus „Acum, dă-mi calul şi du-mă la cavaler“. Gandalin i-a adus calul şi armele, el a încălecat, şi-a luat armele, şi Gandalin a pornit cu el să i-l arate pe cavaler ; n-au mers mult şi l-au văzut sub copac, ţinîndu-şi calul de dîrlogi ; Amadis s-a apropiat de el şi i-a spus : „Cavalere, voi care staţi şi vă odihniţi, scu-

laţi-vă, să vedem cum ştiţi să apăraţi iubirea celei pe care o lăudaţi atîta !“ Cavalerul s-a ridicat şi a spus : „Cine eşti de-mi vorbeşti aşa ? O să vezi de-ndată cum îmi apăr iubirea, dacă îndrăzneşti să te înfrunţi cu mine, şi o să bag frica-n tine şi în toţi cîţi n-au parte de iubire“. „O să vedem chiar acum — a spus Amadis —, că eu sînt dintre cei ce n-au parte de iubire şi nu mă voi mai încrede niciodată în ea, pentru că m-a răsplătit prost pentru marile servicii pe care i le-am făcut, fără să merit asta, iar vouă, domnule cavaler îndrăgostit, o să vă mai spun şi că întotdeauna am găsit în iubire de şapte ori mai multă minciună decît adevăr. Şi acum, veniţi, apăraţi-vă cauza, să vedem dacă iubirea a cîştigat mai mult prin voi decît a pierdut prin mine“ ; şi, pe cînd rostea aceste vorbe, iarăşi s-a mîniat că fusese părăsit pe nedrept de doamna lui.

Cavalerul a încălecat, şi-a luat armele şi a spus : „Voi, cavalere, deznădăjduit în iubire şi dispreţuindu-i binele de care n-ar trebui să vorbiţi, dacă iubirea nu v-a mai ocrotit, a făcut-o pe bună dreptate, că nu sînteţi potrivit să o însoţiţi şi să o slujiţi. De aceea, iubirea văzînd că nu o meritaţi, v-a îndepărtat de ea, aşa că plecaţi de-ndată şi nu mai zăboviţi aici, căci numai vederea voastră e de ajuns să mă înfurie peste măsură şi orice armă cu care v-aş atinge mi-ar face silă“ ; şi a vrut să plece. Amadis, însă, i-a spus : „Cavalere, ori nu vreţi să apăraţi iubirea decît cu vorbe, ori plecaţi fiindcă sînteţi laş“. „Cum, cavalere — a spus el —, eu nu vreau să lupt cu tine pentru că nu te preţuiesc în nici un fel, iar tu gîndeşti că o fac de teamă ? Tare îţi mai vrei răul. Acum, apără-te !“ Şi s-au năpustit în cea mai mare goană a cailor unul împotriva celuilalt, cu toată puterea, şi s-au izbit cu lăncile în scuturi, încît şi le-au spart şi lăncile li s-au oprit în platoşe, care erau solide ; cavalerul îndrăgostit s-a prăbuşit pe loc la pămînt, dar, în cădere, a rămas cu frîul în mînă şi iute a încălecat din nou, căci era viteaz şi sprinten ; Amadis i-a spus : „Dacă nu veţi apăra iubirea mai bine cu spada decît cu lancea, rău a greşit aceasta dîndu-vă frumoasa răsplată pe care v-a dat-o“. Cavalerul n-a răspuns nimic, dar a pus mîna pe spadă furios foarte şi s-a repezit spre Amadis care, cu spada

în mînă, s-a îndreptat spre el, şi s-au pălit amîndoi; cavalerul l-a lovit în marginea scutului, aşa că spada a alunecat pieziş şi o intrat de-o palmă în scut şi, cînd a vrut s-o scoată, n-a izbutit; Amadis şi-a strîns bine spada în mînă, s-a ridicat în scări şi i-a dat o lovitură zdravănă în coif şi, retezîndu-i o bucată din gulerul platoşei, i-a luat pielea capului, apoi spada a coborît pînă la gîtul calului şi i l-a tăiat pe jumătate, astfel că au căzut la pămînt şi cal şi călăreţ, iar calul a murit pe loc. Cavalerul era atît de ameţit, că nu mai ştia ce-i cu el. Amadis, văzîndu-l nemişcat, a aşteptat puţin să-şi dea seama ce-i cu el, căci îl credea mort şi, cînd a văzut că şi-a venit în fire, i-a spus „Ce a cîştigat iubirea prin voi şi voi prin ea, să fie al vostru şi al său, că eu vreau să plec acum". Şi, îndepărtîndu-se de el, i-a chemat pe Gandalin şi pe Durin, care văzuseră totul, şi i-a spus acestuia din urmă: „Prietene Durin, suferinţa mea nu are seamăn şi nici durerea şi singurătatea mea nu se pot îndura, aşa că e mai bine să mor şi deie Domnul ca asta să se întîmple grabnic, căci moartea va fi tihna mea, după această cumplită şi groaznică durere ce mă chinuie. Acum, pleacă sănătos şi du-i adîncile mele plecăciuni, bunei mele verişoare Mabilia şi bunei domnişoare din Danemarca, sora ta, şi spune-le să mă jelească, fiindcă mor în cel mai nedrept chip în care a murit vreodată un cavaler; şi mai spune-le că inima mi-e tare îndurerată din pricina lor, căci m-au iubit atît de mult şi au făcut atîtea pentru mine, fără ca eu să le răsplătesc în vreun fel". Toate acestea le spunea plîngînd de ţi se rupea inima şi nu-ţi venea să crezi, iar Durin, în faţa lui, plîngea şi el şi nu era în stare să-i răspundă; Amadis l-a îmbrăţişat şi l-a binecuvîntat, iar el i-a sărutat poalele armurii şi şi-a luat rămas bun.

Cam pe atunci s-au ivit şi zorile, şi Amadis i-a spus lui Gandalin: „Dacă doreşti să vii cu mine, nu mă împiedică să fac ceea ce vreau şi nu spune nimic; de nu, pleacă". El i-a răspuns că aşa va face; în timp ce îi dădea armele să i le ducă, Amadis i-a poruncit să-i scoată spada din scut şi să i-o înapoieze cavalerului, iar apoi să pornească în urma lui.

CAPITOLUL XLVII

Care povesteşte cine era cavalerul învins de Amadis şi despre întîmplările prin care trecuse înainte de a fi fost înfrînt de acesta

Cavalerul învins, de care v-am povestit mai înainte, se numea Patin şi era frate cu don Sidon, la vremea aceea, împăratul Romei, şi era cel mai viteaz cavaler din toate acele ţinuturi, aşa încît toţi din împărăţie se temeau de el ; împăratul era tare bătrîn şi cum nu avea moştenitori, toţi gîndeau că Patin îi va urma la tron. Acesta o iubea pe regina Sardiniei, pe numele ei Sardamira, domniţă foarte frumoasă şi arătoasă care, fiind nepoata împărătesei, crescuse la palat, iar Patin o slujise cu atîta dăruire, încît a trebuit să-i promită că, atunci cînd va fi să se mărite, o va face mai curînd cu el decît cu altul. Patin, auzindu-i făgăduiala, aprins de mai multă trufie decît înainte, cînd se fălea doar că e vărul ei, i-a spus „Prietenă, am auzit că regele Lisuarte are o fată a cărei mare frumuseţe e lăudată în toată lumea şi vreau să merg la curtea lui, să spun că nu este la fel de frumoasă ca voi şi să mă lupt cu cei doi cavaleri ce vor spune că nu este aşa, fiindcă se zice că sînt acolo doi cavaleri viteji, foarte preţuiţi pentru faptele lor de arme ; şi de nu-i voi învinge într-o zi, vreau ca regele să poruncească să mi se taie capul". „Nu faceţi asta — a spus regina —, că dacă acea domniţă e foarte frumoasă, nu vreau să-mi răpească ceea ce mi-a dat Dumnezeu mie, dacă într-adevăr mi-a dat, iar vitejia v-o puteţi dovedi prin alte isprăvi, mai înţelepte şi mai puţin trufaşe, căci fapta pe care vreţi s-o săvîrşiţi, nu numai că nu se potriveşte cu rangul vostru atît de înalt, dar este atît de fără judecată şi trufaşă, încît nu trebuie să vă aşteptaţi la un sfîrşit bun". „Orice s-o întîmpla — a răspuns el —, voi face ceea ce am spus, în numele vostru, ca semn că sînteţi cea mai frumoasă din lume şi sînteţi iubită de cel mai viteaz cavaler din cîţi se pot afla pe pămînt."

Şi luîndu-şi rămas bun de la ea, cu zece scutieri purtîndu-i bogatele arme, a plecat spre Marea Britanie şi s-a dus unde i se spusese că se află regele Lisuarte care, văzîndu-l cu o asemenea suită, zicîndu-şi că este o persoană de rang, l-a primit foarte bine ; şi, după ce şi-a scos armura, toţi s-au minunat cît de voinic este, zicîndu-şi că, pe bună dreptate, trebuie să fie foarte viteaz. Regele l-a întrebat cine este. El a răspuns : „Maiestate, vă voi spune imediat, căci n-am venit la curtea voastră ca să mă ascund, ci ca să mă fac cunoscut ; aflaţi că sînt Patin, fratele împăratului Romei, şi, de îndată ce le voi vedea pe regină şi pe fiica voastră, Oriana, veţi afla de ce am venit". Regele, auzind că este de neam atît de mare, l-a îmbrăţişat şi i-a spus : „Bunule prieten, mult mă bucură sosirea voastră şi, cînd veţi dori, le veţi vedea pe regină, pe fiica noastră şi pe toţi ceilalţi de la curte".

Apoi l-a poftit să stea cu el la masă şi s-au ospătat cum se cuvine să facă astfel de oameni. Patin privea totul în jur şi se minuna văzînd atîţia cavaleri, spunîndu-şi că nici o altă curte din cîte văzuse, nici cea a fratelui său, împăratul, nu se poate compara cu aceasta. Don Grumedan l-a condus apoi, din porunca regelui, la încăperile sale şi l-a cinstit cum se cuvine. A doua zi, după ce au ascultat liturghia, regele i-a luat cu el pe Patin şi pe don Grumedan şi s-au dus la regină, care aflase de la rege cine e cavalerul. Aceasta l-a primit şi l-a poftit să se aşeze în faţa ei, lîngă fiica sa, ce pierduse mult din frumuseţea-i obişnuită, datorită supărării de care aţi auzit. Cu toate acestea, cînd a văzut-o Patin s-a înspăimîntat de cît e de frumoasă şi şi-a zis în sine că cei ce o laudă nu spun nici pe jumătate adevărul, aşa că inima lui şi-a schimbat ţelul pentru care venise şi, hotărît s-o cucerească cu orice preţ, zicîndu-şi că, fiind de neam atît de mare şi atît de viteaz şi moştenind tronul împărăţiei, nu va fi refuzat dacă îi va cere mîna, retrăgîndu-se cu regele şi regina, le-a spus : „Am venit să o cer în căsătorie pe fiica voastră, datorită marii voastre faime şi a frumuseţii ei, şi nădăjduiesc că vă veţi învoi, căci de-aş vrea, fiind cine sînt, aş găsi şi altă soţie de neam la fel de mare". Regele i-a spus „Vă mulţumim foarte mult pentru vorbele voastre, dar eu şi regina am

făgăduit să nu ne căsătorim fiica împotriva voinţei ei şi, mai înainte de a vă da un răspuns, va trebui să vorbim cu ea".

Regele spusese aceasta pentru a nu-l supăra, dar în inima lui nu voia să-şi dea fata nici după el nici după altul care să o ia din ţara unde avea să fie stăpînă. Patin a fost foarte mulţumit cu acest răspuns şi a rămas la curte cinci zile, gîndind să plece cu cea pe care o dorea atît de mult, dar nici regele, nici regina nu-i spuseseră nimic fetei lor, socotind că e fără rost, pînă cînd, într-o zi, Patin l-a întrebat pe rege ce-au hotărît în privinţa căsătoriei. El i-a răspuns : „Eu fac ce pot, dar trebuie să vorbiţi cu fiica mea şi s-o rugaţi să-mi împlinească poruncile".

Patin s-a dus la Oriana şi i-a spus : „Doamnă Oriana, vreau să vă rog un lucru ce vă va aduce multă cinstire şi bunăstare". „Ce anume ?", a întrebat ea, „Să îndepliniţi poruncile tatălui vostru", a răspuns el. Ea, care nu ştia pricina pentru care Patin îi cere acest lucru, a spus : „Voi face asta cu multă bucurie, pentru că ştiu sigur că numai astfel se dobîndesc cele două lucruri pe care le-aţi pomenit : cinstirea şi bunăstarea". Patin a fost foarte bucuros de acest răspuns, socotind că o cîştigase pe fată, şi a spus : „Vreau să cutreier ţara în căutare de aventuri şi, nu peste multă vreme, veţi auzi vorbindu-se despre mine în aşa fel încît veţi fi şi mai îndreptăţită să faceţi ceea ce doresc"; şi i-a spus şi regelui, cam acelaşi lucru, şi anume că vrea să plece de-ndată, să vadă frumuseţile şi minunile ţării sale.

Regele i-a răspuns „Asta vă e dorinţa, dar dacă mi-aţi asculta sfatul, aţi renunţa, căci veţi avea parte de aventuri primejdioase şi veţi întîlni cavaleri puternici şi vajnici, iscusiţi în luptă". „Toate astea îmi plac foarte mult — a spus el —, căci dacă adversarii îmi sînt puternici şi pricepuţi, nici eu nu sînt mai prejos, şi asta o vor dovedi faptele mele".

Şi, luîndu-şi rămas bun, a pornit la drum foarte vesel datorită răspunsului Orianei, şi de aceea umbla cîntînd,

cum ați auzit, cînd soarta potrivnică i-a călăuzit pașii spre locul unde jelea Amadis.

Aceasta a fost istoria sosirii acestui cavaler dintr-o țară așa îndepărtată. Dar, acum, să ne întoarcem la povestea noastră. După ce Durin s-a despărțit de Amadis, cînd se făcuse ziuă de-a binelea, a trecut pe unde zăcea Patin rănit ; acesta își scoase de pe cap ceea ce îi mai rămăsese din coif și avea fața și gîtul pline de sînge ; de cum l-a văzut pe Durin, i-a spus : „Bunule paj, Dumnezeu să vă dea vitejii, spuneți-mi de știți pe-aici prin apropiere un loc unde să-mi oblojesc rana" „Știu — a răspuns el —, dar oamenii de acolo sînt atît de mîhniți, încît nu le e gîndul la nimic alta decît la durerea lor". „Dar de ce ?", a întrebat cavalerul. „Pentru că un cavaler — i-a răspuns Durin —, ce dobîndise acel ținut și izbutise să vadă statuile și lucrurile tainice și vrăjite ale lui Apolidon și ale iubitei sale, ceea ce nu putuse face nimeni pînă la el, a plecat de-acolo tare îndurerat și nimeni nu mai nădăjduiește că nu se va prăpădi". „Mi se pare — a spus cavalerul — că vorbiți de Insula Ferecată". „Așa e", a spus Durin. „Cum —, a întrebat cavalerul — insula are acum un senior ? Sînt tare necăjit, fiindcă într-acolo pornisem, să trec prin încercări și să dobîndesc acest ținut". Durin a zîmbit și a spus „Cavalere, dacă nu cumva vă țineți ascunsă o parte din vitejie, cîtă ați arătat acum nu v-ar fi fost de mult folos și mai curînd cred că v-ați fi făcut de rușine". Cavalerul s-a ridicat cum a putut și a vrut să-i apuce calul de dîrlogi, dar Durin s-a ferit și nu l-a putut ajunge ; cavalerul a spus „Pajule, spuneți-mi cine e cavalerul care a pus stăpînire pe Insula Ferecată ?" „Spuneți-mi, voi, mai întîi, cine sînteți", a zis Durin. „Asta nu-i un secret — a răspuns el. Aflați că sînt Patin, frate cu împăratul Romei". „Slavă Domnului — a spus Durin — că neamul vă e mai mare decît vitejia și înțelepciunea ; și-acum, aflați că acel cavaler de care întrebați e cel ce v-a învins și, după cîte ați văzut, vă puteți da seama că a meritat să cîștige ceea ce a cîștigat" ; și s-a despărțit de el, pornind de-a dreptul pe drumul către Londra, dornic foarte să-i povestească Orianei tot ce se întîmplase cu Amadis.

CAPITOLUL XLVIII

Cum don Galaor, Florestan şi Agrajes au pornit în căutarea lui Amadis şi cum acesta, aruncîndu-şi armele şi schimbîndu-şi numele, s-a retras într-un schit, cu un bătrîn, ca să trăiască în singurătate

V-am povestit cum a plecat îndurerat Amadis din Insula Ferecată în mare taină, astfel încît don Galaor şi don Florestan, fraţii lui, şi vărul său, Agrajes, n-au aflat nimic, şi cum i-a cerut lui Ysanjo să nu le spună pînă a doua zi după liturghie. Ysanjo a făcut întocmai şi cînd ei, după ce ascultaseră slujba, l-au întrebat de Amadis, acesta le-a spus „Îmbrăcaţi-vă armurile şi vă voi spune care îi e porunca"; şi, de cum şi-au pus armurile, Ysanjo a început să plîngă amarnic şi a spus „Oh, domnilor! Ce suferinţă şi ce durere pe capul nostru să-l avem pe stăpînul nostru pentru atît de puţină vreme". Şi le-a povestit cum a plecat Amadis de la castel, ce suferinţă şi durere îl cuprinseseră şi toate cîte îi poruncise să le spună lor şi să facă el, cum îi roagă să nu plece să-l caute, căci nu puteau cu nici un chip să-l ajute şi să-l întovărăşească şi, în numele Domnului, să nu se întristeze de moartea lui.

„Oh, Sfîntă Fecioară — au spus ei —, moare cel mai viteaz cavaler din lume ; trebuie să-i nesocotim porunca şi să mergem să-l căutăm, şi, dacă nu-l putem mîngîia cu viaţa noastră, vom muri alături de el". Ysanjo i-a spus lui don Galaor că îl rugase să-l facă pe Gandalin cavaler, iar pe Ardian, piticul, să-l ia sub ocrotirea lui. Şi toate astea, Ysanjo le spunea plîngînd în hohote, iar ei, de asemenea. Galaor l-a luat în braţe pe pitic, care, copleşit de durere, se izbea cu capul de un zid, şi i-a spus „Ardian, rămîi cu mine, cum a poruncit stăpînul tău, şi ce se va alege de mine, se va alege şi de tine". Piticul a răspuns „Domnule, voi rămîne cu voi, dar nu vă voi socoti stăpînul meu pînă nu voi şti sigur ce s-a întîmplat cu Amadis".

Apoi şi-au încălecat caii şi Ysanjo le-a arătat drumul pe unde o luase Amadis ; şi au mers ei aşa toată ziua, fără să întîlnească pe nimeni care să-i îndrume, şi au ajuns în locul unde Patin zăcea rănit şi calul său, mort ; între timp, sosiseră şi scutierii săi şi tăiau crengi să facă o targă pe care să-l poarte, că era tare pierit şi, din pricină că pierduse mult sînge nu le-a putut spune nimic, ci doar le-a făcut semn să îl lase în pace ; atunci i-au întrebat pe scutieri cine îl rănise pe cavaler, iar ei au răspuns că nu ştiu decît că atunci cînd au sosit, cavalerul le-a spus că se înfruntase cu un altul, ce venea din Insula Ferecată, şi că îl doborîse de la prima ciocnire cu multă uşurinţă, iar cînd s-a urcat din nou pe cal, dintr-o singură lovitură de spadă îl rănise şi îi omorîse calul ; iar după ce acesta plecase, a aflat de la un paj că acel cavaler este cel ce devenise stăpînul Insulei Ferecate.

Don Galaor i-a întrebat „Bravilor scutieri, văzut-aţi cumva în ce parte a pornit acel cavaler ?“ „Nu — au răspuns ei, dar înainte de a ajunge aici, am văzut în pădure un cavaler în armură, călare pe un cal vînjos, plîngînd şi blestemîndu-şi soarta, urmat de un scutier ce, de asemenea, plîngea de ţi se rupea sufletul, şi care îi purta armele ; iar herbul de pe scut înfăţişa doi lei vineţii pe un cîmp de aur“. Ei au spus : „El e“.

Aşa că au pornit prin codru cît mai iute, dar la ieşirea din el se întindea un cîmp cu drumuri ce duceau în toate părţile, pline de urme, aşa că n-au avut cum să dea de urma lui Amadis. Şi au hotărît să se despartă, iar ca să afle ce izbutise fiecare în căutările sale şi ce meleaguri străbătuseră, au hotărît să se întîlnească de Sfîntul Ion la curtea regelui Lisuarte şi, dacă pînă atunci soarta le va fi fost atît de potrivnică încît să nu fi aflat nimic de el, să hotărască iarăşi ce aveau să mai facă ; apoi, s-au îmbrăţişat plîngînd şi au plecat, fiecare purtînd în inimă hotărîrea neclintită de a nu osteni, oricîte greutăţi ar avea de întîmpinat, pînă nu va duce la capăt această treabă ; dar totul a fost în zadar, pentru că, deşi au străbătut multe meleaguri şi au trecut prin multe şi primejdioase încercări, căci aveau suflete tari şi viteze şi ştiau să îndure multe greutăţi, ceea ce nu vom mai istorisi aici, n-au avut norocul să afle nimic şi n-au reuşit să-şi ducă la bun sfîr-

şit hotărîrea ; asta, din pricină că Amadis, plecînd de unde îl lăsase rănit pe Patin, a umblat cît a umblat prin pădurea aceea şi, la ieşire, dînd peste o cîmpie cu multe drumuri, ca să i se piardă urma, nu a luat-o pe-acolo, ci a apucat-o de-a lungul unei văi, ajungînd în munţi ; el era atît de cufundat în gînduri, încît calul mergea în voia lui, pînă ce, pe la amiază, ajungînd la un pîlc de copaci aflaţi pe malul unui rîu ce cobora din munte, din pricina căldurii şi ostenit de cît umblase toată noaptea, s-a oprit acolo ; Amadis s-a trezit din starea lui, a privit de jur împrejur şi, nevăzînd nici o aşezare omenească, tare s-a bucurat. Aşa că a descălecat şi s-a dus să-şi potolească setea ; Gandalin, ce venea în urma lui, a luat caii şi i-a priponit să pască, şi apoi s-a întors la stăpînu-său, dar, cu toate că l-a găsit atît de pierit că părea mai mult mort decît viu, n-a îndrăznit să-l tulbure în durerea lui şi s-a trîntit pe jos alături de el.

Amadis şi-a venit în fire cam pe cînd soarele stătea să apună şi, ridicîndu-se, s-a lovit cu piciorul de Gandalin şi l-a întrebat „Dormi, ori ce faci ?“ „Nu dorm — a spus el —, ci cuget la două lucruri care vă privesc şi, dacă vreţi să mă ascultaţi, o să vi le spun, iar de nu, n-o să mă mai gîndesc la ele.“ Amadis i-a spus : „Hai, pune şeile pe cai şi să plecăm, că nu vreau să mă găsească cei ce mă caută“. „Stăpîne — a spus Gandalin —, ne aflăm într-un loc îndepărtat, iar calul vostru e atît de obosit şi vlăguit, că dacă nu-l lăsaţi să se odihnească un pic, n-o să vă mai poată duce.“ Amadis i-a răspuns plîngînd : „Fă cum socoteşti mai bine că, ori de mă odihnesc, ori de umblu tihna tot nu mi-o aflu“.

Gandalin a îngrijit de cai şi, cînd s-a întors, l-a rugat să mănînce dintr-o bucată de plăcintă pe care o avea la el, dar Amadis n-a vrut şi, atunci, el l-a întrebat : „Stăpîne, vreţi să vă spun la ce cugetam ?“ „Spune ce vrei — a răspuns el —, că eu nu mai dau doi bani nici pe fapte darămite pe vorbe, şi nu mai vreau să trăiesc decît ca să mai ajung să mă spovedesc.“ Gandalin a spus : „Şi totuşi, stăpîne, vă rog să mă ascultaţi“. Şi a grăit aşa : „Am chibzuit mult la cartea aceea pe care v-a trimis-o Oriana şi la vorbele rostite de cavalerul cu care v-aţi luptat, şi, cum statornicia multor femei e îndoielnică şi schimbătoare

în iubire, trecînd ele uşor de la unul la altul, s-ar putea ca Oriana să vă fi trădat şi să fi vrut să vă dea de înţeles asta, prefăcîndu-se supărată pe voi. Pe de altă parte, eu o socotesc atît de bună şi de credincioasă, că n-ar fi făcut asta, dacă nu i s-ar fi spus niscaiva vorbe mincinoase despre voi, pe care ea le-a luat drept bune, simţind în inima ei ce vă iubeşte neclintit că tot aşa trebuie s-o iubiţi şi voi ; şi cum domnia voastră ştiţi că nu i-aţi greşit niciodată, de i s-au spus unele lucruri, adevărul se poate afla şi se va dovedi că sînteţi nevinovat şi astfel, nu numai că Oriana se va căi pentru ceea ce a făcut, dar vă va cere smerită iertare şi veţi avea iarăşi parte de dulci desfătări împreună, aşa cum vă doreşte inima ; şi-atunci, nu e mai bine ca, aşteptînd această rezolvare să mîncaţi şi să vă mîngîiaţi cu gîndul că numai aşa puteţi trăi, în loc să pieriţi fără pic de nădejde şi cu inima zdrobită, pierzînd-o şi pe ea şi cinstirea pe lumea asta şi chiar pe lumea cealaltă ?“ „Taci, pentru Dumnezeu — a spus Amadis —, căci asemenea nebunii şi minciuni ca cele rostite de tine ar mînia lumea întreagă, iar tu mi le spui ca să-mi alini durerea şi nu ştii ce vorbeşti. Doamna mea, Oriana, n-a greşit cu nimic niciodată şi dacă eu mor, aşa e drept, nu pentru că aş merita, ci pentru că astfel îi îndeplinesc dorinţa şi porunca, şi dacă n-aş şti că ai spus totul ca să mă mîngîi, ţi-aş tăia capul ; şi să mai ştii că m-ai mîniat foarte tare şi de acum înainte să nu mai ai neobrăzarea să rosteşti asemenea vorbe“ ; şi, îndepărtîndu-se de el, s-a dus să se plimbe de-a lungul rîului în jos, atît de cufundat în gînduri, că nu mai ştia ce-i cu el.

Gandalin a adormit ca omul ce nu dormise două zile şi-o noapte ; Amadis, cînd s-a întors acolo, scuturîndu-se de gînduri şi văzîndu-l cît de adînc doarme, şi-a înşeuat calul, a ascuns şaua şi frîul lui Gandalin în nişte tufişuri dese, ca să nu-l mai poată urmări şi, luîndu-şi armele, a apucat-o prin locul unde pădurea era mai deasă, mînios foarte pe Gandalin pentru cele spuse. Şi a umblat el aşa toată noaptea şi toată ziua următoare, pînă pe înserat. Şi, cam la ceasul acela, a ajuns într-o luncă mare, aflată la poalele unui munte, unde se înălţau doi copaci deasupra unui izvor ; aici s-a oprit să-şi adape calul, căci mersese toată ziua fără să dea de vreo apă ; cînd a ajuns la

izvor, a văzut un călugăr cu părul şi barba albe, purtînd o rasă foarte sărăcăcioasă ţesută din păr de capră, ce adăpa un măgar. Amadis i-a dat bineţe şi l-a întrebat dacă e călugăr ; bunul bătrîn i-a răspuns că de patruzeci de ani poartă rasa. „Slavă Domnului ! — a spus Amadis. Şi pentru numele lui Dumnezeu, v-aş ruga să rămîneţi aici în noaptea asta şi să mă ascultaţi, că multă nevoie am să mă spovedesc". „Dumnezeu să v-ajute", a spus bunul om. Amadis a descălecat, şi-a pus armele pe jos, a scos şaua de pe cal, lăsîndu-l să pască, iar el şi-a scos armura şi, îngenunchind în faţa bunului om, i-a sărutat picioarele. Acesta l-a luat de mînă, l-a ridicat de jos şi l-a poftit să se aşeze lîngă el ; apoi, uitîndu-se la el, şi-a dat seama că e cel mai frumos cavaler din cîţi văzuse în viaţa lui, dar că e palid, iar pe obraji şi pe piept îi curg şiroaie de lacrimi ; şi, făcîndu-i-se tare milă de el, a spus : „Cavalere, mi se pare că tare vă frămîntă ceva şi dacă e din pricina unui păcat pe care l-aţi săvîrşit, iar lacrimile sînt de pocăinţă, sînteţi un om fericit ; dacă, însă, pricina sînt trecătoare întîmplări de care, pe bună dreptate, nu trebuie că aţi fost ferit, dacă e să judec după vîrsta şi frumuseţea voastră, amintiţi-vă de Domnul" ; apoi, ridicînd mîna şi binecuvîntîndu-l, a mai spus : „Acum, mărturisiţi-mi toate păcatele de care vă amintiţi". Amadis a făcut întocmai, istorisindu-i toată viaţa sa, fără să uite nimic. Bunul om a spus „Cu judecata voastră şi stirpea aleasă din care vă trageţi, n-ar trebui să vă pierdeţi şi să vă luaţi viaţa pentru nimic în lume şi cu atît mai mult din pricina femeilor, ce iute se cîştigă şi se pierd, iar eu vă sfătuiesc să nu vă mai gîndiţi la aşa ceva şi să alungaţi asemenea nebunie din minte, în numele Domnului, căruia nu-i sînt pe plac asemenea lucruri, dar şi în numele înţelepciunii omeneşti, căci omul nu poate şi nici nu trebuie să iubească pe cel ce nu îl iubeşte".

„Bunule domn — a spus Amadis —, am ajuns la ceasul cînd nu mai am mult de trăit şi vă rog, în numele atotputernicului stăpîn a cărui credinţă o slujiţi, să binevoiţi a mă îngădui lîngă voi puţinul timp cît îl mai am de trăit, să fiţi sfetnic sufletului meu ; şi cum armele şi calul nu-mi mai fac trebuinţă, le voi lăsa aici şi vă voi însoţi

pe jos, pocăindu-mă aşa cum veţi porunci, iar de nu veţi face aşa, veţi greşi faţă de Dumnezeu, căci voi rătăci prin munţii aceştia fără să găsesc vreun ajutor din partea cuiva."

Bunul om, văzîndu-l atît de chipeş şi vrînd din toată inima să-i facă bine, a spus : „De bună seamă, domnule, că nu se cuvine ca un cavaler ca domnia voastră să-şi piardă astfel curajul, de parcă toată omenirea s-ar prăpădi şi, cu atît mai puţin, din pricina femeilor, căci iubirea lor nu trece dincolo de ceea ce văd cu ochii şi de vorbele ce li se spun, iar după aceea, uită de îndată, mai cu osebire cînd e vorba de prefăcute iubiri, potrivnice voinţei Domnului, cînd însăşi păcatul ce le naşte, făcîndu-le dulci şi îmbătătoare la început, face să iasă la lumină întreaga lor cruzime şi amăreală, aşa cum vi s-a întîmplat voua ; voi, însă, sînteţi atît de viteaz, stăpîn peste ţinuturi şi oameni mulţi, apărător şi păzitor credincios al tuturor acestora şi al celor ce nu vă merită, luptător pentru dreptate, şi ar fi o mare nenorocire, un mare rău şi o pagubă pentru toată lumea dacă vă veţi pierde astfel cu firea ; nu ştiu cine este cea care v-a adus în starea aceasta, dar socotesc că dacă o singură femeie ar aduna în ea toată bunătatea şi frumuseţea celorlalte, un bărbat ca voi tot n-ar trebui să se piardă pentru ea".

„Bunule domn — a spus Amadis —, nu asemenea sfaturi vreau de la voi, căci nu îmi sînt de folos, ci vă cer sfaturi pentru suflet, căci orice aţi face, eu o să pier aici în munţi". Bunul om a început să plîngă, fiindu-i tare milă de el, şi, în vreme ce lacrimile i se prelingeau în barba lungă şi colilie, i-a spus : „Fiul meu, domnule, eu locuiesc într-un loc foarte sălbatic, unde se trăieşte anevoios, într-un schit ridicat pe o stîncă înaltă, în mijlocul mării, la şapte leghe de ţărm ; stînca e atît de îngustă, încît nici o corabie nu poate acosta acolo decît vara ; locuiesc acolo de treizeci de ani şi cine vrea să trăiască aşa, trebuie să renunţe la patimile şi plăcerile lumeşti ; şi să mai ştii că trăiesc din pomenile date de oamenii de pe ţărm".

„Toate acestea — a spus Amadis — sînt pe placul meu şi voi fi bucuros să duc cu voi puţina viaţă ce îmi mai rămîne, aşa că, rogu-vă, pentru Dumnezeu, îndeplini-

ţi-mi rugămintea". Bunul om s-a învoit împotriva voinţei lui, şi Amadis i-a spus : „Acum, părinte, porunciţi ce am de făcut şi mă voi supune în toate". Bunul om l-a binecuvîntat, apoi a rostit slujba de seară şi, scoţînd dintr-o desagă nişte pîine şi nişte peşte, l-a poftit pe Amadis să mănînce, dar el n-a vrut, deşi trecuseră deja trei zile de cînd nu pusese nimic în gură. Călugărul a spus : „Mi-aţi făgăduit supunere şi eu vă poruncesc să mîncaţi, căci altminteri sufletul vostru se va afla în mare primejdie şi aşa veţi muri". Atunci, Amadis a mîncat, dar foarte puţin, pentru că nu putea scăpa de marea durere în care se afla; cînd s-a făcut ora de culcare, bunul călugăr s-a întins pe mantia sa, iar Amadis la picioarele sale ; dar toată noaptea, din cauza marii lui suferinţe, n-a făcut decît să se zvîrcolească şi să ofteze din greu, pînă ce, ostenit şi învins de oboseală, a adormit şi a visat că se făcea că se află închis într-o cămară întunecoasă, fără nici o deschizătură, şi, cum nu găsea pe unde să iasă, inima i se jeluia şi i se părea că verişoara lui Mabilia, şi domnişoara din Danemarca veneau spre el, iar înaintea lor se mişca o rază de soare ce risipea întunericul şi lumina odaia ; iar ele îl luau de mînă şi spuneau : „Domnule, ieşiţi din această încăpere ; şi i se părea că aude multă veselie şi, ieşind, o vedea pe doamna sa, Oriana, înconjurată de vîlvătăi mari de foc, iar el striga în gura mare : „Sfîntă Maria, ajut-o !" ; apoi trecea prin flăcări fără să simtă nimic şi, luînd-o în braţe, o ducea într-o grădină, cea mai verde şi mai frumoasă din cîte văzuse vreodată ; însă la strigătele sale, bunul călugăr s-a trezit şi, apucîndu-l de mînă, l-a întrebat ce are. El a răspuns : „Domnul meu, în timp ce dormeam, am suferit aşa de tare, de era cît pe-aci să mor". „Aşa se părea după strigăte — a spus el —, dar acum e vremea să plecăm" ; şi a încălecat pe măgar şi au pornit la drum. Amadis mergea pe jos pe lîngă el, dar bunul om i-a cerut să-şi încalece calul, datorită grabei mari ce-o aveau, şi aşa au plecat împreună, cum aţi auzit. Amadis l-a rugat să-i făgăduiască ceva ce nu-i va dăuna nicicum. El s-a învoit cu plăcere şi Amadis l-a rugat ca, atîta vreme cît va locui la el, să nu spună nimănui cine este, nici care e istoria lui şi să nu-l cheme pe numele lui, ci să-i dea el alt nume, care i-o plăcea lui,

iar cînd va muri, să-i înştiinţeze pe fraţii săi, ca să-l ducă acasă. „Moartea şi viaţa sînt în mîna Domnului — a spus călugărul —, aşa că nu mai vorbiţi despre asta, căci el vă va arăta calea de urmat, dacă îl recunoaşteţi şi îl iubiţi şi îl slujiţi cum se cuvine ; mai bine, spuneţi-mi, ce nume v-ar plăcea ?“ „Cel pe care îl veţi alege voi“, a spus el. Bunul călugăr s-a uitat la el cît e de frumos şi bine făcut şi cît de tare suferă, şi i-a spus : „O să vă dau un nume potrivit cu voi şi cu suferinţa prin care treceţi ; sînteţi tînăr şi foarte frumos, iar viaţa voastră e plină de o mare amărăciune şi de întunecime, aşa că vă botez Frumosul Întunecat“.

Lui Amadis i-a plăcut acest nume şi a gîndit că bunul călugăr a dat dovadă de înţelepciune, botezîndu-l astfel cu multă dreptate ; şi aşa s-a numit cîtă vreme a trăit cu acel călugăr şi încă mult timp după aceea, şi a fost slăvit nu mai puţin cu acest nume decît cu cel de Amadis, pentru marile isprăvi pe care le-a săvîrşit, aşa cum vă vom istorisi mai departe.

Vorbind ei aşa despre unele şi altele, au ajuns la malul mării cînd noaptea se lăsase de-a binelea ; aici au găsit o barcă care îl aştepta pe bunul călugăr să îl ducă la schitul său ; Frumosul Întunecat le-a dat calul său vîslaşilor, iar aceştia i-au dat în schimb un veşmînt din păr de capră şi o mantie de lînă groasă, cenuşie ; apoi s-au suit în barcă şi au pornit spre stîncă ; Frumosul Întunecat l-a întrebat pe bunul călugăr care îi e numele şi cum se numeşte locul acela. „Locul — a răspuns el — se numeşte Stînca Săracului, fiindcă aici nu poate trăi cineva decît în mare sărăcie, iar numele meu este Andalod ; am fost un preot destul de învăţat şi mi-am petrecut tinereţea în multă deşertăciune, dar Dumnezeu, în marea lui milă, m-a făcut să cuget că cei ce îl slujesc au multe de pătimit şi oamenii le pun multe piedici în cale, căci, cu slăbiciunea noastră, sîntem înclinaţi mai curînd spre rău decît spre bine, şi de aceea am hotărît să mă retrag în acest loc singuratic, de unde n-am plecat de mai bine de treizeci de ani, pînă acum, cînd m-am dus la înmormîntarea unei surori de-a mele“.

Tare îi plăcea Frumosului Întunecat singurătatea şi sălbăticia acelui loc şi la gîndul că va muri acolo se sim-

ţea împăcat. Şi au mers ei aşa cu barca, pînă au ajuns la stîncă. Eremitul le-a spus vîslaşilor să se întoarcă şi aceştia au plecat cu barca spre ţărm, iar Frumosul Întunecat, cugetînd la viaţa simplă şi sfîntă a acelui om bun, cu multe lacrimi şi gemete, nu din cucernicie, ci de deznădejde, gîndea că va fi alături de el în toate cîte se vor mai întîmpla, care, în mintea lui, foarte puţine aveau să fie.

Şi aşa cum aţi auzit, Amadis, luîndu-şi numele de Frumosul Întunecat, s-a retras pe Stînca Săracului, în mijlocul mării, la şapte leghe de ţărm, despărţindu-se de lume şi de glorie, şi de armele sale cu care se înălţase atît de sus, petrecîndu-şi zilele în lacrimi şi neîntrerupt bocet, fără să-şi mai amintească de acel viteaz Galpano şi de puternicul rege Abies al Irlandei, nici de trufaşul Dardan şi nici chiar de acel vestit Apolidon care, în vremea sa, şi încă o sută de ani după aceea, n-a fost întrecut în vitejie de nici un alt cavaler, toţi înfrînţi sau ucişi de braţul lui puternic, pe lîngă mulţi alţii despre care v-am istorisit. Şi dacă ar fi fost întrebat care e pricina acestei prăbuşiri, ce alta ar fi putut răspunde decît că supărarea şi mînia unei femei slabe, chemîndu-i în sprijinul său pe puternicul Hercule, viteazul Samson, înţeleptul Vergiliu, fără să-l uite pe regele Solomon, toţi chinuiţi şi subjugaţi de patima iubirii, ca şi mulţi alţii ce ar mai putea fi amintiţi. Să fie, deci, nevinovat ? Bineînţeles că nu, pentru că greşelile altora trebuie să ne fie pildă pentru a fugi şi a ne feri de ele, nu pentru a le urma ; şi ar exista motiv ca, din milă pentru un cavaler atît de înfrînt, de zdrobit, dintr-o pricină atît de uşuratică, să îl redai oamenilor dăruindu-l cu victorii de două ori mai mari decît cele din trecut? Eu aş spune că nu, dacă faptele săvîrşite de el cu preţul unor mari primejdii pentru viaţa sa, n-ar fi adus atîtea foloase celor ce, după Dumnezeu, îşi vedeau salvarea doar în el, aşa încît, milostivindu-se de aceştia mai mult decît cel ce, învingîndu-i pe toţi, n-a putut să se învingă şi să se supună pe sine, vom istorisi cum, pe cînd era mai deznădăjduit ca niciodată şi ajunsese în pragul morţii, stăpînul lumii i-a trimis, ca prin minune, lecuirea.

Dar pentru a nu încurca firul poveştii, mai întîi vă vom istorisi cîte ceva din cele petrecute în acest răstimp.

Gandalin, care rămăsese dormind în pădure, cînd stăpînul său, Amadis, l-a părăsit, după o bucată bună de vreme, cînd, trezindu-se şi privind împrejur, a văzut doar calul său, s-a sculat iute şi a prins să strige, plîngînd şi căutîndu-l pe Amadis prin desişuri ; dar negăsindu-i nici pe el, nici calul, a fost pe dată sigur că acesta plecase, şi a dat să încalece, să pornească pe urmele lui, dar nu şi-a găsit nici şaua, nici frîul. Atunci a început să-şi blesteme norocul şi pe el însuşi şi ziua cînd se născuse ; dar tot umblînd aşa de colo-colo, a dat peste şa şi frîu într-un tufiş des şi, punînd şaua pe cal, a călărit cinci zile în şir, făcînd popasuri sub cerul liber sau în aşezări omeneşti şi tot întrebînd de stăpînul său ; dar îşi pierduse orice nădejde cînd, în a şasea zi, soarele l-a călăuzit spre izvorul unde Amadis îşi părăsise armele ; lîngă izvor era înălţat un cort, în care se aflau două domnişoare ; Gandalin a descălecat şi le-a întrebat dacă n-au zărit un cavaler avînd pe scut doi lei vineţii pe un cîmp de aur. Ele i-au răspuns „Nu l-am văzut pe acest cavaler, dar scutul şi celelalte arme ale unui cavaler, toate foarte frumoase, le-am găsit lîngă izvor, nepăzite de nimeni".

Cînd a auzit aceasta, Gandalin a exclamat, smulgîndu-şi părul „Oh, Maică Precistă, ajută-mă ! A murit, s-a prăpădit stăpînul meu şi cel mai viteaz cavaler din lume!"; şi a prins să se jeluiască atît de amarnic, încît domnişoarelor li se făcuse tare milă de el ; Gandalin a mai spus : „Oh, stăpîne, ce rău v-am păzit ; toţi oamenii ar trebui să mă urască şi să nu mă mai rabde pămîntul, că v-am părăsit în aceste clipe. Voi, stăpîne, îi ocroteaţi pe toţi şi, acum, toţi v-au părăsit, că toată lumea şi oamenii ce trăiesc în ea v-au ucis o dată cu mine, mai nefericit şi mai nemernic decît toţi cîţi s-au născut pînă azi, căci n-am vegheat cum se cuvine şi nu v-am ferit la vreme de dureroasa moarte" ; şi s-a prăbuşit cu faţa la pămînt, ca mort. Domnişoarele au început să strige : „Sfîntă Fecioară, a murit scutierul !" ; şi au alergat spre el să-l ajute, dar nu izbuteau defel, căci de mai multe ori la rînd şi-a pierdut cunoştinţa ; ele, însă, au rămas multă vreme cu el, tot stropindu-l cu apă pe faţă, pînă au reuşit să-l readucă la viaţă şi, atunci, i-au spus : „Bunule scutier, nu deznădăjduiţi pentru un lucru pe care nu-l ştiţi, căci nu astfel îi

sînteţi de ajutor stăpînului vostru ; mai bine căutaţi-l, să vedeţi dacă e într-adevăr mort ori trăieşte, căci cei viteji trebuie să învingă marile dureri, nu să moară în deznădejde".

Gandalin, simţindu-se încurajat de vorbele domnişoarelor, s-a hotărît să îl caute pretutindeni, pînă la moarte, şi le-a spus acestora : „Doamnelor, unde aţi găsit armele ?" „O să vă spunem cu plăcere — au răspuns ele. Aflaţi că noi îl însoţim pe don Guilan Gînditorul, care ne-a eliberat pe noi şi pe alţii, mai bine de douăzeci de domnişoare şi cavaleri, din temniţele lui Gandinos cel Îngîmfat ; Guilan a săvîrşit atîtea isprăvi, încît trecînd prin toate încercările în castelul acestuia şi învingîndu-l, în cele din urmă, şi pe el, ne-a eliberat pe toţi din temniţă, iar pe el l-a pus să jure că se va lepăda pentru totdeauna de apucăturile sale ; cavalerii şi domnişoarele au plecat fiecare încotro i-a fost voia şi noi am venit cu el încoace şi am sosit la acest izvor acum mai bine de patru zile. Cînd Guilan a văzut scutul celui pe care îl căutaţi, tare s-a mai întristat şi, descălecînd, a spus că nu se cuvine să zacă acolo scutul celui mai viteaz cavaler din lume ; aşa că l-a ridicat de jos, plîngînd amarnic, l-a agăţat de o creangă în copacul acela şi ne-a spus să-l păzim, în vreme ce el îl va căuta pe cavaler. Noi am poruncit să ni se aducă acest cort, iar don Guilan a bătut ţinutul trei zile şi n-a dat de urma lui, iar astă noapte, foarte tîrziu, s-a întors aici ; dimineaţa le-a dat celelalte arme scutierilor, iar el s-a încins cu spada, a luat scutul celuilalt cavaler şi a spus : «Pe Dumnezeul meu, urîtă treabă să-ţi părăseşti stăpînul ca să vii cu mine !» ; apoi a adăugat că se duce la curtea regelui Lisuarte, să-i înmîneze acele arme reginei Brisena, ca aceasta să le păstreze, iar noi tot într-acolo ne îndreptăm, aşa cum vor face toţi cîţi au fost întemniţaţi cu noi, ca domnişoarele să-i ceară reginei, iar cavalerii regelui, să-l răsplătească pe don Guilan pentru ceea ce a făcut pentru noi". „Atunci, rămîneţi cu bine — a spus Gandalin —, că eu, încurajat de voi, plec să-l caut pe cel ce înseamnă viaţa şi moartea pentru mine, fiindcă sînt cel mai nenorocit şi nefericit om ce s-a născut vreodată".

CAPITOLUL XLIX

Cum s-a întors Durin la stăpîna sa aducînd răspuns la cartea trimisă lui Amadis, şi cum a bocit aceasta, aflînd veştile aduse

După ce Durin s-a despărţit de Amadis în codrul unde rămăsese rănit Patin, aşa cum v-am povestit, a pornit pe drumul spre Londra, unde se afla regele Lisuarte ; şi a mers cu mare grabă, ca să-i ducă Orianei nefericitele veşti despre Amadis şi astfel, de va fi fost cu putinţă, să îndrepte o parte din răul pe care îl pricinuise scrisoarea ei ; şi a tot umblat pînă ce, după zece zile, a ajuns la Londra unde, după ce a descălecat, a trecut întîi pe-acasă pe la el şi apoi a pornit spre încăperile reginei ; cum l-a văzut, Orianei a prins să-i bată inima de să-i sară din piept şi nu o putea potoli, aşa că s-a dus pe dată în odăile ei şi, după ce s-a întins pe pat, i-a poruncit domnişoarei din Danemarca să-l cheme pe Durin, fratele ei, iar ea să stea de pază, să nu-l vadă cineva. Domnişoara din Danemarca l-a chemat pe Durin şi a plecat să stea cu Mabilia. Oriana i-a spus lui Durin : „Prietene, acum, povesteşte-mi pe unde ai umblat şi unde l-ai găsit pe Amadis şi ce-a făcut cînd i-ai dat scrisoarea de la mine ; şi spune-mi, pe regina Briolanja ai văzut-o ? Povesteşte-mi totul şi să nu uiţi nimic". „Doamnă — a zis Durin —, vă voi spune totul, deşi nu e puţin de povestit, căci multe minunăţii şi ciudăţenii am văzut ; aflaţi că am ajuns la Sobradisa şi am văzut pe Briolanja, care este atît de frumoasă, atît de chipeşă şi are atîta farmec încît, lăsîndu-vă deoparte pe domnia voastră, nu cred să se mai afle pe lume o femeie atît de frumoasă ca ea ; aici am aflat veşti despre Amadis şi despre fraţii săi ce plecaseră şi, mergînd pe urmele lor, am aflat că s-au abătut din drum şi s-au dus cu o domnişoară pe Insula Ferecată, să se supună ciudatelor încercări de-acolo ; şi tocmai cînd am ajuns eu acolo, Amadis păşea pe sub bolta iubiţilor credincioşi, pe sub care nimeni nu poate trece dacă a trădat-o pe femeia pe care a îndrăgit-o prima dată". „Cum — a spus Oriana —, a în-

drăznit să treacă prin această încercare, știind că nu o poate duce la capăt ?“ „Se pare că nu e așa — a spus Durin —, pentru că a trecut pe sub boltă și a dus la capăt această încercare, dovedind mai multă credință în dragoste decît oricare altul, fiindcă a fost primit cu semne ce pînă atunci nu se mai văzuseră“.

Cînd a auzit aceasta, Oriana a simțit că i se umple inima de o mare bucurie, căci ceea ce aflase ca fiind sigur și adevărat era pe de-a-ntregul opus gîndurilor sale ; Durin i-a mai povestit cum don Galaor, Florestan și Agrajes, încercînd să ajungă la camera vrăjită, n-au putut merge pînă la capăt și au fost atît de pieriți, de parcă i-ar fi lovit moartea ; și cum a încercat apoi și Amadis și a ajuns în încăpere, devenind astfel stăpînul Insulei Ferecate, cu cea mai frumoasă și mai puternică fortăreață din lume ; și, în sfîrșit, au intrat toți în acea odaie, cea mai ciudată și mai bogată din cîte se pot afla.

Auzind aceasta, Oriana a spus : „Taci puțin“ ; și înălțînd brațele spre cer a început să se roage Domnului să facă astfel ca, în marea lui milă, să ajungă și ea cît mai iute în încăperea aceea, alături de cel ce o cîștigase prin marea lui vitejie. Apoi a zis : „Și-acum, spune-mi ce-a făcut Amadis cînd i-ai dat cartea de la mine“. Lui Durin i s-au înecat ochii în lacrimi și a spus : „Doamnă, v-aș sfătui să nu vreți să aflați, pentru că ați săvîrșit cel mai mare și mai cumplit rău pe care l-a făcut vreodată o domnișoară în lumea asta“. „Apără și păzește, Maică Precistă! — a zis Oriana. Ce vrei să spui ?“ „Spun — a răspuns Durin — că l-ați ucis cu mînia voastră, în chipul cel mai nedrept cu putință, pe cel mai viteaz și mai credincios cavaler de care a avut parte vreodată o femeie și nu va mai exista altul ca el niciodată pînă la sfîrșitul lumii. Blestemat ceasul în care s-a izvodit aceasta și blestemată moartea că nu m-a luat mai înainte, pentru că de-aș fi știut ce solie duc, nu i-aș fi dus-o niciodată, și, mai degrabă, m-aș fi pierdut în lume decît să mă înfățișez lui, pentru că voi, trimițînd-o, și eu, ducînd-o, i-am pricinuit moartea“. Și i-a povestit ce a făcut și ce a spus Amadis cînd i-a dat scrisoarea, cum a plecat din Insula Ferecată, ce a spus la schit și cum s-a despărțit acolo de ei și a pornit singur prin codru ; cum, urmărindu-l împreună cu

Gandalin, călcîndu-i porunca, l-au găsit lîngă fîntînă şi n-au îndrăznit să se arate, cum i-au ascultat bocetele îndurerate şi cum a trecut, pe-acolo, Patin cîntînd, ce a spus acesta şi cum s-a luptat Amadis cu el şi apoi a plecat, poruncindu-i lui Gandalin să nu stea în calea morţii sale şi să nu vină cu el ; astfel că n-a rămas nimic să nu-i fi spus din cîte văzuse.

Cînd Oriana a auzit totul, a cuprins-o o milă mai mare decît furia şi mînia ei, acum potolite, şi inima i s-a frînt, datorită marii puteri pe care adevărul o are asupra minciunii. Şi, în mintea ei, a luat asupră-şi vina celui ce suferea fără ea, ceea ce a făcut-o să cadă ca moartă, fără simţire şi fără să mai poată scoate o vorbă.

Durin, văzînd-o aşa, a fost cuprins de milă, deşi ştia că îşi merită pedeapsa, şi, ducîndu-se la Mabilia şi la domnişoara din Danemarca, le-a spus „Daţi-i ajutor Orianei, că are mare nevoie, şi îmi pare că, dacă a greşit, acum îşi plăteşte greşeala" ; şi a plecat acasă la el, iar ele au alergat la Oriana şi, văzînd-o fără suflare, au închis uşa odăii şi, stropind-o cu apă pe faţă, au făcut-o să-şi vină în fire ; de cum a putut vorbi, Oriana a spus : „Ah, nefericită fără noroc ! Am ucis fiinţa ce-mi era cea mai scumpă pe lume ! Ah, stăpînul meu ! Eu v-am ucis în chipul cel mai nedrept şi merit să mor pentru voi, deşi moartea voastră nu va fi îndeajuns răzbunată prin moartea mea, căci voi, domnul meu, fiind credincios, nu puteţi fi mulţumit cu moartea nefericitei ce nu v-a păstrat credinţă". Şi spunea toate acestea cu atîta durere şi suferinţă, de parcă i s-ar fi frînt inima în bucăţi ; dar slujitoarele şi prietenele sale, trimiţînd după Durin, aflaseră tot ce se întîmplase şi au sărit să o ajute cu leacul de care amîndoi aveau nevoie ca să se lecuiască, şi după ce au alinat-o în fel şi chip, au pus-o să-i scrie o carte lui Amadis, cu vorbe pline de umilinţă şi rugăminţi fierbinţi, cum vă vom povesti mai departe, cerîndu-i să lase totul şi să vină să se întîlnească cu ea la castelul Miraflores, unde îl va aştepta ca să-şi îndrepte greşeala ; cartea i-a fost încredinţată domnişoarei din Danemarca, ce ar fi întîmpinat cu plăcere orice greutăţi pentru a le ajuta pe cele două fiinţe pe care le iubea cel mai mult pe lume, fiindcă ea

putea pleca de la curte și călători fără să dea nimic de bănuit.

Cum Durin spusese că Amadis, în jeluiala sa, îl pomenise mult pe tutorele său, Gandales, crezînd ele că mai curînd l-ar găsi la acesta decît în altă parte, au hotărît ca domnișoara din Danemarca să plece cu daruri la regina Scoției, ca să-i aducă veşti despre Mabilia, fiica ei, iar regina să-i trimită veşti despre ea.

Oriana a vorbit cu regina, mama ei, înștiințînd-o că vor s-o trimită pe această domnișoară cu o solie, regina a încuviințat și i-a trimis și ea daruri reginei Scoției.

După ce toate au fost astfel pregătite, domnișoara din Danemarca, luîndu-l cu ea pe Durin, fratele ei, și pe un nepot al lui Gandales, pe numele său, Enil, ce sosise de curînd să-și caute stăpînul, au mers ei pînă la portul ce se cheamă Vegil, de unde se ajunge din Marea Britanie în Scoția ; aici s-au îmbarcat pe o corabie și, după șapte zile de călătorie pe mare, au ajuns la o cetate ce se numește Poligez, de unde s-au dus direct la castelul lui Gandales; acesta tocmai pleca la vînătoare însoțit de scutierii săi ; domnișoara din Danemarca s-a îndreptat spre el, iar el i-a ieșit în întîmpinare și, după ce și-au dat binețe, don Gandales, cunoscînd-o după vorbă că e străină, a întrebat-o de unde e ; ea i-a răspuns „Vă aduc o solie din partea unor domnițe ce vă iubesc mult și, de asemenea, duc daruri din partea lor reginei Scoției". „Bună domnișoară — a zis el —, spuneți-mi, de binevoiți, cine sînt aceste domnițe". „Oriana, fiica regelui Lisuarte, și Mabilia, pe care le cunoașteți". „Doamnă — a spus el —, fiți binevenită ; să mergem la mine acasă să vă odihniți și apoi vă voi conduce la regină". Ea a încuviințat și au pornit împreună, vorbind despre una, despre alta ; Gandales a întrebat-o de Amadis, pupilul său, ceea ce pe ea a întristat-o foarte, socotind că asta înseamnă că nu e acolo, dar, pentru a nu-l mîhni, nu i-a spus că dispăruse, ci doar că, după ce plecase de la curte ca să o răzbune pe Briolanja, nu se întorsese acolo. „Iar cînd am plecat eu — a zis —, la curte se credea că poate a venit pe-aici împreună cu vărul lui, Agrajes, ca să vă vadă pe domnia voastră, care l-ați crescut, și pe mătușa sa, regina. Îi adusesem

chiar niște înscrisuri de la regina Brisena și de la niște prietene ale lui, care i-ar fi făcut plăcere". Asta spusese pentru ca Amadis, de era cumva ascuns, auzindu-i vorbele, să vrea să o vadă și să îi vorbească. Gandales, însă, nu știa nimic de el ; domnița din Danemarca a fost cinstită cum se cuvine și slujită de toți, ba chiar de soția lui Gandales, ce era o doamnă foarte nobilă, și apoi a plecat spre palatul reginei și i-a înmînat scrisorile și darurile aduse.

CAPITOLUL L

Cum Guilan Gînditorul a luat scutul și armele lui Amadis, găsite la izvorul din luncă nepăzite de nimeni, și le-a adus la curtea regelui Lisuarte

După ce don Guilan Gînditorul a plecat de la izvorul unde găsise armele lui Amadis, așa cum v-am povestit, a umblat șapte zile pe drum spre curtea regelui Lisuarte și tot timpul a avut petrecut pe după gît scutul lui Amadis, pe care nu l-a dat jos decît de două ori, cînd a fost silit să se lupte, și atunci l-a dat scutierilor să-l țină și s-a luptat cu al lui ; prima oară s-a întîmplat asta cînd s-a întîlnit cu doi cavaleri, nepoți ai lui Arcalaus, care, recunoscînd scutul, au vrut să-l ia, zicînd că vor duce unchiului lor fie scutul, fie capul celui ce îl poartă ; don Guilan, știind că cei doi sînt din neamul acelui ticălos, a spus : „Nu pun nici un preț pe voi" ; apoi s-au năpustit unii spre alții cu mult curaj, pentru că cei doi cavaleri erau tineri și aprigi. Și, cu toate că lupta a durat o vreme, în cele din urmă, pe unul din ei l-a ucis, iar celălalt a fugit în pădure ; don Guilan a fost rănit ușor, dar și-a continuat drumul ; în noaptea aceea, a poposit în casa unui cavaler pe care îl cunoștea, ce l-a primit cu multă cinste și, a doua zi, i-a dăruit o lance, căci a sa se frînsese în înfruntarea pe care o avusese ; și-a umblat el ce-a umblat pe drumul său, pînă a ajuns la un rîu mare, pe numele lui, Guiñon ;

peste rîu se afla un pod atît de îngust, încît nu puteau trece decît doi cavaleri, dacă veneau fiecare de pe un mal, şi la unul din capetele podului a văzut un cavaler cu un scut verde şi o dungă albă, ce voia să treacă, şi pe care Guilan l-a recunoscut, căci era Ladasin, vărul lui ; de partea cealaltă a podului se afla un cavaler care nu îngăduia să se treacă pe pod şi striga cît îl ţinea gura : „Cavalere, nu păşiţi pe pod, dacă nu vreţi să vă luptaţi". „Nu înfruntarea cu voi mă împiedică să trec", a spus Ladasin. Şi, petrecîndu-şi scutul pe braţ, a păşit pe pod. Celălalt cavaler, ce păzea podul, călărea un cal şarg vînjos, iar de gît îi atîrna un scut avînd drept blazon un leu cenuşiu pe un cîmp alb ; pe coif avea aceleaşi însemne ; cavalerul era înalt şi voinic şi călărea foarte mîndru ; şi, de cum l-a văzut pe Ladasin intrînd pe pod, a pornit în cea mai mare goană şi s-au înfruntat chiar la capul podului ; aşa s-a întîmplat că Ladasin a căzut în apă, cu cal cu tot, dar, agăţîndu-se de ramurile unor sălcii, a ajuns cu multă trudă la mal, căci căzuse de sus şi armura era grea ; celălalt, care îl trîntise, s-a întors pe pod şi s-a aşezat unde stătea mai înainte ; don Guilan s-a apropiat de vărul lui şi, împreună cu scutierii săi, l-au scos din apă, i-au luat scutul şi coiful, şi don Guilan a spus : „Cu siguranţă, vere, că acum aţi fi fost mort, dacă inima voastră vitează nu v-ar fi îndemnat să vă agăţaţi de ramuri ; toţi cavalerii ar trebui să se teamă de înfruntările de pe poduri, pentru că cei ce le păzesc au cai învăţaţi, obişnuiţi cu aşa ceva, şi cîştigă victorii mai mult datorită cailor decît vitejiei lor. Dacă ar fi pe placul meu, mai curînd aş lua-o prin altă parte, dar dacă aşa s-a întîmplat, o să vă răzbun, de-mi va fi cu putinţă" ; în răstimpul acesta, calul lui Ladasin trecuse pe celălalt mal şi cavalerul a poruncit oamenilor săi să-l prindă şi să-l închidă într-un turn aflat în mijlocul rîului, o fortăreaţă pe cinste la care se ajungea pe un pod de piatră.

Don Guilan şi-a scos scutul lui Amadis şi l-a dat scutierilor săi, şi-a luat scutul şi lancea lui şi s-a îndreptat spre pod, dar cavalerul care îl păzea a venit îndată spre el şi s-au repezit unul împotriva celuilalt în cea mai mare goană a cailor şi s-au izbit atît de tare, încît cavalerul a fost azvîrlit din şa şi a căzut în rîu, iar Guilan a căzut pe pod şi cît pe ce să alunece în apă, dacă nu s-ar fi ţinut de

grinzi ; cavalerul ce căzuse în apă a apucat de dîrlogi calul lui Guilan, ce se afla lîngă el, şi l-a scos afară, iar scutierii lui Guilan l-au prins pe cel al cavalerului. Guilan a văzut că acesta ajunsese la piciorul podului, cu calul lui de căpăstru, şi se scutura de apă ; atunci, Guilan i-a spus : „Porunciţi să mi se aducă armăsarul şi vom pleca". „Cum — a spus cavalerul —, credeţi că veţi pleca atît de uşor ?" „Da, de vreme ce ne-am înfruntat pentru a trece podul", a spus Guilan. „Nu e cu putinţă — a răspuns celălalt —, căci am căzut amîndoi de pe cai, aşa că lupta nu e încheiată, pînă ce nu ne vom bate în spade". „Vreţi — a spus don Guilan — să mă siliţi să lupt cu voi ? Nu vă e de-ajuns cîtă supărare ne-aţi pricinuit, că doar podurile sînt făcute ca toţi să treacă pe ele"! „Nu-mi pasă de asta — a spus cavalerul — şi va trebui să simţiţi tăişul spadei mele, de vreţi ori de nu vreţi".

Şi a sărit pe cal, fără să pună piciorul în scară, atît de sprinten, de mai mare minunea, şi, potrivindu-şi iute coiful, s-a aşezat în calea lui don Guilan, spunîndu-i : „Domnule cavaler, mai înainte de-a începe lupta, spuneţi-mi dacă sînteţi, de loc, din ţara regelui Lisuarte, ori de faceţi parte din curtea lui". „De ce mă întrebaţi"?, a spus Guilan. „Pentru că, de-ar vrea Dumnezeu să îl am în faţa mea pe regele Lisuarte aşa cum vă am pe voi — a răspuns cavalerul —, jur pe capul meu că n-ar mai domni vreodată". Don Guilan s-a mîniat foarte auzind aceste vorbe, şi a spus : „Sînt sigur că dacă stăpînul meu, regele Lisuarte, ar fi aici, în locul meu, pe dată v-ar pedepsi pentru această nebunie ; şi aflaţi că sînt de fel din ţara lui, locuiesc la curtea sa şi, pentru vorbele voastre, mă voi lupta cu voi, deşi nu aveam de gînd, iar dacă îmi va sta în puteri, voi face astfel încît să nu-i pricinuiţi vreo supărare şi nici să nu vă bucuraţi de bunăvoinţa acestui rege".

Cavalerul a rîs dispreţuitor şi a spus : „Îţi făgăduiesc că mai înainte de amiază vei fi în aşa hal, încît, acoperit de ruşine, îi vei duce solia mea ; şi vreau să ştii cine sînt şi ce daruri va trebui să-i duci din partea mea".

Don Guilan, care era mînios foarte şi voia să-l atace, s-a stăpînit ca să afle cine e. „Află, deci — a spus cavalerul —, că numele meu este Gandalod şi sînt fiul lui Barsinan, seniorul de Sansueña, cel pe care regele Lisuarte l-a

ucis la Londra, iar darurile pe care i le vei duce sînt capetele a patru cavaleri de la curtea sa întemniţaţi în turnul acela, dintre care unul este Giontes, nepotul lui, precum şi mîna ta dreaptă, pe care ţi-o voi reteza şi agăţa de gît". Don Guilan a pus mîna pe spadă şi a spus : „Destul cu ameninţările, că nu mă înspăimîntaţi" ; şi s-au năpustit unul spre altul, cu atîta furie, încît lupta a început aşa de sălbatică şi de cruntă, că era mai mare minunea să-i vezi ; îşi dădeau lovituri peste tot, atît de grele şi de cumplite, fără o clipă de răgaz, încît Ladasin şi scutierii, care îi priveau, erau uluiţi şi îşi ziceau că nici unul din ei, chiar de ar fi învins, nu va mai scăpa cu viaţă ; dar cum erau amîndoi foarte pricepuţi în meşteşugul armelor, ştiau să se apere de lovituri şi, cu toate că spadele le erau ascuţite, armurile nu avuseseră de suferit ; şi, pe cînd luptau ei aşa, gîndindu-se doar cum să se ucidă unul pe altul, au auzit sunînd un corn în vîrful turnului ; Gandalod s-a minunat foarte şi s-a grăbit să termine lupta, ca să vadă ce se întîmplă, aşa că, încleştat fiind cu don Guilan, l-a prins în braţe şi s-au strîns unul pe altul atît de îndîrjit, încît, smulgîndu-se din şei, s-au prăbuşit amîndoi la pămînt şi o vreme s-au rostogolit pe jos, aşa îmbrăţişaţi, ţinîndu-şi bine fiecare spada în mînă ; don Guilan a izbutit să se desprindă din strînsoare şi, ridicîndu-se primul, i-a dat două lovituri, dar şi celălalt s-a ridicat de jos şi iar au început lupta, mai înverşunată şi primejdioasă decît înainte, pentru că, fiind fără cai, ajungeau mult mai bine unul la altul, şi amîndoi se zbăteau să-i pună capăt ; don Guilan gîndea că în turn se sunase din corn pentru a vesti că Gandalod va primi ajutoare, iar Gandalod socotea că cei din fortăreaţă îl trădaseră, aşa că fiecare, fără răgaz şi fără odihnă, îşi încerca puterile împotriva celuilalt, dar acum, don Guilan lovea cu mai multă tărie, ceea ce i-a bucurat pe Ladasin şi pe scutierii care îi priveau, pentru că Gandalod nu se mai putea apăra bine cu ceea ce îi mai rămăsese din scut, şi nici nu mai dădea lovituri de spadă periculoase, aşa că Guilan l-a tot pîndit şi, prinzîndu-l descoperit, l-a izbit în braţ şi i l-a retezat, iar braţul i-a căzut pe jos cu spada pe care o ţinea în mînă ; Gandalod a scos un urlet şi a vrut să fugă spre turn, dar Guilan l-a ajuns şi, apucîndu-l zdravăn de coif, i l-a smuls din cap

şi i l-a azvîrlit la picioare ; apoi, ţinînd vîrful spadei în dreptul chipului celuilalt, a spus : „Acum va trebui să vă înfăţişaţi regelui Lisuarte cu darurile acelea de care vorbeaţi, dar va fi altfel decît gîndiseţi voi ; şi dacă nu veţi face aşa, unde să stau picioarele vă va sta şi capul". „Voi face ce porunciţi — a spus Gandalod —, căci mai bine aştept îndurarea regelui decît să mor acum". Atunci, punîndu-l să jure că aşa va face, şi-a încălecat calul şi împreună cu Ladasin s-au îndreptat spre turn, de unde se auzea mare zarvă ; aici, cavalerii întemniţaţi izbutiseră să se elibereze şi, ieşind din beciuri, urcaseră în turn şi puseseră mîna pe cîte arme găsiseră acolo şi sunaseră din corn ; unul dintre ei rămăsese acolo, de pază iar ceilalţi coborîseră şi-i ucideau pe cîţi îi prindeau înăuntru. Cînd Guilan şi Ladasin au ajuns acolo, i-au văzut pe cavaleri deasupra porţii, în timp ce un altul, însoţit de şapte slujitori, ieşea în goană din fortăreaţă ca să se ascundă în pădure ; cei de sus le-au strigat să-i omoare, mai cu seamă, pe cavaler. Ei s-au repezit după fugari şi, în scurtă vreme, au ucis patru din ei, dar trei au reuşit să scape ; pe cavaler, însă, l-au prins şi l-au dat pe mîna celor din fortăreaţă. Don Guilan le-a spus acestora : „Domnilor, nu mă pot opri aici, pentru că trebuie să ajung la regină, dar vărul meu Ladasin va rămîne cu voi, ca să-i duceţi pe aceşti cavaleri regelui Lisuarte şi să li se hotărască soarta ; şi faceţi în aşa fel încît fortăreaţa aceasta să rămînă sub comanda mea". „Vom face întocmai", au răspuns ei.

Don Guilan şi-a aruncat scutul, care nu-i mai era de folos, căci era sfîrtecat în multe locuri şi, plîngînd, l-a luat pe cel al lui Amadis. Cavalerii, care cunoşteau scutul, văzîndu-l plîngînd, s-au mirat şi l-au întrebat cum a ajuns scutul la el. El le-a istorisit cum l-a găsit împreună cu toate celelalte arme la izvorul din luncă şi cum îl căutase pe Amadis prin tot acel ţinut, fără să poată afla ceva despre el. Cavalerii s-au mîhnit foarte, socotind că pe Amadis îl lovise cu siguranţă o mare nenorocire. După aceasta, s-a despărţit de ei şi, fără alte necazuri, a ajuns la curtea regelui, care aflase deja cum trecuse Amadis prin toate încercările din Insula Ferecată şi ajunsese stăpînul acelui ţinut şi cum plecase de-acolo în taină şi tare îndurerat,

dar nimeni nu știa pricina, în afară de aceia pe care i-am pomenit mai înainte.

Cînd a sosit don Guilan, toți au venit să vadă scutul lui Amadis și să afle vești despre el, iar regele i-a spus : „În numele Domnului, don Guilan, povestiți-ne ce știți despre Amadis". „Seniore — a spus el —, nu știu nimic și n-am auzit nimic despre el, dar i-am găsit scutul și, dacă nu vă e cu supărare, voi povesti toată întîmplarea în fața reginei". Regele l-a poftit atunci cu el și, ajuns în fața reginei, don Guilan a îngenuncheat și, plîngînd, i-a spus „Doamnă, într-un loc ce i se spune Izvorul din luncă, am găsit toate armele și scutul lui Amadis părăsite, ceea ce m-a mîhnit foarte, așa că le-am agățat într-un copac, lăsîndu-le în paza unor domnișoare ce mă însoțeau, și am cutreierat tot ținutul în căutarea lui Amadis, dar n-am avut norocul să-l găsesc ori să aflu vești despre el ; și, cunoscînd curajul acestui cavaler și dorința lui de a și-l pune în slujba voastră pînă la moarte, cum pe el nu l-am putut aduce, am hotărît să vă aduc armele sale ca dovadă a credinței ce vă datorez vouă și lui ; porunciți să fie puse undeva unde să poată fi privite de toți, iar cei ce sosesc la curte din toate colțurile lumii să afle cîte ceva despre cel ce le-a purtat ; și, de asemenea, să le amintească acelora ce vor să fie viteji, să năzuiască spre acea înaltă faimă pe care stăpînul lor, pe vremea cînd le-a purtat, a dobîndit-o cu prisosință între atîția cavaleri".

„Tare mă întristează — a spus regina — pierderea unui asemenea om, ce va lipsi atît de mult întregii lumi ; vouă, don Guilan, vă mulțumesc mult pentru ceea ce ați făcut și voi fi recunoscătoare tuturor celor ce îmbracă armură, dacă își vor da silința să-l caute pe cel ce a prețuit atît de mult și a apărat ordinul cavalerilor, pe doamne și pe domnițe".

Mult s-a mai întristat regele și toată curtea din pricina acestor vești, socotind că Amadis a murit, dar, mai cu seamă, Oriana care, nemaiputînd sta lîngă mamă-sa, s-a retras în odaia ei unde, plîngînd amarnic, și-a blestemat soarta, pentru că fusese pricina unei astfel de nenorociri, și nu mai aștepta altceva decît moartea. Doar mîngîierile Mabiliei și speranța întoarcerii domnișoarei sale de onoare cu vești bune o mai alinau puțin. După cinci zile, la curte au sosit domnișoarele și cavalerii pe care don Guilan îi

eliberase din temniță, ca să îi roage pe rege și pe regină să-l răsplătească pe acesta pentru ceea ce făcuse ; printre ei se aflau și cele două domnișoare ce păziseră scutul lui Amadis, care au povestit despre marea jale a lui Gandalin, fără să-i știe numele, ci spunînd doar că e vorba de scutierul care îl căuta pe stăpînul scutului și al armelor. Apoi au sosit cavalerii ce îl aduceau pe Gandalod, care i-au povestit regelui lupta dintre acesta și don Guilan și din ce pricină s-au luptat și toate vorbele cîte le-au spus, precum și despre întemnițarea lor și cum izbutiseră să scape. Regele a spus : „În acest loc l-am ucis pe tatăl tău pentru mîrșava lui trădare și aici vei muri și tu pentru cele ce voiai să faci". Și a poruncit să fie azvîrlit din vîrful unui turn, la picioarele căruia fusese ars de viu Barsinan, tatăl lui, așa cum se povestește în prima parte.

CAPITOLUL LI

Care povestește cum, pe cînd Frumosul Întunecat se afla pe Stînca Săracului, a sosit acolo o corabie cu care călătorea Corisanda, plecată să-l caute pe iubitul ei, don Florestan, și despre cele ce s-au mai întîmplat, precum și despre ce a povestit ea la curtea regelui Lisuarte

Într-o zi, aflîndu-se Frumosul Întunecat pe Stînca Săracului, așa cum v-am povestit, pustnicul l-a poftit să stea lîngă el pe o bancă la intrarea în schit și i-a spus : „Fiule, rogu-vă, spuneți-mi ce v-a făcut să strigați așa de tare în somn, cînd ne aflam la Izvorul din luncă"? „Bunule domn, o să vă spun cu plăcere și vă rog, în numele Domnului, să-mi tălmăciți ce veți înțelege din visul meu, fie de bine, fie de rău pentru mine". Și i-a povestit visul, așa cum vi l-am istorisit, doar că nu i-a spus numele domnișoarelor. Bunul om, după ce a ascultat, a stat o vreme adîncit în

gînduri şi apoi, întorcîndu-se spre el vesel şi rîzînd, i-a spus : „Frumosule Întunecat, fiule, tare m-aţi mai înveselit şi mare bucurie mi-aţi făcut cu cele spuse şi tot vesel şi bucuros să fiţi şi voi, că sînteţi îndreptăţit să fiţi, căci iată cum tălmăcesc eu visul acesta. Cămara aceea întunecoasă unde se făcea că vă aflaţi, fără să puteţi ieşi de-acolo, este această mare durere ce v-a copleşit ; domnişoarele ce deschideau uşa sînt nişte prietene de-ale voastre ce vorbesc cu cea pe care o iubiţi, spre binele vostru, şi vor face astfel încît să vă scoată de-aici şi să vă smulgă din marea voastră durere ; raza de soare ce se mişca înaintea lor este o solie pe care o veţi primi, cu veşti aducătoare de bucurie, ce vă vor face să plecaţi de-aici, iar focul în care o vedeaţi pe iubita voastră înseamnă mari suferinţe din dragoste pentru voi, aşa cum voi suferiţi pentru ea, iar din focul acela, ce înseamnă iubire, o veţi scoate voi, adică din marea ei suferinţă, cînd vă va vedea ; şi frumoasa grădină unde o duceaţi înseamnă marea bucurie pe care o va încerca la vederea voastră. Ştiu prea bine că, purtînd această rasă, n-ar trebui să vorbesc despre asemenea lucruri, dar gîndesc că îl slujesc mai bine pe Domnul spunîndu-vă adevărul ce vă va alina, decît tăcînd şi lăsîndu-vă pradă morţii datorită disperării". Frumosul Întunecat a îngenuncheat în faţa lui şi i-a sărutat mîinile, mulţumindu-i lui Dumnezeu că în această mare suferinţă şi durere i-a trimis un om care ştie să-l sfătuiască atît de bine, şi, rugîndu-l cu lacrimi în ochi, ca în marea lui milă, să facă să se împlinească vorbele acelui om sfînt, slujitorul său. Apoi l-a rugat să-i tălmăcească visul avut în noaptea dinainte de a-i da Durin scrisoarea, pe cînd se afla în Insula Ferecată. Bunul om i-a spus : „Acesta se arată foarte limpede, căci aţi trecut prin toate : acel deal acoperit de copaci pe care vă aflaţi şi mulţimea veselă din jurul vostru înseamnă Insula Ferecată, pe care aţi dobîndit-o chiar atunci, aducînd multă bucurie tuturor locuitorilor de acolo, iar bărbatul ce vă dădea să înghiţiţi ceva amar este solul iubitei voastre, ce v-a adus cartea ; căci voi, care aţi încercat-o, ştiţi ce mare amăreală se află în vorbele din acea carte ; tristeţea ce punea stăpînire pe oamenii veseli mai înainte este cea a locuitorilor din Insula Ferecată care, din pricina voastră, sînt mîhniţi foarte şi

părăsiți ; hainele pe care le lepădați sînt armele de care v-ați lepădat, iar locul acela stîncos unde v-ați ascuns în mijlocul apei este această stîncă ; cît despre bărbatul în rasă ce vă vorbea într-o limbă neînțeleasă, eu sînt, căci v-am vorbit în graiul sfînt al lui Dumnezeu, pe care nu îl știați înainte și nici nu vă gîndeați la el". „Ați tălmăcit totul — a spus Frumosul Întunecat — cum nu se poate mai bine, căci toate din vis mi s-au întîmplat cu adevărat" ; și asta i-a dat multă speranță pentru viitor, dar nu atît de multă încît să scape de chinurile datorate deznădejdii la care îl adusese doamna sa ; așa că, deseori, privea spre pămînt, amintindu-și de plăcerile și cinstirea de care avusese parte, dar, mai apoi, văzînd totul în negru, se întorcea cu spatele și, de multe ori, ajungea în asemenea hal, că dacă n-ar fi fost sfaturile acelui om bun, viața i-ar fi fost în mare primejdie ; bunul călugăr, ca să-i mai alunge gîndurile negre și tristețea îl lua, adesea, la pescuit împreună cu doi băieței, nepoți de-ai lui, pe malul unui rîu din apropiere, unde aruncau undițele și scoteau pește din belșug.

Frumosul Întunecat își ispășea pedeapsa, așa cum ați auzit, cufundat tot timpul într-o mare durere și în gînduri negre, socotind că dacă Dumnezeu, în mila lui nu îl va ajuta, redîndu-i bunăvoința doamnei sale, moartea i se apropie curînd ; și în fiecare noapte se culca sub niște copaci frunzoși din livada aflată în apropierea schitului, ca să plîngă fără să fie auzit de sihastru și de băieți. Și, amintindu-și de credința pe care i-o purtase tot timpul Orianei, de toate faptele mărețe săvîrșite în numele ei și de cum îl răsplătise pentru toate astea, fără nici un motiv și fără să merite așa ceva, în marea lui supărare, a compus un cîntec ce glăsuia așa :

De nu-mi recunoști victoria
ce pe drept mi se cuvine,
și pierdut-am chiar și gloria,
să-mi iau viața e mai bine.
Și cu moartea mea o dată
de durere voi scăpa
și de dragoste-nșelată,
de nădejdi, de luptă grea ;

dar în minte-mi va rămîne
gîndul trist, de neuitat,
că gloria-mi spre-a o răpune
m-ai ucis nevinovat.

Şi după ce a compus acest cîntec, cum v-am spus, s-a întîmplat că, pe cînd, într-o noapte, stătea la poalele unui copac, cum obişnuia, jeluindu-se amarnic şi plîngînd de ţi se rupea sufletul, după ce trecuse o bună parte din noapte, a auzit foarte aproape o muzică nespus de dulce cîntată la lăută, spre marea lui desfătare ; şi, minunîndu-se foarte, căci credea că în locul acela nu se află decît sihastrul şi nepoţii lui, s-a sculat de jos şi s-a dus pe furiş să vadă despre ce-i vorba şi, în apropiere de izvor, a dat peste două domnişoare cu nişte lăute în mînă, ce cîntau din gură şi se acompaniau foarte frumos ; după ce le-a ascultat o vreme, le-a spus „Bune domnişoare, rămîneţi cu Domnul că m-aţi făcut să pierd utrenia cu dulcele vostru cînt" ; ele s-au întrebat cine-o fi omul acela şi au spus : „Prietene, fiţi bun şi spuneţi-ne ce loc e acesta unde am acostat şi voi, cine sînteţi"? „Doamnelor — a spus el —, acestui loc i se spune Stînca Sihastrului, datorită unui schit ce se află aici şi a unui sihastru ce trăieşte în acest loc, iar eu sînt un om sărac ce locuiesc aici, cu el, ispăşindu-mi fărădelegile şi păcatele". Atunci, ele au spus: „Prietene, am putea găsi pe-aici o casă unde să se adăpostească şi să se odihnească pentru două-trei zile o doamnă foarte suferindă, de neam mare şi foarte bogată, ce se chinuie groaznic de prea multă dragoste ?"

Cînd Frumosul Întunecat a auzit aceasta, a spus : „Există aici o casă foarte mică unde locuiesc eu, şi dacă sihastrul vrea să v-o dea, ca să vă fiu pe plac, eu o să dorm sub cerul liber, cum mi se întîmplă în multe nopţi". Domnişoarele i-au mulţumit pentru vorbele lui şi l-au preţuit foarte mult.

În acest răstimp, s-au ivit zorii şi Frumosul Întunecat a zărit, sub frunzişul unor copaci, un frumos şi bogat pat în care stătea doamna despre care i se vorbise şi patru cavaleri în armură, care dormeau pe malul mării alături de alţi cinci bărbaţi neînarmaţi, iar în apropiere, o corabie foarte mîndră şi împodobită, ce aruncase ancora acolo ;

doamna i s-a părut foarte tînără şi foarte frumoasă şi i-a făcut plăcere să o privească.

Apoi s-a dus la sihastru, care tocmai se îmbrăca pentru liturghie, şi i-a spus : „Părinte, avem oaspeţi străini, ar fi bine să-i poftim la slujbă". „Aşa o să facem", a spus bunul om. Şi au ieşit amîndoi din schit, iar Frumosul Întunecat i-a arătat corabia şi au văzut că slujitorii şi cavalerii o poartă pe doamna suferindă, însoţită de domnişoarele sale, spre locul unde se aflau ei. Cavalerii l-au întrebat pe sihastru dacă se află pe-acolo vreo casă unde să o ducă. El a răspuns „Aici sînt două case în una locuiesc eu şi, cu voia mea, aici nu va intra niciodată o femeie ; în cealaltă doarme acest sărman om de treabă ce îşi ispăşeşte pedeapsa aici şi nu i-aş lua-o împotriva voinţei lui". Frumosul Întunecat a spus : „Părinte, i-o puteţi da prea bine, pentru că eu o să mă culc sub frunzişul copacilor, cum fac adesea".

După aceste vorbe, au intrat toţi în schit să asculte liturghia, iar Frumosul Întunecat, privindu-le pe domnişoare şi pe cavaleri, şi-a amintit de el şi de doamna lui, de viaţa dusă înainte, şi a început să plîngă nestăpînit ; apoi, îngenunchind în faţa altarului, s-a rugat Sfintei Fecioare să-l ajute în marea lui suferinţă ; domnişoarele şi cavalerii, văzîndu-l plîngînd atît de amarnic, şi-au zis că trebuie să fie un om bun şi s-au mirat că fiind atît de tînăr şi frumos îşi iroseşte viaţa în acel loc, oricît de greu păcat ar fi săvîrşit, căci mila Domnului ne ajunge oriunde, dacă ne căim cu adevărat.

După ce s-a terminat liturghia, doamna a fost dusă de îndată în casă, unde i s-a pregătit un pat frumos şi moale, în care a fost culcată ; ea plîngea şi îşi frîngea mîinile de durere. Frumosul Întunecat, văzînd-o astfel, le-a întrebat pe domnişoarele care tocmai îşi luaseră lăutele ca să o mai înveselească, ce are şi de ce este atît de întristată. Ele i-au răspuns : „Prietene, această doamnă este foarte bogată, de neam mare şi frumoasă, dar toate acestea sînt ştirbite de ghinionul ei ; şi, cu toate că nu vrea ca alţii să-i ştie durerea, vă vom spune, căci ştim că veţi păstra taina. Aflaţi că e chinuită de o mare iubire şi a plecat să-l caute pe iubitul ei la curtea regelui Lisuarte ; şi deie Domnul să-l găsească, pentru ca astfel să i se mai potolească

focul". Cînd Frumosul Întunecat a auzit de curtea regelui Lisuarte şi că doamna aceea moare de dragoste ca şi el, ochii i s-au umplut de lacrimi şi a spus : „Rogu-vă, spuneţi-mi cum se numeşte cel pe care îl iubeşte". „Cavalerul acesta pe care îl iubeşte — au spus ele — nu e de pe aici şi este unul dintre cei mai viteji cavaleri din lume ; doar doi, care sînt foarte preţuiţi, îl întrec în vitejie". „Atunci, vă rog cu atît mai mult — a zis el — să-mi spuneţi numele lui şi a celor doi de care aţi pomenit". „O să vă spunem, de vă legaţi să ne mărturisiţi dacă sînteţi cavaler, după cum păreţi, şi care vă e numele". „O voi face — a spus el —, ca să primesc răspuns la întrebarea mea". „Dumnezeu să vă ajute ! — au spus ele şi au continuat : Aflaţi că acel cavaler pe care îl iubeşte doamna noastră se numeşte Florestan, frate cu viteazul cavaler Amadis de Gaula şi fiu al contesei de Selandia." „Mulţumesc lui Dumnezeu că acum ştiu că spuneţi adevărul şi cred că îmi veţi povesti numai lucruri minunate despre el." „Cum — au întrebat ele —, îl cunoaşteţi" ? „L-am întîlnit, nu de mult, la curtea Briolanjei, unde am văzut şi lupta dată de Amadis şi vărul său, Agrajes, cu Abiseos şi feciorii săi, şi sfîrşitul acestora ; şi am stat acolo pînă la sosirea lui Florestan, ce mi-a părut foarte aşezat la minte, iar despre marea lui vitejie în luptă l-am auzit vorbind pe don Galaor, fratele lui, ce se înfruntase cu el, după cum zicea". „Din pricina acestei înfruntări — au spus domnişoarele — a plecat Florestan de lîngă doamna noastră, căci aşa au aflat că sînt fraţi". „Cum — a întrebat el —, aceasta e doamna şi stăpîna insulei unde s-au luptat ei doi ?" „Da", au răspuns ele. „Se numeşte Corisanda, din cîte ştiu", a spus el. „Adevărat", au răspuns ele. „Acum nu mai sînt atît de îndurerat de suferinţa ei — a spus el —, căci ştiu prea bine că el e atît de înţelept şi cu suflet atît de bun, că va face întotdeauna ce îi va porunci ea". „Acum, spuneţi-ne, voi cine sînteţi ?", au întrebat ele. „Bune doamne — a spus el —, sînt cavaler şi mi-a mers mai bine decît acum în viaţa plină de deşărtăciuni, pe care o plătesc acum ; iar numele meu este Frumosul Întunecat". „Mulţumim — au spus ele —, şi Dumnezeu să vă ajute, că noi ne ducem să ne înveselim stăpîna cu lăutele". Şi au făcut întocmai ; după ce au

intrat în odaia unde se afla doamna şi i-au cîntat o vreme, i-au povestit tot ce le spusese Frumosul Întunecat despre don Florestan. „Ah, chemaţi-l iute — a spus ea —, că nu poate fi decît om bun, de vreme ce l-a văzut şi l-a cunoscut pe don Florestan". Una dintre domnişoare l-a adus acolo şi doamna i-a grăit astfel : „Domnişoarele mele mi-au spus că l-aţi văzut pe don Florestan şi că îl iubiţi ; rogu-vă, în numele credinţei datorate Domnului, să-mi spuneţi ce ştiţi despre el". El i-a povestit tot ce le spusese domnişoarelor, dar şi că, din cîte ştia, don Florestan împreună cu fraţii săi şi cu vărul lui, Agrajes, plecase spre Insula Ferecată, iar apoi nu-l mai văzuse. „Spuneţi-mi, acum — a zis Corisanda —, de binevoiţi, dacă îi sînteţi dator în vreun fel, căci se pare că îl iubiţi". „Doamnă — a spus el —, îl iubesc pentru curajul lui şi pentru că tatăl său m-a făcut cavaler şi, deci, îi sînt îndatorat regelui şi fiilor săi, şi sînt foarte mîhnit din pricina unor veşti despre Amadis, pe care le-am auzit înainte de a veni aici". „Ce veşti ?", a întrebat ea. „Cînd am venit încoace — a răspuns el —, am întîlnit într-o pădure o domnişoară ce stătea aproape de drumul pe care mergeam şi cînta un cîntec foarte frumos ; am întrebat-o cine l-a compus şi ea mi-a răspuns : «Un cavaler căruia îi doresc să-i dea Dumnezeu mai multă bucurie decît pînă acum». Căci, după cum spunea ea, iubirea lui fusese groaznic batjocorită şi tare îşi mai plîngea soarta în acel cîntec. Am rămas împreună cu domnişoara aceea două zile, pînă am învăţat cîntecul, iar ea mi-a spus că Amadis i-l cîntase, plîngînd şi jeluindu-se amarnic". „Vă rog mult — a spus doamna — să le învăţaţi acest cîntec pe domnişoarele mele, ca să mi-l cînte la lăută". „O voi face cu plăcere — a spus el — pentru dragostea voastră şi a celui pe care îl iubiţi, cu toate că acum nu-mi arde să cînt ori să fac ceva care să mă înveselească şi să mă bucure".

Apoi, a plecat cu domnişoarele spre schit şi le-a învăţat cîntecul ; şi cîntat de vocea lui deosebită, cu marea-i tristeţe şi suferinţă, cîntecul era mai dulce şi mai armonios. Domnişoarele l-au învăţat bine şi l-au cîntat mereu stăpînei lor, şi era o mare plăcere să le asculţi. Corisanda a rămas acolo patru zile şi, în a cincea, şi-a luat rămas bun de la eremit şi de la Frumosul Întunecat, întrebîn-

du-l dacă va mai rămîne multă vreme acolo. „Pînă la moarte, doamnă", a răspuns el.

Oaspeţii s-au urcat pe corabie şi au pornit spre Londra, unde se afla regele Lisuarte, căci doamna nădăjduia că acolo, mai curînd decît în alte locuri, va afla veşti despre don Florestan. Regele şi regina au primit-o foarte bine, ştiind că e de neam ales, şi au poftit-o să locuiască în palatul lor. Regina a întrebat-o pentru ce venise şi i-a spus că, de are vreo nevoie, ea împreună cu regele o vor ajuta. „Vă sînt recunoscătoare, doamnă — a spus Corisanda —, dar eu îl caut pe don Florestan şi pentru că la curtea voastră sosesc veşti din cele patru vînturi, aş vrea să rămîn o vreme aici, pînă aflu ceva despre el". Regina i-a spus : „Bună prietenă, puteţi rămîne cît vă va fi voia, dar pînă acum nu ştim decît că a plecat în căutarea lui Amadis, fratele său, care, nu se ştie din ce pricină, a dispărut". Şi i-a povestit cum a adus don Guilan armele lui Amadis, fără să poată afla nimic despre el. Auzind acestea, Corisanda a izbucnit în hohote de plîns, spunînd : „Oh, Doamne, Dumnezeule, ce s-o fi întîmplat cu iubitul şi stăpînul meu, don Florestan ? Căci, aşa cum mi-a spus, îl iubeşte pe acest frate şi, dacă nu-l va găsi, va dispărea şi el şi nu-l voi mai vedea niciodată". Regina a mîngîiat-o, întristată că o mîhnise mai tare cu veştile pe care i le dăduse. Oriana, ce se afla împreună cu maică-sa, auzind că acea doamnă îl iubeşte pe don Florestan, fratele lui Amadis, a fost foarte bucuroasă să-i arate preţuirea ei şi să-i ţină tovărăşie, aşa că a poftit-o în odăile ei, unde a aflat întreaga sa istorie. Şi vorbind despre felurite lucruri, Corisanda le-a povestit ei şi Mabiliei cum ajunsese pe Stînca Săracului şi cum întîlnise acolo un cavaler ce îşi ispăşea păcatele, care le-a învăţat pe domnişoarele ei de onoare un cîntec compus de Amadis în vreme ce era copleşit de suferinţă şi aşa trebuie că era, după cuvintele acelui cîntec. Mabilia i-a spus : „Bună prietenă şi doamnă, vă rog să fiţi atît de bună şi să le porunciţi domnişoarelor voastre să ni-l cînte, căci tare bucuroasă aş fi să aud cîntecul compus de cavalerul a cărui verişoară sînt". „O voi face cu plăcere —, căci şi inima mea se bucură cînd îl ascult, datorită strînsei legături dintre acest cavaler şi domnul meu, don Florestan".

Şi au fost chemate domnişoarele, care au cîntat acompaniindu-se la lăută, cu multă dulceaţă în glas, de era mai mare plăcerea să le asculţi cît de frumos cîntau ; dar şi durerea celor ce le ascultau era mare.

Oriana, atentă la cuvinte, şi-a dat seama că Amadis avea toată dreptatea să se plîngă de greşeala ei şi, simţind o mare durere în suflet, nemaiputînd rămîne acolo, ruşinată foarte că ochii i se umpluseră de lacrimi, s-a retras în odaia ei. Mabilia i-a spus Corisandei : „Prietenă, aţi văzut cît de îndurerată e Oriana, dar a stat cu voi chiar mai mult decît trebuia, pentru a vă cinsti şi a vă face plăcere ; acum, însă, mă duc să-i fiu de ajutor, dar, rogu-vă, spuneţi-mi ce fel de om este acesta de pe Stînca Săracului, care le-a învăţat cîntecul pe domnişoarele voastre, şi ce ştie despre Amadis".

Ea i-a povestit cum se întîlnise cu el şi tot ce îi spusese acesta, şi că niciodată nu mai văzuse un bărbat atît de frumos, îndurerat şi zdrobit, atît de chipeş în sărăcia lui, atît de tînăr şi de înţelept. Mabilia şi-a zis pe dată că acesta e Amadis care, în deznădejdea lui, alesese acest loc îndepărtat şi ferit, fugind de toată lumea, şi, ducîndu-se la Oriana, ce se afla în odaia ei, cufundată în gînduri şi plîngînd în hohote, i-a spus veselă la chip şi rîzînd: „Doamnă, omul dacă întreabă, află ce nici nu gîndeşte ; din cîte mi-a spus Corisanda, cavalerul acela îndurerat, pe numele lui Frumosul Întunecat, de pe Stînca Săracului, trebuie să fie Amadis, care a fugit acolo de toată lumea, voind să vă împlinească porunca de a nu se mai arăta în faţa voastră nici a nimănui altcuiva ; aşa că, înveseliţi-vă şi alinaţi-vă durerea, că mie îmi spune inima că el e, fără nici o îndoială". Oriana a înălţat mîinile şi a spus : „Oh, stăpîne al lumii ! Faceţi să fie aşa, iar voi, buna mea prietenă, sfătuiţi-mă ce să fac, că mă aflu în asemenea stare, că nu pot să gîndesc, aşa că, pentru Dumnezeu, fie-vă milă de mine, ca de o nefericită fără de noroc care, din pricina nebuniei şi mîniei ei, şi-a pierdut toată avuţia şi bucuria". Mabiliei i s-a făcut milă de ea şi ochii i s-au umplut de lacrimi, aşa că, întorcîndu-se într-o parte, ca să nu o vadă Oriana, i-a spus : „Doamnă, eu vă sfătuiesc să o aşteptăm pe domnişoara din Danemarca şi, dacă ea nu îl găseşte,

lăsaţi-mă pe mine să încerc, că voi afla eu un chip de-a da de el ; şi eu tot cred că, de fapt, este cel ce îşi spune Frumosul Întunecat".

CAPITOLUL LII

Cum a plecat domnişoara din Danemarca în căutarea lui Amadis şi, din întîmplare, după multe peripeţii, a ajuns la Stînca Săracului, unde se ascundea Amadis sub numele de Frumosul Întunecat

Domnişoara din Danemarca a stat cu regina Scoţiei zece zile, nu atît de plăcere, ci pentru că marea era furioasă şi rea, şi, mai ales, pentru că nu izbutea să afle veşti despre Amadis în această ţară, unde venise nutrind mari speranţe, şi gîndind că neizbînda ei o să pricinuiască moartea stăpînei sale ; în cele din urmă, luîndu-şi rămas bun de la regină, ducînd cu ea daruri pentru regina Brisena, pentru Oriana şi pentru fiica reginei, Mabilia, neştiind ce să mai facă şi ca să nu se întoarcă fără răspuns la solia ei, s-a îmbarcat din nou. Dar stăpînul lumii, care, atunci cînd oamenii deznădăjduiţi socotesc că nu mai au nici o scăpare, vrea să-şi arate o fărîmă din puterea sa, dîndu-le, astfel, de înţeles tuturor că nimeni, oricît de învăţat sau înţelept ar fi, nu poate fi ajutat fără ajutorul lui, i-a schimbat drumul, spre marea spaimă şi mîhnire a ei şi a tuturora de pe corabie, dăruindu-le, în cele din urmă, bucuria şi norocul pe care îl căutau ; aşa că, făcînd marea să se înfurie, le-a trimis o furtună fără seamăn şi, rătăcind pe ape, fără putinţa de a cîrmui corabia, fără să o stăpînească, cu marinarii ce îşi pierduseră cumpătul fără să mai aibă vreo licărire de speranţă că vor scăpa cu viaţă, pînă la urmă, într-o dimineaţă, pe cînd se crăpa de ziuă, i-a purtat pînă la poalele Stîncii Săracului, unde se afla Frumosul Întunecat ; aici au acostat, căci unii ma-

rinari cunoşteau locul şi ştiau că în vîrful stîncii, într-un schit, îşi duce viaţa Andalod, sfîntul sihastru. Spunîndu-i toate acestea domnişoarei din Danemarca, ea, cum de-abia scăpase de primejdie şi se întorsese de la moarte la viaţă, a poruncit să fie condusă sus, ca să asculte liturghia rostită de acel om bun şi să-i poată mulţumi Fecioarei pentru bunăvoinţa pe care le-o arătase slăvitul ei fiu.

Cam pe la ceasul acela Frumosul Întunecat se afla la izvor, sub frunzişul copacilor unde dormise în noaptea aceea, şi sănătatea îi era atît de şubrezită, încît nu spera să trăiască mai mult de cincisprezece zile; de atîta plîns şi din pricina marii lui slăbiciuni avea chipul supt şi pămîntiu, arătînd mult mai rău decît atunci cînd îl lovise durerea, aşa că nimeni nu l-ar fi putut recunoaşte ; după ce o vreme a privit corabia şi a văzut că domnişoara şi doi cavaleri urcă spre schit, cum gîndul nu-i mai era la altceva decît la moartea aşteptată şi tot ceea ce pînă atunci îi făcuse plăcere, ca, de pildă, să întîlnească oameni străini, atît pentru a-i cunoaşte cît şi pentru a le veni în ajutor, precum şi altele asemenea, acum dispreţuia, a plecat de-acolo şi i-a spus sihastrului: „Mi s-a părut că am zărit nişte oameni coborînd de pe o corabie şi venind încoace". Şi apoi a îngenunchiat în faţa altarului, rugîndu-l pe Dumnezeu să aibă grijă de sufletul lui ce, în curînd, va fi în ceruri. Sihastrul s-a îmbrăcat pentru liturghie şi, tocmai atunci, a intrat domnişoara, cu Durin şi Enil, şi şi-a ridicat vălul de pe faţă ca să-şi spună rugăciunile. Frumosul Întunecat, după ce s-a rugat o vreme, s-a ridicat şi, întorcîndu-se spre ei, a recunoscut-o de îndată pe domnişoară şi pe Durin şi, atît de mare i-a fost tulburarea, încît i s-au muiat picioarele şi s-a întins pe jos ca mort. Sihastrul, văzînd asta, a gîndit că i-a sunat ceasul şi a spus : „Oh, stăpîne atotputernic, de ce n-ai avut milă de acest om ce ar fi putut înfăptui atîtea în slujba ta ?" ; şi, în vreme ce lacrimile îi curgeau şiroaie în barba albă, a adăugat : „Bună domnişoară, rugaţi-i pe oamenii aceştia să mă ajute să-l duc în odaia lui, căci socotesc că acesta e ultimul bine pe care i-l pot face". Atunci, Enil şi Durin, împreună cu sihastrul, l-au dus în casa unde locuia şi l-au aşezat în-

tr-un pat foarte sărac, fără ca vreunul din cei doi să-l recunoască.

Domnişoara, după ce a ascultat liturghia, vrînd să mănînce pe uscat, poate fiindcă era prea sătulă de mare, l-a întrebat pe sihastru cine e acel bărbat atît de lovit de boală. Bunul om i-a răspuns : „Un cavaler care îşi ispăşeşte păcatele". „Tare vinovat trebuie să fie, de şi-a ales un loc atît de sălbatic". „Aşa e cum spuneţi — a zis sihastrul —, căci o face mai mult pentru deşertăciunile trecătoare ale acestei lumi decît pentru a-l sluji pe Dumnezeu". „Vreau să-l văd — a zis domnişoara — şi, fiindcă mi-aţi spus că e cavaler, am să-i las nişte leacuri din cele de pe corabie, poate se va înzdrăveni". „Aşa să faceţi — a spus bunul om —, dar socotesc că moartea, care îi e atît de aproape, vă va scăpa de această grijă".

Domnişoara a intrat singură în odaia unde se afla Frumosul Întunecat, care se frămînta neştiind ce să facă : dacă i-ar fi spus cine e, ar fi încălcat porunca doamnei sale, iar dacă nu i-ar fi spus, şi cea care îi era toată nădejdea în viaţă ar fi plecat, nu i-ar mai fi rămas nici o speranţă. În cele din urmă, zicîndu-şi că mult mai groaznic ar fi pentru el să o supere pe doamna sa decît să moară, a hotărît să nu arate cu nici un chip cine este.

Domnişoara, apropiindu-se de pat, a spus : „Bunule om, am aflat de la sihastru că sînteţi cavaler şi, pentru că noi, domnişoarele, sîntem foarte îndatorate tuturor cavalerilor pentru marile primejdii prin care trec ca să ne apere, am hotărît să vă văd şi să vă las tot ce voi găsi pe corabie şi v-ar putea fi de folos ca să vă însănătoşiţi". El n-a răspuns nimic, ci doar plîngea, oftînd şi gemînd din adîncuri. Astfel că domnişoara a crezut că sufletul îi părăseşte trupul şi tare s-a mai înduioşat ; cum în odaie era lumină puţină, a deschis o ferestruică şi a venit lîngă pat, să vadă dacă murise ; domnişoara s-a uitat la el, iar el o privea plîngînd şi suspinînd, şi o vreme au rămas aşa, fără ca domnişoara să-l recunoască, pentru că nici prin gînd nu-i trecea că l-ar fi putut afla acolo pe cel pe care îl căuta ; dar, văzînd pe chipul lui urma unei lovituri pe care i-o dăduse Arcalaus Vrăjitorul cu vîrful lăncii, cînd o scăpase pe Oriana din mîinile lui, aşa cum v-am poves-

tit în cartea întîi, de unde pînă atunci nici cu mintea nu gîndise la asta, şi-a dat seama limpede că acela este Amadis şi a spus : „Ah, Sfîntă Fecioară, apără-mă ! Ce-mi văd ochii ? Oh, Doamne ! Voi sînteţi cel pentru care am îndurat atîtea !“ Şi, căzînd în genunchi cu faţa pe pat, i-a sărutat mîinile de mai multe ori şi a spus „Domnule, trebuie să o iertaţi şi să aveţi milă de cea care v-a greşit, căci dacă prin bănuiala ei neîntemeiată v-a adus pe nedrept în starea aceasta groaznică, la rîndul ei, pe bună dreptate, îşi duce viaţa în mai multă amărăciune decît dacă ar fi moartă“.

Frumosul Întunecat a îmbrăţişat-o şi a ţinut-o lîngă el, fără să poată scoate o vorbă. Ea i-a dat cartea şi i-a spus : „E de la doamna voastră şi, prin mine, vă înştiinţează că, dacă sînteţi acel Amadis dintotdeauna, pe care îl iubeşte atît de mult, să uitaţi trecutul şi să vă întîlniţi grabnic cu ea la castelul de la Miraflores, unde, cu multă dragoste veţi fi răsplătit pentru durerea şi suferinţa pricinuite de prea marea ei iubire pentru voi“. El a luat scrisoarea şi, după ce a sărutat-o de mai multe ori, a dus-o în dreptul inimii şi a spus : „Oh, inimă zdrobită, care atîta vreme, în ciuda atîtor mari suferinţe şi vărsînd atîtea lacrimi, ai reuşit să baţi pînă în ceasul crudei morţi, primeşte acest leac, căci, pentru însănătoşirea ta, nimic altceva nu există ; risipeşte negura şi întunecimea adîncă în care te aflai ; prinde puteri, ca să o poţi sluji pe stăpîna ta, a cărei bunăvoinţă te scapă de moarte“. Apoi, a deschis cartea ca să o citească şi aceasta glăsuia astfel :

Carte de la Oriana pentru Amadis

„Dacă marile greşeli făcute cu duşmănie pot fi iertate cînd se preschimbă în umilinţă, ce se întîmplă cu cele săvîrşite din prea multă dragoste ? Nu vreau să spun, prietene adevărat, că nu îmi merit pedeapsa, pentru că ar fi trebuit să ştiu că în spatele bunăstării şi bucuriei se află capcanele sorţii, menite să le amărască ; şi, pe bună dreptate, trebuie să vă recunosc înţelepciunea şi credinţa,

căci pînă acum nu mi-ați greșit în nici un fel și, mai cu seamă, față de trista mea inimă, înrobită de jugul în care e înlănțuită propria voastră inimă, a cărei flacără mistuitoare de s-ar stinge, a mea, simțind aceasta, și-ar înfrîna dorințele sale pămînțești ; eu, însă, am greșit asemeni femeilor ce, fiind foarte norocoase și foarte sigure de credința celor ce le iubesc, neputînd îndura atîta fericire, din pricina unor bănuieli, mai mult năzărite decît întemeiate, născute din vorbele unor oameni nevinovați ori rău-voitori, mincinoși și lipsiți de virtute, vor să-și întunece bucuria cu pîcla suferinței ; așa că, prietene prea credincios, primiți-o pe această domnișoară ca pe mesagera unei ființe ce își recunoaște greșeala, căci, mai mult decît rîndurile acestea, ea vă va spune cum am ajuns să-mi duc viața, de care trebuie să aveți milă, nu pentru că aș merita eu aceasta, ci pentru salvarea vieții voastre".

După ce a citit acestea, bucuria Frumosului Întunecat a fost atît de mare, încît, întocmai ca din pricina trecutei suferinți, cu obrajii scăldați în lacrimi, s-a prăbușit fără simțire. Apoi, au hotărît împreună să spună tuturor celor ce veniseră cu domnișoara cum că, din milă creștinească, îl ia de acolo, unde nu avea nici un mijloc de a-l lecui, și că îl duce cu corabia pe țărm, ceea ce s-a și întîmplat.

Mai înainte, însă, Frumosul Întunecat și-a luat rămas bun de la sihastru, spunîndu-i că domnișoara aceea îi fusese trimisă de mila lui Dumnezeu, printr-o mare întîmplare, pentru a-l salva, și rugîndu-l să păstorească el mănăstirea pe care se jurase să o ridice pe Insula Ferecată ; și, după ce sihastrul s-a învoit, s-a urcat pe corabie, fără să fie cunoscut de nimeni altcineva decît de domnișoara din Danemarca. După ce au ajuns pe țărm și corăbierii și-au luat rămas bun de la domnișoară, iar aceasta a rămas numai cu însoțitorii săi, au pornit la drum spre Miraflores, unde se afla stăpîna sa, dar găsind un loc frumos, cu copaci falnici, pe malul unui rîu cu apă limpede, la rugămintea domnișoarei din Danemarca, s-au oprit acolo să se odihnească și, astfel, Frumosul Întunecat să se mai întremeze, căci tare era slăbit. Aici, unde nu-l mai chinuia atît de tare nici depărtarea de doamna sa, a găsit

locul cel mai potrivit din lume pentru a-şi redobîndi sănătatea, petrecîndu-şi zilele la umbra acelor copaci de la poalele cărora ţîşneau izvoare, unde, la prînz şi seara i se întindea masa, iar nopţile se adăpostea într-un cort înălţat acolo.

Şi tăifăsuiau domnişoara şi el despre tot soiul de întîmplări trecute. Domnişoara i-a povestit despre durerea şi jalea stăpînei sale, Oriana, cînd Durin îi adusese veştile despre Amadis, şi că nici ea nici Mabilia n-au ştiut nimic despre cartea pe care i-o trimisese Oriana ; Frumosul Întunecat, la rîndul lui, i-a istorisit prin cîte trecuse şi de ce şi cum trăise pe Stînca Săracului, despre toate gîndurile ce îl năpădeau în fiecare zi, despre sosirea pe insulă a Corisandei, iubita lui don Florestan, fratele său, şi marea ei suferinţă din dragoste pentru el, ceea ce l-a făcut să-şi simtă moartea şi mai aproape, văzînd cum Corisanda se prăpădeşte pentru iubitul ei, iar el e atît de pe nedrept părăsit şi dispreţuit de iubita lui ; despre cum le-a învăţat pe domnişoarele de onoare ale acesteia cîntecul pe care îl compusese şi multe alte lucruri, ce mult ne-ar lua să le povestim şi care, acum, cînd scăpase de moartea crudă, îl acopereau de slavă ; aşa că, după zece zile cît au rămas acolo, era aşa de înzdrăvenit, încît inima îi dădea ghes să pună din nou mîna pe arme ; tot acolo i-a spus lui Durin cine e şi l-a luat ca scutier pe Enil, nepotul lui don Gandales, tutorele său, fără ca acesta să ştie cine îi e stăpîn şi pe cine slujeşte, dar fiind cucerit de vorbele lui frumoase ; şi, plecînd de-acolo, după patru zile de mers, au ajuns la o mănăstire de călugăriţe, aflată în apropierea unei cetăţi frumoase ; aici au hotărît ca domnişoara din Danemarca şi Durin să intre în cetate, iar el să rămînă acolo cu Enil şi să aştepte porunca stăpînei sale ; şi au făcut întocmai ; domnişoara i-a lăsat Frumosului Întunecat bani ca să-şi poată cumpăra arme, un cal şi cîte straie îi făceau trebuinţă, precum şi o parte din daruri, făcîndu-le înadins uitate, ca astfel Durin să aibă motiv să se întoarcă pentru a aduce răspunsul Orianei ; după care, a pornit spre Miraflores unde spera că o va găsi pe Oriana, după cum o auzise spunînd că va face, înainte de plecarea ei.

CAPITOLUL LIII

Cum Galaor, Florestan şi Agrajes au plecat din Insula Ferecată în căutarea lui Amadis şi cum au umblat multă vreme fără să-i dea de urmă şi, tare nemîngîiaţi, au sosit la curtea regelui Lisuarte

V-am povestit cum au plecat don Galaor, don Florestan şi Agrajes din Insula Ferecată în căutarea lui Amadis şi cum au străbătut multe meleaguri, pornind fiecare pe alt drum, săvîrşind fapte de arme măreţe, atît în aşezări, cît şi prin păduri şi munţi, pe care istoria nu le mai povesteşte, pentru că n-au izbutit în încercarea lor de a-l găsi pe Amadis.

Şi, la capătul unui an în care nu putuseră afla nimic, s-au întors la locul hotărît, ce era un schit, la jumătate de leghe de Londra, unde se afla regele Lisuarte şi curtea lui, socotind că acolo, mai curînd decît în alte locuri, cum treceau tot soiul de oameni, din cele mai felurite ţinuturi, ar putea afla ceva despre Amadis ; primul care a ajuns la schit a fost don Galaor, apoi a sosit Agrajes şi, la puţină vreme, don Florestan împreună cu Gandalin. Cînd s-au văzut iarăşi împreună, s-au îmbrăţişat cu multă bucurie, dar aflînd unul de la altul de neizbînda lor, au început să plîngă amarnic, socotind că dacă ei, atît de norocoşi în a duce lucrurile la bun sfîrşit, de astă dată dăduseră greş, slabe speranţe le mai rămîneau pentru viitor ; Gandalin, însă, deşi nu mai puţin mîhnit, îi încuraja, spunîndu-le să lase plînsul, ce nu le era de nici un folos în ceea ce porniseră să facă, şi să continue să-l caute, amintindu-le ce făcuse stăpînul său pentru fiecare din ei cînd se aflaseră la ananghie şi că, pierzîndu-l, pierd un frate şi pe cel mai viteaz cavaler din lume.

Aşa că, socotind că acesta are dreptate, au hotărît să se ducă mai întîi la curte şi, dacă acolo nu vor afla nici o veste, să pornească să-l caute prin toate colţurile lumii, pe mare şi pe uscat, pînă vor şti de e mort ori de trăieşte.

Şi astfel, după ce au ascultat slujba ţinută de sihastrul de-acolo, au încălecat şi au pornit spre Londra. Asta se întîmpla în ziua de Sfîntul Ion şi, cînd au ajus aproape de oraş, chiar în direcţia spre care mergeau ei, l-au văzut pe rege călare, însoţit de mulţi cavaleri, ce ieşise să sărbătorească această zi, atît pentru a-l cinsti pe sfînt, cît şi fiindcă în această zi fusese uns rege. Regele, de cum a văzut că se apropie trei cavaleri, a gîndit că sînt cavaleri rătăcitori şi s-a îndreptat spre ei să îi cinstească, aşa cum îi cinstea şi îi preţuia pe toţi ; ei, văzîndu-l că vine, şi-au scos coifurile şi i l-au arătat pe rege lui don Florestan, care nu-l mai văzuse pînă atunci, iar cînd s-au mai apropiat, mulţi i-au recunoscut pe don Galaor şi pe Agrajes, dar nu şi pe don Florestan, care era tare frumos şi unii, mai înainte, îl luaseră drept Amadis ; şi regele tot aşa crezuse, pentru că acesta semăna la chip cu Amadis mai mult decît ceilalţi fraţi ; cînd au ajuns în faţa regelui, don Florestan a trecut în frunte ca să i se închine, iar regele i-a spus lui don Galaor : „Bănuiesc că acesta e fratele vostru, Florestan". „Da, maiestate", a spus el. Şi cum Florestan a vrut să-i sărute mîinile, regele nu l-a lăsat, ci l-a îmbrăţişat cu multă dragoste, după care i-a îmbrăţişat şi pe ceilalţi şi, cu multă bucurie, au călărit împreună spre oraş.

Gandalin şi piticul, văzînd primirea acestora şi amintindu-şi cu cîtă cinstire era întîmpinat stăpînul lor de toată lumea, acum, că îl pierduseră, au început să jelească atît de tare, încît regelui şi tuturor ceilalţi li s-a făcut tare milă de ei şi încă mai tare de stăpînul lor, pe care mult îl iubeau ; regele i-a întrebat pe cei trei dacă au vreo veste despre Amadis, fratele lor, iar ei, cu lacrimi în ochi, i-au răspuns că nu, deşi cutreieraseră nesfîrşite meleaguri. Regele i-a mîngîiat, spunîndu-le că aşa e viaţa şi îi loveşte chiar şi pe cei ce fug de luptă şi de primejdii, socotind că astfel se păzesc cu mare grijă, darămite pe cei al căror fel de a fi şi meserie este să caute primejdia şi să-şi pună viaţa în joc de mii de ori ; şi deci, să aibă încredere în Dumnezeu, căci nu îl dăruise pe Amadis cu atîta noroc ca acum să-l părăsească.

Vestea sosirii cavalerilor a ajuns şi la încăperile reginei şi toate s-au bucurat foarte, dar, mai ales, Olinda cea

cumpătată, prietena lui Agrajes, ce aflase deja cum trecuse acesta prin încercarea bolții iubiților credincioși, și Corisanda, iubita lui don Florestan, care îl aștepta acolo, așa cum v-am povestit mai înainte.

Mabilia, foarte veselă că se întorsese fratele ei, Agrajes, s-a dus la Oriana, care stătea la una din ferestrele încăperii sale, foarte tristă, citind o carte, și i-a spus: „Doamnă, mergeți la mama voastră, că vor veni acolo de îndată don Galaor, Agrajes și Florestan". Ea i-a răspuns plîngînd și suspinînd, de parcă i s-ar fi sfîșiat inima: „Prietenă, unde vreți să mă duc? Parcă mi-am ieșit din minți, sînt mai mult moartă decît vie și uitați-vă cum arată ochii și fața mea de atîta plîns. Și, pe lîngă asta, cum m-aș uita la acești cavaleri în tovărășia cărora îl vedeam de obicei pe stăpînul meu, Amadis? Pentru numele Domnului! Vreți să mă ucideți? Căci mai greu îmi va fi să mor după asta. Ah, Amadis, bunul meu prieten, ce va face nefericita fără noroc cînd nu vă va vedea printre frații și prietenii voștri pe care îi iubiți atît de mult și cu care eram obișnuită să vă văd? Pe Dumnezeul meu, domnul meu, lipsa voastră va însemna moartea mea și așa e drept, căci din pricina mea murim împreună"; și nemaiținînd-o picioarele, s-a prăbușit într-un jilț.

Mabilia o încuraja pe cît putea, dîndu-i speranțe că domnișoara din Danemarca îi va aduce vești bune și îmbucurătoare. Oriana a spus: „Cînd acești cavaleri, ce se descurcă atît de bine în tot ceea ce fac, n-au izbutit să afle nimic despre el, după ce l-au căutat atîta timp și cu atîta dragoste, cum va putea să-l găsească această domnișoară, ce îl caută într-un singur loc?" „Nu gîndiți astfel — a spus Mabilia —, că după starea în care se află, va fugi de toată lumea, iar cînd va apărea ea, va ieși de unde stă ascuns, căci ea cunoaște taina voastră și a lui și poate să îi aducă salvarea".

Oriana, ceva mai mîngîiată și cu nițel mai mult curaj, s-a sculat cum a putut mai bine, s-a clătit pe față și a poruncit să vină Olinda, să o însoțească la mama sa, regina. Cei trei cavaleri s-au bucurat mult cînd au văzut-o și s-au îndreptat spre ea să i se închine, iar ea le-a răspuns cu prietenie. Regele i-a spus atunci lui don Galaor: „Vedeți ce zdrobită și suferindă e prietena voastră Ori-

ana ?“ „Domnule — a spus el —, sînt tare mîhnit din pricina asta şi o vom sluji cu toţii astfel încît să o ajutăm să se însănătoşească“. Oriana a răspuns rîzînd : „Bunul meu prieten Galaor, Dumnezeu, cel ce ne dă sănătate şi fericire, ne va ajuta, de va voi, şi pe mine şi pe voi, care aţi suferit o asemenea pierdere, pierzîndu-vă fratele, şi aşa să mă ajute Dumnezeu, dacă nu mi-ar fi plăcut ca muncile şi primejdiile prin care ni s-a spus că aţi trecut căutîndu-l, să fi dat roadele ce le doreaţi, atît pentru voi, cît şi pentru că regele, stăpînul meu, a fost întotdeauna bine slujit de Amadis“. „Doamnă — a spus don Galaor —, eu mă încred în Dumnezeu că, în curînd, vom avea veşti bune despre el, căci nu e el omul să se piardă cu firea cînd se loveşte de greutăţi şi nu se află pe lume cavaler atît de iscusit în a învinge primejdiile“. Oriana s-a simţit mult mai alinată auzind cele spuse de don Galaor şi, luîndu-i cu sine pe acesta şi pe don Florestan, s-a aşezat într-un jilţ, privindu-l cu mare plăcere pe don Florestan, ce semăna mult cu Amadis, dar asta o făcea să simtă şi mai tare singurătatea şi i se rupea inima de durere. Mabilia l-a chemat la ea pe Agrajes, fratele ei, şi l-a poftit să şadă lîngă ea şi Olinda, iubita lui, ce era foarte veselă şi bucuroasă după ce aflase că, de dragul ei, trecuse pe sub bolta vrăjită a îndrăgostiţilor ; şi îi dăduse de înţeles acest lucru prin felul drăgăstos în care îl primise, arătîndu-se foarte binevoitoare cu el ; Agrajes, ce o iubea mai mult ca pe sine însuşi, i-a mulţumit cu multă smerenie, neputîndu-i săruta mîinile, ca nu cumva astfel, să se afle taina iubirii lor.

Şi, pe cînd vorbeau ei aşa, au auzit nişte glasuri şi zarvă în palat şi, cînd regele a întrebat ce se întîmplă, i s-a spus că Gandalin şi piticul văzuseră scutul lui Amadis şi se porniseră pe jelit amarnic, iar mai mulţi cavaleri îi mîngîiau, „Cum — a întrebat regele —, Gandalin e aici ?“ „Da, domnule — a răspuns Florestan —, l-am întîlnit acum mai bine de două luni la poalele muntelui Sanguin, pe unde umbla să afle cîte ceva despre stăpînul lui, şi i-am spus că eu cutreierasem tot muntele, în lung şi-n lat, fără să aflu nimic, aşa că a încuviinţat, la rugămintea mea, să mă însoţească“. Regele a spus : „Îl socotesc pe Gandalin

drept unul dintre cei mai viteji scutieri din lume şi bine ar fi să-i alinăm durerea". Şi, ridicîndu-se, a pornit într-acolo ; Oriana, cînd a auzit vorbindu-se de Gandalin şi de durerea lui, s-a făcut albă la faţă şi nu se mai putea ţine pe picioare, dar don Galaor şi don Florestan au sprijinit-o şi au ridicat-o din jilţ, ca să îl poată însoţi pe rege ; Mabilia, ştiind pricina acelei slăbiciuni, s-a apropiat de ea şi şi-a petrecut braţul pe după umerii ei ; Oriana le-a spus lui Galaor şi lui Florestan : „Bunii mei prieteni, dacă nu o să vă mai văd ca să vă cinstesc cum se cuvine, nu o puneţi pe seama relei mele voinţe, ci, mai degrabă, pe seama marii mele dureri". „Doamnă — au spus ei —, e foarte firesc să fie aşa şi, pe cît e de mare dorinţa noastră de a vă sluji în toate, nu aţi avea motiv să nu ne răsplătiţi cu bunătatea şi marea voastră virtute". Şi, lăsînd-o cu Mabilia, s-au dus la rege ; Oriana s-a dus în odaia ei, unde s-a întins în pat şi a început să se zvîrcolească, gemînd şi plîngînd, chinuită de dorinţa de a şti şi a afla ce se întîmplă cu cel pe care, mai mult dintr-o toană decît cu temei, l-a îndepărtat şi l-a izgonit fără rost de lîngă ea.

Apoi, Oriana i-a spus Mabiliei „Prietenă adevărată, de cînd am sosit în această cetate a Londrei, o clipă nu m-au ocolit durerea şi frămîntările, aşa că, mi-ar plăcea, dacă sînteţi şi voi de aceeaşi părere, să ne ducem pentru cîteva zile la castelul meu de la Miraflores, care este un loc fermecător, şi, cu toate că ştiu precis că trista mea inimă nu-şi va afla odihnă niciunde, simt că acolo aş găsi mai multă linişte decît în oricare alt loc". „Doamnă — a spus Mabilia —, trebuie să plecaţi acolo, atît din pricina arătată de voi, cît şi pentru ca, dacă domnişoara din Danemarca va veni cu veştile dorite, să puteţi nu numai să vă bucuraţi de ele în voie, dar să îl bucuraţi şi pe cel ce, după tristeţea în care s-a aflat, are tot dreptul să se bucure ; iar stînd aici, nu vă veţi putea bucura nici de una, nici de alta". „Ah, pentru Dumnezeu, prietenă — a spus Oriana —, să plecăm de-ndată, fără să mai zăbovim". „Trebuie să le spuneţi tatălui şi mamei voastre, dar, cum doresc atît de mult să vă însănătoşiţi, vor face tot ce vă e pe plac".

Castelul acesta de la Miraflores era la două leghe de Londra şi, deşi mic, era cel mai încîntător loc din tot acel

ținut, căci se afla într-o pădure, la poalele unui munte, înconjurat de o livadă cu fructe de tot felul și pîlcuri de copaci falnici, ce creșteau pe un covor de iarbă smălțată cu flori de tot soiul ; castelul era frumos construit, cu săli și odăi bogat împodobite, curți cu fîntîni cu apă de cleștar, umbrite de pomi ce tot anul erau în floare ori încărcați de roade ; într-o zi, pe cînd regele se dusese la vînătoare, luîndu-le cu el pe regină și pe fiica sa, văzînd că acesteia îi place foarte mult castelul, pentru că era atît de frumos, i l-a dăruit ei. În fața castelului, cam la o aruncătură de săgeată, se ridica o mănăstire de călugărițe, construită din porunca Orianei după ce primise castelul, unde trăiau multe femei pioase. Chiar în seara aceea, Oriana le-a cerut îngăduință regelui și reginei să petreacă acolo cîteva zile, ceea ce ei au încuviințat cu bucurie.

Pe cînd regele stătea la masă, avîndu-i alături pe don Galaor, Agrajes și Florestan, le-a spus : „Bunii mei prieteni, eu mă încred în Dumnezeu că, în curînd, vom avea vești bune despre Amadis, pentru că am trimis să-l caute treizeci dintre cei mai viteji cavaleri de la curtea mea, iar dacă aceștia nu îl vor găsi, alegeți voi alții, cîți voiți, și porniți să-l căutați unde credeți, căci treaba aceasta trebuie făcută cu chibzuială. Dar vă rog să faceți asta după ce voi da o luptă pe care am hotărît-o de mult timp, cu regele Cildadan al Irlandei, rege foarte vestit pentru faptele sale de arme, căsătorit cu o fiică a regelui Abies, cel pe care l-a ucis Amadis ; lupta se va da între o sută de cavaleri de o parte și o sută de alta, iar pricina e un tribut pe care acest rege trebuie să-l plătească regilor din Marea Britanie ; s-a hotărît că, dacă învingem, tributul va fi dublat, iar regele Cildadan va rămîne vasal ; dacă vom fi învinși, Cildadan nu va mai plăti niciodată tributul ; și, după cîte am aflat de la oameni, Cildadan se pregătește să învingă, așa că vom avea nevoie de toți ai noștri și de prietenii lor".

Auzind acestea, cei trei prieteni au rămas la curte, deși împotriva voinței lor, căci mai mult doreau să pornească în căutarea lui Amadis, fiindcă, pe bună dreptate, erau tare doritori să știe ce e cu el, dar le-a fost rușine să nu-l slujească și să nu-l ajute pe rege într-o bătălie atît de însemnată și de mare.

După ce s-a strîns masa, don Florestan l-a rugat pe Gandalin să o caute pe Mabilia, şi cînd aceştia s-au văzut, nu şi-au putut stăpîni plînsul ; Gandalin i-a spus „Oh, doamnă, ce mare nedreptate a săvîrşit Oriana împotriva voastră şi a stirpei voastre, răpindu-vi-l pe cel mai viteaz cavaler din lume. Ah, ce rău aţi făcut că aţi slujit-o, căci iată în ce fel v-a răsplătit pe voi, şi, mai cu osebire, pe cel ce niciodată nu i-a greşit nici cu vorba, nici cu fapta ! Rău a făcut Dumnezeu că i-a dat asemenea frumuseţe şi toate celelalte însuşiri, dacă în ea se ascunde trădarea ; dar prin răul pe care l-a făcut atît de bine, ştiu că nimeni n-a pierdut mai mult decît ea". „Ah, Gandalin, rogu-te nu spune asta — a zis ea —, şi nici n-o crede, că greşeşti ; a făcut totul cu mare durere şi amărăciune în suflet din pricina unor vorbe auzite şi, pe bună dreptate, putea intra la bănuieli că, uitată fiind de stăpînul tău, acesta s-a îndrăgostit de alta ; şi, cu toate că scrisoarea a fost scrisă cu multă mînie, cînd a trimis-o, nu s-a gîndit că va face atîta rău ; şi poţi să mă crezi că greşeala ei s-a datorat nemăsuratei şi nespusei sale iubiri pentru el". „Dumnezeule mare — a spus Gandalin —, cum v-a lipsit judecata înţeleaptă Orianei şi vouă şi domnişoarei din Danemarca şi aţi putut gîndi că stăpînul meu o va trăda pe aceea pentru care, de ar fi rostit o vorbă mînioasă, de teamă să nu o supere, s-ar fi îngropat de viu în pămînt. Şi ce vorbe vor fi putut fi acelea încît să vă tulbure judecata înţeleaptă şi virtutea şi să îl trimiteţi la moarte pe cel mai viteaz cavaler din cîţi s-au născut ?" „Ardian, piticul, a fost de vină — a spus Mabilia —, crezînd că astfel va spori faima stăpînului său". Şi i-a povestit cum se petrecuse totul cu spada frîntă în trei bucăţi, aşa cum v-am spus în cartea întîi, adăugînd : „Şi să nu îţi închipui, Gandalin, că eu sau domnişoara din Danemarca am mai putut face ceva, căci mînia Orianei a fost atît de mare la gîndul că bărbatul pe care îl iubeşte aşa de mult o părăseşte pentru alta, că sufletul ei nu şi-a aflat odihnă pînă nu a scris acea carte, fără ştirea noastră ; căci toţi avem cîte o clipă de rătăcire, dar după ce a aflat de la Durin ce s-a întîmplat cu Amadis, ea trăieşte într-o asemenea suferinţă şi

durere, încît asta ne mai mîngîie în durerea noastră pentru Amadis".

Oriana, care stătea într-un colţ al odăii sale, auzise tot ce vorbiseră Mabilia şi Gandalin, iar cînd au încetat, a ieşit din încăpere ca şi cum nu ar fi auzit nimic şi, de cum l-a văzut pe Gandalin, a simţit un fior în inimă, i s-au muiat picioarele şi s-a lăsat să cadă într-un jilţ, plîngînd peste poate şi, de-abia putînd vorbi, a spus : „Oh, Gandalin! Dumnezeu să te ajute şi să-ţi dea fericire, fă-ţi datoria şi te vei plăti, astfel, de obligaţiile pe care le ai". „Doamnă — a spus el plîngînd —, porunciţi ce trebuie să fac". „Să mă omori — a spus ea —, pentru că eu l-am ucis pe stăpînul tău, săvîrşind o mare nedreptate, iar tu trebuie să-i răzbuni moartea, aşa cum şi el ar răzbuna-o pe a ta, dacă te-ar ucide cineva". Şi apoi şi-a pierdut cunoştinţa, de parcă sufletul i-ar fi părăsit trupul.

Gandalin era tare mîhnit şi ar fi vrut să nu fi venit acolo pentru nimic în lume. Mabilia a stropit-o cu apă pe faţă pe Oriana şi, cînd şi-a venit în fire, aceasta a oftat şi, frîngîndu-şi mîinile cu deznădejde, a spus : „Oh, Gandalin, de ce zăboveşti să faci ceea ce trebuie ? Pentru Dumnezeu, fă-o, căci tatăl tău n-ar zăbovi atît să-şi facă datoria". „Doamnă — a spus Gandalin —, ferească-mă Dumnezeu să săvîrşesc asemenea trădare, căci de-aş gîndi-o numai, ar fi cea mai mare mîrşăvie din lume, şi nu una, ci două, pentru că voi îmi sînteţi stăpînă şi Amadis îmi e stăpîn ; şi ştiu sigur că, după moartea voastră, el n-ar mai trăi nici un ceas măcar ; şi niciodată n-am gîndit, doamnă, că îmi veţi da tocmai voi asemenea sfaturi. Cu atît mai mult cu cît stăpînul meu Amadis nu e mort, pentru că, deşi a vrut să-şi ia viaţa datorită tristeţei şi suferinţei pricinuite de mînia voastră, moartea ne e dată numai de la Dumnezeu şi dacă El ar fi vrut ca Amadis să sfîrşească aşa, nu i-ar fi dat atît noroc la început, iar domnia voastră aşa să socotiţi că Dumnezeu nu îngăduie să moară atît de nedrept un om aşa de însemnat ca el".

Şi i-a mai spus şi multe altele, ca să o încurajeze ; şi vorbele lui i-au fost de folos, căci, mai înseninată, i-a zis „Bunule prieten Gandalin, eu plec mîine la Miraflores, unde îmi aştept viaţa sau moartea, după veştile pe care le voi primi ; vino să ne vezi acolo ; Mabilia va trimite

după tine ; căci îmi alungi tristeţea din inimă". „Doamnă — a spus Gandalin —, voi face tot ce porunciţi".

După care s-a despărţit de ele şi, cum trecea prin sala unde se afla regina, aceasta l-a chemat la ea şi, poftindu-l să se aşeze în faţa ei, au vorbit mult despre istoria lui Amadis şi despre marea durere ce i-o pricinuise ; şi, cum ochii i s-au umplut de lacrimi, Gandalin i-a spus : „Doamnă, e drept să vă pară atît de rău de el, căci v-a fost un slujitor de nădejde". „Mai mult un bun prieten — a spus regina — şi un apărător, deie Domnul să aflăm veşti bune despre el ca să ne alinăm durerea". Stînd acolo, Gandalin i-a văzut într-un colţ al încăperii pe don Galaor, Florestan şi Corisanda, aceasta foarte veselă ; părîndu-i-se foarte frumoasă, căci pînă atunci nu o văzuse şi nu ştia cine e, a întrebat-o pe regină cine e frumoasa doamnă ce vorbeşte cu atîta plăceree cu cei doi fraţi. Regina i-a spus cine este şi de ce venise la curte, că îl iubea pe don Florestan şi de dragul lui stătuse acolo şi îl aşteptase o vreme. Auzind aceasta, Gandalin a spus : „Dacă îl iubeşte, se poate într-adevăr mîndri că iubeşte un om foarte viteaz şi înţelept şi puţini pot spune, chiar de-ai cutreiera toată lumea, că îi stau alături întru faptele de arme şi, doamnă, dacă l-aţi cunoaşte bine pe don Florestan, n-aţi preţui mai mult pe nici un alt cavaler, căci este tare iscusit în meşteşugul armelor şi înzestrat cu toate celelalte însuşiri". „Aşa se pare — a spus regina —, şi mare nedreptate ar fi ca un bărbat înrudit cu cavaleri atît de nobili şi atît de vestiţi în meşteşugul armelor să nu se asemene cu ei".

Şi aşa stăteau la taifas regina cu Gandalin şi don Florestan cu iubita lui, dîndu-i dovezi de multă dragoste, pentru că, pe lîngă faptul că era frumoasă coz şi bogată, trăgîndu-se din neamul celor mai nobili şi mai de neam conţi din cîţi se aflau în Marea Britanie, pînă atunci nu-şi mai dăruise iubirea nimănui altcuiva ; şi, fiind de faţă şi don Galaor, hotărîseră ca ea să se întoarcă în ţinutul ei şi el, cu don Galaor şi Agrajes să o însoţească două zile de drum, să vadă dacă nu vor mai afla veşti despre Amadis, iar după bătălia pe care o hotărîse regele Lisuarte, de va rămîne în viaţă, don Florestan să plece în ţinutul ei şi să rămînă cu ea o vreme, cît mai îndelungată. „Deie Domnul — a spus ea —, să binevoiască a vă apăra şi a vă

aduce veşti bune despre Amadis, ca să vă puteţi ţine făgăduiala, căci asta mă mîngîie nespus".

Apoi, s-au dus la rege împreună cu Gandalin. Cum ştiţi, Oriana le ceruse îngăduinţa regelui şi reginei, chiar în seara aceea, să plece a doua zi la Miraflores şi aceştia încuviinţaseră şi îi porunciseră lui don Grumedan ca, în zori, să plece cu ea, Mabilia şi celelalte doamne şi domnişoare şi să le instaleze la castel, iar apoi să se întoarcă, lăsînd acolo slujitori trebuincioşi şi străji la porţile castelului. Don Grumedan a pregătit totul, aşa cum poruncise regele şi, mai înainte de răsăritul soarelui, a venit să o ia pe Oriana şi pe toate celelalte doamne şi, încă de dimineaţă devreme, au ajuns la Miraflores ; Oriana, văzînd acel loc fermecător şi îmbietor, cu flori şi trandafiri, cu izvoare şi fîntîni, a simţit că inima ei chinuită şi mîhnită îşi află odihnă, încrezîndu-se că Dumnezeu, în marea lui milă, îl va aduce aici pe cel ce îi va salva viaţa, căci fără el nu putea scăpa de moartea cea crudă. O dată ajunşi aici, Oriana a trimis poruncă Adanastei, stareţa mănăstirii, să îi aducă cheile castelului şi ale porţilor unei frumoase grădini aflate alături şi, după ce le-a încredinţat străjilor trimise acolo de tatăl ei, le-a poruncit să încuie în fiecare seară porţile castelului şi ale grădinii şi să-i dea cheile stareţei, ca aceasta să le păstreze peste noapte.

Apoi, văzîndu-se în locul acela minunat, Oriana a înălţat braţele spre cer şi a spus pentru sine : „Ah, Amadis, iubitule, acesta este locul unde îmi doresc să fiţi veşnic lîngă mine şi nu voi pleca de aici pînă nu vă voi vedea. Şi dacă acest lucru nu se va întîmpla, aici voi muri de dorul vostru. Aşa că, iubitule, mă încred în înţelepciunea voastră pentru a mă salva de la moarte ; şi dacă în alte timpuri mi-aţi fost supus şi nu mi-aţi încălcat niciodată porunca, acum, cînd am mai multă nevoie de voi, vă rog şi vă poruncesc să-mi veniţi în ajutor şi să mă scăpaţi de moarte şi, prietene bun, nu zăboviţi, vă poruncesc ca stăpînă a voastră ce mă aflu".

Şi a rămas aşa o vreme, cufundată în gînduri şi vorbind cu Amadis de parcă l-ar fi avut în faţa ochilor ; Mabilia, însă, a luat-o de mînă şi a aşezat-o într-un jilţ ce poruncise să-i fie adus lîngă o frumoasă fîntînă ; de acolo, Oriana a plecat apoi în încăperile ei, nespus de frumoase,

în fața cărora se afla o curte cu trei copaci ce umbreau tot locul, fără să lase să treacă vreo rază de soare. Oriana i-a spus Mabiliei : „Să știți că am poruncit să ni se aducă cheile în timpul zilei, pentru că vreau să i le dau lui Gandalin să ne mai facă un rînd, ca de-oi avea norocul să vină Amadis, să-l putem primi în castel prin grădină". „E o hotărîre înțeleaptă", a spus Mabilia.

În ziua aceea și în noaptea ce-a urmat s-au odihnit, deși o așteptau cu multă nerăbdare pe domnișoara din Danemarca. A doua zi, a sosit Gandalin și straja de la poartă i-a spus Mabiliei că un scutier vrea să-i vorbească. Oriana i-a spus „Deschideți-i poarta lui Gandalin, că este un scutier viteaz și a copilărit împreună cu noi, iar, pe deasupra, e frate de lapte cu Amadis, Dumnezeu să-l apere de rele". „Să dea Domnul — a spus străjerul —, că mare pierdere ar fi și mare pagubă pentru toată lumea, dacă ar pieri un cavaler atît de viteaz, de drept și de iscusit în luptă". „Adevăr grăit-ai — a spus Oriana —, dar acum du-te și deschide-i lui Gandalin" ; apoi, întorcîndu-se spre Mabilia, i-a spus „Vedeți, prietenă, cît este de iubit și prețuit Amadis de toată lumea, chiar și de oamenii simpli, ce nu înțeleg prea multe ?" „Văd prea bine", a răspuns Mabilia. „Ce-mi mai rămîne atunci de făcut — a spus ea — decît să mor, dacă eu am fost pricina morții unui om atît de iubit și de prețuit de toți, care mă iubea și mă prețuia pe mine mai mult decît pe sine însuși, blestemat fie ceasul cînd m-am născut, căci cu nebunia și bănuielile mele rău-voitoare am săvîrșit asemenea nedreptate". „Lăsați aceste gînduri — a spus Mabilia — și nu vă pierdeți speranța, căci ceea ce faceți nu vă e de nici un folos în îndreptarea lucrurilor".

În timpul acesta, a intrat Gandalin, primit cu bucurie de ele și, după ce Oriana l-a poftit să stea lîngă ea, i-a povestit cum a trimis-o pe domnișoara din Danemarca cu o carte pentru Amadis și ce trebuia să-i spună prin viu grai, iar apoi a adăugat „Gandalin, crezi că mă va ierta ?" „Doamnă, ce vorbe sînt astea ? — a spus el. Se pare că nu știți ce-i în sufletul lui, că, pe Dumnezeul meu, la cea mai mică vorbă a voastră din acea carte ar fi în stare să se lase îngropat de viu, dacă i-o porunciți, darmite să

vină cînd îl chemați, și, cu atît mai mult cînd solia i-o aduce domnișoara din Danemarca ; și, doamnă, să știți că mult mă bucur de cele auzite, pentru că, și de l-ar căuta o lume întreagă, n-ar izbuti mai mult decît o domnișoară singură, și dacă s-a ascuns el de mine, nu cred că va vrea să se arate altcuiva. Iar domnia voastră, cu nădejdea veștilor bune pe care le veți primi, străduiți-vă să vă simțiți mai bine, pentru că de va veni și va vedea cum vi s-a ofilit frumusețea, va fugi de voi". Orianei i-au plăcut mult vorbele lui Gandalin și, rîzînd, a spus : „Așa de urîtă îți par ?" Iar el i-a răspuns „Atît de urîtă, încît ar trebui să vă ascundeți undeva unde să nu vă vadă nimeni". „De-asta am venit aici, la castel — a spus ea —, că dacă Amadis sosește cumva și vrea să fugă de mine, să nu poată". „Măcar de l-aș vedea în temnița asta — a spus Gandalin — și scăpat din cealaltă, unde îl ține înlănțuit iubirea pentru voi". Apoi, domnițele i-au dat cheile și i-au spus să mai facă un rînd pentru ca, atunci cînd va veni stăpînul său, așa cum nădăjduiau, Oriana să poată împlini fără zăbavă ceea ce îi va spune el și să poată fi împreună. Gandalin le-a luat și a plecat la Londra, unde a mai făcut un rînd la fel, de nu se deosebeau decît prin aceea că primele erau vechi, iar celelalte noi. Mabilia i-a arătat Orianei cheile și a spus „Doamnă, cu ajutorul lor veți fi împreună cu acela ce nu poate trăi fără voi și, de vreme ce am sfîrșit cina și toată lumea din castel s-a culcat, haideți să le încercăm". „Haide — a spus Oriana —, și să dea Domnul, în marea lui milă, ca aceste chei să îndrepte ceea ce a stricat puțina mea judecată". Și, luîndu-se de mînă, au pornit singure, pe întuneric, spre porțile castelului dinspre grădină, cum ați auzit, și, ajungînd în dreptul primei, Oriana a spus „Doamne, prietenă, sînt moartă de frică și nu mai am putere să merg cu voi". Mabilia a luat-o de mînă și i-a spus „Nu vă temeți de nimic cînd sînteți cu mine, că vă va ocroti verișoara celui mai viteaz cavaler din lume și acum mă aflu în slujba lui ; urmați-mă fără teamă". Oriana nu și-a putut stăpîni rîsul și a spus „Ei, atunci, dacă sînt ocrotită de voi, nu trebuie să mă tem, căci am încredere în marea voastră vitejie în luptă". „Dacă recunoașteți asta — a spus Ma-

bilia —, să mergem înainte şi veţi vedea cum voi duce la capăt această încercare, iar de nu izbutesc, jur ca tot anul acesta să nu mai port scut şi să nu mai încing spada". Şi, ţinîndu-se de mînă şi rîzînd, au ajuns la prima portiţă, pe care au deschis-o fără nici o greutate, şi la fel şi pe a doua, aşa că în faţă li s-a întins întreaga grădină. Oriana a spus : „Ce facem dacă Amadis n-o să poată trece zidul grădinii, că e destul de înalt ?" „Nu vă faceţi griji — a spus Mabilia —, că l-am cercetat şi eu şi în colţul unde zidul se împreună cu castelul, dacă propteşte o bucată de lemn din afară, iar noi îi întindem mîna, se poate căţăra fără mare greutate ; dar asta vă priveşte, căci voi veţi fi răsplătită". Oriana a apucat-o de păr şi s-au tăvălit amîndouă pe jos, rîzînd în hohote şi jucîndu-se vesele foarte, o bucată de vreme, apoi, au încuiat porţile la loc şi s-au dus să se culce ; pe cînd se băga în pat, Mabilia i-a spus Orianei : „Să dea Dumnezeu, doamnă, să vă întîlniţi cu acel deznădăjduit nefericit, căci mult bine i-ar face". Oriana a răspuns : „Binevoiască Domnul, în bunătatea lui, să se milostivească de noi şi de el". „Dinspre Dumnezeu nu vă faceţi griji — a zis Mabilia —, căci El va face totul întru slava sa ; voi, însă, mîncaţi şi dormiţi, pentru ca frumuseţea voastră să recîştige tot ce a pierdut, cum v-a spus Gandalin".

Astfel au adormit în noaptea aceea, mai liniştite decît în cele trecute şi, dimineaţa, după ce au ascultat liturghia, au ieşit în curtea cu fîntîni frumoase, tocmai cînd sosea Gandalin care, la porunca lor, venea în fiecare zi de la Londra să le vadă şi, luîndu-l cu ele, s-au dus în curtea cu cei trei copaci falnici, unde i-au povestit că încercaseră cheile şi ce spusese Mabilia, şi au rîs cu toţii ; el le-a povestit cîte i se întîmplaseră lui Amadis, spunîndu-le cum, vrînd el să-i potolească durerea, i-a vorbit urît despre Oriana şi cum Amadis, furios din pricina asta, a vrut să-l ucidă, iar apoi, din aceeaşi pricină, văzîndu-l dormind, i-a ascuns şaua şi frîul şi l-a lăsat în mijlocul pădurii, unde nu mai putea afla nimic despre el, şi a adăugat : „Doamnă, pe cît de mare a fost minciuna pe care am spus-o despre voi, pe atît de mare mi-a fost pedeapsa bine meritată, căci, trezindu-mă, am văzut că a plecat fără mine, şi,

dacă aș fi avut o armă, neîndoielnic mi-aș fi luat viața". Oriana a zis : „Ah, pentru Dumnezeu, Gandalin, nu mai spune nimic, căci sînt sigură că mă iubește fără prefăcătorie și mi se sfîșie inima, căci viața sau moartea ce le voi primi o dată cu veștile bune sau rele despre el, aș vrea să vină împreună și să nu mai trec prin chinurile și durerile din trecut".

CAPITOLUL LIV

Cum, pe cînd regele Lisuarte stătea la masă, a intrat un cavaler străin, în armură, și l-a chemat la luptă pe rege și toată curtea sa, și despre ce s-a petrecut între el și Florestan ; cum a fost alinată durerea Orianei și regăsit Amadis

Pe cînt regele Lisuarte sfîrșise masa, după ce se strînsese totul și don Galaor, don Florestan și Agrajes voiau să-și ia rămas bun de la el ca să plece cu Corisanda, pe ușă a intrat un cavaler străin, în armură, avînd doar capul și mîinile descoperite, cu doi scutieri în urma lui. În mînă ținea un înscris cu cinci peceți, pe care, îngenunchind, l-a înmînat regelui și a zis : „Citiți această carte și apoi vă voi spune pentru ce am venit". Regele a citit-o și, văzînd că înscrisul îl împuternicește pe cavaler să vorbească, a zis : „Acum, puteți spune ce doriți". „Maiestate — a spus cavalerul —, te chem la luptă pe tine și pe toți vasalii și prietenii tăi, în numele lui Famongomadan, uriașul de la Lacul care fierbe, al lui Cartadaque, nepotul său, uriașul de pe Muntele Vrăjit, al lui Madanfabul, cumnatul său, uriașul de la Turnul Roșu, în numele lui don Cuadragante, fratele regelui Abies al Irlandei, și al lui Arcalaus Vrăjitorul. Aceștia îți trimit vorbă că vor să te ucidă atît pe tine, cît și pe toți cei ce-ți sînt vasali, și îți fac cunoscut că, împreună cu toți marii lor prieteni, vor lupta împotriva ta

și alături de regele Cildadan, în bătălia pe care ai hotărît-o, dar că, de te învoiești ca fiica ta, Oriana, să-i fie domnișoară de onoare și să o slujească pe Madasima, prea frumoasa fată a lui Famongomadan, nu te mai cheamă la luptă și nu-ți vor fi dușmani, ci, dimpotrivă, i-o vor da de soție pe Oriana lui Basagante, fiul său, cînd va veni vremea, căci acesta este de neam mare și va ști să cîrmuiască țara ta și țara lui. Și-acum, maiestate, alege : ori pacea, așa cum o doresc ei, ori cel mai cumplit război cu niște bărbați așa puternici".

Regele i-a răspuns rîzînd, nepunînd mare preț pe această chemare la război : „Cavalere, mai bine o bătălie primejdioasă decît o pace rușinoasă, căci greu mi-ar fi să dau socoteală Celui de Sus, care m-a înălțat la acest rang, dacă, lipsindu-mi curajul, mi-aș terfeli numele fără rușine și l-aș cufunda în mocirlă ; iar acum, puteți pleca ; și spuneți-le că mai degrabă vreau să mă războiesc cu ei în fiecare zi și, în cele din urmă, să mor în luptă, decît să fac o pace așa cum vor ei ; și spuneți-mi unde vor putea fi găsiți, pentru ca unul din cavalerii mei să le ducă răspunsul pe care l-ați auzit". „Oricine îi va căuta — a spus cavalerul —, îi va găsi la Lacul care fierbe, ce se află pe insula numită Mongaza ; și tot acolo vor fi și cei ce vor lua parte la luptă". „Nu știu — a spus regele — dacă acest cavaler se va afla în siguranță venind acolo, cunoscînd eu felul de a fi și firea uriașilor". „De asta să nu vă îndoiți — a spus el —, că acolo unde se află Cuadragante nu se săvîrșesc mîrșăvii, și de asta răspund eu". „Așa să dea Dumnezeu — a spus regele —, dar rogu-vă, spuneți-mi care vă e numele". „Domnule — a spus el —, mă numesc Landin și sînt nepotul lui don Cuadragante, fiul sorei lui ; am venit aici ca să răzbunăm moartea regelui Abies al Irlandei și ne pare rău că nu îl putem găsi pe cel care l-a ucis, și nici nu știm dacă e mort ori trăiește". „Așa este — a spus regele —, dar deie Domnul să aflați că e teafăr și nevătămat, că după aceea, toate vor fi spre bine". „Știu de ce spuneți asta — a zis Landin —, pentru că socotiți că acesta este cel mai viteaz cavaler din cîți ați văzut ; dar oricine ar fi el, mă veți întîlni în bătălia voastră cu regele Cildadan și acolo veți vedea faptele mele vitejești, întru

cît mai greaua voastră înfrîngere, de îmi va sta în puteri". „Rău îmi pare de ceea ce spuneți — a zis regele —, căci mai curînd v-aș fi vrut în slujba mea, dar sînt sigur că nu vă vor lipsi cavalerii cu care să luptați". „Nici lor — a spus cavalerul —, un adversar care să le stea împotrivă pînă la moarte".

Auzind aceasta, don Florestan s-a înfuriat, cu atît mai mult cu cît cavalerul îndrăznea să îl caute pe fratele său, Amadis, așa că i-a spus „Cavalere, eu nu sînt din această țară și nici vasal al regelui, așa că pe noi doi nu ne privește nimic din toate cîte i le-ați spus lui și, tot de aceea, nu am cuvînt aici, pentru că la curtea sa se află mulți alții care pot să vorbească și să făptuiască mai bine decît mine ; dar fiindcă ați spus că îl căutați pe Amadis și nu l-ați găsit, ceea ce eu cred că nu e spre răul vostru, dacă doriți, luptați-vă cu mine, căci sînt fratele lui și mă numesc don Florestan ; și de veți fi învins, nu-l veți mai căuta pe Amadis, iar dacă mă veți omorî, vă veți ostoi în parte mînia și veți spăla oarecum rușinea ; vreau să mă lupt cu voi pentru că durerea pe care o simțiți pentru regele Abies, întocmai, ba chiar mult sporită, o va simți Amadis pentru moartea mea".

„Don Florestan — a răspuns Landin —, văd bine că doriți să luptați, dar eu mă feresc pe cît pot de așa ceva, pentru că trebuie să mă întorc cu răspunsul la această solie în ziua sorocită și fiindcă cei ce m-au trimis m-au pus să jur că mă voi feri de orice înfruntare ; dar, dacă scap cu viață, mă voi bate cu voi în ziua pe care o vom hotărî". „Landin — a spus don Florestan —, ați vorbit ca un cavaler viteaz și cinstit, căci mesagerii ce duc astfel de solii trebuie să-și înfrîngă propria voință pentru a se supune celor a căror solie o duc, căci, altminteri, chiar de ați putea să vă apărați onoarea, a celorlalți ar putea fi știrbită din pricina întîrzierii voastre, și voi ați purta toată vina ; de aceea mă învoiesc să facem cum ați spus". Și, scoțîndu-și mănușile, i le-a dat regelui ca gaj, iar Landin i-a dat poala loricii, hotărînd amîndoi să se lupte după treizeci de zile de la sfîrșitul bătăliei dintre regi.

Regele i-a poruncit, apoi, unui cavaler, slujitor de-al său, pe numele lui Filispinel, să îl însoțească pe Landin, ca să îi cheme la luptă pe cei ce îi trimiseseră provocarea.

După plecarea celor doi cavaleri, cum aţi auzit, regele a rămas de vorbă cu don Galaor, Florestan şi Agrajes şi cu alţi mulţi cavaleri ce se aflau la palat şi le-a spus : „Vreau să vă arăt ceva ce o să vă facă plăcere". Şi a poruncit să fie chemată fiica sa, Leonoreta, cu toate micile ei domnişoare, să vină să danseze, cum făceau adesea, ceea ce nu le mai poruncise de cînd primise vestea dispariţiei lui Amadis ; regele i-a spus fetei : „Fiica mea, cîntaţi-ne cîntecul compus de Amadis pentru a vă arăta iubirea lui, pe cînd era cavalerul vostru". Fetiţa împreună cu celelalte copile au început să cînte şi cîntecul glăsuia aşa :

Leonoreta, făr' de roze,
mai dalbă ca orice floare
făr'de roze-n obrăjori,
iubirea o să mă omoare.

Ghinionul mă urmăreşte
căci, smintit, m-am avîntat
şi vă iubesc nebuneşte ;
iubirea-mi nu conteneşte
şi-acum nu mai pot scăpa
de voi prea frumoasa mea ;
şi cînd dor simt, cînd lungoare,
făr'de roze-n obrăjori,
iubirea o să mă omoare.

Cînd pe toate le privesc
eu doresc
doar pe voi să vă slujesc,
deşi văd că e-n zadar
să aştept al vostru dar.
Nu fug, nu plec, căci aştept
ca doamna-mi cu dor în piept
spre mine ochii să-şi coboare ;
şi făr'de roze-n obrăjori,
iubirea o să mă omoare.

Deşi bocetul meu pare
că e, doamnă, pentru voi,

alta e învingătoare,
alta-i mai ucigătoare,
și mi ia viața înapoi.
Ea are toată puterea
și, de asta îi e vrerea,
fără să am nici o vină,
de viu poate să mă-ngroape
în pămînt, fără lumină,
acolo să-mi plîng durerea.

Vreau să vă spun de ce a compus Amadis acest cîntecel pentru infanta Leonoreta. Într-o zi, pe cînd Amadis stătea de vorbă cu regina Brisena, Oriana, Mabilia și Olinda i-au spus Leonoretei să-i ceară lui Amadis să fie cavalerul ei și s-o slujească plin de credință, fără să se mai uite la altă femeie. Ea s-a dus la el și i-a spus ce o învățaseră. Auzind-o, Amadis și regina au rîs cu poftă, și Amadis, luînd-o în brațe și așezînd-o într-un jilț, i-a spus : „Dacă doriți să fiu cavalerul vostru, dați-mi un giuvaier de-al vostru, ca lumea să știe că vă sînt slujitor". Ea și-a scos din păr o agrafă de aur cu nestemate deosebit de frumoase și i-a dat-o. Toți au început să rîdă văzînd că fetița luase atît de în serios ceea ce i se spusese în glumă și, cum Amadis a rămas să-i fie cavaler, a compus cîntecelul pe care l-ați auzit. Cînd au venit să cînte, ea și micile ei domnișoare aveau toate ghirlande de flori pe cap și erau îmbrăcate în straie bogate, toate la fel ca Leonoreta ; aceasta era foarte frumoasă, dar nu ca Oriana, căci ea nu avea pereche în lume, și, după o vreme, așa cum o să aflați mai departe, a ajuns împărătească a Romei ; micile ei domnișoare de onoare, douăsprezece la număr, erau toate fiice de duci și conți și ale altor mari seniori, și cîntau atît de frumos și bine acel cîntec, încît regele și cavalerii l-au ascultat cu multă plăcere.

După ce au cîntat o vreme, au îngenuncheat în fața regelui și apoi s-au dus la regină. Don Galaor, don Florestan și Agrajes i-au cerut încuviințarea regelui să plece cu Corisanda ; regele i-a luat deoparte, într-un colț al încăperii, și le-a spus : „Prieteni, nu se află alți trei pe lume în care să-mi pun atîta nădejde ca în voi și sorocul bătăliei

se apropie, căci va fi în prima săptămînă a lui august, şi aţi auzit deja cine va lupta împotriva mea ; iar aceştia vor aduce cu ei şi pe alţii, foarte viteji şi puternici în luptă, aşa cum sînt uriaşii de felul şi firea lor ; de aceea, vă rog mult ca pînă la acest soroc să nu vă îngăduiţi alte lupte ori isprăvi cavalereşti ce ar putea să vă împiedice să fiţi alături de mine în bătălia aceasta, căci duşmanii mei sînt puternici şi îmi doresc moartea, şi mare ruşine mi-aţi face pe nedrept, fiindcă eu îmi pun nădejdea în Dumnezeu că, datorită marii voastre vitejii, şi a tuturor celorlalţi ce mă slujesc, curajul şi forţa duşmanilor noştri nu vor fi atît de mari încît, pînă la urmă, să nu-i învingem, să nu-i zdrobim şi să nu-i facem de ruşine". „Seniore — au spus ei —, pentru un lucru atît de însemnat şi de toată lumea ştiut, ca această bătălie, nu e nevoie să fim rugaţi, căci, şi dacă ne-ar lipsi dorinţa şi bunăvoinţa de a vă sluji, nu ne-ar lipsi marea dorinţă de a lua parte la o asemenea bătălie, în care inimile noastre viteze şi voinţele noastre vor găsi ceea ce caută pe multe şi străine meleaguri, şi anume, să înfrunte mari primejdii, pentru ca, învingîndu-le, să cucerească gloria spre care năzuiesc, iar dacă ar fi învinse, să-şi împlinească ţelul pentru care s-au născut ; aşa că ne vom întoarce iute, iar în acest răstimp, încurajaţi-i şi întăriţi-i pe cavalerii voştri, căci la cei ce fac un lucru cu mare dragoste şi din suflet, slabele puteri se preschimbă în forţă nemăsurată". Şi au plecat de la palat, cu armurile pe ei, călare, au luat-o pe Corisanda şi au părăsit Londra. Gandalin, care fusese de faţă şi văzuse totul, a plecat de îndată la Miraflores, să le povestească Orianei şi Mabiliei noutăţile şi să le spună că cei trei cavaleri le trimit adînci plecăciuni. Oriana a spus : „Acum, Corisanda e copleşită de bucurie, pentru că îl are alături pe don Florestan, pe care îl iubeşte atît de mult, şi Dumnezeu să-l ţină alături de ea întotdeauna, că e femeie tare bună" ; şi a început să ofteze, ochii i s-au umplut de lacrimi şi a continuat „Oh, Doamne ! De ce nu te învoieşti să-l văd şi eu, o zi măcar, pe Amadis ? Oh, Doamne! Fie-ţi milă şi ia-mă de pe lume, nu mă mai lăsa să trăiesc în această suferinţă şi durere !"

Lui Gandalin i s-a făcut foarte milă de ea, dar s-a prefăcut supărat și a spus „Doamnă, o să mă faceți să nu mai vreau să vă văd, pentru că noi așteptăm vești bune, trimise de Dumnezeu, iar voi ne îndemnați la deznădejde". Oriana și-a șters ochii de lacrimi și i-a spus „Ah, Gandalin, nu te plînge, că dacă aș putea face ceva, cu drag aș face, dar și de mă arăt veselă, inima nu încetează să-mi plîngă, și de n-ar fi nădejdea, așa cum ai spus și tu, crezi că aș mai avea putere chiar și să mă scol de jos ? Dar ia spune-mi, acum ce va face regele, tatăl meu, neavîndu-l pe Amadis în această bătălie ?" „Doamnă — a răspuns el —, stăpînul meu nu poate fi ascuns într-o văgăună atît de îndepărtată încît să nu-i ajungă la urechi vestea despre un lucru așa de însemnat ; și cine se îndoiește că, știind ce vi s-ar întîmpla dacă tatăl vostru ar fi învins, nu va veni să-și pună brațul în slujba voastră ? Căci chiar dacă, din pricina poruncii voastre, n-ar îndrăzni să vi se arate, s-ar arăta acolo unde ar ști că vă poate sluji și dobîndi iertarea pentru greșeala pe care n-a săvîrșit-o și nici n-a gîndit să o săvîrșească". „Să dea Dumnezeu — a spus Oriana — să fie așa cum gîndești tu". Și pe cînd vorbeau ei așa, a intrat în fugă o copilă, spunînd : „Stăpînă, iată, a venit domnișoara din Danemarca și aduce daruri bogate". Pe Oriana a trecut-o un fior prin inimă și i-a perit glasul, fiind atît de tulburată, de parcă ar fi așteptat să i se spună că i se aduce viața ori moartea ; Mabilia, văzînd-o astfel, i-a spus fetei „Du-te și spune-i domnișoarei să vină aici, singură, că am vrea să o vedem doar pe ea". Asta pentru că nu voia să vadă nimeni marea suferință ori marea bucurie a Orianei, după cum ar fi fost veștile aduse; copila a plecat să-i spună domnișoarei ce i se poruncise ; Mabilia și Gandalin erau pierîți cu totul, neștiind și nebănuind ce vești aduce domnișoara ; ea, însă, a intrat veselă și plină de voie bună și, îngenunchind în fața Orianei, i-a dat o carte și i-a spus „Stăpînă, iată vești ce vă vor face mare plăcere și să știți că am îndeplinit toate poruncile voastre, așa cum ați dorit ; dar, mai bine citiți această carte să vedeți de e scrisă de mîna lui Amadis". Ea a luat-o, dar îi tremurau așa de tare mîinile de prea multă bucurie, încît a scăpat-o pe jos ; după ce s-a mai liniștit puțin, a

deschis-o şi a găsit inelul pe care dînsa i-l trimisese lui Amadis prin Gandalin, cînd se luptase cu Dardan la Vindilisora, şi, recunoscîndu-l, l-a sărutat de mai multe ori şi a spus : „Binecuvîntat ceasul în care ai fost făcut, căci ai adus atîta bucurie şi mulţumire trecînd de pe o mînă pe alta". Apoi şi l-a pus în deget şi, citind acele rînduri pline de umilinţă şi adîncă recunoştinţă pentru că îşi amintise de el, preschimbîndu-i astfel moartea în viaţă, inima i s-a umplut de fericire şi, înălţînd braţele, a spus : „Oh, stăpîne al lumii, care îndrepţi toate lucrurile, fii binecuvîntat pentru că m-ai ajutat şi m-ai salvat de la moartea ce era atît de aproape !" ; apoi, poftind-o pe domnişoara din Danemarca să şadă în faţa ei, i-a spus : „Prietenă, acum, povestiţi-mi cum l-aţi găsit, ce aţi făcut cît aţi stat cu el şi unde l-aţi lăsat". Ea a povestit cum l-a căutat în Scoţia şi cum, pe cînd se întorcea tare amărîtă, furtuna cumplită de pe mare a silit-o să se adăpostească pe Stînca Săracului, unde l-a găsit pe Amadis ; şi a mai povestit tot ce se întîmplase cu el acolo şi ce mult s-a bucurat primind cartea de la ea, precum şi unde l-a lăsat, în aşteptarea poruncilor ei. Dar cînd a ajuns cu istorisirea la apropiata lui moarte, spunîndu-le că arăta atît de groaznic că nu l-a putut recunoaşte decît după cicatricea de pe faţă, că îşi schimbase numele şi că Durin stătuse împreună cu el trei zile fără să-l recunoască, Orianei i s-a făcut milă nespusă. Şi după ce şi-a încheiat povestea, Oriana a zis : „Pentru Dumnezeu, prietenă, de îndată trebuie să-i daţi de veste să vină, dar, spuneţi-mi cum să facem". „Vă spun — a răspuns ea. Am lăsat înadins două giuvaieruri dintre darurile pe care le aduc, ca să-l putem trimite pe Durin, chipurile, după ele, şi astfel să îi ducă veşti de la voi." „Aţi făcut foarte bine — a spus ea —, iar acum, o să-mi înmînaţi darurile aduse, de faţă cu toţi cei de aici, şi-o să spuneţi că le-aţi uitat pe cele pentru Mabilia, aşa cum am hotărît". Apoi, i-au povestit domnişoarei din Danemarca despre Corisanda, care le vorbise de Amadis, spunîndu-le că se numeşte Frumosul Întunecat, fără să ştie cine e. „E adevărat că aşa îşi spune — a răspuns domnişoara — şi a zis că nu-şi va schimba acest nume pînă nu vă va vedea şi nu îi veţi porunci ce trebuie să facă". I-au mai spus că au

un rînd de chei de la porţile dinspre grădină, şi apoi l-au chemat pe Durin, să-i arate în ce loc să îl aducă pe Frumosul Întunecat cînd va veni, şi i-au poruncit să plece pe dată după dînsul. Dar n-a fost nevoie să-i spună de două ori, pentru că, fiind încă mîhnit că el îi adusese lui Amadis scrisoarea nefericită, din pricina căreia ajunsese în pragul morţii, sperînd că acum totul se va îndrepta şi va fi bine, a primit să plece cu multă bucurie în inimă, sărutîndu-i mîinile Orianei pentru că îl trimite pe el ; totodată, au hotărît ca Mabilia, de faţă cu toată lumea, să-l roage să se ducă după acele daruri, iar el să se arate fără chef, ca şi cum i-ar fi greu să o facă, pentru ca nimeni să nu bănuiască ceva. Şi au făcut întocmai ; cînd Mabilia l-a rugat de faţă cu toată lumea să-i aducă darurile, el s-a arătat furios foarte şi, fără chef, i-a spus : „Să ştiţi doamnă, că o să mă duc fiindcă darurile sînt pentru voi, că de-ar fi fost de la regină pentru Oriana, n-aş fi făcut-o, fiindcă am îndurat destule chinuri pe drumul ăsta". „Prietene Durin, oricît de bine ne-aţi sluji, nu se cade să vorbiţi despre serviciile pe care ni le-aţi adus, făcîndu-ne, astfel, să nu vă mai fim recunoscătoare". „Ba aşa voi face — a spus Durin — ori de cîte ori îmi veţi porunci să vă slujesc, căci dorinţele voastre preţuiesc la fel de mult ca serviciile mele". Toţi au rîs cu poftă de furia lui Durin şi de răspunsul său, iar acesta i-a spus Mabiliei : „Doamnă, fiindcă dorinţa voastră este să merg eu, voi pleca chiar mîine". Şi, luîndu-şi rămas bun de la toţi, a plecat cu Gandalin să doarmă în cetate ; Gandalin l-a rugat să îi transmită multe salutări vărului său, Enil, şi să îl roage, din partea lui, să vină să-l vadă, dacă poate, că vrea să vorbească anumite lucruri cu el ; şi, de asemenea, să îl roage, cît timp îl va mai însoţi pe acel cavaler, să mai întrebe de Amadis. Toate acestea i le spusese ca, dacă Amadis voia să rămînă mai departe necunoscut şi să scape cumva de Enil, să o poată face sub motiv că îl trimite să îl vadă pe vărul său. Vorbind aşa, au ajuns la Londra şi, a doua zi de dimineaţă, Durin şi-a încălecat calul şi a pornit la drum spre locul unde îl lăsase pe Frumosul Întunecat ; dar, mai înainte, a umblat să afle toate veştile de la curte, ca să i le poată povesti.

CAPITOLUL LV

Cum şi-a comandat Frumosul Întunecat arme şi s-a pregătit de drum, ca să se ducă să o vadă pe doamna sa, Oriana, şi despre peripeţiile prin care a trecut în timpul acestei călătorii

Întorcîndu-ne la Frumosul Întunecat, care rămăsese la mănăstirea de maici aşteptînd veşti de la doamna sa, povestea spune că, bucuros acum, înzdrăvenit bine şi cu puterile redobîndite, l-a trimis pe Enil în cetatea ce se afla în apropiere să îi comande arme al căror herb să fie un cîmp verde şi pe el mulţi lei mici de aur, cîţi aveau să încapă, iar deasupra deviza sa, şi să îi cumpere un cal, o spadă şi cea mai bună armură pe care o va găsi. Enil s-a dus în cetate şi a făcut toate cîte i s-au poruncit, aşa că, în douăzeci de zile, totul a fost gata aşa cum voise. Cam tot atunci a sosit şi Durin cu veştile ce l-au bucurat nespus pe Frumosul Întunecat ; şi întrebîndu-l pe Durin, de faţă cu Enil, cum îi merge bunei domnişoare din Danemarca, sora sa, şi cum călătorise, acesta i-a răspuns că domnişoara îi transmite multe salutări şi că el venise după două giuvaieruri pe care le uitase sora lui în locul unde poposiseră ; apoi i-a spus lui Enil că vărul lui îl salută cu drag şi toate cîte mai trebuia să îi spună. Frumosul Întunecat l-a întrebat pe Enil cine e acel Gandalin. „Un scutier, văr cu mine — a răspuns el —, care multă vreme l-a slujit pe un cavaler, pe numele lui Amadis de Gaula". Apoi, Frumosul Întunecat, luîndu-l cu el pe Durin la o plimbare prin curte, l-a întrebat felurite lucruri despre sora sa, dar, de cum s-au mai depărtat, Durin i-a încredinţat veştile de la doamna sa, şi anume că îl aşteaptă la Miraflores şi că a pregătit totul ca el să poată sta acolo cu ea pe ascuns; apoi i-a povestit că fraţii săi şi Agrajes se află la curte şi vor lua parte la bătălia hotărîtă de regele Lisuárte cu regele Cildadan al Irlandei, precum şi despre chemarea la luptă făcută de Famongomadan şi ceilalţi uriaşi şi cavaleri şi cum aceştia i-au cerut-o regelui pe Oriana, să-i fie dom-

nișoară de onoare Madasimei și să se mărite cu Basagante, feciorul lui Famongomadan. Cînd a auzit asta Frumosul Întunecat, tot trupul a început să-i tremure de mînie, iar sîngele îi clocotea de furie și, în sinea lui, și-a zis că, după ce o va vedea pe doamna sa, nu se va mai înfrunta cu nimeni și nu va mai porni în nici o aventură, pînă nu îl va găsi pe Famongomadan și nu se va lupta cu el pe viață și pe moarte pentru ceea ce spusese despre Oriana.

După ce Durin i-a istorisit toate cîte le-ați auzit, a luat darurile și, despărțindu-se de Amadis, a plecat înapoi vesel foarte că se sfîrșise totul așa cum dorise.

Frumosul Întunecat a rămas să îi mulțumească lui Dumnezeu pentru că îi venise în ajutor, dăruindu-i din nou bunăvoința doamnei sale, căci, atunci cînd o pierduse, viața lui ajunsese să atîrne de un fir de păr, așa cum v-am povestit ; apoi, în noptea aceea, luîndu-și rămas bun de la măicuțe, cam cu un ceas înainte de ivirea zorilor, cu armura nouă cu blazon verde, călare pe un cal frumos și vînjos, însoțit de Enil, care îi ducea scutul, coiful și lancea, a pornit la drum pentru a se întîlni cu doamna sa, atît de iubită de el ; și tot umblînd el așa, cînd s-a luminat bine de ziuă, și-a împuns zdravăn calul cu pintenii și l-a jucat în frîu în așa fel încît Enil, care îl privea, a rămas uluit și a spus „Domnule, nu știu cît de vitează vă e inima, dar n-am văzut în viața mea un cavaler atît de chipeș și iscusit ca domnia voastră". „Inimile oamenilor — a spus Frumosul Întunecat — săvîrșesc faptele bune, nu înfățișarea lor frumoasă, dar cui i le dă Dumnezeu pe amîndouă, frumos dar îi face ; și dacă acum ai judecat înfățișarea, judecă inima după cele ce vei vedea, căci o meriți".

Așa mergea, vorbind și glumind cu Enil, căci se risipise marea negură în care se aflase și se bucura iarăși, că fără bucurie n-ar fi putut trăi. Și-a umblat el așa pînă la lăsarea nopții, cînd a mas în casa unui cavaler bătrîn, unde a fost primit cu multă cinstire, iar a doua zi a plecat mai departe, punîndu-și coiful pe cap ca să nu fie recunoscut ; și a mers șapte zile, fără să i se întîmple nimic deosebit ; dar într-a opta zi, pe cînd trecea pe la poalele unor munți, a văzut venind pe un drum lăturalnic un cavaler atît de înalt și voinic, că părea un uriaș, călare pe un cal mare, șarg, urmat de doi scutieri ce îi purtau ar-

mele ; şi cînd s-a apropiat de Frumosul Întunecat, cavalerul uriaş i-a spus, vorbind tare : „Domnule cavaler, opriţi-vă şi nu mai faceţi un pas înainte pînă nu-mi veţi spune ce doresc să ştiu". Frumosul Întunecat s-a oprit în loc, în mijlocul unei cîmpii întinse prin care trecea şi, privind scutul cavalerului, a văzut că are pe el trei flori aurii pe un cîmp siniliu şi a ştiut că este don Cuadragante, pentru că mai văzuse un scut la fel pe Insula Ferecată, cel aşezat cel mai sus deasupra celorlalte, ca semn că acela fusese cel mai brav în încercarea încăperii vrăjite ; şi s-a mîhnit foarte, socotind că nu va putea scăpa de luptă ; şi cum dorinţa lui era să se înfrunte cu Famongomadan, pentru asta ar fi vrut să lase la o parte orice altă luptă ; în acelaşi timp, cum voia să ajungă la doamna sa la vremea hotărîtă de aceasta, se temea ca marea vitejie a acestui cavaler să nu îl ţină în loc prea mult ; aşa că s-a oprit şi, chemîndu-l pe Enil, i-a spus : „Vino lîngă mine să-mi dai armele de va fi nevoie". „Dumnezeu să vă apere — a spus Enil —, că ăsta pare mai curînd diavol decît cavaler." „Nu e diavol — a spus Frumosul Întunecat —, ci un cavaler foarte viteaz de care am mai auzit vorbindu-se."

În răstimpul acesta, don Cuadragante a venit lîngă el şi i-a zis : „Cavalere, trebuie să-mi spuneţi dacă sînteţi supus al regelui Lisuarte". „De ce mă întrebaţi ?", a spus Frumosul Întunecat. „Pentru că l-am chemat la luptă pe rege şi pe toţi vasalii şi prietenii săi şi îi voi ucide pe toţi pe care îi voi întîlni". Pe Frumosul Întunecat l-a cuprins o furie cumplită şi a întrebat : „Domnia voastră sînteţi unul dintre cei ce l-au chemat la luptă ?" „Da — a răspuns el —, şi îi voi face lui şi alor săi tot răul de care voi fi în stare". „Şi care vă e numele ?", a întrebat Frumosul Întunecat. „Mă numesc Cuadragante", a spus el. „Cuadragante, cu toate că sînteţi de neam mare şi vestit pentru marile voastre fapte de arme, mare nebunie faceţi chemîndu-l la luptă pe cel mai viteaz rege din lume, pentru că noi, cavalerii, trebuie să facem ceea ce se cuvine, iar dacă sărim peste cal, faptele noastre sînt socotite mai mult sminteală decît curaj. Eu nu sînt vasal al acestui rege de care vorbiţi şi nici nu sînt de fel din această ţară, dar pentru meritele sale inima m-a îndemnat să îl slujesc, aşa că mă socotesc, pe drept cuvînt, chemat la luptă de

voi, şi dacă vreţi să ne luptăm, ne vom lupta, iar de nu, vedeţi-vă de drum". Don Cuadragante a spus : „Cavalere, cred că doar pentru că nu aţi auzit de mine vorbiţi cu atîta îndrăzneală şi sminteală, dar spuneţi-mi, rogu-vă, numele vostru". „Mi se spune Frumosul Întunecat — a răspuns el —, şi numele meu, precum şi faptul că nu sînt prea vestit, fac să nu mă cunoaşteţi, dar, cu toate că vin de pe meleaguri străine şi îndepărtate, am auzit că îl căutaţi pe Amadis de Gaula şi, după faima pe care o are, gîndesc că ar fi spre binele vostru să nu îl găsiţi". „Cum — a zis don Cuadragante —, îl preţuiţi aşa mult pe acest cavaler pe care eu îl urăsc atîta ? Află dar cavalere, că ţi-a sunat ceasul, aşa că ia-ţi armele, de îndrăzneşti să te aperi". „Chiar de m-aş teme să o fac cu alţii — a spus Frumosul Întunecat —, nu mă tem să lupt cu voi, căci mă ameninţaţi cu prea multă trufie".

Şi punînd mîna pe arme, s-au năpustit unul spre celălalt în goana cailor cu mare furie şi s-au izbit atît de tare, încît calul Frumosului Întunecat a fost cît pe ce să cadă, iar don Cuadragante a fost smuls din şa ; şi fiecare din ei a avut de suferit de pe urma înfruntării, căci pieptul platoşei Frumosului Întunecat a fost despicat de vîrful lăncii lui Cuadragante, care a fost rănit în coastă, dar uşor, aşa că s-a ridicat de îndată de jos, căci era tare curajos şi sprinten şi, punînd mîna pe spadă, s-a îndreptat spre Frumosul Întunecat, care îşi potrivea coiful pe cap şi nu l-a văzut ; Cuadragante i-a rănit calul, împlîntîndu-şi spada pînă la jumătate în crupă ; calul, de durere, a pornit-o peste cîmp, azvîrlind din picioare şi gata să se prăbuşească ; Frumosul Întunecat a descălecat şi, petrecîndu-şi braţul prin mînerul scutului, cu spada în cealaltă mînă, s-a îndreptat spre Cuadragante, mînios foarte şi îndîrjit fiindcă îi omorîse calul, şi i-a spus : „Cavalere, n-aţi dat dovadă de mult curaj cu fapta voastră, dar e tocmai cît trebuie ca să cîştig lupta".

Şi au prins să se lovească atît de sălbatic, că te înspăimîntai privindu-i, iar zăngănitul spadelor cînd se izbeau de armuri era atît de mare, de parcă s-ar fi luptat zece cavaleri. Şi, din timp în timp, se prindeau de braţe ca să se doboare şi fiecare îşi încerca toată puterea şi vitejia împotriva celuilalt. Scutierii, care îi priveau, înspăimîn-

taţi foarte de atîta înverşunare la doi cavaleri, nu nădăjduiau ca vreunul să scape cu viaţă. Şi s-au luptat ei aşa, cam de la amiază pînă seara, fără să-şi tragă sufletul şi fără să scoată vreo vorbă, cînd Cuadragante, copleşit de oboseală şi zdrobit de o lovitură pe care Frumosul Întunecat i-o dăduse în coif, s-a prăbuşit fără vlagă şi fără simţire la pămînt, ca mort ; Frumosul Întunecat i-a scos coiful ca să vadă dacă a murit, dar aerul l-a făcut să-şi vină în simţiri aproape de tot, şi, atunci, Frumosul Întunecat i-a pus vîrful spadei pe obraz şi i-a spus : „Cuadragante, fă-ţi rugăciunea de pe urmă, că vei muri". El, cum mai prinsese viaţă, a spus : „Ah, Frumosule Întunecat, rogu-vă, în numele Domnului, cruţaţi-mi viaţa întru salvarea sufletului meu !" Acesta i-a răspuns „Dacă vrei să rămîi în viaţă, socoteşte-te învins şi făgăduieşte că vei face ceea ce îţi voi porunci". „Voi face ce voiţi — a spus el — ca să-mi salvez viaţa —, dar nu e drept să mă socotesc învins, căci nu e învins cel care, pentru apărarea sa, fără laşitate, face tot ce poate pînă ce îl părăsesc puterile şi răsuflarea şi cade la picioarele duşmanului său ; învins este cel ce nu mai luptă, deşi ar putea să o facă, pentru că îi lipseşte curajul". „Într-adevăr, aşa e — a spus Frumosul Întunecat ; aveţi dreptate şi îmi place ceea ce am învăţat acum de la voi ; daţi-mi mîna şi juraţi-mi că veţi face ce vă voi porunci". El i-a dat mîna cum a putut şi a făcut jurămînt.

Apoi i-a chemat pe scutieri să îl vadă şi i-a spus : „Vă poruncesc ca, aşa cum v-aţi legat, să vă înfăţişaţi cît mai iute la curtea regelui Lisuarte şi să nu plecaţi de acolo pînă nu va sosi Amadis, cel pe care îl căutaţi, iar cînd va sosi, să vă supuneţi lui şi să iertaţi moartea fratelui vostru Abies al Irlandei pentru că, din cîte am aflat, ei s-au luptat din proprie voinţă şi s-au înfruntat singuri, unul împotriva celuilalt, şi o astfel de moarte nu se cade a fi răzbunată nici de oamenii cei mai de jos, darmite de cei ca voi, ce aţi săvîrşit măreţe fapte de arme, fiind mereu triumfător ; şi vă mai poruncesc să vă luaţi vorba înapoi şi să nu-l mai chemaţi la luptă pe rege şi pe ai săi, nici să întoarceţi armele împotriva sa". Don Cuadragante s-a învoit la toate acestea, deşi împotriva voinţei sale, dar a făcut-o fiindcă tare se mai temea de moartea ce şi-o sim-

ţea foarte aproape ; apoi le-a poruncit scutierilor să facă o targă pe care să-l ducă unde poruncise Frumosul Întunecat şi acolo să-şi îndeplinească făgăduielile.

Frumosul Întunecat s-a uitat apoi după Enil, scutierul său, care ţinea calul lui don Cuadragante, vesel foarte şi tare bucuros de norocul dat de Dumnezeu stăpînului său. Frumosul Întunecat a încălecat calul, i-a dat armele lui Enil şi a pornit iarăşi la drum, dar n-a mers mult şi a întîlnit o domniţă ce vîna cu şoimi, însoţită de alte trei, care priviseră lupta şi auziseră cea mai mare parte din vorbele schimbate de cei doi ; văzîndu-l pe Frumosul Întunecat atît de zdorbit şi avînd mare nevoie de odihnă, acestea l-au rugat cu multă căldură să vină cu ele la un castel al lor, unde va fi slujit în toate, pentru că ştiau că voieşte să-l ajute pe stăpînul lor, regele. El a încuviinţat, pentru că era tare ostenit de încercarea prin care trecuse şi, de cum au ajuns acolo, l-au cercetat să vadă dacă e rănit, dar nu avea altă rană decît cea de la piept care, deşi mică, sîngerase mult aşa că, după trei zile, a plecat de-acolo şi a umblat toată ziua fără peripeţii. Noaptea a mas în casa unui om de treabă ce locuia aproape de drum şi, a doua zi, a umblat şi a umblat pînă ce, la amiază, urcîndu-se în vîrful unui deal, a zărit cetatea Londrei şi, la dreapta, castelul Miraflores, unde se afla doamna sa, Oriana ; şi văzîndu-l, sufletul i s-a umplut de o mare bucurie.

Şi, a rămas o vreme acolo, cugetînd cum să-l îndepărteze pe Enil, şi i-a spus : „Cunoşti ţinutul acesta unde ne aflăm ?“ „Da, îl cunosc — a răspuns el ; în valea aceea se află Londra, unde e regele Lisuarte“. „Atît de aproape sîntem de Londra ? — a întrebat el. Uite ce e : deocamdată, nu vreau să mă înfăţişez regelui, nici să mă fac cunoscut altora, pînă ce nu voi merita pentru faptele mele, căci după cum vezi, sînt tînăr şi nu am făptuit aşa multe lucruri încît să fiu preţuit ; şi cum sîntem aproape de Londra, du-te să-l vezi pe scutierul acela, Gandalin, ce ţi-a trimis salutări prin Durin şi află ce se spune la curte despre mine şi cînd va fi bătălia cu regele Cildadan“. „Cum, să vă las singur ?“, a spus Enil. „Nu-ţi face griji — a răspuns el —, că deseori obişnuiesc să umblu singur, neînsoţit de nimeni, dar mai înainte, să căutăm un loc

unde să ne întîlnim". Şi au pornit mai departe pe drum şi, după puţină vreme, pe malul unui rîu au văzut înălţat un cort tare frumos între alte două, şi cavaleri şi domniţe ce se hîrjoneau pe lîngă ele ; la intrarea unuia dintre corturi erau cinci scutieri înarmaţi, iar la intrarea altuia, alţi cinci, plus zece cavaleri, şi, cum Amadis nu voia să se măsoare cu ei, s-a abătut din drum. Cavalerii de la intrarea în cort l-au chemat să se înfrunte cu ei în lănci. „Nu vreau să mă lupt acum cu voi — a răspuns el —, pentru că voi sînteţi mulţi şi odihniţi, iar eu sînt singur şi ostenit". „Eu cred că, mai degrabă, vă e teamă să nu vă pierdeţi calul", a spus unul dintre ei. „Şi de ce l-aş pierde ?", a întrebat Frumosul Întunecat. „Pentru că va fi al celui care vă va înfrînge — a spus cavalerul —, şi e mai sigur că aşa se va întîmpla decît că aţi putea cîştiga domnia voastră vreun cal de la noi". „Dacă aşa stau lucrurile — a spus Frumosul Întunecat —, mai curînd vreau să călăresc pe calul meu, decît să risc să-l pierd". Şi a mers mai departe, ocolindu-i, ca mai înainte. Cavalerii i-au strigat : „Se pare, cavalere, că vă apăraţi herbul mai mult cu vorbe frumoase decît cu vitejie, aşa că sigur scutul vostru va rămîne întreg, să vă poată fi pus pe mormînt, chiar de veţi trăi o sută de ani". „Gîndiţi ce vreţi despre mine — a răspuns el —, că ceea ce spuneţi nu-mi scade cu nimic din vitejie, dacă sînt cu adevărat viteaz". „De-ar da Dumnezeu să vă vină cheful să ne luptăm acum — a spus unul dintre ei —, n-aţi mai ajunge astăzi călare pe acest cal să vă căutaţi loc de popas, blestemat să fiu, ori să n-am parte un an de-acum încolo de alt cal". Frumosul Întunecat i-a spus : „Bunule domn, tocmai de asta mă temeam şi de aceea m-am abătut din drum". Toţi ceilalţi au început să spună : „Oh, Sfîntă Fecioară ! Ce cavaler fricos !" El, însă, n-a dat doi bani pe vorbele lor şi şi-a văzut de drum ; cînd a ajuns la un vad pe unde voia să treacă rîul, a auzit pe cineva strigîndu-i : „Aşteptaţi, cavalere !" Şi, uitîndu-se într-acolo, a văzut o domnişoară foarte chipeşă, pe un cal frumos, care, apropiindu-se de el, i-a spus : „Domnule cavaler, acolo, lîngă corturi, se află Leonoreta, fiica regelui Lisuarte, care vă roagă, împreună cu toate domnişoarele ei, să vă măsuraţi în lănci cu cavalerii, de dragul şi la rugămintea ei, şi nu datorită vorbelor cavalerilor". „Cum — a

întrebat el —, fiica regelui e acolo ?“ „Da, domnule, a răspuns ea. „Îmi pare rău să-mi fac dușmani din cavalerii săi — a spus el —, căci mai degrabă aș vrea să o slujesc, dar, de asta îi e dorința, o voi face, dacă acești cavaleri făgăduiesc că ne vom măsura puterile doar în lupta cu lancea“.

Domnișoara a plecat să ducă acest răspuns, iar Frumosul Întunecat și-a luat armele și a pornit înapoi spre corturi, și, ajungînd la un loc deschis, a așteptat ; nu după multă vreme, l-a văzut venind pe cavalerul ce îi spusese că nu-l va lăsa să plece călare dacă se va înfrunta cu el, pe care îl ținuse bine minte și s-a bucurat că acesta e primul ; cînd s-au mai apropiat, și-au îndemnat caii să gonească unul spre celălalt cît de iute puteau și cavalerul și-a frînt lancea, iar Frumosul Întunecat l-a izbit atît de puternic, încît l-a azvîrlit din șa și cavalerul s-a rostogolit pe jos ; cavalerul a fost atît de zdrobit de căzătură, că nu mai știa pe ce lume se află, dar, venindu-și în simțiri, a prins să geamă și să se zvîrcolească pe jos, căci avea trei coaste și șoldul rupte ; Frumosul Întunecat l-a trimis pe Enil să îi ia calul și a spus : „Domnule cavaler, dacă vă țineți vorba, un an de-aici încolo n-o să mai aveți alt cal, de vreme ce pe-al meu nu l-ați cîștigat, că așa v-ați jurat“.

În răstimpul acesta, a văzut venind spre el alt cavaler, strigîndu-i să se apere, dar Frumosul Întunecat l-a lăsat să se năpustească spre el și l-a trîntit ca și pe primul, după cum, la fel s-a întîmplat și cu al treilea și al patrulea, dar, de data aceasta, și-a frînt lancea ; al patrulea cavaler însă, a fost rănit greu, pentru că lancea i-a spart scutul și-a trecut prin braț ; Frumosul Întunecat le-a luat tuturor caii și i-a priponit de crengile copacilor, și, o dată învinși cei patru, a dat să plece, cînd a văzut venind un alt cavaler însoțit de un scutier ce purta patru lănci, care i-a zis : „Domnule cavaler, Leonoreta vă dăruiește aceste patru lănci și mă trimite să vă spun să le folosiți cum se cuvine împotriva cavalerilor rămași, de vreme ce i-ați înfrînt pe tovarășii lor“. Frumosul Întunecat a spus : „De dragul Leonoretei, fiica unui rege atît de viteaz, voi face ce mi se poruncește, dar să știți că nu o fac defel pentru acești cavaleri, pe care îi socotesc neobră-

zaţi foarte, fiindcă îi silesc pe cavalerii ce trec pe drum să se lupte împotriva voinţei lor". Şi, luînd o lance, a pornit spre cavaler şi l-a doborît, cum a făcut cu toţi ceilalţi ; numai cu ultimul s-a înfruntat de două ori şi a rupt două lănci şi doar a doua oară a izbutit să îl azvîrle din şa ca şi pe ceilalţi, iar de vrea să ştie careva cine era acest cavaler, vă spun că se numea Nicoran de la Puntea Temătoare, care, în vremea aceea, era unul dintre cei mai buni luptători cu lancea din regatul Marii Britanii.

Sfîrşite aceste înfruntări aşa cum aţi auzit, Frumosul Întunecat i-a trimis Leonoretei toţi caii cîştigaţi de la cavaleri şi a rugat-o să le poruncească acelor cavaleri ai săi să fie mai bine crescuţi cu cei ce trec pe drum, ori să lupte mai bine, căci s-ar putea să dea peste un cavaler care să-i silească să meargă pe jos. Cavalerii erau atît de ruşinaţi de cele întîmplate, că nu i-au răspuns nimic şi se minunau că fuseseră doborîţi aşa, de un singur cavaler, ce purta asemenea însemne pe scut. Nicoran a spus „Dacă Amadis ar fi teafăr şi nevătămat, aş jura că el este, căci nu se află alt cavaler care să ne înfrîngă în felul acesta". „Nu poate fi el — a spus Galiceo —, căci l-ar fi recunoscut unul dintre noi ; mai ales că el nu ar fi vrut să lupte, ştiind că toţi îi sîntem prieteni". Giontes, nepotul regelui, aflat şi el acolo, a spus „Deie Domnul să fi fost Amadis, căci astfel ruşinea nu ar fi atît de mare ; dar oricine ar fi, să-i dea Dumnezeu noroc oriunde s-o duce, căci cu vitejie ne-a cîştigat caii şi cu bunătate ni i-a înapoiat". „Ba să fie blestemat — a spus Lasamor —, că rău o duc cu coastele şi şoldul rupte, deşi vina e a mea, că singur mi-am făcut-o, mai mult ca oricare altul". Căci el fusese primul ce pornise lupta.

Frumosul Întunecat s-a despărţit de ei foarte bucuros că îi mersese bine şi îşi vedea de drum tăifăsuind cu Enil şi privind lancea care îi rămăsese, părîndu-i a fi foarte bună ; din pricina căldurii şi a luptei, era tare însetat, dar, cam la un sfert de leghe de locul unde se afla, a văzut un schit înconjurat de copaci şi a pornit într-acolo, atît ca să se roage, cît şi ca să bea apă ; la poarta schitului a văzut trei cai înşeuaţi pentru femei şi doi cai de scutieri. El a descălecat şi a intrat înăuntru, dar n-a văzut pe nimeni,

așa că s-a închinat Domnului și Fecioarei Maria din toată inima și, ieșind apoi din schit, a văzut trei domnișoare stînd la umbra unor copaci lîngă o fîntînă, cu cei doi scutieri ; atunci s-a apropiat să bea apă și a văzut că nu le cunoaște pe nici una, dar ele l-au întrebat : „Cavalere, sînteți de la curtea regelui Lisuarte ?“ „Bunele mele domnișoare — a răspuns el —, mi-ar plăcea să fiu un astfel de cavaler, încît regele să mă vrea lîngă el ; dar domniile voastre unde mergeți ?“ „La Miraflores, la o mătușă a noastră care e stareța mănăstirii și ca să o vedem pe Oriana, fiica regelui Lisuarte ; dar am hotărît să facem un popas aici pînă mai trece căldura“. „Pe Dumnezeul meu — a spus el —, vă voi întovărăși cît mai aveți de mers“. Apoi le-a întrebat cum se numește fîntîna aceea. „Nu știm — au răspuns ele — ce nume are nici aceasta, nici cea din pădurea de-aici, dar știm că cea din vale, acolo lîngă copacii cei înalți, se numește Fîntîna celor trei izvoare“. Și i-au arătat valea ce se afla în apropiere, pe care el o cunoștea mult mai bine, căci adesea fusese acolo la vînătoare și cugetase ca acea fîntînă să-i fie locul de întîlnire cu Enil, de care voia să se despartă cît timp va sta cu doamna sa.

Și, pe cînd vorbeau ei așa, cum v-am spus, n-a trecut multă vreme și au văzut apropiindu-se, pe drumul pe care venise Frumosul Întunecat, o căruță trasă de doisprezece cai, cu doi pitici pe capră ce mînau caii, iar în căruță mai mulți cavaleri în armură, puși în lanțuri, cu scuturile agățate de loitre, împreună cu domnișoare și copile frumoase ce strigau ca din gură de șarpe ; în fața căruței mergea un uriaș atît de mare, că te înspăimîntai văzîndu-l, călare pe un cal negru și îmbrăcat în zale groase, cu un coif foarte strălucitor, iar în mînă ținea o suliță care în vîrf avea o flamură mare ; în spatele căruței venea un alt uriaș cu mult mai înspăimîntător și mai mare decît primul. Domnișoarele au rămas mute de spaimă și s-au ascuns printre copaci, înfricoșate foarte, în vreme ce uriașul care mergea în față s-a întors spre pitici și le-a spus „O să vă fac fărîme dacă nu aveți grijă de copilele astea să nu-și ia viața, pentru că îmi fac trebuință pentru jertfa pe care vreau să o aduc Zeului la care mă închin“

Auzind acestea, Frumosul Întunecat a ştiut că uriaşul e Famongomadan, căci el avea acest obicei, de care n-a voit să se lepede niciodată, şi anume, să taie capul mai multor fete în faţa unui idol pe malul Lacului care fierbe şi să asculte sfatul acestuia în tot ceea ce avea de făcut ; cu asemenea jertfe îl mulţumea pe idol, căci acesta, fiind întruchiparea răului, numai prin asemenea fapte crunte putea fi mulţumit. Şi, cu toate că voia să se lupte cu el pentru cele spuse în legătură cu Oriana, nu ar fi vrut să se înfrunte cu el acum, mai înainte de a fi petrecut noaptea cu doamna sa, Oriana, fiind şi foarte ostenit după încercarea cu cei zece cavaleri.

Dar, recunoscîndu-i pe cavalerii din căruţă, pe Leonoreta şi pe domnişoarele ei s-a întristat foarte văzîndu-i, dar şi mai tare la gîndul durerii pe care ar încerca-o doamna sa de i s-ar întîmpla o asemenea nenorocire sorei ei ; căci, se pare că după ce el s-a despărţit de ei în ziua luptei cu lăncile, cum aţi auzit, lăsîndu-i pe cavaleri zdrobiţi, după puţin timp, au sosit cei doi uriaşi, tată şi fiu, care îl chemaseră la luptă pe regele Lisuarte. Şi, capturîndu-i pe toţi şi pe toate, i-au urcat în căruţa aceea, cum v-am spus, cu care umblau uriaşii ca să-i ducă în ea pe toţi cîţi ar fi putut prinde pe drum ; aşa că, încălecîndu-şi calul, i-a cerut lui Enil să îi dea armele. El, însă, a spus : „Pentru ce vă trebuie ? Aşteptaţi să treacă mai întîi diavolii ăştia care se apropie". „Dă-mi-le — a spus Frumosul Întunecat —, că, mai înainte de a trece, vreau să văd dacă atotputernicul, în marea-i milosîrdie, nu va voi să îndrept nemăsurata ticăloşie săvîrşită de aceşti duşmani". „Oh, stăpîne — a spus el —, de ce vreţi să vă sfîrşiţi astfel tinereţea, că şi de s-ar afla aici douăzeci de cavaleri ai regelui Lisuarte, cei mai viteji, n-ar îndrăzni să pornească la o astfel de faptă". „Nu-ţi face griji — a răspuns el —, că dacă aş lăsa să se petreacă o asemenea faptă sub ochii mei fără să fac tot ce îmi stă în putinţă, n-aş mai putea apărea în faţa unor bărbaţi viteji ; şi ai să vezi că voi izbuti".

Enil i-a dat armele, plîngînd amarnic. Frumosul Întunecat a coborît povîrnişul spre uriaş şi, înainte de a ajunge la el, a privit spre Miraflores şi a spus : „Oh, stăpîna mea, Oriana ! Niciodată n-am pornit la o faptă de arme mă-

reață, oriunde m-aș fi aflat, fără sprijinul vostru, așa că, buna mea doamnă, ajutați-mă și acum, cînd am atîta nevoie !"

Și, pe loc, s-a simțit atît de puternic, că i-a pierit orice spaimă, și le-a strigat piticilor să oprească. Cînd a auzit asta, uriașul s-a întors spre el furios foarte, de îi țîșneau flăcări prin vizieră, și a strîns sulița în mînă de mai s-o rupă, spunînd : „Nemernic nenorocit ! Cine ți-a dat îndrăzneala de a mi te arăta în față ?" „Acel Dumnezeu — a spus Frumosul Întunecat — pe care tu îl jignești și care, azi, îmi va da puteri să-ți înfrîng marea trufie". „Atunci, hai, apropie-te — a spus uriașul — și ai să vezi dacă ai destulă putere ca să te aperi de mine" Frumosul Întunecat a strîns lancea sub braț și s-a năpustit asupra lui în cea mai mare goană a calului, încît i-a sfîrtecat poalele și lancea i s-a înfipt în pîntece și a ieșit pe partea cealaltă ; și a fost atît de groaznică lovitura, încît vîrful lăncii, izbindu-se, apoi, de șa, a rupt chinga și șaua a alunecat cu uriaș cu tot sub burta calului, unde acesta a rămas cu o bucată de lance înfiptă în trup ; dar mai înainte de a cădea, a apucat să azvîrle sulița în pieptul calului Frumosului Întunecat, de i-a ieșit printre picioare ; Frumosul Întunecat a descălecat cît de iute a putut și a pus mîna pe spadă, dar uriașul era rănit de moarte și calul îl tîra sub el, făcîndu-i și mai rău ; cum era, însă, nespus de puternic, a izbutit să iasă de sub cal și smulgîndu-și bucata de lance din trup a aruncat-o asupra Frumosului Întunecat și l-a lovit atît de zdravăn în coif, pe deasupra scutului, de mai să-l trîntească la pămînt ; dar, o dată cu această lovitură, mațele i s-au revărsat prin rană și s-a prăbușit pe jos, strigînd „Ajutor, fiul meu, Basagante, vino iute că mor". La strigătul lui, Basagante a venit în goană, cu un baltag de oțel tare greu în mînă și s-a repezit spre Frumosul Întunecat, socotind să-l despice în două ; acesta, însă, cu marea lui iscusință, s-a ferit de lovitură și, în trecere, a dat să-i rănească armăsarul, dar n-a izbutit decît să reteze oblîncul șeii și piciorul uriașului pe jumătate ; acesta, turbat de furie, n-a simțit, deși nu mai avea piciorul în scară și s-a răsucit spre el ; și cum Frumosul Întunecat își scosese scutul de după gît și îl ținea

pe braţ, l-a izbit atît de năpraznic în scut, că l-a trîntit jos ; Frumosul Întunecat, însă, l-a lovit cu spada în braţ, i-a sfîrtecat armura şi trupul şi, cum spada a alunecat pînă jos pe zalele fine de oţel, s-a rupt, de a rămas numai cu mînerul în mînă ; dar nu şi-a pierdut cumpătul şi nici nu l-a părăsit curajul său deosebit, ba dimpotrivă, văzînd că uriaşul se trudeşte să-şi smulgă baltagul din scutul lui, a apucat şi el bine baltagul şi buna lui soartă a vrut să se afle pe partea unde uriaşul nu mai avea piciorul în scară şi, cum smuceau şi unul şi celălalt, uriaşul s-a răsucit într-o parte, iar calul a făcut o săritură pe neaşteptate şi a dat cu el de pămînt, iar Frumosul Întunecat a rămas cu baltagul în mînă. Uriaşul s-a ridicat anevoie şi, scoţîndu-şi spada, grozav de mare, a vrut să se repeadă asupra Frumosului Întunecat dar n-a putut din pricina piciorului, aşa că a pus un genunchi în pămînt ; Frumosul Întunecat l-a pălit cu baltagul în coif atît de tare, încît din izbitură toate curelele s-au rupt şi i-a alunecat coiful de pe cap ; Basagante, văzîndu-l atît de aproape, a vrut să-i taie capul, dar l-a atins în vîrful coifului, aşa că i-a retezat partea de sus şi părul din creştet, fără să ajungă la piele ; Frumosul Întunecat s-a tras înapoi şi, cum coiful lui nu mai avea în ce să se ţină, i-a căzut pe umeri ; spada lui Basagante a nimerit într-o piatră şi s-a rupt în două. Cei ce priveau lupta au crezut că uriaşul îi retezase jumătate din cap şi tare mai jeleau, mai cu seamă Leonoreta cu domnişoarele şi copilele ei care, în genunchi în căruţă, cu mîinile îndreptate spre cer, rugîndu-se lui Dumnezeu să le scape de acea primejdie, au prins să-şi smulgă părul şi să strige în gura mare, chemînd-o în ajutor pe Fecioară ; Frumosul Întunecat însă, aruncîndu-şi coiful şi pipăindu-şi capul cu mîna să vadă de e rănit de moarte, nesimţind nimic, s-a îndreptat spre uriaş cu baltagul în mînă şi, cu toate că acesta era foarte puternic, văzîndu-l venind aşa, i s-a muiat inima şi n-a mai fost în stare să se apere, aşa că Frumosul Întunecat l-a pălit în cap atît de zdravăn, că i-a retezat o ureche şi falca întreagă, care au căzut pe jos. Uriaşul l-a lovit cu ciotul de spadă şi l-a tăiat puţin la un picior, dar apoi a căzut într-o parte, zvîrcolindu-se pe jos, în ghearele morţii. În vremea asta, Famongomadan îşi scosese coiful şi îşi ţinea rănile cu mîinile ca să oprească

sîngele, dar cînd şi-a văzut feciorul mort, a început să blesteme de Dumnezeu şi de Fecioară, zicînd că îi pare rău că moare numai pentru că nu le dărîmase bisericile şi mănăstirile, dacă tot au îngăduit ca el şi fiul lui să fie învinşi şi ucişi de un singur cavaler, cînd nu credea a fi în stare să facă aşa ceva nici o sută.

Frumosul Întunecat a îngenuncheat, mulţumindu-i Domnului pentru marea bunăvoinţă pe care i-o arătase, şi i-a spus lui Famongomadan „Lipsit de speranţa în Dumnezeu şi în binecuvîntata Maică a Domnului, acum suferi pentru cruzimea ta" ; şi, luîndu-i mîinile de pe răni, a adăugat : „Roagă-ţi idolul să te ajute pentru cît sînge nevinovat i-ai dat să bea şi să-ţi oprească sîngele cu care ţi se scurge viaţa". Uriaşul nu făcea decît să-l blesteme pe Dumnezeu şi pe toţi sfinţii săi şi, atunci, Frumosul Întunecat a smuls sulița din trupul calului şi i-a vîrît-o în gură, de i-a ieşit prin ceafă mai bine de o palmă şi s-a înfipt în în pămînt ; apoi a luat coiful lui Basagante, şi l-a pus pe cap ca să nu fie recunoscut, a încălecat pe calul lui Famongomadan, adus de Enil, şi s-a apropiat de căruţă, unde cavalerii, domnişoarele şi fetiţele i s-au închinat, mulţumindu-i adînc pentru ajutor. El i-a eliberat din lanţuri şi i-a rugat să-şi încalece caii ce erau legaţi de căruţă, să le urce pe Leonoreta şi pe domnişoarele ei pe caii purtaţi de scutieri, luaţi captivi şi aceştia, iar în căruţă să îi aşeze pe cei doi uriaşi şi să îi ducă regelui Lisuarte din partea unui cavaler străin, pe numele său Frumosul Întunecat, care doreşte să îl slujească ; şi să îi povestească regelui de ce îi ucisese ; de asemenea, i-a rugat să-i ducă regelui calul lui Basagante, tare mîndru şi foarte vînjos, ca să îl călărească în timpul bătăliei cu regele Cildadan. Cavalerii i-au îndeplinit poruncile cu multă bucurie şi i-au urcat pe uriaşi în căruţă şi, cu toate că aceasta era mare, tot le atîrnau picioarele de la genunchi în jos ; Leonoreta cu fetele şi domnişoarele ei şi-au făcut coroniţe din flori culese din pădure şi, cu ele pe cap, voioase foarte, rîzînd şi cîntînd, au plecat spre Londra, unde toţi au rămas uluiţi văzînd cum intră în cetate cu uriaşii aceia nemaivăzuţi. Cînd regele a aflat prin ce primejdie a trecut fata lui şi cum a salvat-o Frumosul Întunecat, dînd o luptă atît de primejdioasă şi, cum la curte sosise deja don Cuadragante,

înfățișîndu-se ca învins de Frumosul Întunecat, tare s-a tot întrebat cine ar putea fi acel cavaler care se ivise, din nou, în țara lui, săvîrșind fapte de arme ciudate, mai presus decît ale tuturor celorlalți, și l-a lăudat o bună bucată de vreme, întrebîndu-i pe toți dacă îl cunoaște careva ; dar n-a știut nimeni să spună despre el nimic alta decît că iubita lui don Florestan, Corisanda, povestise că a întîlnit pe Stînca Săracului un cavaler bolnav care se numea Frumosul Întunecat. „Deie Domnul — a spus regele — să-l avem printre noi, că nu l-aș mai lăsa să plece orice mi-ar cere în schimb, dacă aș putea să-i împlinesc dorințele".

CAPITOLUL LVI

Cum Frumosul Întunecat, o dată sfîrșite toate peripețiile, s-a dus la Fîntîna celor trei izvoare, de unde a hotărît să plece la Miraflores, unde se afla doamna sa, Oriana, și cum un cavaler străin a adus niște scule de preț la curtea regelui, menite a pune la încercare credința îndrăgostiților, iar Amadis și doamna sa, Oriana, s-au hotărît să se ducă amîndoi să-și pună la încercare dragostea, fără să fie cunoscuți de nimeni

Frumosul Întunecat, cu multă bucurie în suflet pentru că sfîrșise cu bine lupta, luîndu-și rămas bun de la cavaleri și domnișoare, s-a întors la cele trei domnișoare pe care le întîlnise la fîntînă ; acestea tocmai ieșiseră din ascunzătoare și veneau spre el ; el l-a trimis pe Enil la Londra să îl vadă pe vărul său, Gandalin, și să îi comande altă armură, la fel cu cea avută în lupta cu uriașii, care era ferfeniță și nu îl

mai apăra defel, să îi cumpere o spadă bună şi, după opt zile, să vină la Fîntîna celor trei izvoare, unde se va afla şi el. Frumosul Întunecat s-a despărţit de cele trei domnişoare şi s-a cufundat în desişul pădurii, Enil a pornit să-i împlinească poruncile, iar domnişoarele s-au dus la Miraflores, unde le-au povestit Orianei şi Mabiliei tot ce văzuseră şi ce minuni săvîrşise un cavaler numit Frumosul Întunecat. Bucuria şi veselia le-a fost fără seamăn, aflînd că Frumosul Întunecat e atît de aproape, acoperindu-se de glorie şi faimă cum nimeni altul n-ar fi putut-o face.

Frumosul Întunecat, după ce a intrat în pădure, cum aţi auzit, s-a apropiat pieziş de Miraflores, unde a dat de un rîu ce curgea pe sub copaci falnici şi, cum era încă devreme, a descălecat şi şi-a lăsat calul să pască iarba verde, iar el, scoţîndu-şi coiful, s-a spălat pe faţă şi pe mîini şi a băut apă, iar apoi s-a aşezat pe jos, cugetînd la cele schimbătoare ale lumii şi aducîndu-şi aminte de deznădejdea în care s-a zbătut, dorindu-şi de atîtea ori să moară, nemaiaşteptînd vreun leac pentru marea lui suferinţă şi durere şi cum Dumnezeu, mai mult din milosîrdie decît pentru meritele sale, îndreptase totul, făcînd nu numai ca el să fie iarăşi ca înainte, ci acoperit de mai multă glorie şi faimă decît fusese pînă atunci, dar, mai ales, atît de aproape de a o vedea şi a se bucura de prea iubita doamnă Oriana, pentru care inima lui suferea de atîta dor şi tristeţe ; şi toate acestea l-au făcut să-şi dea seama cît de puţin preţ ar trebui să pună oamenii pe lumea asta, pe lucrurile pentru care trudesc şi mor, dăruindu-se cu ardoare şi dragoste, fără să aibă în minte cît de iute se cîştigă şi se pierd, uitînd să-l slujească pe atotputernicul stăpîn care ni le dă şi le poate face veşnice. Şi cînd în mintea lor le socotesc mai sigure, atunci le sînt luate, spre marea suferinţă a sufletului, dar, cu toate acestea, nu arareori sufletele se despart de viaţa pămîntească sigure foarte în mîntuire. Deseori, însă, sufletele pierdute, fără nici o nădejde de a fi salvate sînt mîntuite de stăpînul lumii, aşa cum se întîmplase cu el, Domnul dînd astfel de înţeles muritorilor că nimeni nu trebuie să se încreadă nici în una nici în alta, ci făcînd doar ceea ce trebuie, să se lase pe seama celui care le porunceşte fără sminteală şi îi stăpîneşte, căci fără să întindă el mîna, nimic nu se poate face.

Oh, voi cei care dobîndiţi prin tot soiul de viclenii averi, cît şi cu cîtă sîrguinţă ar trebui să învăţaţi că averile cîştigate înseamnă pierzania sufletului pentru totdeauna şi cît de puţin vă ajută aceste averi să scăpaţi de pedeapsa veşnică pregătită pentru cei ca voi !

Acestea şi alte asemenea lucruri le sucea şi le răsucea în cap, frămîntîndu-şi mintea în chip sublim, Frumosul Întunecat. Aşa a stat el pe gînduri pe malul acelui rîu, cugetînd la gloria şi mîndria pe care le simţea în suflet pentru că, într-o singură zi, săvîrşise asemenea isprăvi, după cum, tot într-un răgaz scurt de timp, soarta poate preschimba bucuria în plîns, aşa cum s-a întîmplat cu mulţi alţii ce dobîndiseră multe şi frumoase lucruri pe lumea asta ; iar cînd s-a lăsat noaptea, a încălecat pe cal şi s-a dus la castelul Miraflores, în acea parte a grădinii unde îl aştepta Gándalin şi Durin, care i-au luat calul. Oriana, Mabilia şi domnişoara din Danemarca erau sus pe zid şi, cu ajutorul scutierilor şi al lor, căci i-au întins mîinile, s-a căţărat şi el sus, unde erau ele, şi a strîns-o în braţe pe doamna sa.

Dar cine ar fi în stare să povestească îmbrăţişările drăgăstoase, dulcile sărutări, lacrimile ce s-au amestecat deasupra gurilor împreunate. Desigur, numai cel înrobit de aceeaşi patimă, mistuit de aceleaşi flăcări, cu inima chinuită de aceleaşi răni ale iubirii ar putea-o face, căci cei cu sufletele îngheţate şi prospeţimea tinereţii ofilită nu vor izbuti. Aşa că, lăsînd aceasta pe seama altora, nu voi mai intra în amănunte.

Şi, cum stăteau ei îmbrăţişaţi, uitînd de ei şi de ce e în jurul lor, Mabilia, de parcă i-ar fi trezit dintr-un somn greu, i-a adus la castel. Aici, Frumosul Întunecat a fost găzduit în odaia Orianei, unde, după cele petrecute şi de care v-am vorbit, vă puteţi închipui că se simţea mai bine chiar decît în rai. Aici a stat cu doamna lui opt zile pe care, în afara nopţilor, le-au petrecut în curtea aceea cu copaci falnici, ce am pomenit-o mai înainte, unde, în marea lor desfătare, nu luau seama la nimic din toate cîte se puteau spune ori întîmpla în lume. Aici venea adesea şi Gandalin, care le aducea toate veştile de la curte ; la el locuia şi vărul lui, Enil, aşteptînd să fie gata armura comandată de Frumosul Întunecat.

Regele Lisuarte se temea foarte tare de bătălia ce avea să o dea cu regele Cildadan, știind ce viteji și sălbatici sînt uriașii, și se străduia din răsputeri să se pregătească astfel încît să se termine întru cinstea sa ; cu el la Londra se aflau don Florestan, Agrajes și Galvanes fără de Țară, ce tocmai sosise, precum și alți mulți cavaleri de seamă. Toți vorbeau mult despre marile isprăvi ale Frumosului Întunecat și mulți spuneau că, în bună parte, se aseamănă cu cele ale lui Amadis, și asta îi mîhnea atît de mult pe don Galaor și don Florestan, frații săi, încît, de nu i-ar fi făgăduit regelui că nu vor da nici o luptă pînă după bătălia cu Cildadan, de mult l-ar fi căutat și s-ar fi înfruntat cu el, cu atîta mînie și dușmănie, că n-ar fi scăpat nici el, nici ei cu viață ; și hotărîseră între ei ca, după ce se va sfîrși bătălia regelui, dacă vor ieși teferi din ea, să nu mai facă nici un alt legămînt, decît acela de a-l afla pe acest cavaler ; dar asta o hotărîseră fără știrea nimănui.

Într-o zi, pe cînd regele stătea de vorbă în palat cu cavalerii săi, a intrat un scutier bătrîn, însoțit de alți doi scutieri, toți trei îmbrăcați la fel ; scutierul bătrîn avea părul alb, retezat și, de aceea, urechile sale păreau mari. Acesta s-a apropiat de rege și, îngenunchind în fața lui, l-a salutat în greceşte, căci era de felul lui din Grecia și apoi i-a spus : „Seniore, marea faimă ce a străbătut toată lumea a cavalerilor, doamnelor și domnițelor de la curtea voastră m-a făcut să vin aici, să văd dacă printre ei voi găsi ceea ce caut de șaizeci de ani în toate colțurile pămîntului, fără ca truda mea să fi dat roade. Și dacă tu, nobile rege, socotești că aș putea face, aici la curte, o încercare ce nu-ți va pricinui pagubă, nici rușine, îți voi spune despre ce e vorba". Cavalerii, curioși să afle ce încercare poate fi aceea, l-au rugat din suflet pe rege să o încuviințeze și, cum și el era la fel de curios, s-a învoit. Atunci, scutierul a luat un sipet de matostat, lung cam de trei coți și lat de o palmă, îmbrăcat în foiță de aur, l-a deschis și a scos dinăuntru o spadă, cea mai ciudată din cîte se văzuseră vreodată, căci teaca era din două foi de os verzi ca smaragdul, atît de transparente că se zărea lama spadei înăuntru ; dar nici aceasta nu era ca toate celelalte, căci jumătate era sclipitoare și curată cum nu se mai află, iar cealaltă jumătate, roșie și aruncînd văpăi ca focul. Mînerul și cingătoarea de care era agățată

erau tot din os, ca și teaca, făcute din multe bucățele prinse între ele cu șuruburi de aur, astfel că aceasta din urmă se putea purta ca orice altă cingătoare. Scutierul și-a petrecut-o pe după gît și a mai scos din sipet o tocă împodobită cu niște flori frumoase, jumătate proaspete, verzi și în culori atît de vii, de parcă atunci, de-abia înflorite, ar fi fost tăiate dintr-o grădină, iar cealaltă jumătate, atît de uscate, de-ai fi zis că numai apropiindu-te de ele se vor scutura. Regele l-a întrebat din ce pricină florile acelea, crescute toate pe un ram erau atît de felurite, unele așa proaspete și celelalte așa de uscate, și de ce arată spada atît de ciudat. „Maiestate — a răspuns cavalerul —, această spadă nu poate fi scoasă din teacă decît de cavalerul care o iubește mai mult ca oricine pe lume pe iubita lui, și, cînd va fi în mîna aceluia, jumătatea care acum arde se va face la fel de sclipitoare și albă ca cealaltă jumătate, și toată lama spadei va fi la fel, iar dacă toca împodobită cu flori va fi pusă pe capul doamnei ori domnișoarei ce își iubește soțul sau iubitul tot atît de mult cît cavalerul cu spada soția ori iubita, atunci, pe loc, florile vor fi toate verzi și frumoase, fără deosebire între unele și altele ; și mai aflați că eu nu pot fi făcut cavaler decît de acel iubit credincios ce va scoate spada din teacă și nu pot primi spada decît din mîna celei ce va preschimba florile de pe tocă. Și asta-i pricina venirii la curtea voastră, viteazule rege, după șaizeci de ani de căutări, socotind că, așa cum, în toți acești ani n-am întîlnit curte de rege ori împărat care să stea alături de a voastră întru cinste și faimă, aș putea afla aici ceea ce nu am izbutit să găsesc la celelalte, deși le-am vizitat pe toate."

„Acum, spuneți-mi — a zis regele —, cum de acest foc viu ce arde jumătate de spadă nu mistuie teaca." „O să vă spun cu multă plăcere — a răspuns scutierul. Aflați, maiestate, că între Țara Tătărească și India se află o mare atît de caldă că apele ei fierb de parcă ar fi puse pe foc ; e verde toată și în ea cresc niște șerpi mai mari decît crocodilii și au aripi și zboară, dar sînt atît de veninoși, că oamenii se feresc de ei înspăimîntați ; uneori, însă, cînd îi găsesc morți, îi prețuiesc foarte tare pentru că sînt buni la pregătirea unor leacuri ; șerpii aceștia au un os de la cap pînă la coadă atît de gros, că tot trupul se sprijină pe el, și sînt verzi, cum

e teaca și mînerul spadei ; și fiindcă trăiesc în marea aceea clocotitoare, nu îi poate arde nici un foc. Acum o să vă spun ce e cu florile de pe tocă ; sînt ale unor copaci ce cresc în Țara Tătărească, pe o insulă aflată în largul mării, la cincisprezece mile de țărm ; sînt numai doi copaci și nu știu să se mai afle alții pe undeva ; în marea aceea se stîrnește un vîrtej atît de puternic și de primejdios, că oamenii se tem să se ducă pe insulă să le culeagă, dar mai sînt unii care se aventurează pînă acolo și le culeg, iar apoi le vînd cu ce preț voiesc, fiindcă dacă sînt îngrijite, florile aceste rămîn veșnic verzi și proaspete ; și acum, că v-am istorisit ce e cu fiecare dintre ele, aș vrea să vă spun cine sînt și de ce umblu așa cu aceste scule de preț. Aflați că sînt nepotul celui mai viteaz bărbat din cîți au fost în vremea sa, care se numea Apolidon și, o vreme, a locuit în țara voastră, pe Insula Ferecată, unde multe a lăsat legate cu vrăji și minunății nemaivăzute, cum e bine știut de către toată lumea; tatăl meu a fost regele Ganor, fratele lui, căruia Apolidon i-a lăsat regatul, și eu sînt fiul acestui Ganor și al unei fete a regelui Canoniei ; cînd mi-a venit vremea să fiu făcut cavaler, cum maică-mea mă iubea foarte mult, mi-a cerut să-i făgăduiesc un lucru, și anume, că nu voi fi făcut cavaler decît de cel mai credincios îndrăgostit ce se află pe lume și că nu voi primi spada decît de la doamna ori domnița ce îl iubește la fel pe acela, pentru că, spunea ea, eu m-am născut dintr-o mare dragoste între ea și tatăl meu ; eu am încuviințat, socotind că nu voi întîrzia să-mi împlinesc făgăduiala de cum mă voi afla împreună cu Apolidon, unchiul meu și Grimanesa, iubita lui, dar lucrurile s-au petrecut altfel, pentru că, atunci cînd l-am văzut pe Apolidon, Grimanesa murise și, aflînd el cauza sosirii mele la el, tare s-a întristat pentru mine, fiindcă obiceiul pămîntului la noi spune că nu pot domni în această țară, ce pe drept mi se cuvine, dacă nu sînt cavaler. Dar, neputîndu-mă ajuta, mi-a cerut să mă întorc la el peste un an și mi-a dat spada și toca pe care le vedeți, spunîndu-mi să îndrept prostia de-a fi făgăduit așa ceva cu osteneala de a afla cavalerul și doamna ce, trecînd cu bine aceste încercări, mi-ar îngădui să-mi țin și eu făgăduiala. Arătați-vă bunăvoința, maiestate, cum o arătați tuturor, încercînd domnia voastră și toți cavalerii să scoateți spada din teacă, iar re-

gina cu doamnele şi domnişoarele ei să-şi pună toca şi, de se vor găsi cei ce să treacă prin această încercare cu bine, ale lor vor fi aceste scule, al meu folosul şi odihna, iar voi vă veţi bucura de mai multă cinstire decît orice alt cap încoronat, căci la curtea voastră se va fi aflat ceea ce nu se află la curţile altora."

Cînd scutierul cel bătrîn şi-a sfîrşit istoria, toţi cavalerii aflaţi împreună cu regele l-au rugat stăruitor pe rege să încuviinţeze încercarea şi, cum şi el dorea aceasta, s-a învoit, dar i-a spus scutierului să aştepte încă cinci zile, pînă la Sfîntul Iacob, căci atunci vor veni mulţi cavaleri la curte, după care trimisese să fie chemaţi, şi, cu cît va fi mai multă lume, cu atît mai uşor va putea afla ceea ce caută. Scutierul a răspuns că se învoieşte.

Gandalin, care în vremea asta se afla la curte şi a auzit tot ce spusese scutierul şi ce îi răspunsese regele, a încălecat pe cal şi a plecat la Miraflores şi, spunînd că ar vrea să o vadă pe Mabilia, a intrat în curtea cu copaci falnici, unde i-a găsit pe Frumosul Întunecat şi pe Oriana jucînd şah, şi le-a spus : „Bunii mei stăpîni, vă aduc veşti ciudate, aflate chiar azi la curte". Şi le-a istorisit povestea cu spada şi toca împodobită cu flori, de ce le adusese scutierul şi că regele încuviinţase încercarea, aşa cum v-am spus mai înainte. Auzind aceasta, Frumosul Întunecat şi-a lăsat ochii în jos şi a căzut pe gînduri atît de adînc, că nu mai vedea nimic în jur, iar Oriana, Mabilia şi Gandalin şi-au zis că parcă e pe altă lume. Şi a rămas o vreme aşa, pînă ce Mabilia şi Gandalin au plecat. Atunci, văzîndu-l că îşi vine în fire, Oriana l-a întrebat din ce pricină a rămas aşa cufundat în gînduri ; el i-a răspuns : „Doamna mea, dacă acest gînd al meu s-ar putea împlini cu ajutorul lui Dumnezeu şi al vostru, m-aţi face să fiu fericit pentru veşnicie". „Bunul meu prieten — a spus ea — cui a primit să îi fiţi stăpîn, îi este uşor să facă tot ce îi cereţi." El i-a luat mîinile şi i le-a sărutat de mai multe ori, spunînd : „Doamnă, gîndul meu este că dacă spada şi toca ar fi cîştigate de noi doi, sufletele noastre ar trăi pentru totdeauna într-o mare tihnă, căci vor fi îndepărtate toate temerile ce ne-au chinuit". „Cum am putea face asta — a întrebat Oriana — fără ca eu să nu fiu acoperită de ruşine şi să mă pască o primejdie încă mai mare decît ruşinea şi nu nu-

mai pe mine, ci și pe aceste domnișoare care știu de dragostea noastră ?“ „Foarte bine am putea-o face — a răspuns Frumosul Întunecat —, căci vă voi duce la curte în așa fel încît nimeni, nici regele, tatăl vostru, să nu ne cunoască, ca și cum ne-am înfățișa unor oameni cu totul străini, ce nu știu nimic despre noi.“ „Dacă e așa — a spus ea —, facă-se voia voastră și să dea Dumnezeu să fie bine, că eu nu mă tem să port acea tocă împodobită cu flori, dacă poate fi cîștigată prin prea multă iubire.“ Frumosul Întunecat a spus : „Eu îl voi ruga pe tatăl vostru să se pună chezaș că nu îmi va cere nimic împotriva voinței mele și mă voi înfățișa în armură din cap pînă în picioare, iar voi, doamnă, veți purta o pelerină încheiată pînă sus și văluri pe față, astfel încît să-i puteți vedea pe toți, dar ei să nu vă vadă chipul. Așa ne vom putea duce și întoarce, fără ca nimeni să poată afla cine sîntem“. „Bunul meu prieten — a spus Oriana —, cred că e bine cum gîndiți, dar s-o chemăm și pe Mabilia, căci fără sfatul ei nu îndrăznesc să mă hotărăsc la asemenea faptă“. Așa că au fost chemați Mabilia, domnișoara din Danemarca și Gandalin, care rămăsese cu ele, și le-au spus ce plănuiseră, iar aceștia, cu toate că primejdia li se părea foarte mare, știind că aceasta e voința Frumosului Întunecat, nu l-au contrazis, ba dimpotrivă, Mabilia a spus: „Mama mea, regina, mi-a trimis, printre alte daruri aduse de domnișoara din Danemarca, și o pelerină foarte frumoasă și bine cusută, cum nu s-a mai văzut pe meleagurile acestea, nepurtată defel, și v-o dau să vă îmbrăcați cu ea, doamnă“. Și au și poruncit să se aducă pelerina și au intrat într-o odaie cu Oriana, unde au îmbrăcat-o așa cum avea să meargă la curte, cu mănuși în mînă și văluri pe față ; apoi au adus-o să o vadă Frumosul Întunecat și, oricît de mult au cercetat-o cu toții, n-au văzut nici un semn după care să poată fi recunoscută în vreun fel, nici de ei, nici de altcineva ; atunci, Frumosul Întunecat a spus „Niciodată n-am crezut, doamnă, că voi fi atît de vesel nerecunoscîndu-vă“. Apoi i-a poruncit lui Gandalin să cutreiere ținutul și să cumpere cel mai frumos cal pe care îl va găsi și să îl aducă, în ziua încercării, lîngă zidul grădinii, îndată după miezul nopții. De asemenea, i-a poruncit lui Durin ca, de cum se va înnopta, să îl aștepte la locul pe unde

intrase în grădină cu calul său, pentru că voia, chiar în noaptea aceea, să se ducă la Fîntîna celor trei izvoare şi să îl trimită pe Enil, scutierul său, să-i ceară regelui chezăşia hotărîtă şi să îi aducă armura. Cînd a venit vremea, Frumosul Întunecat a ieşit din grădină şi, încălecînd, a pornit singur prin pădurea pe care o cunoştea foarte bine, căci o străbătuse adesea cînd mergea la vînătoare ; pe cînd se lumina de ziuă, a ajuns la fîntînă şi, nu după mult timp, l-a văzut venind pe Enil cu armura şi armele, toate frumoase şi meşteşugit lucrate, ceea ce l-a bucurat foarte ; întrebîndu-l ce veşti mai sînt pe la curte, Enil i-a spus că regele şi toţi supuşii lui vorbesc întruna despre marea sa vitejie şi a vrut să-i istorisească povestea cu spada şi toca, dar Frumosul Întunecat l-a oprit, zicînd : „Am aflat de asta acum trei zile de la o domnişoară, faţă de care m-am legat să o duc să treacă prin această încercare fără să fie cunoscută de nimeni ; şi vreau să fac asta pentru că voi merge şi eu cu ea, tot fără să se ştie cine sînt, să trec prin încercarea cu spada şi, cum ştii că dorinţa mea este să nu afle nici regele nici altcineva cine sînt, pînă ce faptele mele vor merita să fiu ştiut, te vei întoarce de îndată la curte şi îi vei cere regelui să chezăşuiască pentru mine şi o domnişoară ce mă va însoţi că nu ni se va cere nimic împotriva voinţei noastre, dacă ne vom înfăţişa pentru aceste încercări ; apoi îi vei spune reginei, doamnelor şi domnişoarelor sale că acea domnişoară mi-a cerut să vin la curte împotriva voinţei mele şi că n-am putut face altminteri, pentru că îi făgăduisem. Iar în ziua cînd va avea loc încercarea, să fii în locul acesta la ivitul zorilor, pentru ca domnişoara să ştie dacă ai ori nu chezăşia regelui ; în răstimpul acesta, eu o să mă întorc să o aduc aici, căci locuieşte departe". Enil a spus că va face întocmai şi, dîndu-i armele, a plecat să-i împlinească poruncile. Frumosul Întunecat s-a îndreptat spre rîul de care aţi auzit şi a rămas acolo, pe mal, pînă la căderea nopţii ; apoi a plecat spre Miraflores unde, cînd a ajuns, îl aştepta Durin, care i-a luat calul, iar el a pornit spre intrarea în grădină ; aici doamna sa, Oriana, şi celelalte domnişoare, care îl aşteptau, l-au primit cu multă bucurie ; el le-a dat armura şi armele şi a urcat pe zid. Mabilia l-a întrebat : „Ce înseamnă asta, domnule şi vere, vă întoarceţi mai bogat decît aţi plecat ?" „N-aţi înţeles ? — a

spus Oriana. A plecat să facă rost de arme ca să scape din această temniță". „Într-adevăr — a spus Mabilia —, și trebuie să ținem sfat pentru că va trebui să luptați cu el". Apoi au plecat veseli și glumind spre castel, unde l-au așezat la masă, pentru că Frumosul Întunecat nu mîncase nimic toată ziua, ca să nu fie văzut de nimeni.

CAPITOLUL LVII

Cum Frumosul Întunecat și Oriana au trimis-o la curte pe domnișoara din Danemarca, să afle ce e cu chezășia pe care i-o ceruseră regelui, și cum au plecat să treacă prin acele încercări

A doua zi, domnișoara din Danemarca a plecat la Londra cu poruncă să afle ce răspuns îi dăduse regele lui Enil; mai înainte, însă, s-a dus să-i spună reginei și tuturor doamnelor și domnișoarelor că Oriana e bolnavă și stă în pat. Apoi domnișoara din Danemarca a plecat să împlinească porunca și nu s-a întors decît foarte tîrziu, și asta din pricină că regele plecase să o întîmpine pe regina Briolanja, ce venise însoțită de o sută de cavaleri hotărîți să pornească în căutarea lui Amadis cînd și cum aveau să hotărască frații săi. Cu ea mai veneau și douăzeci de domnișoare îmbrăcate în straie cernite ca și ea și toate se legaseră că nu le vor lepăda pînă nu vor afla vești despre Amadis, pentru că așa fusese îmbrăcată cînd el i-a redobîndit tronul ; Briolanja voia să rămînă acolo, împreună cu regina, pînă aveau să se întorcă acei cavaleri ai săi cu vești despre Amadis. Oriana, auzind toate acestea de la domnișoara sa, a întrebat : „Vi s-a părut, într-adevăr, atît de frumoasă pe cît se spune ?" „Așa să mă ajute Dumnezeu, doamnă — a răspuns ea —, dacă după voi nu e cea mai frumoasă și mai chipeșă femeie din cîte am văzut. Și a fost tare mîhnită cînd a aflat că sînteți bolnavă și vă trimite vorbă, prin mine, că va veni să vă vadă cînd veți dori". „Mă

voi bucura foarte mult cînd va veni — a spus Oriana —, pentru că este fiinţa de pe lume pe care doresc cel mai mult să o cunosc". „Cinstiţi-o cum se cuvine — a spus Frumosul Întunecat —, fiindcă o merită cu prisosinţă, chiar dacă voi, doamnă, aţi gîndit alte lucruri". „Bunule prieten — a spus ea —, să nu mai vorbim despre asta, pentru că, acum, sînt sigură că m-am înşelat". „Şi socotesc — a spus el — că acum, prin această încercare, toate acele gînduri vă vor fi spulberate, iar eu voi fi şi mai înrobit". „Dacă trecutul — a spus Oriana — m-a copleşit cu prea multă dragoste pentru voi, mă încred în Dumnezeu că toca împodobită cu flori vă va da dovada". Domnişoara din Danemarca le-a mai spus, de asemenea, că regele se pusese chezaş că va respecta întocmai cele cerute de Enil.

Ziua aceea şi celelalte, pînă la sorocul pentru încercări, le-au petrecut tăifăsuind şi distrîndu-se în fel şi chip. În noaptea dinaintea acestei zile, s-au sculat la miezul nopţii ; Oriana a fost îmbrăcată cu pelerina de care aţi auzit şi şi-a pus văluri pe faţă, iar Frumosul Întunecat şi-a îmbrăcat armura cea nouă şi solidă adusă de Enil, şi trecînd zidul, au încălecat, ea pe un cal adus de Gandalin, iar el pe armăsarul său, şi au pornit singuri prin pădure, spre Fîntîna cu trei şipote, nu fără ca Mabilia şi domnişoara din Danemarca să nu moară de spaimă că vor fi recunoscuţi şi că, astfel, acea bucurie strălucitoare se va preschimba în neagră amărăciune ; Oriana, văzîndu-se singură cu iubitul ei în pădure în plină noapte, a fost cuprinsă de o asemenea spaimă, că începuse să tremure şi nu mai putea scoate o vorbă ; apoi a încercat-o teama că nu va putea duce la capăt încercarea şi că iubitul ei, pînă acum sigur de dragostea ei, ar putea avea cine ştie ce bănuială, aşa că tare rău îi părea că pornise la acel drum. Frumosul întunecat, văzînd-o atît de tulburată, i-a spus „Aşa să mă ajute Dumnezeu, doamnă, dacă n-aş fi vrut mai curînd să mor, decît să ştiu că drumul acesta vă va înfricoşa pînă într-atît ; aşa că poate ar fi mai bine să ne întoarcem". Şi a întors armăsarul şi calul Orianei din drum ; Oriana, văzînd că din pricina ei nu se va mai făptui un lucru atît de însemnat, şi-a schimbat starea sufletească şi a spus : „Bunul meu prieten, nu ţineţi seama de frica mea, firească la o femeie, văzîndu-mă într-un loc atît de străin pentru mine, ci de ceea ce trebuie să faceţi voi ca

un viteaz cavaler ce vă aflaţi". „Buna mea doamnă — a spus el —, cum înţelepciunea voastră învinge nebunia mea, iertaţi-mă, căci n-ar fi trebuit să îndrăznesc să fac ori să zic altceva decît ceea ce mi-ar fi poruncit dorinţa voastră".

Aşa că şi-au văzut de drum ca mai înainte şi au ajuns la Fîntîna celor trei izvoare cu un ceas înainte de ivirea zorilor ; cînd s-a luminat de ziuă a sosit şi Enil, ceea ce i-a bucurat mult, şi Frumosul Întunecat a zis : „Domnişoară, acesta este scutierul pe care l-am trimis la rege, aşa cum vă spusesem ; să vedem ce veşti ne aduce". Enil le-a spus că regele s-a învoit să facă totul aşa cum i se ceruse şi că, după liturghie, vor urma încercările. Frumosul Întunecat i-a dat scutierului să îi ducă scutul şi, fără să îşi scoată coiful, au pornit spre Londra şi au mers pînă au ajuns la porţile cetăţii. Toată lumea spunea, văzîndu-i : „Acesta e acel viteaz cavaler, Frumosul Întunecat, care i-a trimis aici pe don Cuadragante şi pe uriaşi ; e, de bună seamă, unul dintre cei mai iscusiţi cavaleri. Fericită trebuie să se socotească această domnişoară aflată sub ocrotirea lui".

Oriana, auzind toate acestea, se simţea tare mîndră ştiindu-se doamna şi stăpîna celui care, prin marele său curaj, învinsese atîţia duşmani. Şi astfel au ajuns la palatul regelui, unde acesta se afla într-o sală, împreună cu toţi cavalerii, cu regina şi doamnele şi domnişoarele ei, pentru a lua parte la încercări ; aflînd de venirea lor, regele le-a ieşit de îndată în întîmpinare la intrarea în sală, iar ei, cînd s-au apropiat, au îngenuncheat să îi sărute mîinile. Regele nu i-a lăsat să o facă şi a spus : „Bunul meu prieten, să ştiţi că voi face cu plăcere tot ceea ce îmi veţi cere, căci într-un scurt răstimp m-aţi slujit mai bine decît a făcut-o vreodată un cavaler pentru regele său". Frumosul Întunecat i-a mulţumit prea plecat, dar n-a vrut să vorbească şi s-a îndreptat cu domnişoara sa spre regină. Oriana tremura toată văzîndu-se în faţa tatălui şi mamei ei, de teamă să nu fie recunoscută, dar iubitul ei o ţinea tot timpul de mînă şi aşa au îngenuncheat în faţa reginei, iar aceasta, luîndu-i de mîini şi ridicîndu-i de jos, le-a spus „Domnişoară, nu ştiu cine sînteţi, căci nu v-am văzut niciodată, dar, pentru marile servicii aduse de acest cavaler care vă însoţeşte şi pentru voi înşivă, veţi fi cinstiţi şi răsplătiţi cum se cuvine". Frumosul Întunecat i-a mulţumit,

dar Oriana n-a răspuns nimic, stînd tot timpul cu capul în pămînt, în semn de smerenie. Regele s-a aşezat la un capăt al sălii cu toţi cavalerii săi şi regina cu doamnele şi domnişoarele, în celălalt capăt. Frumosul Întunecat i-a spus regelui că ar vrea să stea deoparte cu domnişoara sa, şi să fie ultimii care vor face încercarea ; regele a încuviinţat. Apoi, regele s-a dus repede să ia spada de pe o masă şi a scos-o din teacă de o palmă, dar nu mai mult. Macandon, căci aşa se numea scutierul care adusese spada, i-a spus : „Măria ta, dacă la curtea voastră nu se află cineva mai îndrăgostit decît voi, înseamnă că nu voi pleca de-aici aşa cum mi-am dorit". Şi a pus spada la loc, căci aşa trebuia să facă după fiecare încercare ; apoi a încercat Galaor şi nu a scos spada din teacă mai mult de trei degete, iar, după el, au încercat Florestan, Galvanes, Grumedan, Brandoibas şi Ladasin, dar nici unul nu a scos spada cît don Florestan, care izbutise să o scoată de o palmă. Apoi a venit rîndul lui Guilan Gînditorul, care a scos spada pe jumătate. Macandon i-a spus : „Dacă aţi iubi încă o dată pe-atît, aţi cîştiga spada, iar eu, ceea ce caut de atîta vreme". După el au mai trecut prin această încercare peste o sută de cavaleri foarte vestiţi, dar nici unul n-a putut scoate spada din teacă, ba au fost chiar unii care n-au putut-o scoate defel, nici mult, nici puţin, şi despre aceştia Macandon spunea că sînt ereticii dragostei. Apoi a venit Agrajes să încerce şi, mai înainte de a pune mîna pe spadă, a privit spre locul unde se afla doamna inimii sale, Olinda, gîndind că datorită iubirii lui pline de credinţă şi adevărate, spada va fi a lui ; şi a scos-o din teacă aproape toată, dar tot a mai rămas o palmă şi s-a trudit atît de mult să o scoată pe toată, încît partea spadei care ardea i-a pîrlit hainele şi atunci, bucuros totuşi că îi întrecuse pe toţi ceilalţi, a lăsat spada din mînă şi s-a întors la locul lui ; dar mai înainte de asta, Macandon i-a spus: „Domnule cavaler, puţin a lipsit să fiţi fericit, iar eu mulţumit". Au mai încercat apoi Palomir şi Dragonis, ce sosiseră cu o zi înainte la curte, şi au scos spada tot atît cît Galaor ; şi Macandon le-a spus : „Domnilor cavaleri, dacă ar fi să luptaţi cu bucata de spadă pe care aţi scos-o, nu v-ar fi uşor". „Adevăr grăiţi — i-a răspuns Dragonis —, dar şi voi cînd veţi deveni cavaler la capătul acestor încercări nu veţi

mai fi atît de june încît să nu mai ţineţi minte cînd s-a întîmplat". Toţi au rîs de vorbele lui Dragonis şi, cum nu mai rămăsese nimeni din toată curtea să nu fi trecut prin această încercare, Frumosul Întunecat s-a ridicat şi, luîndu-şi doamna de mînă, s-a îndreptat spre masa cu spada; Macandon i-a spus : „Domnule cavaler străin, veţi vedea că această spadă e mai bună decît cea pe care o purtaţi, dar bine ar fi să nu vă lepădaţi de ea bizuindu-vă că o veţi cîştiga pe aceasta, pentru că ea se cîştigă mai degrabă prin credinţa dragostei, decît prin forţa armelor". El, însă, a apucat spada şi a scos-o pe toată din teacă ; pe loc, jumătatea arzîndă s-a curăţat ca cealaltă jumătate şi nu le mai deosebeai. Văzînd aceasta, Macandon a îngenuncheat în faţa lui şi a spus : „Oh, viteazule cavaler, Dumnezeu să te cinstească aşa cum ai cinstit domnia ta această curte ; multă dreptate are să te iubească cea pe care o iubeşti, dacă nu e cea mai făţarnică şi neobrăzată femeie din lume ; pentru că numai de mîna ta pot fi făcut cavaler şi de nimeni altul, îţi cer să mă faci cavaler, şi astfel, să devin stăpîn peste pămînturi întinse şi mulţi supuşi". „Bunule prieten — a spus Frumosul Întunecat —, să facem şi încercarea cu toca, iar apoi voi împlini tot ceea ce se cuvine". Apoi, făcînd o cruce deasupra spadei, şi-a petrecut-o pe după gît, după ce a lăsat-o pe a sa cui voia să o ia, şi, apucînd-o de mînă pe doamna sa, s-au întors la locul lor ; dar laudele pe care i le-au adus toţi de la curte pentru faptele sale de arme şi pentru dragostea sa erau atît de nemăsurate, încît don Galaor şi Florestan s-au mîniat foarte, socotind aceasta drept o mare dezonoare pentru ei, căci nu îngăduiau să le ia înainte nimeni pe lume în afară de fratele lor, Amadis ; şi iar şi-au zis că după bătălia dintre regele Lisuarte şi regele Cildadan, de vor mai rămîne în viaţă, se vor lupta cu el şi fie vor muri, fie vor arăta tuturor deosebirea dintre acesta şi fratele lor, Amadis.

După ce Frumosul Întunecat a dus la bun sfîrşit încercarea cu spada, aşa cum aţi auzit, regele le-a poruncit reginei şi tuturor celorlalte femei de la palat să încerce toca împodobită cu flori, fără să se teamă, căci de va fi cîştigată de o doamnă, aceasta va fi mai iubită şi mai dorită de soţul ei, iar de o va cîştiga o domnişoară, se va acoperi de gloria de a fi cea mai credincioasă dintre toate. Regina şi-a

pus prima toca pe cap, dar florile au rămas neschimbate, ca mai înainte, şi Macandon i-a spus : „Doamnă, măria ta, dacă soţul vostru n-a izbîndit prea mult în încercarea cu spada, se pare că acum şi-a primit răsplata de la voi". Ea s-a întors la locul ei tare ruşinată, fără să spună nimic, şi de îndată a făcut aceeaşi încercare Briolanja, regina din Sobradisa, dar n-a izbutit mai mult decît regina ; Macandon i-a spus : „Frumoasă domnişoară, după cum ne-aţi arătat acum, cred că mai mult sînteţi iubită decît iubiţi voi înşivă". Apoi au urmat patru prinţese, fiice de regi, Eluida, Estrelleta, sora ei, nespus de mîndră şi de frumoasă, Aldeva şi Olinda cea cumpătată, pe capul căreia florile veştede au început să prindă viaţă, şi toţi şi-au zis că ea va cîştiga toca, dar, cu toate că a ţinut-o multă vreme, n-au înviat pînă la capăt ; ba, mai mult chiar, cînd şi-a scos-o de pe cap, s-au uscat ca mai înainte ; după Olinda au mai făcut aceeaşi încercare peste o sută de doamne şi domnişoare, dar nici una n-a izbutit ceea ce izbutise Olinda, şi tuturor, Macandon le spunea vorbe hître şi zeflemitoare ; Oriana, care privise totul, se temuse foarte să nu cîştige regina Briolanja, ca nu cumva iubitul ei să-şi închipuie că e vorba de iubirea aceleia pentru el, şi tare s-a bucurat cînd a văzut că dăduse greş ; fiindcă, deşi i se părea că e nespus de frumoasă, mai frumoasă decît orice femeie din cîte văzuse în viaţa ei, nu voia să-şi piardă iubitul pentru ea ; aşa că, văzînd că nu mai rămăsese nimeni să încerce toca, i-a făcut semn Frumosului Întunecat să o conducă şi, de cum şi-a pus toca pe cap, florile uscate au înverzit şi s-au făcut atît de frumoase, că nu-ţi mai puteai da seama care fuseseră unele şi care celelalte. Macandon a spus: „Oh, bună domnişoară, voi sînteţi cea pe care am căutat-o timp de patruzeci de ani înainte de a vă naşte". Şi i-a cerut, din nou, Frumosului Întunecat să îl facă iute cavaler şi să o roage pe acea domnişoară să îi înmîneze spada. „O voi face chiar acum — a spus el —, fiindcă nu pot zăbovi". Macandon a îmbrăcat nişte straie albe, aduse cu el, şi o armură albă, căci era cavaler neofit, iar Frumosul Întunecat l-a făcut cavaler după rînduială, legîndu-i pintenul drept, iar Oriana i-a înmînat o spadă de preţ, pe care o adusese cu el.

Văzînd aceasta, doamnele şi domnişoarele au început să rîdă, iar Aldeva a spus tare, astfel că toţi au auzit : „Ah, Doamne, ce minuat cocon şi ce înfăţişare mai plăcută decît toţi ceilalţi are acest cavaler neofit ; să ne bucurăm foarte, căci neofit va rămîne toată viaţa!“ „De unde ştiţi?“, a întrebat Estrelleta. „După straiele sale — a răspuns ea —, care nu pot avea o viaţă mai lungă decît el“. „Să dea Dumnezeu — au spus celelalte — să rămînă mereu la fel de frumos ca acum.“ „Bunele mele doamne — a spus el —, n-aş da bucuria mea pe înţelepciunea voastră, căci socot a avea mai multă înţelepciune şi tinereţe, decît voi înţelepciune şi ruşine“. Regelui i-a plăcut acest răspuns, căci nu socotise cuviincioase spusele lor.

Sfîrşindu-se toate acestea, Frumosul Întunecat împreună cu doamna sa şi-au luat rămas bun de la regină, iar aceasta i-a spus fiicei sale, fără să o fi recunoscut : „Bună domnişoară, de vreme ce voinţa voastră a fost să nu ne cunoaştem, rogu-vă ca, de acolo de pe unde vă veţi afla, să-mi daţi de ştire despre voi şi să-mi cereţi ce doriţi, căci vă voi împlini dorinţele cu multă plăcere“. „Doamnă — a spus Frumosul Întunecat — şi eu o cunosc tot atît cît o cunoaşteţi şi voi, deşi umblăm împreună de şapte zile ; dar din cîte am văzut, pot să vă spun că e frumoasă şi are un asemenea păr, că nu ştiu de ce şi-l ascunde“. Briolanja a spus : „Domnişoară, nu ştiu cine sînteţi, dar, după cum ne-aţi arătat aici dragostea voastră, dacă prietenul vostru vă iubeşte cum îl iubiţi voi pe el, sînteţi cea mai frumoasă pereche creată de iubire, şi dacă el e înţelept, veţi rămîne împreună“. Orianei i-au făcut mare plăcere vorbele Briolanjei. După care s-au despărţit de regină şi au pornit călare, aşa cum veniseră ; regele şi don Galaor i-au însoţit, şi Frumosul Întunecat i-a spus regelui : „Domnule, arătaţi-i cinste acestei domnişoare, după cum pe deplin merită, căci a adus glorie curţii voastre“. Regele a luat calul Orianei de dîrlogi, ca să o conducă el însuşi, iar Frumosul Întunecat a pornit alături de don Galaor, care nu voia să audă nici o vorbă prietenească, fiindcă îşi jurase că se va lupta cu el ; după ce au mers ei aşa o bucată de vreme, Frumosul Întunecat a luat calul Orianei de căpăstru şi i-a spus regelui : „Domnule, de-aici, rămîneţi cu Dumnezeu, iar de vă învoiţi să fiu

unul dintre cei o sută de cavaleri ce vor lupta pentru voi, vă voi sluji din inimă". Regele s-a bucurat şi, îmbrăţişîndu-l, i-a mulţumit, spunîndu-i că, ştiindu-l alături de el, i s-a risipit în mare parte spaima. Apoi regele şi don Galaor au făcut cale întoarsă, iar Frumosul Întunecat a intrat în pădure cu iubita lui şi cu Enil, care îi ducea armele, foarte bucuros că sfîrşiseră cu bine acele încercări, el încins cu spada cea verde, iar ea, purtînd pe cap toca împodobită cu flori. Aşa au ajuns ei la Fîntîna celor trei izvoare, cînd, au văzut coborînd spre ei dinspre munte un scutier călare care, apropiindu-se, a spus : „Cavalere, Arcalaus vă porunceşte să i-o aduceţi pe această domnişoară, iar de nu vreţi şi îl veţi sili să pornească el după voi, vă va tăia capetele amîndurora". „Unde se află Arcalaus Vrăjitorul ?", a întrebat Frumosul Întunecat. Omul i l-a arătat mai la vale, la umbra unor copaci, împreună cu un alt bărbat, amîndoi în armură, cu armăsarii lîngă ei.

Cînd a auzit aceasta, Oriana s-a înspăimîntat atît de tare, încît de-abia s-a mai putut ţine pe cal. Frumosul Întunecat a venit lîngă ea şi i-a spus : „Domnişoară, nu vă temeţi, că dacă această spadă nu mă va trăda, vă voi apăra". Apoi, luîndu-şi armele, i-a zis scutierului „Spuneţi-i lui Arcalaus că eu sînt un cavaler străin care nu îl cunosc şi nu am de ce să-i împlinesc porunca". Cînd a auzit aceste vorbe, Arcalaus s-a înfuriat foarte şi i-a spus cavalerului ce se afla cu el : „Nepoate Lindoraque, luaţi-i domnişoarei toca aceea pe care o portă, ca să i-o dăruiţi iubitei voastre Madasima, iar dacă acel cavaler vi se împotriveşte, tăiaţi-i capul, iar pe ea, spînzuraţi-o de plete de un copac". Lindoraque a încălecat pe dată, ca să facă ce i se spusese, dar Frumosul Întunecat, care auzise totul, i-a ieşit în întîmpinare şi, cu toate că l-a văzut foarte mare, căci era feciorul lui Cartadaque, uriaşul de pe Muntele Vrăjit şi a unei surori a lui Arcalaus, nu s-a speriat de trufia lui şi i-a spus : „Cavalere, opriţi-vă şi nu vă mai apropiaţi !" „Nu din pricina voastră nu voi face ceea ce mi-a poruncit unchiul meu, Arcalaus". „Atunci — a spus Frumosul Întunecat — vom vedea ce sînteţi în stare, voi cu trufia voastră şi el cu ticăloşia lui".

Aşa că s-au năpustit unul spre altul şi s-au izbit cu putere, frîngîndu-şi lăncile, iar Lindoraque a fost azvîrlit

din şa cu o bucată de lance înfiptă în trup ; dar viteaz cum era, s-a ridicat iute de jos şi, văzîndu-l pe Frumosul Întunecat că se pregăteşte să îl lovească, a vrut să se ferească şi, împiedicîndu-se, a căzut în vîrful lăncii ce i-a ieşit prin spate şi a murit pe loc. Arcalaus, văzînd ce se petrece, a alergat călare să-i vină în ajutor, dar Frumosul Întunecat s-a repezit spre el, s-a ferit de lancea sa şi, în trecere, i-a dat o asemenea lovitură de spadă, încît lancea şi jumătate din braţ s-au rostogolit pe pămînt şi lui Arcalaus i-a rămas doar un ciot în locul mîinii. Văzîndu-se lovit astfel, Arcalaus a luat-o la goană, urmărit de Frumosul Întunecat ; Arcalaus, însă, şi-a aruncat scutul de după gît şi, datorită iuţelii calului său, s-a depărtat atît de mult, că nu l-a mai putut ajunge. Aşa că s-a întors la doamna sa şi i-a poruncit lui Enil să ia capul lui Lindoraque şi braţul şi scutul lui Arcalaus şi să i le ducă regelui Lisuarte, povestindu-i, totodată, pricina pentru care îl atacaseră.

După asta, împreună cu doamna sa, au pornit mai departe la drum şi după un scurt popas, lîngă un izvor, au ajuns, la căderea nopţii, la Miraflores, unde îi aşteptau Gandalin şi Durin, care le-au luat caii, şi Mabilia şi domnişoara din Danemarca, ce i-au întîmpinat la zidul ce înconjoară grădina cu sufletele pline de bucurie, căci dacă li s-ar fi întîmplat vreun necaz, altceva decît moartea n-ar mai fi avut de aşteptat. Mabilia le-a spus : „Frumoase scule aţi adus, dar să ştiţi că le-am cumpărat cu mari frămîntări şi multe lacrimi în inimile noastre ; mulţumesc lui Dumnezeu că totul s-a încheiat cu bine". Apoi au intrat în castel, unde au cinat cu multă bucurie şi veselie şi s-au odihnit.

Regele Lisuarte şi don Galaor, după ce s-au despărţit de Frumosul Întunecat, pe cînd făceau cale întoarsă spre cetate, au fost ajunşi de o domnişoară, care i-a dat regelui o carte, spunîndu-i că e de la Urganda Necunoscuta, şi alta lui don Galaor, şi, fără să mai zică nimic alta, s-a întors pe unde venise. Regele a deschis cartea şi a citit ; şi iată ce spunea :

„Către tine, Lisuarte, rege al Marii Britanii, de la Urganda Necunoscuta. Îţi trimit salutări şi te înştiinţez că în timpul cruntei şi primejdioasei bătălii cu regele Cilda-

dan, acel Frumos Întunecat, pe care te bizui atît de mult, își va pierde numele și mult din faima sa și, datorită unei lovituri pe care o va da, numele său va fi uitat, iar în ceasul acela te vei afla în cea mai mare strîmtoare și primejdie din viața ta, și cînd spada cea ascuțită a Frumosului Întunecat îți va risipi sîngele, vei fi cu adevărat în primedie de moarte. Va fi o bătălie crudă și dureroasă, în care mulți cavaleri puternici și viteji își vor pierde viața ; va fi îndîrjită și cumplită, fără pic de milă ; dar, în cele din urmă, prin trei lovituri pe care le va da acel Frumos Întunecat, vor învinge cei ce sînt de partea lui. Deci, ai grijă, maiestate, ce vei face, căci tot ce ți-am spus în carte se va petrece neîndoielnic".

După ce regele citi, cu toate că era foarte viteaz și cu inima dîrză în fața tuturor primejdiilor, știind că Urganda este atoateștiutoare și că, în cea mai mare parte, profețiile ei se adevereau, a fost destul de înspăimîntat, crezînd că Frumosul Întunecat, pe care el îl iubea foarte, își va pierde viața în timpul bătăliei și, fără el, era și viața lui în mare primejdie, dar, prefăcîndu-se vesel, s-a apropiat de don Galaor, care citise cartea sa și rămăsese pe gînduri, și i-a spus : „Bunul meu prieten, vreau să mă sfătuiesc cu voi, fără să ne mai audă altcineva, despre ceea ce îmi scrie Urganda". Apoi i-a arătat cele scrise și don Galaor i-a spus : „Domnule, după cele din cartea mea, mai potrivit ar fi să primesc decît să dau sfaturi ; dar, oricum, dacă am găsi un mijloc de a nu da această bătălie și de a ne păstra capul sus, cred că ar fi foarte bine ; iar dacă așa ceva nu e cu putință, cel puțin domnia voastră să nu luați parte la luptă, pentru că eu am înțeles două lucruri foarte grave : primul, că brațul și spada Frumosului Întunecat vor face să curgă sîngele vostru, și al doilea că, în urma a trei lovituri date de el, cei aflați de partea lui vor fi învingători. Asta nu știu cum s-o deslușesc, pentru că, acum, el e de partea voastră și, după cum spune cartea aceasta, va fi de partea dușmanilor". Regele a spus : „Bunul meu prieten, marea dragoste ce-mi purtați vă face să nu-mi dați sfaturi bune, căci, dacă eu mi-aș pierde nădejdea în acel stăpîn ce m-a înălțat atît de sus, socotind că voinței sale nu i se poate împotrivi știința nici unui muritor, aș

putea cu multă dreptate să fiu coborît de pe acele înălţimi, dacă el îngăduie, căci sufletul şi înţelepciunea regilor trebuie să fie pe potriva măreţiei lor, iar ei să-şi facă datoria faţă de supuşii lor şi întru apărarea acestora ; şi îndreptarea lucrurilor ce stîrnesc frica şi spaima să o lase în seama acelui Domn ce are în mînă întreaga putere. Aşa că, bunule prieten, voi lua parte la bătălie, şi vreau ca Dumnezeu să-mi hărăzească aceeaşi soartă ca şi supuşilor mei".

Don Galaor, schimbîndu-şi gîndul şi văzînd marele curaj al regelui, a spus : „Nu degeaba sînteţi lăudat ca fiind cel mai mare şi mai cinstit principe din lume şi dacă toţi regii s-ar feri la fel de sfaturile proaste ale supuşilor, nici unul n-ar mai îndrăzni să dea alte sfaturi stăpînului său decît cele cu adevărat folositoare". Apoi i-a arătat regelui cartea sa, care grăia astfel

„Către tine, don Galaor de Gaula, cel puternic şi curajos. Eu, Urganda, îţi trimit salutări ca semn că te preţuiesc şi te iubesc, şi vreau să afli de la mine ce ţi se va întîmpla în acea dureroasă bătălie, de vei lua parte la ea; după multă cruzime şi moarte văzute de tine, în ultima încrîncenare, viteazul tău trup şi braţele tale vînjoase vor trăda dîrza şi curajoasa ta inimă şi, la sfîrşitul bătăliei, capul tău se va afla în mîinile celui ce va da cele trei lovituri, şi astfel se va sfîrşit totul".

Regele, după ce a citit, i-a spus : „Prietene, dacă ceea ce scrie aici se adevereşte, înseamnă că, dacă luaţi parte la bătălie, veţi muri. Şi, după cîte fapte de arme aţi săvîrşit, prea mică ar fi vina de a nu lupta de astă dată. Aşa că eu voi porunci să-mi faceţi voia şi întru slujirea mea şi neştirbirea cinstei voastre, să nu luaţi parte la bătălie". Don Galaor i-a spus „Se vede bine, seniore, că v-aţi supărat pe mine pentru sfatul pe care vi l-am dat, de vreme ce, teafăr şi liber fiind, îmi porunciţi să cad în asemenea greşeală şi să-mi terfelesc cinstea. Deie Domnul să nu fie nevoie să mă supun unei asemenea porunci". Regele a spus „Don Galaor, aţi grăit mai bine ca mine, dar acum să nu mai vorbim despre asta şi să avem încredere în Dumnezeu, căci de el trebuie să ne temem, iar scrisorile să le

păstrăm, pentru că, dacă aceste lucruri înfricoşătoare ar fi cunoscute, ar putea să-i sperie tare pe ceilalţi".

Cu aceste vorbe au pornit spre cetate, dar înainte de a apuca să intre pe porţi, au zărit doi cavaleri în armură, călare pe cai, vlăguiţi şi obosiţi, cu armurile sfîrtecate pe ici pe colo, încît se vedea bine că avuseseră de dat o luptă grea ; cei doi se numeau Bruneo de Bonamar şi Branfil, fratele său, şi veneau să ia parte la bătălie, dacă regele voia să-i primească ; don Bruneo aflase de încercarea cu spada verde şi tare se grăbise să ajungă la timp, căci trecuse şi pe sub bolta iubiţilor credincioşi, cum aţi auzit mai înainte, şi după cît o iubea de mult şi cu credinţă pe Melicia, sora lui Amadis, îşi spusese că orice s-ar întîmpla, va cîştiga spada datorită marii lui iubiri şi va sfîrşi cu bine încercarea ; cei doi, văzîndu-l pe rege, s-au apropiat de el prea plecaţi. Regele i-a primit cu multă voie bună, iar don Bruneo i-a spus „Domnule, am aflat că urmează să purtaţi o bătălie, la care numărul cavalerilor va fi mic şi, prin urmare, aceştia vor trebui să fie bine aleşi ; şi, dacă aţi aflat de noi şi socotiţi că meritărm, datorită curajului nostru, să luptăm alături de voi, vă vom sluji cu bucurie".

Regele, care aflase deja de la don Galaor despre vitejia acestor doi fraţi, mai ales de curajul lui don Bruneo ce era, deşi tînăr, unul dintre cei mai vestiţi cavaleri din cîţi se puteau afla străbătînd multe meleaguri, s-a bucurat foarte că au venit să îl slujească şi le-a mulţumit. Apoi, don Galaor i-a spus lui don Bruneo cine este el şi l-a rugat stăruitor să vină să locuiască la el şi să rămînă împreună pînă se va da bătălia, vorbindu-i de don Florestan, fratele său, de Agrajes şi de don Galvanes, ce erau veşnic împreună. Don Bruneo i-a mulţumit mult, spunîndu-i că don Galaor este cavalerul pe care îl iubeşte cel mai mult pe lume, după Amadis, fratele său, în căutarea căruia mult trudise, după ce aflase cum a plecat din Insula Ferecată, şi nu se oprise din căutare decît din pricina acestei bătălii ; şi a încheiat, primind poftirea lui don Galaor.

Aşa au rămas don Bruneo şi fratele lui, Branfil, în tovărăşia lui don Galaor şi în slujba regelui Lisuarte, cum aţi auzit. După ce regele a sosit la palat, s-a ivit şi Enil, scutierul Frumosului Întunecat, cu capul lui Lindoraque,

scutul şi jumătate din braţul lui Arcalaus Vrăjitorul atîrnate de pieptarul calului său, urmat pînă la porţile palatului de o mulţime de oameni din cetate veniţi să vadă ce minune e aceea. Cînd l-a văzut pe rege, Enil i-a spus ceea ce îi poruncise Frumosul Întunecat ; regele s-a veselit foarte şi s-a minunat de faptele acestui viteaz şi puternic cavaler şi l-a lăudat mult, cum făceau toţi de altfel, ceea ce sporea mînia lui don Galaor şi a lui don Florestan, care nu mai aveau răbdare să se lupte cu el şi fie să moară, fie să dovedească tuturor că faptele sale nu pot sta alături de cele ale lui Amadis, fratele lor.

Cam tot în vremea asta s-a întors Filispinel, cavalerul trimis de regele Lisuarte pentru a-i chema la luptă pe uriaşi în numele său, aşa cum v-am istorisit, şi le-a povestit cine avea să ia parte la bătălie, printre potrivnici numărîndu-se şi mulţi uriaşi şi alţi cavaleri vestiţi foarte, ce sosiseră deja din Irlanda să se alăture regelui Cildadan, precum şi că, mai înainte de a trece patru zile, vor debarca în locul unde avea să se desfăşoare bătălia. Şi a mai povestit cum i-a găsit la Lacul care fierbe, de la Insula Mongaza, pe regele Arban de Norgales şi pe Angriote de Estravaus, captivi ai Gromadazei, o urieşiţă afurisită, nevasta lui Famongomadna, care îi ţinea într-o temniţă groaznică, biciuindu-i crunt în fiecare zi şi supunîndu-i şi altor chinuri groaznice, astfel că din trupurile lor, numai o rană, se scurgea întruna sîngele ; Filispinel adusese cu el şi o carte pentru rege, care glăsuia aşa :

„Către marele senior Lisuarte, rege al Marii Britanii, şi către toţi prietenii noştri din regatul său. Eu, Arban, nefericitul, care am fost rege în Norgales, şi Angriote de Estravaus, azvîrliţi într-o groaznică temniţă, vă înştiinţăm că, spre marele nostru nenoroc mult mai crud decît însăşi soarta, am căzut în puterea sălbaticei Gromadaza, nevesta lui Famongomadan, care, ca să răzbune moartea soţului şi a fiului ei, ne supune unor asemenea chinuri şi pedepse crude cum nu-şi poate nimeni închipui, încît deseori o rugăm să ne omoare, căci ne-am afla tihna ; ea însă, vrînd să ne ia viaţa în fiecare zi, nu ne lasă să murim, căci noi de mult timp ne-am fi dat duhul dacă nu ne-ar fi împiedicat teama că ne vom pierde sufletele o dată cu

trupurile ; dar cum am ajuns la capătul puterilor, am vrut să vă trimitem această carte, scrisă cu sîngele nostru, prin care să ne luăm rămas bun, rugîndu-l pe Domnul Dumnezeul nostru să vă aducă victoria în bătălia cu aceşti trădători care ne-au făcut atîta rău".

Tare s-a mai mîhnit regele de pierderea acelor doi cavaleri şi o mare durere i-a cuprins inima, dar ştiind că asta nu ajută, nu şi-a arătat supărarea, încurajîndu-şi supuşii, dîndu-le drept pildă alte întîmplări primejdioase prin care trecuseră cei ce au vrut să dobîndească glorie şi faimă şi îndemnîndu-i să fie pregătiţi pentru această bătălie, căci, numai astfel, învingînd, vor putea cu adevărat să-i scape din temniţă pe acei cavaleri. Apoi a poruncit ca toţi cei ce aveau să fie alături de el în bătălie să se pregătească pentru a doua zi, căci voia să pornească împotriva duşmanilor săi ; şi aşa au făcut, căci el, cu acel curaj de care a dat dovadă în toate luptele, izbutise să-i îmbărbăteze pe cavaleri.

CAPITOLUL LVIII

Cum a sosit Frumosul Întunecat la Miraflores şi a rămas cu doamna sa, Oriana, după ce au cîştigat încercările cu spada şi cu toca, şi cum, de aici a plecat să lupte în bătălia cu regele Cildadan şi ce s-a petrecut în timpul acesteia

Frumosul Întunecat a rămas cu doamna sa trei zile, după ce cîştigaseră spada şi toca împodobită cu flori, iar în a patra zi, la miezul nopţii, a plecat de acolo singur, călare, îmbrăcat în zale, după ce îl trimisese pe scutierul său, Enil, la un castel aflat la poalele unui munte, în apropiere de locul unde avea să se dea bătălia, castel al unui cavaler bătrîn, pe numele său Abradan, ce îi ajuta mult pe toţi cavalerii rătăcitori ; în noaptea aceea, Frumosul Întunecat a trecut pe lîngă oastea regelui Lisuarte şi a tot

mers el pînă ce, în a cincea zi, a ajuns la castel, unde l-a găsit pe Enil, ce sosise în aceeaşi zi, şi s-a bucurat mult de întîlnire ; cavalerul l-a primit foarte bine şi, pe cînd stăteau ei împreună, au ajuns acolo doi scutieri, nepoţi de-ai gazdei, ce veneau de la locul unde urma să se desfăşoare bătălia, şi le-au spus că regele Cildadan sosise deja cu cavalerii săi şi se odihneau în corturile înălţate pe malul mării şi îşi pregăteau armele şi caii ; au mai spus, de asemenea, că îl văzuseră sosind acolo pe don Grumedan şi pe Giontes, nepotul regelui Lisuarte, şi că se hotărîse ca părţile să stea liniştite pînă în ziua bătăliei şi nici unul dintre regi să nu arunce în luptă mai mult de o sută de cavaleri, aşa cum hotărîseră dinainte. Gazda a spus : „Dar, dragii mei nepoţi, ce părere aveţi despre oamenii aceia, trăzni-i-ar Dumnezeu !“ „Bunule unchi — au răspuns ei —, nu e vorba numai că sînt puternici şi înspăimîntători, dar, dacă Dumnezeu nu îl ajută printr-o minune, pe seniorul nostru, regele, puterea sa împotriva lor nu înseamnă nimic“. Cavalerului i s-au umplut ochii de lacrimi şi a spus: „Oh, Doamne atotputernice, nu îl părăsi pe cel mai bun şi mai viteaz rege din lume !“ „Bunule cavaler — a spus Frumosul Întunecat —, nu vă pierdeţi curajul din pricina celor răi, căci adesea bunătatea şi cinstea înfrîng trufia şi puterea ; şi vă rog mult să vă înfăţişaţi regelui şi să îi povestiţi că în casa voastră se află un cavaler ce se numeşte Frumosul Întunecat, şi vreau să ştiu cînd va avea loc lupta, căci voi fi acolo de îndată“.

Cînd a auzit aceasta, cavalerul s-a înveselit foarte şi a spus : „Cum, domnule, voi sînteţi cel care l-a trimis la curtea regelui, stăpînul meu, pe don Cuadragante, şi cel care l-a ucis pe acel uriaş fioros, Famongomadan, şi pe feciorul lui cînd au făcut-o captivă pe Leonoreta cu cavalerii săi ? Acum pot să spun că, de am făcut vreun bine cavalerilor rătăcitori, cu această răsplată mă socotesc plătit de toţi şi voi face cu plăcere ceea ce mi-aţi cerut“.

Şi, împreună cu cei doi nepoţi ai săi, a plecat călăuzit de ei şi a ajuns la regele Lisuarte şi oastea sa, care se aflau la o leghe şi jumătate de duşmanii lor, căci a doua zi urma să aibă loc bătălia ; cavalerul i-a spus regelui solia sa, ceea ce i-a bucurat foarte mult pe rege şi pe toţi ceilalţi, iar regele a zis : „Acum, nu ne mai lipseşte decît un cavaler

ca să fim o sută". Don Grumedan a spus : „Mai curînd, domnule, aş zice că acum ne prisosesc, pentru că Frumosul Întunecat face cel puţin cît cinci". Aceste vorbe tare i-au mai necăjit pe don Galaor, Florestan şi Agrajes, cărora nu le era pe plac nici o laudă adusă Frumosului Întunecat, mai mult din pizmă pentru măreţele sale fapte decît din duşmănie, dar n-au spus nimic.

Aflînd Abradan toate pentru cîte venise, şi-a luat rămas bun de la rege şi s-a întors la oaspetele său, căruia i-a povestit ce bucurie şi mare veselie i-a cuprins pe rege şi pe toţi ai săi la auzul soliei şi că nu mai lipseşte decît un cavaler pentru a fi o sută în oastea regelui. Auzind aceasta, Enil l-a poftit afară din odaie pe Frumosul Întunecat şi, îngenunchind în faţa lui, i-a spus : „Cu toate că eu, stăpîne, nu v-am slujit prea mult, cu încredere în marea voastră bunătate, vă rog, pentru numele lui Dumnezeu, să-mi împliniţi o rugăminte". Frumosul Întunecat l-a ridicat de jos şi i-a spus : „Cere-mi ce vrei, dacă e în puterea mea". Enil a vrut să-i sărute mîinile, dar el nu l-a lăsat şi Enil i-a spus, atunci : „Stăpîne, vă rog să mă faceţi cavaler şi să-l înduplecaţi pe rege să mă socotească şi pe mine printre cei o sută, de vreme ce îi lipseşte unul". Frumosul Întunecat i-a răspuns : „Prietene Enil, nu-ţi pune în minte să porneşti la o faptă atît de măreaţă şi de primejdioasă cum va fi aceasta. Şi asta nu o spun ca să nu te fac cavaler, ci pentru că e mai bine pentru tine să începi cu alte isprăvi, mai uşoare". „Bunul meu stăpîn — a spus Enil, —, merită să înfrunt o asemenea primejdie, chiar de îmi voi pierde viaţa, pentru că, de nu voi muri, întotdeauna mă voi bucura de cinstea şi faima de a mă fi numărat printre cei o sută şi voi fi socotit ca atare, iar de voi muri, moartea va fi binevenită, pentru că amintirea mea va sta alături cu cea a celorlalţi cavaleri preţuiţi ce vor pieri acolo".

Frumosul Întunecat a simţit o căldură duioasă în suflet şi a spus în sinea lui „Se vede bine că faci parte din neamul acelui preţuit şi credincios don Gandales, cel care m-a crescut"; şi i-a răspuns : „Dacă asta îţi este dorinţa, fie". Apoi s-a dus la cavalerul cel bătrîn şi l-a rugat să-i dea nişte arme pentru scutierul său, că vrea să-i dea în-

semnele de cavaler. Cavalerul i-a dat cu plăcere armele, pe care Enil le-a vegheat în noaptea aceea în capelă şi, în zori, după ce s-a rostit liturghia, Frumosul Întunecat l-a făcut cavaler şi, apoi, au pornit spre locul bătăliei, însoţiţi de gazdă şi de cei doi nepoţi ai săi, care le purtau armele; ajungînd la locul hotărît, l-au găsit aici pe viteazul rege Lisuarte, rînduindu-şi cavalerii ca să pornească spre duşmani, care îi aşteptau într-o cîmpie ca-n palmă ; cînd regele şi ai săi l-au văzut pe Frumosul Întunecat, s-au simţit mult mai îmbărbătaţi ; Frumosul Întunecat i-a spus regelui „Seniore, am venit să-mi ţin făgăduiala şi aduc cu mine un cavaler în locul celui care vă lipseşte". Regele l-a primit cu multă bucurie şi proaspătul cavaler a ajuns, astfel, printre cei o sută.

Şi au pornit spre duşmani, într-un singur pîlc de oameni, căci nu erau destui pentru mai multe. Regele mergea în mijlocul pîlcului, iar în faţa lui păşeau Frumosul Întunecat şi tovarăşul său, don Galaor, Florestan şi Agrajes, Gandalac, cel ce îl crescuse pe don Galaor, şi fiii lui, Bramandil şi Gavus, pe care don Galaor îi făcuse cavaleri, şi Nicoran de la Puntea Temătoare, Dragonis, Palomir şi Pinorante şi Giontes, nepotul regelui, precum şi preţuitul Bruneo de Bonamar cu fratele său, Branfil, şi don Guilan Gînditorul. Toţi aceştia mergeau în faţa regelui, la un loc, cum auziţi, iar în fruntea lor călărea prea cinstitul şi preţuitul bătrîn don Grumedan, tutorele reginei Brisena, cu însemnele regelui.

Regele Cildadan îşi rînduise oamenii foarte bine : în faţa lui se aflau uriaşii, firi sălbatice foarte, şi împreună cu ei douăzeci de cavaleri din stirpea lor, toţi foarte viteji, iar lui Madanfabul, uriaşul de pe Insula Turnului Roşu, i-a poruncit să stea pe un colnic, cu zece cavaleri, cei mai viteji din cîţi avea, şi să nu se mişte de-acolo pînă nu se va schimba mersul luptei şi nu vor fi cu toţii obosiţi ; atunci, abia, să atace fără milă şi să încerce să-l ucidă pe regele Lisuarte, ori să-l prindă şi să-l ducă la corăbii.

Şi, aşa cum auziţi, au pornit unii spre alţii în ordine şi foarte încet. Dar cînd au ajuns aproape unii de alţii, cei din faţă s-au izbit atît de cumplit, încît mulţi dintre ei s-au prăbuşit la pămînt, dar apoi s-au încleştat amîndouă

cetele, cu atîta furie şi înverşunare, încît, din pricina învolburării vitejeşti, mulţi cai fugeau pe cîmp fără stăpînii lor, care, unii muriseră, alţii erau greu răniţi. Aşa că se poate spune, pe bună dreptate, că ziua aceea a fost cruntă şi dureroasă pentru cei aflaţi acolo.

Lovindu-se şi ucigîndu-se unii pe alţii, a trecut o treime din zi, fără strop de răgaz, spre marea osteneală şi trudă a tuturor, căci din pricina marii încleştări şi a căldurii de miez de vară, şi oameni şi cai erau atît de sleiţi şi osteniţi de mai mare minunea, iar cei răniţi pierdeau mult sînge şi, nemaiputînd să scape, rămîneau morţi pe cîmp, mai cu seamă cei răniţi de puternicii uriaşi. La vremea aceea, Frumosul Întunecat făcea adevărate minuni de vitejie cu brava lui spadă în mînă, trîntindu-i la pămînt şi ucigîndu-i pe cîţi îi stăteau înainte, deşi îl stingherea mult faptul că trebuia să aibă grijă de rege cînd acesta era la mare strîmtoare, căci de-ar fi fost învins, toată ruşinea l-ar fi acoperit pe el, după cum s-ar fi acoperit de glorie dacă ar fi fost învingător şi, din pricina asta, îi îndemna pe cei ce îl păzeau pe rege să lupte cît mai năprasnic ; don Galaor, Florestan şi Agrajes, văzînd minunile săvîrşite de Frumosul Întunecat, stăteau în preajma lui şi împărţeau nenumărate lovituri, îndurînd tot atîtea ; şi invidia lor a făcut ca cei din tabăra regelui să cîştige teren ; don Bruneo li se alăturase şi el şi lupta cot la cot cu don Galaor care, asemeni unui leu furios, pentru a fi pe potriva Frumosului Întunecat, fără teamă de straşnicele lovituri ale uriaşilor, nici de moartea celorlalţi, ce se prăbuşeau sub ochii lui, îşi croia drum cu spada printre duşmani, rănindu-i şi ucigîndu-i ; şi, pe cînd făcea roată în jur, cum aţi auzit, spumegînd de furie, l-a văzut în faţa sa pe uriaşul Cartadaque de pe Muntele Vrăjit, care, cu un baltag greu îi lovea năprasnic pe cîţi îi putea ajunge, astfel că trîntise deja în jurul lui şase cavaleri, dar era rănit la umăr în urma unei lovituri date de don Florestan şi pierdea mult sînge ; don Galaor şi-a strîns bine spada în mînă şi, repezindu-se spre el, i-a dat o asemenea lovitură piezişă în coif, încît i-a retezat o bună parte din acesta cu ureche cu tot şi, cum spada a alunecat mai jos, i-a tăiat şi mînerul baltagului, aproape de mînă. Cînd uriaşul l-a văzut atît de aproape de el, cum nu mai avea cu ce să-l lovească,

l-a prins în braţe cu atîta forţă, încît a rupt chinga şi l-a smuls de pe cal cu şa cu tot ; don Galaor a căzut la pămînt, fără ca uriaşul să slăbească strînsoarea, aşa că nu putea cu nici un chip să scape, ba, mai curînd, simţea că toate oasele i se sfărîmă ; dar mai înainte de a-şi pierde simţirea, don Galaor a izbutit să pună mîna pe spada ce îi rămăsese atrînată pe după gît şi, înfigînd-o în chipul uriaşului, acesta a slăbit strînsoarea de cleşte a braţelor şi, după scurtă vreme, şi-a dat duhul. Don Galaor s-a ridicat atît de obosit după efortul făcut şi din pricină că pierdea mult sînge din răni, încît n-a mai fost în stare să-şi scoată spada din capul uriaşului ; mai mulţi cavaleri din cele două tabere s-au strîns lîngă ei să-i ajute şi lupta s-a încins şi mai cruntă şi nemiloasă decît fusese toată ziua ; printre cei veniţi se aflau şi regele Cildadan de o parte şi Frumosul Întunecat de alta ; acesta din urmă i-a dat regelui Cildadan două lovituri de spadă în cap, atît de năprasnice, încît regele, fără vlagă, a căzut de pe cal la picioarele lui don Galaor, care i-a luat spada ce îi căzuse din mînă şi a prins să-l pălească fără milă peste tot, pînă ce l-au părăsit puterile şi simţirea şi s-a prăbuşit peste regele Cildadan ca mort. În acest răstimp, se încleştaseră în luptă şi uriaşii Gandalac şi Albadanzor şi s-au lovit amîndoi atît de puternic cu buzduganele, că şi ei şi caii s-au prăbuşit pe jos, Albadanzor cu un braţ rupt şi Gandalac cu un picior, dar, pînă la urmă, acesta şi feciorii săi l-au omorît pe Albadanzor. Trecuse de amiază şi din ambele tabere muriseră mai bine de o sută douăzeci de cavaleri ; Madanfabul, uriaşul de pe Insula Turnului Roşu, care aştepta pe colnic, cum aţi auzit, privind, la vremea asta, cum se desfăşoară lupta şi văzînd atîţia morţi, precum şi pe ceilalţi osteniţi, cu armurile sfîrtecate în multe locuri şi caii răniţi, a socotit că împreună cu tovarăşii săi îi va putea învinge uşor şi pe unii şi pe alţii şi a pornit să coboare dealul atît de iute şi de îndîrjit de să te minunezi, nu alta, strigîndu-le din răsputeri oamenilor săi „Să nu scape nimeni viu, iar eu îl voi prinde ori îl voi ucide pe regele Lisuarte". Frumosul Întunecat, văzîndu-l cum vine, a încălecat un cal odihnit al unuia dintre nepoţii lui Abradan, gazda sa, şi s-a aşezat în faţa regelui, chemîndu-i şi pe Florestan şi Agrajes, pe

care îi văzuse în preajmă ; lor li s-au mai alăturat don Bruneo de Bonamar şi Branfil, precum şi Guilan Gînditorul şi Enil, care săvîrşise multe vitejii în această bătălie, cîştigîndu-şi o mare faimă pentru toată viaţa.

Toţi cîţi au auzit, deşi cu multe răni şi ei şi caii lor, s-au aşezat în faţa regelui ; în fruntea cetei lui Madanfabul venea un cavaler numit Sarmandan Leul, cel mai puternic şi mai viteaz în luptă din tot neamul regelui Cildadan, al cărui unchi era. Frumosul Întunecat a ieşit dintre ai săi şi a pornit împotriva lui ; Sarmandan l-a izbit cu lancea în scut şi cu toate că i s-a frînt, tot a izbutit să-i străpungă scutul şi să-l rănească, dar nu grav ; Frumosul Întunecat, trecînd pe lîngă el, l-a lovit cu spada chiar de-a curmezişul vizierei, atît de puternic, încît i-a crăpat amîndoi ochii şi l-a doborît la pămînt fără simţire ; dar Madanfabul şi ai săi atacaseră atît de năprasnic încît cei mai mulţi din preajma regelui Lisuarte erau la pămînt ; Madanfabul s-a îndreptat atunci spre rege cu atîta sălbăticie, încît cei ce îl apărau n-au fost în stare să-l oprească, cu toate că îl copleşeau cu lovituri, şi petrecîndu-i un braţ pe după gît, l-a strîns atît de tare, încît regele şi-a pierdut toată forţa şi Madanfabul l-a smuls din şa şi a pornit cu el spre corăbii. Frumosul Întunecat, văzînd cum e dus regele, a spus : „Oh, Doamne, nu trimite asemenea nenorocire Orianei" ; şi, dînd pinteni calului, cu spada în mînă, l-a ajuns din urmă pe uriaş şi l-a izbit cu toată puterea în mîna dreaptă, cu care îl ţinea pe rege, şi i-a retezat-o de la cot ; dar i-a sfîrtecat şi regelui platoşa, făcîndu-i o rană din care curgea mult sînge ; regele a rămas pe jos, iar uriaşul a rupt-o la fugă căci era pe moarte. Cînd Frumosul Întunecat a văzut că în urma loviturii îl ucisese pe acel grozanic uriaş şi îl scăpase pe rege dintr-o mare primejdie, a început să strige în gura mare : „Gaula! Gaula ! Eu sînt Amadis !" Şi, între timp, îi pălea pe duşmani, doborînd şi omorînd mulţi dintre ei, ceea ce foarte bun lucru era pentru cavalerii din tabăra sa, tare zdrobiţi, unii răniţi, alţii fără cai şi alţii morţi, în vreme ce duşmanii lor sosiseră odihniţi, plini de forţă şi cu o mare

dorință de a ucide pe cîți mai mulți ; așa că, de aceea Amadis se grăbea să-i spulbere.

Și astfel, se poate spune cu dreptate că vitejia lui a însemnat salvarea și apărarea tuturor alor săi ; iar ceea ce îl făcea să fie și mai nemilos era că îl văzuse pe don Galaor, fratele său, fără cal, ostenit foarte și apoi nu îl mai zărise defel, cu toate că îl căutase mult cu privirea, așa că, socotind că murise, nu lăsa cavaler dușman să scape cu viață.

Cînd cavalerii regelui Cildadan au văzut ce pierderi mari au și ce fapte nemaipomenite săvîrșește Amadis, și-au ales drept conducător pe un cavaler din stirpea uriașilor, foarte viteaz, pe numele său Gadancuriel, ce făcea asemenea măcel în rîndul potrivnicilor săi, încît toți îi știau de frică, socotind că astfel vor cîștiga bătălia. Dar în vremea aceasta, Amadis, cum era turbat de furie și voia să ucidă pe oricine i-ar fi ieșit în cale, se azvîrlise în mijlocul dușmanilor de mai mai să fie doborît de aceștia. Regele Lisuarte, între timp, încălecase din nou și, împreună cu don Bruneo de Bonamar, don Florestan, don Guilan Gînditorul, Ladasin, Galvanes fără de Țară, Olivas și Grumedan, căruia dușmanii îi retezaseră flamura cu însemnele regești, văzînd că Amadis e în primejdie, pornise în ajutorul acestuia, ca un rege viteaz, deși era rănit, spre marea bucurie a tuturor celorlalți, după ce aflaseră că acel Frumos Întunecat este Amadis ; și toți împreună s-au năpustit asupra dușmanilor, rănindu-i și ucigîndu-i, așa încît, aceștia n-au mai îndrăznit să le țină piept. Astfel, Amadis putea alerga oriunde voia și așa s-a făcut ca soarta l-a călăuzit spre locul unde Agrajes, vărul lui, cu Palomir, Branfil și Dragonis, pe jos, căci caii le fuseseră uciși, se luptau cu multă vitejie, împreună, cu mai mulți cavaleri ce voiau să-i omoare ; de cum i-a văzut, Amadis i-a strigat pe don Florestan, fratele său, și pe Guilan Gînditorul și împreună le-au sărit în ajutor ; dar în întîmpinnarea lui Amadis a venit un cavaler foarte vestit, pe numele lui Vadamigar, căruia îi căzuse coiful de pe cap, și care a străpuns cu lancea gîtul calului lui Amadis dintr-o parte în alta, dar Amadis l-a pălit cu spada și i-a

despicat capul pînă la urechi ; şi, de cum a căzut acesta de pe cal, Amadis a spus : „Vere Agrajes, încălecaţi acest cal". Don Florestan a trîntit de pe cal alt cavaler viteaz, ce se numea Danel, lăsîndu-l greu rănit, şi i-a dat calul acestuia lui Ladin ; Palomir i-a adus un cal lui Dragonis şi astfel au scăpat cu toţii şi au pornit în urma lui Amadis, care făcea minuni de vitejie şi striga cine este, ca să-l cunoască duşmanii şi să fie şi mai înspăimîntaţi ; şi atîtea isprăvi au făcut el, Agrajes, don Florestan şi cavalerii ce se aflau cu ei, încît toate acestea, alăturîndu-se marii vitejii a regelui, stăpînul lor, care în ziua aceea şi-a dovedit marele curaj, săvîrşind minuni, au făcut să termine bătălia învingători şi mai toţi duşmanii lor să rămînă pe cîmpul de luptă morţi sau răniţi ; Amadis, însă, mînios foarte la gîndul că fratele său, don Galaor murise, continua să-i lovească şi să-i ucidă pe cei rămaşi, pînă i-a împins la malul mării, unde se afla flota lor ; dar acel viteaz şi brav Gadancuriel, conducătorul duşmanilor, văzînd că ai săi sînt învinşi şi că îi vor lăsa pe ceilalţi să urce pe corăbii, a strîns în jurul lui cîţi oameni a mai găsit şi, cu spada ridicată, s-a întors şi a dat să-l lovească pe rege, ce se afla cel mai aproape de el ; don Florestan, care văzuse ce lovituri năprasnice şi sălbatice dăduse în ziua aceea, temîndu-se pentru rege, s-a aşezat în faţa acestuia ca să primească el loviturile, deşi din spadă nu-i mai rămăsese decît mînerul ; Gadancuriel l-a lovit atît de tare în coif, încît i l-a despicat pînă la pielea capului, dar Florestan l-a izbit cu ciotul de spadă atît de zdravăn, încît i-a azvîrlit coiful din cap ; regele a venit şi el pe dată şi l-a pălit cu spada, despicîndu-i capul în două ; o dată mort Gadancuriel, n-a mai rămas picior de duşman să le ţină piept şi, cum unii au pierit în valuri îndreptîndu-se spre corăbii, iar ceilalţi pe cîmpul de luptă, toţi vrăjmaşii au fost nimiciţi.

Atunci Amadis i-a chemat pe don Florestan, Agrajes, Dragonis şi Palomir şi le-a spus plîngînd „Ah, vitejii mei veri, tare mi-e teamă că l-am pierdut pe don Galaor. Să mergem să-l căutăm !" Şi au pornit spre locul unde îl văzuse Amadis pe jos, fără cal, după ce îl doborîse pe

regele Cildadan, dar acolo era un asemenea morman de cadavre, că nu izbuteau să-l vadă şi, numai după ce au scormonit peste tot, Florestan a dat peste el recunoscîndu-l după mîneca tuncii, care era sinilie cu flori argintii, şi au început să-l jelească amarnic. Cînd l-a văzut Amadis, s-a lăsat să cadă de pe cal şi, din izbitură, sîngele care i se închegase pe răni a început iar să-i curgă cu putere, dar el, scoţîndu-şi coiful şi scutul, amîndouă sparte, s-a apropiat de don Galaor plîngînd şi i-a dat jos coiful şi i-a sprijinit capul pe genunchii săi ; Galaor, cum a dat de aer curat, a prins să mai respire puţin. Atunci s-au apropiat toţi de el, plîngînd foarte îndureraţi de starea lui ; şi, după o vreme, cît au stat ei acolo, au sosit douăsprezece domnişoare, toate foarte mîndre, însoţite de scutieri, purtînd un pat cu aşternuturi bogate şi care, îngenunchind în faţa lui Amadis, i-au spus „Domnule, noi am venit pentru don Galaor ; dacă vreţi să trăiască, daţi-ni-l, căci, de nu, toţi doftorii din Marea Britanie nu-l vor putea lecui". Amadis, care nu le cunoştea pe acele domnişoare, dar îşi dăduse seama în ce primejdie mare se află Galaor, nu ştia ce să facă ; cavalerii, însă, l-au sfătuit că e mai bine să-l dea acelor domnişoare, la noroc, decît să îl vadă murind sub ochii lor, fără să îl poată ajuta. Atunci Amadis le-a spus „Bune domnişoare, am putea şti unde îl duceţi ?" „Deocamdată nu — au răspuns ele —, şi dacă îl vreţi viu, daţi-ni-l de-ndată, de nu, o să plecăm chiar acum". Amadis le-a rugat să îl ia şi pe el, dar ele n-au vrut şi, după multe rugăminţi, l-au luat cu ele pe Ardian, piticul, şi pe scutireul lui don Galaor. Pe don Galaor l-au aşezat pe pat aşa cum era, cu armura pe el, dar cu capul şi mîinile descoperite, mai mult mort decît viu, dar Amadis şi cavalerii l-au însoţit pînă la malul mării, jelindu-l amarnic ; aici au văzut o corabie pe care domnişoarele au urcat patul cu rănitul şi apoi l-au rugat pe regele Lisuarte să binevoiască a-l încredinţa lor pe regele Cildadan, aflat printre morţi, amintindu-i că a fost un rege viteaz şi că, făcînd ceea ce fusese obligat să facă, soarta îl lovise atît de dureros, aşa încît să aibă milă de el, căci făcînd acest bine, bine va găsi şi el la alţii. Regele a poruncit să le fie

dat Cildadan, mai mult mort decît viu, iar domnișoarele l-au așezat pe dată în pat și l-au dus pe corabie ; apoi, ridicînd pînzele, corabia s-a îndepărtat iute de țărm.

În acest răstimp, s-a întors și regele, care se trudise să distrugă toată flota vrăjmașilor și să nu mai rămînă nimic din ea, precum și să-i ia captivi pe cîți nu muriseră în bătălie ; regele, văzîndu-i pe Amadis, don Florestan, Agrajes și toți ceilalți ce se aflau cu ei și aflînd că sînt mîhniți că îl pierduseră pe don Galaor, și-a simțit inima cuprinsă de o mare tristețe și durere, căci îl iubea pe acesta din tot sufletul și era tare legat de el. Și asta pe bună dreptate, căci din ziua cînd rămăsese la curtea lui, don Galaor nu avusese niciodată alt gînd decît să îl slujească ; așa că a descălecat, deși era plin de răni și toată armura i se înroșise de sîngele scurs, și, îmbrățișîndu-l pe Amadis cu marea dragoste ce i-o purta, l-a încurajat, spunîndu-i că, dacă puternicile simțăminte nutrite pentru don Galaor îl pot lecui pe acesta, în mod sigur, ale sale sînt de ajuns, judecînd după durerea ce îi sfîșie inima, dar că, nădăjduind că Dumnezeu cel atotputernic nu va voi să-l părăsească cu totul pe un asemenea bărbat, se simte mîngîiat și tot astfel, cu sufletul plin de curaj, trebuie să se simtă și ceilalți ; apoi, luîndu-i cu el, s-au dus la cortul regelui Cildadan, deosebit și bogat foarte, și acolo a poruncit să se aducă de mîncare pentru toți ; după asta, le-a cerut să aibă grijă ca toți cavalerii morți din tabăra sa să fie îngropați într-o mănăstire ce se afla la poalele muntelui din apropiere, a poruncit să se facă slujbă pentru odihna sufletelor lor și a împărțit daruri bogate atît pentru sufletele morților cît și pentru a se ridica acolo o capelă frumoasă, unde să fie mormintele, cu lespezi cioplite măiestrit și cu numele răposaților săpate în piatră ; apoi a trimis soli reginei Brisena ca să-i dea de veste că Dumnezeu îl ajutase să termine cu bine acea încercare.

După aceasta, regele și cavalerii greu răniți au plecat spre o cetate, la patru leghe de acolo, pe numele ei Ganota, unde au rămas pînă li s-au lecuit rănile ; în vremea cît s-a dat lupta, frumoasa regină Briolanja, care rămăsese cu regina Brisena, a hotărît să se ducă la Miraflores ca

să o vadă pe Oriana, căci și una și cealaltă doreau să se cunoască datorită faimei frumuseții lor. Aflînd de aceasta, Oriana a poruncit ca încăperile să fie împodobite cu frumoase tapiserii ; și cînd a sosit regina și s-au văzut, tare s-au minunat amîndouă și, în pofida bolții fermecate și a încercării cu spada, toată siguranța Orianei s-a spulberat dintr-o dată cu mare spaimă, căci și-a zis că nu se află pe lume inimă oricît de înrobită și legată prin iubire care, o dată ce a văzut frumusețea Briolanjei, să nu-și rupă lanțurile pentru a o cîștiga pe această femeie ; Briolanja, la rîndul ei, care văzuse, uneori, chinurile și lacrimile lui Amadis, precum și acele grele încercări de care v-am povestit, și-a spus pe loc, după ce a privit-o pe Oriana, că nu merită să sufere în sufletul ei, pentru că în fața Orianei toate femeile ce se socotesc frumoase ar trebui să fugă, ca nu cumva strălucirea ei nespusă să le întunece, și nu l-a mai învinuit pe Amadis pentru că disprețuise ceea ce ii oferise ea.

Și au rămas amîndouă să vorbească despre cîte le poftea inima, cu multă plăcere, iar Briolanja, printre alte lucruri, i-a povestit Orianei, în primul rînd, ce făcuse Amadis pentru ea și de ce îl iubește din toată inima. Oriana, vrînd să afle mai multe, i-a spus „Maiestate, de vreme ce este atît de viteaz și de neam așa mare, căci coboară din cei mai de seamă împărați ai lumii, din cîte am auzit, și va fi regele Gaulei, de ce nu îl luați de soț și stăpîn peste acel regat pe care l-ați dobîndit datorită lui, căci întru totul vă este pe potrivă ?“ Briolanja i-a răspuns : „Doamnă și prietenă, cred că deși l-ați văzut de multe ori pe Amadis, îl cunoașteți prea puțin. Gîndiți că nu m-aș socoti cea mai fericită femeie din lume dacă aș izbuti să fac ceea ce ați spus ? Vreau, însă, să aflați ce mi s-a întîmplat și păstrați, rogu-vă, taina, așa cum se cuvine să o păstreze o doamnă ca voi : i-am oferit regatul meu și pe mine, cum ați spus, și am încercat să mă căsătoresc cu el, și de fiecare dată cînd îmi amintesc asta, mă rușinez, dar el mi-a dat să înțeleg că nu se gîndește la mine și nici la vreo altă femeie, și cred asta, pentru că în toată vremea cît a locuit la mine nu l-am auzit niciodată vor-

bind de vreo femeie, cum fac toţi cavalerii ; şi cu toate acestea, să ştiţi că este bărbatul pentru care mi-aş pierde regatul şi mi-aş da viaţa".

Oriana a fost foarte bucuroasă de aceste vorbe şi încă mai sigură de credinţa iubitului ei, plăcîndu-i cele spuse de Briolanja mai mult decît toate încercările dinainte, şi a spus : „Sînt uimită de ceea ce îmi spuneţi, căci dacă Amadis nu iubeşte nici o femeie, n-ar fi putut trece pe sub bolta iubiţilor credincioşi, unde se zice că a fost primit cu semne cum nu se mai arătaseră nici unui alt îndrăgostit credincios". „Poate foarte bine să iubească pe cineva — a spus regina —, dar este mai ascuns decît a fost vreodată un cavaler".

Despre acestea şi multe alte lucruri au stat ele de vorbă timp de zece zile, la capătul cărora au plecat amîndouă cu suita lor în cetatea Fenusa, unde regina Brisena îl aştepta pe regele Lisuarte, soţul ei, şi mult s-a bucurat de venirea lor, mai cu seamă văzîndu-şi fata sănătoasă şi frumoasă ca mai înainte. Aici au primit şi vestea cea bună a victoriei care le-a bucurat foarte, iar regina Brisena a făcut multe danii bisericilor, mănăstirilor şi oamenilor nevoiaşi. Şi cine v-ar putea descrie bucuria pe care a încercat-o regina Briolanja cînd a auzit că cel ce îşi spunea Frumosul Întunecat este Amadis ? Şi tot la fel s-au bucurat regina Brisena şi toate doamnele şi domnişoarele ei ce mult îl mai iubeau, şi împreună cu ele Oriana şi Mabilia, care s-au prefăcut că atunci aflaseră vestea, ca şi celelalte. Briolanja, atunci, i-a spus Orianei : „Ei, ce mai ziceţi, prietenă, de acel viteaz cavaler ce era lăudat pînă acum într-atît, încît faima lui Amadis rămăsese în umbră şi aproape că nu îşi mai amintea lumea de el ? Şi cu toate că îl iubeam mult şi ştiam cîte fapte vitejeşti săvîrşise, după marile isprăvi ale Frumosului Întunecat nu mai ştiam către cine ar fi trebuit să-mi îndrept dragostea". „Maiestate — a spus Oriana —, socotesc că asta s-a întîmplat cu noi toate şi, dacă va veni aici cu tatăl meu, să-l întrebăm de ce şi-a schimbat numele şi cine este domnişoara care a cîştigat toca împodobită cu flori". „Aşa să facem", a spus Briolanja.

CAPITOLUL LIX

Cum au fost luaţi regele Cildadan şi don Galaor pentru a fi lecuiţi şi aşezaţi unul, într-un turn de piatră în apropierea mării, iar celălalt, într-o grădină împrejmuită de un zid înalt şi un grilaj de fier cu lucrături, unde, fiecare dintre ei, după ce şi-a venit în simţiri, a socotit că e prizonier, fără să ştie ce se întîmplase cu el, şi ce alte lucruri s-au mai petrecut cu ei

Acum o să vă povestim ce s-a întîmplat cu regele Cildadan şi cu don Galaor. Aflaţi că domnişoarele care îi luaseră i-au îngrijit bine şi după trei zile îşi veniseră cu totul în simţiri. Don Galaor s-a trezit în mijlocul unei grădini, într-un foişor frumos construit, a cărui cupolă se sprijinea pe patru coloane de marmură legate între ele printr-un grilaj gros de fier. Din patul unde era culcat, putea vedea grădina şi din cît cuprindea el cu vederea i s-a părut că e împrejmuită cu un zid înalt, în care se deschidea o portiţă ferecată cu plăci de fier ; şi l-a cuprins spaima văzîndu-se în acel loc, gîndind că a fost aruncat într-o închisoare ; şi cum îl chinuia foarte durerea pricinuită de rănile sale, nu mai aştepta decît să moară ; şi pe cînd stătea aşa culcat, şi-a adus aminte de bătălie, fără să ştie, însă, cine l-a salvat, nici cum ajunsese aici.

Cînd regele Cildadan şi-a venit cu totul în simţiri, s-a văzut sub bolta unui turn mare, culcat într-un pat bogat, lîngă o fereastră. Privind în jurul lui, n-a văzut pe nimeni, dar de deasupra a auzit voci ; apoi, cum nu dăduse cu ochii de nici o uşă ori altă intrare în odaia aceea, a scos capul pe fereastră şi a văzut marea, dîndu-şi seama, totodată, că se află într-un turn foarte înalt, pe o stîncă abruptă, ce parcă era înconjurată de mare din trei părţi ; apoi şi-a

amintit de bătălie, fără să știe cine îl salvase, dar a chibzuit că, dacă el e într-o asemenea stare și captiv pe deasupra, ai lui nu aveau cum să fie liberi și, gîndind că nu e nimic de făcut, s-a potolit și a rămas în pat, gemînd și văitîndu-se din pricina rănilor și așteptînd să vadă ce o să i se mai întîmple.

Don Galaor, care stătea în foișorul din grădină, cum v-am mai spus, a auzit deschizîndu-se portița și, înălțînd capul cu multă trudă, a văzut intrînd o domnișoară foarte frumoasă și cu straie arătoase, însoțită de un bărbat atît de bătrîn și fără vlagă că te minunai cum de mai poate merge, care, apropiindu-se de grilajul de fier al foișorului, i-au spus : „Don Galaor, gîndiți-vă la sufletul vostru, căci altfel nu e sigur că vă vom putea salva". Apoi, domnișoara a scos două șipuri, unul de fier și altul de argint și, arătîndu-i-le lui don Galaor, a spus : „Cine v-a adus aici nu vrea să se facă văzut, pînă nu știe dacă îi veți împlini voia, dar pînă atunci, vreau să vă oblojesc rănile și să vă aduc de mîncare". „Bună domnișoară — a spus el —, dacă voia celui despre care vorbiți este ca eu să fac ceva ce nu se cuvine, ar fi mai groaznic pentru mine decît moartea, dar altminteri voi face ce mi se cere pentru a-mi salva viața". „Domnia voastră — a răspuns ea — veți face cum socotiți mai bine, că nu asta ne e grija, și de voi depinde dacă veți muri ori veți trăi". După aceasta, bătrînul a deschis poarta grilajului și au intrat amîndoi înăuntru ; ea a luat șipul de fier și i-a spus bătrînului să iasă afară, iar după ce acesta a plecat, i-a vorbit lui don Galaor astfel : „Domnul meu, mi-e atît de milă de voi, încît pentru a vă salva viața, risc să o pierd pe-a mea, căci iată, mi s-a poruncit să umplu acest șip cu otravă, iar celălalt cu o alifie ce te face să dormi vreme îndelungată și să vă ung rănile cu otravă, lăsîndu-vă să cădeți într-un somn greu, ca astfel, în scurtă vreme, să muriți ; dar, părîndu-mi rău de moartea unui cavaler ca voi, am făcut altfel și am umplut șipul acesta cu un leac pe care, dacă îl veți lua în fiecare zi, după șapte zile vă veți simți atît de bine, încît veți putea încăleca, fără greutate, pe un cal".

Apoi i-a uns rănile cu o alifie atît de plăcută, încît, pe loc, umflăturile i s-au micșorat și durerea i s-a mai potolit și, simțindu-se tare ușurat, don Galaor i-a spus :

„Bună domnişoară, mult vă mulţumesc pentru ceea ce faceţi pentru mine şi, de va fi să ies de aici cu ajutorul vostru, niciodată viaţa unui cavaler n-a fost răsplătită aşa cum veţi fi voi răsplătită de mine ; şi de cumva puterile voastre nu vor fi de ajuns pentru asta şi vreţi să mai faceţi ceva pentru mine, găsiţi mijlocul de a o înştiinţa pe cea care se numeşte Urganda Necunoscuta că zac în această închisoare primejdioasă, căci mari speranţe îmi pun în ea". Domnişoara a prins să rîdă cu poftă şi a spus : „Cum, aşa mare nădejde vă puneţi în Urganda, căreia puţin îi pasă de vă merge bine ori rău ?" „Da — a răspuns el —, căci ea, cum cunoaşte gîndurile celorlalţi, ştie că gîndul meu este să o slujesc". „Nu vă mai gîndiţi la nici o Urganda — a spus ea —, ci doar la mine, numai să aveţi marele curaj, don Galaor, ca, aşa cum v-aţi pus viaţa în primejdie, să credeţi că vă veţi lecui, fiindcă inimile mari şi viteze trebuie să se dovedească astfel nu numai în luptă, ci şi în multe alte încercări ; iar pentru primejdiile prin care trec, atît ca să vă lecuiesc cît şi ca să vă scot de-aici, vreau să-mi făgăduiţi ceva, ce nu va fi spre ruşinea ori răul vostru". „Vă făgăduiesc ce doriţi — a spus el —, dacă pot să fac cu dreptate ceea ce-mi veţi cere". „Atunci, eu plec acum, pînă va veni vremea să vă văd iarăşi, iar domnia voastră prefaceţi-vă că dormiţi somn greu". El a făcut întocmai şi domnişoara, chemîndu-l pe bătrîn, i-a spus : „Ia priviţi cum mai doarme cavalerul nostru ; acum va lucra otrava asupra lui". „Aşa şi trebuie — a spus bătrînul —, pentru ca astfel să fie răzbunat cel ce l-a adus aici ; şi pentru că aţi împlinit poruncile fără sminteală, de acum încolo veţi veni nepăzită ; aveţi grijă să rămînă aşa, nici mort, nici viu, chinuit de mari dureri, cincisprezece zile, pentru că, în răstimpul acesta vor veni cei ce îi vor da plata pe potriva necazurilor pe care le-a pricinuit".

Galaor auzea toate acestea şi chibzuia, pe drept, că bătrînul îi e duşman de moarte. Dar îşi pusese nădejdea în spusele domnişoarei, cum că va fi lecuit de tot în şapte zile, căci dacă soarta ar fi vrut să fie sănătos, ar fi putut scăpa de primejdie, şi gîndea să se străduiască pentru asta, aşa cum îl sfătuise domnişoara.

Domnişoara şi bătrînul au plecat, dar n-a trecut mult timp şi a văzut-o întorcîndu-se împreună cu două mici

domnişoare frumoase şi cu straie bogate, care îi aduceau de mîncare ; deschizînd poarta, au intrat înăuntru, şi domnişoara l-a hrănit pe don Galaor, după care le-a lăsat acolo pe micile domnişoare să-i ţină de urît, să-i citească din nişte cărţi cu felurite istorii şi să nu-l lase să doarmă peste zi. Galaor s-a simţit foarte îmbărbătat, căci văzuse prea bine că domnişoara voia să-şi ţină făgăduiala, şi i-a mulţumit mult.

Apoi, ea a plecat încuind poarta, iar copilele au rămas să-i ţină tovărăşie.

Tot aşa s-au petrecut lucrurile şi cu regele Cildadan care, cum aţi auzit, era închis în turnul acela mare şi înalt deasupra mării, cînd, la puţină vreme după ce începuseră să-l frămînte gîndurile negre, a văzut deschizîndu-se o uşă de piatră, ascunsă în zidul turnului, ce se îmbuca atît de bine cu lespezile, de ai fi zis că e una cu zidul, şi intrînd o doamnă de vîrstă mijlocie şi doi cavaleri în armură, care s-au apropiat de patul lui dar, cu toate că el le-a dat bineţe, vorbindu-le cu căldură, ei nu l-au salutat şi nu i-au răspuns nimic. Doamna a dat deoparte cuvertura de pe el şi, cercetîndu-i rănile, i le-a uns cu leacuri şi, după ce i-a dat să mănînce, s-au întors cu toţii pe unde veniseră fără să scoată nici o vorbă, şi au închis uşa ca mai înainte. Văzînd toate acestea, regele a crezut, într-adevăr, că se află într-o temniţă, în mîinile cuiva care, probabil, îi vrea moartea, dar cum nu prea avea nici o scăpare, şi-a făcut curaj cum a putut.

Domnişoara care îl îngrijea pe Galaor s-a întors cînd a văzut că sosise vremea şi l-a întrebat cum îi merge, iar el a răspuns că îi merge bine şi de îi va merge tot aşa şi pe mai departe, crede că va fi teafăr şi în putere la timpul hotărît. „Asta mă bucură — a răspuns ea —, iar cît despre ce v-am spus, să n-aveţi nici o îndoială că aşa va fi. Dar vreau să-mi făgăduiţi pe cinstea voastră de cavaler că nu veţi încerca să ieşiţi de-aici decît cu ajutorul meu, căci de veţi face altminteri, va fi spre răul vostru, v-aţi pune viaţa în primejdie şi, pînă la urmă, tot n-aţi izbuti". Galaor i-a făgăduit că aşa va face şi a rugat-o mult să-i spună cum o cheamă ; ea i-a răspuns : „Cum, don Galaor, nu-mi ştiţi numele ? Acum văd că m-am înşelat în privinţa domniei voastre, pentru că mai demult v-am făcut un ser-

viciu de care văd că nu prea vă mai amintiți : și dacă, spunîndu-vă numele meu, o să vă aduceți aminte, aflați că mi se spune Sabencia". Apoi a plecat iute, iar el a rămas pe gînduri și și-a amintit de spada aceea frumoasă pe care i-o dăruise Urganda cînd Amadis, fratele său, îl făcuse cavaler, și a avut așa ca o bănuială că ar putea fi chiar ea, dar se îndoia, fiindcă atunci o văzuse tare bătrînă, iar acum era tînără și de-asta nu avusese cum să o recunoască ; apoi s-a uitat după copile, dar nu le-a mai zărit ; în locul lor, însă, l-a văzut pe Gasaval, scutierul lui, și pe Ardian, piticul lui Amadis, ceea ce l-a mirat și l-a bucurat ; așa că i-a strigat pînă i-a trezit din somn, căci dormeau, iar ei, cînd l-au văzut, au venit să-i sărute mîinile, plîngînd de bucurie, și i-au spus „Oh, bunule stăpîn, binecuvîntat fie Domnul care ne-a adus lîngă domnia voastră, ca să vă putem sluji !" El i-a întrebat cum intraseră acolo, dar ei i-au răspuns că nu știu nimic altceva decît că Amadis, Argajes și Florestan îi trimiseseră să îl însoțească. Și i-au povestit cum era gata să-și piardă viața și cum, pe cînd Amadis îi ținea capul pe genunchi, au sosit niște domnișoare care l-au cerut, cum s-au înțeles cu ele prietenii săi și cum îl dăduseră în grija lor, văzînd că viața îi atîrnă de un fir de păr și cum a fost dus pe corabie împreună cu regele Cildadan.

Don Galaor i-a întrebat : „Dar cum de a apărut Amadis tocmai atunci ?" „Stăpîne — au răspuns ei —, aflați că cel ce își spunea Frumosul Întunecat e fratele vostru Amadis, și datorită marelui său curaj a fost cîștigată bătălia de către regele Lisuarte". Și i-au istorisit cum i-a sărit în ajutor regelui cînd îl purta uriașul sub braț și cum a început atunci să strige că el este Amadis. „Minunate lucruri mi-ați spus — a zis don Galaor — și multă bucurie mi-au făcut veștile despre fratele meu, deși, dacă nu are o pricină temeinică, tare supărat voi fi pe el că s-a ascuns atîta vreme de mine".

Și, așa cum v-am spus, regele Cildadan și don Galaor au stat unul în turn, celălalt în foișorul din grădină, unde le-au fost îngrijite rănile pînă ce fiecare a ajuns să poată merge fără primejdie oriunde ar fi vrut. Atunci, li s-a înfățișat Urganda, în puterea căreia se aflau, pe insula aceea necunoscută a ei, spunîndu-le cine este și că îi în-

spăimîntase astfel ca să se însănătoşească mai grabnic, căci acesta era leacul cel mai potrivit pentru a le salva vieţile aflate în mare primejdie ; apoi le-a poruncit celor două nepoate ale sale, prea frumoase domniţe, fiicele regelui Falangris, care fusese frate cu regele Lisuarte şi le avusese cu o soră a Urgandei, pe numele ei Grimota, cînd era tînăr, să îi slujească, să îi îmbrace şi să-i ajute să se înzdrăvenească. Una din ele se numea Juliana, iar cealaltă Solisa ; de pe urma şederii lor în preajma cavalerilor, acestea au rămas însărcinate şi au născut doi băieţi : unul, al lui don Galaor, pe numele său Talenque, celălalt, al regelui Cildadan, numit Maneli Cumpătatul, care au ajuns amîndoi cavaleri puternici şi viteji, cum se va povesti mai departe ; don Galaor şi regele Cildadan au petrecut cu mare plăcere şi desfătare cu domniţele, pînă ce Urganda a vrut să îi scoată de-acolo, cum veţi auzi mai departe.

Regele Lisuarte, ceva mai înzdrăvenit, precum şi Amadis şi toţi ceilalţi cavaleri ai săi, însănătoşiţi de pe urma rănilor, au plecat la Fenusa, unde se afla soţia lui, regina Brisena ; aici, regele a fost primit de regină, de Briolanja, Oriana şi toate celelalte doamne şi domnişoare de neam mare, cu atîta bucurie, cum n-a mai fost vreodată primit cineva ; după rege, la fel a fost primit Amadis, căci regina şi toate acele doamne aflaseră deja nu numai că îl salvase pe rege, seniorul său, de la moarte, ci şi că bătălia fusese cîştigată datorită marelui său curaj. Toţi ceilalţi cavaleri cîţi mai rămăseseră în viaţă, au fost tot astfel primiţi, dar felul cum l-a primit regina Briolanja pe Amadis nu se poate descrie cu nici un chip ; căci l-a luat de mînă şi, poftindu-l să şadă între ea şi Oriana, i-a spus : „Domnul meu, n-aş putea să vă povestesc tristeţea şi durerea mea cînd mi s-a spus că aţi dispărut ; pe loc, împreună cu o sută de cavaleri de-ai mei, am venit aici la curte, unde aflasem că sînt fraţii voştri, pentru ca ei să-i trimită pe cavalerii mei în căutarea voastră, dar cum asta nu s-a putut face din pricina bătăliei ce s-a sfîrşit acum, am hotărît să rămîn aici pînă se va încheia lupta ; acum însă, de vreme ce, mulţumită lui Dumnezeu, totul s-a terminat aşa cum doream, spuneţi-mi ce doriţi să fac pentru voi şi vi se va împlini voia". „Buna mea doamnă — a răspuns el —, aţi avut toată dreptatea să fiţi îngrijorată

din pricina mea, pentru că puteți crede nesmintit că nu se află om pe lume care să dorească mai mult decît mine să vă împlinească poruncile, și de mă lăsați pe mine să hotărăsc, socot că ar fi bine să mai rămîneți aici zece zile și să duceți la bun sfîrșit cele treburi pe care le aveți cu regele, iar, între timp, poate vom afla ceva veşti despre don Galaor, fratele meu, iar don Florestan se va lupta cu Landin, cum au hotărît ; apoi, vă voi conduce în regatul vostru și, de acolo, voi pleca în Insula Ferecată, unde am multe de făcut". „Așa vom face — a spus regina Briolanja —, dar rogu-vă, domnul meu, povestiți-ne despre nemaivăzutele minunății din acea insulă". Și cum el se cam codea, Oriana l-a luat de mînă și i-a spus : „Nu vă lăsăm pînă nu ne povestiți cîte ceva". Atunci, Amadis a spus „Credeți-mă, bunele mele doamne, că oricît m-aș trudi, ar fi cu neputință să vă zugrăvesc totul, dar aflați că acea încăpere vrăjită este cea mai frumoasă și mai bogată din cîte se pot afla în lume, și, dacă una dintre voi nu va izbuti să intre acolo, nu cred că mai e alta pe lume să reușească". Briolanja, care o vreme tăcuse, a spus „Eu nu mă socotesc în stare să duc la capăt o asemenea încercare, dar oricum, dacă nu mă veți socoti smintită, tot aș încerca". „Doamna mea — a spus Amadis —, nu socotesc că ar fi o nebunie să încercați acolo unde toate celelalte au dat greș, fiind vorba de frumusețe, cu care Dumnezeu v-a înzestrat, din plin, ci dimpotrivă, socot că e o cinste să vreți să cîștigați o faimă ce ar putea dăinui multă și îndelungată vreme, fără ca, altminteri, onoarea să vă fie cît de cît știrbită".

Oriana s-a mîhnit foarte tare de vorbele rostite de Amadis și s-a posomorît, astfel că Amadis, care nu își dezlipise ochii de pe ea, a priceput de-ndată și i-a părut rău de cele spuse, cu toate că, în mintea lui, voise să o preaslăvească și să o laude pe ea, căci, după ce văzuse chipul Grimanesei, știa că frumusețea Briolanjei nu era atît de mare încît să poată cîștiga încercarea, pe cînd despre doamna sa nu avea nici o îndoială. Dar Oriana, care era foarte îndrăgostită, se temea ca nu cumva Briolanja să i-o ia înainte în orice încercare pe lumea asta, ce s-ar fi putut cîștiga prin frumusețe.

După ce a mai stat acolo o vreme şi a rugat-o pe Briolanja ca, de va intra cumva în încăperea vrăjită să-i dea şi ei de ştire cum a fost, Oriana s-a îndreptat spre Mabilia şi, retrăgîndu-se cu ea, i-a istorisit tot ce îşi spuseseră Amadis şi Briolanja de faţă cu ea, zicînd : „Aşa mi se întîmplă întotdeauna cu vărul vostru, căci inima mea nu are alt gînd decît să-i fie pe plac şi să-i facă voile, fără să ţină seama nici de Dumnezeu, nici de mînia tatălui meu, iar el, ştiind că îmi este stăpîn deplin, nu mă preţuieşte". Şi ochii i s-au umplut de lacrimi, ce au început să i se prelingă pe frumosul său chip. Mabilia i-a răspuns „Sînt uimită, doamnă, şi nu ştiu ce fel de suflet aveţi, că, de-abia scăpată de un necaz, vreţi să vă băgaţi în altul. Ce greşeală atît de mare este cea pe care spuneţi că a săvîrşit-o vărul meu, încît să vă tulburaţi atîta ? Mai cu seamă cînd ştiţi că nu v-a greşit niciodată, nici cu gîndul, nici cu fapta, şi aţi văzut cu ochii voştri încercările prin care a trecut pentru a vă dovedi credinţa lui. Mai bine, doamnă, spuneţi-mi că îmi daţi de înţeles că nu mai vreţi să trăiască, fiindcă, după cîte a pătimit, cea mai mică supărare pe care ar simţi-o la voi, l-ar duce la moarte ; şi nu ştiu de ce vă supăraţi pe el cînd nu are nici o vină, că dacă Apolidon a făcut acele vrăji pentru ca toţi, bărbaţi şi femei, să încerce să le dezlege, cum ar putea el să stea împotrivă altora, chiar de-ar şti că Briolanja, trecînd cu bine încercarea, v-ar lua ceea ce ar putea fi al vostru. Dar eu cred, deşi asta n-o să vă fie pe plac, că nici frumuseţea ei, nici a voastră nu sînt de-ajuns pentru a duce la bun sfîrşit încercarea pe care de o sută de ani încoace nici o femeie n-a izbutit să o ducă la capăt. Şi asta numai din pricină că soarta a vrut ca el, înrobit şi supus vouă să izbîndească, el, care şi-a părăsit şi şi-a nesocotit întreaga stirpe, ca pe nişte străini, pentru voi, doamnă, ca să vă slujească aşa cum porunciţi, şi acum, cu atîta cruzime, vreţi să îi luaţi această bucurie. Ah, ce nedreaptă răsplată pentru cît v-a slujit el cu neamul şi fraţii săi, căci fără să merite îl aruncaţi în ghearele morţii, iar pe mine, doamnă, pentru felul cum v-am slujit şi v-am fost alături mă răsplătiţi tot aşa, lăsîndu-vă să văd cu proprii-mi ochi cum moare floarea neamului meu, cel ce mă iubeşte atît de mult ! Dar dacă Domnul va binevoi, nu voi vedea

această suferinţă şi această moarte, căci fratele meu, Agrajes, şi unchiul meu, Galvanes, mă vor duce acasă, în ţara mea, fiindcă ar fi o mare greşeală să slujesc pe cineva care preţuieşte şi răsplăteşte atît de puţin pe cei ce îl slujesc — şi începînd să plîngă, a adăugat : Deie Domnul ca cei din neamul lui Amadis să se poarte la fel de crud cu voi, cum faceţi voi cu el, deşi sînt sigură că pieirea lui, oricît de groaznică ar fi, n-ar fi mai cumplită decît a voastră, pentru că el, uitînd de ai lui, vă iubeşte pe voi mai mult decît tot ce poate fi iubit pe lume". Auzind vorbele Mabiliei, Oriana s-a speriat atît de tare, încît a simţit o gheară în inimă şi o bucată de vreme n-a putut scoate o vorbă, dar apoi s-a mai liniştit şi, plîngînd din adîncul sufletului, a spus „Oh, nefericită fără de noroc, mai nefericită decît toate femeile cîte s-au născut pe lume ! Ce-o să se întîmple cu mine după cîte mi-aţi spus ? Am venit la voi să găsesc leac pentru marea mea frămîntare, neavînd alt sfetnic, iar voi îmi amărîţi sufletul şi mai mult, bănuind lucruri la care nici nu m-am gîndit şi numai soarta mea nemiloasă vă face să luaţi în nume de rău ceea ce am spus spre bine, şi aşa să mă ajute şi să mă mîntuiască Domnul, dacă în sufletul meu am gîndit vreodată ceva din cîte aţi spus ; şi nu mă îndoiesc că locul pe care îl am în inima vărului vostru nu ar fi întru totul pe măsura dorinţelor mele, dar mi-ar părea rău ca, după ce a cîştigat dreptul de a stăpîni acea insulă, o altă femeie să ducă la bun sfîrşit încercarea înaintea mea, căci asta ar fi pentru mine mai groaznic decît însăşi moartea, şi, la acest gînd m-am mîniat şi i-am luat în nume de rău ceea ce el, probabil, a spus cu intenţii bune ; dar oricum s-ar fi întîmplat lucrurile, vă cer iertare pentru că nu v-am meritat niciodată cu adevărat şi vă rog ca, în numele marii iubiri pe care o nutriţi pentru vărul vostru, să mă iertaţi şi să mă sfătuiţi ce e mai bine să fac pentru el şi pentru mine". Apoi, zîmbindu-i cu bucurie, a îmbrăţişat-o şi i-a spus : „Prietenă adevărată, vă jur pe toate cîte se află pe lume că nu-i voi spune niciodată nimic din toate astea vărului vostru şi nici nu-i voi da de înţeles că m-am gîndit la aşa ceva, iar voi sfătuiţi-vă cu el ce ar fi mai bine să fac, şi eu aşa voi face". Mabilia i-a spus: „Doamnă, vă iert, datorită jurămîntului făcut, şi chiar

dacă sînteţi supărată pe el, nu i-o arătaţi mai înainte de a nu fi vorbit cu el, ca nu cumva să greşiţi ca data trecută".

Şi astfel, au rămas la fel de prietene ca mai înainte, căci nu exista nici un fel de ură între ele ; Mabilia, însă, fără să uite ce spusese Amadis, s-a arătat, mînioasă dar şi rîzînd din inimă de el, dojenindu-l pentru ceea ce îi spusese Briolanjei de faţă cu stăpîna sa, aducîndu-i aminte în ce primejdie de moarte s-a aflat datorită acestei femei, sfătuindu-l să aibă multă grijă cînd vorbeşte cu ea, căci socotea că e greu lucru să înlături gelozia din inima unei femei statornice, povestindu-i cîtă patimă pusese Oriana în cele întîmplate şi cum a izbutit s-o îmblînzească.

Amadis, după ce i-a mulţumit cu multă recunoştinţă, preţuind nespus tot ceea ce făcuse pentru el şi făgăduindu-i, că de va trăi, o va face regină, i-a spus : „Doamnă şi bună verişoară, foarte departe sînt gîndurile mele de bănuielile doamnei Oriana, pentru că în această poveste, cel mai bun lucru pe care îl pot face este nu numai să o sfătuiesc pe Briolanja să treacă prin acea încercare, ci să o aduc eu, de oriunde s-ar afla, pentru a o pune să treacă prin această probă şi iată de ce pentru voi toţi, Briolanja este una dintre cele mai frumoase femei din lume, atît de frumoasă încît nu vă îndoiţi că, fără nici o greutate, va intra în acea încăpere. Eu, însă, spun că nu e aşa, fiindcă am văzut-o pe Grimanesa şi e departe de a-i sta alături în frumuseţe. Sînt sigur că Briolanja va cîştiga cinstea pe care au cîştigat-o toate celelalte, dar de Oriana nu mă îndoiesc că va izbuti pînă la capăt, dacă va trece prin această încercare ; dacă va face asta înaintea Briolanjei, toţi vor spune că şi ea ar fi izbutit, dacă ar fi încercat. Pe cînd, dacă Briolanja va fi prima şi va da greş, cum sînt sigur că se va întîmpla, întreaga glorie îi va reveni doamnei mele. Asta a fost pricina îndrăznelii mele". Mabilia a fost tare mulţumită de cele spuse de Amadis şi Oriana încă şi mai mult după ce le-a aflat de la Mabilia, căindu-se foarte pentru patima ei necugetată şi aducîndu-şi aminte cum, data trecută, dintr-o întîmplare asemănătoare, se aflaseră în mare primejdie şi ea şi iubitul ei, şi pentru a-şi îndrepta greşeala, au hotărît ca Amadis să

pătrundă în încăperile Orianei şi Briloanjei printr-o galerie veche, ca să vorbească şi să petreacă în voie cu doamna sa. O dată hotărîrea aceasta luată, după ce Amadis s-a despărţit de Mabilia, a fost chemat de Briolanja şi Oriana ce se aflau împreună şi care i-au spus că vor să îl întrebe ceva şi îl roagă să le răspundă cinstit ; el le-a făgăduit că aşa va face. Oriana l-a întrebat : „Atunci, spuneţi-ne cine a fost domnişoara care a cîştigat toca împodobită cu flori cînd domnia voastră aţi cîştigat spada ?“ Lui Amadis nu i-a căzut bine întrebarea, căci trebuia să spună adevărul, dar întorcîndu-se spre Oriana, i-a spus : „Să mă bată Dumnezeu, doamnă, dacă ştiu mai multe decît voi ; nici numele, nici cine e, cu toate că am umblat cu ea timp de şapte zile ; dar pot să vă spun că are un păr frumos şi din cîte am văzut e destul de frumoasă ; am înţeles că domnia voastră n-aţi văzut-o niciodată, dar mai mult decît voi, doamnă, nu ştiu despre ea“. Oriana a spus : „S-a acoperit de multă glorie izbîndind în această încercare, dar scump era să plătească, fiindcă, din cîte am auzit, Arcalaus Vrăjitorul şi Lindoraque, nepotul lui, au vrut să-i ia toca şi să o spînzure de plete, dacă n-aţi fi apărat-o domnia voastră“. „Eu cred că nu el a apărat-o — a spus Briolanja —, dacă el este Amadis, ci acel neînfricat cavaler, Frumosul Întunecat, ce nu trebuie preţuit mai puţin decît Amadis, şi cu toate că îi datorez foarte mult, nu pot, din pricina asta, să nu spun adevărul din toată inima, şi zic că Amadis, întrecîndu-l cu mult în vitejie pe acel viteaz Apolidon şi dobîndind Insula Ferecată, şi-a cîştigat multă glorie ; iar Frumosul Întunecat, doborînd într-o singură zi zece dintre cavalerii cei mai viteji de la curtea tatălui vostru şi ucigîndu-i în luptă pe cumplitul uriaş Famongomadan şi pe fiul său, Basagante, n-a cîştigat mai puţină. Ştim că Amadis, cînd a trecut pe sub bolta iubiţilor credincioşi a fost primit de statuia cu trîmbiţa cu semne deosebite, altfel decît toţi ceilalţi cavaleri, făcînd astfel cunoscută credinţa iubirii sale. Dar socotesc că nu trebuie pus mai prejos Frumosul Întunecat, cînd a scos din teacă acea spadă arzîndă, pe care, vreme de peste şaizeci de ani, nu s-a aflat nimeni să o poată scoate. Aşa că, buna mea prietenă, nu se cade ca cinstea datorată Frumasului Întunecat să îi fie atribuită, în chip fals, lui Ama-

dis, căci şi unul şi celălalt trebuie socotiţi la fel, după părerea mea".

Şi, aşa cum auziţi, cele două doamne ce adunau întreaga frumuseţe şi tot farmecul de pe lume, făceau haz şi rîdeau cu multă voie bună împreună cu acel cavaler atît de iubit de ele, iar el îşi simţea sufletul cu atît mai vesel cu cît îşi amintea de acea mare nenorocire, de acea tristeţe înfiorătoare ce îl cuprinseseră cînd se aflase pe Stînca Săracului, fără vreo nădejde în mai bine şi la un pas de moarte.

Şi pe cînd se aflau ei acolo, cum v-am spus, o domnişoară a venit să-i spună lui Amadis, din partea regelui, că don Cuadragante şi nepotul lui, Landin, vor să-şi îndeplinească făgăduielile, aşa că a fost nevoit să renunţe la acea plăcere şi să se ducă să-i întîlnească pe aceştia ; o dată cu el au sosit şi don Bruneo de Bonamar şi Branfil. Cînd au ajuns în sala unde se afla regele împreună cu mai mulţi cavaleri viteji, don Cuadragante s-a ridicat şi a spus „Seniore, l-am aşteptat aici pe Amadis de Gaula, aşa cum ştiţi, şi de vreme ce se află aici, vreau ca, de faţă cu domeniile voastre, să-mi ţin făgăduiala făcută". Şi a istorisit tot ce i se întîmplase, cum se luptase şi cum, fiind învins, deşi foarte împotriva voinţei sale, venise la curte pentru a se pune sub ordinele lui Amadis şi a-i ierta moartea regelui Abies, fratele său ; căci, înlăturînd patima ce îi tulburase mintea pînă atunci, neîngăduind judecăţii să aleagă adevărul, socotea că, mai curînd îndemnat de o nemăsurată trufie decît de dreptate, voise şi încercase să răzbune acea moarte, deşi ştia că lupta se dusese între cei doi cavaleri fără nici un fel de şiretlicuri ; aşa că Amadis îl poate socoti prieten, dacă asta îi va fi voia. Regele i-a spus „Don Cuadragante, dacă pînă acum, spre marea voastră laudă, isprăvile şi măreţele voastre fapte de arme v-au adus multă faimă, nu trebuie mai puţin preţuită fapta voastră de azi, căci puterea şi vitejia ce nu se supun judecăţii şi înţelepciunii nu trebuie cinstite prea mult". După aceste vorbe, l-a îmbrăţişat, iar Amadis i-a mulţumit mult pentru fapta lui şi prietenia oferită care, deşi, atunci, a fost socotită o vorbă în vînt, a dăinuit şi s-a păstrat multă, multă vreme, aşa cum vă vom istorisi mai departe. Şi cum lupta hotărîtă între Florestan şi Lan-

din avea aceeaşi pricină, s-a socotit că, drept este ca, dacă cel mai însemnat din neam, don Cuadragante, iertase totul, pe bună dreptate trebuie să facă la fel şi Landin. Ceea ce s-a făcut întocmai şi lupta n-a mai avut loc ; şi nu mică a fost bucuria lui Landin, care văzuse vitejia lui Florestan în bătălia dintre regi.

Sfîrşindu-se toate acestea, cum aţi auzit, după ce regele Lisuarte s-a odihnit cîteva zile după grelele munci prin care trecuse în timpul bătăliei cu regele Cildadan, aducîndu-şi aminte de îngrozitoarea captivitate a lui Arban, regele din Norgales şi a lui Angroite de Estravaus, a hotărît să se ducă în Insula Mongaza, unde se aflau aceştia şi le-a spus lui Amadis şi cavalerilor săi că a luat această hotărîre ; Amadis i-a spus : „Maiestate, ştiţi ce pierdere înseamnă pentru voi lipsa lui don Galaor, şi, dacă îngăduiţi aş vrea să plec să îl caut cu fratele şi verii mei ; şi deie Domnul ca în răstimpul cît veţi face voi călătoria în Insula Mongaza, să ne întoarcem şi noi cu el". Regele i-a răspuns : „Dumnezeu mi-e martor, prietene, că dacă n-aş avea atîtea lucruri de făcut, cu multă plăcere aş porni chiar eu să-l caut, dar cum nu pot, socotesc că e bine să faceţi aşa cum aţi spus". La aceste vorbe s-au ridicat din jilţuri mai bine de o sută de cavaleri, toţi foarte preţuiţi şi vestiţi pentru faptele lor de arme, care au spus că vor să pornească şi ei în căutarea lui don Galaor, căci dacă au de înfruntat mari primejdii, nici una nu poate fi mai mare decît căutarea unui asemenea cavaler. Regelui i-au plăcut aceste vorbe şi l-a rugat pe Amadis să mai rămînă, că vrea să-i vorbească.

CAPITOLUL LX

Cum a văzut regele nişte focuri ciudate plutind pe mare şi ce i s-a mai întîmplat după asta

După ce a cinat, pe cînd se afla într-o galerie a palatului pe la ceasul de culcare, regele, privind spre mare, a văzut nişte focuri ce pluteau pe apă înspre cetate ; toţi

s-au înspăimîntat, căci li se părea ciudat ca focul să-şi dea mîna cu apa, dar cînd focurile s-au mai apropiat, printre ele au zărit o galeră, pe catargul căreia ardeau nişte lumînări mari, de părea că întreaga galeră e în flăcări. Zarva era mare, căci toţi locuitorii cetăţii ieşiseră pe ziduri să vadă minunea, gîndind că dacă apa nu are putere să stingă acel foc, nimic altceva nu l-ar putea învinge, iar cetatea va fi făcută cenuşă ; oamenii erau înspăimîntaţi, pentru că focurile şi galera se apropiau. Regina cu toate doamnele şi domnişoarele ei s-au retras înfricoşate în capelă. Regele a încălecat pe un cal şi a pornit însoţit de cincizeci de cavaleri, ce erau tot timpul în preajma lui, spre ţărmul mării ; aici i-a aflat pe mai toţi cavalerii săi şi i-a văzut în fruntea lor pe Amadis, Guilan Gînditorul şi Enil, atît de aproape de focuri, că s-a minunat cum de pot răbda dogoarea, dar şi-a îndemnat calul cu pintenii, căci acesta era speriat de zgomot, şi a venit lîngă ei ; nu după multă vreme, au văzut că pe puntea galerei se iveşte o doamnă îmbrăcată în straie albe, ţinînd în mînă un sipet de aur, pe care l-a deschis în faţa tuturor, a scos dinăuntru o lumînare aprinsă şi a azvîrlit-o în mare ; de cum a murit flacăra acesteia în valuri, focurile acelea mari s-au stins pe dată şi n-a mai rămas urmă de ele ; şi toată lumea s-a înveselit, o dată spaima dinainte risipită ; tot ţărmul era luminat de lumînările ce ardeau pe catargul galerei şi, cînd s-au coborît pînzele ce o acopereau, oamenii au văzut că e toată împodobită şi acoperită cu trandafiri şi alte flori, iar dinăuntru se auzea sunetul unor lăute ce cîntau atît de dulce, de te minunai nu alta ; apoi, cînd acest cînt a încetat, s-au ivit zece domnişoare cu straie bogate, cu cununi de flori pe cap şi nuiele de aur în mînă care, în frunte cu doamna ce aruncase în mare lumînarea, au venit pe puntea galerei pînă în dreptul regelui şi i s-au închinat adînc ; regele le-a răspuns la plecăciune şi a spus : „Doamnă, ne-aţi înspăimîntat foarte cu focurile voastre, aşa că, rogu-vă, binevoiţi a ne spune cine sînteţi, deşi socotesc că am putea ghici fără prea mare osteneală". „Seniore — a răspuns ea —, în zadar s-ar osteni cel ce socoteşte că ar putea să strecoare spaima în inima voastră viteză şi în toţi cavalerii aici de faţă ; focurile pe care le-aţi

văzut sînt pentru a le păzi pe domnişoarele mele, şi dacă domnia voastră credeţi că sînt Urganda Necunoscuta, aşa este ; şi să ştiţi că am venit la voi, cel mai viteaz rege din lume, şi la regină, ce nu-şi află pereche întru bunătate şi virtute". Apoi, i-a zis lui Amadis „Domnule, veniţi aici, în faţă, să aflaţi că, pentru a vă scuti pe voi şi pe prietenii voştri de osteneala de a-l căuta pe don Galaor, fratele vostru, cum aveaţi de gînd să faceţi, am venit aici, fiindcă ar fi o trudă zadarnică, chiar de l-ar căuta toţi oamenii de pe lume ; dar aflaţi că rănile i s-au lecuit şi duce o viaţă atît de bună şi plăcută, cum n-a mai dus niciodată pînă acum". „Doamna mea — a spus Amadis —, întotdeauna am gîndit că, după Dumnezeu, numai în puterea voastră stă sănătatea lui don Galaor şi tihna mea, căci după felul în care mi-a fost cerut şi a fost luat, de n-aş fi bănuit că e vorba de domnia voastră, mai degrabă aş fi primit moartea o dată cu el decît să las să fim despărţiţi. Şi nu vă pot mulţumi pentru asta decît, aşa cum ştiţi mai bine decît mine, slujindu-vă întru gloria voastră, fără teamă de a înfrunta orice primejdie, fie ea şi moartea". „Atunci, bucuraţi-vă — a spus ea —, că în curînd îl veţi vedea pe fratele vostru şi mare vă va fi plăcerea". Regele a spus : „Doamnă, ar fi vremea să coborîţi de pe galeră şi să poftiţi la palat". „Mulţumesc din inimă — a răspuns ea —, dar în noaptea aceasta voi rămîne aici, şi de mîine voi face cum doriţi, aşa că, să vină să mă ia Amadis, Agrajes, Bruneo de Bonamar şi don Guilan Gînditorul, pentru că sînt îndrăgostiţi şi au inima preaplină, ca şi mine". „Aşa vom face — a spus regele —, şi toate dorinţele vă vor fi împlinite". Şi poruncind tuturor să se întoarcă în cetate, s-a despărţit de Urganda şi, întorcîndu-se la palat, a poruncit ca douăzeci de arbaletieri să stea de strajă, ca nimeni să nu se apropie de ţărmul mării.

A doua zi de dimineaţă, regina a trimis doisprezece cai cu valtrapuri bogate pe care să călărească Urganda şi domnişoarele ei, iar Amadis cu cei trei cavaleri numiţi de ea, îmbrăcaţi în straie domneşti deosebit de bogate şi frumoase, au pornit să le aducă ; cînd au ajuns pe ţărm, au văzut că Urganda şi domnişoarele sale coborîseră de pe corabie şi stăteau într-un cort ce fusese ridicat peste noapte ; ca-

valerii au descălecat, s-au apropiat de ea și i s-au închinat cu smerenie, iar ea i-a primit foarte bine. Apoi, cavalerii le-au urcat pe cai, mergînd toți în jurul Urgandei ; văzînd aceasta, ea le-a spus : „Acum inima mi se bucură și își află tihna deplină, căci se vede înconjurată de cei ce îi sînt deopotrivă". Și spusese aceste vorbe, pentru că, întocmai ca ei, și ea era îndrăgostită de acel frumos cavaler, iubitul ei.

Ajunși la palat, au intrat în încăperea unde se afla regele, care a primit-o foarte bine, iar ea i-a sărutat mîna ; apoi, privind în jurul său și văzînd mulți cavaleri în sala aceea, l-a privit pe rege și i-a spus : „Domnule, aveți o suită de nădejde și asta nu o spun atît pentru vitejia acestor cavaleri, cît pentru marea dragoste pe care v-o poartă, căci puterea principilor depinde de cît de iubiți sînt de supușii lor. Așa că, străduiți-vă să-i păstrați și să nu dați dovadă că înțelepciunea voastră n-ar fi pe potriva norocului pe care îl merită. Feriți-vă de sfaturile rele și de sfetnicii răi, căci aceștia sînt adevărata otravă ce îi distruge pe principi ; și-acum, dacă îmi îngăduiți, aș vrea să o văd pe regină și, apoi, înainte de a pleca, aș vrea să stăm de vorbă, domnule, despre unele lucruri". Regele i-a răspuns „Prietenă, vă mulțumesc mult pentru sfatul dat și îl voi urma întocmai, din toate puterile mele ; acum, mergeți s-o vedeți pe regină, ce vă iubește mult și fiți sigură că vă va îndeplini cu plăcere toate dorințele".

Ea s-a dus cu cei patru cavaleri ce o însoțeau la regină, unde au primit-o regina, Oriana, Briolanja și toate celelalte doamne și domnișoare de neam mare, cu mari dovezi de dragoste. Ea a privit-o îndelung pe Briolanja și și-a dat seama că e departe de a sta alături de Oriana în privința frumuseții, dar mare plăcere îi făcea să se uite la amîndouă ; apoi i-a spus reginei „Doamnă, am venit la curtea voastră pentru a vedea nemăsurata măreție a regelui și a voastră, maiestate, măreția vitejilor voștri cavaleri și floarea frumuseții lumii, căci eu socotesc că la nici o curte de împărat sau rege nu se pot afla toate acestea așa ca aici și mărturie că spusele mele sînt adevărate stau cîștigarea Insulei Ferecate de cel care l-a întrecut în

vitejie pe Apolidon, uciderea uriaşilor sălbatici şi crunta şi dureroasa bătălie în care şi-au arătat curajul şi bărbăţia soţul vostru, regele şi toţi ai săi. Apoi, cine ar fi atît de îndrăzneţ şi de rea credinţă încît să vrea să spună că pe lume se mai află frumuseţe care să fie pe potriva acestor două doamne ? Nimeni, şi pe drept cuvînt. Aşa că, văzînd acestea, sufletul meu îşi află tihnă şi desfătare deplină ; şi asta şi pentru că aici, la curtea voastră, dragostea e păstrată cu mai multă credinţă decît a fost vreodată, cum au dovedit-o încercarea spadei arzînde şi cea a tocii cu flori, ce au străbătut aproape toată lumea, mai bine de şaizeci de ani, fără ca nimeni să le poată cîştiga ; iar cea care a făcut florile să reînvie a arătat lumii că este mai presus de toate celelalte femei din lume în privinţa credinţei purtate iubitului ei".

Cînd Oriana a auzit aceste vorbe, s-a făcut albă ca varul şi inima i s-a oprit în loc, gîndind că Urganda descoperise dragostea ei şi că atît ea, cît şi iubitul ei se vor afla în mare primejdie şi vor fi făcuţi de ruşine, dar mai înspăimîntate au fost Mabilia şi domnişoara din Danemarca, socotind că ele se află în cea mai mare primejdie. Oriana s-a uitat la Amadis, care era aproape de ea şi, cum el i-a înţeles teama, a venit chiar lîngă ea şi i-a spus „Doamnă, nu vă temeţi, că nu se va spune nimic din ceea ce gîndiţi". Şi apoi i-a spus reginei : „Doamnă, întrebaţi-o pe Urganda cine este cea care a cîştigat toca împodobită cu flori". Regina a întrebat-o pe dată : „Prietenă, binevoiţi a ne spune ce vrea să ştie Amadis ?" Ea a răspuns rîzînd : „El ar trebui să ştie mai bine, pentru că a stat împreună cu ea şapte zile şi cu multă trudă a scăpat-o din mîinile lui Arcalaus Vrăjitorul şi ale lui Lindoraque". „Eu, doamnă ? — a spus Amadis. Ştiţi prea bine că n-am avut cum s-o cunosc cu nici un chip, pentru că s-a ascuns tot timpul de mine, dar cu voi ar fi zadarnic să o facă". „Ei, atunci — a spus ea —, o să vă spun ce ştiu despre ea". Şi a continuat cu glas tare, ca să fie auzită de toţi : „Deşi Amadis a adus-o aici pentru acea încercare în chip de domnişoară, e sigur femeie ; şi a fost făcută femeie de cel pentru care a cîştigat toca împodobită cu flori, pentru că îl iubeşte cu nestinsă dragoste ; şi mai aflaţi că această doamnă e de fel

din ţara aceasta, a regelui şi a voastră, dar nu şi dinspre mamă ; trăieşte pe aceste meleaguri şi se bucură de bogăţii mari, iar dacă îi lipseşte ceva, este că nu se încrede pe cît ar voi în dorinţele ei şi în cel pe care îl iubeşte atît de mult ; dar mai mult nu vă mai spun despre ea, şi deie Domnul ca nu din pricina mea să se afle lucruri ce pentru alţii e mai bine să rămînă neştiute ; iar cine vrea să o cunoască, să o caute în acest regat, unde, oricum, osteneala îi va fi zadarnică".

Oriana şi prietenele ei s-au liniştit auzind acestea. Regina, însă, a spus „Cred ce aţi spus, dar ştiu tot atît cît ştiam şi înainte, în afară de faptul că noi o socoteam domnişoară, iar voi ziceţi că e doamnă". „Atît ajunge, nu trebuie să ştiţi mai mult — a spus Urganda —, căci arătîndu-şi credinţa aici, a adus cinste curţii voastre".

La aceste vorbe, Orianei şi prietenelor ei le-a pierit orice urmă de tulburare. Apoi au plecat cu toţii să mănînce, masa fiind pregătită, ca într-o casă unde erau mereu oaspeţi. Urganda i-a cerut reginei să îi îngăduie să locuiască împreună cu Oriana şi cu regina Briolanja. „Fie — a spus regina —, dar mi-e teamă că nebuniile lor vă vor supăra". „Mai mare supărare va pricinui frumuseţea lor — a spus Urganda — cavalerilor ce nu se vor feri de ele, căci împotriva lor nu va fi de-ajuns nici puterea, nici vitejia, nici înţelepciunea ca să îi ferească de o primejdie mai mare decît moartea". Regina a răspuns rîzînd „Trebuie să înţeleg că vor fi iertate cu uşurinţă pentru cavalerii pe care i-au chinuit şi i-au ucis pînă acum". Urgandei i-au plăcut vorbele reginei şi, după ce s-a despărţit de ea, a plecat cu Oriana spre încăperea acesteia, unde se aflau patru paturi, unul pentru regina Briolanja, unul pentru Oriana, unul pentru Mabilia şi unul pentru Urganda. Şi au stat ele acolo tăifăsuind despre lucruri plăcute şi petrecîndu-şi timpul, pînă s-a făcut vremea să se culce. După ce toate celelalte au adormit, Urganda, văzînd că Oriana e trează, i-a spus : „Doamnă şi prietenă, dacă nu dormiţi, drept este să fiţi trează din pricina celui ce n-a avut somn şi odihnă nici o clipă cînd nu v-a putut vedea, căci aşa se plătesc şi bucuriile unele cu altele". Oriana s-a

rușinat de vorbele Urgandei, care pricepînd aceasta, i-a spus „Doamna mea, nu vă temeți că vă cunosc taina fiindcă o voi păstra la fel ca voi, și chiar de-ar fi să spun ceva, o voi face atît de pe ocolite, încît atunci cînd se va afla adevărul, primejdia nu vă va mai atinge". Oriana i-a răspuns : „Doamnă, vorbiți încet, să nu ne audă aceste doamne". Urganda a spus : „Nu vă fie teamă de asta". Și a scos o cărticică atît de mică, încît încăpea în pumn și, cerîndu-i să pună mîna pe ea, a prins să citească, iar apoi a spus „Să știți că acum, orice le-ați face nu se vor trezi, iar de va intra altcineva aici, va cădea jos, lovit de un somn greu". Oriana s-a dus la regina Briolanja ca s-o trezească și i-a clătinat capul, a zgîlțîit-o de mîini, a tras-o din pat, dar n-a izbutit să o trezească ; și tot așa s-au petrecut lucrurile și cu Mabilia ; atunci, a chemat-o pe domnișoara din Danemarca, ce dormea la intrare și aceasta, cum a pășit înăuntru, cum a căzut trăznită de somn. Atunci bucuroasă foarte, s-a culcat în pat lîngă Urganda și i-a spus „Doamnă, vă rog mult, fiindcă marea voastră înțelepciune și știință știu să ghicească viitorul, spuneți-mi cîte ceva din cele ce mă așteaptă, mai înainte de a se întîmpla". Urganda s-a uitat la ea, rîzînd parcă zeflemitor, și i-a spus : „Fata mea iubită, socotiți că dacă știți ce vă așteaptă și v-ar paște ceva rău, ați putea scăpa ? Să nu credeți asta, căci ceea ce îngăduie și rînduiește Domnul cel atotputernic, fie de bine, fie de rău, nimeni nu are puterea să împiedice, dacă el nu îngăduie ; dar fiindcă doriți atît de mult să vă spun ceva, fie, o voi face ; dar aveți grijă să faceți astfel încît, știind ce vă așteaptă, să trageți foloase". Și i-a spus : „La vremea cînd te vei afla la mare restriște și multă lume va fi chinuită de tristețe pentru tine, se va ivi leul cel puternic cu fiarele lui, iar apărătorii tăi se vor înspăimînta de răgetele lui groaznice, și tu vei cădea în ghearele lui ascuțite ; și acest leu vestit îți va arunca de pe cap coroana, ce nu va mai fi a ta, și înfometat te va purta în peștera lui și va pune stăpînire pe trupul tău, potolindu-și, astfel, foamea lui turbată. Și acum, buna mea fată, ai grijă ce faci, căci așa se vor petrece lucrurile". „Doamnă — a spus Oriana —, tare

mulțumită aș fi fost să nu vă fi întrebat nimic, fiindcă m-ați înspăimîntat nepus cu acest chip ciudat și crud în care voi sfîrși". „Doamnă și frumoasă fată — a spus ea —, niciodată să nu vreți să aflați lucruri pe care judecata și puterea voastră nu le pot împiedica, dar, adesea, oamenii se tem, cînd ar trebui să se bucure, de ceea ce nu știu, așa că fiți cît mai bucuroasă, pentru că, prin voia Domnului sînteți fiica celui mai viteaz rege și a celei mai bune regine din lume, atît de frumoasă, încît toată lumea vă socotește peste tot o minune și sînteți iubită de cel ce strălucește între toți bărbații vestiți și slăviți precum ziua în întuneric ; și, după cîte s-au întîmplat și ați văzut, puteți fi sigură, fără nici o îndoială, că acesta vă iubește mai mult decît pe sine însuși ; pentru asta, doamna mea, trebuie să fiți slăvită ca doamnă și stăpînă a celui ce, prin meritele sale, ar avea dreptul să fie stăpînul întregii lumi ; dar, acum, e vremea să le trezim pe aceste doamne"

Și, scoțînd cărticica din încăpere, toate celelalte s-au trezit. Așa cum ați auzit, Urganda a petrecut acolo cîteva zile, împlinindu-i-se cu prisosință toate dorințele, după care l-a rugat pe rege să poruncească să se adune toți cavalerii săi, iar pe regină să le cheme pe toate doamnele și domnișoarele sale, pentru că voia să le vorbească înainte de plecare. Rugămintea i-a fost ascultată pe loc, și toți s-au adunat într-o sală mare și frumoasă, bogat împodobită, unde Urganda s-a așezat astfel încît să poată fi auzită de toți. Apoi i-a spus regelui „Seniore, fiindcă ați păstrat scrisorile pe care vi le-am trimis domniei voastre și lui don Galaor, pe cînd Frumosul Întunecat pleca de aici după ce a cîștigat spada, iar domnișoara cu care venise toca împodobită cu flori, vă rog frumos să porunciți să fie aduse, pentru a se afla în chip lămurit că am știut dinainte toate cîte aveau să se petreacă". Regele a poruncit să fie aduse acele cărți și citite tuturor și toți și-au dat seama că cele ce se spuneau acolo se împliniseră întru totul ; și mult s-au minunat de asta, dar și mai mult de marele curaj al regelui de a îndrăzni să pornească la luptă, în pofida unor vorbe atît de înspăimîntătoare ; și, tot acum, au înțeles cum fusese cîștigată bătălia datorită celor trei lovituri date de Frumosul Întunecat prima, cînd l-a do-

borît pe regele Cildadan la picioarele lui don Galaor ; a doua, cînd l-a ucis pe acel prea puternic Sarmadan Leul ; a treia, cînd i-a sărit regelui în ajutor împotriva lui Madanfabul, uriaşul cel rău de la Turnul Roşu, ce îl purta pe rege sub braţ spre corăbii, tăindu-i braţul din apropierea cotului şi astfel, ucigîndu-l, şi salvîndu-l pe rege. De asemenea, se împliniseră şi cele spuse lui don Galaor, şi anume că în mîinile celui ce avea să dea cele trei lovituri se va afla capul său. Asta se întîmplase cînd Amadis i-a ţinut capul pe genunchi, crezîndu-l mort, pe cînd sosiseră domnişoarele ce îl luaseră cu ele. „Acum, însă — a zis Urganda —, vreau să vă spun cîteva lucruri ce urmează să se întîmple în viitor, căci aşa este rînduiala vremurilor". Şi a grăit astfel „Se va da o bătălie între marele şarpe şi puternicul leu, la care vor lua parte multe fiare sălbatice. Cu multă mînie şi înverşunare se vor înfrunta şi multe dintre ele îşi vor afla o moarte crudă. Va fi rănită marea vulpe romană de gheara puternicului leu şi cumplit va fi jupuită de blană, ceea ce mare îngrijorare şi mihnire va pricinui marelui şarpe. Şi atunci se va ivi între ei oaia cea blîndă cu lînă neagră care, cu marea ei supunere şi dezmierdări drăgăstoase va îmblînzi crunta îndîrjire din inimile lor neînduplecate şi îi va despărţi pe unii de ceilalţi. Dar, pe dată vor coborî lupii înfometaţi din munţii sălbatici împotriva marelui şarpe şi, învins de aceştia, va fi întemniţat cu toate animalele sale într-o peşteră. Iar blîndul inorog îşi va apropia botul de urechea puternicului leu şi cu mugetele sale îl va face să se trezească din somnul adînc şi, însoţit de cîteva din fiarele sale sălbatice, să pornească în grabă mare în ajutorul marelui şarpe ; şi îl va afla muşcat şi sfîşiat de colţii lupilor înfometaţi, aşa că mult sînge îi va curge, scăldîndu-i solzii tari ; leul îl va smulge din gurile lor turbate şi toţi lupii vor fi sfîrtecaţi şi zdrobiţi, iar marele şarpe, după ce va reveni la viaţă, îşi va vărsa toată otrava din măruntaie şi va îngădui ca blîndul mosc, ce se va fi retras în codrul înfricoşător, înălţînd mugete cucernice spre cer, să moaie ghearele ascuţite ale leului în otravă. Acum, viteazule rege, pune ca totul să se aştearnă pe hîrtie, căci întocmai se vor petrece toate".

Regele a spus că așa va face, dar că, deocamdată, nu înțelege nimic din toate astea. „Dar va veni o vreme — a spus — cînd pentru toți vor fi limpezi". Urganda s-a uitat la Amadis și, văzîndu-l gînditor, i-a spus : „Amadis, de ce te gîndești la lucruri ce nu-ți sînt de nici un folos ? Lasă asta și gîndește-te la un tîrg pe care îl vei face, căci vei ajunge în pragul morții pentru viața altuia și îți vei da sîngele pentru sîngele altuia, iar de pe urma acestui tîrg tu vei fi cel ce suferă, iar altul va avea de cîștigat ; tu nu te vei alege decît cu supărarea și neputința de a-ți împlini dorințele, în vreme ce această frumoasă și nemiloasă spadă îți va sfîrteca mădularele și trupul și vei fi atît de golit de sînge și în asemenea stare, încît, dacă jumătate din lume ar fi a ta, ai dărui-o pentru ca spada aceasta să se frîngă ori să fie azvîrlită pe fundul unui lac de unde nimeni să n-o mai scoată ; și-acum, ai grijă ce vei face, că totul se va întîmpla întocmai".

Amadis, văzînd că toți se uită la el, a spus cu chipul zîmbitor, cum obișnuia : „Doamnă, datorită lucrurilor petrecute și anunțate de voi dinainte, putem crede că și acestea se vor împlini întocmai, dar cum eu sînt convins că sînt muritor și nu pot trăi mai mult decît e voia Domnului, mai mare mi-este grija să duc la bun sfîrșit așa cum se cuvine încercările mari și grele de pe urma cărora se dobîndește faimă și glorie, decît să-mi apăr viața, așa că de ar fi să mă tem de lucruri înspăimîntătoare, mai curînd mă înfricoșează cele de acum, ce mi se pot întîmpla în fiecare zi, decît cele ascunse ce vor să vină". Urganda a spus : „La fel de mare ar fi osteneala să golești marea de apă ori să alungi nemăsuratul curaj din inima voastră". Apoi, i-a vorbit regelui : „Domnule, acum vreau să plec, dar amintiți-vă de cîte v-am spus mai înainte, pentru că vreau să vă slujesc și vă doresc binele. Astupați-vă urechile la vorbele tuturor, dar mai cu seamă a acelora de la care veți auzi lucruri rele". Apoi și-a luat rămas bun de la toți și, cu cei patru cavaleri, însoțitorii săi, s-a întors pe galeră, fără a dori să mai fie condusă și de alții ; și de cum a ajuns în largul mării, corabia a fost înghițită de o negură de nepătruns.

CAPITOLUL LXI

Cum, pe cînd regele Lisuarte se sfătuia cu cavalerii săi să pornească împotriva insulei din Lacul care fierbe, ca să-i elibereze din temniță pe regele Arban de Norgales și pe Angriote de Estravaus, a sosit pe mare o tînără uriește, care i-a spus regelui, de față cu regina și întreaga curte, că dacă Amadis se luptă cu Ardan Canileul și îl învinge pe acesta, insula va fi a regelui și i se vor da și captivii pe care dorește atît de mult să-i elibereze ; dar dacă Amadis va fi învins, nu le va mai rămîne alta decît să îngăduie să fie dus Madasimei capul acestuia

La cîteva zile după plecarea Urgandei, cum ați auzit, pe cînd regele se plimba în afara cetății vorbind cu cavalerii săi despre călătoria pe care voia s-o facă spre Insula Mongaza, din Lacul care fierbe, ca să-i scape din temniță pe regele Arban de Norgales și pe Angriote de Estravaus, au văzut pe mare o corabie ce se apropia de portul orașului, cu gîndul să acosteze ; așa că a pornit de-ndată într-acolo, să vadă cine sosește. Cînd a ajuns regele, o barcă în care se aflau o domnișoară și doi scutieri se apropia deja de țărm și, cum a atins uscatul, domnișoara s-a ridicat de jos și a întrebat dacă regele Lisuarte se află pe-acolo. I s-a răspuns că regele este acolo, dar toți s-au minunat foarte de cît de înaltă e, că nu se afla cavaler în toată curtea să nu fie mai mic decît ea cu o palmă bună ; și totul la ea, chipul, mîinile, picioarele erau pe potriva înălțimii, dar era destul de frumoasă și bogat înveșmîntată ; aceasta i-a spus regelui : „Seniore, aduc o solie

pe care aş vrea, dacă binevoiţi, să o rostesc de faţă cu regina". „Aşa să fie", a spus regele. Şi a pornit spre palat urmat de domnişoară. Ajunsă în faţa reginei şi a tuturor cavalerilor şi doamnelor de la curte, domnişoara a întrebat dacă se află acolo Amadis de Gaula, cel ce mai înainte se numise Frumosul Întunecat. El i-a răspuns „Bună domnişoară, eu sînt acela". Ea l-a privit cu o căutătură rea şi a spus : „Se prea poate, dar acum se va vedea dacă sînteţi atît de viteaz pe cît sînteţi lăudat". Şi a scos două înscrisuri cu peceţi de aur pe care le-a dat una regelui şi alta reginei, unde se spunea a cui solie o aduce.

Regele a grăit astfel : „Domnişoară, spuneţi ce doriţi, căci vă ascultăm". Domnişoara a spus : „Seniore, Gromadaza, urieşiţa de la Lacul care fierbe, cu preafrumoasa Madasima şi Ardan Canileul cel temut, ce se află cu ele pentru a le ocroti, au aflat că vreţi să porniţi spre ţinutul lor pentru a-l cuceri ; şi fiindcă aceasta nu se va putea face fără mari pierderi de vieţi omeneşti, vă trimit vorbă că pun acest ţinut drept preţ al unei lupte şi anume, între Ardan Canileul şi Amadis de Gaula ; dacă Ardan îl va învinge ori îl va ucide, pămîntul va rămîne în puterea vechilor stăpîni şi îl veţi lăsa să ducă la Lacul care fierbe capul lui Amadis ; dacă va fi învins sau omorît, tot ţinutul va fi al vostru, seniore, iar regele Arban de Norgales şi Angriote de Estravaus, ce se află în temniţă, vor fi eliberaţi şi aduşi pe dată aici ; iar dacă Amadis ţine la ei atît de mult pe cît socotesc ei şi vrea să li se împlinească speranţa pe care şi-au pus-o în el, să primească lupta pentru a-i salva pe cei doi prieteni ai săi ; de va fi învins ori ucis, prietenii săi vor rămîne în puterea lui Ardan Canileul, iar de nu primeşte lupta, li se vor tăia capetele în faţa lui".

„Bună domnişoară — a spus Amadis —, dacă primesc lupta, cum poate fi regele sigur că ceilalţi vor face tot ce făgăduiesc ?" „Vă spun pe dată — a răspuns ea. Frumoasa Madasima împreună cu douăsprezece domnişoare se vor înfăţişa reginei ca ostatice şi, de va fi călcată învoiala, le veţi tăia capetele ; iar voua nu vă cer nici o chezăşie, ci doar să-mi făgăduiţi că, dacă veţi fi ucis, ne veţi lăsa să ducem capul vostru la Lacul care fierbe şi nimeni nu se va împotrivi. Ba mai mult chiar, se vor înfăţişa ca ostateci

ai regelui Lisuarte regele Andanguel, bătrînul uriaș, cu cei doi fii ai săi și nouă cavaleri, care sînt stăpîni peste cetățile, castelele și captivii din insulă". Amadis a spus : „Dacă toți aceștia pe care i-ați numit vor fi ostateciî regelui și ai reginei, mi se pare bună chezășia. Dar răspunsul meu nu-l veți primi, dacă nu îmi promiteți că veți sta la masă cu mine și cu acești doi scutieri ce au venit cu domnia voastră". „Dar de ce mă poftiți ? — a întrebat ea. Nu încercați să mă îmblînziți, că toată osteneala ar fi zadarnică, fiindcă eu vă urăsc de moarte". „Bună domnișoară — a răspuns Amadis —, asta mă mîhnește, pentru că eu țin la voi și vreau să vă cinstesc pe cît îmi stă în puteri, dar dacă vreți un răspuns, făgăduiți-mi ceea ce v-am cerut". Domnișoara a spus : „Vă făgăduiesc, mai mult ca să înlăturăm orice piedică decît fiindcă așa doresc, și ca să îmi dați răspunsul așteptat". Amadis a spus : „Bună domnișoară, socotesc că e un lucru bun să-mi primejduiesc viața pentru acești doi prieteni și pentru a spori pămînturile stăpînite de rege, așa că primesc lupta, în numele Domnului ; deci să vină cei ce vor fi ostateci". „Într-adevăr — a spus domnișoara —, acum ați răspuns așa cum doream, dar aș vrea ca regele să promită că nu vă va ajuta niciodată împotriva rudelor lui Famongomadan, dacă vă veți călca vorba". „E de prisos asemenea făgăduială — a spus Amadis —, fiindcă regele n-ar ține în preajma sa pe cineva care nu spune adevărul ; iar acum, să mergem să mîncăm, că s-a făcut timpul de masă". „Vin — a răspuns ea — mai bucuroasă decît gîndeam ; și dacă regele e așa de drept cum spuneți, mă socotesc mulțumită" ; apoi le-a spus regelui și reginei : „Mîine vor fi aici Madasima cu domnișoarele ei și cavalerii, pentru a rămîne ostatecii voștri. Ardan Canileul ar vrea ca lupta să aibă loc de-ndată, dar trebuie să chezășuiți voi pentru toți de la curte, în afară de Amadis, al cărui cap îl va lua cu el".

Don Bruneo de Bonamar, care se afla acolo la ceasul acela, a spus : „Domniță, uneori socotești să iei capul cuiva și îl pierzi pe al tău ; și foarte curînd s-ar putea să i se întîmple asta lui Ardan Canileul". Amadis l-a rugat să tacă, dar domnișoara l-a întrebat pe Bruneo : „Cine sînteți voi de răspundeți în numele lui Amadis ?" „Sînt un cavaler care ar lua parte la luptă cu mare plăcere, dacă

Ardan Canileul ar vrea să-şi mai aducă un tovarăş". Ea a răspuns : „La această înfruntare nu puteţi lua parte, dar dacă doriţi atît de mult să vă bateţi, o să vă înştiinţez cînd veţi putea lupta cu fratele meu, care îi este duşman de moarte lui Amadis, pe cît îi sînteţi voi prieten şi, aşa cum îl cunosc, cred că vă va învăţa minte să mai vorbiţi în numele lui Amadis". „Bună domnişoară — a spus don Bruneo —, dacă fratele vostru e aşa cum spuneţi, va fi într-adevăr nevoit să împlinească ceea ce, inimoasă şi înverşunată, aţi promis că va face ; aşa că iată gajul meu că primesc lupta" ; şi i-a întins regelui pelerina sa ; domnişoara şi-a scos de pe cap o împletitură de argint şi i-a spus regelui : „Domnule, iată gajul meu, ca semn că ceea ce am spus se va adeveri". Regele a luat gajurile, fără nici o plăcere, căci era destul de îngrijorat de lupta dintre Amadis şi Ardan Canileul, ce era atît de viteaz şi de temut de toţi în întreaga lume, că de patru ani nu mai întîlnise un cavaler care, cunoscîndu-l, să îndrăznească să se lupte cu el.

După aceasta, Amadis s-a dus acasă la el împreună cu domnişoara aceea, lucru pe care n-ar fi trebuit să-l facă nici pentru cel mai frumos castel al tatălui său, şi, ca să-i arate cît mai multă cinste, a poftit-o împreună cu cei doi scutieri într-o încăpere unde Gandalin îi păstra toate armele şi cele trebuincioase luptei. Domnişoara, privind în jur, a văzut spada lui Amadis, care i s-a părut foarte ciudată, şi le-a spus scutierilor săi şi celorlalţi ce se mai aflau acolo să iasă afară şi să o lase niţel singură ; aceştia, crezînd că vrea să facă unul din acele lucruri fireşti de care nimeni nu e scutit, au lăsat-o singură ; ea a închis uşa şi a scos spada, aranjînd teaca şi cingătoarea în aşa fel, încît să nu se vadă că lipseşte, şi a vîrît-o sub o pelerină largă şi mare ; apoi, deschizînd uşa, i-a chemat pe scutieri şi, ascunzînd spada sub pelerina unuia, i-a poruncit să o ducă pe furiş la barcă şi a spus : „Du-te să-mi aduci pocalul meu". Toţi au crezut că scutierul a plecat după pocal, iar acesta i-a împlinit porunca. Tocmai atunci au intrat în încăpere Amadis şi Branfil şi, după ce au poftit-o să se aşeze într-un jilţ, Amadis i-a spus : „Domnişoară, spuneţi-ne, de binevoiţi, cînd va veni mîine Madasima ?" „Înainte de ceasul prînzului — a răspuns ea.

Dar de ce întrebați ?“ „Pentru că am vrea, bună domnișoară — a spus el —, să-i ieșim în întîmpinare, să-i împlinim toate dorințele și să o slujim, căci dacă am supărat-o, voi căuta să-mi îndrept greșeala în toate cîte va porunci“. „Dacă domnia voastră nu vă luați vorba înapoi — a spus ea — și Ardan Canileul a rămas la fel cum a fost de cînd a îmbrăcat prima oară armura, ca să vă îndreptați greșeala va trebui să-i dați capul vostru, căci altceva din partea voastră nu poate prețui prea mult pentru ea“. „De asta mă voi feri pe cît voi putea, dar de va voi altceva de la mine, o voi face din inimă, pentru a-i dobîndi iertarea ; ar trebui să mă străduiesc, însă, și pentru iertare din partea domniei voastre, pe care o doresc încă mai mult“. Apoi Amadis a plecat și l-a lăsat pe Enil cu un slujitor să-i aducă bucatele ; ea, însă, era atît de grăbită să plece, că tare o mai necăjeau multele mîncăruri, așa că, de cum s-a strîns masa, s-a ridicat și i-a zis lui Enil : „Cavalere, spuneți-i lui Amadis că plec și să știe că tot ce a făcut pentru mine a fost în van“. „Așa să mă ajute Dumnezeu — a spus Enil —, dacă nu cred și eu că, după cum vă e firea, tot ce face omul pentru plăcerea voastră e zadarnic“. „Oricine ar fi omul acela — a răspuns ea —, nu-mi plăceți defel și el cu atît mai puțin“. „Iar eu socot — a spus Enil — că nici el, nici eu, nici altcineva nu poate fi încîntat de o domnișoară atît de necuviincioasă ca domnia voastră“.

Cu aceste vorbe, urieșița a plecat și s-a dus pe corabie veselă foarte pentru că avea spada și le-a povestit lui Ardan Canileul și Madasimei cum dusese mesajul și că lupta fusese hotărîtă, regele chezășuind că vor putea pleca în voie după aceea. Ardan Canileul i-a mulțumit mult pentru tot ce făcuse și, apoi, i-a spus Madasimei : „Doamna mea, să nu mă socotiți adevărat cavaler dacă nu veți pleca de-aici cu toată cinstea cuvenită, stăpînă pe ținutul vostru, iar dacă nu vă voi da capul lui Amadis mai repede ca un om, oricît de iute ar fi, să străbată o jumătate de leghe, să nu-mi dăruiți dragostea voastră“. Ea a tăcut și n-a spus nici o vorbă, fiindcă, deși dorea să se răzbune pe cel ce îi ucisese tatăl și fratele, pentru nimic în lume nu se vedea alături de Ardan Canileul, fiindcă ea era frumoasă și de stirpe aleasă, pe cînd el era slut, pocit și afurisit cum nu

se mai văzuse, şi nu venise cu el fiindcă aşa voise ea, ci trimisă de mama ei care, pentru că Ardan Canileul îi apăra ţinutul şi ca acesta să răzbune moartea soţului ei, i-o făgăduise pe Madasima de soţie, o dată cu tot ţinutul. Şi fiindcă Ardan Canileul a fost un cavaler vestit în toată lumea, acoperit de glorie pentru faptele sale de arme, povestitorul vrea să vă istorisească de unde era de felul lui, cum arăta la chip şi la trup şi altele despre el.

Aflaţi că acest Ardan era de felul lui din ţinutul ce se numeşte Canileu, din stirpe de uriaşi, căci în ţinutul acesta sînt mai mulţi uriaşi decît oriunde în alt loc ; dar nu era deosebit de mare la trup, ci doar mai înalt decît toţi ceilalţi oameni ce nu sînt uriaşi ; avea braţele groase, spatele lat şi gîtul vînjos, pieptul umflat şi de formă pătrată, iar picioarele şi mîinile pe potriva înălţimii ; chipul îi era lătăreţ şi turtit ca botul unui cîine şi i se spunea Canileul şi din pricina acestei asemănări ; avea nasul teşit şi lat şi peste tot avea nişte negi negri şi mari, presăraţi pe faţă, pe mîini şi pe gît ; avea o căutătură fioroasă, ca privirea unui leu, buzele groase şi răsfrînte, iar părul şi barba atît de creţe, că de-abia le putea pieptăna ; avea treizeci şi cinci de ani şi de la douăzeci şi cinci nu mai întîlnise cavaler ori uriaş, oricît de puternic ar fi fost, care să-l poată înfrînge în luptă dreaptă ori în alte întreceri vitejeşti ; era îndrăzneţ foarte şi cîntărea atît de mult, încît cu greu găsea un cal care să-l poarte. Aceasta era înfăţişarea cavalerului ; cînd Ardan Canileul i-a făgăduit frumoasei Madasima, aşa cum aţi auzit, capul lui Amadis, uriesiţa cea tînără i-a spus : „Domnule, pe bună dreptate trebuie să ne punem mari speranţe în această luptă, de vreme ce soarta se arată a fi de partea voastră şi potrivnică duşmanului vostru, căci iată, vă aduc preţuita lui spadă, pe care am pus mîna fără greutate, spre norocul vostru şi ghinionul lui". Şi, înmînîndu-i spada, i-a istorisit cum o luase. Ardan a primit-o şi a spus : „Vă sînt adînc recunoscător pentru acest dar, mai mult pentru chipul în care l-aţi obţinut decît pentru că m-aş teme să înfrunt un cavaler". Apoi a poruncit să se aducă de pe corabie mai multe corturi şi să fie înălţate într-o luncă ce se afla în apropierea cetăţii, unde s-au dus cu toţii, cu

caii şi armele lui Ardan Canileul, urmînd ca, a doua zi, să se înfăţişeze regelui Lisuarte şi reginei Brisena, soţia sa.

Ardan era tare bucuros că fusese hotărîtă lupta, din două pricini : pe de o parte, fiindcă socotea că îi va lua capul lui Amadis, atît de vestit în lumea întreagă şi că astfel toată gloria lui se va revărsa asupra sa ; pe de alta, fiindcă prin moartea lui Amadis o cîştiga pe frumoasa Madasima, pe care o iubea foarte şi asta îl făcea să fie tare mîndru şi înfoiat, fără să se teamă de nici o primejdie.

Şi aşa stăteau ei în corturi, aşteptînd solia regelui, în vreme ce Amadis se afla în încăperile sale împreună cu mulţi cavaleri de neam mare ce locuiau împreună cu el, care, cu toţii, se temeau tare de acea luptă, căci o socoteau foarte primejdioasă şi erau îngrijoraţi să nu-l piardă ; în timpul acesta, au sosit Agrajes, don Florestan, Galvanes Fără de Ţară şi Guilan Gînditorul, ce nu ştiau nimic despre toate acestea, fiindcă fusese plecaţi la vînătoare în pădure ; şi cînd au auzit că fusese hotărîtă lupta, tare s-au mîhnit că nu se dădea între mai mulţi cavaleri, căci ar fi putut lua parte şi ei ; dar cel mai supărat era Guilan, care auzise spunîndu-se de mai multe ori că acest Ardan Canileul este mai puternic şi mai curajos în luptă decît oricine pe lume şi suferea cumplit, gîndind că Amadis nu-l va putea înfrînge cu nici un chip într-o luptă unul contra celuilalt şi tare ar fi dorit să fie alături de Amadis, dacă Ardan ar fi vrut să lupte alături de încă un cavaler ; don Florestan, care era roşu de furie, a spus : „Aşa să mă ajute Dumnezeu, domnule şi frate al meu, dacă voi mă preţuiţi ca pe un cavaler şi mă iubiţi, de vreme ce nu v-aţi amintit de mine, făcîndu-mă să cred că nu merit să fiu alături de voi, căci în asemenea primejdii mă socotiţi un străin".

Tot supăraţi erau şi Agrajes şi don Galvanes. „Domnilor — a spus Amadis —, nu vă plîngeţi, nu vă supăraţi şi nu mă învinuiţi pe mine pentru toate astea, fiindcă mi s-a cerut doar mie singur să lupt, iar pricina sînt tot eu, aşa că nu puteam şi nici nu s-ar fi cuvenit să răspund altfel decît mi se ceruse, fără să dau dovadă de slăbiciune, căci de ar fi fost altminteri, cu cine m-aş fi ajutat dacă nu cu domniile voastre ? Căci curajul vostru îmi dă putere cînd sînt în primejdie".

Cu aceste vorbe Amadis s-a dezvinovăţit în faţa cavalerilor şi, apoi, le-a spus : „Ar fi bine ca mîine să pornim călări, mai înainte de a ieşi regele, şi să o întîmpinăm pe Madasima, care este atît de preţuită de toţi cei ce o cunosc". Şi-aşa şi-au petrecut toată seara, tăifăsuind despre lucruri plăcute, iar cînd s-a făcut dimineaţă, îmbrăcaţi în straie strălucitoare, după ce au ascultat liturghia, au încălecat pe cai şi au pornit în întîmpinarea Madasimei ; împreună cu Amadis au mai venit Bruneo de Bonamar şi fratele lui, Branfil, precum şi Enil, care era un cavaler chipeş şi arătos, cu inima veselă, foarte iubit şi preţuit de toată lumea pentru purtarea aleasă şi curajul său ; astfel că erau opt cu toţii cînd au ajuns aproape de corturi şi i-au văzut venind pe Madasima, Ardan şi suita lor ; Madasima, al cărei cal îl ducea de dîrlogi Ardan, purta straie cernite, în semn de doliu după tatăl şi fratele ei, dar era atît de frumoasă, încît, chiar şi aşa, toţi se minunau de nespusa ei frumuseţe ; domnişoarele ce o însoţeau purtau, de asemenea, vestminte negre ; împreună cu ei mai veneau uriaşul cel bătrîn cu fiii săi şi cei nouă cavaleri ce aveau să fie ostateci ; cei opt cavaleri au salutat cu adînci plecăciuni, iar Madasima le-a răspuns tot aşa şi, după cîte se părea, cu multă bunăvoinţă. Amadis s-a apropiat de ea şi i-a spus : „Doamnă, după cum vă arată înfăţişarea, laudele ce vi se aduc sînt cu totul îndreptăţite şi oricine vă cunoaşte şi vă poate cinsti şi sluji trebuie să se socoată fericit ; cît despre mine, eu aşa aş face în tot ce mi-aţi porunci". Lui Ardan, care îl privise şi văzuse că e atît de frumos cum nu mai întîlnise pe nimeni pînă atunci, nu i-a plăcut că Amadis stă de vorbă cu ea. Aşa că i-a spus : „Cavalere, daţi-vă la o parte şi nu aveţi neobrăzarea de-a vorbi celor pe care nu îi cunoaşteţi". „Domnule — a răspuns Amadis —, de-asta am venit aici, ca să o cunoaştem pe această doamnă şi să o slujim". Ardan i-a zis dispreţuitor : „Atunci, spuneţi-mi cine sînteţi şi voi vedea de sînteţi demn să slujiţi o domniţă de neam atît de mare". „Oricine aş fi — a răspuns Amadis —, o voi sluji din inimă şi, chiar de nu preţuiesc pe cît ar fi nevoie, tot nutresc această dorinţă ; dar cum vreţi să ştiţi cine sînt, spuneţi-mi domnia voastră cine sînteţi, pentru a nu-l îndepărta de ea pe nedrept pe cel ce vrea

din tot sufletul să-i împlinească poruncile". Ardan Canileul l-a privit foarte mînios şi i-a răspuns : „Eu sînt Ardan Canileul şi, într-o singură zi, o pot sluji mai bine decît voi o viaţă întreagă, chiar de-aţi preţui de două ori pe cît preţuiţi". „Se prea poate să fie aşa — a spus Amadis —, dar eu ştiu foarte bine că nu o faceţi din toată inima, aşa cum o fac eu, după cum vă arată lipsa de măsură şi privirea voastră rea ; şi fiindcă vreţi să mă cunoaşteţi, aflaţi că eu sînt Amadis de Gaula, cel pe care l-aţi chemat la luptă, şi dacă i-am pricinuit supărare şi mîhnire acestei doamne, săvîrşind ceea ce n-aş fi putut să nu săvîrşesc fără să mă acopăr de ruşine, din toată inima îmi voi îndrepta greşeala, slujind-o cum doreşte". Ardan Canileul a spus : „Dacă veţi avea îndrăzneala să vă ţineţi făgăduiala aceasta, supărarea ei va fi plătită de capul vostru, pe care i-l voi dărui". „O astfel de plată nu e pe placul meu — a spus Amadis —, dar va primi o alta mai mare, ce o va bucura mai mult şi anume, voi împiedica căsătoria voastră cu ea, căci nefiind atît de fără minte, nu pot îngădui unirea sluţeniei voastre cu frumuseţea ei".

Madasima nu s-a supărat pentru vorbele astea, ba chiar a rîs împreună cu domnişoarele sale, dar Ardan s-a mîniat atît de tare, încît tremura de furie şi avea o căutătură atît de sălbatică şi de înfricoşătoare, încît cei ce îl priveau, ştiind că nu îi pot sta alături în privinţa iscusinţei şi vitejiei, nu prea mai puneau mare preţ pe forţa şi vitejia lui Amadis în comparaţie cu ale acestuia şi credeau, neîndoios, că aceasta avea să fie ultima luptă a lui Amadis şi ultima zi din viaţa lui.

Şi, aşa cum aţi auzit, s-au înfăţişat cu toţii regelui, şi Ardan Canileul a spus : „Maiestate, iată cavalerii ce vor fi ostatecii voştri, pentru a chezăşui făgăduiala domnişoarei trimisă de mine cu solie, dacă Amadis îndrăzneşte să-şi ţină, la rîndu-i, făgăduiala".

Amadis a făcut cîţiva paşi în faţă şi a spus : „Seniore, iată-mă gata de luptă, chiar acum, fără zăbavă şi vreau să se ştie că, deşi nu am avut acest gînd, primesc lupta doar pentru a o împiedica pe Madasima de la o căsătorie atît de nepotrivită ; dar vreau să fie aduşi regele Arban de Norgales şi Angriote de Estravaus şi să li se facă drep-

tate, dacă voi învinge". Ardan Canileul a spus: „Voi porunci să fie aduşi la locul unde se va desfăşura lupta, şi de vă voi tăia capul, voi pleca de aici cu ostatecii, cu Madasima şi cu domnişoarele ei aflate în paza reginei; dar doresc ca Madasima să poată privi lupta şi felul cum va fi răzbunată".

Şi, aşa cum aţi auzit, frumoasa Madasima şi domnişoarele ei au rămas ostatecele reginei, iar uriaşul cel bătrîn cu feciorii săi şi cei nouă cavaleri, ostatecii regelui; Madasima, însă, i s-a înfăţişat reginei cu atîta smerenie şi cuminţenie încît, cu toate că venirea ei însemna o mare primejdie pentru Amadis şi toate doamnele erau mîhnite din pricina asta, multe dintre ele au fost încîntate văzînd-o şi au primit-o cu multă cinste. Oriana şi Mabilia, însă, văzînd chipul sălbatic al lui Ardan Canileul, erau tare înfricoşate, cuprinse de o mare îngrijorare şi durere şi, retrase în odăile lor, au vărsat multe lacrimi, socotoind că marea putere a lui Amadis nu e îndeajuns împotriva acelui diavol, şi singura lor nădejde era în steaua lui norocoasă, care îl salvase adesea din mari primejdii şi din împrejurări la fel de grele; căci, altminteri, slabe speranţe erau ca Amadis ori altcineva să-l învingă, deşi Mabilia o îmbărbăta tot timpul pe Oriana şi o mîngîia.

Cum lupta fusese hotărîtă pentru a doua zi, regele le-a poruncit arcaşilor şi arbaletierilor săi să împrejmuiască cu pari şi lanţuri un loc ce se afla în faţa palatului, ca nu cumva, din vina cailor, onoarea cavalerilor să fie ştirbită în vreun fel; Oriana, văzînd aceasta de la o fereastră şi gîndindu-se la primejdia ce se pregătea acolo pentru iubitul ei, s-a prăbuşit aproape fără simţire în braţele Mabiliei.

Regele s-a dus acasă la Amadis, unde se aflau mai mulţi cavaleri, şi le-a spus că regina, fiica lui, regina Briolanja şi toate doamnele şi domnişoarele urmau să meargă în seara aceea la capela palatului ca să se roage Domnului pentru cavalerul lor, şi că de aceea voieşte să-l ia cu el la palat, împreună cu Florestan, Agrajes, don Galvanes, Guilan şi Enil, iar ceilalţi să rămînă acolo să se odihnească; apoi i-a spus lui Amadis să poruncească să i se ducă armele la capelă pentru că doreşte ca, a doua

zi, să-şi îmbrace armura în faţa Fecioarei Maria, care, împreună cu slăvitul ei fiu, să-l ocrotească.

Aşa că au plecat cu regele, iar Amadis i-a cerut lui Gandalin să-i ducă armele la capelă, după voia regelui ; Gandalin a strîns toate armele ca să-i împlinească porunca şi, negăsind spada în teacă, a fost aşa de înspăimîntat şi de întristat, că mai curînd şi-ar fi dorit moartea, atît pentru că faptul se petrecea la vreme de mare primejdie, cît şi fiindcă se gîndea că asta ar putea fi un semn că pe stăpînul lui îl pîndeşte moartea ; aşa că a pornit să caute spada peste tot, întrebîndu-i de ea pe toţi ce ar fi putut şti ceva ; dar cum nu i-a dat cu nici un chip de urmă, a vrut să se arunce de pe fereastră în mare şi ar fi făcut-o, dacă nu i-ar fi venit în minte că astfel sufletul său va ajunge în iad, aşa că a pornit spre palatul regelui cu inima strînsă de îngrijorare şi, chemîndu-l deoparte pe Amadis, i-a spus : „Stăpîne, tăiaţi-mi capul, fiindcă v-am trădat şi, dacă nu o faceţi voi, o să-mi iau singur viaţa". Amadis i-a răspuns ; „Ce nebunie mai e şi asta, ori ce nenorocire te-a lovit ?" „Stăpîne, — a spus el —, mai bine să fi fost nebun, ori să fi murit, decît să ne lovească asemenea nenorocire tocmai acum, căci, aflaţi că s-a pierdut spada, v-a fost furată din teacă". Amadis i-a spus „Şi de-asta te vaieţi ? Credeam că ţi s-a întîmplat ceva mai rău. Lasă, nu te mai frămînta, că se va găsi o altă spadă cu care să mă ajute Dumnezeu, dacă asta îi e voia". Şi, cu toate că spusese aceste vorbe ca să-l încurajeze pe Gandalin, tare l-a mîhnit pierderea spadei, atît pentru că era una dintre cele mai bune din lume şi multă trebuinţă îi făcea la vremea aceea, cît şi pentru că o cîştigase prin puterea dragostei pentru doamna lui, căci, privind-o şi amintindu-şi de doamna lui, mare uşurare găsea pentru dorinţele sale pămînteşti cînd se afla departe de ea ; apoi i-a spus lui Gandalin să nu vorbească nimănui despre asta, să-i aducă teaca şi să afle de la regină dacă poate să-i dea vechea lui spadă pe care don Guilan o adusese la palat împreună cu celelalte arme ale sale ; în sfîrşit, să încerce să o vadă pe doamna sa, Oriana, şi să o roage din partea lui ca, atunci cînd el şi Ardan vor intra pe cîmpul de luptă, ea să-şi găsească un asemenea loc, încît să o poată vedea, căci chipul ei îl va face să fie

învingător în această înfruntare şi în orice altă încercare, oricît de grele ar fi.

Gandalin a plecat să îndeplinească poruncile stăpînului său ; regina a poruncit să i se dea spada, dar regina Briolanja şi Olinda, văzîndu-l, l-au întrebat : „Ah, Gandalin ! Ce gîndeşti că va face stăpînul tău cu diavolul acela ?“ El le-a răspuns rîzînd „Doamnelor, aceasta nu e prima primejdie pe care o înfruntă stăpînul meu şi aşa cum Dumnezeu l-a apărat pînă acum, aşa îl va apăra şi de data asta ; şi aşa cum i-a învins pe alţii, mai înfricoşători şi nespus de primejdioşi, întru slava lui, aşa se va întîmpla şi acum“. „Aşa să dea Dumnezeu“, au spus ele. Apoi, Gandalin s-a dus la Mabilia şi i-a spus să-i transmită Orianei rugămintea stăpînului său, după care s-a întors la capelă, unde lăsase armele, şi i-a spus stăpînului său că împlinise totul după voia lui, ceea ce tare l-a bucurat pe Amadis şi s-a simţit plin de curaj ştiind că doamna sa se va afla într-un loc unde o va putea vedea. Apoi, îndepărtîndu-se cu regele de ceilalţi cavaleri, i-a zis : „Seniore, vreau să vă spun că mi-am pierdut spada şi am aflat de-abia acum ; nu mi-a mai rămas decît teaca“. Regele s-a mîhnit foarte din pricina asta şi a grăit astfel : „Cu toate că făgăduisem şi spusesem că nu-mi voi da niciodată spada vreunui cavaler pentru o înfruntare cu alt cavaler, la curtea mea, o să v-o dau domniei voastre, în amintirea luptelor în care v-aţi pus spada în slujba mea“. „Seniore — a spus Amadis —, fie ca Domnul să nu vrea ca eu, care trebuie să duc mai departe şi să întăresc vorba voastră, să fiu pricina călcării ei, după ce v-aţi legat în faţa atîtor nobili bărbaţi“. Regelui i s-au umplut ochii de lacrimi şi a spus : „Întotdeauna aţi fost apărătorul dreptăţii şi al cinstei, dar ce veţi face fără acea spadă atît de bună ?“ „O am aici — a spus el — pe cea cu care am fost aruncat în mare, adusă de Guilan şi păstrată la palat din porunca reginei. Cu ea şi cu rugăciunile voastre înălţate cerului, preţuite de întreaga lume, mă voi putea ajuta“. Şi a băgat spada în teaca celeilalte şi spada a intrat bine, deşi era ceva mai mică. Regelui i-a plăcut ce a făcut Amadis, pentru că teaca aceasta, datorită însuşirilor acelor oase de şarpe din care era făcută, avea să îl apere de căldură şi de frig, dar cît despre

spadă, aceasta era tare departe de strășnicia celeilalte.

Și așa le-a trecut ziua aceea, pînă s-a făcut vremea de culcare, cînd toți cavalerii de care ați auzit s-au strîns înarmați în jurul palatului ; Ardan, însă, să știți că toată noaptea i-a pus pe oamenii săi să scoată chiote, să joace și să danseze în corturi, să cînte la tot soiul de instrumente, și, după fiecare cîntec, toți rosteau cu glas tare : „Veniți, zori, veniți, zori, și aduceți ziua cea luminoasă pentru ca Ardan să-și împlinească făgăduiala făcută Madasimei". Dar soarta le-a fost potrivnică și lucrurile s-au petrecut altfel decît gîndiseră ei.

Amadis a dormit în noaptea aceea în odaia regelui, dar somnul nu i-a fost odihnitor, căci îndată după miezul nopții s-a trezit și, fără să spună nimic, s-a dus la paraclis și, trezindu-l pe capelan, s-a spovedit acestuia, mărturisindu-și toate păcatele ; și au rămas amîndoi să înalțe rugi în fața altarului Fecioarei Maria, rugînd-o să îl ocrotească pe Amadis în acea luptă ; cînd s-au ivit zorile, regele și cavalerii de care v-am vorbit s-au sculat și au ascultat liturghia ; apoi, cavaleri foarte iscusiți în asemenea treburi i-au pus armura lui Amadis ; dar mai înainte de a-i așeza platoșa, a sosit Mabilia și i-a petrecut pe după gît niște moaște ferecate în aur, spunîndu-i că mama ei, regina, i le trimisese prin domnișoara din Danemarca, dar nu acesta era adevărul, căci moaștele i le dăruise regina Elisena lui Amadis cînd aflase că e fiul ei, iar el i le dăduse Orianei cînd o salvase din mîinile lui Arcalaus și a celor ce o răpiseră.

După ce a fost îmbrăcat în armură, lui Amadis i s-a adus un frumos armăsar, pe care Corisanda i-l trimisese, împreună cu alte daruri, iubitului ei, don Florestan ; acesta îi purta lancea, don Guilan scutul, iar don Bruneo coiful ; regele mergea pe un cal vînjos, cu un baston în mînă, și toată lumea de la curte și din cetate se adunase în jurul acelui loc să vadă lupta ; doamnele și domnișoarele stăteau la ferestre, frumoasa Oriana și Mabilia la o fereastră a odăii lor, iar Briolanja, Madasima și alte prințese o însoțeau pe regină.

Cînd Amadis s-a apropiat de cîmpul de luptă, slujitorii au dat la o parte lanțul și el a intrat înăuntru ; apoi și-a luat armele și, mai înainte de a-și pune coiful, a privit-o

pe doamna sa, Oriana, şi s-a simţit atît de plin de curaj, încît i se părea că nu e pe lume nimic mai puternic, care să îl poată apăra. Apoi au intrat pe cîmpul de luptă judecătorii ce trebuiau să hotărască de partea cui e victoria ; unul era bunul bătrîn don Grumedan, care era tare priceput la aceste treburi, altul, don Cuadragante, acum vasal al regelui, şi al treilea, Brandoibas. După ei a sosit Ardan Canileul, cu o armură frumoasă şi călare pe un cal mare, cu lorica din zale foarte groase, iar scutul şi coiful dintr-un oţel atît de alb şi de curat, de părea oglindă ; era încins cu nepreţuita spadă a lui Amadis, furată de uriesiţă, şi îşi legăna atît de tare o lance groasă, de părea că vrea să o frîngă ; aşa cum aţi auzit şi-a făcut intrarea pe cîmpul de luptă. Oriana, văzîndu-l astfel, a spus îngrijorată foarte : „Ah, prietene, cît de năprasnică şi înfricoşătoare îmi văd moartea, dacă nu mă ajută Dumnezeu în marea lui milă". „Doamnă — a spus Mabilia —, lăsaţi gîndurile acestea şi arătaţi-vă veselă, căci astfel îi daţi curaj prietenului vostru." Don Grumedan l-a condus pe Amadis la un capăt al terenului, iar Brandoibas pe Ardan Canileul la celălalt capăt, faţă în faţă ; don Cuadragante se afla la mijloc şi avea în mînă o trîmbiţă la sunetul căreia urma să înceapă lupta. Amadis, care o privea pe doamna sa, a spus cu glas tare : „Ce face Cuadragante, de ce nu sună trîmbiţa ?" Cuadragante a sunat chiar atunci din trîmbiţă şi cavalerii s-au năpustit, în goana mare a cailor, unul spre celălalt, şi s-au izbit cu lăncile în scuturi atît de sălbatic, încît acestea s-au frînt de îndată, iar cavalerii s-au ciocnit unul de altul, astfel că armăsarul lui Ardan Canileul a căzut, frîngîndu-şi grumazul, şi a murit pe loc, iar cel al lui Amadis şi-a rupt şira spinării şi nu s-a mai putut scula de jos ; Amadis, cu inima lui nespus de vitează, s-a ridicat iute, deşi cu multă greutate, pentru că o bucată de lance îi pătrunsese prin scut şi prin mîneca loricei, dar fără să-l rănească, şi, smulgînd-o, a pus mîna pe spadă şi a pornit asupra lui Ardan Canileul, ce se ridicase cu multă trudă şi îşi îndrepta coiful ; văzîndu-l pe Amadis, a pus şi el mîna pe spadă şi au prins să se pălească atît de năprasnic, că nu era om să-i vadă şi să nu se înspăimînte ; şi loviturile lor erau atît de puternice şi

iuți, că ieșeau scîntei cînd spadele se izbeau de coifuri și părea că acestea le-au luat foc ; dar asta se întîmpla mai cu seamă cu scutul lui Ardan Canileul, care era de oțel și, cum loviturile date de Amadis erau grele, părea că scutul și brațul celuilalt se mistuie în flăcări ; dar armura lui solidă îi apăra trupul de lovituri, ceea ce era tare rău pentru Amadis, fiindcă armura lui nu era atît de groasă și Ardan avea una din cele mai bune spade din lume și, astfel, nu era lovitură care să-l atingă și să nu-i sfîrtece armura în bucăți ; cu toate că spada lui Amadis nu reușea să sfîrtece defel armura lui Ardan Canileul, care era foarte solidă, lorica din zale groase și rezistente tot i se rupsese în mai bine de zece locuri și de peste tot îi țîșnea mult sînge ; la ceasul acesta, lui Amadis cel mai de folos îi era marea ușurință cu care se mișca și astfel izbutea să se ferească de mai toate loviturile, deși Ardan cunoștea bine meșteșugul armelor și era tare priceput în lupta cu spada.

Și s-au luptat ei cu înverșunare, după cum ați auzit, dîndu-și năprasnice și sălbatice lovituri unul altuia și strîngîndu-se în brațe cu dușmănie, pînă către ceasurile după-amiezii ; Ardan Canileul era tare înspăimîntat, pentru că niciodată pînă atunci nu întîlnise un cavaler atît de puternic și nici vreun uriaș atît de neînfricat care să țină piept vitejiei sale vreme așa de îndelungată ; și ceea ce îl făcea să se teamă cel mai mult era faptul că adversarul lui părea mai sprinten și mai plin de forță decît la început, pe cînd el era ostenit, vlăguit și plin de sînge.

Atunci Madasima și-a dat seama că Ardan Canileul nu își va ține făgăduiala cum că îl va învinge pe Amadis în mai puțin timp decît străbați jumătate de leghe, ceea ce nu o întrista și n-ar fi întristat-o nici dacă Ardan Canileul și-ar fi pierdut capul, pentru că era atît de mîndră, încît mai bine și-ar fi pierdut toate pămînturile, decît să se vadă unită prin căsătorie cu un asemenea bărbat.

Cavalerii își dădeau lovituri puternice și grele, alegîndu-și locurile unde izbitura pricinuia cît mai mult rău, și fiecare se străduia să grăbească moartea celuilalt, iar dacă Amadis ar fi avut o armură la fel de solidă pe cît era de iute și de neostenit, celălalt nu i-ar mai fi putut ține piept, dar așa, trebuia să se zbată și să trudească, fiindcă avea

de-a face cu un cavaler foarte puternic şi nemilos în luptă. Amadis avea toată armura ruptă, scutul ferfeniţă şi multe răni din care îi curgea sînge din belşug. Cînd Oriana l-a văzut astfel, nemaiputînd îndura chinul în suflet, a plecat de la fereastră tare îngrijorată şi, aşezîndu-se pe jos, a prins să se zgîrie pe faţă cu mîinile, socotind că iubitul ei Amadis e în pragul morţii. Mabilia, văzînd-o ce face, adînc s-a mai mîhnit şi a pus-o să se întoarcă la fereastră, arătîndu-se supărată foarte şi spunîndu-i că, în asemenea clipe de primejdie, nu trebuie să-l părăsească pe iubitul ei, aşa că, neputîndu-l vedea atît de zdrobit, s-a aşezat cu spatele la fereastră, pentru ca el, privindu-i prea frumoasele plete să prindă şi mai multă putere şi curaj.

Cam pe la vremea aceasta, Brandoibas, care era unul dintre judecători, a spus : „Tare rău îmi pare de Amadis cînd văd în ce stare îi e armura şi scutul". „Şi mie îmi pare tare rău — a spus Grumedan —, cînd văd în ce stare este." „Domnilor — a spus Cuadragante —, eu îl cunosc pe Amadis de cînd m-am luptat cu el şi e atît de viteaz şi înfocat, că parcă întotdeauna i se îndoiesc puterile şi socot că e cel mai curajos cavaler din cîţi am văzut, pentru că ştie să se înfrunte şi nu-şi pierde forţele, iar acum îl văd în deplină putere, ceea ce nu se întîmplă cu Ardan Canileul care, mai curînd, s-a muiat ; şi dacă e să-i dăuneze ceva lui Amadis, e doar îndîrjirea cu care luptă, că de s-ar mai înfrîna, l-ar purta după sine pe adversarul lui şi, cum acesta e foarte greoi, l-ar obosi. Dar înflăcărarea lui prea mare nu îi îngăduie să stea locului." Oriana şi Mabilia, auzind aceste vorbe, s-au simţit foarte îmbărbătate. Amadis, care o văzuse pe doamna lui plecînd de la fereastră şi nu mai privise într-acolo, şi-a zis că plecase îndurerată de soarta lui, şi s-a năpustit plin de furie asupra lui Ardan Canileul, strîngînd bine spada în mînă, şi i-a dat o asemenea lovitură în coif, încît i l-a înfundat şi l-a pus cu un genunchi în pămînt, dar cum lovitura fusese zdravănă şi coiful era tare, spada i s-a rupt în trei bucăţi şi el a rămas în mînă cu partea cea mai scurtă. Atunci l-a cuprins o spaimă de moarte, aşa cum i-a cuprins pe toţi cîţi îl priveau. Ardan Canileul, văzînd aceasta, s-a îndepărtat de el, şi-a trecut scutul pe braţ şi, înălţînd spada, a scos un chiot pe care l-au auzit toţi şi i-a strigat lui Amadis : „Priveşte

minunata spadă pe care ai cîştigat-o întru pieirea ta. Uită-te bine la ea, căci aceasta este, şi de tăişul ei vei muri" ; apoi a strigat în gura mare : „Veniţi, ieşiţi la fereastră, doamnă Madasima, şi veţi vedea ce frumos vă răzbun şi cum, datorită vitejiei mele, v-am cîştigat aşa cum nimeni dintre prietenii voştri n-o vor mai putea face". Auzind aceasta, Madasima s-a întristat foarte şi, aruncîndu-se la picioarele reginei, i-a cerut să aibă milă şi să o apere de el, ceea ce se putea face cu multă dreptate, fiindcă Ardan îi făgăduise să-l învingă şi să-l ucidă pe Amadis în mai puţină vreme decît străbate un om jumătate de leghe şi, de îşi calcă cuvîntul, să nu îi dăruiască niciodată dragostea ei, ori, după cum putea vedea şi ea, trecuseră mai bine de patru ceasuri peste timpul hotărît ; regina i-a răspuns : „Am ascultat ce mi-aţi spus şi voi face aşa cum e drept".

Amadis, văzîndu-se cu armura făcută bucăţi şi fără spadă, şi-a amintit ce îi spusese Urganda, şi anume că ar da jumătate din lume, de ar fi a sa, pentru ca spada lui să fie azvîrlită într-un lac ; apoi a privit spre fereastra unde se afla Oriana şi văzînd-o cu spatele a înţeles că pricina e soarta lui vitregă. Şi a prins atît de mult curaj, încît nu şi-a mai precupeţit viaţa, vrînd mai curînd să moară decît să nu încerce totul, şi s-a îndreptat spre Ardan Canileul ca şi cum ar fi vrut să-l atace ; Ardan şi-a ridicat spada şi l-a aşteptat să se apropie ca să-l izbească, dar Amadis s-a ferit şi celălalt a lovit în gol ; Amadis s-a lipit repede de el, încît celălalt n-a mai putut folosi spada şi apucîndu-i scutul de margine, a tras atît de tare că i l-a smuls de pe braţ şi cît pe ce să-l doboare la pămînt ; apoi s-a dat înapoi, şi-a pus scutul pe braţ şi a luat o bucată de lance care avea şi vîrf, ce se afla în faţa lui, pornind iarăşi contra lui Ardan, bine apărat de scut ; Ardan, foarte mînios că îşi pierduse scutul, a pornit spre el cu gîndul să-l izbească în coif. Amadis a ridicat scutul şi a oprit lovitura, dar, cu toate că scutul era foarte puternic şi din oţel fin, spada celuilalt s-a înfipt în marginea sa mai bine de trei degete ; Amadis l-a rănit cu bucata de lance în braţul drept, în apropierea mîinii, şi i-a înfipt jumătate din vîrful de fier între oase, aşa că acesta şi-a pierdut puterea şi n-a mai putut să smulgă spada, iar Amadis a plecat cu ea implîntată în scut, ceea ce cît l-a bucurat şi l-a mulţumit

nu mai trebuie să întrebaţi ori să vă spun ; aşa că, a aruncat cît mai departe bucata de lance şi şi-a scos spada din scut, mulţumindu-i adînc lui Dumnezeu pentru mila ce i-o arătase.

Mabilia, care îl privea, i-a întins mîinile Orianei şi a făcut-o să se întoarcă pentru a-l vedea pe iubitul ei scăpînd atît de triumfător din marea primejdie în care se aflase cu puţin înainte. Amadis s-a îndreptat spre Ardan Canileul, care şi-a pierdut pe dată curajul, văzîndu-şi moartea cu ochii şi, chibzuind că n-are unde să se ascundă, nici cum să scape, a vrut să-i ia scutul lui Amadis, aşa cum i-l luase acesta lui, dar Amadis, văzîndu-l aproape de el, i-a dat o lovitură în umărul stîng în aşa fel, încît i-a retezat armura şi o parte din carne şi din os ; celălalt, văzînd că nu mai are forţă în braţ, a luat-o la fugă pe cîmpul de luptă, înspăimîntat foarte de spadă, dar Amadis nu-l slăbea defel şi, cînd l-a văzut ostenit şi fără suflare, l-a apucat de coif atît de zdravăn, încît Ardan s-a prăbuşit la picioarele lui şi el a rămas cu coiful în mînă ; apoi a îngenuncheat pe trupul lui şi i-a tăiat capul, spre marea bucurie a tuturor, dar mai cu osebire a regelui Arban de Norgales şi-a lui Angriote de Estravaus, ce multe chinuri şi dureri îndurară cînd îl văzuseră pe Amadis în primejdia de care aţi auzit.

După aceasta, Amadis a luat capul şi l-a azvîrlit afară de pe cîmpul de luptă, iar trupul l-a tîrît pînă la o stîncă de unde l-a aruncat în mare ; apoi şi-a curăţat spada de sînge şi a vîrît-o în teacă ; regele a poruncit de îndată să i se dea un cal, pe care, plin de răni şi pierzînd mult sînge, Amadis s-a îndreptat spre casa sa, însoţit de mulţi cavaleri ; dar mai înainte a pus să fie eliberaţi din cumplita captivitate regele Arban din Norgales şi Angriote de Estravaus, pe care i-a luat cu el ; pe regele Arban de Norgales l-a condus la regina Brisena, mătuşa sa, ce trimisese după el, iar pe credinciosul său prieten, Angriote, l-a oprit în cămara sa, unde au fost oblojiţi amîndoi, Amadis de rănile sale, ce multe erau, iar Angriote de urmele bicelor şi de celelalte răni din vremea temniţei.

Acolo au fost vizitaţi cu multă dragoste de cavalerii, doamnele şi domnişoarele de la curte, iar Amadis şi de verişoara sa Mabilia, ce îi aducea acel adevărat leac cu care

inima sa să poată alunga celelalte suferinţe mai mici şi, prinzînd puteri, să-i dăruiască sănătatea atît de trebuincioasă liniştei sale.

CAPITOLUL LXII

Cum s-a desfăşurat lupta între don Bruneo de Bonamar şi Madaman Pizmaşul, fratele urieşiţei celei tinere, şi despre cum s-au ridicat împotriva lui Amadis, împinşi de invidie, cavalerii prieteni cu el, pricină pentru care Amadis a plecat de la curtea regelui Lisuarte

După ce s-a sfîrşit lupta dintre Amadis şi Ardan Canileul, cum aţi auzit, chiar a doua zi, don Bruneo de Bonamar i s-a înfăţişat regelui împreună cu mai mulţi cavaleri viteji ce îl iubeau şi îl preţuiau foarte mult, unde a găsit-o pe tînăra urieşiţă spunîndu-i regelui că fratele ei este gata de luptă şi aşteaptă ca regele să-l cheme pe cel cu care avea să se înfrunte ; şi chiar dacă răzbunarea sa nu va fi pe potriva morţii viteazului Ardan Canileul şi nu poate face mai mult decît acest neînsemnat lucru pentru el, tot vor fi, într-un fel, mîngîiaţi. Don Bruneo, fără să răspundă acestor vorbe smintite, a spus doar că vrea ca lupta să aibă loc de-ndată. Aşa că, pe loc au fost îmbrăcaţi şi unul şi celălalt în armuri şi au intrat pe cîmpul de luptă, însoţiţi fiecare de prietenii lor, măcar că deosebirea era mare, căci împreună cu don Bruneo au venit mulţi cavaleri vestiţi, pe cînd cu Madaman Pizmaşul, căci acesta îi era numele, au venit doar trei cavaleri din suita lui, ce îi purtau armele ; şi de cum i-au aşezat judecătorii la locul hotărît pentru fiecare, şi-au îndemnat caii şi au pornit unul contra celuilalt în cea mai mare goană, aşa că de la prima înfruntare şi-au făcut lăncile ţăndări. Madaman a fost aruncat din şa, iar scutul lui don Bruneo a fost stră-

puns de o bucată de lance ce îi făcuse o mică rană în piept ; dar cînd şi-a întors calul, l-a văzut pe celălalt cu spada în mînă, gata să se apere, şi l-a auzit spunîndu-i : „Don Bruneo, dacă nu vrei să-ţi pierzi calul, descalecă, ori lasă-mă să-l încalec pe-al meu". „Voi face nu numai asta — a răspuns don Bruneo —, ci tot ce pofteşti." Madaman, gîndind că va putea lupta mai bine pe jos decît călare, pentru că el era uriaş, iar celălalt mititel, a spus : „Dacă mă laşi să hotărăsc eu, descalecă şi ne vom lupta aşa". Don Bruneo s-a tras într-o parte şi a descălecat, după care au prins să se lupte sălbatic, astfel că, în scurtă vreme, armurile li se rupseseră în multe locuri, trupurile li se umpluseră de răni din care curgea sînge din belşug, iar scuturile le atîrnau ferfeniţite pe braţe şi ţăndări din ele erau presărate pe jos ; şi pe cînd se aflau în această strașnică încleştare, cum ai auzit, s-a petrecut un lucru ciudat, de unde se vede că animalele ştiu rosturile stăpînilor, căci armăsarii lor, ce rămăseseră singuri pe cîmpul de luptă, apropiindu-se unul de celălalt, au încins o luptă între ei, muşcîndu-se şi lovindu-se cu copitele cu atîta înverşunare şi duşmănie, că toată lumea se minuna nespus ; şi lupta a durat atît de mult, încît calul lui Madaman, nemaiputînd îndura, a dat bir cu fugiţii din faţa celuilalt şi, speriat foarte, a sărit peste lanţurile ce împrejmuiau cîmpul de luptă, ceea ce a fost socotit un semn bun pentru cei ce doreau să învingă don Bruneo ; aceştia, fiind iarăşi atenţi la înfruntarea cavalerilor, au văzut cum don Bruneo îşi copleşeşte adversarul cu lovituri puternice şi crunte, pînă ce acesta s-a dat înapoi şi a spus : „Don Bruneo, de ce te grăbeşti ? Oare nu e ziua destul de lungă ? Mai stai oleacă şi să ne tragem sufletul, că de te uiţi la armură şi la sîngele ce îţi curge din răni vei vedea cîtă nevoie ai". „Madaman — i-a răspuns don Bruneo —, dacă lupta dintre noi ar fi alta, purtată nu cu duşmănie atît de mare, aş fi plin de bună cuviinţă şi de răbdare, dar după cîtă trufie ai arătat pînă acum, ceea ce îmi ceri ar fi pricină de ştirbire a faimei şi vitejiei tale, aşa că, nu pentru a-ţi face un bine ci pentru ca, învingîndu-te să dobîndesc şi mai multă glorie, nu vreau să-ţi dau prilejul de a-ţi arăta slăbiciunea ; deci fereşte-te, că nu te voi lăsa să te odihneşti."

Şi s-au năpustit unul asupra celuilalt ca mai înainte, dar n-a trecut mult timp şi don Bruneo, arătîndu-şi marea putere şi vitejia ce îi umplea inima, îl încolţise atît de tare pe Madaman, încît acesta nu mai făcea alta decît să se apere şi să se ferească de lovituri, dar cum nu mai putea face faţă, s-a tot dat înapoi cît mai mult, spre mare, socotind că acolo, printre stînci, s-ar putea apăra, dar văzînd hăul adînc şi înspăimîntător, s-a oprit şi, don Bruneo, care îl urmărea, l-a ajuns din urmă şi s-a apropiat atît de mult de el, încît acesta nu se mai putea apăra ; atunci l-a lovit cu scutul şi l-a împins cu mîinile cu atîta forţă, încît l-a prăvălit de sus şi s-a făcut fărîme mai înainte de a ajunge în apă. După care don Bruneo a îngenuncheat şi i-a mulţumit Domnului pentru marele său ajutor.

Cînd Matalesa, domnişoara din neamul urieşesc, a văzut aceasta, a intrat pe cîmpul de luptă în cea mai mare goană şi a urcat cu trudă pe stînca aceea, de unde a văzut cum valurile mării purtau de colo pînă colo sîngele şi rămăşiţele fratelui ei ; atunci, luînd spada fratelui ei ce căzuse pe jos, a spus : „Aici, unde s-a vărsat sîngele unchiului meu Ardan Canileul şi cel al fratelui meu, vreau să se verse şi al meu, pentru ca sufletul meu să fie alături de ale lor, unde se vor fi aflînd". Şi, împlîntîndu-şi spada în trup, s-a lăsat să se prăvălească de pe stîncă şi s-a zdrobit de ţancuri.

Sfîrşindu-se totul în felul acesta, don Bruneo şi-a încălecat calul şi, lăudat îndelung de rege şi de toţi cîţi se aflau acolo, însoţit de mulţi dintre ei, a pornit spre casa lui Amadis unde, într-un pat bogat aşezat lîngă patul acestuia şi al lui Angriote a fost lecuit de răni împreună cu ei. Acolo veneau să îi vadă foarte adesea, atît cavalerii cît şi doamnele şi domnişoarele de la curte, ca să le treacă timpul mai uşor şi mai plăcut ; regina Briolanja, însă, văzînd că rănile lui Amadis nu se lecuiesc degrabă, cu încuviinţarea sa, a plecat spre regatul ei ; dar mai înainte a vrut să vadă minunile de pe Insula Ferecată şi să treacă prin încercarea încăperii vrăjite, şi l-a luat pe Enil cu ea ca să-i arate totul, făgăduindu-i Orianei să-i dea veşti despre toate cîte va afla acolo şi i se vor întîmpla, aşa cum vă vom povesti mai departe.

Şi-acum, din cele ce vă vom istorisi, veţi putea vedea cît de puţin folositoare este puterea minţii omeneşti, cînd înaltul stăpîn, dîndu-ne frîu liber, luîndu-şi mîna de pe noi, îndepărtîndu-şi harul de la noi, îngăduie ca judecata oamenilor să rămînă în deplina lor putere şi, astfel, vă veţi da seama dacă marile state, măreţele regate pot fi cîştigate şi cîrmuite cu înţelepciune şi sîrguinţa muritorilor, ori dacă, lipsite de harul divin, sînt de ajuns pentru a le apăra nemăsurata trufie, marea lăcomie şi mulţimile înarmate.

Aţi auzit cum regele Lisuarte, pe cînd era un tînăr prinţ, neavînd alte bogăţii decît armele, calul şi puţini servitori, umblînd în căutarea aventurilor, ca orice cavaler rătăcitor, a ajuns în regatul Danemarcei ; soarta a vrut ca domniţa Brisena, fiica regelui de acolo, ce era preţuită şi cerută de soţie de multe capete încoronate şi oameni de vază, pentru marea ei frumuseţe şi nemăsurata-i virtute, dar care îi respinsese pe toţi, să se îndrăgostească nespus de acest prinţ şi, dintre toţi, pe el să-l aleagă de bărbat. Aceasta a fost prima întîmplare norocoasă din viaţa lui şi, între cele pămînteşti, trebuie socotită una dintre cele mai minunate. Dar soarta, nemulţumită doar cu asta, cu voia atotputernicului, a făcut ca Falangris, fratele său, regele Marii Britanii să părăsească această viaţă fără a lăsa vreun moştenitor, aşa că prinţul lipsit de avere a ajuns, fără nici o piedică, rege, şi nu ca toţi regii din vremea sa, ce se mulţumeau doar cu regatele şi supuşii lor, ci a cucerit şi a stăpînit şi alte regate, astfel că la curtea lui veneau feciori de regi, de principi de seamă şi de duci, printre care şi cei trei fraţi, Amadis, don Galaor şi don Florestan, împreună cu mulţi alţii de mare vază, iar strălucirea lui era socotită mai presus decît a tuturor celorlalţi împăraţi şi regi ai lumii ; şi dacă fusese niţel întunecată de făgăduiala făcută viclenei domnişoare, pricină pentru care fusese luat captiv de Arcalaus, fapta sa trebuie pusă, mai curînd, pe seama inimii sale viteze decît a lipsei de înţelepciune, pentru că, în vremea aceea, curajul nemăsurat şi faima în luptă erau în floare mai cu osebire la regi, principi şi mari seniori decît la oamenii mai de jos. Ca la greci şi la troieni, cum aflăm din istoriile

străvechi. Ce-am mai putea spune despre măreţia acestui puternic rege ? La curtea sa s-au petrecut aventuri ciudate, ce s-au sfîrşit întru marea sa glorie, după ce în întreaga lume, multă vreme, nu se găsise nimeni să le ducă la bun sfîrşit ; şi nu avem motiv să dăm uitării nici sfîrşitul acelei dureroase şi înspăimîntătoare bătălii cu regele Cildadan, în care atîţia uriaşi nespus de puternici şi cumpliţi, atîţia cavaleri viteji din neamul lui şi alţii de neam foarte mare, vestiţi în toată lumea pentru curajul şi virtutea lor şi a lui, au pierit ; apoi, la scurtă vreme, acel Ardan Canileul, curajos şi faimos, ce străbătuse tot pămîntul fără a afla vreodată măcar patru cavaleri să-i ţină piept, a fost învins şi ucis de un singur cavaler, tot la curtea acestui rege.

Şi-atunci, să spunem că aceste întîmplări norocoase au făcut ca acest rege să fie aşa cum era, foarte darnic, foarte omenos, foarte deschis şi curajos ? Desigur, aşa s-ar putea spune, dacă ar fi ştiut să-şi cîrmuiască viaţa şi n-ar fi stricat şi prăpădit totul dintr-o pricină neînsemnată, aşa cum veţi auzi de-ndată ; prin urmare, ar fi să credem că atunci cînd cineva are parte numai de noroc, dar judecata şi înţelepciunea nu-i sînt de ajuns pentru a-l păstra, nu lui i se datorează totul, ci acelui atotputernic domn din ceruri, care trimite norocul cui îi place, în chip atît de tainic, că ar fi o nemăsurată nebunie din partea noastră să încercăm să aflăm. Aflaţi acum că, la curtea acestui rege Lisuarte, trăiau doi cavaleri bătrîni, care îl slujiseră multă vreme pe regele Falangris, fratele lui, astfel că, mai mult în amintirea acelor vremuri de demult cînd îl slujiseră, decît pentru însuşirile şi priceperea lor, bucurîndu-se şi de vîrsta lor înaintată, făceau parte din sfatul regelui Lisuarte ; unul se numea Brocadan şi celălalt Gandandel. Acest Gandandel avea doi feciori, ce erau socotiţi cavaleri iscusiţi înaintea venirii lui Amadis, a fraţilor lui şi a celor din neamul lor, dar nespusa vitejie şi putere a acestora din urmă făcuseră să fie uitată faima acelor doi cavaleri, fapt pentru care Gandandel, tatăl lor, cu inima tare mîhnită, atît a chibzuit în fel şi chip încît, fără frică de Dumnezeu şi nesocotind credinţa datorată regelui, stăpînul său, şi nici cinstirea şi faptele bune de care se bucurase din partea lui Amadis şi a celor din neamul său, a vrut, pentru

binele şi folosul lui, să jertfească binele tuturor, deşi dator era să se gîndească mai întîi la acesta, urzind şi punînd la cale în sufletul lui negru o trădare josnică, după cum vă vom povesti.

Într-o zi, stînd de vorbă cu regele, Gandandel i-a spus : „Seniore, trebuie neapărat pentru binele vostru şi al meu, să mă ascultaţi între patru ochi, căci de multe zile mă stăpînesc să nu vă vorbesc, gîndind că lucrurile se vor îndrepta în alt chip ; şi recunosc că m-am făcut vinovat pentru asta, dar acum, fiindcă răul e tot mai mare pe zi ce trece, trebuie să mă ascultaţi". Auzind aceasta, regele a vrut să afle despre ce e vorba şi, luîndu-l cu el, au intrat în odaia sa, unde nu se mai afla nimeni altcineva, şi i-a zis : „Acum, spuneţi-mi ce doriţi". Gandandel a spus : „Stăpîne, întotdeauna am avut curajul să-mi păstrez sufletul şi cinstea curate şi să nu fac rău nimănui, deşi aş fi putut, slavă Domnului ; aşa că mă simt cu cugetul foarte împăcat şi judecata mea nu e întunecată de patimă, pentru a vă putea sfătui fără nici o piedică, întru binele domniei voastre ; iar voi, seniore, faceţi ceea ce veţi crede că e mai bine, şi fiindcă socot că aş greşi faţă de Dumnezeu şi de voi dacă aş tăcea, am hotărît să vă spun următoarele : ştiţi prea bine, domnule, că, de multă vreme încoace, mereu au avut loc mari neînţelegeri între regatul Gaulei şi cel al Marii Britanii şi că, de fapt, acel regat trebuia să ni se supună nouă, recunoscîndu-vă drept suzeran, aşa cum fac toţi vecinii noştri ; şi aceasta este o dorinţă ce nu se va împlini pînă ce totul nu se va sfîrşi aşa cum trebuie. Acum, însă, văd că Amadis, care nu e doar de fel din Gaula, ci şi nobil de seamă al stirpei sale, a pătruns în regatul vostru şi se bucură de atîta putere şi dragoste în rîndul supuşilor voştri, încît nimic nu pare mai firesc decît să-i stea în putinţă să pună mîna pe ţară, ca un moştenitor de drept. E adevărat că eu n-am avut parte niciodată decît de cinstire şi de bucurii din partea acestui cavaler, a fraţilor şi rudelor sale, pentru care le rămîn îndatorat cu propria-mi persoană, cu fiii şi averea mea ; dar cum voi sînteţi stăpînul meu şi rege de drept, aşa să mă ajute Dumnezeu dacă nu trebuie să pun cel mai mic interes al vostru înaintea intereselor lui şi alor mele, căci, altminteri, în grea vină aş cădea pe lumea asta, iar pe lumea cealaltă

sufletul mi s-ar zvîrcoli în iad. Aşa că, domnule, acum că v-am spus ceea ce eram dator să vă spun, descărcîndu-mă faţă de voi cum se cuvine, porunciţi din vreme îndreptarea acestor lucruri, mai înainte ca întîrzierea să facă şi mai mare primejdia, căci potrivit măreţiei voastre puteţi trăi în cea mai mare cinstire şi tihnă cu supuşii voştri în loc să vă primejduiţi regatul datorită unor străini, duşmani ai locuitorilor acestei ţări, chiar dacă, acum, lucrurile par a se înfăţişa altfel".

Regele i-a răspuns fără să se fi tulburat defel de vorbele lui : „Aceşti cavaleri m-au slujit atît de bine, întru cinstea şi folosul meu, încît nu pot gîndi despre ei decît de bine". „Seniore — a spus Gandandel —, acesta e cel de pe urmă semn după care trebuie să vă conduceţi, pentru că dacă nu v-ar fi slujit cu credinţă, v-aţi fi păzit de ei ca de nişte duşmani, dar slujitorii credincioşi îşi ascund şi îşi tăinuiesc viclenia pînă cînd, în cele din urmă, adevărul iese la iveală, cum v-am spus."

Şi aşa cum auziţi s-a sfîrşit sfatul celor doi, fiindcă regele n-a mai răspuns nimic. Dar Gandandel acesta s-a dus de îndată să vorbească şi cu celălalt, ce se numea Brocadan şi era cumnatul lui, tot atît de negru la suflet ca el ; şi, istorisindu-i toate cîte vorbise cu regele, l-a pus să îi spună acelaşi lucru ; astfel că, datorită vorbelor unuia şi celuilalt, totul întru binele regatului, regele s-a simţit cuprins de o mare supărare pe cei ce nu gîndeau decît la a-l sluji, uitînd marea primejdie din care îl salvase don Galaor cînd se afla captiv, în puterea celor zece cavaleri ai lui Arcalaus, şi cealaltă, din care a fost scăpat de Amadis, pe vremea cînd se numea Frumosul Întunecat, atunci cînd Madanfabul, uriaşul cel cumplit de la Turnul Roşu, îl smulsese din şa şi îl purta sub braţ, căci cu multă dreptate se poate spune că, de fiecare dată, i-au fost redate viaţa şi toate regatele sale. Oh, regi, oh, mari seniori ce cîrmuiţi lumea, cît de bine vi se potriveşte această pildă pentru ca, amintindu-vă de ea, să vă împărtăşiţi tainele unor oameni cu cugetul curat, de bună credinţă, care să vă sfătuiască fără viclenie şi răutate nu numai întru slujirea voastră, ci şi întru mîntuirea voastră, îndepărtîndu-i de lîngă voi pe cei asemeni lui Brocadan şi Gandandel şi pe alţii ca ei, care trăiesc la curţile voastre ţhibzuind şi tru-

dind ca, prin nenumărate linguşeli şi vorbe tăinuite şi înşelătoare, să vă îndepărteze de la dreapta slujire a Domnului, ai cărui servitori sînteţi, numai pentru ca ei şi fiii lor să dobîndească glorie şi cîştiguri, aşa cum au făcut aceşti nemernici. Priviţi-vă pe voi înşivă şi aveţi grijă că cei ce stăpînesc mari regate au de dat o lungă şi dreaptă socoteală acelui Dumnezeu care le-a dat stăpînirea şi dacă nu veţi face astfel, pentru toată slava, cîrmuirea şi multele plăceri pe care le-aţi avut în această lume, pe lumea cealaltă, unde veţi trăi veşnic, sufletele voastre vor fi sfîşiate şi chinuite de multe frămîntări şi dureri şi nu veţi suferi doar atunci, ci chiar în veacul acesta, cînd gloria şi faima sînt atît de preţuite de voi şi sufletele voastre trudesc atît de mult pentru a le apăra, veţi fi vestejiţi precum a fost acest rege Lisuarte care a dat mai multă crezare vorbelor celor ce ştiu să urzească mîrşăvii decît celor văzute cu propriii lui ochi, spre marea daună şi ruşine a curţii sale, fără să mai poată îndrepta ceva cîte zile a mai avut. Şi chiar dacă de aici încolo soarta i-a mai dăruit cîteva victorii, a fost pentru ca, prăbuşindu-l cît mai de sus, sufletul să-i fie chinuit de frămîntări şi dureri şi mai mari.

Şi, întorcîndu-ne la istoria noastră, aflaţi că vorbele acelea au avut atîta înrîurire asupra regelui, încît marea şi nemăsurata lui dragoste, întemeiată şi cît se poate de îndreptăţită, pentru Amadis şi rudele sale, cu multă nedreptate nu numai că s-a răcit, dar s-a preschimbat în asemenea ură, încît fără să mai chibzuiască ori să asculte vreun sfat, nu ştia cum să-i vadă mai repede plecaţi de la el, aşa că, pe dată a încetat să mai vină să-l vadă şi să stea de vorbă cu Amadis, rănit în patul lui, aşa cum obişnuia, trecînd, uneori, prin dreptul casei sale fără să-şi amintească de starea sa şi fără să-i mai caute pe cavalerii ce îi ţineau tovărăşie ; aceştia, văzînd purtarea atît de nouă şi de ciudată a regelui, tare s-au mai minunat şi, de cîteva ori, au vorbit despre asta de faţă cu Amadis. El însă, socotind că regele are gînduri la fel de curate ca ale lui, şi-a zis că pricina sînt nenumăratele treburi ale regatului şi asta o spunea celor ce bănuiau altceva, şi, mai cu seamă, marelui şi credinciosului său prieten Angriote

de Estravaus, ce se arăta mai mîhnit decît toţi de această schimbare.

Stînd lucrurile aşa cum aţi auzit, regele Lisuarte a poruncit să fie chemaţi Madasima şi domnişoarele sale, uriaşul cel bătrîn cu feciorii lui şi cei nouă cavaleri ţinuţi ca ostateci, şi le-a spus că dacă nu îi dau pe dată Insula Mongaza, aşa cum le fusese învoiala, le va tăia capetele. Auzind aceasta, Madasima, speriată foarte, a început să plîngă şi lacrimile îi curgeau şiroaie din ochi, şi mare îi era spaima, căci socotea că, de îi va da regelui acel ţinut, va rămîne o dezmoştenită, iar de nu, o aşteaptă o moarte cumplită, aşa că, neştiind ce să răspundă, tremura din tot trupul. Dar Andaguel, uriaşul cel bătrîn, i-a spus regelui că dacă îi îngăduie să plece cu cîţiva oameni, îi făgăduieşte să îi predea insula ori să vină înapoi ca ostatic. Regele s-a învoit şi i-a dat cîţiva oameni, iar uriaşul a plecat de îndată, în vreme ce Madasima s-a întors în captivitate însoţită de mulţi cavaleri, printre care şi don Galvanes fără de Ţară care, văzînd cum Madasimei i se preling lacrimile pe preafrumosu-i chip, nu numai că şi-a simţit inima copleşită de milă, ci, renunţînd la libertatea lui de pînă atunci, căci nici o femeie din cîte întîlnise nu îl înrobise, pe loc, fără să-şi dea seama cum şi în ce chip, a fost atît de fermecat şi subjugat de dînsa, încît fără să mai stea pe gînduri şi să zăbovească, a stat de vorbă cu Madasima între patru ochi şi, deschizîndu-şi inima, i-a spus că dacă vrea să se mărite cu el, ar găsi un mijloc de a-i salva viaţa şi de a rămîne stăpînă pe ţinutul ei.

Madasima, care aflase de vitejia acestui cavaler şi despre obîrşia sa aleasă, a încuviinţat tot ce îi ceruse şi, îngenunchind în faţa lui, a vrut să-i sărute mîinile drept mulţumire. Don Galvanes, sigur acum de iubirea lui, simţea cum flăcările aprinse în inima sa sînt tot mai puternice ; şi chinul era cu atît mai mare, cu cît atîta vreme scăpase de o asemenea bătălie, şi, după puţine zile, ca să ducă la împlinire ce făgăduise, a intrat în odaia lui Amadis şi le-a spus lui şi lui Agrajes, nepotul său, toată taina inimii sale, încunoştinţîndu-i că dacă nu îl vor ajuta, avea să-şi piardă viaţa. Ei, uimiţi de o asemenea întîmplare neaşteptată la un om atît de departe cu mintea de asemenea lucruri şi atît de potrivnice celor ale căror

griji şi gînduri depindeau de ele, i-au răspuns că datorită vitejiei sale şi a marilor servicii aduse regelui Lisaurte, socotesc că totul va fi foarte uşor şi că acesta i-o va da de soţie pe Madasima cu tot ţinutul ei, mai cu seamă dacă regele îi va fi suzeran şi Galvanes va rămîne vasalul său ; şi că, de cum se va înzdrăveni, Amadis se va duce să vorbească despre acestea cu regele.

În răstimpul acesta, acel zavistuitor de Gandandel venea adesea la Amadis, arătîndu-se plin de dragoste şi, de cîte ori vorbeau despre rege, mereu îi spunea că i se pare că dragostea regelui pentru el se răcise tare şi să aibă grijă să nu i se întîmple vreun necaz din pricina asta, căci asta l-ar mîhni nespus, fiindcă el şi fiii lui îi sînt adînc îndatoraţi pentru tot binele cît îl făcuse pentru ei ; dar oricît de multe şi de viclene lucruri îi spunea, niciodată n-a reuşit să trezească în Amadis vreo urmă de supărare ori de bănuială ; el, însă, stăruia atît de mult, încît, în cele din urmă, Amadis i-a spus cam furios să nu mai vorbească despre asta, că şi de-ar grăi toată lumea altminteri, nu poate crede că un om atît de înţelept şi de drept ca regele ar putea avea ceva împotriva lui, care, ziua şi noaptea, nu s-a gîndit decît cum să-l slujească.

La cîteva zile după ce Amadis, Angriote de Estravaus şi don Bruneo de Bonamar au putut să părăsească patul pentru că li se vindecaseră rănile, într-o dimineaţă, îmbrăcaţi în straie bogate, au pornit călare şi, după ce au ascultat liturghia, s-au dus la palatul regelui, unde au fost primiţi bine de toţi, în afară de rege care, nici nu i-a privit, nici nu i-a întîmpinat aşa cum obişnuia, lucru la care mulţi au luat seama ; dar Amadis n-a luat aminte la aşa ceva, socotind că regele nu o făcuse cu rea-voinţă ; însă zavistnicul de Gandandel, care era de faţă, l-a îmbrăţişat pe Amadis rîzînd şi a spus : „De cîte ori îi zici omului adevărul, nu vrea să te creadă". Amadis nu i-a răspuns nimic, dar celălalt, despărţindu-se de el şi văzînd că Angriote şi don Bruneo erau tare necăjiţi că fuseseră atît de rău primiţi, s-a apropiat de rege şi i-a spus încet, încît nimeni nu l-a auzit : „Vedeţi, maiestate, ce urît vă privesc cavalerii aceia ?" Regele a tăcut căci nu voia să-i răspundă nimic, iar Amadis, cu gînduri curate şi

fără să bănuiască nimic despre acea uneltire atît de mîrşav ticluită, s-a apropiat de rege cu multă smerenie, împreună cu Galvanes şi Agrajes, şi i-a spus : „Seniore, dacă ne îngăduiţi, am vrea să stăm de vorbă cu domnia voastră de faţă cu cine porunciţi". Regele i-a spus că îi vrea pe Gandandel şi Borcadan. Asta l-a bucurat pe Amadis, pentru că, în sufletul lui, îi socotea prieteni de nădejde. Aşa că au ieşit cu toţii în grădină, unde regele s-a aşezat la umbra unor copaci şi ceilalţi în jurul lui, iar Amadis i-a spus : „Maiestate, n-am avut norocul să vă slujesc atît de mult pe cît doreşte inima mea, şi cu toate că ştiu că nu merit, îndrăznesc să vă cer un lucru ce vă va aduce folos şi pe care, făcîndu-l, veţi da dovadă de chibzuinţă şi dreptate". „Într-adevăr — a spus Gandandel —, dacă e aşa, înseamnă că cereţi un lucru frumos şi e bine ca regele să ştie ce doriţi". „Domnule — a spus Amadis —, ceea ce vrem să vă cerem eu, Agrajes şi don Galvanes, care, de asemenea, v-au slujit, este să i-o daţi de soţie pe Madasima lui don Galvanes, cu Insula Mongaza cu tot, iar ei să rămînă vasalii voştri, şi, în felul acesta îl răsplătiţi pe Galvanes, care este de neam ales, dar nu stăpîneşte nici un ţinut, iar el vă va sluji cum se poate mai bine, dînd dovadă, totodată, de milostenie faţă de Madasima, care a fost dezmoştenită de noi".

Auzind aceste vorbe, Brocadan şi Gandandel se uitau la rege şi îi făceau semne să nu încuviinţeze, dar regele n-a răspuns o vreme, gîndindu-se la marele curaj al lui Galvanes şi cît de bine îl slujise şi cum cîştigase Amadis acel ţinut, primejduindu-şi viaţa atît de tare, şi şi-a dat seama că ceea ce îi ceruseră e drept şi cinstit, dar cum mintea îi era întunecată, a răspuns ca un om care nu vrea să facă ce i se cere, zicînd : „Nu e om cu judecată cel ce vrea un lucru pe care nu îl poate avea ; asta o spun pentru voi, fiindcă ceea ce mi-aţi cerut i-am dăruit acum mai bine de cinci zile reginei, pentru fiica sa, Leonoreta". Regele se gîndise să răspundă astfel mai mult ca să găsească o scuză, căci nu acesta era adevărul. Gandandel şi Brocadan au fost tare veseli auzind acest răspuns şi îi făceau semne că răspunsese foarte bine ; Agrajes, care avea o inimă nestăpînită, auzind acest răspuns atît de supărător şi văzînd cu cîtă lipsă de curtenie se scuză în faţa lor,

n-a putut tăcea ci, dimpotrivă, a spus cu mare mînie : „Ne dați prea bine să înțelegem, seniore, că nu valorăm foarte mult prin noi înșine și, după cum ne sînt răsplătite serviciile, de puțin folos ne sînt ; și, de-ar fi să mi se dea ascultare, ar trebui să ne schimbăm viața cu o alta". „Nepoate — a spus don Galvanes —, serviciile în sine nu au prea multă putere cînd le faci pentru cei ce nu știu să-ți mulțumească ; și de aceea oamenii trebuie să-și caute locul cel mai potrivit". „Domnilor — a spus Amadis —, nu vă plîngeți că regele nu ne dă ceea ce i-am cerut, pentru că a dăruit acest ținut altcuiva. Eu, însă, îl voi ruga să v-o dea pe Madasima și să păstreze ținutul ei, eu, dăruindu-vă Insula Ferecată, unde veți trăi cu ea pînă ce regele vă va dărui alt ținut". Regele a spus : „Pe Madasima o țin ca ostatică pînă îmi va da ținutul, iar de nu, îi voi reteza capul". Amadis a zis : „Domnule, socot că ar fi trebuit să ne răspundeți cu mai multă curtenie, dacă nu vă e cu supărare, și n-ați fi greșit dacă ne-ați fi recunoscut meritele mai cu dreptate". „Dacă eu nu vă recunosc meritele îndeajuns — a răspuns regele —, e destul de mare lumea ; porniți la drum și găsiți cine să vi le recunoască". Oh, ce vorbe de neuitat ! Căci pînă mai ieri puteam spune că acest cavaler, Amadis de Gaula, era atît de iubit de regele Lisuarte, atît de prețuit și de cinstit, încît acesta chibzuia că, avîndu-l pe el și pe frații săi, ar fi putut încerca să ajungă stăpînul lumii ; și fusese atît de înduioșat la gîndul primejdiei în care își pune viața cînd s-a hotărît lupta dintre el și Ardan Canileul, încît i se umpluseră ochii de lacrimi și, știind că buna spadă a lui Amadis se pierduse, în pofida jurămîntului sfînt făcut în fața întregii curții cum că nu-și va da spada nici unui cavaler, îl rugase și îl îndemnase să o primească ! Ceea ce, de bună seamă, nu s-ar fi putut întîmpla, dacă nu l-ar fi iubit nespus, amintindu-și că datorită marilor servicii pe care i le adusese își salvase viața și regatul. Și acum, această mare dragoste, judecată și nemăsurata lui înțelepciune, adînca sa cunoaștere a vieții, în fața unor vorbe neîntemeiate, rostite de oameni nemernici și răufăcători, fără nici o dovadă pentru a fi date crezării, n-au fost de ajuns să împiedice ca toate acestea să fie ursite uitării și să se piardă în

întuneric ; şi, după părerea mea, mare şi însemnat lucru e faptul că nici armele duşmanilor, nici otrava neiertătoare nu pricinuiesc atîtea pagube şi atîtea primejdii regilor şi mai marilor lumii ca urechile, căci vorbele bune ori rele ce ajung la ele tulbură sufletele şi călăuzesc gîndurile cel mai mult să urmeze calea dreptăţii sau a necinstei, aşa că, mari stăpînitori, cărora vă este dată atîta putere pe lumea aceasta încît să vă ajungă pentru a vă împlini poftele şi dorinţele, feriţi-vă de cei răi, căci, de vreme ce se îngrijesc atît de puţin de ei înşişi şi de sufletele lor, e de crezut, pe bună dreptate, că şi mai puţin se vor îngriji de voi !

Şi, întorcîndu-ne la povestea noastră, cînd Amadis a auzit acest răspuns atît de nedrept şi de jignitor din partea regelui, i-a spus acestuia : „Domnule, în mintea mea nu credeam, pînă acum, că se află pe lume alt rege ori mare senior care să recunoască mai cu dreptate decît domnia voastră toate cele bune dar, de vreme ce v-aţi arătat atît de osebit şi altminteri decît gîndeam eu, după vorbele şi poruncile voastre trebuie să ne căutăm alt rost de-acum". „Faceţi cum vă este voia — a spus regele —, că eu o împlinesc pe a mea". Şi s-a ridicat mînios, ducîndu-se să o întîlnească pe regină, însoţit de Brocadan şi Gandandel, care îl lăuda că scăpase şi se eliberase, astfel, de cei din partea cărora îl puteau aştepta mari primejdii ; regele i-a spus reginei toate cîte i se întîmplaseră cu Amadis şi că, din pricina asta, e foarte vesel, dar ea i-a răspuns că veselia aceasta îi va aduce tristeţe, pentru că, de cînd venise Amadis cu fraţii şi rudele sale la curte, toate treburile îi merseseră din plin şi averea îi sporise, fără ca din pricina vreunuia din ei să aibă un necaz ; şi că dacă motivul acestei plecări este doar judecata sa, înseamnă că tare împuţinată îi e recunoştinţa ce le-o datozează, iar dacă se datorează sfatului altora stîrnit de pizma nemăsurată, pricinuită de ei şi de faptele lor bune, va fi păgubit nu numai acum, ci şi în viitor, căci ceilalţi, văzînd cum este nesocotită şi nerecunoscută măreţia acelor cavaleri, ce meritau atîta cinstire şi răsplată pentru marile lor servicii, punîndu-şi slabe speranţe în faptele lor, ce nici pe departe nu le pot sta alături, vor pleca de la curtea lui pe bună dreptate, pentru a căuta un alt senior care să le cinstească mai mult meritele ; dar regele i-a răspuns : „Să

nu mai vorbim despre asta, că știu eu ce am de făcut, și să spuneți, așa cum am spus eu, că mi-ați cerut ținutul acela pentru Leonoreta și că vi l-am dat". „Voi spune așa cum porunciți — a zis regina —, și deie Domnul să fie bine".

Amadis s-a dus acasă la el mai supărat și mai mîhnit decît îl arăta chipul ; aici a găsit mai mulți cavaleri viteji care locuiau întotdeauna sub acoperișul lui, dar n-a vrut să le spună nimic din cîte se petrecuseră cu regele, pînă ce nu avea să-i vorbească doamnei sale, Oriana ; așa că, luîndu-l deoparte pe Durin, i-a poruncit să-i spună din partea lui, Mabiliei, verișoara sa, că în noaptea aceea voiește neapărat să stea de vorbă cu Oriana, și să îl aștepte la vechea galerie din grădină, pe unde mai intrase din cînd în cînd. După aceasta, s-a întors la cavalerii săi, cu care a mîncat și a petrecut, așa cum făcuse și în celelalte zile, grăindu-le astfel : „Domnilor, vă rog mult ca mîine să fiți cu toții aici pentru că vreau să vă vorbesc despre un lucru foarte important". „Așa vom face", au răspuns ei. După ce s-a scurs toată ziua și s-a lăsat noaptea, după ce au cinat și lumea s-a dus la culcare, Amadis, luîndu-l cu sine pe Gandanlin, s-a îndreptat spre grădină, unde a intrat prin acea galerie, cum mai făcuse și alte ori, și a pătruns în odaia Orianei, doamna sa, care îl aștepta cu tot atîta dragoste adevărată și credincioasă ca și dragostea lui, așa că s-au sărutat și s-au îmbrățișat îndelung, fără a pizmui pe nimeni din cîți se iubesc cu adevărat, fiindcă socoteau că dragostea lor nu-și are pereche ; apoi, întinși în pat, Oriana l-a întrebat de ce îi trimisese vorbă că trebuie să-i vorbească negreșit. El i-a răspuns : „Datorită unei întîmplări foarte ciudate, după mintea mea, petrecută între tatăl vostru și mine, Agrajes, vărul meu, și don Galvanes". Și i-a povestit cum se petrecuse totul și cum, la sfîrșit, regele i-a spus că lumea e destul de mare ca s-o străbată și să caute pe cineva care să le recunoască mai mult meritele. „Doamna mea — a continuat Amadis —, dacă aceasta e dorința lui, noi trebuie să ne supunem, căci, altminteri, întreaga glorie și faimă pe care le-am cîștigat în numele

minunatei voastre fiinţe, s-ar duce de rîpă, astfel că nu s-ar mai afla cavaler la fel de dispreţuit şi ruşinat ca mine, şi, de aceea, doamnă, vă rog să nu îmi cereţi să fac altfel, pentru că, aşa cum vă aparţin voua mai mult decît mie însumi, jignirea vă va atinge mai mult pe voi decît pe toţi ceilalţi, chiar dacă nu se ştie că eu sînt cavalerul vostru, doamna mea, fiindcă sufletele noastre vor fi veşnic copleşite de o mare durere".

Auzind aceasta, Oriana, cu toate că i se rupea inima, şi-a făcut cît mai mult curaj şi i-a răspuns : „Iubitul meu adevărat, prea puţină dreptate aveţi a vă plînge de tatăl meu, pentru că nu pe el, ci pe mine m-aţi slujit, ascultîndu-mi porunca de a veni la curtea lui, şi eu sînt cea care v-am răsplătit şi vă voi răsplăti cîte zile voi avea ; şi dacă i se poate aduce o vină tatălui meu, aceasta e doar că, neştiind că faceţi totul la rugăciunea mea şi crezînd că îl slujiţi pe el, v-a dat un răspuns atît de nesocotit ; şi cu toate că plecarea voastră va fi la fel de cumplită pentru mine ca atunci cînd inima ţi se sfarmă în bucăţi, punînd mai sus judecata decît dorinţa şi iubirea nestăvălită pe care v-o port, mă învoiesc să faceţi ceea ce îmi cereţi, fiindcă, după cîtă stăpînire am asupra voastră, îmi va sta în putere să îndrept lucrurile cum voi crede mai bine de cuviinţă, şi pentru ca tatăl meu, pierzîndu-vă, să-şi dea seama că tot ce îi rămîne va fi pentru el doar pricină de mari necazuri şi de singurătate". Amadis, cînd a auzit aceste vorbe, i-a sărutat îndelung mîinile şi i-a spus : „Stăpîna şi iubita mea adevărată, deşi, pînă acum, am fost răsplătit de multe ori şi cu prisosinţă de voi, căci trista mea inimă a scăpat de moarte şi s-a întors la viaţă, aceasta trebuie socotită cea mai frumoasă răsplată, pentru că mare e deosebirea între cele legate de onoare şi cele ale desfătărilor şi plăcerilor". Vorbind astfel despre aceste lucruri şi despre altele, şi-au petrecut noaptea, amestecînd marea bucurie cu nenumărate lacrimi la gîndul singurătăţii ce îi aştepta în viitor ; cînd s-au apropiat zorii, Amadis s-a sculat şi a plecat însoţit de mult iubita lui verişoară Mabilia şi de domnişoara din Danemarca, pe care le-a rugat din tot sufletul să o îmbărbăteze pe Oriana, ele făgăduindu-i, cu lacrimi în ochi, că aşa vor face ; ajuns acasă la el, tot ce mai rămăsese

din noapte şi o parte din zi şi-a petrecut-o dormind, dar cînd a venit timpul, s-a sculat din pat, căci toţi cavalerii săi se strînseseră acolo ; şi după ce au ascultat liturghia dimpreună undeva afară din cetate, pe un cîmp, călare pe cai, Amadis le-a grăit astfel : „Vă este bine cunoscut, bunii mei domni şi cinstiţi cavaleri că, după venirea mea din regatul Gaula în Marea Britanie şi, apoi, a fraţilor şi a prietenilor mei, curtea regelui Lisuarte a dobîndit mai multă cinste şi strălucire, ceea ce nu mai e nevoie să vă amintesc ; cred doar că e drept să vă spun că atît domniile voastre cît şi eu eram îndreptăţiţi să aşteptăm o mare răsplată, dar, fie din pricina sorţii schimbătoare, fie datorită unor răi sfetnici, ori poate fiindcă felul de a fi al regelui se va fi schimbat cu vîrsta, l-am găsit cu totul altfel decît gîndeam noi, căci, cerîndu-i regelui, Agrajes, don Galvanes şi eu, drept răsplată pentru faptele noastre, pe Madasima pentru a se căsători cu don Galvanes, şi ţinutul ei, urmînd ca ei să-i rămînă vasali şi regele să le fie stăpîn, maiestatea sa, fără să ţină seama de marele curaj al acestui cavaler, de obîrşia sa foarte aleasă şi de serviciile pe care i le-a adus, nu numai că nu s-a învoit, dar ne-a dat un răspuns atît de jignitor şi atît de nedrept, încît mi-e foarte greu că îl aflaţi de la mine, rostit fiind de gura unui om atît de drept şi de înţelept la minte ; dar cum n-am altă cale, căci lucrurile au ajuns unde au ajuns, aflaţi, domnilor, că la sfîrşitul întîlnirii noastre, cînd noi i-am spus că nu ne recunoaşte cum se cuvine serviciile aduse, ne-a răspuns că lumea e mare şi n-avem decît s-o străbatem, să căutăm pe altcineva care să ne recunoască meritele mai mult decît dînsul. Aşa că, după cum, în vreme de înţelegere şi prietenie, i-am fost supuşi şi ascultători, tot astfel vrem, să fim în vreme de neînţelegeri şi duşmănie, îndeplinind ceea ce el socoate că e bine să se facă. Şi am chibzuit că e bine să o ştiţi, pentru că nu ne priveşte doar pe noi singuri, ci pe voi toţi".

Cînd cavalerii aceia au auzit cele spuse de Amadis, tare s-au mai minunat şi, vorbind între ei, îşi ziceau că foarte prost vor fi răsplătite micile lor servicii, dacă cele mari aduse regelui de Amadis şi fraţii săi fuseseră astfel date uitării şi, pe dată, s-au simţit îndemnaţi, în sufletul

lor, să nu-l mai slujească pe rege, ba dimpotrivă, pe cît le stătea în puteri, să i se pună de-a curmezişul. Angriote de Estravaus, care înţelegea să împartă cu Amadis binele şi răul, a spus „Domnii mei, eu îl cunosc pe rege de multă vreme şi întotdeauna l-am ştiut cumpătat în toate cele şi hotărînd cu dreptate şi cu mult temei, aşa că nu pot crede şi nici nu mă poate duce gîndul că ceea ce a făcut cu Amadis şi cu aceşti cavaleri se datorează firii şi voinţei lui, ci, mai degrabă, mă tem că niscaiva zavistioşi l-au abătut de la dreapta judecată. Cu toate acestea, nu spun că regele nu a săvîrşit o mare greşeală în bunătatea şi marea lui virtute, dar ceea ce chibzuiesc eu cu adevărat este că, văzîndu-l în aceste zile vorbind cu Gandandel şi Brocadan mai mult decît de obicei şi ştiindu-i pe aceştia făţarnici şi vicleni, dînd uitării pe Dumnezeu şi pe oameni şi gîndind numai cum să dobîndească ei şi fiii lor ceea ce faptele lor nemernice nu merită, dînşii l-au îndemnat pe rege să facă asta ; şi ca să vedeţi cît este de dreaptă judecata lui Dumnezeu, îmi voi pune armura chiar acum şi le voi spune că sînt răi şi pizmaşi, că i-au trădat în chip josnic şi făţarnic pe rege şi pe Amadis şi că vreau să mă lupt cu amîndoi, iar dacă vîrsta nu le-o îngăduie să-şi trimită fiecare feciorii să lupte cu mine singur, ca să apere mîrşăviile părinţilor lor".

Şi, cum vroia să plece, Amadis l-a oprit şi i-a spus „Bunul meu prieten Angriote, fie ca Domnul să nu vrea să vă primejduiţi viaţa curajoasă şi credincioasă pentru ceva ce nu ştim cu siguranţă". El i-a răspuns : „Eu sînt sigur că e aşa, pe cît îi cunosc de multă vreme, şi dacă regele va voi să spună adevărul, ştiu că mie mi-l va spune". Amadis a zis „Dacă mă iubiţi, nu vă mai îngrijiţi de asta acum, pentru ca regele să nu se necăjească ; şi dacă cei de care vorbiţi, arătîndu-se atît de prieteni cu mine, mi-au fost duşmani, pe lîngă faptul că nu se vor putea ascunde mereu, îşi vor primi pedeapsa meritată de făţarnici şi, cînd adevărul va ieşi la lumină şi va fi cunoscut, veţi putea porni împotriva lor cu mai multă dreptate şi temei ; şi credeţi-mă că, atunci, nu vă voi sta în cale". Angriote a răspuns „Deşi o fac împotriva voinţei mele, vă ascult, fiindcă asta vă e dorinţa ; dar mă voi înfrunta cu ei altă dată". Atunci Amadis,

întorcîndu-se spre cavaleri, le-a spus „Domnilor, eu vreau să-mi iau rămas bun de la rege şi de la regină, dacă vor încuviinţa să mă primească, şi să plec în Insula Ferecată, iar cei ce doresc să vină cu mine, să trăim acolo împreună, pe lîngă plăcere, ne vor face şi o deosebită cinste. Pentru că ţinutul acela este plin de desfătări, îmbelşugat în toate, cu vînat mult şi femei frumoase care, oriunde s-ar afla, sînt temei pentru cavaleri să fie voioşi şi mai mîndri. Iar acolo am şi multe averi nepreţuite, de mare valoare, ce vor fi de ajuns pentru nevoile noastre ; şi vor veni să ne viziteze mulţi oameni care ne cunosc şi alţii străini, bărbaţi şi femei, ce vor avea nevoie de ajutorul nostru ; şi tot acolo ne vom întoarce ori de cîte ori vom dori, să ne odihnim şi să ne întremăm după muncile noastre. Şi pe lîngă asta, atît cît va trăi regele Perion, tatăl meu, cît şi după aceea, ne vom putea bucura şi de regatul Gaulei. Mica Bretanie, de la care am primit chiar acum carte de închinăciune, ca şi în trecut, puteţi s-o socotiţi fără sminteală ca fiind, de asemenea, a voastră. Şi vă mai amintesc de regatul Scoţiei, ce va fi al vărului meu primar, Agrajes, şi de cel al reginei Briolanja, ce nu ne poate fi împotrivă nici la bine, nici la rău". „Aveţi toată dreptatea să spuneţi asta, domnule Amadis — a zis un cavaler, pe numele lui Tantiles, majordom şi guvernator al acelui regat al Sobradisei. Căci regatul nostru va fi întotdeauna la porunca voastră, împreună cu preafrumoasa lui regină, pe care aţi urcat-o pe tron". Don Cuadragante a spus : „Acum, domnule, luaţi-vă rămas bun de la rege şi veţi vedea cine sînt cei ce vă iubesc şi vor să fie în preajma voastră". „Aşa voi face — a răspuns Amadis —, şi îi voi preţui în chip deosebit pe cei ce vor dori să mă cinstească în aceste clipe, cu persoana lor, iar celor ce nu o vor face pentru a rămîne alături de rege, le spun că, după părerea mea, cu greu afli în altă parte un stăpîn atît de bun". În vremea aceasta, regele a trecut pe acolo călare, însoţit de Gandandel şi de alţi mulţi cavaleri, pornit la o vînătoare cu şoimi, şi o bucată de drum a mers alături de ei, dar s-a întors la palat fără să le vorbească ori să le arunce măcar vreo privire.

CAPITOLUL LXIII

Cum a plecat Amadis de la regele Lisuarte şi împreună cu el alţi zece cavaleri, rude şi prieteni ai lui Amadis, cei mai viteji şi mai neînfricaţi din toată curtea, şi cum şi-au urmat drumul spre Insula Ferecată, unde Briolanja trecea prin încercarea iubiţilor credincioşi şi cea a încăperii vrăjite, şi cum au hotărît toţi să le elibereze pe Madasima şi pe domnişoarele ei din mîinile regelui

Văzînd Amadis că regele îi arată atîta duşmănie, s-a dus împreună cu toţi cavalerii să-şi ia rămas bun de la el şi, de cum a intrat în palat şi cei de-acolo au văzut că are altă privire decît de obicei, cum venise vremea la care se pusese masa, toţi s-au apropiat să audă ce va spune ; el, ajungînd în faţa regelui, a zis „Seniore, de greşiţi în vreun fel faţă de mine o ştiţi numai voi şi bunul Dumnezeu şi mai mult de atît n-am ce să vă spun deocamdată, fiindcă deşi serviciile ce vi le-am adus au fost mari, mult mai mare a fost dorinţa mea de a plăti onorurile primite de la domnia voastră. Ieri mi-aţi spus să plec în lume şi să caut pe cineva care să-mi recunoască meritele mai mult decît voi, dîndu-mi de înţeles că cel mai mult v-ar plăcea să părăsesc curtea ; şi pentru că asta vă e dorinţa, eu trebuie să mă supun, dar nu mă pot despărţi de voi ca vasal, fiindcă nu am fost niciodată vasalul vostru, nici al nimănui altcuiva, ci doar al lui Dumnezeu. Dar mă despart de acea mare dorinţă pe care mi-aţi arătat-o de a mă cinsti şi răsplăti şi de marea mea dragoste de a vă sluji şi de a mă plăti faţă de voi". Apoi, şi-au luat rămas bun de la el don Galvanes, Agrajes, Florestan, Dragonis şi Palomir, verii lui Amadis, don Bruneo de Bonamar şi Branfil, fratele lui, Angriote de

Estravaus cu Grondonan, fratele său, şi Pinores, nepotul său ; don Cuadragante i s-a înfăţişat regelui şi i-a spus : „Domnule, eu am rămas alături de voi la rugămintea lui Amadis, vrînd şi dorind să-i fiu prieten, pentru că, prin adevărata dreptate a găsit calea de a îndepărta de mine, spre cinstea mea, simţămintele urîte ce le nutream pentru el ; şi fiindcă datorită lui m-am supus domniei voastre, din aceeaşi pricină nu mă mai socotesc supusul vostru de aici înainte, căci slabă speranţă îmi pun în răsplata micilor mele servicii, cînd marile servicii ce vi le-au adus ceilalţi nu sînt preţuite ; aţi uitat cînd v-a scos din mîinile lui Madanfabul, de care nimeni nu v-ar fi putut scăpa şi că lui îi datoraţi victoria în bătălia cu regele Cildadan, unde şi el şi fraţii şi rudele lui au vărsat atîta sînge ; aţi uitat cum v-a scăpat de mine şi de Famongomadan şi Basagante, fiul său, care erau cei mai puternici uriaşi din lume, precum şi de Lindoraque, fiul uriaşului de la Muntele Vrăjit, unul dintre cei mai viteji cavaleri din cîţi am cunoscut, şi de Arcalaus Vrăjitorul ; toate acestea v-au pierit din minte şi au fost prost răsplătite de domnia voastră, dar, dacă toţi pe cîţi i-am pomenit ar fi luptat împotriva voastră şi nu l-aţi fi avut pe Amadis alături, gîndiţi-vă numai ce vi s-ar fi putut întîmpla". Regele a răspuns „Don Cuadragante, înţeleg prea bine din vorbele voastre că nu mă iubiţi şi spusele voastre nu sînt în folosul meu, dar nici faţă de Amadis nu aveţi o datorie atît de mare încît să îi vreţi binele ; dar spuneţi lucruri pe care nu le gîndiţi cu atîta tărie pe cît vă arată vorba". Don Cuadragante a răspuns „Domnia voastră puteţi spune ce vă place, pentru că sînteţi un mare rege, dar eu sînt sigur că nu îl veţi putea asmuţi pe Amadis cu vorbe zavistice, aşa cum se întîmplă cu alţii, care, pînă la urmă, îşi recunosc greşeala ; cît despre mine, dacă îi sînt prieten bun ori rău lui Amadis, cu greu se poate dovedi" ; şi s-a retras din faţa regelui. Apoi i s-a înfăţişat Landin, care i-a spus „Seniore, în casa voastră n-am aflat vreun ajutor şi nici lecuire pentru rănile mele, cum am aflat la Amadis, aşa că nu mă mai socotesc supusul vostru şi vreau să plec cu unchiul meu, don Cuadragante". Regele i-a răspuns : „Sînt sigur că domnia voas-

tră nu ne-aţi fi un prieten bun". „Domnule — a spus el —, aşa cum v-au fost ceilalţi, vă sînt şi eu, căci nimeni nu-mi porunceşte să plec".

În vremea aceasta, într-un alt capăt al încăperii, se aflau don Brian de Monjaste, cavaler foarte preţuit, fiul regelui Ladasan al Spaniei şi al unei surori a regelui Perion din Gaula, Gandiel Orlandin, fiul contelui de Irlanda, Grandores, Madancil de la Puntea de Argint, Listoran de la Turnul Alb, Ledaderin de Fajarque, Trandiles Orgoliosul şi don Gavarte de la Valea Temătoare care, văzînd că toţi acei cavaleri îl părăsesc pe rege din dragoste pentru Amadis, au venit cu toţi în faţa lui şi i-au spus : „Domnule, am venit la curtea voastră ca să-i cunoaştem pe Amadis şi pe fraţii săi şi să le cîştigăm prietenia şi, cum acesta a fost motivul cel mai însemnat al venirii noastre, tot acesta este şi cel pentru care vă părăsim"

După ce aceşti cavaleri s-au despărţit de rege, aşa cum aţi auzit, şi n-a mai rămas nici unul, Amadis a vrut să-şi ia rămas bun de la regină, dar regele n-a încuviinţat, pentru că ea se arătase foarte potrivnică acestei sfade, aşa că i-a transmis plecăciuni prin don Grumedan. Şi, plecînd de la palat, s-a dus acasă la el împreună cu toţi cavalerii aceia ; aici au găsit mesele întinse şi s-au ospătat din belşug cu mîncăruri gustoase ; apoi, au pornit călare, înarmaţi din cap pînă-n picioare ; şi să tot fi fost vreo cinci sute de cavaleri, printre care feciori de regi şi de conţi şi alţii mult vestiţi, atît pentru stirpea lor, cît şi pentru marea lor vitejie şi iscusinţă în luptă, ale căror isprăvi fără seamăn erau cunoscute în toată lumea ; cu toţii s-au îndreptat spre Insula Ferecată, ca să poată înnopta pe malul mării, la trei leghe depărtare de acolo, unde, din porunca lui Amadis, fuseseră înălţate deja corturile.

Mabilia, care îi privea de la o fereastră a încăperilor reginei, văzîndu-i atît de chipeşi, cu armurile curate şi frumoase, ce străluceau de-ţi luau ochii cînd razele soarelui se răsfrîngea în ele, de nu era suflet de om să nu se minuneze şi să nu-l căineze pe regele care dorise ca un asemenea cavaler să plece de la curtea lui împreună cu toţi cei ce-l urmau, s-a dus la Oriana şi i-a spus :

„Doamnă, dați deoparte tristețea și priviți-i pe vasalii voștri, lăsîndu-vă inima să se desfete că aveți un asemenea iubit, căci, dacă pînă acum, slujindu-l pe tatăl vostru, a dus o viață de cavaler rătăcitor, acum, cînd nu mai e în slujba lui, se va purta ca un mare prinț, ceea ce, doamnă, va spori măreția voastră". Oriana, mîngîiată foarte de aceste vorbe, îi privea, potolindu-și, cu marea ei înțelepciune și judecată, patima și dragostea aținată de dorințele și poftele ei.

În semn de deosebită cinstire, l-au însoțit pe Amadis regele Arban de Norgales, Grumedan, preceptorul reginei, Brandoibas, Quinorante, Giontes, nepotul regelui și Listoran, viteazul luptător cu lancea. Toți aceștia mergeau într-un grup separat, foarte mîhniți de despărțirea dintre Amadis și rege. Amadis i-a rugat să-i rămînă prieteni pe cît puteau, fără să-și păteze cinstea în felul acesta, pentru că el îi va iubi și îi va prețui mereu la fel ca și pînă acum, și, cu toate că regele îl dușmănea fără o pricină dreaptă, să nu facă și ei tot așa, dar să continue să-l cinstească și să-l slujească pe rege, ca pe un rege bun, pentru că merită. Ei i-au răspuns că niciodată nu îl vor dușmăni pentru nimic în lume și că, deși îl vor sluji pe rege cu credință, așa cum sînt datori să o facă, niciodată nu vor înceta să-l iubească în sufletele lor. Amadis le-a zis : „Rogu-vă, domnilor, să-i spuneți regelui că acum sînt limpezi vorbele Urgandei rostite în fața lui, cum că nu voi primi drept răsplată pentru ținutul pe care îl voi cîștiga pentru altul decît supărări și neputința de a-mi împlini dorințele, căci așa s-a întîmplat cînd, după ce am dobîndit Insula Mongaza pentru regatul său, simțămintele lui s-au întors împotriva mea fără cel mai mic temei, așa cum vedeți ; dar, de multe ori, asemenea lucruri le îndreaptă acel drept judecător, dîndu-i fiecăruia ce i se cuvine după merit". Don Grumedan i-a răspuns că îi va transmite totul regelui, așa cum le ceruse, și a blestemat-o pe Urganda pentru că vorbele ei se dovediseră atît de adevărate.

După aceasta, cei ce veniseră să-l conducă s-au întors în cetate, și de îndată s-a apropiat de el don Guilan Gînditorul care, plîngînd, i-a spus : „Domnule, voi îmi cunoașteți bine istoria și știți că nu sînt stăpîn pe mine și

pe inima mea, că trebuie să urmez voința altei ființe, a celei pentru care îndur chinuri și suferințe și care nu-mi îngăduie să vă urmez, ceea ce mă face să mă simt foarte rușinat, pentru că acum aș fi vrut să mă plătesc de acele mari servicii pe care mi le-ați adus voi și frații voștri mereu ; dar nu pot".

Amadis, care cunoștea marea și nemăsurata iubire a acestui cavaler și, la rîndu-i, o iubea pe doamna sa, Oriana, și nu îi ieșea din vorbă, l-a îmbrățișat, rîzînd, și i-a spus : „Don Guilan, marele meu prieten, deie Domnul ca un bărbat atît de viteaz și chibzuit ca voi să nu greșească doamnei sale și să nu-i încalce porunca, așa că, mai bine slujiți-o și faceți voia sa și pe cea a regelui, stăpînul vostru, căci eu sînt cît se poate de sigur că, oriunde vă veți afla, îmi veți rămîne prieten ca întotdeauna, păstrîndu-vă credința față de el". „Acum, domnule — a spus don Guilan —, mergeți cu bine, căci eu mă încred în Dumnezeu că întotdeauna vă voi sluji". Și și-a luat rămas bun de la el, iar Amadis și însoțitorii săi au ajuns în seara aceea la malul mării, unde aveau pregătite corturile ; toți erau veseli și se încurajau unii pe alții, spunînd că Dumnezeu îi va ajuta pentru că plecaseră de la un rege ce îi prețuia atît de puțin și că e mai bine că au aflat din timp acest lucru și nu și-au mai pierdut vremea rămînîndu-i în preajmă. Amadis, însă, deși era plin de curaj în privința tuturor lucrurilor, în sufletul lui se simțea tare zdrobit de această despărțire de doamna sa, căci nu știa și nici nu-și putea închipui cînd avea să o vadă. Și așa au petrecut noaptea aceea, bucurîndu-se foarte de toate cîte le-au fost pe plac, și, a doua zi dimineața, au încălecat și și-au urmat drumul spre Insula Ferecată.

A doua zi după plecarea lui Amadis și a tovarășilor săi, regele, după ce a ascultat liturghia, s-a așezat în jilțul său din palat, cum îi era obiceiul, și, uitîndu-se în jurul său și văzîndu-se atît de lipsit de acei cavaleri ce obișnuiau să fie în preajma sa, și-a amintit de furia lui nestăvilită contra lui Amadis și l-au cuprins asemenea gînduri negre, încît nu mai era atent la nimic alta ; Gandandel și Brocadan, care aflaseră ce spusese despre ei Angriote, văzîndu-l pe rege astfel, s-au înspăimîntat foarte, gîndind că regele e supărat pe ei pentru sfatul

pe care i-l dăduseră împotriva lui Amadis. Dar, socotind că e prea tîrziu, acum, să mai dea înapoi, au hotărît să meargă mai departe cu gîndurile lor rele, căci aceasta este boala grea a tuturor greşelilor mari, şi s-au vorbit să facă astfel încît cavalerii plecaţi să nu se mai întoarcă la curtea regelui decît trecînd peste trupurile lor ; după care s-au înfăţişat împreună regelui, şi Gandandel i-a spus „Stăpîne, de azi înainte puteţi să petreceţi şi să vă odihniţi mai în voie, căci i-aţi îndepărtat din slujba voastră pe cei ce ar fi putut să vă pricinuiască răul ; şi trebuie să-i aduceţi multe mulţumiri Domnului pentru asta ; iar de regatul şi curtea voastră ne vom îngriji noi la fel ca de bunurile noastre. Căci, domnule, dacă socotiţi că toate averile pe care le cheltuiţi cu acei cavaleri vă vor rămîne vouă, multă bucurie veţi simţi în suflet". Regele s-a uitat la ei posomorît şi le-a zis „Mult mă mai minunez că îmi spuneţi să-mi las regatul şi curtea în grija voastră, cînd eu socotesc că toţi supuşii mei nu pot face asta ; iar voi, pe care nu vă văd atît de înţelepţi, gîndiţi că aţi fi în stare ; dar chiar de-ar fi aşa, vasalii şi supuşii mei n-ar fi mulţumiţi să se ştie cîrmuiţi de voi ; cît despre marile averi pe care le dădeam acelor cavaleri şi acum îmi rămîn mie, aş vrea să ştiu cum le-aş fi putut folosi mai bine întru gloria şi folosul meu, pentru că nici o avere nu e mai cu folos cheltuită decît cea care dă putere şi măreţie oamenilor, căci dacă, prin voia şi cu mîna mea îi răsplăteam pe acei cavaleri, în felul acesta, cinstea îmi era păzită, regatul îşi mărea hotarele şi, în cele din urmă, totul se întorcea la mine ; aşa că averile folosite cum trebuie sînt o adevărată comoară ce nu se risipeşte niciodată ; şi nu vreau să mai aud nimic, pentru că n-am să vă urmez sfatul". Şi, plecînd de lîngă ei, a poruncit să fie chemaţi hăitaşii şi a pornit la vînătoare, iar cei doi au rămas foarte înspăimîntaţi de acest răspuns, văzînd că regele nu priveşte cu ochi buni sfatul pe care i-l dăduseră.

Cam în vremea aceasta a sosit o domnişoară de onoare a reginei Briolanja, ce îi aducea solie Orianei despre ceea ce i se întîmplase în Insula Ferecată, ceea ce le-a bucurat pe toate doamnele, căci regina Briolanja era foarte iubită de ele. Domnişoara i-a spus Orianei „Am venit din

partea Briolanjei, ca să vă povestesc despre minunile găsite de ea în Insula Ferecată şi pe care vrea să le aflaţi de la mine, căci le-am văzut pe toate". „Dumnezeu să-i dea viaţă îndelungată — a spus Oriana —, iar domniei voastre mult noroc, pentru osteneala voastră". Şi atunci s-au apropiat toţi ca să audă ce va povesti domnişoara. Aceasta a prins să istorisească astfel : „Doamnă, aflaţi că, îndată ce a plecat de-aici, Briolanja a ajuns cu toată suita ei în insulă, unde a rămas cinci zile ; de îndată a fost întrebată dacă vrea să treacă prin încercarea bolţii iubirii şi cea a încăperii vrăjite, iar ea a spus că aceste două încercări doreşte să le lase la urmă ; aşa că a fost condusă la o foarte frumoasă casă, la o leghe de castel, aşezată într-un loc plin de desfătare şi încîntare, unul dintre cele mai vestite şi mai însemnate sălaşuri ale lui Apolidon. Şi, de cum s-a făcut ora de masă, am fost duse într-o sală mare şi foarte frumoasă, împodobită toată o minune, unde, la unul din capete se afla o peşteră mare, tare adîncă şi întunecoasă, atît de înspăimîntătoare la vedere, că nimeni nu îndrăznea să se apropie ; iar la celălalt capăt al sălii se afla un foarte frumos foişor de la ale cărui ferestre se putea vedea tot ce se află şi se petrece în acea sală ; pe noi ne-au dus pe toate acolo sus unde, lîngă ferestre, am găsit masa pusă şi jilţuri ; aici, regina şi noi am fost ospătate foarte bine cu felurite bucate şi slujite cum se cuvine de mai multe doamne şi domnişoare ; jos, în sala de care v-am vorbit, se ospătau cavalerii şi ceilalţi oameni ai noştri, slujiţi de cavalerii din partea locului, dar cînd li s-a adus al doilea fel de bucate, din peşteră s-au auzit şuierături foarte puternice şi a prins să iasă un fum fierbinte, şi, nu după multă vreme, s-a ivit un balaur uriaş, ce s-a aşezat în mijlocul încăperii şi era atît de îngrozitor şi înspăimîntător, că nimeni nu îndrăznea să-l privească ; balaurul arunca fum pe gură şi pe nări şi izbea atît de tare cu coada, că toată sala se cutremura ; apoi, au ieşit din peşteră doi lei foarte mari care au început o luptă cu balaurul, atît de cumplită şi de sălbatică, că nu era suflet de om să nu se înspăimînte. Văzînd aceasta, cavalerii şi ceilalţi au părăsit încăperea în cea mai mare grabă şi, cu toate că ferestrele de la care priveam Briolanja şi noi erau foarte înalte, tot

eram cuprinse de o mare teamă. Lupta a durat jumătate de ceas, la capătul căreia leii erau atît de osteniţi, încît s-au întins pe jos ca morţi, iar balaurul, atît de obosit şi de sleit, încît de-abia îşi mai putea trage sufletul ; dar după ce s-a odihnit o vreme, l-a luat în gură pe unul din lei şi l-a dus la peşteră, apoi s-a întors după celălalt, i-a azvîrlit pe amîndoi înăuntru şi a intrat şi el după ei. Balaurul şi leii apăreau în fiecare zi, iar locuitorii insulei tare mai rîdeau de spaima noastră ; dar apoi, zicîndu-ne că nu se vor mai ivi în ziua aceea, ne-am întors la mese şi am sfîrşit de mîncat. Aşa ne-am petrecut ziua aceea, iar noaptea ne-am odihnit în paturi bune ; a doua zi, am fost conduse într-un alt loc, mai fermecător decît primul, unde ne-am petrecut tot timpul pînă la ceasul culcării, cînd am fost duse într-o odaie împodobită şi frumoasă de neînchipuit, unde se afla un pat cu aşternuturi bogate şi de preţ pentru Briolanja şi altele foarte bune pentru noi ; după ce ne-am băgat în paturi şi am adormit adînc şi liniştit, cam după miezul nopţii, s-au deschis uşile cu un asemenea zgomot, încît ne-am trezit tare înspăimîntate şi am văzut intrînd pe uşă un cerb cu lumînări aprinse între coarne, ce luminau odaia de parcă ar fi fost plină zi ; o jumătate din trupul lui era albă ca neaua, iar grumazul şi capul le avea negre ca smoala ; un corn părea aurit, iar celălalt era roşu aprins ; în urma lui veneau patru cîini asemănători cu el la trup şi fiecare îl hăituia fără milă, aşa că îl încolţiseră bine ; după ei venea un corn de vînătoare din fildeş ferecat în aur ce suna singur, plutind în aer de parcă l-ar fi ţinut cineva în mînă şi dînd semnale de vînătoare ce îi aţîţau pe cîini, astfel că nu îi lăsau o clipă de răgaz cerbului ce fugea dintr-o parte în alta prin odaie, sărind peste paturile noastre şi făcîndu-le să se zgîlţîie, iar uneori se împiedica de ele şi cădea ; noi, în cămăşi şi cu părul despletit, fugeam din faţa cerbului, iar unele dintre noi ne ascundeam sub paturi ; cîinii nu încetau să hăituiască cerbul şi, cînd acesta a văzut că nu găseşte nici un adăpost în odaie, a ieşit pe o fereastră, alergînd cît de tare putea, avînd cîinii în urma lui ; noi ne-am bucurat foarte şi, luîndu-ne straiele împrăştiate peste tot, ca să punem ceva pe noi, i-am dat Briolanjei, ce era tare speriată, o pelerină cu

care s-a îmbrăcat şi, după ce ne-a trecut spaima, ne-am pornit să rîdem în hohote, văzînd în ce hal sîntem ; şi pe cînd ne aranjam paturile, pe uşă a intrat o doamnă cu două domnişoare şi o fetiţă, care le lumina drumul cu lumînări ; doamna i-a spus Briolanjei : «Doamnă, ce vi s-a întîmplat de sînteţi trează la ora asta ?» Ea a răspuns : «Prietenă, am trecut printr-o asemenea întîmplare, că n-ar fi uşor de povestit». Doamna a rîs cu poftă şi a spus : «Doamnă, acum culcaţi-vă şi dormiţi, pentru că în noaptea asta nu mai aveţi de ce vă teme». Liniştite de aceste vorbe, ne-am aranjat paturile şi am dormit restul nopţii ; a doua zi, am plecat de-acolo şi ne-am dus într-o pădure, unde se aflau pîlcuri mari de pini şi frumoase vîlcele şi ne-am adăpostit în nişte corturi ridicate pe malul unei ape ; acolo am dat peste o casă rotundă cu un acoperiş ciudat înălţat pe doisprezece stîlpi de marmură legaţi între ei cu multă finețe prin pereţi de sticlă, astfel încît cel ce se află înăuntru poate vedea tot ce se întîmplă afară ; uşile, de nepreţuită valoare, erau lucrate în foi de aur şi argint, o adevărată minunăţie, şi lîngă fiecare stîlp, înăuntrul casei, se afla o statuie de aramă înfăţişînd un uriaş, cu un arc mare în mînă şi o săgeată cu vîrful arzînd, atît de încins şi aprins de parcă atunci ar fi fost scos din foc ; şi se spune că nu e suflet să intre acolo să nu fie preschimbat pe dată în cenuşă datorită focului acelor săgeţi, pentru că statuile trag pe loc cu arcurile şi nu greşesc nici o lovitură ; gazdele noastre au adus doi căpriori şi un cerb şi i-au băgat în casă în faţa Briolanjei şi a noastră şi de-ndată au fost străpunşi de săgeţile care s-au întors în arcuri, iar animalele au rămas prefăcute în scrum ; la intrarea în această casă era scris : «Nici un bărbat şi nici o femeie să nu îndrăznească să intre în această casă, dacă nu se iubesc la fel de mult şi cu aceeaşi credinţă ca Grimanesa şi Apolidon, căci el a făcut această vrajă ; cei doi trebuie să intre pentru prima dată împreună, căci de o va face fiecare singur, va pieri de cea mai cumplită moarte ce s-a văzut vreodată ; vraja aceasta ca şi toate celelalte vor dăinui pînă ce vor veni bărbatul şi femeia care, datorită marii lor credinţe în dragoste şi a marii vitejii în luptă a cavalerului, vor pătrunde în încăperea vrăjită şi se vor desfăta acolo împreună ; iar

cînd vor fi terminat să se iubească amîndoi, atunci se vor dezlega toate farmecele din această Insulă Ferecată». Toată ziua aceea am rămas acolo, şi apoi Briolanja a poruncit să fie chemaţi Ysanjo şi Enil şi le-a spus că nu mai vrea să vadă altceva decît bolta iubirii şi încăperea vrăjită, întrebîndu-l, totodată, pe Ysanjo, ce înseamnă povestea aceea cu balaurul şi cu leii şi cea cu cerbul şi cîinii. «Doamnă — a răspuns el —, nu ştim decît că se ivesc în fiecare zi la aceeaşi oră şi se încaieră cum aţi văzut, cît despre cerb şi cîini, să ştiţi că în fiecare noapte vin la ceasul la care i-aţi văzut şi dispar pe fereastră şi cerbul şi cîinii şi se cufundă într-un lac aflat pe-aici, prin apropiere, ce credem că îşi trage apa din mare ; şi altceva nu ştiu ce să vă mai spun decît că nici într-un an nu veţi putea vedea toate minunăţiile ce se află în această Insulă.»

A doua zi dimineaţă, ne-am încălecat caii şi ne-am întors la castel ; Briolanja s-a dus pe dată la bolta iubiţilor credincioşi şi a trecut pe sub ea fără nici o piedică, fiindcă niciodată nu greşise în dragoste ; statuia a susurat din trîmbiţă atît de dulce, încît ne-a vrăjit pe toţi, iar cînd Briolanja a intrat în încăperea unde erau statuia lui Apolidon şi cea a Grimanesei, cîntul a început cu nişte sunete atît de frumoase că era o minunăţie să le auzi ; Briolanja a văzut acele statui atît de frumoase şi pline de viaţă de parcă ar fi fost vii. Rămasă singură, doar ea cu statuile, de îndată a văzut apărînd pe bucata de matostat nişte slove noi ce glăsuiau aşa : «Acesta este numele Briolanjei, fiica lui Tagadan, regele Sobradisei, şi este cea de a treia domniţă ce a intrat aici». După asta, s-a hotărît să iasă de-acolo, înfricoşîndu-se de singurătatea ei şi ştiind că nimeni din suită nu putea intra acolo ; după ce a plecat de-acolo, s-a întors în casa unde trăsese şi, în a cincea zi, a pornit să treacă prin încercarea încăperii vrăjite ; purta straie bogate, minune nu alta, iar în mîndrele-i cosiţe avea prinsă doar o agrafă foarte frumoasă de aur cu pietre nestemate ; toţi care au văzut-o astfel şi-au zis că dacă nu va intra în încăpere, nu se află pe lume altă femeie să ducă la bun sfîrşit această încercare, şi că acum se vor dezlega toate farmecele acelea ; ea a înălţat o rugă lui Dumnezeu şi a intrat în locul vră-

jit, a trecut de stîlpul de aramă, a ajuns la cel de marmură şi a citit slovele săpate pe el şi a mers mai departe, astfel că toţi ziceau că încercarea e ca şi sfîrşită, dar, cînd a ajuns la trei paşi de uşa încăperii, trei mîini au apucat-o de frumoasele-i şi mîndrele-i cosiţe şi au scos-o de-acolo fără milă, cum se întîmplase şi cu altele, şi au azvîrlit-o afară din locul vrăjit, atît de zdrobită că nu mai izbuteam s-o aducem în simţiri".

Oriana, al cărei suflet se întristase şi se pierduse de cele auzite mai înainte, s-a înveselit foarte şi s-a uitat la Mabilia şi la domnişoara din Danemarca, iar ele i-au întors privirea bucuroase foarte ; domnişoara a continuat : „În ziua aceea am rămas acolo, iar, în ziua următoare, Briolanja a plecat spre regatul ei". Şi după ce le-a povestit toate acestea, domnişoara a plecat înapoi la stăpîna sa, ducîndu-i solii din partea reginei Brisena, a Orianei şi a celorlalte doamne şi domnişoare.

Amadis şi tovarăşii săi, care plecaseră de la curtea regelui Lisuarte, cum aţi auzit, au ajuns în Insula Ferecată, unde au fost primiţi cu multă bucurie şi veselie de toţi locuitorii acesteia, căci, după cum cu mare tristeţe îşi pierduseră noul stăpîn, îndoită bucurie au simţit în suflete, redobîndindu-l. Şi cînd acei cavaleri ce veniseră cu el au văzut ce semeţ este castelul şi că nu se poate intra pe insulă decît pe acolo, cînd au văzut cît de mare e insula, cu pămînt îmbelşugat şi plină de desfătări, aşa cum li se spusese, locuită de atîţia oameni, toţi viteji, şi-au spus că, stăpîni aici, se pot război cu toată lumea. Pe dată cavalerii au fost găzduiţi în cea mai mare cetate ce se afla la poalele castelului. Şi să ştiţi că insula aceasta avea nouă leghe în lungime şi şapte în lăţime şi peste tot se aflau aşezări şi case bogate ale cavalerilor pămînteni. Apolidon ridicase în cele mai încîntătoare locuri din insulă patru case pentru el, cele mai ciudate şi mai minunate din cîte s-au văzut vreodată. Una era cea a Balaurului şi a Leilor, alta a Cerbului şi a cîinilor, a treia se numea Palatul Rotitor, căci era o casă care se rotea de trei ori pe zi şi de trei ori pe noapte atît de neaşteptat, că cei ce erau înăuntru gîndeau că se scufundă ; a patra se numea Casa Taurului, pentru că, în fiecare zi, un taur foarte fioros ieşea dintr-o galerie veche şi se repezea asupra oamenilor

ca şi cum ar fi vrut să-i omoare ; toţi fugeau din faţa lui, iar el spărgea cu coarnele-i puternice poarta de fier a unui turn şi intra înăuntru, dar, după puţină vreme, ieşea de-acolo foarte blînd, cu o maimuţă în spate, atît de zbîrcită încît îi atîrnau pieile de-o parte şi de alta, care îl plesnea cu un bici şi îl mîna să intre în galeria de unde ieşise. Multă plăcere şi desfătare încercau cavalerii privind aceste farmece şi multe altele, pe care le făcuse Apolidon de dragul Grimanesei, iubita lui, ca să o veselească, aşa că întotdeauna aveau cum să-şi petreacă timpul şi toţi erau neclintiţi în dragostea lor pentru Amadis şi gata să-l urmeze oriunde ar fi voit.

Şi, în vremea asta, de care v-am vorbit, a sosit în locurile acestea şi pustnicul Andalod, cel ce locuia pe Stînca Săracului pe cînd se afla Amadis acolo, pentru a sfinţi mănăstirea de care aţi auzit ; şi cînd l-a văzut pe Amadis, i-a adus multe mulţumiri lui Dumnezeu pentru că îi redase viaţa unui om atît de bun ; şi îl privea şi îl îmbrăţişa de parcă nu l-ar fi văzut niciodată, iar Amadis îi săruta mîinile, mulţumindu-i prea plecat pentru sănătatea şi viaţa ce le dobîndise mulţumită Domnului şi lui ; şi, pe dată, a fost sfinţită mănăstirea de la poalele stîncii, lîngă schitul Fecioarei Maria unde Amadis, cuprins de deznădejde şi cu sufletul sfîşiat de durere, datorită cărţii trimise de doamna sa, Oriana, şi-a spus rugăciunile şi a dispărut, cum v-am istorisit mai înainte ; la mănăstirea aceasta au rămas un om sfînt, numit Sisian, adus de Andalod, şi treizeci de călugări ; Amadis a poruncit ca acestora să li se facă danii bogate, ca să poată trăi în belşug ; după care, Andalod s-a întors la Stînca Săracului ca mai înainte. Tot pe-atunci a sosit acola Balais de Carsante, cel pe care Amadis îl scăpase din temniţa lui Arcalaus, ce îl părăsise pe regele Lisuarte cînd a aflat că Amadis a plecat de la acesta supărat ; împreună cu el a venit şi Olivas, cel pe care Agrajes şi don Galvanes îl ajutaseră în lupta cu ducele de Bristoya ; cavalerii i-au cerut lui Balais să le spună noutăţi de la curtea regelui Lisuarte, iar el a grăit aşa : „Destule sînt de povestit de-acolo". Şi a continuat : „Aflaţi, domnilor, că regele Lisuarte a trimis poruncă să se adune toţi supuşii săi, căci contele Latine şi cei trimişi să ia în stăpînire Insula Mongaza îi dăduseră

de veste că uriașul cel bătrîn le lasă toate castelele aflate în stăpînirea lui și a feciorilor săi, dar că Gromadaza nu vrea să le dea Lacul care fierbe, cel mai puternic castel din toată insula și încă alte trei fortărețe ; și mai aflați că Gromadaza a spus că niciodată, cîte zile va avea, nu va părăsi locul unde a trăit cu soțul ei, Famongomadan, și cu Basagante, feciorul ei, și că mai curînd moare decît să le dea castelele ; că regele poate să facă ce-o vrea cu fiica sa, Madasima, și cu domnișoarele ei, că nu pune mare preț pe ele și pe viața lor și că ea, oricum, o să-i pricinuiască multe necazuri mereu, ori de cîte ori îi va putea face vreun rău, drept pentru care zic că poate fi dată pildă de cît e de neînduplecat și de tare sufletul unei femei mîniate, cînd vrea să fie mai presus de lucrurile pentru care a fost zămislită ; și cum, din fire, nu poate izbuti, e firesc ca puțina ei cunoaștere puțin să poată izbîndi în ceea ce își propune ; iar de se află vreuna să fie altfel, aceasta se datorează marii mile a atotputernicului, ce poate cîrmui lucrurile după cum îi e voia, fără nici o piedică, siluind și răsturnînd toate cele ale firii". După ce Balais le-a istorisit toate acestea, i-au cerut să le spună ce gîndește regele să facă, iar el le-a răspuns : „Își adună toți oamenii, așa cum v-am spus, și s-a jurat că, dacă într-o lună nu va fi stăpîn pe castelele Gromadazei, îi va reteza capul Madasimei și domnișoarelor ei de onoare și apoi va porni spre Lacul care fierbe și nu va pleca de-acolo pînă nu îl va cuceri, iar de va pune mîna pe bătrîna urieșiță, o va azvîrli leilor săi".

Auzind aceste vești, tare s-au mai mîniat toți ; apoi i-au găzduit pe cavaleri și au rămas multă vreme să vorbească despre toate acestea ; dar don Galvanes, ce nu uitase de făgăduiala făcută Madasimei, cu inima chinuită de mari frămîntări și dureri din pricina iubirii sale, le-a spus : „Domnilor, știți cu toții foarte bine că principala pricină pentru care Amadis și noi l-am părăsit pe rege a fost Madasima și eu, și vă rog mult pe toți să-mi veniți în ajutor ca să-mi pot ține cuvîntul dat Madasimei, și anume, să o apăr prin dreaptă judecată, iar de aceasta nu-mi va fi de folos, să o apăr cu arma în mînă, ceea ce gîndesc foarte serios să fac, cu sprijinul lui Dumnezeu și al vostru". Don Florestan s-a ridicat în picioare și a spus :

„Seniore don Galvanes, sînt aici de faţă oameni mai cu minte şi mai înţelepţi decît mine care să o apere pe Madasima şi, de va putea fi apărată prin dreaptă judecată, ar fi mai bine, dar de va trebui să luptăm, eu sînt gata să lupt, în numele Domnului, pentru apărarea ei şi pentru a întări făgăduiala voastră". „Bunule prieten — a spus don Galvanes —, vă mulţumesc din toată inima, pentru că înţeleg că îmi sînteţi prieten credinicos, dar de va fi nevoie să o salvez cu ajutorul armelor, eu trebuie să port lupta, pentru că eu mi-am dat cuvîntul şi trebuie să mi-l ţin". „Bunilor domni — a spus don Brian de Monjaste —, amîndoi aţi vorbit foarte bine, dar toţi sîntem părtaşi la această întîmplare, pentru că cele ce s-au petrecut între Amadis şi rege ne-au făcut să înţelegem ce preţ se pune pe noi şi ceea ce i s-a întîmplat lui şi vouă, don Galvanes, ar fi putut să ni se întîmple fiecăruia dintre cei ce ne aflam acolo ; şi dacă nu vom stărui asupra acestui fapt, toţi vom fi acoperiţi de o mare ruşine, chiar dacă pricina este a lui Amadis ; şi, de vreme ce am plecat cu toţii şi ne aflăm aici împreună, este pricina fiecăruia dintre noi şi a noastră a tuturor, aşa că aici nu e nimic de împărţit ; şi, lăsînd deoparte treburile noastre, Madasima este una dintre domniţele de neam din lume şi e pe cale să-şi piardă viaţa împreună cu domnişoarele ei de onoare ; şi cum regula cea mai de seamă a ordinului cavaleresc este să venim în apărarea semenelor noastre, să ştiţi că eu mă voi strădui să le apăr prin judecată dreaptă, iar de nu se va putea, o voi face cu armele, atît cît mă vor ţine puterile". Don Cuadragante a spus : „Aveţi dreptate, don Brian ; aţi vorbit ca un bărbat de stirpe aleasă şi socot şi eu că va fi foarte bine să faceţi aşa, pentru că această afacere ne priveşte pe toţi şi trebuie să o ducem astfel la capăt, încît să fim socotiţi oameni de cuvînt, şi fără să mai zăbovim, fiindcă adesea se întîmplă ca, din pricina amînării, gîndul bun să se irosească, căci nu mai poate fi dus la îndeplinire astfel încît să fie de folos la vremea potrivită ; şi amintiţi-vă, domnilor, că acele domnişoare sînt nefericite, lipsite de apărare şi nu se află acolo ca ostatice din vrerea lor, ci ca urmare a supunerii datorate de Madasima mamei sale, aşa că, dacă regele are ceva împotriva lor pe pămînt, în împărăţia Domnului nu poate avea

nimic, căci mai mult silite decît din voia lor au fost condamnate".

Amadis a spus : „Mult mă bucur, domnilor, auzind ceea ce spuneţi, pentru că lucrurile gîndite cu dragoste şi bună înţelegere nu pot avea decît un sfîrşit bun ; şi dacă inimile voastre vor fi la fel de tari şi curajoase şi în viitor ca acum, socot că vom izbuti nu numai să le salvăm pe acele domnişoare, dar şi să făptuim alte lucruri atît de măreţe, încît nimeni în lume să nu ne poată sta alături ; şi de vreme ce toţi vreţi să le ajutaţi pe acele domnişoare, dacă îmi îngăduiţi, vă voi spune cum chibzuiesc eu că trebuie făcute lucrurile".

Toţi l-au rugat să vorbească. „Domnişoarele sînt douăsprezece, şi eu socot că ar fi bine să fie apărate de doisprezece cavaleri dintre domniile voastre, în judecată ori cu arma în mînă, fiecare de un cavaler ; şi de va fi cu putinţă, să rămîneţi toţi împreună, iar de nu, vă veţi despărţi după cum va fi nevoie ; sînt sigur că toţi cîţi vă aflaţi aici, cunoscîndu-vă marele curaj, veţi socoti această înfruntare o joacă şi o plăcere, dar nu se poate să plecaţi mai mult de doisprezece ; pe aceştia îi voi numi eu, acum, iar ceilalţi vor rămîne cu mine aici, căci ni se pot întîmpla şi alte lucruri mai primejdioase". Apoi, a continuat : „Voi, senior don Galvanes, veţi fi primul, pentu că pricina este a voastră în primul rînd ; apoi, Agrajes, nepotul vostru, şi fratele meu, don Florestan, verii mei, Palomir şi Dragonis, don Brian de Monjaste, Nicoran de la Turnul Alb, Orlandin, fiul contelui de Irlanda, Gavarte de la Valea Temătoare, Ymosil, fratele ducelui de Burgundia, Madancil de la Puntea de Argint şi Ledaderin de Farjaque ; aceşti doisprezece cavaleri socotesc că e bine să plece, fiindcă printre ei se numără feciori de regi şi de regine, de duci şi de conţi de stirpe atît de aleasă, încît nu vor găsi pe nimeni acolo să le fie pe potrivă". Tuturor le-a plăcut mult cum a vorbit Amadis, iar cei numiţi de el au pornit de-ndată spre casele lor ca să-şi pregătească cele trebuincioase plecării ce avea să fie a doua zi chiar, la primele ceasuri ; în noaptea aceea s-au odihnit toţi în casa lui Agrajes, iar la miezul nopţii, cu armurile pe ei, au pornit la drum spre Tasilana, cetatea unde se afla regele Lisuarte.

CAPITOLUL LXIV

Cum era Oriana tare mîhnită de plecarea lui Amadis şi a celorlalţi cavaleri, pe lîngă faptul că rămăsese grea, şi cum doisprezece dintre cavalrii ce se aflau cu Amadis pe Insula Ferecată au sosit să le apere pe Madasima şi pe celelalte domnişoare ce o însoţeau, condamnate la moarte fără pricină temeinică

V-am povestit cum a petrecut Amadis cu doamna sa Oriana la castelul Miraflores vreme de opt zile, după cît se pare, în urma cărora Oriana a rămas grea, fără să-şi dea seama nici o clipă, pentru că nu era deloc pricepută la treburile femeieşti, pînă ce nu s-a ivit o mare schimbare în sănătatea ei şi nu s-a simţit fără putere ; şi, atunci, pricepînd despre ce-i vorba, le-a luat deoparte pe Mabilia şi pe domnişoara din Danemarca şi le-a spus plîngînd : „Ah, prietenele mele bune ! Ce se va întîmpla cu mine, că, din cîte văd, moartea mă paşte, aşa cum m-am temut întotdeauna !“ Ele, socotind să spune aceasta din pricina faptului că îşi pierduse iubitul şi că rămăsese singură, au mîngîiat-o mai abitir decît o făcuseră altădată, dar ea le-a spus : „Altă nenorocire m-a lovit pe lîngă asta, care ne pune la o şi mai grea încercare şi într-o primejdie şi mai mare, căci fără nici o îndoială am rămas grea“. Apoi, le-a spus după ce semne să se ia ca să o creadă şi astfel şi-au dat seama şi ele că bănuiala ei e adevărată, ceea ce le-a înspăimîntat foarte, deşi n-au lăsat să se vadă ; Mabilia i-a spus : „Doamnă, nu vă speriaţi, că se va găsi leacul pentru toate şi întotdeauna mi-am zis că acesta va fi cîştigul de pe urmă acelor jocuri“. Oriana, deşi era tare îngrijorată, nu s-a putut abţine să nu rîdă şi a spus : „Prietene, trebuie să ne sfătuim încă de pe acum ce vom face şi bine ar fi ca de îndată să mă prefac mai bolnavă

şi fără vlagă şi să mă feresc cît mai mult cu putinţă de tovărăşia doamnelor mele, în afară de voi ; şi astfel, cînd o veni ceasul, să sfîrşim totul cu cît mai puţine bănuieli". „Aşa vom face — au răspuns ele —, şi Dumnezeu va îndrepta lucrurile, dar trebuie să ştim de pe acum ce vom face cu pruncul cînd s-o naşte." „O să vă spun eu — a zis Oriana —, dacă domnişoara din Danemarca va binevoi să fie tămăduitoarea suferinţelor şi durerilor mele şi să-şi păteze cinstea, pentru ca cinstea mea neştirbită să-mi salveze viaţa." „Stăpînă — a răspuns ea —, eu nu am altă viaţă şi altă cinste decît cele aflate la porunca voastră, aşa că porunciţi-mi şi vă voi da ascultare cît timp sînt în viaţă". „Buna mea prietenă — a spus ea —, aceasta era şi speranţa mea şi cinstea pe care v-o puneţi, acum, în joc pentru mine, dacă voi trăi, o veţi redobîndi cu prisosinţă". Domnişoara a îngenuncheat şi i-a sărutat mîinile. Oriana i-a spus : „Buna mea prietenă, iată cum veţi face : mergeţi s-o vedeţi din cînd în cînd pe Adalasta, stareţa mănăstirii mele de la Miraflores, ca şi cum aţi trece pe-acolo cu alte treburi, iar cînd va veni sorocul să nasc, o să vă duceţi iarăşi la ea să-i spuneţi că sînteţi însărcinată şi s-o rugaţi să păstreze taina şi să aibă grijă de copilul pe care i-l veţi lăsa la uşa bisericii şi să poruncească să fie crescut ca un prunc primit în dar de la Domnul ; şi sînt sigură că aşa va face, pentru că vă iubeşte mult ; şi, în felul acesta, povestea mea nu se va afla, iar domnia voastră nu riscaţi prea mult, pentru că taina o va şti doar această cinstită femeie, care o va păstra". „Aşa voi face — a răspuns domnişoara —, şi aţi luat o hotărîre foarte bună".

O să vă povestesc la vremea potrivită ce s-a mai întîmplat cu Oriana, căci acum vreau să ştiţi ce a făcut regele Lisuarte cînd a aflat că urieşiţa Gromadaza nu vrea să-i dea Lacul care fierbe şi celelalte castele de care v-am vorbit. La sfatul lui Gandandel şi Brocadan, a poruncit să fie chemate Madasima şi domnişoarele ei şi, cînd acestea i s-au înfăţişat, le-a spus : „Madasima, ştiţi că aţi rămas ostaticele mele cu învoiala să vi se reteze capul vouă şi domnişoarelor de onoare venite cu voi, dacă mama voastră nu îmi predă Insula Mongaza cu Lacul care fierbe şi celelalte fortăreţe. Acum am aflat de la oamenii mei de-a-

colo că nu şi-a ţinut cuvîntul aşa cum a făgăduit şi vreau ca moartea voastră şi a acestor domnişoare să fie pildă şi pedeapsă pentru ca cei ce vor mai face învoieli cu mine să nu mai îndrăznească să mă mintă". Auzind aceste vorbe, marea frumuseţe şi bujorii Madasimei au pălit, şi ea, îngenunchind în faţa regelui, a spus : „Seniore, teama de moarte face ca inima să-mi fie mai slabă decît este, în mod firesc, inima unei tinere domnişoare, aşa că mă simt întru totul pierdută şi nu ştiu ce să vă răspund, dar dacă la această curte se află vreun cavaler care să vrea să-mi apere drepturile şi să vorbească în numele meu, ştiind că am fost trimisă ostatică împotriva voinţei mele, va face ceea ce trebuie să facă potrivit rînduielilor ordinului cavaleresc ce îi cer să le apere pe cele aflate în asemenea situaţii ; şi dacă acela nu veţi fi voi, seniore, care nu aţi greşit niciodată faţă de o doamnă ori domnişoară, porunciţi să mi se dea ascultare cu dreptate şi să nu triumfe mînia şi ura asupra dreptăţii de care trebuie să ţineţi seama, ca rege". Gandandel, care îi dorea foarte mult moartea, gîndind că, în felul acesta, va aprinde şi mai mult duşmănia dintre regele Lisuarte şi Amadis, a spus : „Stăpîne, cu nici un chip nu trebuie să li se dea ascultare acestor domnişoare, fiindcă au fost condamnate la moarte fără nici o condiţie şi pot rămîne în viaţă doar în schimbul acelui ţinut ; aşa că trebuie făcută dreptate pe dată, fără să mai zăbovim". Don Grumedan, preceptorul reginei, care era un cavaler foarte cinstit şi mare cunoscător al treburilor privind rînduielile cavalerilor, căci le învăţase din proprie experienţă, cu spada în mînă, şi citise despre asemenea lucruri cu mintea lui ascuţită, a spus : „Dacă Domnul va binevoi, regele nu va face aşa ceva şi nici nu va da dovadă de atîta cruzime şi lipsă de judecată, fiindcă această domnişoară a ajuns în această situaţie mai mult silită de supunerea datorată mamei sale decît din propria-i voinţă şi aşa cum, în taină, va fi răsplătită de Dumnezeu pentru umilinţa ei, tot astfel, în faţa tuturor, trebuie să o facă regele, ca slujitor al Domnului, ce îi urmează învăţăturile ; şi asta cu atît mai mult, cu cît am aflat că peste trei zile vor sosi aici cîţiva cavaleri din Insula Ferecată, care vin să le apere, iar domnia voastră, Gandandel, ori fiii voştri, de vreţi să susţineţi în faţa lor cele spuse

acum, veţi afla printre ei pe careva să vă răspundă". Gandandel i-a spus : „Don Grumedan, n-am meritat niciodată să mă duşmăniţi ; şi chiar dacă i-aţi jignit în felul acesta pe feciorii mei, ştiţi prea bine că sînt în stare să apere cele spuse de mine ca nişte adevăraţi cavaleri". „Vom vedea în curînd — a spus don Grumedan —, iar pe domnia voastră nici nu vă iubesc, nici nu vă urăsc decît după felul cum îl povăţuiţi pe rege".

Regele, cu toate că greşise faţă de Amadis împotriva oricărei dreptăţi şi îşi pusese în minte să îi pricinuiască supărări ori de cîte ori avea să poată, nu şi-a lăsat vechea virtute învinsă de această nouă patimă şi, plăcîndu-i toate cîte spusese don Grumedan, l-a întrebat cine sînt cavalerii care vin să le apere pe domnişoare, şi acesta i-a înşirat pe toţi pe numele lor. „Sînt, aşadar — a spus regele —, destui cavaleri viteji şi pricepuţi". Cînd Gandandel le-a auzit numele, tare s-a mai înspăimîntat şi s-a căit pentru cele spuse despre fiii săi, căci îşi dădea prea bine seama că vitejia lor nu se compara nici pe departe cu cea a lui don Florestan, Agrajes, Brian de Monjaste şi Gavarte de la Valea Temătoare ; şi, în vreme ce regele a poruncit ca Madasima şi domnişoarele să se întoarcă în închisoare, el s-a dus la Brocadan, cumnatul lui, cu sufletul foarte frămîntat, pentru că lucrurile mergeau pe dos decît gîndise el la început, primindu-şi acum răsplata ce se cuvine pentru răutăţile sale.

Şi acum s-a petrecut ce scrie în Evanghelie, şi anume că nu există lucru tăinuit să nu se afle. Gandandel a plecat cu Brocadan acasă la el, ca să se sfătuiască, în loc ferit, despre sosirea cavalerilor din Insula Ferecată şi cum să-l facă pe rege s-o omoare pe Madasima şi pe domnişoarele ei înainte de venirea lor. Şi Brocadan l-a învinuit foarte pe Gandandel pentru faptul că îl învrăjbise pe Amadis cu regele, fără nici o vină, şi pentru toate celelalte ce urmaseră acestei proaste afaceri, arătîndu-se amîndoi foarte îngrijoraţi de hotărîrile greşite pe care le luaseră şi temîndu-se că, în curînd, se va abate asupra lor mînia lui Dumnezeu şi a regelui şi îşi vor pierde cinstea şi feciorii pentru care făcuseră toate acestea.

Întîmplarea face că o nepoată a acestui Brocadan, fiind îndrăgostită de un tînăr cavaler, pe numele lui Sarquiles,

nepotul lui Angriote de Estravaus, îl ascunsese pe acesta într-o cămăruță lîngă încăperea unde cei doi se retrăseseră ca să stea singuri la sfat, și Sarquiles a auzit tot ce vorbiseră și le-a aflat toate tainele lor nemernice, minunîndu-se foarte ; și, de cum au plecat cei doi și s-a lăsat noaptea, a ieșit de-acolo și, luîndu-și armura și toate armele din casa unde le lăsase în cetate, a încălecat și, dimineața, prefăcîndu-se că vine din altă parte, s-a dus la palatul regelui și, înfățișîndu-i-se acestuia, i-a spus „Domnule, eu vă sînt supus, am fost crescut în casa voastră și aș vrea să vă feresc de orice rău și înșelăciune, ca să nu săvîrșiți nici o greșeală urmînd voința altora ; căci, iată, n-au trecut trei zile de cînd, aflîndu-mă într-un anume loc, am auzit pe niște cavaleri că vor să vă povățuiască de rău, împotriva cinstei și faimei voastre, așa că să nu dați crezare celor ce vă vor spune Gandandel și Brocadan despre Madasima și domnișoarele ei, pentru că la curtea voastră sînt oameni mai puțin vicleni care să vă sfătuiască de bine ; pricina pentru care v-am spus toate astea o veți afla domnia voastră și toți cîți sînt la curte mai înainte de a trece douăsprezece zile ; și dacă veți lua seama la ceea ce vă vor spune cei despre care v-am vorbit, veți înțelege, pe dată, că știu și eu cîte ceva din toate astea ; și-acum, domnule, rămîneți cu Dumnezeu, că eu mă duc să mă întîlnesc cu unchiul meu, Angriote". „Mergeți cu Domnul", a răspuns regele, rămînînd cu gîndul la ceea ce îi spusese acesta. Sarquiles și-a încălecat calul și, apucînd pe-o scurtătură știută de el, a pornit cît mai iute cu putință spre Insula Ferecată, astfel că, din pricina ostenelii drumului, calul își pierduse toată puterea și nu îl mai putea duce, cînd a dat peste Amadis, Angriote și don Bruneo de Bonamar, ce mergeau călare pe malul mării și supravegheau pregătirea corăbiilor cu care Amadis voia să treacă în Gaula ca să-și vadă tatăl și mama ; aceștia l-au primit foarte bine, iar Angriote i-a spus : „Nepoate, ce lucru așa de însemnat te-a făcut să scoți sufletul din bietul cal ?" „Un lucru foarte însemnat — a răspuns el — și am venit să vă văd și să vi-l aduc la cunoștință". Și le-a istorisit cum îl ascunsese domnișoara aceea, Gadanza pe numele ei, în casa lui Brocadan și tot ce îi auzise vorbind pe acesta cu Gandandel despre mîrșăvia pe care o săvîrșiseră față

de rege, ca să-i facă rău lui Amadîs. Angriote i-a spus atunci lui Amadis „Domnule, mai credeți și acum că bănuiala mea era departe de adevăr, deși nu m-ați lăsat să merg pînă la capăt ? Acum, însă, cu voia lui Dumnezeu, nici voi, nici altcineva nu mă va împiedica să dau la iveală toată nemernicia acestor ticăloși care l-au trădat pe rege și pe voi în chip josnic". Amadis i-a spus : „Acum, bunul meu prieten, o puteți face cu mai multă temeinicie și dreptate decît atunci, și Dumnezeu vă va ajuta". „Atunci — a spus Angriote —, mîine în zorii zilei voi pleca de-aici împreună cu Sarquiles, cu cai odihniți, și, curînd, veți afla ce răsplată vor primi acei nemernici pentru ticăloșia lor". Și-au pornit pe dată spre casa lui Amadis, căci Angriote stătea tot timpul cu el, ca să pregătească toate cele trebuincioase pentru drum, iar a doua zi au pornit călare spre locul unde știau că se află regele Lisuarte, ce era cu gîndul numai la vorbele spuse de Sarquiles și aștepta să vadă ce o să mai urmeze.

Și, într-o zi, i s-au înfățișat Gandandel și Brocadan și i-au spus : „Stăpîne, tare ne doare că nu aveți grijă de treburile domniei voastre". „Se prea poate — a răspuns regele —, dar de ce îmi spuneți asta ?" „Din pricina acelor cavaleri ce sosesc din Insula Ferecată, care vă sînt dușmani și vor să vină la curte fără nici o teamă, să le salveze pe acele domnișoare datorită cărora veți dobîndi alte pămînturi ; așa că, dacă vreți să ne ascultați sfatul, tăiați-le capetele mai înainte de sosirea lor, iar cavalerilor trimiteți-le poruncă să nu intre în regatul vostru și astfel veți fi temut de toți, fiindcă nici Amadis, nici ei nu vor îndrăzni să vă mînie, căci, după cum stau lucrurile acum, dacă nu se potolesc de frică, n-o vor face din virtute ; așa că, seniore, dați poruncă pe dată să se facă așa, fără să mai chibzuiți și să zăboviți, căci lucrurile de felul acestuia înspăimîntă mai tare cînd sînt făcute în grabă".

Regele, care își amintea de vorbele lui Sarquiles, și-a dat seama de îndată că acesta spusese adevărul, văzîndu-i cît se trudesc să fie omorîte ostaticile, dar n-a vrut să-și iasă din fire, așa că le-a spus : „Voi îmi spuneți să fac două lucruri foarte însemnate împotriva oricărei dreptăți:

primul, să le ucid pe acele domnişoare fără nici o judecată ; dar cum voi da eu socoteală în faţa acelui Domn al cărui slujitor sînt, dacă aş face asta ? Pentru că m-a aşezat în locul lui ca să fac totul cu dreptate, asemeni lui şi în numele lui ; iar dacă, prin nedreptăţi şi jigniri aş băga spaima în oameni aşa cum spuneţi voi, pe bună dreptate toate acestea s-ar întoarce împotriva mea, fiindcă regii care mai curînd dintr-un hatîr decît cu dreptate săvîrşesc asemenea cruzimi, se încred mai mult în mintea lor decît în înţelepciunea lui Dumnezeu, ceea ce este cea mai mare greşeală pe care o pot face. Aşa că cel mai bun şi mai sigur lucru pentru orice principe ce vrea să trăiască liniştit pe lumea asta şi pe cealaltă, este să facă totul cu încuviinţarea şi la sfatul oamenilor cu intenţii bune şi să cugete că, şi de va da peste unele greutăţi la început, cum are drept călăuză un judecător drept, sfîrşitul nu poate fi decît bun. Celălalt lucru pe care mi-l cereţi este să le trimit vorbă cavalerilor să nu vină la curtea mea şi foarte necinstit ar fi din parte-mi să împiedic pe cineva să-mi ceară să fac dreptate, cu atît mai mult cu cît, dacă duşmanii mei sînt mulţi, cu atît mai mare e cinstea pentru mine să fac ceea ce mă roagă şi să-i văd nevoiţi să vină la judecata mea ; aşa că nu voi face nimic din cele ce m-aţi sfătuit şi nu socotesc bun sfatul vostru, şi cu atît mai puţin ceea ce m-aţi îndemnat să fac împotriva lui Amadis, faptă pentru care merit să fiu aspru pedepsit, pentru că niciodată n-am avut decît de cîştigat din partea lui şi a neamului său ; şi de ar fi avut ceva împotriva mea, ar mai fi aflat ori ar mai fi bănuit şi alţii, dar se pare că nu există nici o dovadă în afara mărturiei voastre ; şi m-aţi sfătuit foarte rău, pricinuind neajunsuri unor oameni ce nu o meritau. Eu, care am greşit, îmi primesc pedeapsa, şi aşa cred că se va întîmpla, în cele din urmă, şi cu voi, dacă mi-aţi ascuns adevărul" ; şi, ridicîndu-se, i-a părăsit, ducîndu-se să-i întîlnească pe cavalerii săi. Gandandel a rămas foarte înspăimîntat de purtarea regelui şi pentru că nu ştia cu nici un chip cum să-şi întărească spusele ; Brocadan i-a zis „Gandandel, nu mai avem cum să dăm înapoi, căci aşa cum stau lucrurile, nu ne-ar fi de mare folos ; mai degrabă trebuie să susţinem în continuare tot ce i-am spus

regelui". „Nu știu cum vom putea face asta — a răspuns Gandandel —, că nu vom găsi pe nimeni să nu afirme contrariul". Și, uite-așa se frămîntau în sinea lor, pentru ca răul săvîrșit să fie încă mai mare, așa cum e în firea ticăloșilor.

A doua zi, după ce a ascultat slujba, regele a ieșit din cetate călare, însoțit de o suită numeroasă. Nu după multă vreme s-au ivit și cavalerii din Insula Ferecată, ce veneau pentru judecata Madasimei și a domnișoarelor sale ; regele, de cum i-a văzut venind, a pornit în întîmpinarea lor, pentru că așa se cuvenea datorită marii lor faime și fiindcă îi plăcea să-i cinstească pe toți cavalerii ; ei i s-au închinat cu smerenie și slujitorii au pornit să ridice corturi unde să se adăpostească ; regele a mai rămas o vreme cu ei, iar cînd s-a hotărît să plece, don Galvanes i-a spus: „Maiestate, cu încredere în virtutea și în purtarea voastră bună și dreaptă, am venit să vă cerem ca, în marea voastră bunăvoință, să încuviințați să fie ascultate Madasima și domnișoarele ei și să fie supuse judecății ; iar noi sîntem gata să le apărăm cu spusa noastră ; și de nu vom izbîndi astfel, seniore, nu vă fie cu supărare, dar le vom apăra cauza cu arma în mînă, căci nu există pricină pentru care să fie ucise". Regele a răspuns : „Din clipa aceasta, puteți merge să vă odihniți în cortul vostru, căci eu voi face tot ceea ce se cuvine în numele dreptății". Don Brian de Monjaste a spus, la rîndul lui : „Asta așteptăm de la domnia voastră, seniore, să faceți ceea ce e potrivit persoanei voastre regești și conștiinței voastre, iar dacă lucrurile nu se vor petrece întru totul așa, va fi, de bună seamă, din vina vreunor sfetnici răi ce nu vă apără cinstea și faima, ceea ce, dacă nu vă e cu supărare, domnule, o voi dovedi oricui susține contrariul". „Don Brian — a spus regele —, dacă i-ați fi dat ascultare tatălui vostru, sînt convins că nu m-ați fi părăsit pentru altcineva și nici n-ați veni, acum, să vă sfădiți cu mine". „Domnule — a răspuns Brian —, sfada mea cu voi este doar din pricină că vreau să faceți lucrurile cu dreptate, să nu dați nici un prilej de a nu fi slujit la fel de bine cum am făcut-o eu și să nu vă fie știrbită slava ; cît despre faptul că nu v-aș fi părăsit dacă i-aș fi dat ascultare tatălui meu, eu nu v-am părăsit, pentru că niciodată nu am fost vasalul vos-

tru, deşi fac parte din neamul vostru ; şi am venit la această curte pentru a-l căuta pe vărul meu, Amadis, iar cînd n-aţi mai voit să rămînă lîngă voi, am plecat cu el, fără să-mi încalc în nici un chip datoria".

Aşa a grăit Brian de Monjaste, cum aţi auzit. Regele s-a întors în cetate, iar cavalerii au rămas în corturile lor, unde au fost vizitaţi de mulţi prieteni de-ai lor. Despre Oriana, aflaţi că nu s-a dezlipit o clipă de la fereastră, privindu-i pe cei ce îl iubeau atît de mult pe prietenul ei şi rugîndu-se lui Dumnezeu să iasă victorioşi în acea înfruntare.

În noaptea aceea, Gandandel şi Brocadan au fost foarte neliniştiţi în sufletele lor, pentru că nu găseau temeiuri potrivite ca să ducă mai departe ceea ce începuseră, dar socoteau că primejdia e mai mare dacă renunţă, aşa că au hotărît să meargă pe drumul pe care porniseră. A doua zi dimineaţa, cei doisprezece cavaleri s-au dus împreună cu regele să asculte liturghia şi, o dată sfîrşită aceasta, regele s-a îndreptat, însoţit de sfetnicii săi şi alţi numeroşi nobili, spre o sală, unde a poruncit să fie chemaţi Gandandel şi Brocadan, cărora le-a spus : „Temeiurile pe care mi le-aţi înfăţişat mie cu privire la Madasima şi domnişoarele ei trebuie să le arătaţi aici, în faţa tuturor, şi să îi faceţi să înţeleagă pe nobilii noştri că ostaticelor nu trebuie să li se dea ascultare" ; şi le-a poruncit să treacă într-un loc de unde să poată fi auziţi. Ymosil de Burgundia şi Ledaderin de Fajarque au venit în faţa regelui şi i-au spus : „Noi şi aceşti cavaleri care am venit aici vă rugăm să aveţi bunăvoinţa de a porunci să fie ascultate Madasima şi domnişoarele ei de onoare, fiindcă socotim că aşa este drept". Gandandel a spus : „Mulţi vorbesc despre dreptate şi puţini ştiu ce înseamnă. Voi spuneţi că e drept să fie ascultate aceste domnişoare, ceea ce nu este drept, pentru că ele au primit să moară fără nici o condiţie şi au rămas ostaticele regelui, urmînd ca, dacă Ardan Canileul va fi învins şi ucis, să i se dea regelui de bunăvoie Insula Mongaza în întregime, iar de nu, să fie ucise împreună cu ceilalţi ostatici, cavaleri, după moartea lui Ardan Canileul ; ceilalţi i-au dat regelui castelele pe care le stăpîneau, dar cum Gromadaza nu vrea să-i dea posesiunile ei, nu există şi nu poate exista

motiv să scape de moarte". Ymosil a răspuns : „Gandandel, ar fi trebuit să vă feriți să vorbiți astfel în fața unui rege atît de drept și a unor asemenea cavaleri, căci spusele voastre atît de potrivnice dreptății sînt pornite mai mult din rea-voință decît dintr-o pricină întemeiată, și este limpede pentru toți cei ce știu unele lucruri că, la orice învoială în care un bărbat ori o femeie sînt chezași, trebuie să fie ascultați, dacă nu e vorba de trădare, și judecați dacă li se ia viața ori nu, după vina fiecăruia ; așa se face în țările unde există dreptate, căci altminteri n-ar fi decît cruzime, și noi asta îi cerem regelui, să chibzuiască asupra acestei pricini cu nobilii aflați de față și să hotărască cum este drept".

Gandandel a spus că dreptatea e limpede și nu mai e nimic de adăugat, și că, acum, cînd părțile au fost ascultate, regele poate să judece pricina ; și lucrurile s-au oprit aici ; regele a rămas acolo cu cîțiva cavaleri, iar ceilalți toți au plecat. Regele ar fi vrut foarte mult ca Argamon, unchiul său, un conte foarte cinstit și cu multă judecată, să-și spună părerea, dar acesta l-a lăsat pe rege să hotărască singur, zicînd că nimeni nu cunoaște legile mai bine ca el, și la fel au făcut și toți ceilalți. Văzînd aceasta, regele a spus : „Dacă mă lăsați pe mine să hotărăsc, eu socotesc că Ymosil de Burgundia are dreptate și că trebuie să le ascultăm pe aceste domnișoare". „Într-adevăr, domnule — au spus contele și toți ceilalți —, ați luat o hotărîre dreaptă și așa trebuie să facem." După aceasta, i-au chemat pe cavaleri și le-au spus ce hotărîseră, iar Ymosil și Ledaderin au sărutat mîinile regelui în semn de mulțumire și au spus : „Seniore, dacă binevoiți, porunciți, dară, să vină Madasima și domnișoarele ei și le vom salva prin dreaptă judecată, ori prin luptă, de va fi nevoie". „Socotesc că e bine așa — a spus regele ; să vină domnișoarele și să vedem dacă vă îngăduie să le apărați". Și au trimis de îndată după ele, iar ele i s-au înfățișat regelui atît de înfricoșate și atît de chipeșe, că nu era om să nu simtă o mare milă pentru ele. Cei doisprezece cavaleri din Insula Ferecată le-au luat de mînă pe domnișoare, iar Agrajes și Florestan au luat-o de braț pe Madasima. Ymosil și Ledaderin au spus : „Doamnă Madasima,

aceşti cavaleri au venit să vă salveze de la moarte pe voi şi pe domnişoarele voastre, şi regele ar dori să ştie dacă ne încredinţaţi cauza voastră". Ea a răspuns : „Domnule, dacă nişte domnişoare captive şi fără noroc îşi pot încredinţa cauza cuiva, v-o încredinţăm şi ne lăsăm în mîna Domnului şi a voastră". „Atunci, să vină cine doreşte şi să spună ce are de spus împotriva voastră — a zis Ymosil — şi de va fi un singur om, eu vă voi apăra cu vorba ori cu armele, iar de vor fi mai mulţi, să vină chiar şi doisprezece, căci vor avea cu cine să se înfrunte". Regele s-a uitat la Gandandel şi la Brocadan şi a văzut că îşi lăsaseră ochii în pămînt şi, pieriţi foarte, nu scoteau o vorbă. Atunci le-a spus cavalerilor din Insula Ferecată : „Întorceţi-vă domniile voastre la corturi, unde aţi poposit, pînă mîine şi, între timp, se vor hotărî cei ce vor să vă înfrunte".

După aceasta, cavalerii au însoţit-o pe Madasima pînă la temniţă şi apoi au plecat spre corturi ; regele i-a luat deoparte pe Gandandel şi Brocadan şi le-a zis „De mai multe ori mi-aţi spus şi m-aţi sfătuit că e drept să le ucid pe aceste domnişoare şi că vă veţi apăra spusa în judecată dreaptă, iar de va fi nevoie, că o vor face fiii voştri cu arma în mînă. Acum a venit vremea s-o faceţi, pentru că eu, fiindcă mi se pare frumos şi drept ceea ce a spus Ymosil, nu voi porunci nimănui de la curte să se lupte cu aceşti cavaleri, aşa că, vedeţi cum vă descurcaţi, căci altminteri, domnişoarele vor fi eliberate, iar eu voi socoti că nu m-aţi povăţuit de bine". Ei au răspuns că a doua zi se vor înfăţişa la judecată, şi au plecat foarte abătuţi la casele lor. Şi au hotărît să continue ceea ce începuseră, prin judecată, fără să-şi pună feciorii să lupte, pentru că dreptatea nu era de partea lor şi aceştia nu erau atît de viteji ca acei cavaleri ; dar chiar în noaptea aceea, regelui i s-a adus vestea că Gromadaza, urieşiţa, murise şi lăsase cu limbă de moarte să i se dea regelui castelele, pentru a fi eliberată fiica sa şi domnişoarele ei, şi că toate castelele erau deja în puterea contelui Latine, ceea ce mult l-a mai bucurat ; a doua zi, după liturghie, regele s-a aşezat în încăperea unde urma să aibă loc judecata şi, cînd s-au

înfățișat cei doisprezece cavaleri, le-a spus : „De azi înainte nu-mi mai vorbiți despre acele domnișoare, pentru că domniile voastre nu mai aveți nici o datorie față de ele, iar Madasima și domnișoarele ei de onoare au scăpat de moarte și de temniță, fiindcă am dobîndit castelele pentru care le țineam ostatice".

Aceasta i-a bucurat nespus pe Gandandel și Brocadan, care nu se mai așteptau decît să fie acoperiți de rușine ; apoi, regele a poruncit să vină Madasima și domnișoarele ei și le-a spus : „Sînteți libere și socotesc că nu mai aveți nici o datorie față de mine ; acum faceți ce vă poftește inima, fiindcă eu am dobîndit castelele pentru care vă țineam ostatice". Dar n-a vrut să le spună că mama Madasimei murise. Madasima a vrut să-i sărute mîinile, dar regele nu a lăsat-o, căci niciodată nu lăsa vreo doamnă ori domnișoară să i le sărute, altfel decît atunci cînd le răsplătea în vreun fel ; Madasima i-a spus „Seniore, dacă îmi lăsați mie puterea de a hotărî, vreau să fiu a lui don Galvanes, ce s-a ostenit pentru mine atît de mult împreună cu prietenii săi". Agrajes a luat-o de mînă și a spus : „Buna mea doamnă, ați făcut ceea ce trebuia și, cu toate că acum v-ați pierdut pămînturile, știți că există un alt ținut dat de Dumnezeu în locul acelora, unde veți fi la fel de slăvită". Ymosil i-a spus regelui : „Domnule, dacă Madasimei e să i se facă dreptate, nu trebuie să fie dezmoștenită, fiindcă știut este că fiii ce se află în puterea părinților trebuie să le îndeplinească poruncile chiar împotriva vrerii lor, dar din pricina asta nu pot fi dezmoșteniți, pentru că mai mult supunerea decît propria voință îi obligă să facă ce vor părinții lor ; și cum domnia voastră, domnule, sînteți pus să faceți fiecăruia dreptate, sînteți dator să i faceți chiar împotriva voastră, pentru a da o pildă celorlalți". Regele i-a răspuns lui Ymosil : „Domnișoarele sînt libere, așa că să nu mai vorbim despre altele, pentru că ținutul acela mi-a pricinuit multe necazuri și acum, cînd e în stăpînirea mea, trebuie să îl apăr și nu i-l pot lua fiicei mele, Leonoreta". Don Galvanes a vorbit la rîndul lui și a spus : „Seniore, dreptul Madasimei la acel ținut, care a fost al strămoșilor ei, mă privește și pe mine, și vă rog să vă amintiți de serviciile pe care vi le-am adus

şi să nu mă nedreptăţiţi, pentru că eu vreau să vă fiu vasal împreună cu ea şi să mă bucur de bunăvoinţa voastră, slujindu-vă cu cît mai multă credinţă şi cît mai bine". „Don Galvanes — a spus regele —, să nu mai vorbim despre asta, căci ceea ce s-a făcut, nu se mai poate desface". „Dacă aşa stau lucrurile — a spus el — şi nu-mi sînt de folos dreptatea şi măsura, voi face tot ce voi putea ca să cuceresc acest ţinut şi să nu ajungă în stăpînirea voastră". „Faceţi ce puteţi — a răspuns regele —, căci acest pămînt s-a aflat în stăpînirea altora, mai bravi ca voi, şi mai uşor îl voi apăra de voi decît l-am cucerit de la ei". „Aţi dobîndit acest ţinut datorită celui pe care nu l-aţi răsplătit cum se cuvine — a spun don Galvanes — şi care mă va ajuta să-l cuceresc". Regele i-a răspuns : „Dacă el vă va ajuta pe voi, mulţi alţii mă vor sluji pe mine, care nu l-au slujit din dragoste, ci pentru că se afla la curtea mea şi îl apăram de ei". Agrajes, care se înfuriase, a spus „Într-adevăr, toţi cîţi se află aici şi alţi mulţi ştiu prea bine dacă Amadis a fost apărat de voi, ori voi de el, deşi voi sînteţi rege, iar el a fost întotdeauna doar un cavaler rătăcitor". Don Florestan, văzîndu-l pe Agrajes atît de mîniat, i-a pus mîna pe umăr şi, trăgîndu-l înapoi, a făcut el un pas înainte şi i-a spus regelui : „Se pare, domnule, că preţuiţi mai mult serviciile altora decît pe cele aduse voua de Amadis şi sîntem gata să dovedim care e adevărul". Don Brian de Monjaste a venit alături de Florestan şi a spus : „Cu toate că nu preţuiţi îndeajuns serviciile lui Amadis şi ale prietenilor săi, cei ce le pot da uitării trebuie să se arate foarte viteji". Regele a răspuns : „Înţeleg, don Brian, din privirea voastră, că sînteţi unul dintre prietenii săi". „Sigur că sînt — a spus el —, pentru că îmi e văr şi sînt dator să-i urmez întru totul dorinţa". „Vom găsi cu siguranţă pe cineva să vă înlocuiască" — a spus regele. „Multe vor trebui făcute — a spuse el —, pentru a-l putea înfrunta pe Amadis".

Atunci, dintr-un capăt şi din celălalt al încăperii s-au apropiat toţi cavalerii pentru a răspunde provocării la luptă, dar regele a întins sceptrul pe care îl ţinea în mînă şi le-a poruncit să nu mai vorbească despre asta, aşa că toţi s-au aşezat din nou. În clipa aceea, au sosit Angriote de Estravaus şi nepotul lui, Sarquiles, îmbrăcaţi în armuri

şi înarmaţi, şi s-au apropiat de rege să-i sărute mîna. Cei doisprezece cavaleri s-au mirat de sosirea lor, căci nu ştiau pricina, dar Gandandel şi Brocadan au fost cuprinşi de spaimă şi se priveau unul pe celălalt, fiindcă ştiau ce spusese mai înainte Angriote despre ei şi credeau că de-asta venise ; astfel că, deşi îl socoteau cel mai viteaz cavaler din regat, şi-au luat inima-n dinţi să-i ţină piept şi şi-au chemat feciorii lîngă ei, poruncindu-le să nu scoată o vorbă şi să spună doar ce-i vor învăţa ei. Angriote a venit în faţa regelui şi i-a spus „Seniore, porunciţi să vi se înfăţişeze Gandandel şi Brocadan, căci am a le spune unele lucruri în urma cărora domnia voastră şi toţi cîţi se află aici îi vor cunoaşte mai bine decît pînă acum". Regele le-a poruncit să vină în faţa lui şi toţi s-au apropiat să vadă ce va urma ; Angriote a spus : „Domnule aflaţi că aceşti Gandandel şi Brocadan au dat dovadă de necredinţă şi fătărnicie faţă de voi, v-au sfătuit rău şi cu viclenie, fără să ţină seama de Dumnezeu, de voi şi de Amadis, care i-a copleşit cu favoruri şi nu le-a greşit niciodată ; ei, ca nişte ticăloşi, v-au spus că Amadis umblă să pună mîna pe regat, ceea ce nici prin gînd nu i-a trecut vreodată, dorinţa lui fiind doar de a vă sluji, şi ne-au făcut, astfel, să-l pierdem pe cel mai viteaz bărbat aflat vreodată în slujba unui rege, şi o dată cu el, pe alţi mulţi cavaleri viteji, fără nici o vină, aşa că eu, domnule, în faţa voastră, spun că sînt ticăloşi şi fătarnici şi vinovaţi de mîrşavă trădare faţă de voi şi regatul vostru ; iar de nu vor recunoaşte aceasta, mă voi lupta cu amîndoi ; şi dacă vîrsta îi împiedică, să lupte cîte un fecior de-al fiecăruia pentru ei şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, le voi dovedi şi lor şi vouă, slăvită maiestate, necredinţa lor". „Domnule — a spus Gandandel —, vedeţi cum vine Angriote şi jigneşte întreaga voastră curte din pricină că le-aţi îngăduit să intre în regat celor ce nu vor să vă slujească ; şi dacă nu s-ar fi întîmplat aceasta, n-am fi ajuns aici, aşa că, să nu vă miraţi, seniore, dacă mîine-poimîine o să vină Amadis să vă provoace la luptă chiar pe domnia voastră ; iar dacă Angriote m-ar fi cunoscut pe vremea cînd, cu arma în mînă, am adus multe servicii şi glorie regatului şi fratelui vostru, regele Falangris, n-ar îndrăzni să spună ceea ce spune ; dar acum, fiindcă mă

vede bătrîn şi fără putere, mă priveşte ca pe o zdreanţă şi această ocară vă atinge mai mult pe voi decît pe mine". „Nu, domnule ticălos — a spus Angriote —, pentru că sforăriile voastre perfide, o dată descoperite, nu mai pot face rău şi e de-ajuns cît a suferit regele din pricina lor ; iar eu nu am vrut să tulbur curtea ori să-i aduc jigniri, ci întru cinstea ei, să stîrpesc sămînţa cea rea care a îndepărtat-o pe cea bună de aici !" Sarquiles a spus : „Seniore, ştiţi prea bine ce v-am spus despre toate acestea acum cîteva zile şi vorbele mele vă vor dovedi că stăpînul şi unchiul meu, Angriote, spune adevărul, fiindcă am auzit cu urechile mele toată mîrşăvia pusă la cale de aceşti doi ticăloşi, făcîndu-vă să-l bănuiţi pe Amadis şi pe cei din neamul lui ; iar de vor spune că nu e adevărat şi că sînt prea bătrîni ca să lupte, să vină fiii lor, care sînt tineri şi puternici, şi să lupte ei trei cu noi doi şi Dumnezeu va arăta de partea cui e adevărul, iar noi vom vedea dacă sînt în stare să-i ia locul lui Amadis şi rudelor sale în slujba voastră, aşa cum susţin taţii lor". Cînd feciorii lui Gandandel au înţeles cum este făcut de ocară tatăl lor şi cum rîd de el toţi cei de faţă văzîndu-l în asemenea încurcătură, şi-au făcut loc, mînioşi foarte,, printre ceilalţi, îmbrîncindu-i şi dîndu-i în lături cu forţă, şi, ajunşi în faţa regelui, au spus : „Domnul Angriote minte ; nimic din ceea ce a spus despre tatăl nostru şi Brocadan nu e adevărat şi pentru că vom lupta cu el, iată zălogurile noastre". Şi fiecare i-a dat regelui cîte o mănuşă ; Angriote i-a înmînat poala cămăşii sale de zale şi a spus : „Domnule, iată zălogul meu; să-şi îmbrace pe dată armurile, iar domnia voastră veniţi să priviţi lupta". Regele a răspuns : „A trecut deja o bună parte din zi şi nu mai aveţi vreme să vă luptaţi ; mîine, după liturghie, să fiţi pregătiţi şi vom veni cu toţii pe cîmpul de luptă". Tocmai atunci a soit un cavaler, pe numele lui Adamas, fiul lui Brocadan şi al unei surori a lui Gandandel, bine legat la trup şi foarte viteaz, dar tare mojic de felul lui, aşa că toată lumea îl ocolea, şi, înfăţişîndu-se regelui i-a spus „Domnule, tot ce a spus Sarquiles e minciună şi de va avea curajul să vină pe cîmpul de luptă cu unchiul său, mîine mă voi lupta cu el". Sarquiles s-a bucurat foarte că va lupta alături de unchiul său şi pe dată i-a lăsat regelui zălogul său, ca semn că primeşte

lupta. Regele o poruncit apoi tuturor să plece la casele lor şi aceştia au făcut întocmai ; Angriote şi Sarquiles au plecat cu cei doisprezece cavaleri şi cu Madasima şi domnişoarele ei, ce îşi luaseră deja rămas bun de la regină şi de la Oriana ; regina a poruncit să li se dea un cort foarte frumos, unde să se adăpostească. Regele, rămas cu don Grumedan şi don Giontes, nepotul lui, a poruncit să fie chemaţi Gandandel şi Brocadan şi le-a zis : „Tare mirat sînt de voi că mi-aţi spus de atîtea ori că Amadis vrea să mă trădeze şi să pună stăpînire pe coroană şi, acum, cînd era atît de trebuincioasă o dovadă, aţi lăsat totul baltă şi i-aţi pus pe fiii voştri, ce nu ştiu de partea cui e dreptatea, să ia parte la această înfruntare ; tare aţi mai păcătuit în faţa Domnului, iar mie mult rău mi-aţi pricinuit, făcîndu-mă să pierd un asemenea bărbat şi astfel de cavaleri ; dar nu veţi rămîne nepedepsiţi, pentru că acel drept judecător îi dă fiecăruia ceea ce merită". „Stăpîne — a răspuns Gandandel —, fiii mei s-au grăbit, socotind că dovada va întîrzia să apară". „Au socotit bine, într-adevăr — a spus don Grumedan —, pentru că nu există şi nu va exista nici o dovadă împotriva lui Amadis, nici despre cele spuse, nici despre altele, aşa cum l-aţi înşelat pe rege ; şi dacă l-aţi bănuit, aţi fost atît de nedrepţi cum nici diavolii din iad nu şi-ar putea închipui ; şi de-aţi avea o mie de capete şi maiestatea sa vi le-ar reteza pe toate, tot n-ar fi răzbunat îndeajuns pentru răul ce i l-aţi făcut, dar voi veţi rămîne în viaţă, deie Domnul nu pentru a face alte ticăloşii, pe cînd feciorii voştri vor suferi pentru vina voastră." „Don Grumedan — au răspuns ei —, deşi domnia voastră gîndiţi şi voiţi asta, noi tragem nădejde că fiii noştri vor izbuti să ne apere cinstea noastră şi pe a lor." „Să mă bată Dumnezeu — a spus Grumedan —, dacă doresc altceva decît ca totul să se petreacă după cum l-aţi sfătuit de bine ori de rău pe rege".

Regele le-a poruncit să nu mai vorbească despre asta şi a plecat să cineze, iar ceilalţi s-au dus pe la casele lor. În noaptea aceea, şi unii şi ceilalţi şi-au pregătit armele şi caii, iar Angriote şi Sarquiles s-au rugat jumătate din noapte sus, într-un schit al Fecioarei Maria, aflat în apropierea corturilor lor ; în zorii zilei, toţi cei doisprezece ca-

valeri s-au înarmat, temîndu-se de rege, fiindcă îl văzuseră foarte pornit contra lor, şi aşa au intrat în cetate şi au sosit pe cîmpul unde avea să se desfăşoare lupta ; regele cu toţi cavalerii săi şi mulţi alţii sosiseră deja, precum şi cei trei judecători, care erau, unul, regele Arban de Norgales, celălalt, Giontes, nepotul regelui, iar al treilea, Quinorante, viteazul luptător cu lancea ; aceştia i-au condus pe Angriote şi pe Sarquiles la un capăt al terenului ; apoi au sosit Tarin şi Corian, cei doi fraţi, şi Adamas, vărul lor, care au intrat pe cîmpul de luptă înarmaţi cum se cuvine, călare pe nişte frumoşi armăsari şi hotărîţi să ducă totul la bun sfîrşit, de nu avea să-i împiedice ticăloşia părinţilor lor ; o dată aflaţi faţă în faţă, Giontes a sunat dintr-o trîmbiţă, şi cavalerii s-au năpustit în cea mai mare goană a cailor ; Corian şi Tarin s-au repezit asupra lor Angriote, iar Adamas s-a înfruntat cu Sarquiles ; Tarin l-a izbit atît de puternic pe Angriote, încît lancea i-a zburat făcută ţăndări, dar Angriote îl lovise atît de tare pe Corian în scut, încît l-a azvîrlit din şa, peste crupa calului ; apoi, întorcîndu-se spre Tarin, l-a văzut că îl aştepta cu spada în mînă, iar cînd fratele lui s-a prăbuşit la pămînt, s-a repezit cu furie spre Angriote, voind să-l izbească în coif, dar nu şi-a cumpănit bine lovitura, pălindu-i calul în cap şi retezîndu-i o parte din el cu căpăstru cu tot, astfel că i-a căzut frîul pe piept, iar Tarin şi-a pierdut echilibrul ; cum Angriote venea spre el, s-au izbit în scuturi cu atîta forţă, încît Tarin s-a prăvălit la pămînt fără simţire ; Angriote, ştiindu-şi calul rănit, a sărit din şa cît mai iute cu putinţă, fiindcă era spriten şi viteaz şi trecuse de nenumărate ori prin asemenea primejdii, apoi şi-a petrecut scutul pe braţ şi a pus mîna pe spada cu care multe şi năprasnice lovituri mai dăduse, îndreptîndu-se spre cei doi fraţi, ce se aflau unul lîngă altul ; a apucat să vadă că nepotul lui, Sarquiles, se luptă voinicește cu Adamas în spade, amîndoi călare, mai înainte ca cei doi să-l prindă între ei dîndu-i lovituri grele, căci erau viteji şi foarte vînjoşi. Angriote, însă, se apăra de unul cu scutul, de celălalt cu spada, astfel că îi făcea să se tot învîrtă şi nu izbuteau defel să-l izbească în plin şi toate loviturile lor sfîrtecau pămîntul, căci, aşa cum v-am mai spus, acest cavaler era cel mai bun luptător cu spada dintre toţi cavalerii rega-

tului. Astfel că, în scurtă vreme, erau în asemenea hal, încît scuturile li se făcuseră ţăndări, iar armurile le erau sfîşiate în multe locuri, de unde le ţîşnea sînge ; dar nici Angriote nu o ducea prea bine, căci avea multe răni şi pierdea mult sînge. Sarquiles, văzîndu-l astfel pe unchiul său şi că nu izbuteşte să-l învingă pe Adamas, s-a hotărît să rişte totul şi, înfigîndu-şi adînc pintenii în burta calului, l-a strîns în braţe pe celălalt şi, o vreme, au rămas aşa, încleştaţi, ostenindu-se să se trîntească unul pe celălalt ; Angriote, cum i-a văzut, s-a apropiat cît mai iute cu putinţă de ei, ca să-i vină în ajutor lui Sarquiles dacă ar fi căzut; cei doi fraţi l-au urmat cît puteau de repede, să-i fie de ajutor vărului lor. În răstimpul acesta, cavalerii s-au prăbuşit la pămînt încleştaţi şi să fi văzut atunci ce luptă s-a încins : Angriote ca să-l ajute pe nepotu-su, iar ceilalţi pe vărul lor ; dar Angriote, la ceasul acela, săvîrşea minuni de vitejie, dînd lovituri atît de tari, cumplite şi nemiloase, încît, cu toate strădanile lor, cei doi fraţi nu i-au putut ţine piept atîta timp încît Adamas să izbutească să scape din mîinile lui Sarquiles. Cînd Gandandel şi Brocadan au văzut aceasta, după ce, pînă atunci, nutriseră speranţa că puterea feciorilor lor va apăra ceea ce urziseră cu atîta ticăloşie, au plecat de la fereastra unde se aflau, cu inima plină de durere şi mîhnire, aşa cum a făcut şi regele, căruia nu-i era pe plac nici o victorie a prietenilor lui Amadis şi nu voia să vadă triumful lui Angriote şi înfrîngerea şi moartea celorlalţi ; dar toţi ceilalţi aflaţi acolo tare se mai bucurau pentru că ticăloşii de Gandandel şi Brocadan plăteau şi pe lumea asta pentru o parte din vina lor ; cei patru cavaleri aflaţi pe cîmpul de luptă nu făceau alta decît să-şi dea lovituri grele peste tot, dar asta n-a mai durat mult, fiindcă Angriote şi Sarquiles i-au copleşit cu atîtea lovituri pe cei doi fraţi, încît aceştia nu se mai puteau apăra şi nu făceau decît să dea înapoi, căutînd un adăpost, dar cum n-aveau unde să se ascundă, dădeau cîteva lovituri şi o luau iarăşi la goană, socotind să scape astfel cu viaţă ; în cele din urmă, însă, s-au prăbuşit la pămînt, nemaiputînd îndura loviturile adversarilor şi au murit de mîna acestora, spre marea bucurie a frumoasei Madasima şi a cavalerilor din Insula Ferecată şi mai marea

bucurie a Orianei şi a Mabiliei, ce nu încetaseră să se roage lui Dumnezeu să le dea victoria pe care o dobîndiseră. Angriote i-a întrebat, atunci, pe judecători, ce mai trebuie să facă ; ei i-au răspuns că făcuseră destul pentru a-şi apăra onoarea, aşa că, după ce au părăsit cîmpul de luptă, tovarăşii lor împreună cu Madasima i-au însoţit la corturile lor, unde le-au oblojit rănile.

AICI SE SFÎRŞEŞTE A DOUA CARTE
A NOBILULUI ŞI NEÎNFRICATULUI CAVALER
AMADIS DE GAULA

CUPRINS

Cîteva repere privind romanul cavaleresc şi *Amadis de Gaula* *(Dan Munteanu)* V

Notă asupra ediţiei XVIII

Amadis de Gaula. Cele patru cărţi ale neînfricatului cavaler Amadis de Gaula, în care se istorisesc măreţele sale fapte de arme şi minunatele-i isprăvi cavalereşti

Precuvîntare 1

Cele patru cărţi ale neînfricatului cavaler Amadis de Gaula în care se istorisesc măreţele sale fapte de arme şi minunatele-i isprăvi cavalereşti

Aici începe prima carte a neînfricatului cavaler Amadis, fiul regelui Perion de Gaula şi al reginei Elisena, carte ce a fost îndreptată şi adăugită de cinstitul şi marele de virtute cavaler Garci Rodríguez de Montalvo, consilier comunal al oraşului Medina del Campo, ce a îndreptat vechiul original aflat cu stricăciuni şi greşeli, într-un stil învechit datorită feluriţilor şi nepriceputilor copişti, dînd deoparte multe vorbe de prisos şi adăugînd altele, mai şlefuite şi mai domneşti, potrivite cu isprăvile şi faptele cavalerilor 5

Începe cartea a doua a neînfricatului Amadis de Gaula. Pentru că însemnatele întîmplări ce vor fi istorisite în cartea a patra a viteazului Amadis au început pe Insula Ferecată, aşa cum se spune chiar acolo, se cuvine să arătăm în această a doua carte istoria acestei Insule Ferecate şi cine a făcut acele vrăji în care insula a rămas cufundată. Şi fiindcă aşa începe cartea aceasta, trebuie să istorisim totul la locul cuvenit 332

Lector : MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor : VICTOR MAŞEK

Coli de tipar : 36,5
Bun de tipar : 18.07.1988

Comanda nr. 80 177
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti,
Republica Socialistă România

Prezentăm cititorului una dintre cele mai celebre și mai citite opere ale literaturii castiliene ; una dintre operele care au avut cea mai mare influență nu numai asupra literaturii spaniole, ci și a celorlalte literaturi europene. Succesul editorial al romanului *Amadis de Gaula* a fost unic din primele momente ale apariției sale : după prima ediție din 1508, reeditările s-au succedat fără întrerupere.

Angeles Cardona de Gibert, Joaquín Rafel Fontanals

Lei 30

CW

Editura Univers